Regeringens skrivelse 2015/16:101

Årsredovisning för staten 2015

Regeringens skrivelse 2015/16:101

Årsredovisning för staten 2015

Regeringen överlämnar denna skrivelse till riksdagen.

Stockholm den 7 april 2016

Stefan Löfven

Magdalena Andersson
(Finansdepartementet)

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

I skrivelsen lämnar regeringen en redogörelse för det ekonomiska utfallet i staten 2015. Skrivelsen omfattar en uppföljning av de budgetpolitiska målen, utfallet på budgetens inkomsttitlar och anslag samt övriga finansiella befogenheter, resultaträkning, balansräkning och finansieringsanalys, utvecklingen av statsskulden, redovisning och riskanalys av statliga garantier och utlåning samt nationellt intygande och avgifter till och bidrag från EU. En sammanställning av Riksrevisionens granskningsrapporter från effektivitetsrevisionen under året och regeringens åtgärder med anledning av dessa lämnas. Vidare redovisas myndigheter som fått en modifierad revisionsberättelse från Riksrevisionen och skälen för detta.

Innehållsförteckning

Tabellförteckning ... 9

Diagramförteckning ... 13

Sammanfattning ... 17

Årsredovisning för staten 2015 ... 23

1 Uppföljning av de budgetpolitiska målen ... 29
1.1 Den offentliga sektorns finansiella sparande ... 29
1.2 Utgiftstaket för 2015 ... 32

2 Utfallet för statens budget ... 39
2.1 Saldot i statens budget 2015 ... 39
2.1.1 Analysen påverkas av att riksdagen röstade för ett annat budgetförslag än budgetpropositionen ... 41
2.2 Inkomster i statens budget 2015 ... 47
2.2.1 Prognosförutsättningar ... 47
2.2.2 Totala skatteintäkter ... 49
2.2.3 Övriga inkomster ... 54
2.3 Utgifter i statens budget 2015 ... 61
2.3.1 Utgifter i statens budget – sammanfattning ... 61
2.3.2 Förklarande faktorer till avvikelserna mot budgeten ... 67
2.3.3 Indragningar ... 69
2.3.4 Överskridanden ... 70
2.4 Utfall per utgiftsområde ... 71
2.4.1 Utgiftsområde 1 Rikets styrelse ... 72
2.4.2 Utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning ... 75
2.4.3 Utgiftsområde 3 Skatt, tull och exekution ... 78
2.4.4 Utgiftsområde 4 Rättsväsendet ... 79
2.4.5 Utgiftsområde 5 Internationell samverkan ... 82
2.4.6 Utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap ... 83
2.4.7 Utgiftsområde 7 Internationellt bistånd ... 86
2.4.8 Utgiftsområde 8 Migration ... 89
2.4.9 Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg ... 92
2.4.10 Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning ... 95
2.4.11 Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom ... 98
2.4.12 Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn ... 100
2.4.13 Utgiftsområde 13 Integration och jämställdhet ... 102
2.4.14 Utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv ... 104

2.4.15 Utgiftsområde 15 Studiestöd ... 109
2.4.16 Utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning ... 111
2.4.17 Utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid ... 117
2.4.18 Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik ... 119
2.4.19 Utgiftsområde 19 Regional tillväxt ... 121
2.4.20 Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård ... 123
2.4.21 Utgiftsområde 21 Energi ... 126
2.4.22 Utgiftsområde 22 Kommunikationer ... 128
2.4.23 Utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel ... 132
2.4.24 Utgiftsområde 24 Näringsliv ... 134
2.4.25 Utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner ... 137
2.4.26 Utgiftsområde 26 Statsskuldsräntor m.m. ... 139
2.4.27 Utgiftsområde 27 Avgiften till Europeiska unionen ... 142
2.4.28 Förändring av anslagsbehållningar ... 143
2.4.29 Riksgäldskontorets nettoutlåning ... 144
2.4.30 Kassamässig korrigering ... 148
2.4.31 Ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget ... 149
2.5 Underliggande saldo och engångseffekter ... 151
2.6 Realekonomisk fördelning av anslagen i statens budget ... 154
2.7 Beställningsbemyndiganden ... 158
2.8 Inomstatliga lån ... 159
2.9 Övriga krediter ... 160

3 Resultaträkning, balansräkning och finansieringsanalys ... 163
3.1 Resultaträkning ... 163
3.1.1 Intäkter ... 164
3.1.2 Kostnader ... 165
3.1.3 Transfereringar ... 166
3.1.4 Kostnaderna för statens egen verksamhet ökade ... 169
3.1.5 Försämrat resultat i statliga företag ... 170
3.1.6 Nettokostnaden för statsskulden minskade ... 170
3.2 Balansräkning ... 170
3.2.1 Nettoförmögenheten minskade ... 172
3.2.2 Övriga förändringar i balansräkningen ... 172
3.3 Finansieringsanalys ... 174
3.3.1 Statens verksamhet gav positivt kassaflöde ... 175
3.3.2 Investeringarna blev något lägre ... 175
3.3.3 Statens nettoutlåning var högre än 2014 ... 175
3.3.4 Kassaflödet från finansiella aktiviteter försvagades ... 176
3.3.5 Statens lån ökade ... 176
3.3.6 Samband mellan resultaträkningen och utfallet på statens budget ... 176
3.3.7 Justeringar som är hänförliga till statsskulden ... 177
3.4 Redovisningsprinciper och tilläggsupplysningar ... 177
3.4.1 Redovisningsprinciper, resultat- och balansräkning ... 177
3.4.2 Redovisningsprinciper för statens budget ... 186
3.4.3 Skillnader mellan resultaträkningen och statens budget ... 187
3.5 Noter ... 188
3.5.1 Noter till resultaträkningen ... 188

3.5.2 Noter till balansräkningen ... 211
3.5.3 Noter till finansieringsanalysen ... 243

4 Utvecklingen av statsskulden ... 249
4.1 Definition av statsskulden ... 249
4.2 Statsskuldens fördelning och löptid ... 250
4.3 Statsskuldens kostnader ... 252

5 Redovisning och riskanalys av statliga garantier och utlåning ... 257
5.1 Statliga garantier ... 257
5.1.1 Garantiportföljens sammansättning ... 257
5.1.2 De olika garantityperna ... 260
5.1.3 Förväntade förluster i statens samlade garantiportfölj ... 264
5.1.4 Tillgångar i garantiverksamheten ... 265
5.1.5 Jämförelse mellan avsättningar för förväntade förluster och tillgångar i garantiverksamheten ... 266
5.1.6 Flöden i garantiverksamheten och dess påverkan på statens finanser ... 266
5.2 Statlig utlåning med kreditrisk ... 268
5.2.1 Utlåningsportföljens sammansättning ... 269
5.2.2 De olika lånen med kreditrisk ... 270
5.3 Stabilitetsfonden ... 272
5.4 Analys av väsentliga risker i statens utlåning och utställda garantier ... 272
5.4.1 Den ordinarie portföljen ... 272
5.4.2 Insättningsgarantin ... 274

6 Nationellt intygande samt avgifter till och bidrag från EU ... 279
6.1 Redovisningsskyldighet för EU-medel i den svenska statsförvaltningen ... 279
6.1.1 Innehållet i regeringens nationella intygande avseende EU-medel ... 279
6.1.2 Ramverket för intern styrning och kontroll ... 280
6.1.3 Omfattningen av regeringens nationella intygande ... 280
6.2 Räkenskapssammanställning av EU-medel ... 283
6.2.1 Redovisningsprinciper för räkenskapssammanställningen ... 283
6.2.2 Resultaträkning ... 284
6.2.3 Balansräkning ... 285
6.2.4 Redovisning på statens budget – kassamässig redovisning ... 286
6.3 Ansvariga myndigheters bedömningar ... 287
6.3.1 Intygande av räkenskaper och bedömning av intern styrning och kontroll ... 287
6.3.2 Ekonomistyrningsverkets iakttagelser ... 288
6.3.3 Förvaltningsförklaringar ... 289
6.3.4 Riksrevisionens granskning av myndigheternas årsredovisningar och ledningens förvaltning ... 290
6.4 Regeringens övergripande bedömning och nationella intygande av EU-medel ... 290
6.5 Europeiska revisionsrättens årsrapport om budgetgenomförandet ... 291
6.5.1 Väsentliga iakttagelser för budgetåret 2014 ... 291
6.5.2 Revisionsrättens iakttagelser gällande Sverige ... 291
6.5.3 Utgångspunkter för Sveriges agerande avseende revisionsrättens iakttagelser ... 292

6.6 Redovisning av samtliga EU-medel 292
6.6.1 Avgiften till EU 292
6.6.2 Redovisningen i och vid sidan om statens budget 293
6.6.3 Redovisning i resultaträkningen 295

Bilagor
Bilaga 1 Specifikation av inkomster i statens budget
Bilaga 2 Specifikation av utgifter i statens budget
Bilaga 3 Beställningsbemyndiganden
Bilaga 4 Sammanställning av slutbehandlade effektivitetsrapporter
Bilaga 5 Tabellsamling
Bilaga 6 Statliga myndigheter m.m.
Bilaga 7 Ordlista

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 7 april 2016

Tabellförteckning

Tabell 1.1 Den offentliga sektorns finansiella sparande ... 30
Tabell 1.2 Det finansiella sparandet i delsektorerna ... 30
Tabell 1.3 Finansiellt sparande i offentlig sektor samt indikatorer för avstämning mot målet för den offentliga sektorns finansiella sparande ... 31
Tabell 1.4 Utgiftstaket ... 32
Tabell 1.5 Tekniska justeringar samt finanspolitiskt motiverad ändring av utgiftstakets nivå för 2015 ... 33
Tabell 1.6 Takbegränsade utgifter ... 33
Tabell 1.7 Förändring av budgeteringsmarginalen från fastställandet av utgiftstaket för 2015 till utfallet för 2015 ... 34
Tabell 2.1 Utfall för statens budget 2015 ... 39
Tabell 2.2 Utgifter som skiljer sig mer än en miljard kronor mot statens budget ... 40
Tabell 2.3 Utfallet för statens budget 2015 och 2014 ... 40
Tabell 2.4 Utgifter ... 41
Tabell 2.5 Statens budget för 2015 ... 42
Tabell 2.6 Specifikation av ändrad beräkning av inkomster för 2015 i propositionen Vårändringsbudget för 2015 ... 44
Tabell 2.7 Budgetpropositionen, statens budget och ändringarna i statens budget för 2015 ... 46
Tabell 2.8 Skattereformer 2015 i beslutad budget för 2015 och i propositionen Vårändringsbudget för 2015 ... 47
Tabell 2.9 Antaganden i 2016 års ekonomiska vårproposition jämfört med budgetpropositionen för 2015 ... 48
Tabell 2.10 Tidpunkt för fastställt utfall för de inkomsttitlar som ännu saknar utfall för 2015 ... 48
Tabell 2.11 Totala skatteintäkter, skillnad mellan beräknat utfall i årsredovisningen för staten och slutligt utfall 2009–2013 ... 49
Tabell 2.12 Totala skatteintäkter och inkomster i statens budget, jämfört med statens budget för 2014 och beslutad budget för 2015 ... 50
Tabell 2.13 Övriga inkomster, sammanfattning ... 55
Tabell 2.14 Inkomster av statens verksamhet, översikt ... 55
Tabell 2.15 Rörelseöverskott ... 55
Tabell 2.16 Ränteinkomster ... 56
Tabell 2.17 Aktieutdelning 2015 och 2014 ... 57
Tabell 2.18 Inkomster av försåld egendom ... 58
Tabell 2.19 Återbetalning av lån ... 58
Tabell 2.20 Kalkylmässiga inkomster ... 59
Tabell 2.21 Statliga pensionsavgifter ... 59
Tabell 2.22 Bidrag m.m. från EU ... 59
Tabell 2.23 Avräkningar m.m. i anslutning till skattesystemet ... 60
Tabell 2.24 Utgifter som redovisas som krediteringar på skattekonto ... 61

Tabell 2.25 Utgifter i statens budget 2015 ... 62
Tabell 2.26 Utfallet för statens budget 2015 och 2014 ... 65
Tabell 2.27 Förklarande faktorer till skillnaden mellan utfall och budget för 2015 ... 67
Tabell 2.28 Makroekonomiska förutsättningar ... 68
Tabell 2.29 Regeringsbeslut om förtida betalningar av utgifter 2015 ... 69
Tabell 2.30 Indragningar 2015 ... 69
Tabell 2.31 Medgivna överskridanden 2015 ... 70
Tabell 2.32 Icke medgivna överskridanden 2015 ... 71
Tabell 2.33 UO 1 Anslag ... 72
Tabell 2.34 UO 1 Beställningsbemyndiganden ... 72
Tabell 2.35 UO 1 Garantier ... 73
Tabell 2.36 UO 1 Inomstatliga lån ... 73
Tabell 2.37 UO 2 Anslag ... 75
Tabell 2.38 UO 2 Beställningsbemyndiganden ... 75
Tabell 2.39 UO 2 Utlåning ... 75
Tabell 2.40 UO 2 Garantier ... 76
Tabell 2.41 UO 2 Inomstatliga lån ... 76
Tabell 2.42 UO 2 Övriga krediter ... 77
Tabell 2.43 UO 3 Anslag ... 78
Tabell 2.44 UO 4 Anslag ... 79
Tabell 2.45 UO 4 Beställningsbemyndiganden ... 80
Tabell 2.46 UO 5 Anslag ... 82
Tabell 2.47 UO 5 Beställningsbemyndiganden ... 82
Tabell 2.48 UO 6 Anslag ... 83
Tabell 2.49 UO 6 Beställningsbemyndiganden ... 84
Tabell 2.50 UO 6 Garantier ... 84
Tabell 2.51 UO 6 Inomstatliga lån ... 84
Tabell 2.52 UO 6 Övriga krediter ... 84
Tabell 2.53 UO 7 Anslag ... 86
Tabell 2.54 Utfall för bistånd 2006–2015 ... 87
Tabell 2.55 UO 7 Beställningsbemyndiganden ... 87
Tabell 2.56 UO 7 Garantier ... 87
Tabell 2.57 UO 7 Övriga krediter ... 88
Tabell 2.58 UO 8 Anslag ... 89
Tabell 2.59 Asylsökande m.m. 2015 ... 90
Tabell 2.60 UO 8 Beställningsbemyndiganden ... 91
Tabell 2.61 UO 9 Anslag ... 92
Tabell 2.62 UO 9 Beställningsbemyndiganden ... 93
Tabell 2.63 UO 9 Inomstatliga lån ... 94
Tabell 2.64 UO 10 Anslag ... 95
Tabell 2.65 UO 10 Ohälsomått ... 96
Tabell 2.66 UO 10 Beställningsbemyndiganden ... 97
Tabell 2.67 UO 10 Övriga krediter ... 97
Tabell 2.68 UO 11 Anslag ... 98
Tabell 2.69 UO 11 Övriga krediter ... 99
Tabell 2.70 UO 12 Anslag ... 100
Tabell 2.71 UO 13 Anslag ... 102
Tabell 2.72 Kommunmottagna m.m. 2015 ... 102
Tabell 2.73 UO 13 Beställningsbemyndiganden ... 103
Tabell 2.74 UO 14 Anslag ... 104
Tabell 2.75 Arbetslöshet ... 105

Tabell 2.76 Arbetsmarknadspolitiska program och insatser ... 106
Tabell 2.77 Bidrag till lönegarantiersättning ... 107
Tabell 2.78 UO 14 Beställningsbemyndiganden ... 107
Tabell 2.79 UO 15 Anslag ... 109
Tabell 2.80 UO 15 Beställningsbemyndiganden ... 110
Tabell 2.81 UO 15 Utlåning ... 110
Tabell 2.82 UO 16 Anslag ... 111
Tabell 2.83 UO 16 Beställningsbemyndiganden ... 114
Tabell 2.84 UO 16 Garantier ... 114
Tabell 2.85 UO 17 Anslag ... 117
Tabell 2.86 UO 17 Beställningsbemyndiganden ... 118
Tabell 2.87 UO 17 Utlåning ... 118
Tabell 2.88 UO 18 Anslag ... 119
Tabell 2.89 UO 18 Beställningsbemyndiganden ... 120
Tabell 2.90 UO 18 Garantier ... 120
Tabell 2.91 UO 18 Övriga krediter ... 120
Tabell 2.92 UO 19 Anslag ... 121
Tabell 2.93 UO 19 Beställningsbemyndiganden ... 121
Tabell 2.94 UO 20 Anslag ... 123
Tabell 2.95 UO 20 Beställningsbemyndiganden ... 124
Tabell 2.96 UO 21 Anslag ... 126
Tabell 2.97 UO 21 Beställningsbemyndigande ... 126
Tabell 2.98 UO 21 Utlåning ... 127
Tabell 2.99 UO 21 Inomstatliga lån ... 127
Tabell 2.100 UO 22 Anslag ... 128
Tabell 2.101 Utveckling av statens transportinfrastruktur ... 129
Tabell 2.102 Vidmakthållande av statens transportinfrastruktur ... 130
Tabell 2.103 UO 22 Beställningsbemyndiganden ... 130
Tabell 2.104 UO 22 Utlåning ... 131
Tabell 2.105 UO 22 Inomstatliga lån ... 131
Tabell 2.106 UO 22 Garantier ... 131
Tabell 2.107 UO 23 Anslag ... 132
Tabell 2.108 UO 23 Beställningsbemyndiganden ... 133
Tabell 2.109 UO 23 Garantier ... 133
Tabell 2.110 UO 23 Övriga krediter ... 133
Tabell 2.111 UO 24 Anslag ... 134
Tabell 2.112 UO 24 Beställningsbemyndigande ... 135
Tabell 2.113 UO 24 Garantier ... 135
Tabell 2.114 UO 24 Utlåning ... 135
Tabell 2.115 UO 24 Övriga krediter ... 136
Tabell 2.116 UO 25 Anslag ... 137
Tabell 2.117 UO 26 Anslag ... 139
Tabell 2.118 Räntor på statsskulden 2011–2015, fördelning på anslagets komponenter ... 140
Tabell 2.119 Räntor och valutakurser 2011–2015 årsgenomsnitt ... 140
Tabell 2.120 Avgiften till Europeiska unionen ... 142
Tabell 2.121 Förändringar av anslagsbehållningar exkl. UO 26 Statsskuldsräntor m.m. 2011–2015 ... 143
Tabell 2.122 Specifikation av anslagsbehållningar och utnyttjande anslagskrediter över 1 000 miljoner kronor ... 144
Tabell 2.123 Riksgäldskontorets nettoutlåning 2015 ... 145

Tabell 2.124 Förändring av behållningar på myndigheters räntekonto 146
Tabell 2.125 Stabilitetsfondens konto i Riksgäldskontoret 147
Tabell 2.126 Kassamässig korrigering 148
Tabell 2.127 Ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget 150
Tabell 2.128 Budgetens faktiska saldo, engångseffekter m.m. och underliggande saldo åren 2010–2015 152
Tabell 2.129 Vissa större engångsposters påverkan på budgetens saldo 2015 och 2014 153
Tabell 2.130 Realekonomisk fördelning av statens budget 155
Tabell 2.131 Beställningsbemyndiganden 2015 159
Tabell 2.132 Inomstatliga lån 159
Tabell 2.133 Övriga krediter 160
Tabell 3.1 Resultaträkning 164
Tabell 3.2 Balansräkning 171
Tabell 3.3 Finansieringsanalys 175
Tabell 3.4 Samband mellan resultaträkningens statens budgetsaldo 2015 176
Tabell 3.5 Utbetalningar av vissa transfereringar 185
Tabell 3.6 Jämförelse mellan resultaträkningen och statens budget 187
Tabell 4.1 Statliga myndigheters innehav av statspapper vid utgången av 2015 249
Tabell 4.2 Regeringens riktlinjer för 2015 250
Tabell 4.3 Statsskuldens utveckling och sammansättning 251
Tabell 4.4 Nominella lån i svenska kronor 251
Tabell 4.5 Statsskuldens kostnader 253
Tabell 5.1 Statliga garantiåtaganden och utfästelser 2015-12-31 258
Tabell 5.2 Garantiramar och utfärdade garantier den 31 december 2015 260
Tabell 5.3 Avsättningar för förväntade förluster (exklusive insättningsgarantin, investerarskyddet, bankgarantier och garantikapital) 2015-12-31 264
Tabell 5.4 Tillgångar i garantiverksamheten (exklusive stabilitetsfonden) den 31 december 2015 265
Tabell 5.5 Jämförelse mellan avsättningar för förväntade förluster och tillgångar i garantiverksamheten (exklusive insättningsgarantin, investerarskyddet, bankgarantier och garantikapital) den 31 december 2015 266
Tabell 5.6 Flöden i garantiverksamheten under 2015 267
Tabell 5.7 Intäkter och kostnader för administration 267
Tabell 5.8 Anslag vars ändamål omfattade garantiverksamhet 2015 268
Tabell 5.9 Statens utlåning med kreditrisk den 31 december 2015 269
Tabell 5.10 Statens utlåning med kreditrisk efter lånekategori den 31 december 2015 270
Tabell 5.11 Riskfaktorer och riskbedömningar för garantier och lån till företag, privatpersoner och stater 273
Tabell 6.1 Resultaträkning avseende fleråriga budgetramen 2007–2013 284
Tabell 6.2 Resultaträkning avseende fleråriga budgetramen 2014–2020 284
Tabell 6.3 Balansräkning avseende fleråriga budgetramen 2007–2013 285
Tabell 6.4 Balansräkning avseende fleråriga budgetramen 2014–2020 285
Tabell 6.5 Utfall på anslag och inkomsttitlar för fleråriga budgetramen 2007–2013 (exkl. TEN-bidrag) 286
Tabell 6.6 Utfall på anslag och inkomsttitlar för fleråriga budgetramen 2014–2020 (exkl. TEN-bidrag) 286
Tabell 6.7 Avgift till och återflöde från EU (kassamässigt) 294
Tabell 6.8 Anslag finansierade med EU-medel för flerårigabudgetramen 2007–2013 295
Tabell 6.9 Anslag finansierade med EU-medel för fleråriga budgetramen 2014–2020 295

Diagramförteckning

Diagram 2.1	Budgetens faktiska och underliggande saldo åren 1990–2015	151
Diagram 2.2	Procentuell fördelning av utgifter i statens budget 2015, realekonomiskt fördelade	154
Diagram 2.3	Transfereringar i statens budget, fördelade efter mottagarkategori 2015	157
Diagram 3.1	Statens intäkter	164
Diagram 3.2	Statens kostnader	165
Diagram 3.3	Transfereringar per sektor	166
Diagram 5.1	Garantiåtaganden 2011–2015	259
Diagram 5.2	Återvinningar, statliga subventioner, avgifter, infrianden och administrationskostnader samt saldot för betalningsflödet 2011–2015	268
Diagram 5.3	Statens utlåning med kreditrisk efter nedskrivning för osäkra fordringar 2011–2015	270

Sammanfattning

Sammanfattning

Det ekonomiska utfallet för 2015

Den offentliga sektorn uppvisade balans i finanserna för 2015. Det innebär att de offentliga finanserna kraftigt förstärktes jämfört med 2014.

Utgifterna under utgiftstaket uppgick till 27,3 procent av BNP. Underskottet i statens budget uppgick till 33 miljarder kronor, vilket är en förbättring med 39 miljarder kronor jämfört med 2014.

Resultaträkningen uppvisade ett underskott på 10 miljarder kronor. Jämfört med 2014 förbättrades resultatet med 57 miljarder kronor. Statsskulden ökade med 5 miljarder kronor till 1 352 miljarder kronor vid utgången av 2015. Som andel av BNP minskade statsskulden från 34,4 procent 2014 till 32,5 procent 2015.

I följande tabell redovisas några nyckeltal avseende det ekonomiska utfallet 2015 jämfört med 2014.

Nyckeltal för det ekonomiska utfallet

Miljarder kronor

	2015	Procent av BNP[1]	2014	Procent av BNP[2]
Den offentliga sektorns finansiella sparande	0	0,0	-61	-1,6
Statens budgetsaldo	-33	-0,8	-72	-1,8
Utgiftstak	1 158	27,9	1 107	28,3
Takbegränsade utgifter	1 135	27,3	1 096	28,0
Statens nettoförmögenhet	-422	-10,2	-418	-10,7
Statsskuld	1 352	32,5	1 347	34,4
Årets underskott i resultaträkningen	-10	-0,2	-67	-1,7
Utlåning[3]	434	10,4	415	10,6
Garantiförbindelser[4]	1 876	45,2	1 727	44,1

[1] Prel. BNP för 2015 uppgår till 4 155 miljarder kronor (löpande priser).
[2] Rev. BNP för 2014 uppgår till 3 915 miljarder kronor (löpande priser).
[3] Inklusive utlåning till Riksbanken.
[4] Exkl. kapitaltäckningsgarantier och investerarskydd.

Den offentliga sektorns finansiella sparande

Den offentliga sektorns finansiella sparande

Miljarder kronor

	2015	2014
Inkomster	**2 033**	**1 904**
Skatter och avgifter	1 792	1 672
Övriga inkomster	241	231
Utgifter	**2 033**	**1 965**
Finansiellt sparande	**0**	**-61**
varav staten	-4	-49
varav ålderspensionssystemet	8	4
varav kommunala sektorn	-4	-16

Den offentliga sektorn uppvisade balans i finanserna för 2015 Det innebär att de offentliga finanserna kraftigt förstärktes jämfört med 2014.

Det genomsnittliga finansiella sparandet 2006–2015 uppgick till 0,3 procent av BNP. En samlad bedömning av måluppfyllelsen för 2015 visar att det finansiella sparandet avvek tydligt från den målsatta nivån, trots den betydande förbättringen av det finansiella sparandet jämfört med 2014. Det förklaras delvis av den utdragna lågkonjunkturens effekter på de offentliga finanserna, delvis av de ofinansierade åtgärder som den förra regeringen genomförde.

Utgiftstaket för staten

Utgiftstaket för staten

Miljarder kronor

	2015	2014
Utgiftstaket, ursprungligt fastställd nivå	1 123	1 103
Tekniska justeringar	2	4
Finanspolitiskt motiverad ändring	33	
Utgiftstak, slutligt fastställt	1 158	1 107
Takbegränsade utgifter	1 135	1 096
Budgeteringsmarginal	23	11
Budgeteringsmarginal, procent av takbegränsade utgifter	2,0	1,0

Det av riksdagen slutligt fastställda utgiftstaket för 2015 uppgick till 1 158 miljarder kronor. Enligt utfallet för statens budget uppgick de utgifter som omfattas av utgiftstaket till 1 135 miljarder kronor, dvs. 23 miljarder kronor lägre än fastställt tak.

Utfallet för statens budget

Utfallet för statens budget 2015 och 2014

Miljarder kronor

	Statens budget 2015[1]	2015	2014
Totala inkomster	**837**	**860**	**790**
Statens skatteinkomster	859	894	802
Övriga inkomster	-22	-35	-12
Totala utgifter m.m.	**870**	**892**	**862**
Utgiftsområden exkl. statsskuldsräntor m.m.	853	867	838
Statsskuldsräntor m.m.	21	22	3
Förändring av anslagsbehållningar	-5		
Riksgäldskontorets nettoutlåning	0	10	22
Kassamässig korrigering	0	-7	0
Budgetsaldo	**-33**	**-33**	**-72**

[1] Med statens budget menas den ursprungliga budgeten sammanställd av riksdagen i december 2014.
Anm.: Beloppen är avrundade och överensstämmer därför inte alltid med summan.

Inkomsterna i statens budget beräknades uppgå till 837 miljarder kronor. Utfallet blev knappt 860 miljarder kronor, vilket är 23 miljarder kronor högre än beräknat i statens budget. Skatteinkomsterna för staten blev 35 miljarder kronor högre än beräknat. Det är främst skatt på kapital som blivit högre än beräknat. Övriga inkomster blev drygt 12 miljarder kronor lägre än beräknat. Det beror främst på att inga större försäljningar av egendom gjordes under 2015.

Utgifter m.m. i statens budget uppgick till 892 miljarder kronor, vilket är 23 miljarder kronor högre än den av riksdagen beslutade budgeten för 2015. Med riksdagens beslut om ändringar i statens budget anvisades sammanlagt ytterligare 36 miljarder kronor. I förhållande till totalt anvisade medel (statens budget och ändringar i statens budget) blev utgifterna 14 miljarder kronor lägre.

Statens budgetsaldo blev därmed -33 miljarder kronor, vilket är lika med det budgeterade beloppet.

Resultaträkning

Resultaträkning

Miljarder kronor

	2015	2014
Intäkter		
Skatteintäkter	1 138	1 031
Övriga intäkter	98	101
Summa intäkter	**1 236**	**1 132**
Kostnader		
Transfereringar m.m.	-968	-944
Statens egen verksamhet	-259	-252
Summa kostnader	**-1 227**	**-1 196**
Resultat från andelar i hel- och delägda företag	-4	12
Finansiella intäkter och kostnader, netto	-16	-15
Årets underskott	**-10**	**-67**

Anm.: Beloppen är avrundade och överensstämmer därför inte alltid med summan.

Årets underskott, dvs. skillnaden mellan intäkter och kostnader i resultaträkningen, uppgår till 10 miljarder kronor och innebär en förbättring med 57 miljarder kronor jämfört med 2014. Skatteintäkterna ökade med 108 miljarder kronor.

Skatteintäkterna uppgick till 1 138 miljarder kronor och utgjorde 91 procent av de totala intäkterna.

Kostnaderna för transfereringar, exklusive avsättningar till fonder, uppgick till 962 miljarder kronor, en ökning med 33 miljarder kronor jämfört med 2014.

Kostnaderna för statens egen verksamhet uppgick till 259 miljarder kronor, vilket motsvarar en ökning med 7 miljarder kronor jämfört med 2014.

Resultat från andelar i hel- och delägda företag uppgick till -4 miljarder kronor, vilket är en minskning med 16 miljarder kronor jämfört med 2014.

Finansiella intäkter och kostnader, netto uppgick till knappt -16 miljarder kronor, vilket är en försämring med 1 miljard kronor jämfört med 2014. Nettokostnaden för statsskulden uppgick till 22 miljarder kronor, vilket är en minskning med 10 miljarder kronor jämfört med 2014.

Balansräkning

Balansräkning

Miljarder kronor

	2015	2014
Tillgångar		
Immateriella anläggningstillgångar	8	8
Materiella anläggningstillgångar	535	519
Finansiella anläggningstillgångar	376	396
Utlåning	434	415
Varulager m.m.	3	3
Fordringar	177	146
Periodavgränsningsposter	67	28
Kortfristiga placeringar	3	19
Kassa och bank	7	7
Summa tillgångar	**1 610**	**1 540**
Kapital och skulder		
Nettoförmögenhet	-422	-418
Fonder	153	147
Avsättning för pensioner m.m.	243	232
Statsskulden	1 352	1 347
Skulder m.m.	201	150
Periodavgränsningsposter	82	82
Summa kapital och skulder	**1 610**	**1 540**
Garantiförbindelser	1 623	1 513
Övriga ansvarsförbindelser	49	41

Anm.: Beloppen är avrundade och överensstämmer därför inte alltid med summan.

Statens nettoförmögenhet, dvs. skillnaden mellan tillgångarnas och skuldernas bokförda värde (motsvarande eget kapital i ett företag), blev negativ och uppgick till -422 miljarder kronor vid utgången av 2015, vilket motsvarar 10,2 procent av BNP. I förhållande till 2014 försämrades nettoförmögenheten med 4 miljarder kronor.

Den konsoliderade statsskulden ökade med 5 miljarder kronor till 1 352 miljarder kronor vid utgången av 2015. Lån i svenska kronor ökade med 17 miljarder kronor och lån i utländsk valuta minskade med 11 miljarder kronor.

Statliga garantier

Statliga garantiåtaganden

Miljarder kronor

	2015	2014
Insättningsgarantin	1 501	1 389
Investerarskyddet		
Kreditgarantier	244	206
Garantier om tillförsel av kapital	122	122
Pensionsgarantier	9	8
Övriga garantier	1	2
Totalt	**1 876**	**1 727**

Statliga garantiåtaganden ökade med 149 miljarder kronor jämfört med 2014 och uppgick till 1 876 miljarder kronor vid utgången av 2015. Som andel av BNP ligger de statliga garantiåtagandena på drygt 45 procent. Insättningsgarantin uppgick till 1 501 miljarder kronor, vilket är en ökning med 112 miljarder kronor jämfört med 2014. Kreditgarantier inklusive exportgarantier uppgick till 244 miljarder kronor, vilket innebär en ökning med 38 miljarder kronor i förhållande till 2014. Garantier om tillförsel av kapital uppgick till 122 miljarder kronor och är oförändrade jämfört med 2014.

Den samlade risken i statens garantier och utlåning bedöms som låg.

Garantiåtagandena i denna tabell avviker från de garantier som redovisas inom linjen till balansräkningen. Avvikelsen avser garantier för vilka avsättning görs i balansräkningen.

Statlig utlåning

Statens utlåning

Miljarder kronor

lån/ändamål	2015	2014
Lån till Riksbanken	241	227
Studielån	179	174
Lån till andra stater	6	6
Övriga lån	8	8
Summa	**434**	**415**

Statens utlåning uppgick till 434 miljarder kronor. Utlåningen till Riksbanken och Centrala studiestöds nämndens studielån utgör huvuddelen av statens utlåning.

Nationellt intygande samt avgifter till och bidrag från EU

Nationella intygandet grundas på ansvariga myndigheters förvaltningsförklaringar, intygganden och bedömningar avseende hanteringen av EU-medel samt revisionens utlåtanden från granskningar varpå regeringen lämnar följande intygande:

Rättvisande räkenskaper
Sammanställningen av EU-räkenskaperna, omfattande resultat- och balansräkning samt en kassamässig redovisning, har upprättats enligt god redovisningssed. Regeringen bedömer att räkenskaperna i allt väsentligt är rättvisande.

Betryggande intern styrning och kontroll
Det finns ett ramverk för staten som syftar till att säkerställa en betryggande intern styrning och kontroll av EU-medlen.

Avgift till och bidrag från EU (kassamässigt)

Miljarder kronor

	2015	2014
Betalningar till EU	44	42
Betalningar från EU	10	12
Nettoflöde från statens budget till EU	**34**	**30**

Sveriges avgift till EU uppgick till 44 miljarder kronor. Bidragen från EU uppgick till 10 miljarder kronor. Det kassamässiga nettoflödet från statens budget till EU uppgick till 34 miljarder kronor, vilket är en ökning med ca 5 miljarder kronor jämfört med 2014. Ökningen jämfört med 2014 förklaras främst av tidigareläggning av delar av 2016 års avgift till 2015. År 2014 och 2015 betalade Sverige in en högre EU-avgift än vanligt eftersom den rabatt som Sverige erhåller på mervärdesskatte- och BNI-avgiften fr.o.m. 2014 försenats till följd av att ratificeringen av Rådets beslut om Unionens egna medel ännu inte avslutats.

Årsredovisning för staten 2015

Årsredovisning för staten 2015

Regeringen ska varje år senast den 15 april året efter budgetåret lämna en årsredovisning för staten till riksdagen.

Årsredovisningen för staten 2015 har upprättats i enlighet med bestämmelserna i budgetlagen (2011:203) och enligt god redovisningssed. Regeringen bedömer att årsredovisningen i allt väsentligt ger en rättvisande bild av det ekonomiska resultatet och ställningen samt förvaltningen av statens tillgångar.

Den konsoliderade redovisningen i årsredovisningen omfattar myndigheterna, inklusive affärsverken, under riksdagen och regeringen. Dessutom ingår Riksbankens grundfond som en tillgång hos staten.

Intäkter och kostnader, tillgångar och skulder samt betalningar som redovisas av Riksbanken och AP-fonderna ingår dock inte. Inte heller ingår premiepensionssystemets tillgångar och skulder med dess avkastning i konsolideringen.

Redovisningen omfattar all verksamhet i de ingående organisationerna oavsett finansiering och baseras på information som de statliga myndigheterna och affärsverken lämnar till statsredovisningen och information som presenteras i myndigheternas årsredovisningar. I fall där informationen inte varit tillräcklig har kompletterande information inhämtats. Underlaget har kompletterats med ekonomiska händelser som inte har redovisats av myndigheterna, framför allt beräkningar av skatteintäkter som ännu inte har debiterats.

Redovisningen utgår från vedertagna redovisnings- och värderingsprinciper som i så stor utsträckning som möjligt hålls oförändrade över tiden. En utveckling av den statliga redovisningen sker dock fortlöpande. Gällande principer och förutsättningar beskrivs i avsnitt 3.4 Redovisningsprinciper och tilläggsupplysningar.

Resultaträkningen ger underlag för bedömning av statens samlade inflöde och förbrukning av resurser. Värdet av statens tillgångar och skulder per den 31 december 2015 redovisas i balansräkningen. Finansieringsanalysen visar statens betalningsflöden. I skrivelsen jämförs utfallet för 2015 i resultat- och balansräkningarna, finansieringsanalys och noter med utfallet för 2014.

Statens budget omfattar samtliga inkomster och utgifter som påverkar statens lånebehov. I skrivelsen jämförs och kommenteras budgetens utfall för 2015 dels med inkomsterna och utgifterna i den av riksdagen beslutade ursprungliga budgeten för 2015, dels med utfallet för 2014.

Ekonomistyrningsverket och Riksgäldskontoret har lämnat underlag till denna skrivelse (Fi2016/00751/BATOT).

Olika avgränsningar av staten

Statens ekonomiska utfall redovisas utifrån olika utgångspunkter beroende på att informationen har olika syften. Avgränsningen av staten kan därmed variera. Ett annat skäl till skillnader mellan olika redovisningar är att olika principer tillämpas i räkenskaperna och i statens budget. Beroende på utgångspunkt kan en enskild ekonomisk händelse få delvis olika konsekvenser och utfallet kan därmed skilja sig åt mellan redovisningarna.

Informationen om det ekonomiska utfallet i staten utgör även underlag för nationalräkenskaperna som är en statistisk samman-

ställning i kontoform över den samlade svenska ekonomin. Nationalräkenskapernas avgränsning av staten utgår från definitioner etc. som följer rekommendationer från FN samt Europaparlamentets och rådets förordning (EU nr 549/2013) om det europeiska national- och regionalräkenskapssystemet i europeiska unionen. Nationalräkenskapernas avgränsning skiljer sig från årsredovisningen bl.a. genom att affärsverken inte ingår i dess avgränsning av staten.

Underlag för och kvalitetssäkring av årets skrivelse

Årsredovisningen för staten bygger huvudsakligen på underlag som har lämnats av Ekonomistyrningsverket och Riksgäldskontoret. Ekonomistyrningsverkets underlag omfattar utfallet för statens budget inklusive finansiella befogenheter i form av beställningsbemyndiganden, garantier etc. Vidare omfattar det resultaträkning, balansräkning och finansieringsanalys, statsskuldens utveckling samt redovisning av avgifter till och bidrag från EU. Riksgäldskontorets underlag omfattar redovisning och riskanalys av statliga garantier och utlåning. Redovisningen har i övrigt kompletterats eller tagits fram internt inom Regeringskansliet. Det gäller t.ex. beräkningen av skatteintäkter och uppföljningen av överskottsmålet. Stora delar av skatteintäkterna för 2015 bygger fortfarande på en prognos (se avsnitt 3.4.1). Prognosmetoderna som används för att beräkna skatteintäkterna i årsredovisningen för staten är desamma som används för att ta fram prognoser i regeringens budgetpropositioner. När det gäller uppföljningen av överskottsmålet utgår denna dels från officiell statistik från Statistiska centralbyrån, dels från de indikatorer som regeringen använder för att följa upp överskottsmålet i budgetpropositionen och den ekonomiska vårpropositionen. Hur uppföljningen sker beskrivs närmare i regeringens skrivelse Ramverk för finanspolitiken (skr. 2010/11:79).

En granskning av kvaliteten i årsredovisningen för staten sker dels genom Riksrevisionens årliga revision av myndigheterna och deras årsredovisningar, vilka ligger till grund för resultat- och balansräkningarna, finansieringsanalysen samt utfallet för statens budget, dels myndighetsledningarnas intygande om att myndighetens årsredovisning ger en rättvisande bild.

En kvalitetskontroll sker även genom etablerade kvalitetssäkringsrutiner i samband med Ekonomistyrningsverkets konsolideringsarbete och genom Finansdepartementets arbete med att producera skrivelsen. Kvalitetssäkringen innefattar bl.a. kontroller av att myndigheternas rapporterade finansiella information överensstämmer med deras respektive årsredovisningar, formella kontroller, motpartsavstämning av mellanhavanden mellan myndigheter, rimlighetskontroller och analys av poster samt dokumenterade metoder för de beräkningar och förutsättningar som gäller för konsolideringsarbetet.

Riksrevisionens årliga revision

Granskning av myndigheternas årsredovisningar 2015

Riksrevisionen har inom ramen för den årliga revisionen granskat 229 myndigheters årsredovisningar för 2015.

Riksrevisionen uttalar sig med avvikande mening när det finns väsentliga fel som är genomgripande och årsredovisningen som helhet därigenom inte ger en rättvisande bild. Revisionsberättelse med reservation lämnas när Riksrevisionen inte kunnat inhämta tillräckliga och ändamålsenliga revisionsbevis, men drar slutsatsen att möjliga fel inte är genomgripande. Riksrevisionen avstår från att uttala sig när den inte kunnat inhämta tillräckliga och ändamålsenliga revisionsbevis och bedömer att möjliga effekter av oupptäckta fel kan vara både väsentliga och genomgripande. I vissa fall lämnar Riksrevisionen en revisionsberättelse med standardutformning men vill ändå lyfta fram viktig information och lämnar därför en upplysning i revisionsberättelsen.

För 2015 har Riksrevisionen lämnat revisionsberättelse med reservation för tretton myndigheter: Försvarets materielverk, Kriminalvården, Länsstyrelsen i Jämtlands län, Länsstyrelsen i Västmanlands län, Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, Regionala etikprövningsnämnden i Umeå, Sameskolstyrelsen, Sametinget, Statens beredning för medicinsk och social utvärdering, Statens va-nämnd, Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete, Tillväxtverket och Uppsala universitetet.

Femton myndigheter har erhållit revisionsberättelse med upplysning. De myndigheter som har fått en modifierad revisionsberättelse eller med upplysning återges även utgiftsområdesvis i avsnitt 2.

I tabellen nedan redovisas utvecklingen av antalet modifierade revisionsberättelser för 2011–2015. Antalet har varierat något under perioden men är generellt sett lågt. Den stora ökningen mellan 2013 och 2015 beror på att Riksrevisionen har ändrat utformningen av revisionsberättelsen, som fr.o.m. 2014 innehåller fem olika uttalanden i stället för ett, vilket medför mer preciserade uttalanden. Ökningen är således inte någon indikation på försämrad kvalitet i myndigheternas årsredovisningar. Myndigheternas årsredovisningar ger överlag en god och rättvisande bild av verksamheten.

Antal modifierade revisionsberättelser 2011–2015

	2011	2012	2013	2014	2015
Summa	4	4	7	15	13

1

Uppföljning av de budgetpolitiska målen

1 Uppföljning av de budgetpolitiska målen

I detta avsnitt redovisas uppföljningen av två av de tre budgetpolitiska målen för 2015, den offentliga sektorns finansiella sparande och utgiftstaket för staten. Därutöver finns ett budgetpolitiskt mål för kommunsektorn i form av ett balanskrav som inte följs upp i denna skrivelse, utan i 2016 års ekonomiska vårproposition.

1.1 Den offentliga sektorns finansiella sparande

År 2000 infördes, efter en infasningsperiod på tre år, ett mål för den offentliga sektorns finansiella sparande. År 2007 fastställde riksdagen efter en teknisk justering att målet skulle uppgå till i genomsnitt 1 procent av BNP över en konjunkturcykel i stället för 2 procent (bet. 2006/2007:FiU20).

Definitioner av finansiellt sparande och målet för den offentliga sektorns finansiella sparande

Det finansiella sparandet för den offentliga sektorn är resultatet av samtliga transaktioner som påverkar den offentliga sektorns finansiella nettoförmögenhet. Finansiella transaktioner som köp och försäljning av aktier och andra finansiella tillgångar påverkar således inte det finansiella sparandet. Detsamma gäller värdeförändringar på tillgångar och skulder.

Att målet för den offentliga sektorns finansiella sparande är formulerat som ett genomsnitt i stället för ett årligt krav på 1 procent av BNP är motiverat av stabiliseringspolitiska skäl. Om målet om 1 procents sparande skulle gälla för varje enskilt år skulle finanspolitiken behöva stramas åt när konjunkturen försvagas för att säkerställa att det årliga målet nås. Finanspolitiken skulle då förstärka konjunkturförsvagningen istället för att stabilisera den. Det finns således goda skäl för att formulera ett mål för den offentliga sektorns finansiella sparande som ett genomsnitt över en konjunkturcykel. Genomsnittsformuleringen gör det samtidigt svårare att löpande följa upp om målet uppnås. Eftersom sparandet kan tillåtas avvika från den målsatta nivån ett enskilt år är det viktigt att konjunkturläget beaktas när målet i efterhand utvärderas. Målet för det finansiella sparandet omfattar hela den offentliga sektorn, vilket inkluderar staten, ålderspensionssystemet och kommunsektorn. Affärsverken ingår enligt nationalräkenskapernas definition inte i den statliga sektorn utan räknas till företagssektorn.

Det finansiella sparandet 2015

Den offentliga sektorn uppvisade balans i finanserna 2015. I prognosen i den av riksdagen beslutade budgeten beräknades ett underskott på 46 miljarder kronor eller 1,1 procent av BNP, det finansiella sparandet blev således högre med motsvarande belopp. I huvudsak blev inkomsterna från skatter och avgifter högre än i beräkningarna i budgeten för 2015. Detta förklaras dels av en engångsvis inbetalning av bolagsskatt som ökade inkomsterna med 15 miljarder kronor mer än beräknat, dels av att skatteinkomsterna från hushållens kapitalvinster och konsumtion underskattades. Även transfer-

eringar till offentliga sektorn underskattades till följd av en återbetalning på ca 5 miljarder kronor från AFA Försäkring. Till viss del vägdes underskattningen av inkomsterna upp av att även utgifterna underskattades i prognosen i budgeten. Avvikelsen för utgifterna rör i första hand kommunsektorns konsumtionsutgifter. Utfallet för 2015 innebär att den offentliga sektorns finanser kraftigt förstärktes jämfört med 2014, se tabell 1.1.

Tabell 1.1 Den offentliga sektorns finansiella sparande

Miljarder kronor

	2015 Beslutad budget	2015 Utfall	Utfall-Beslutad budget	2014 Utfall
Inkomster	**1 976**	**2 033**	**57**	**1 904**
Skatter och avgifter[1]	1 740	1 792	52	1 672
Övriga inkomster	236	241	5	231
Utgifter	**2 022**	**2 033**	**11**	**1 965**
Finansiellt sparande	**-46**	**0**	**46**	**-61**
Procent av BNP	*-1,1*	*0,0*	*1,1*	*-1,6*

[1] Ca 40 procent av utfallet för skatter och avgifter för 2015 är fortfarande baserat på prognoser. Det rör t.ex. inkomstskatter för hushåll och företag, avkastningsskatt samt fastighetsskatt och kommunal fastighetsavgift.
Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Både staten och kommunsektorn redovisade underskott medan ålderspensionssystemet uppvisade ett överskott 2015. Jämfört med prognosen i den beslutade budgeten för 2015, blev utfallet för det finansiella sparandet högre än beräknat för samtliga sektorer. Beräkningen för statens finansiella sparande svarade för merparten av prognosavvikelsen, vilket förklaras av de högre skatteinkomsterna som nämns ovan samt att ränteutgifterna blev lägre än förväntat. Jämfört med 2014 förstärktes det finansiella sparandet för samtliga delsektorer, se tabell 1.2.

Tabell 1.2 Det finansiella sparandet i delsektorerna

Miljarder kronor

	2015 Beslutad budget	2015 Utfall	Utfall-Beslutad budget	2014 Utfall
Staten	-44	-4	39	-49
Ålderspensionssystemet	3	8	5	4
Kommunsektorn	-6	-4	2	-16

Källa: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Principer för uppföljningen av målet för den offentliga sektorns finansiella sparande

Det är viktigt att uppföljningen av målet för den offentliga sektorns finansiella sparande är transparent och att det finns tydliga principer för hur målet följs upp. Regeringen använder därför ett antal indikatorer för att följa upp måluppfyllelsen.

För att i efterhand avgöra om det finansiella sparandet i den offentliga sektorn varit i linje med målet för det finansiella sparandet använder regeringen som en indikator ett genomsnitt för det finansiella sparandet under de tio senaste åren, vilket för den aktuella perioden omfattar åren 2006–2015. Syftet med denna bakåtblickande redovisning är att bedöma om det funnits systematiska fel i finanspolitiken som minskar sannolikheten för att målet nås i framtiden.

För att beakta vilken påverkan konjunkturläget har på den offentliga sektorns sparande, använder regeringen även det strukturella sparandet som en indikator på hur målet uppfylls. Det strukturella sparandet syftar till att visa hur stort det finansiella sparandet i den offentliga sektorn skulle vara om inkomsterna och utgifterna inte påverkades av konjunkturläget eller engångseffekter. Det strukturella sparandet är inte en del av den officiella statistiken och kan beräknas på flera olika sätt. Det gör att nivån på det strukturella sparandet kan skilja sig åt mellan olika bedömare och att det inte finns något allmänt accepterat utfall.

Den s.k. sjuårsindikatorn beräknas delvis utifrån prognoser för det finansiella sparandet och redovisas därför inte i skrivelsen Årsredovisning för staten. Indikatorn redovisas emellertid i 2016 års ekonomiska vårproposition, som en del i den framåtblickande uppföljningen.

Det är samtidigt viktigt att dessa indikatorer inte tillämpas allt för mekaniskt eftersom finanspolitiken då riskerar att bl.a. förstärka konjunktursvängningarna i stället för att dämpa dem. Regeringens utgångspunkt är därför att inriktningen på finanspolitiken ska bedömas med en bred ansats där olika mål och restriktioner ställs mot varandra.

Tabell 1.3 Finansiellt sparande i offentlig sektor samt indikatorer för avstämning mot målet för den offentliga sektorns finansiella sparande

Procent av BNP om inte annat anges

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Finansiellt sparande	**1,8**	**2,2**	**3,3**	**2,0**	**-0,7**	**0,0**	**-0,1**	**-0,9**	**-1,4**	**-1,6**	**0,0**
Varav staten	0,4	1,0	2,1	1,1	-0,7	-0,4	-0,3	-1,1	-1,2	-1,3	-0,1
Varav ålderspensions-systemet	1,0	1,0	1,1	0,9	0,2	0,2	0,5	0,3	-0,1	0,1	0,2
Varav kommunala sektorn	0,4	0,1	0,1	-0,1	-0,2	0,2	-0,3	-0,1	-0,1	-0,4	-0,1
Bakåtblickande tioårssnitt											0,3
Strukturellt sparande[1]	**2,4**	**1,7**	**1,9**	**2,4**	**1,5**	**1,7**	**0,9**	**0,3**	**-0,8**	**-1,0**	**0,2**
BNP-gap[2]	-1,5	1,0	2,7	0,4	-6,6	-2,8	-1,4	-2,4	-2,5	-2,0	-0,9

[1] Procent av potentiell BNP.
[2] Skillnaden mellan faktisk och potentiell BNP i procent av potentiell BNP.
Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Avstämning av målet för den offentliga sektorns finansiella sparande till och med 2015

Såväl det finansiella sparandet som det strukturella sparandet försämrades märkbart mellan 2006 och 2014 (se tabell 1.3). Minskningen av det finansiella sparandet under denna tidsperiod kan huvudsakligen hänföras till sparandet i staten, som minskade från 1,0 till 1,3 procent av BNP. Sparandet i ålderspensionssystemet minskade från 1,0 till 0,1 procent av BNP, medan kommunsektorns sparande varierade kring noll procent av BNP under dessa år. Mellan 2014 och 2015 förstärktes dock den offentliga sektorns finansiella sparande avsevärt. Det största bidraget kom från staten, vars sparande ökade med 1,2 procent av BNP.

Det genomsnittliga finansiella sparandet under perioden 2006–2015 uppgick till 0,3 procent av BNP, varav sparandet i ålderspensionssystemet uppgick till drygt 0,4 procent av BNP i genomsnitt och sparandet i såväl staten som i kommunsektorn uppgick till -0,1 procent av BNP i genomsnitt. Samtidigt var resursutnyttjandet lägre än normalt och BNP-gapet bedöms i genomsnitt ha uppgått till -1,5 procent av potentiell BNP under den aktuella tidsperioden. Resursutnyttjandet bedöms ännu inte ha varit balanserat 2015.

Det strukturella sparandet stärktes med 1,2 procent av potentiell BNP mellan 2014 och 2015, men understeg den målsatta nivån med 0,8 procent av potentiell BNP.

En samlad bedömning av måluppfyllelsen för 2015 visar att det finansiella sparandet avvek tydligt från den målsatta nivån, trots den betydande förbättringen av det finansiella sparandet jämfört med 2014. Det förklaras delvis av den utdragna lågkonjunkturens effekter på de offentliga finanserna, delvis av de ofinansierade åtgärder som den förra regeringen genomförde. I den ekonomiska vårpropositionen för 2016 redovisar regeringen sin bedömning av hur en återgång till målet ska ske.

1.2 Utgiftstaket för 2015

Tabell 1.4 Utgiftstaket

Miljarder kronor

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Utgiftstaket, ursprungligt fastställd nivå	894	931	949	971	989	1 018	1 050	1 074	1 093	1 103	1 123
Tekniska justeringar	-24	-24	0	-14	0	6	13	10	2	4	2
Reella justeringar[1]			-11								33
Utgiftstak, slutligt fastställt	870	907	938	957	989	1 024	1 063	1 084	1 095	1 107	1 158
Takbegränsade utgifter	864	895	910	943	965	986	989	1 022	1 067	1 096	1 135
Budgeteringsmarginal	6	12	28	14	24	38	74	62	28	11	23
Budgeteringsmarginal, procent av takbegränsade utgifter	0,7	1,3	3,1	1,4	2,5	3,9	7,5	6,0	2,6	1,0	2,0

[1]Utgiftstaket för 2007 sänktes med 11 miljarder kronor efter förslag i BP07 och utgiftstaket för 2015 höjdes med 33 miljarder kronor efter förslag i VÅB15. Dessa är inte tekniska justeringar utan finanspolitiskt motiverade ändringar. Finanspolitiskt motiverade ändringar av utgiftstakets nivå medför en reell förändring av utgiftstakets begränsande effekt på de takbegränsade utgifterna.
Anm.: För åren 1997–2004 se Årsredovisning för staten 2009.

Den statliga budgetprocessen kännetecknas av ett tydligt medelfristigt uppifrån och ned-perspektiv. Utgiftstaket är den övergripande restriktionen som i termer av totala utgifter begränsar budgetprocessen från det att utgiftstaket fastställs till dess att budgetåret är slut. Därmed understryks behovet av prioriteringar mellan olika utgifter. Det medelfristiga perspektivet skapar dessutom förutsättningar för att undvika att tillfälligt höga inkomster (t.ex. på grund av en god konjunktur) används för att finansiera permanent högre utgifter. I och med detta begränsas också möjligheterna att bedriva en destabiliserande (procyklisk) finanspolitik på budgetens utgiftssida. Utgiftstaket infördes 1997 och fastställda utgiftstak har aldrig överskridits.

Utgiftstaket är ett viktigt budgetpolitiskt åtagande som främjar budgetdisciplinen och stärker trovärdigheten i den ekonomiska politiken. En viktig uppgift för utgiftstaket är att ge förutsättningar för att uppnå överskottsmålet, dvs. att skapa förutsättningar för långsiktigt hållbara finanser. Nivån på utgiftstaket bör även främja en önskvärd långsiktig utveckling av de statliga utgifterna och kan bidra till att förhindra en utveckling där skatteuttaget stegvis måste höjas till följd av bristfällig utgiftskontroll.

De takbegränsade utgifterna omfattar utgiftsområde 1–25 och 27 samt utgifterna för ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget. Utgiftsområde 26 Statsskuldsräntor m.m. omfattas inte av de takbegränsade utgifterna eftersom riksdagen och regeringen i begränsad omfattning på kort sikt kan påverka dessa utgifter. De takbegränsade utgifterna utgörs av faktiskt förbrukade anslagsmedel, vilket innebär att även myndigheternas utnyttjande av ingående anslagssparande och anslagskredit ingår i de takbegränsade utgifterna.

I budgetpropositionen för 2012 föreslog regeringen att utgiftstakets nivå för 2015 skulle uppgå till 1 123 miljarder kronor. Riksdagen beslutade i enlighet med förslaget. Därefter har vissa budgetförändringar föranlett tekniska justeringar av utgiftstakets nivå. Tekniska justeringar syftar till att utgiftstaket ska utgöra en lika stram begränsning för de offentliga utgifterna efter justeringen som före de förändringar som föranleder justeringen. För att föranleda en teknisk justering av utgiftstaket ska den förändring som ger upphov till justeringen inte ha samma nettoeffekt på den konsoliderade offentliga sektorns utgifter eller det offentliga finansiella sparandet, som på de takbegränsade utgifterna. Sedan utgiftstaket infördes 1997 har nivåerna på beslutade utgiftstak justerats tekniskt vid flera tillfällen. Utöver de tekniska justeringarna har utgiftstakets nivå 2015 även ändrats av finanspolitiskt motiverade skäl med anledning av den förändring av finanspolitikens inriktning som regeringen föreslog i 2015 års ekonomiska vårproposition (prop. 2014/15:100). Finanspolitiskt motiverade ändringar av utgiftstakets nivå medför, till skillnad från tekniska justeringar, en reell förändring av utgiftstakets begränsande effekt på de takbegränsade utgifterna.

De tekniska justeringar som gjorts sedan utgiftstaket för 2015 ursprungligen fastställdes redovisas i tabell 1.5. Tekniska justeringar görs i

budgetpropositionen och det är praxis att de årsvisa justeringarna avrundas till hela miljarder kronor. Den finanspolitiskt motiverade höjningen av utgiftstakets nivå föreslogs i propositionen Vårändringsbudget för 2015 (prop. 2014/15:99).

Tabell 1.5 Tekniska justeringar samt finanspolitiskt motiverad ändring av utgiftstakets nivå för 2015

Miljarder kronor

	2015
Ursprungligt fastställt utgiftstak (Budgetpropositionen för 2012)	**1 123**
Tekniska justeringar i budgetpropositionen för 2013	
Reglering kommunalekonomisk utjämning: förändrad fastighetsavgift	0,55
Nivåhöjning statligt utjämningsbidrag för LSS-kostnader	0,20
Reglering kommunalekonomisk utjämning: höjt utjämningsbelopp Sverige-Danmark	0,13
Reglering kommunalekonomisk utjämning: höjt särskilt grundavdrag till pensionärer	1,10
Ny nivå i budgetpropositionen för 2013	**1 125**
Tekniska justeringar i budgetpropositionen för 2014	
Reglering kommunalekonomisk utjämning: höjt särskilt grundavdrag till pensionärer	2,43
Nivåhöjning statligt utjämningsbidrag för LSS-kostnader	0,16
Ändrade principer för förlusthantering på studielån	-0,80
Ny nivå i budgetpropositionen för 2014	**1 127**
Tekniska justeringar i den beslutade budgeten för 2015	
Nivåhöjning statligt utjämningsbidrag för LSS-kostnader	0,25
Reglering kommunalekonomisk utjämning: stegvis slopat avdrag för privat pensionsspanade	-2,27
Ny nivå i bet. 2014/15:FiU1	**1 125**
Finanspolitiskt motiverad ändring i propositionen Vårändringsbudget för 2015	
Förändrad inriktning på finanspolitiken efter riksdagsval	33
Ny nivå i propositionen Vårändringsbudget för 2015	**1 158**
Slutligt utgiftstak	**1 158**

Sammantaget har nivån på utgiftstaket 2015 höjts med 2 miljarder kronor till följd av tekniska justeringar. Flertalet av dessa tekniska justeringar hänför sig till budgetförändringar som föranlett justering av statsbidragen till kommuner och landsting. Till exempel leder en höjning av det särskilda grundavdraget för pensionärer till att kommunernas och landstingens skatteintäkter försämras, vilket har föranlett en höjning av statsbidraget till kommunsektorn i motsvarande mån. Detta motiverar en teknisk justering av utgiftstaket. Nivån på utgiftstaket 2015 har höjts med 33 miljarder kronor av finanspolitiskt motiverade skäl.

Enligt utfallet för statens budget 2015 uppgick de utgifter som omfattas av utgiftstaket, de takbegränsade utgifterna, till 1 134,9 miljarder kronor. Därmed underskreds utgiftstaket med en marginal på 23,1 miljarder kronor (se tabell 1.6).

De takbegränsade utgifterna blev 18,3 miljarder kronor högre än den av riksdagen antagna budgeten för 2015. Detta förklaras främst av högre utgifter inom utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner (10,6 miljarder kronor), utgiftsområde 27 Avgiften till Europeiska unionen (4,1 miljarder kronor) och utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg (3,1 miljarder kronor).

Inom några utgiftsområden blev utgifterna lägre än i den av riksdagen antagna budgeten för 2015, bl.a. utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv (2,8 miljarder kronor), utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel (2,3 miljarder kronor) och utgiftsområde 22 Kommunikationer (1,6 miljarder kronor).

I avsnitt 2 Utfallet för statens budget redovisas skillnader mellan utfall och budgeterade belopp för utgiftsområden och vissa anslag.

Tabell 1.6 Takbegränsade utgifter

Miljarder kronor

	SB 2015[1]	Utfall 2015	Utfall-SB 2015	Utfall 2014
Utgifter exkl. statsskuldsräntor[2]	848,7	867,4	18,7	837,5
Ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget	267,8	267,5	-0,4	258,0
Takbegränsade utgifter	1 116,6	1 134,9	18,3	1 095,5
Budgeteringsmarginal	41,4	23,1	- 18,3	11,5
Utgiftstak	1 158	1 158	0	1 107

[1] Den av riksdagen i december 2014 fastställda budgeten för 2015, dvs. exkl. riksdagens beslut med anledning av förslag till ändringar i statens budget för 2015.
[2] Inklusive posten Minskning av anslagsbehållningar.

Utgifterna för ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget uppgick till 267,5 miljarder kronor, vilket är 0,4 miljarder kronor lägre än beräkningen i budgeten för 2015.

Budgeteringsmarginalens användning

Riksdagen fastställde utgiftstaket för 2015 på den nivå som regeringen föreslog i budgetpropositionen för 2012. Budgeteringsmarginalen uppgick då till 57,2 miljarder kronor. I utfallet för 2015 uppgick budgeteringsmarginalen till 23,1 miljarder kronor. Det betyder att budgeteringsmarginalen har blivit 34,1 miljarder kronor mindre sedan utgiftstaket för 2015 fastställdes.

Utgiftstaket är en restriktion för hur mycket de statliga utgifterna som högst kan uppgå till och nivån bör fastställas så att den stödjer målet för det finansiella sparandet och långsiktigt hållbara offentliga finanser. Efter att utgiftstakets nivå har fastställts av riksdagen bör det dock inte betraktas som ett mål för den faktiska utgiftsnivån eftersom denna behöver anpassas till bl.a. den makroekonomiska utvecklingen.

I tabell 1.7 redovisas hur förändringen av budgeteringsmarginalen fördelar sig på budgeteffekter av förslag till ny politik, reviderad pris- och löneomräkning, reviderade makroekonomiska förutsättningar, förändrat antal personer som tar emot ersättning från olika transfereringssystem (volymförändringar), övriga faktorer samt den finanspolitiskt motiverade höjningen av utgiftstakets nivå. Uppdelningen av budgeteringsmarginalens samlade förändring enligt de olika kategorierna i tabell 1.8 är en bedömning som baseras på motsvarande redovisning för 2015 i de vårpropositioner och budgetpropositioner som regeringen lämnat till riksdagen sedan nivån på utgiftstaket för 2015 föreslogs.

Sammantaget har 43,5 miljarder kronor av budgeteringsmarginalen använts för de reformer (netto, med hänsyn tagen till beslut om finansiering genom minskade utgifter) som regeringen föreslagit och riksdagen beslutat om sedan utgiftstaket fastställdes. I budgetpropositionen för 2013 föreslog regeringen åtgärder inom bl.a. rättsväsendet, migration, arbetsmarknadspolitiken samt inom forskning och utbildning (prop. 2012/13:1). I budgetpropositionen för 2014 föreslog regeringen åtgärder inom bl.a. familjepolitiken, arbetsmarknadspolitiken samt inom forskning och utbildning (prop. 2013/14:1). I propositionen Vårändringsbudget för 2015 föreslog regeringen åtgärder inom bl.a. arbetsmarknadspolitiken, samt inom utbildnings- och infrastrukturområdena (prop. 2014/15:99). Slutligen föreslog regeringen i Extra ändringsbudget för 2015 (prop. 2105/16:47) ytterligare medel till kommuner och landsting med anledning av flyktingsituationen.

Tabell 1.7 Förändring av budgeteringsmarginalen från fastställandet av utgiftstaket för 2015 till utfallet för 2015

Miljarder kronor

	2015
Budgeteringsmarginal i budgetpropositionen för 2012	**57,2**
Reformer	-43,5
Reviderad pris- och löneomräkning	8,1
Övriga makroekonomiska förändringar	6,9
Volymförändringar	-41,8
Övrigt[1]	3,1
Finanspolitiskt motiverad höjning av utgiftstaket	33,0
Total förändring av budgeteringsmarginalen	**-34,1**
Budgeteringsmarginal i utfallet för 2015	**23,1**

[1] Inklusive förändring av anslagsbehållningar.
Anm.: Negativt förändringstal innebär ianspråktagande av budgeteringsmarginalen, dvs. högre utgifter.

Reviderade bedömningar av de makroekonomiska förutsättningarna har medfört att budgeteringsmarginalen blivit 6,9 miljarder kronor större. Det beror bl.a. på lägre utgifter för studiemedelsräntor till följd av lägre marknadsräntor, lägre utgifter för ekonomisk trygghet vid ålderdom till följd av att prisbasbeloppet successivt har reviderats ner sedan budgetpropositionen för 2012 och lägre utgifter i ålderspensionssystemet vid sidan av statbudgeten till följd av att inkomstindex och balansindex successivt har reviderats ner sedan bedömningen i budgetpropositionen för 2012. Ändrade makroekonomiska förutsättningar har vidare medfört högre utgifter inom vissa områden, i första hand arbetsmarknadsområdet. I 2013 års ekonomiska vårproposition bedömdes utvecklingen på arbetsmarknaden bli sämre än i tidigare bedömningar, med högre utgifter för arbetslöshetsförsäkringen och de arbetsmarknadspolitiska garantiprogrammen under de därpå följande åren.

Reviderade bedömningar av antalet personer som tar emot ersättning från olika transfereringssystem (volymförändringar) har medfört att budgeteringsmarginalen blivit 41,8 miljarder kronor mindre. Det är i första hand antalet personer i systemet för sjuk- och rehabiliteringspenning som i prognoserna för 2015 successivt bedömts vara fler. Mätt som helårsekvivalenter uppgick antalet ersättnings-

mottagare 2015 till ca 220 000, vilket är ca 55 procent fler än bedömningen i budgetpropositionen för 2012. Även inom sjuk- och aktivitetsersättningen var antalet personer fler 2015 än vad som bedömdes för 2015 i budgetpropositionen för 2012. Sammantaget blev utgifterna för utgiftsområde 10 Trygghet vid sjukdom och handikapp ca 22,0 miljarder kronor högre för 2015 än i budgetpropositionen för 2012 till följd av volymförändringar. Vidare var antalet inskrivna asylsökande i migrationsverkets mottagningssystem samt antalet personer i etableringsinsatser under 2015 väsentligt fler än bedömningen för 2015 i budgetpropositionen för 2012. Det gäller även exklusive den stora ökning av antalet asylsökande som inträffade i slutet av 2015. I budgetpropositionen för 2016, när antalet asylsökande under ca halva året 2015 var känt, bedömdes antalet asylsökande för 2015 uppgå till ca 85 000, vilket är ca 150 procent fler än bedömningen för samma år i budgetpropositionen för 2012. På motsvarande sätt bedömdes i budgetpropositionen för 2016 att antalet personer i etableringsinsatser för 2015 skulle uppgå till ca 48 000, vilket är ca 180 procent mer än bedömningen i budgetpropositionen för 2012. Sammantaget bedöms att utgifterna under utgiftsområdena 8 Migration och 13 Integration och jämställdhet (inklusive avräkning av kostnader för asylmottagande från biståndsutgifterna under utgiftsområde 7 Bistånd i enlighet med OECD:s biståndskommitté DAC:s definition) har blivit ca 12 miljarder kronor högre 2015 till följd av volymförändringar jämfört med budgetpropositionen för 2012.

Utgiftsförändringar till följd av övriga faktorer kan föranledas av nya prognosmetoder, justeringar till följd av ny information, korrigeringar av tidigare gjorda fel samt regeländringar utom regeringens direkta kontroll, t.ex. ändringar i EU:s regelverk. Sammantaget medför förändringar till följd av övriga faktorer att budgeteringsmarginalen blivit 3,1 miljarder kronor större, vilket är en effekt av att förändringar på olika områden delvis tar ut varandra. Förskottsbetalningar av vissa utgifter 2015 i stället för 2016, bl.a. EU-avgiften, bidrar till att utgifterna för 2015 blev högre av övriga orsaker än i bedömningen för 2015 i budgetpropositionen för 2012 (se avsnitt 2.3.2). Det motverkas bl.a. av lägre utgifter under utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel med ca 2,1 miljarder kronor, till följd av förseningar med anledning av att EU-kommissionen inte beslutat om programmen inom fonderna, vilket medförde att dessa inte kunde påbörjas som planerat under 2015. Vidare har utfallet för 2015 på flera områden blivit lägre, till följd av övriga faktorer, jämfört med ursprungligt anvisade medel för 2015. Orsakerna till att medel inte utnyttjats som planerat beskrivs för respektive utgiftsområde i avsnitt 2. De utgiftsområden som uppvisar störst skillnad mellan anvisade medel och faktiskt utnyttjade medel, till följd av övriga faktorer, är utgiftsområdena 14, 16, 22, 23 och 27.

2

Utfallet för statens budget

2 Utfallet för statens budget

Enligt 10 kap. 6 § budgetlagen (2011:203) ska årsredovisningen för staten innehålla utfallet på budgetens inkomsttitlar, anslag och statens lånebehov. Statens lånebehov är detsamma som saldot i statens budget men med omvänt tecken. Ett positivt saldo innebär att staten har möjlighet att amortera på statsskulden. Ett negativt saldo innebär att staten behöver låna.

Med statens budget menas den ursprungliga budgeten sammanställd av riksdagen i december 2014 (bet. 2014/15:FiU10, rskr. 2014/15:29). Med totalt anvisade medel menas däremot summan av både statens ursprungliga budget och de beslut om ändringar i budgeten som riksdagen har fattat under året. En mer utförlig redovisning finns i bilaga 1 Specifikation av inkomster i statens budget och bilaga 2 Specifikation av utgifter i statens budget.

2.1 Saldot i statens budget 2015

Budgetsaldot blev -33 miljarder kronor 2015 (tabell 2.1). I den av riksdagen beslutade budgeten beräknades saldot till -33 miljarder kronor. Saldot blev därmed i princip samma som beräknat. Inkomsterna blev 23 miljarder kronor högre och även utgifterna blev 23 miljarder kronor högre än vad som beräknades i statens budget.

Tabell 2.1 Utfall för statens budget 2015

Miljoner kronor

	Statens budget	Ändrings -budget	Utfall 2015	Skillnad mot statens budget
Totala inkomster	**837 017**		**859 529**	**22 512**
Statens skatteinkomster	859 116		894 127	35 011
Övriga inkomster	-22 099		-34 597	-12 498
Totala utgifter m.m.	**869 586**	**35 565**	**892 179**	**22 594**
Utgiftsområden exkl. statsskuldsräntor m.m.	853 331	26 765	867 409	14 078
Statsskuldsräntor m.m.	20 526	8 800	21 936	1 410
Förändring av anslagsbehållningar	-4 593			4 593
Riksgäldskontorets nettoutlåning	322		10 094	9 773
Kassamässig korrigering	0		-7 260	-7 260
Budgetsaldo	**-32 569**		**-32 650**	**-81**

Höga inkomster från skatt på företagsvinster 2015

Inkomsterna i statens budget beräknades uppgå till 837 miljarder kronor. Utfallet blev 860 miljarder kronor, vilket är 23 miljarder kronor högre än beräknat. Skatteinkomsterna för staten blev 35 miljarder kronor högre än beräknat och övriga inkomster blev 12 miljarder kronor lägre än beräknat. Det är främst skatt på kapital som blivit högre än beräknat. Det beror främst på högre inkomster från skatt på företagsvinster än väntat.

Övriga inkomster blev drygt 12 miljarder kronor lägre än den av riksdagen beslutade budgeten för 2015. Det beror främst på att inga större försäljningar av egendom gjordes under 2015. Beräkningstekniskt antogs inkomster från

försäljning av egendom uppgå till 15 miljarder kronor i statens budget för 2015.

I tabell 2.2 redovisas de utgiftsområden m.m. som har mer än 1 miljard kronor i skillnad mellan statens budget och utfallet.

Tabell 2.2 Utgifter som skiljer sig mer än en miljard kronor mot statens budget

Miljoner kronor

Utgiftsområde	Statens budget	Ändrings budget	Utfall 2105	Skillnad mot statens budget
7 Internationellt bistånd	29 509	-229	32 213	2 704
8 Migration	17 433	1 440	18 725	1 292
9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	61 898	2 870	64 979	3 080
10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning	100 474	2 561	102 603	2 129
13 Integration och jämställdhet	16 747	14	15 362	-1 385
14 Arbetsmarknad och arbetsliv	67 783	1 531	64 971	-2 812
15 Studiestöd	20 302	664	19 216	-1 086
22 Kommunikationer	48 871	579	47 242	-1 629
23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel	15 656	25	13 398	-2 258
25 Allmänna bidrag till kommuner	91 441	10 663	102 037	10 596
26 Statsskuldsräntor m.m.	20 526	8 800	21 936	1 410
27 Avgiften till Europeiska unionen	40 126	3 728	44 232	4 105
Riksgäldskontorets nettoutlåning	322		10 094	9 773
Kassamässig korrigering	0		-7 260	-7 260
Övriga utgifter	338 497	2 918	342 431	3 935
Summa utgifter m.m. i statens budget	**869 586**	**35 565**	**892 179**	**22 594**

Flyktingsituationen och förtida betalningar medförde att de totala utgifterna blev högre än anvisat

Utgifterna i statens budget uppgick till 892 miljarder kronor. Det är 23 miljarder kronor (2,6 procent) högre än vad som anvisats i den ursprungliga budgeten. De allmänna bidragen till kommunerna blev 11 miljarder kronor högre, Avgiften till Europeiska unionen blev 4 miljarder kronor högre och utgifterna för Hälsovård, sjukvård och social omsorg blev 3 miljarder kronor högre än anvisat. Även utgifterna för Internationellt bistånd blev 3 miljarder kronor högre och tillsammans blev utfallet för dessa utgiftsområden 20 miljarder kronor högre än vad som anvisades i den ursprungliga budgeten. Detta förklaras till största delen av ökade bidrag till kommunsektorn till följd av flyktingsituationen och att förtida utbetalningar gjordes 2015 inom vissa områden för att undvika ett överskridande av utgiftstaket 2016.

I förhållande till det totalt anvisade beloppet, dvs. den ursprungliga budgeten och de ändringar i budgeten som riksdagen beslutat om, blev utgifterna 13 miljarder kronor lägre. Den största skillnaden mellan det totalt anvisade beloppet och utfall är utgifterna för statsskuldsräntor m.m. som blev 7 miljarder kronor lägre än totalt anvisat. Utgifterna för Arbetsmarknad och arbetsliv blev 4 miljarder kronor lägre än totalt anvisat.

Statens budget 2015 och 2014

I tabell 2.3 redovisas utfallet för statens budget för 2015 och 2014. Statens budget visar för 2015 ett underskott på 33 miljarder kronor, jämfört med ett underskott på 72 miljarder kronor 2014, vilket är en förbättring med nästan 40 miljarder kronor.

Tabell 2.3 Utfallet för statens budget 2015 och 2014

Miljoner kronor

	Utfall 2015	Utfall 2014	Skillnad mot 2014
Totala inkomster	**859 529**	**790 210**	**69 320**
Statens skatteinkomster	894 127	801 952	92 175
Övriga inkomster	-34 597	-11 743	-22 854
Totala utgifter m.m.	**892 179**	**862 404**	**29 776**
Utgiftsområden exkl. statsskuldsräntor m.m.	867 409	837 546	29 863
Statsskuldsräntor m.m.	21 936	3 325	18 610
Riksgäldskontorets nettoutlåning	10 094	22 023	-11 929
Kassamässig korrigering	-7 260	-491	-6 768
Budgetsaldo	**-32 650**	**-72 194**	**39 544**

Skatteinkomsterna ökade men statens övriga inkomster minskade

Statens inkomster ökade med 69 miljarder kronor mellan 2014 och 2015. Statens

skatteinkomster ökade med 92 miljarder kronor (11,5 procent).

Statens skatteintäkter, dvs. periodiserade skatter för 2015, beräknas öka med drygt 82 miljarder kronor (9,9 procent). Direkta skatter på arbete beräknas öka med 31 miljarder kronor (5,9 procent) och indirekta skatter på arbete beräknas öka med 35 miljarder kronor (7,6 procent). Skatt på kapital beräknas ha ökat med 26 miljarder kronor (12,7 procent) och Skatt på konsumtion och insatsvaror beräknas öka med 33 miljarder kronor (7,0 procent). Vid beräkning av statens skatteintäkter avgår kommunala inkomstskatter, som ökade med 34 miljarder kronor, och avgifter till ålderspensionssystemet, som ökade med 10 miljarder kronor.

Övriga inkomster minskade med knappt 23 miljarder kronor jämfört med 2014. Orsaken är främst att avräkningar m.m. i anslutning till skattesystemet och utgifter som redovisas som krediteringar på skattekontot ökat 2015.

Utgifterna ökade bl.a. på grund av ökat antal asylsökande

Utgifterna i statens budget ökade med nästan 30 miljarder kronor (3,5 procent) mellan 2014 och 2015. Utgifterna för Statsskuldsräntorna m.m. ökade med nästan 19 miljarder kronor. Utgifterna för utgiftsområdena Migration samt Integration och jämställdhet ökade tillsammans med drygt 9 miljarder kronor (37,6 procent). Även de allmänna bidragen till kommunerna ökade sammanlagt med drygt 8 miljarder kronor. Ökningen förklaras i huvudsak av ett tillfälligt stöd till kommuner och landsting med nästan 10 miljarder kronor (9,0 procent) med anledning av att antalet asylsökande ökade kraftigt under hösten 2015. Riksgäldskontorets nettoutlåning minskade med nästan 12 miljarder kronor (4,6 procent) jämfört med föregående år framför allt med anledning av ändrade redovisningsprinciper för studielån 2014.

Tabell 2.4 visar de poster på budgetens utgiftssida som hade störst förändringar av utfallet mellan 2014 och 2015.

Tabell 2.4 Utgifter

Miljoner kronor

Utgiftsområde	Utfall 2015	Utfall 2014	Skillnad mot 2014
7 Internationellt bistånd	32 213	31 027	1 186
8 Migration	18 725	12 551	6 174
9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	64 979	61 589	3 390
10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning	102 603	99 036	3 567
12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn	82 931	80 809	2 121
13 Integration och jämställdhet	15 362	12 225	3 138
14 Arbetsmarknad och arbetsliv	64 971	66 901	-1 930
16 Utbildning och universitetsforskning	62 954	59 419	3 535
22 Kommunikationer	47 242	45 962	1 281
23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel	13 398	16 203	-2 805
25 Allmänna bidrag till kommuner	102 037	93 599	8 438
26 Statsskuldsräntor m.m.	21 936	3 325	18 610
27 Avgiften till Europeiska unionen	44 232	41 553	2 679
Riksgäldskontorets nettoutlåning	10 094	22 023	-11 929
Kassamässig korrigering	-7 260	-491	-6 768
Övriga utgifter	215 763	216 673	-909
Summa utgifter m.m. i statens budget	**892 179**	**862 404**	**29 776**

2.1.1 Analysen påverkas av att riksdagen röstade för ett annat budgetförslag än budgetpropositionen

Vid riksdagens behandling av budgetpropositionen för 2015 frångicks den praxis som tidigare tillämpats vid budgetomröstningar, vilket fick till följd att riksdagen röstade för ett annat budgetförslag än regeringens. Förutom ekonomiska och politiska konsekvenser har riksdagens beslut även fått konsekvenser för analysen av utfallet för statens budget. På inkomstsidan av statens budget är oppositionspartiernas budgetalternativ som regel beräknade på en mer aggregerad nivå än inkomstberäkningen i budgetpropositionen. Detta innebär att den beslutade inkomstberäkningen är mer aggregerad än normalt och att redovisningen och analysen av

skillnaden mellan statens budget och utfall är mindre detaljerad än normalt.

På utgiftssidan har riksdagens beslut fått konsekvensen att anvisade medel i statens budget till flertalet utgiftsområden skiljer sig från budgetpropositionen. Skillnaderna beror framför allt på att fördelningen av medel på befintliga anslag skiljer sig åt, men även på skillnader i vilka anslag som fördes upp på budgeten. I bilaga 1 till finansutskottets sammanställning av riksdagens beslut om statens budget för 2015 redovisas avvikelsen mellan regeringens förslag och riksdagens beslut per anslag (bet. 2014/15:FiU10).

En ytterligare omständighet som har försvårat analysen på både inkomst- och utgiftssidan är att det inte finns några detaljerade beräkningsunderlag till den budget som riksdagen beslutade. Riksdagens budgetbeslut grundar sig dock på samma makroförutsättningar som låg till grund för budgetpropositionen, vilket innebär att det är möjligt att förklara skillnaden mellan den beslutade budgeten och det beräknade utfallet för 2015 på en övergripande nivå.

De största skillnaderna mellan beslutad budget och budgetpropositionen

Inkomster

Inkomstsidan domineras av en stor skillnad mellan den beslutade budgeten och budgetpropositionen. I budgetpropositionen föreslog regeringen att nedsättningen av socialavgifter för unga skulle trappas av. Förslaget fanns inte med i den beslutade budgeten. Nedtrappningen av nedsättningen beräknades tillföra staten ytterligare 14 000 miljoner kronor i inkomster i form av arbetsgivaravgifter.

Tabell 2.5 Statens budget för 2015

Miljoner kronor

		Riksdagens beslut 2015	Avikelser från BP 2015
1000	**Statens skatteinkomster**	**859 116**	**-17 057**
1100	**Direkta skatter på arbete**	**566 190**	
1111	Statlig inkomstskatt	51 381	-1 810
1115	Kommunal inkomstskatt	637 637	3 680
1120	Allmän pensionsavgift	109 241	
1130	Artistskatt	-1	
1140	Skattereduktioner	-232 069	-1 679
1200	**Indirekta skatter på arbete**	**486 102**	
1210	Arbetsgivaravgifter	478 343 [1]	-14 000
1240	Egenavgifter	13 697	
1260	Avgifter till premiepensionssystemet	-33 813	-1
1270	Särskild löneskatt	42 565	
1280	Nedsättningar	-15 365	
1290	Tjänstegrupp liv	675	
1300	**Skatt på kapital**	**190 422**	
1310	Skatt på kapital. Hushåll	41 042	-130
1320	Skatt på företagsvinster	95 119	990
1330	Kupongskatt	4 351	
1340	Avkastningsskatt	9 143	
1350	Fastighetsskatt	31 492	
1360	Stämpelskatt	9 275	
1380	Arvsskatt	0	
1400	**Skatt på konsumtion och insatsvaror**	**493 874**	
1410	Mervärdeskatt	371 046	400
1420	Skatt på alkohol och tobak	24 940	
1430	Energiskatt	41 757	-360
1440	Koldioxidskatt	25 057	
1450	Övriga skatter på energi och miljö	5 034	-667
1470	Skatt på vägtrafik	19 037	
1480	Övriga skatter	7 004	
1500	**Skatt på import**	**5 956**	
1600	**Restförda och övriga skatter**	**3 407**	
1700	**Avgående poster, skatter till EU**	**-5 956**	
1800	**Avgående poster, skatter till andra sektorer**	**-877 921**	**-3 682**
1900	**Periodiseringar**	**-2 957**	**201**
2000	**Inkomster av statens verksamhet**	**33 650**	
3000	**Inkomster av försåld egendom**	**15 000**	
4000	**Återbetalning av lån**	**876**	
5000	**Kalkylmässiga inkomster**	**9 998**	
6000	**Bidrag m.m. från EU**	**10 333**	
7000	**Avräkningar m.m. i anslutning till skattesystemet**	**-83 524**	
8000	**Utgifter som redovisas som krediteringar på skattekonto**	**-8 432**	
	Inkomster i statens budget (kassamässigt)	**837 017**	**-17 057**

Källa: Finansutskottets betänkande 2014/15:FiU10.

[1] I beslutad budget för 2015 redovisas inkomstförsvagningen av att behålla nedsättningen av socialavgifter för unga under inkomstgrupp Arbetsgivaravgifter 1210 och inte under inkomstgrupp Nedsättningar 1280. I propositionen Vårändringsbudget för 2015 redovisas nedsättningen under inkomstgrupp 1280.

Utgifter

Budgetpropositionen innehöll sammanlagt förslag om utgifter som uppgick till 17 043 miljoner kronor mer än den beslutade budgeten. De utgiftsområden där skillnaderna var störst är 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg, 14 Arbetsmarknad och arbetsliv, 20 Allmän miljö- och naturvård, 22 Kommunikationer och 25 Allmänna bidrag till kommuner. Skillnaderna mellan beslutad budget och budgetpropositionen redovisas i tabell 2.7.

I budgetpropositionen föreslog regeringen att utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg skulle anvisas 64 441 miljoner kronor, vilket var 2 543 miljoner kronor mer än vad som beslutades av riksdagen. Skillnaden beror framför allt på två anslag. Regeringen föreslog i budgetpropositionen 1 000 miljoner kronor för att höja kvaliteten inom hälso- och sjukvården. Dessa medel skulle tillföras anslaget 1:6 *Bidrag till folkhälsa och sjukvård*. På samma anslag föreslogs även ytterligare 400 miljoner kronor till insatser som rör barnmorskor, förlossningsvård och för att stärka kvinnors hälsa. Förslagen fanns inte med i den beslutade budgeten. Regeringen ville också genomföra en satsning på ökad bemanning och kvalitet i äldrevården. Därför föreslog regeringen att anslaget 4:5 *Stimulansbidrag och åtgärder inom äldrepolitiken* skulle tillföras 2 000 miljoner kronor. Riksdagen beslutade om andra åtgärder under anslaget som beräknades kosta 947 miljoner kronor, dvs. 1 053 miljoner kronor mindre än förslagen i budgetpropositionen.

Regeringen föreslog i budgetpropositionen ett flertal nya insatser under utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv. Sammanlagt uppgick skillnaden mellan regeringens förslag och den beslutade budgeten till 4 063 miljoner kronor. Regeringen föreslog bl.a. att en 90-dagarsgaranti för arbetslösa unga skulle införas. Som en del av 90-dagarsgaratin ämnade regeringen introducera traineejobb som skulle innehålla både utbildning och arbete. Totalt beräknades 90-dagarsgarantin inklusive traineejobben kosta 787 miljoner kronor under 2015. Förslaget fanns inte med i den beslutade budgeten för utgiftsområdet. Skillnaden mellan av riksdagen beslutad budget och budgetpropositionen beror även på att regeringen föreslog en höjning av ersättningsnivåerna i A-kassan. Den höjda ersättningen beräknades kosta 1 870 miljoner kronor under 2015. I budgetpropositionen föreslogs även att Arbetsförmedlingens förvaltningsanslag skulle höjas med 898 miljoner kronor. Det var 414 miljoner kronor mer än riksdagens beslut.

I budgetpropositionen ingick förslag om flera höjningar av anslagen på utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård. Totalt uppgick skillnaden mellan budgetpropositionen och av riksdagen beslutad budget till 1 540 miljoner kronor. I budgetpropositionen föreslog regeringen att anslaget 1:16 *Skydd av värdefull natur* skulle anvisas ytterligare 640 miljoner kronor för att öka skyddet av värdefulla områden. Regeringen föreslog även att anslaget 1:3 *Åtgärder för värdefull natur* skulle anvisas ytterligare 350 miljoner kronor och att ett nytt anslag skulle uppföras på budgeten, under utgiftsområdet. Anslaget skulle ha benämnts Klimatinvesteringar i kommuner och regioner och anvisats 200 miljoner kronor. Den beslutade budgeten var sammantaget på samma nivåer som tidigare år för utgiftsområdet, förutom medel till anslaget 1:8 *Supermiljöbilspremie* där riksdagen beslutade anvisa ytterligare 115 miljoner kronor jämfört med både föregående år och regeringens förslag.

För utgiftsområde 22 Kommunikationer beror nästan hela skillnaden på 1 207 miljoner kronor mellan budgetpropositionen och den beslutade budgeten på olikheter i förslagen för anslaget 1:2 *Vidmakthållande av statens transportinfrastruktur*. Regerinen föreslog att en satsning om 1 240 miljoner kronor skulle göras för förstärkt underhåll av järnvägen, vilken inte ingick i riksdagens beslut.

Utgiftsområdet 25 Allmänna bidrag till kommuner påverkas av olika förslag som finns i budgetpropositionen respektive i av riksdagen beslutad budget, då kommunerna och landstingen bl.a. kompenseras för beslut som påverkar deras skatteunderlag negativt och av förslag som aktualiserar den kommunala finansieringsprincipen. I budgetpropositionen fanns ett förslag om att ta bort den nedsatta arbetsgivaravgiften för unga. Därför föreslog regeringen att kommunerna och landstingen skulle kompenseras med 1 500 miljoner kronor under 2015, då de har anställda som omfattas av nedsättningen. Regeringen ville också införa ett förhöjt grundavdrag för personer äldre än 65 år. Det skulle ha lett till minskade skatteintäkter i kommunerna och därför skulle de ha

kompenserats med 1 913 miljoner kronor under 2015. Totalt uppgick skillnaden mellan budgetpropositionen och riksdagens beslut till 3 050 miljoner kronor.

Beslutad budget och ändringarna i statens budget under 2015

Till följd av den unika situation som uppkom vid riksdagens beslut om statens budget för 2015 lämnade regeringen i propositionen Vårändringsbudget för 2015 (prop. 2014/15:99) förslag till mer omfattande ändringar av budgeten än normalt. Utgångspunkten för merparten av dessa förslag var den inriktning av den ekonomiska politiken som regeringen redovisade i budgetpropositionen för 2015.

I samband med budgetpropositionen för 2016 lämnade regeringen i vanlig ordning även en höständringsbudget (prop. 2015/16:2). Därefter lämnade regeringen även propositionen Extra ändringsbudget för 2015 (prop. 2015/16:47) med ytterligare förslag till ändringar i statens budget till följd av den uppkomna flyktingsituationen under hösten.

I det följande redovisas översiktligt ändringarna av den beslutade budgeten.

Inkomster

Tabell 2.6 Specifikation av ändrad beräkning av inkomster för 2015 i propositionen Vårändringsbudget för 2015

Miljoner kronor

Inkomsttitel		Statens budget 2015	Förändring vårändringsbudget	Ny beräkning	Bruttoeffekt av åtgärder på inkomstsidan
1140	*Skattereduktioner*	*-232 069*	*-980*	*-233 048*	*20*
1154	Husavdrag			-20 329	20
1280	*Nedsättningar*	*-15 365 **	*-5 280*	*-20 645*	*6 615*
1410	*Mervärdesskatt*	*371 046*	*-4 170*	*366 876*	*-400*
1411	Mervärdesskatt	-	-	366 876	-400
1440	*Koldioxidskatt*		*-302*	*24 755*	*5*
1442	Koldioxidskatt oljeprodukter	-	-	15 386	5
1450	*Övriga skatter på energi och miljö*	*5 034*	*-349*	*4 685*	*282*
1454	Skatt på bekämpningsmedel och gödsel	-	-	114	4
1455	Skatt på termisk effekt i kärnkraftsreaktorer			3 957	267
1458	Övriga skatter	-	-	131	11
2000	*Inkomster av statens verksamhet*	*33 650*	*6 436*	*40 086*	*121*
2525	Finansieringsavgift från arbetslöshetskassor	-	-	2 898	121
6000	*Bidrag m.m. från EU*	*10 333*	*-1 171*	*9 162*	*67*
6414	Bidrag från Europeiska socialfonden 2014–2020	-	-	211	50
6911	*Övriga bidrag från EU*	-	-	*200*	*17*

* I statens ursprungliga budget för 2015 redovisas inkomstförsvagningen av att behålla nedsättningen av socialavgifter för unga under inkomstgrupp Arbetsgivaravgifter 1210 och inte under inkomstgrupp Nedsättningar 1280. Eftersom effekten av förslaget att ta bort nedsättningen av socialavgifter för unga redovisas under inkomstgrupp Nedsättningar 1280 i ny beräkning i vårändringsbudget blir inkomstgrupp Nedsättningar 1280 i den ursprungliga budgeten och i vårändringsbudgeten inte helt jämförbara med varandra. För att dessa skulle ha varit jämförbara borde inkomstförändringen ha redovisats på inkomstgrupp 1280 även i den ursprungliga budgeten. Därmed skulle det ha redovisats ett belopp på ca -27 miljarder kronor i stället för nuvarande 15,4 miljarder kronor, dvs. ytterligare ca 12 miljarder kronor vilket motsvarar effekten av att inte trappa ned nedsättningen fr.o.m. den 1 januari 2015.

Tabell 2.6 visar den ändrade beräkningen av inkomsterna i statens budget till följd av förslagen i propositionen Vårändringsbudget för 2015. Beräkningarna påverkas förutom av regeländringar även av en ny bedömning av den makroekonomiska utvecklingen och andra ekonomiska förutsättningar.

Den regeländring som haft störst påverkan på utfallet för statens budget är beslutet att minska nedsättningen av socialavgifter för unga fr.o.m. den 1 augusti 2015 (inkomsttitel 1280 Nedsättningar).

Övriga regeländringar till följd av ändringar i statens budget under 2015 har inte beaktats i analysen av inkomstsidan eftersom de inte har haft någon väsentlig betydelse för utfallet 2015.

Bruttoeffekten av regeländringarna beräknades till 6,7 miljarder kronor och

nettoeffekten, inklusive indirekta effekter, beräknades till 5,4 miljarder kronor.

Utgifter

För utgiftssidan lämnades i propositionen Vårändringsbudget för 2015 förslag om ändrade utgiftsramar samt ändrade och nya anslag inom 24 av de 27 utgiftsområdena. Undantagna förändring var utgiftsområde 3 Skatt, tull och exekution, utgiftsområde 19 Regional tillväxt och utgiftsområde 27 Avgiften till Europeiska unionen. Förändringarna innebar att anvisade medel ökade med 19 050 miljoner kronor netto.

Störst skillnad jämfört med den ursprungligen beslutade budgeten blev det på utgiftsområdena 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg, 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning, 14 Arbetsmarknad och arbetsliv, 25 Allmänna bidrag till kommuner och 26 Statsskuldsräntor m.m.

De budgeterade utgifterna inom utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg ökade med 1 922 miljoner kronor. Den största delen av dessa medel, 1 690 miljoner kronor, avsåg bidrag för läkemedelsförmånerna med anledning av en ny överenskommelse mellan regeringen och Sveriges Kommuner och Landsting och introduktionen av nya läkemedel under slutet av 2014. Vidare ingick en satsning på 200 miljoner kronor för insatser för barnmorskor, förlossningsvården och kvinnors hälsa. I budgetpropositionen beräknades helårseffekten för denna satsning till 400 miljoner kronor. Även satsningen på ökad bemanning inom äldrevården presenterades i propositionen Vårändringsbudget för 2015 med en halvårseffekt på 1 000 miljoner kronor. Satsningen finansierades framför allt genom omprioriteringar från andra satsningar inom utgiftsområdet.

Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning ökades med 2 561 miljoner kronor. Ökningen var framför allt hänförlig till ökade kostnader för sjukpenning och rehabilitering.

Utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv ökades med 1 531 miljoner kronor. Bland annat tillfördes medel till traineejobb, utbildningskontrakt, extratjänster och förändringar av ersättningsnivåerna i arbetslöshetsförsäkringen, dvs. motsvarande de förslag som lämnats i budgetpropositionen.

Inom utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner kompenserades kommunerna med 863 miljoner kronor till följd av utfasningen av nedsättningen av socialavgifter för unga.

Utgiftsområde 26 Statsskuldsräntor m.m. tillfördes 8 800 miljoner kronor, i huvudsak för att hantera valutakursförluster.

Propositionen Höständringsbudget för 2015 innebar att anvisade medel ökade med 5 554 miljoner kronor netto. Framför allt ökade anvisade medel på utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg och 27 Avgiften till Europeiska unionen. Inom utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg anvisade riksdagen 948 miljoner kronor till kostnader för statlig assistansersättning. Inom utgiftsområde 27 Avgiften till Europeiska unionen ökade anvisade medel med 3 728 miljoner kronor, vilket motsvarade den utnyttjade anslagskrediten för anslaget 2014.

Med anledning av flyktingsituationen under hösten 2015 beslutade riksdagen den 10 december 2015 att anvisa ytterligare 10 961 miljoner kronor i statens budget efter förslag i propositionen Extra ändringsbudget för 2015 (prop. 2015/16:47, bet. 2015/16:FiU18, rskr. 2015/16:94). Medlen avsåg ett tillfälligt stöd till kommuner och landsting med 9 800 miljoner kronor, 961 miljoner kronor för ersättningar och bostadskostnader för asylsökande samt 200 miljoner kronor för stöd till det civila samhällets insatser för asylsökande.

Tabell 2.7 Budgetpropositionen, statens budget och ändringarna i statens budget för 2015

Miljoner kronor

Utgiftsområde		BP[1]	SB[2]	Skillnad SB-BP	VÄB[3]	HÄB[4]	EÄB[5]	Totalt ÄB
1	Rikets styrelse	12 413	12 199	-215	104			104
2	Samhällsekonomi och finansförvaltning	14 590	14 600	10	0	2		2
3	Skatt, tull och exekution	10 581	10 574	-7				
4	Rättsväsendet	40 758	40 758	0	17	30		47
5	Internationell samverkan	1 899	1 919	20	50			50
6	Försvar och samhällets krisberedskap	48 589	48 451	-137	-4			-4
7	Internationellt bistånd	30 009	29 509	-500	-229			-229
8	Migration	17 433	17 433	0	479		961	1 440
9	Hälsovård, sjukvård och social omsorg	64 441	61 898	-2 543	1 922	948		2 870
10	Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning	101 016	100 474	-542	2 561	0		2 561
11	Ekonomisk trygghet vid ålderdom	38 166	38 015	-151	133	462		595
12	Ekonomisk trygghet för familjer och barn	83 909	83 125	-784	172	223		395
13	Integration och jämställdhet	16 807	16 747	-60	-2	16		14
14	Arbetsmarknad och arbetsliv	71 846	67 783	-4 063	1 531			1 531
15	Studiestöd	21 177	20 302	-875	664			664
16	Utbildning och universitetsforskning	64 153	63 636	-517	336			336
17	Kultur, medier, trossamfund och fritid	13 151	12 785	-366	351[3]		200	551
18	Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik	1 509	1 208	-301	15	1		16
19	Regional tillväxt	2 701	2 701	0				
20	Allmän miljö- och naturvård	6 881	5 341	-1 540	572	134		706
21	Energi	2 496	2 470	-26	-87			-87
22	Kommunikationer	50 078	48 871	-1 207	579			579
23	Areella näringar, landsbygd och livsmedel	15 787	15 656	-131	25			25
24	Näringsliv	5 366	5 309	-57	197	10		207
25	Allmänna bidrag till kommuner	94 491	91 441	-3 050	863		9 800	10 663
26	Statsskuldsräntor m.m.	20 526	20 526	0	8 800			8 800
27	Avgiften till Europeiska unionen	40 126	40 126	0		3 728		3 728
Totalt		**890 900**	**873 857**	**-17 043**	**19 050**[3]	**5 554**	**10 961**	**35 565**

[1] Budgetpropositionen för 2015 (prop. 2014/15:1).
[2] Statens budget för 2015 (bet. 2014/15:FiU10, rskr. 2014/15:29).
[3] Propositionen Vårändringsbudget för 2015 (prop. 2014/15:99, bet. 2014/15:FiU21, rskr. 2014/15: 255). Regeringen lämnade förslag om anslagsförändringar om 18,8 miljarder kronor. Utöver regeringens förslag anvisade ytterligare 200 miljoner kronor för insatser till ideella organisationer inom utgiftsområde 17.
[4] Propositionen Höständringsbudget för 2015 (prop.2015/16:2, bet. 2015/16:FiU11, rskr. 2015/16: 19.
[5] Propositionen Extra ändringsbudget för 2015 (prop. 2015/16:47, bet. 2015/16:FiU18, rskr. 2015/16:93).

2.2 Inkomster i statens budget 2015

I inkomsterna i statens budget ingår de kassamässiga skatteinkomsterna samt övriga inkomster. Skillnaden mellan skatteinkomster och skatteintäkter är att inkomsterna visar den skatt som betalas in respektive år, medan intäkterna redovisar skatterna det år de avser, dvs. det år den skattepliktiga händelsen äger rum. Statens skatteinkomster för 2015 är ett slutligt utfall, medan skatteintäkterna till stor del är en prognos och blir definitiva först ett och ett halvt år efter budgetårets utgång. Detta gäller främst de årligt fastställda inkomstskatterna för individer och företag. En fullständig redovisning av utfallet på inkomsttitlar i statens budget finns i bilaga 1.

2.2.1 Prognosförutsättningar

Utfallet för inkomsterna baseras för ett flertal skatter på löpande debiteringar av skatter som avser flera inkomstår. En analys av hur inkomsterna har utvecklats jämfört med budgeten bör beakta utvecklingen av makroekonomin och förändringar i regelverken.

Beslutad budget för 2015 omfattade skattereformer som sammanlagt bedömdes höja skatteintäkterna med 6 miljarder kronor, medan propositionen Vårändringsbudget för 2015 innehöll reformer som bedömdes höja skatteintäkterna med 7 miljarder kronor.

Tabell 2.8 Skattereformer 2015 i beslutad budget för 2015 och i propositionen Vårändringsbudget för 2015

Miljarder kronor

Beslut som bedömdes påverka de totala skatteintäkterna

	BB15	VÅB15	Total
Skatt på arbete	3	7	10
Skatt på kapital	-	-	-
Skatt på konsumtion och insatsvaror	3	0	3
Övriga skatter	-	-	-
Summa skattebeslut	**6**	**7**	**13**

Anm.: Beloppen är avrundade och summerar därför inte alltid.
Källa: Egna beräkningar.

De ökade skatteintäkter som uppstår genom de regelförändringar som riksdagen beslutat om för 2015 påverkar huvudsakligen skatt på arbete. De nämnvärda regelförändringar som påverkar inkomster från skatt på arbete 2015 är slopad nedsättning av socialavgifterna för unga i två steg och sänkt avdrag för pensionssparande.

Makroekonomiska förutsättningar

Utvecklingen av skatteintäkterna följer i hög grad den underliggande ekonomiska utvecklingen. I tabell 2.9 redovisas några av de makroekonomiska förutsättningar som påverkar skatteintäkterna. De ekonomiska antaganden som redovisas är desamma som i 2016 års ekonomiska vårproposition. I tabellen jämförs dessa med de antaganden som låg till grund för beslutad budget för 2015, dvs. de makroförutsättningar som redovisades i budgetpropositionen för 2015.

En viktig variabel för prognosen på skatt på arbete är utvecklingen av lönesumman i ekonomin. Lönesumman 2015 blev 0,1 procentenheter lägre än prognosen i budgetpropositionen för 2015.

Konsumentprisindex, KPI, påverkar skatteintäkterna då skiktgränserna för statlig inkomstskatt styrs av KPI. Om lönerna i samhället ökar med mer än KPI-utvecklingen plus 2 procentenheter, hamnar en större andel av inkomsterna över skiktgränsen, vilket leder till högre skatteintäkter. KPI används även till att omräkna skattesatserna för skatt på energi. Perioden juni 2014–juni 2015 var KPI-utvecklingen betydligt svagare än vad som förväntades i beslutad budget för 2015. I stället för en uppgång om 0,7 procent var KPI-utvecklingen -0,4 procent.

BNP mäter den samlade efterfrågetillväxten i ekonomin. Utfallet för den nominella BNP-tillväxten 2015 blev 1,1 procentenheter starkare än vad som förväntades i beslutad budget för 2015. En bidragande förklaring är en stark utveckling av de fasta bruttoinvesteringarna, som påverkar i sin tur intäkterna från mervärdeskatt.

Tabell 2.9 Antaganden i 2016 års ekonomiska vårproposition jämfört med budgetpropositionen för 2015

Procentuell utveckling om inget annat anges

	2014	2015
BNP, marknadspris[1]	3,9	6,0
Diff. BP15	0,4	1,1
Arbetade timmar	1,9	1,2
Diff. BP15	0,5	-0,1
Timlön[2]	1,7	3,3
Diff. BP15	-0,9	0,3
Utbetald lönesumma, skatteunderlag	3,7	4,3
Diff. BP15	-0,3	-0,1
Arbetslöshet [3]	7,9	7,4
Diff. BP15	0,0	0,1
Arbetsmarknadspolitiska program [4]	3,7	3,7
Diff. BP15	-0,1	-0,1
Hushållens konsumtionsutgifter [1]	3,0	3,7
Diff. BP15	-0,7	-1,1
Kommunal medelutdebitering [5]	31,9	32,0
Diff. BP15	0,0	0,1
Statslåneränta [5]	1,6	0,6
Diff. BP15	-0,2	-1,1
KPI juni-juni [6]	0,2	-0,4
Diff. BP15	0,0	-1,1
Inkomstbasbelopp [7]	56,9	58,1
Diff. BP15	0,0	0,0
Prisbasbelopp [7]	44,4	44,5
Diff. BP15	0,0	0,0
Inkomstindex	155,6	158,9
Diff. BP15	0,0	0,0
Skiktgräns [8]	420,8	430,2
Diff. BB15	0,0	0,0
Övre skiktgräns [9]	602,6	616,1
Diff. BP15	0,0	0,0

[1] Löpande priser, procentuell förändring.
[2] Enligt nationalräkenskapernas definition.
[3] Arbetslöshet 15–74 år.
[4] Procent av arbetskraften.
[5] Medelvärde under året, procent.
[6] Avser juni föregående år t.o.m. juni aktuellt år.
[7] Tusental kronor.
[8] Här redovisas skiktgränsen som gäller enligt beslutad budget för 2015, då den skiljer sig från det förslag som låg i budgetpropositionen för 2015. Tusental kronor.
[9] Tusental kronor.
Källor: Statistiska centralbyrån, Skatteverket och egna beräkningar.

Bedömningar om utfallet för 2015

För ett antal inkomsttitlar under inkomsttypen 1000, Statens skatteinkomster, är de redovisade beloppen bedömningar, eftersom utfallen inte är kända vid tidpunkten för publiceringen av denna årsredovisning. Däremot är det totala beloppet för inkomsttypen 1000, Statens skatteinkomster, ett fastställt utfall för 2015 eftersom det avser de belopp som har betalats in till staten.

I tabellen nedan redovisas berörda inkomsttitlar och tidpunkt för fastställt utfall. Om inte annat anges, avses alla inkomsttitlarna i inkomsttitelgruppen.

Tabell 2.10 Tidpunkt för fastställt utfall för de inkomsttitlar som ännu saknar utfall för 2015

1100	**Direkta skatter på arbete**	
1110	Inkomstskatter	dec 16
1120	Allmänpensionsavgift	dec 16
1140	Skattereduktioner	dec 16
1200	**Indirekta skatter på arbete**	
1210	Arbetsgivaravgifter, 1218	aug 16
1240	Egenavgifter	dec 16
1270	Särskild löneskatt, 1274	dec 16
1280	Nedsättningar, 1283-1284	dec 16
1300	**Skatt på kapital**	
1310	Skatt på kapital, hushåll	dec 16
1320	Skatt på företagsvinster	dec 16
1340	Avkastningsskatt, 1341-1342	dec 16
1350	Fastighetsskatt	dec 16
1400	**Skatt på konsumtion och insatsvaror**	
1410	Mervärdesskatt, 1411	sep 16
1600	**Restförda och övriga skatter**	
1620	Övriga skatter, hushåll	maj 17
1630	Övriga skatter, företag	maj 17
1800	**Avgående poster, skatter till andra sektorer**	
1810	Skatter till andrasektorer	nov 16
1900	**Periodiseringar**	
1910	Uppbördsförskjutningar	maj 17
1920	Betalningsförskjutningar	nov 16

Anm.: Tabellen innehåller bara titlar som ännu saknar utfall. Övriga titlar har utfall för 2015.

För huvuddelen av ovanstående inkomsttitlar fastställs utfallet i samband med den slutgiltiga beskattningen för 2015, vilken blir känd i december 2016.

För arbetsgivaravgifter (inkomsttitel 1218) fastställs utfallet i augusti 2016 när skattedeklarationerna för juli blir kända. För mervärdesskatt (inkomsttitel 1411) fastställs utfallet i september 2016.

För inkomsthuvudgruppen 1600, Restförda och övriga skatter, fastställs utfallet inte förrän i maj 2017, beroende på omprövningar för hushåll (inkomsttitel 1621) och företag (inkomsttitel 1631). Detta innebär även att uppbörds-

förskjutningarna (inkomsttitel 1911) fastställs lika sent. Beloppen för 2014 och 2015 på inkomsttitlarna 1621, 1631 och 1911 är således fortfarande bedömningar vid tidpunkten för publiceringen av denna årsredovisning.

Skillnad mellan beräknat utfall i årsredovisning för staten och slutligt utfall för skatteintäkterna

I tabell 2.11 redovisas skillnaden mellan beräknat utfall i årsredovisningen för staten och slutgiltigt utfall för åren 2009–2013. Skillnaden mellan budget och utfall har varierat mellan 0,4 och 1,5 procent av utfallet för statens skatteintäkter. Vanligtvis förklaras skillnaden av avvikelser på skatt på kapital, som är den mest volatila och svårbedömda av alla skatterna.

Tabell 2.11 Totala skatteintäkter, skillnad mellan beräknat utfall i årsredovisningen för staten och slutligt utfall 2009–2013

Miljarder kronor

Inkomstår	2009	2010	2011	2012	2013
Skatt på arbete	-0,5	-0,8	-3,6	1,7	-5,6
Skatt på kapital	11,4	10,6	-3,5	-2,8	3,8
Skatt på konsumtion och insatsvaror	-0,8	0,2	-1,3	-2,5	-2,4
Restförda och övriga skatter	-0,6	-1,2	-1,2	-1,2	-0,2
Totala skatteintäkter	**9,5**	**8,8**	**-9,5**	**-5,1**	**-4,4**
Avgår: EU-skatter	0,3	0,0	0,0	0,0	0,0
Offentliga sektorns skatteintäkter	**9,2**	**8,8**	**-9,5**	**-5,1**	**-4,4**
Avgår: Kommunal inkomstskatt	0,8	-2,6	-3,0	0,9	-1,5
Avgår: Avgifter till ålderspensionssystemet	0,5	-0,3	-0,2	0,6	0,2
Statens skatteintäkter	**7,9**	**11,6**	**-6,2**	**-6,6**	**-3,0**
Procent av slutgiltigt utfall	*1,1*	*1,5*	*0,8*	*0,9*	*0,4*

2.2.2 Totala skatteintäkter

De totala skatteintäkterna 2015 beräknas uppgå till knappt 1 795 miljarder kronor. Detta är knappt 49 miljarder kronor högre än i beslutad budget för 2015. Statens skatteintäkter, dvs. de totala skatteintäkterna exklusive EU-skatter, kommunalskatt och avgifter till ålderspensionssystemet, beräknas uppgå till drygt 912 miljarder kronor. Statens förväntade skatteintäkter är därmed 50 miljarder kronor högre än i beslutad budget för 2015. Förväntade intäkter 2015 för såväl skatt på kapital och konsumtion inklusive insatsvaror är högre i förhållande till beslutad budget, medan förväntade intäkter från skatt på arbete var i linje med beslutad budget. Den beloppsmässigt största positiva avvikelsen, jämfört med beräkningen i beslutad budget, återfinns inom skatteintäkter på kapital och det förklaras av en engångshändelse. I avsnitten som följer förklaras avvikelserna mer utförligt.

I tabell 2.12 redovisas såväl skatteintäkter som inkomster samt avvikelser mot beslutad budget. För de skatteintäkter som ännu inte är slutgiltiga utfall (se föregående avsnitt) redovisas prognoser för 2015, dvs. en stor del av skatteintäkterna 2015 är fortfarande prognoser.

Skatteintäkter är periodiserade skatter och skatteintäkternas utveckling har en direkt koppling till den ekonomiska utvecklingen och de skatteregeler som gäller för det aktuella året. Redovisningen är uppdelad på inkomsthuvudgrupperna skatt på arbete, skatt på kapital, skatt på konsumtion och insatsvaror, samt restförda och övriga skatter. Summan av dessa skatter utgör de totala skatteintäkterna.

Från de totala skatteintäkterna görs avdrag för de skatteintäkter som bidrar till att finansiera avgiften till EU. Det kvarstående beloppet är den offentliga sektorns skatteintäkter, som i sin tur särredovisas på kommunsektorn, ålderspensionssystemet och staten.

Tabell 2.12 Totala skatteintäkter och inkomster i statens budget, jämfört med statens budget för 2014 och beslutad budget för 2015

Miljarder kronor

	Beräknat utfall	Utfall	Skillnad mot beslutad budget	Skillnad mot statens budget
Inkomstår	2015	2014	2015	2014
Skatt på arbete	**1 051,5**	**985,7**	**-0,8**	**-6,6**
Direkta skatter	*561,4*	*530,3*	*-4,8*	*-1,1*
Kommunal inkomstskatt	636,2	602,7	-1,4	-0,3
Statlig inkomstskatt	51,5	47,4	0,1	2,0
Allmän pensionsavgift	108,3	104,0	-1,0	-0,3
Artistskatt	0,0	0,0	0,0	0,0
Skattereduktioner m.m.	-234,6	-223,8	-2,5	-2,5
Indirekta skatter	*490,1*	*455,4*	*4,0*	*-5,5*
Arbetsgivaravgifter	491,7	471,7	13,3	1,2
Egenavgifter	13,0	11,8	-0,7	-2,3
Särskild löneskatt	38,5	37,0	-4,1	-3,2
Nedsättningar	-19,9	-33,9	-4,5	-1,3
Skatt på tjänstegruppliv	0,5	0,7	-0,2	-0,2
Avgifter till premiepensionssystemet	-33,6	-31,9	0,2	0,2
Skatt på kapital	**226,7**	**200,2**	**36,2**	**14,9**
Skatt på kapital, hushåll	50,6	48,0	9,6	13,6
Skatt på företagsvinster	119,2	96,5	24,1	-0,7
Avkastningsskatt	8,7	10,2	-0,4	0,3
Fastighetsskatt och fastighetsavgift	32,6	32,0	1,1	1,0
Stämpelskatt	10,9	9,3	1,6	0,9
Kupongskatt m.m.	4,6	4,2	0,3	-0,2
Skatt på konsumtion och insatsvaror	**508,6**	**475,3**	**8,8**	**-3,2**
Mervärdesskatt	381,0	355,0	9,9	2,4
Skatt på tobak och alkohol	25,6	24,2	0,6	-0,5
Energiskatt	40,7	39,0	-1,1	-2,6
Koldioxidskatt	24,6	23,3	-0,5	-0,8
Övriga skatter på energi och miljö	4,8	4,4	-0,2	-1,6
Skatt på vägtrafik	18,8	16,8	-0,3	-0,2
Skatt på import	6,3	5,8	0,3	0,6
Övriga skatter	6,9	6,8	-0,1	-0,5
Restförda och övriga skatter	**7,8**	**8,8**	**4,4**	**3,2**
Restförda skatter	-4,3	-5,9		0,4
Övriga skatter	12,1	14,7		2,8
Totala skatteintäkter	**1 794,6**	**1 670,0**	**48,6**	**8,2**
Avgår, EU-skatter	-6,3	-8,4	-0,3	-0,6
Offentliga sektorns skatteintäkter	**1 788,3**	**1 661,6**	**48,3**	**7,7**
Avgår, kommunala inkomstskatter	-652,3	-618,3		0,2
Avgår, avgifter till ålderspensionssystemet	-223,8	-213,7		0,1
Statens skatteintäkter	**912,1**	**829,6**	**50,0**	**7,9**
Periodiseringar	-18,0	-27,6	-15,0	-17,8
Statens skatteinkomster	**894,1**	**802,0**	**35,0**	**-9,9**
Övriga inkomster	-34,6	-11,7	-12,5	-24,1
Inkomster i statens budget	**859,5**	**790,2**	**22,5**	**-34,0**

Skatt på arbete

Skatt på arbete utgör ca 60 procent av de totala skatteintäkterna och kan delas in i direkta och indirekta skatter. Löner och andra ersättningar för arbete är underlag för både direkta och indirekta skatter, medan transfereringsinkomster, såsom sjuk- och föräldrapenning, arbetslöshetsersättning och pensioner, endast är underlag för direkt beskattning. Direkta skatter på arbete består till största delen av kommunal och statlig inkomstskatt. Under de direkta skatterna på arbete redovisas också skattereduktionerna.

Gemensamt för merparten av de skatter som ingår i skatt på arbete är att de följer utvecklingen av utbetalda löner och transfereringar.

Posterna under direkta skatter fastställs 2016 och uppgifterna för 2015 är därmed bedömt utfall, grundat på en prognos.

År 2015 beräknas skatt på arbete ha uppgått till drygt 1 051 miljarder kronor. Jämfört med beslutad budget för 2015 har intäkterna reviderats ned marginellt med knappt 1 miljard kronor. De direkta skatterna har reviderats ned bl.a. till följd av lägre lönesumma. Samtidigt har de indirekta skatterna reviderats upp till följd av att nedsättningen av socialavgifter för unga reducerades den 1 augusti 2015, i enlighet med vad regeringen föreslog i propositionen Vårändringsbudget för 2015 (prop. 2014/15:99). Skattereduktionerna blev också högre än beräknat i beslutad budget, vilket minskar intäkterna från skatt på arbete.

Direkta skatter

De direkta skatterna på arbete består av inkomstskatter till staten och kommuner, allmän pensionsavgift samt skattereduktioner. År 2014 blev utfallet för de direkta skatterna drygt 530 miljarder kronor. År 2015 beräknas de direkta skatterna uppgå till drygt 561 miljarder kronor.

Jämfört med beslutad budget för 2015 har de direkta skatterna 2015 reviderats ned med knappt 5 miljarder kronor, vilket dels beror på att den kommunala inkomstskatten blev lägre, dels på att skattereduktionerna blev högre än förväntat i beslutad budget för 2015.

Kommunal inkomstskatt

År 2015 beräknas intäkterna från den kommunala inkomstskatten uppgå till drygt 636 miljarder kronor. Jämfört med beslutad budget har intäkterna för 2015 reviderats ned med drygt 1 miljard kronor. Det förklaras framför allt av att lönesumman blev lägre än vad som bedömdes i beslutad budget.

Statlig inkomstskatt

Intäkterna från statlig inkomstskatt beräknas ha uppgått till 51,5 miljarder kronor 2015. I jämförelse med beslutad budget för 2015 har den statliga inkomstskatten reviderats upp endast marginellt. Skiktgränserna för 2015 är fastställda och har inte ändrats efter beslutad budget för 2015.

Allmän pensionsavgift

Den allmänna pensionsavgiften tas ut på förvärvsinkomster. Underlaget för avgiften utgörs av pensionsgrundande ersättningar och intäkterna följer därför utvecklingen av skatteunderlaget för direkta skatter. Utfallet för 2015 beräknas bli drygt 108 miljarder kronor, vilket är 1 miljard kronor lägre än beräknat i beslutad budget för 2015.

Skattereduktioner

År 2015 beräknas den totala skattereduktionen uppgå till knappt 235 miljarder kronor, vilket är 2,5 miljarder kronor högre än i beslutad budget. Avvikelsen beror främst på ett högre beräknat utfall för ROT-avdraget, som är en del av husavdraget. En lägre subventionsgrad för ROT-avdraget har införts fr.o.m. 2016, vilket troligen kan förklara att ROT-avdraget ökade kraftigt under slutet av 2015.

Indirekta skatter

De indirekta skatterna på arbete utgjorde 47 procent av skatt på arbete och beräknas 2015 ha uppgått till drygt 490 miljarder kronor. Till skillnad från de direkta skatterna där merparten av intäkterna överförs till kommunerna, tillfaller de indirekta skatterna huvudsakligen staten och ålderspensionssystemet.

Arbetsgivaravgifter

Av de indirekta skatterna utgörs huvuddelen av arbetsgivaravgifter. För 2015 är utfallet nästan fullständigt. Arbetsgivaravgifterna 2015 uppgick till knappt 492 miljarder kronor. En jämförelse

mellan beräknat utfall och beslutad budget försvåras av att inkomstförsvagningen av att behålla nedsättningen av socialavgifter för unga redovisas under inkomstgrupp Arbetsgivaravgifter i den beslutade budgeten. Medan effekten av förslaget om att slopa nedsättningen av socialavgifter för unga i två steg fr.o.m. den 1 augusti, i enlighet med propositionen Vårändringsbudget för 2015 (prop. 2014/15:99), redovisas under inkomstgrupp Nedsättningar i beräknat utfall. För att dessa skulle vara jämförbara med varandra skulle inkomstförändringen i beslutad budget ha bokförts under posten Nedsättningar.

Särskild löneskatt
År 2015 beräknas den särskilda löneskatten bli 38,5 miljarder kronor. Jämfört med beslutad budget har intäkterna reviderats ned med drygt 4 miljarder kronor. Nedrevideringen beror huvudsakligen på att företagens kostnader för pensionsförmåner till de anställda har reviderats ned.

Nedsättningar
Jämfört med beslutad budget för 2015 beräknas nedsättningarna uppgå till knappt 20 miljarder kronor. Beslut om att slopa nedsättningen av socialavgifter för unga i två steg fr.o.m. den 1 augusti, i enlighet med vad regeringen föreslog i propositionen Vårändringsbudget för 2015, innebär att nedsättningarna har reviderats ned.

Skatt på kapital

Skatt på kapital omfattar bl.a. skatt på företagsvinster, skatt på hushållens kapitalinkomster samt kommunal fastighetsavgift och statlig fastighetsskatt. År 2015 beräknas skatt på kapital utgöra ca 12,6 procent av de totala skatteintäkterna. Skatt på företagsvinster utgör drygt hälften av skatt på kapital.

Skatt på hushållens kapitalinkomster och skatt på företagsvinster är de skatter som uppvisar störst variationer över åren. Det är också för dessa skatter som prognososäkerheten är störst.

De flesta skatter i undergruppen skatt på kapital fastställs i den årliga beskattningen i december året efter inkomståret. Undantagen är kupongskatten och stämpelskatten, som fastställs månadsvis. Detta innebär att intäkterna från skatt på kapital för 2015 fortfarande är en prognos.

Skatt på hushållens kapital
Underlaget för hushållens skatt på kapital är nettot av kapitalinkomster och kapitalutgifter. Den största delen av kapitalskatten kommer från realiserade kapitalvinster. Kapitalvinsterna har varierat kraftigt mellan åren, vilket leder till att även hushållens kapitalskatt varierar. Kapitalvinsternas storlek beror på marknadsvärdet av olika tillgångar samt på när de ackumulerade vinsterna realiseras.

Hushållens skatt på kapital beräknas uppgå till knappt 51 miljarder kronor 2015. Det är nästan 10 miljarder kronor högre än i beslutad budget. Revideringen beror framför allt på att hushållens kapitalvinster bedöms bli betydligt högre jämfört med tidigare bedömning. Utfallet för 2014 avseende hushållens kapitalvinster kom in betydligt högre än förväntat. Detta i kombination med en fortsatt gynnsam utveckling på bostads- och aktiemarknaden ligger bakom bedömningen i beräknat utfall för 2015.

Skatt på företagsvinster
Aktiebolag, ekonomiska föreningar, stiftelser, föreningsbanker, sparbanker m.fl. betalar inkomstskatt på sin beskattningsbara inkomst. Beskattningen utgår från bolagens bokföringsmässiga resultat, men vissa skattemässiga justeringar görs för att få fram den beskattningsbara inkomsten.

Skatt på företagsvinster bedöms uppgå till drygt 119 miljarder kronor 2015 och detta är drygt 24 miljarder kronor högre än i beslutad budget för 2015. Den slutgiltiga taxeringen för 2014 visade på högre företagsskatteintäkter än förväntat. Detta föranledde ett nivåskifte uppåt för de framtida förväntade intäkterna från företagsbeskattningen. Men den främsta förklaringen är att en enskild koncern gjorde oväntade stora vinster 2015 som togs upp till beskattningen 2015.

Avkastningsskatt
Avkastningsskatt tas ut på sparande i pensions- och kapitalförsäkringar. Förutom värdet på tillgångarna i pensions- eller kapitalförsäkringen beror avkastningsskatten på statslåneräntan året före beskattningsåret. Skattesatsen 2015 är 15 procent på pensionsförsäkringar och 30 procent på kapitalförsäkringar.

Intäkten från avkastningsskatten blir knappt 9 miljarder kronor 2015, en minskning från drygt 10 miljarder kronor året innan. Detta kan i

all väsentlighet knytas till en nedgång i statslåneräntan under 2014.

Kommunal fastighetsavgift och statlig fastighetsskatt
År 2008 avskaffades den statliga fastighetsskatten på bostäder och ersattes av en kommunal fastighetsavgift. Avgifter för småhus uppgick 2015 till 7 262 kronor, dock högst 0,75 procent av taxeringsvärdet, medan avgiften för bostadsdelen i hyreshus uppgick till 1 243 kronor per lägenhet, dock högst 0,3 procent av taxeringsvärdet. Avgiften indexeras genom att knytas till inkomstbasbeloppet.

Intäkterna från den kommunala fastighetsavgiften och statliga fastighetsskatten beräknas uppgå till knappt 33 miljarder kronor 2015. Jämfört med prognosen i beräknad budget för 2015 har prognosen reviderats upp med drygt en miljard kronor.

Stämpelskatt
Stämpelskatt tas ut vid köp av fast egendom och tomträtter och vid beviljande av inteckningar. Utfallet för intäkterna från stämpelskatt för 2015 blev knappt 11 miljarder kronor, vilket är knappt 2 miljarder kronor högre än i beslutad budget för 2015.

Kupongskatt
Kupongskatt utgår på utdelning på aktier i svenska aktiebolag och svenska aktiefonder. Skatten betalas av personer som är bosatta utomlands och som fått utdelning från svenska aktiebolag.

Kupongskatten uppgick till knappt 5 miljarder kronor 2015, vilket är marginellt högre än beräknat i budgeten för 2015.

Skatt på konsumtion och insatsvaror

Mervärdesskatt, punktskatter samt skatt på import bildar tillsammans skatt på konsumtion och insatsvaror. År 2015 beräknas intäkterna från skatt på konsumtion och insatsvaror uppgå till 509 miljarder kronor, vilket är 9 miljarder kronor högre än i beslutad budget för 2015.

Mervärdesskatt
Intäkterna från mervärdesskatten påverkas främst av hushållens konsumtion. Eftersom olika varu- och tjänstegrupper beskattas med olika mervärdesskattesatser beror intäkterna både på den totala konsumtionen och på sammansättningen i konsumtionen. Mervärdesskatt tas ut på varor och tjänsters marknadspris, vilket medför att intäkterna är starkt kopplade till prisökningstakten i ekonomin. Utöver hushållens konsumtion består skattebasen för mervärdesskatt även av offentlig konsumtion, samt förbrukning i icke skattepliktig verksamhet i både privata företag och offentlig sektor, dvs. verksamhet där ingående mervärdesskatt inte är avdragsgill.

Intäkterna från mervärdesskatten beräknas ha uppgått till 381 miljarder kronor 2015, vilket är 10 miljarder kronor högre än beräknat i beslutad budget för 2015. Att intäkterna blev så mycket högre beror på att återhämtningen i den svenska konjunkturen blev starkare än väntat. Dessutom var sammansättningen i hushållens konsumtion gynnsam för mervärdesskatteintäkterna eftersom konsumtionen av bilar och sällanköpsvaror var särskilt hög.

Punktskatter
Avsikten med flertalet punktskatter är att de ska kompensera för de negativa externa effekter för samhället som uppstår i samband med förbrukning av vissa varor och tjänster. Punktbeskattning används för att påverka konsumtionen i en för samhället önskvärd riktning, även om de också har en klar offentligfinansiell betydelse. Punktskatter tas ut på bl.a. tobak, alkohol och energi. Punktskatterna skiljer sig från exempelvis mervärdesskatten i det avseendet att de oftast är baserade på konsumerad kvantitet i stället för på marknadspris.

Intäkterna från punktskatterna sammantaget uppgick 2015 till 128 miljarder kronor, vilket är 1 miljard kronor lägre än i beslutad budget för 2015. Inom punktskatterna har utfallen emellertid kommit in både högre och lägre än väntat.

Utfallet för intäkterna från skatt på tobak och alkohol blev högre än väntat och har sin förklaring i skattehöjningar.

Intäkterna från skatt på energi uppgick 2015 till 41 miljarder kronor och det är 1 miljard kronor lägre än väntat. Det är framför allt användningen av el i bostadssektorn som blivit betydligt lägre än väntat och som förklarar de lägre intäkterna från skatt på energi.

Restförda och övriga skatter

Restförda skatter är nettot av restförda och av Kronofogdemyndigheten indrivna skatter. Bland övriga skatter redovisas omprövningar av Skatteverkets tidigare fattade beskattningsbeslut samt diverse inkomster som exempelvis Insättningsgaranti- och stabilitetsfondsavgifter, Avgifter till Kärnavfallsfonden m.fl.

Tillsammans uppgick restförda och övriga skatter till knappt 8 miljarder kronor 2015. Restförda skatter är 4 miljarder kronor lägre än beräknat medan övriga skatter är 12 miljarder kronor högre än väntat i beslutad budget för 2015.

Periodiseringar

Periodiseringarna består av uppbörds- och betalningsförskjutningar. Uppbördsförskjutningar visar skillnaden mellan inkomsterna i den löpande redovisningen och den periodiserade intäkten. Betalningsförskjutningarna består av skillnaden mellan in- och utbetalningar på samtliga skattekonton och debiterade skatter.

Periodiseringarna väntas 2015 ha uppgått till -18 miljarder kronor, vilket är 15 miljarder kronor lägre än väntat.

Uppskjuten beskattning

Skattelagstiftningen ger skattebetalarna möjligheter att i vissa fall skjuta upp beskattningen av olika typer av inkomster. Fysiska personer har t.ex. möjligheter att skjuta upp beskattningen av en kapitalvinst som uppkommer vid avyttring av en privatbostad. De stora beloppen för uppskjuten beskattning för fysiska personer avser emellertid pensionerna, eftersom de beskattas när pensionen faller ut och inte när pensionsrätterna tjänas in. Det gäller både det egna privata pensionssparandet, och framför allt avtalspensionerna.

Även företag har möjligheter att skjuta upp beskattningen av inkomster. De kan t.ex. sätta av delar av sin vinst i periodiseringsfonder. Dessutom kan företag göra skattemässiga avskrivningar som är större än den beräknade ekonomiska värdeminskningen (överavskrivningar).

De fordringar som är kopplade till olika former av uppskjuten beskattning skulle egentligen påverka redovisningen av den offentliga sektorns nettoförmögenhet. Anledningen till att detta inte görs är att det inte finns någon samlad redovisning av den uppskjutna beskattningen. Det gäller framför allt avtalspensionerna. Ytterligare ett skäl att inte redovisa skattefordringar är att det är mycket svårt att beräkna den fordran som den offentliga sektorn har. Även om det för ett visst år t.ex. finns uppgift om företagens avsatta medel till periodiseringsfonder vet man inte i vilken utsträckning dessa återföringar kommer att påverka skatteintäkterna. Om återföringen sker under år som företagen har förluster bidrar inte återföringen till ytterligare skatteintäkter. Man måste dessutom nuvärdesberäkna skattefordran vilket gör skattningen än mer osäker.

2.2.3 Övriga inkomster

Övriga inkomster omfattar inkomsttyperna Inkomster av statens verksamhet, Inkomster av försåld egendom, Återbetalning av lån, Kalkylmässiga inkomster och Bidrag m.m. från EU. Dessutom ingår inkomsttyperna Avräkningar i anslutning till skattesystemet och Utgifter som redovisas som krediteringar på skattekonto. Det totala utfallet för övriga inkomster 2015 uppgick till -34 513 miljoner kronor och var därmed 12 414 miljoner kronor lägre än vad som beräknades i den ursprungliga budgeten. Övriga inkomster blev 22 770 miljoner kronor lägre jämfört med 2014.

Tabell 2.13 Övriga inkomster, sammanfattning

Miljoner kronor

	SB 2015	Utfall 2015	Utfall-SB 2015	Utfall 2014
Inkomster av statens verksamhet	33 650	38 970	5 320	41 712
Inkomster av försåld egendom	15 000	134	-14 866	182
Återbetalning av lån	876	912	36	945
Kalkylmässiga inkomster	9 998	9 748	-250	9 868
Bidrag m.m. från EU	10 333	9 733	-600	11 864
Avräkningar m.m. i anslutning till skattesystemet	-83 524	-85 855	-2 331	-76 313
Utgifter som redovisas som krediteringar på skattekonto	-8 432	-8 155	277	0
Övriga inkomster	**-22 099**	**-34 513**	**-12 414**	**-11 743**

Inkomster av statens verksamhet

Inom inkomsttypen redovisas bl.a. rörelseöverskott från statliga affärsverk och Riksbanken samt överskott av statens fastighetsförvaltning. Dessutom redovisas ränteinkomster, aktieutdelningar från bolag med statligt ägande, offentligrättsliga avgifter, försäljningsinkomster, böter och övriga inkomster av statens verksamhet.

Tabell 2.14 Inkomster av statens verksamhet, översikt

Miljoner kronor

	SB 2015	Utfall 2015	Utfall-SB 2015	Utfall 2014
Rörelseöverskott		6 983		4 149
Överskott av statens fastighetsförvaltning		260		488
Ränteinkomster		1 345		2 074
Inkomster av statens aktier		19 521		12 436
Offentligrättsliga avgifter		8 490		8 308
Försäljningsinkomster		68		62
Böter m.m.		1 243		1 130
Övriga inkomster av statens verksamhet		1 060		13 065
Inkomster av statens verksamhet	**33 650**	**38 970**	**5 320**	**41 712**

Inkomsterna inom inkomsttypen uppgick till 38 970 miljoner kronor, vilket är 5 320 miljoner kronor (15,8 procent) högre än beräknat i statens budget för 2015.

Inkomsterna av statens verksamhet blev 2 742 miljoner kronor (6,6 procent) lägre än 2014. Utfallet för Rörelseöverskott blev 2 834 miljoner kronor högre än 2014. Även Inkomster av statens aktier blev 7 085 miljoner kronor högre än föregående år. Den huvudsakliga anledningen till att utfallet för inkomsttypen blev lägre än 2014 är att utfallet för Övriga inkomster av statens verksamhet blev 12 005 miljoner kronor lägre än 2014. Det beror på införandet av en ny kreditmodell för studielånen 2014 vilket medförde en engångsinbetalning på 11 700 miljoner kronor.

Högre rörelseöverskott

Rörelseöverskotten uppgick till 6 983 miljoner kronor, vilket är 2 834 miljoner kronor (68,3 procent) högre än 2014.

Tabell 2.15 Rörelseöverskott

Miljoner kronor

	SB 2015	Utfall 2015	Utfall-SB 2015	Utfall 2014
Affärsverket svenska kraftnäts inlevererade utdelning och inleverans av motsvarighet till statlig skatt		475		553
Inlevererat överskott av Riksgäldskontorets garantiverksamhet		18		42
Inlevererat överskott av statsstödd exportkredit		100		254
Inlevererat överskott från övriga myndigheter		2 290		
Riksbankens inlevererade överskott		4 100		3 300
Rörelseöverskott		**6 983**		**4 149**

Affärsverket svenska kraftnät redovisade 2014 681 miljoner kronor i resultat efter finansiella poster, vilket är en försämring med 169 miljoner kronor jämfört med året innan. Av affärsverkens utdelningspolicy framgår att 65 procent av resultatet ska utdelas till staten. Detta innebär att affärsverken levererade in 475 miljoner kronor i utdelning till staten under 2015. Utdelningen var 78 miljoner kronor (14,1 procent) lägre än 2014.

Aktiebolaget Svensk Exportkredit ska för varje kvartal redovisa resultatet för det svenska systemet för statsstödda exportkrediter.

Föregående års överskott inlevereras och redovisas på inkomsttitel. Överskottet uppgick 2014 till 100 miljoner kronor och inlevererades 2015. Det inlevererade överskottet 2015 är 154 miljoner kronor (60,6 procent) lägre än det överskott som inlevererades 2014.

I propositionen Vårändringsbudget för 2015 tillkom inkomsttiteln 2127 *Inlevererat överskott från övriga myndigheter*. År 2014 gjorde Exportkreditnämnden en analys av verksamhetens kapitalkrav och fann att kapitalet kunde minskas. Under 2015 levererade Exportkreditnämnden in 2 288 miljoner kronor till staten i form av myndighetskapital på inkomsttitel 2127 *Inlevererat överskott från övriga myndigheter*. Av beloppet hämtades 1 791 miljoner kronor från kontot i Riksgäldskontoret. Det betyder att saldot för statens budget endast påverkades med resterande del på 497 miljoner kronor.

Riksbankens inlevererade överskott uppgick till 4 100 miljoner kronor, vilket är 800 miljoner kronor högre än föregående år. Det inlevererade överskottet uppgår till 80 procent av Riksbankens genomsnittliga resultat under den senaste femårsperioden, före bokslutsdispositioner m.m. Riksbanken redovisade ett positivt resultat på 3 267 miljoner kronor för 2014. Efter justeringar och återföringar av bokslutsdispositioner uppgick resultatet till 9 019 miljoner kronor. Att resultatet blev så högt förklarar till stor del skillnaden på det inlevererade överskottet jämfört med 2014.

Lägre överskott av statens fastighetsförvaltning

Överskotten av statens fastighetsförvaltning uppgick till 260 miljoner kronor, vilket är 228 miljoner kronor (46,6 procent) lägre än föregående år.

Överskottet från Statens fastighetsverk var 224 miljoner kronor. Överskottet består dels av en definitiv inleverans av avkastningskrav för 2014 på 110 miljoner kronor, dels av en preliminär inleverans av avkastningskrav för 2015 på 114 miljoner kronor. Fortifikationsverket levererade ett överskott på 36 miljoner kronor. Även detta består av dels en definitiv inleverans av avkastningskrav för 2014 på 11 miljoner kronor, dels en preliminär inleverans av avkastningskrav för 2015 på 25 miljoner kronor.

Lägre kostnadsräntor på skattekontot

Ränteinkomster uppgick till 1 345 miljoner kronor, vilket är 729 miljoner kronor (35,1 procent) lägre än föregående år.

Tabell 2.16 Ränteinkomster

Miljoner kronor

	SB 2015	Utfall 2015	Utfall-SB 2015	Utfall 2014
Räntor på näringslån		-1		-1
Räntor på studielån		40		37
Övriga ränteinkomster		1 306		2 038
Ränteinkomster		**1 345**		**2 074**

Övriga ränteinkomster uppgick till 1 306 miljoner kronor, vilket är 729 miljoner kronor (35,1 procent) lägre än föregående år. Räntor på skattekonto sorterar under övriga ränteinkomster och utgör 95,5 procent av utfallet för dessa inkomster. Skillnaden jämfört med föregående år beror framför allt på att utfallet för kostnadsräntor vid underskott på skattekontot uppgick till 1 415 miljoner kronor, vilket är 554 miljoner kronor lägre än föregående år.

Flera extraordinära inkomster av statens aktier under hösten 2015

Inkomsttiteln Inkomster av statens aktier består av utdelning och andra inkomster från statligt ägda bolag. Den utbetalade utdelningen baseras generellt på bolagens resultat från året innan. Inkomster av statens aktier uppgick till 19 521 miljoner kronor, vilket är 7 085 miljoner kronor (57,0 procent) högre än föregående år. Under hösten har extraordinära inkomster inkommit från Akademiska hus AB, SJ AB och Specialfastigheter AB.

Tabell 2.17 Aktieutdelning 2015 och 2014

Miljoner kronor

	Utfall 2015	Utfall 2014	Skillnad
Akademiska hus AB	5 945	1 374	4 571
Apoteket AB	158	150	8
Apoteket Produktion & Laboratie AB		3	-3
Apoteksgruppen i Sverige Holding AB		4	-4
AB Bostadsgaranti	138	9	129
Ersättningsmark i Sverige AB		113	-113
Fouriertransform	100		100
Inlandsinnovation	100		100
Jernhusen AB	113	100	13
Lernia AB	235	58	177
Luossavaara-Kiirunavaara AB (LKAB)	139	3 500	-3 361
Metria	3		3
Nordiska investeringsbanken	193	190	3
PostNord AB		78	-78
SBAB	502		502
SJ AB	1 930	73	1 857
Specialfastigheter AB	3 000	481	2 519
Sveaskog AB	800	450	350
Svensk bilprovning AB	48	290	-242
Svensk exportkredit AB	378	327	51
Svenska Rymdaktiebolaget	10	3	7
Svevia	120		120
Swedavia	231		231
Teliasonera	4 844	4 844	0
Teracom Group AB	235	290	-55
Vasallen AB	300	100	200
Totalt	**19 521**	**12 436**	**7 085**

Luossavaara-Kiirunavaara AB (LKAB) har en utdelningspolicy som innebär att utdelning till ägaren långsiktigt ska vara 30 till 50 procent av resultatet efter skatt. Utdelningen ska anpassas till en genomsnittlig resultatnivå över en konjunkturcykel. LKAB koncernens resultat efter skatt uppgick för 2014 till 347 miljoner kronor, vilket är 5 685 miljoner kronor (94,2 procent) lägre än 2013 års resultat. Utdelningen från LKAB uppgick till sammanlagt 139 miljoner kronor 2015, vilket är 3 361 miljoner kronor lägre än 2014.

Utdelningen från TeliaSonera AB uppgick till 4 844 miljoner, vilket är identiskt med 2014. Resultatet för koncernen uppgick 2014 till 15 599 miljoner kronor, vilket är 1 168 miljoner kronor (7,0 procent) lägre än 2013.

Inlandsinnovation AB beslutade under 2014 om en utdelning på 100 miljoner kronor. Beloppet betalades ut under 2015.

Under hösten 2015 inkom extraordinära inkomster från tre bolag. Specialfastigheter AB:s årsstämma beslutade i april att återbetala aktiekapital till den enda aktieägaren, Svenska staten. Totalt innebar det att 2 071 miljoner kronor återbetalades utöver den ordinarie utdelningen på 929 miljoner kronor. SJ AB beslutade på en extrastämma i september om en efterutdelning på 1 700 miljoner kronor till staten. Det innebär att aktieutdelningarna från SJ AB totalt uppgick till 1 930 miljoner kronor 2015. Även Akademiska hus AB beslutade om en extrautdelning. Totalt beslutade bolaget på extrastämman i oktober att dela ut 6 500 miljoner kronor, varav 4 500 miljoner betalades ut under 2015. Resterande 2 000 miljoner kronor avser bolaget betala ut under 2016. Sammanlagt uppgick utdelningarna från Akademiska hus AB till 5 945 miljoner kronor under 2015. Inkomster från statens aktier utöver ordinarie aktieutdelningar uppgick till 8 271 miljoner kronor 2015.

Högre inkomster från offentligrättsliga avgifter än 2014

Inkomsterna från offentligrättsliga avgifter var 8 490 miljoner kronor, vilket är 182 miljoner kronor (2,2 procent) högre än föregående år.

Finansieringsavgiften från arbetslöshetskassor uppgick till 2 997 miljoner kronor, vilket är 149 miljoner kronor (5,2 procent) högre än 2014. Taket för den inkomstrelaterade ersättning i A-kassan höjdes i september 2015. Det medförde att finansieringsavgiften som arbetslöshetskassorna betalar till staten ökade.

Högre inkomster av felparkeringsavgifter

Statens försäljningsinkomster uppgick till 68 miljoner kronor, vilket är 5 miljoner kronor (8,7 procent) högre än föregående år. I inkomstgruppen försäljningsinkomster ingår även felparkeringsavgifter. Dessa förklarar ökningen i inkomstgruppens utfall.

Högre inkomster från Böter m.m. på grund av ersättning för oljeutsläppet vid Tjörn 2011
Inkomsterna från Böter m.m. uppgick till 1 243 miljoner kronor, vilket är 113 miljoner kronor (10,0 procent) högre än föregående år. Det högre utfallet beror framför allt på att utfallet för inkomsttiteln 2713 *Vattenföroreningsavgifter m.m.* blev 89 miljoner kronor högre än föregående år. Det beror på att Myndigheten för samhällsskydd och beredskap tog emot ersättning med anledning av att rättegångsprocessen mot den som orsakade oljeutsläppet utanför Tjörn 2011 avslutades.

Införandet av kreditmodell för studielånen 2014 försvårar jämförelsen mellan åren
De övriga inkomsterna av statens verksamhet uppgick till 1 060 miljoner kronor, vilket är 12 005 miljoner kronor lägre än 2014.

Den stora skillnaden mellan åren förklaras av en engångsinbetalning på 11 700 miljoner kronor från Centrala studiestödsnämnden i januari 2014 med anledning av att de införde en kreditmodell för studielån, i enlighet med budgetlagens bestämmelser. Kreditmodellen innebär bl.a. att kapitaliserad ränta fr.o.m. 2014 lånefinansieras. En engångseffekt uppstod eftersom Centrala studiestödsnämnden tog upp lån i Riksgäldskontoret för ackumulerad kapitaliserad ränta. Den ökade upplåningen motsvarades av en engångsinbetalning på inkomsttitel, vilket innebar att budgetsaldot inte påverkades.

Inkomster från försäljning av egendom

Under denna inkomsttyp redovisas bl.a. inkomster av försålda byggnader och maskiner, mark och annan egendom som exempelvis gruvegendom och aktier.

Tabell 2.18 Inkomster av försåld egendom

Miljoner kronor

	SB 2015	Utfall 2015	Utfall-SB 2015	Utfall 2014
Inkomster av försåld egendom	15 000	134	-14 866	182

Låga inkomster av försåld egendom 2015
Inkomsterna av försåld egendom uppgick till 134 miljoner kronor, vilket är 14 866 miljoner kronor lägre än beräknat i statens budget och 49 miljoner kronor lägre än 2014. Det beräknade beloppet utgör en beräkningsteknisk schablon på 15 000 miljoner kronor.

Inkomsterna för 2015 avser andelar av intäkter på de exportaffärer som Försvarsexportmyndigheten förvaltar (Gripenkontraktet) och överskott från försäljningar av fastigheter som Fortifikationsverket genomfört.

Återbetalning av lån

Under inkomsttypen Återbetalning av lån redovisas återbetalningar av olika typer av lån där den största delen är återbetalning av studiemedel.

Tabell 2.19 Återbetalning av lån

Miljoner kronor

	SB 2015	Utfall 2015	Utfall-SB 2015	Utfall 2014
Återbetalning av näringslån		1		1
Återbetalning av studielån		711		818
Återbetalning av övriga lån		200		127
Återbetalning av lån	**876**	**912**	**36**	**945**

Återbetalning av lån lägre än föregående år
Utfallet på inkomsttypen uppgick till 912 miljoner kronor, vilket är 36 miljoner kronor (4,2 procent) högre än beräknat i statens budget och 33 miljoner kronor (3,5 procent) lägre än 2014.

Återbetalningen av studiemedel blev 106 miljoner kronor lägre än 2014. Förändringen mellan åren beror till största delen på att amorteringarna för studiemedel har minskat eftersom antalet återbetalningsskyldiga för denna lånetyp, som avser lån upptagna före 1989, blir allt färre. Återbetalningen av övriga lån blev 73 miljoner kronor högre än föregående år och avser bl.a. återbetalning av lån för svenska FN-styrkor.

Kalkylmässiga inkomster

Inkomsttypen Kalkylmässiga inkomster består av vissa amorteringar och statliga pensionsavgifter.

Tabell 2.20 Kalkylmässiga inkomster

Miljoner kronor

	SB 2015	Utfall 2015	Utfall-SB 2015	Utfall 2014
Avskrivningar och amorteringar		154		541
Avskrivningar på fastigheter		154		541
Uppdragsmyndigheters komplementkostnader				
Statliga pensionsavgifter		9 594		9 327
Kalkylmässiga inkomster	**9 998**	**9 748**	**-250**	**9 868**

Inkomsterna uppgick till 9 748 miljoner kronor, vilket är 250 miljoner kronor (2,5 procent) lägre än beräknat i statens budget för 2015.

De statliga pensionsavgifterna ökade

Inkomsterna av statliga pensionsavgifter uppgick totalt till 9 594 miljoner kronor under 2015. Avgifterna för statlig tjänstepensionering uppgick till 7 831 miljoner kronor, medan den särskilda löneskatten på pensionskostnader uppgick till 1 826 miljoner kronor. Administrationskostnaderna för det statliga tjänstepensionssystemet blev 188 miljoner kronor. Jämfört med föregående år har avgifterna ökat med 267 miljoner kronor (2,9 procent).

Tabell 2.21 Statliga pensionsavgifter

Miljoner kronor

	SB 2015	Utfall 2015	Utfall-SB 2015	Utfall 2014
Statlig tjänstepensionering		7 831		7 654
Särskild löneskatt på pensionskostnader		1 826		1 747
Statlig grupplivförsäkring		49		49
Premieskatt, gruppliv		38		38
Statlig personskadeförsäkring		50		49
Avdrag för administrations-kostnader		-188		-197
Administration, personskadeförsäkring		-12		-12
Statliga pensionsavgifter		**9 594**		**9 327**

Bidrag m.m. från EU

Under inkomsttypen Bidrag m.m. från EU redovisas bidrag från olika EU-fonder inom EU:s budget. De största enskilda bidragen erhålls från Europeiska regionala utvecklingsfonden, Europeiska socialfonden och Europeiska jordbruksfonden. Bidragen är främst kopplade till utgifter på anslag under utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv, utgiftsområde 19 Regional tillväxt, utgiftsområde 22 Kommunikationer samt utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel.

Tabell 2.22 Bidrag m.m. från EU

Miljoner kronor

	SB 2015	Utfall 2015	Utfall-SB 2015	Utfall 2014
Bidrag från EU:s jordbruksfonder		8 221		8 110
Gårdsstöd		*6 272*		*5 859*
Övriga interventioner		*122*		*124*
Djurbidrag		*0*		*0*
Övriga bidrag från Europeiska garantifonden för jordbruket		*206*		*181*
Bidrag från EU till landsbygdsutveckling en		*1 621*		*1 945*
Bidrag från EU till fiskenäringen		103		38
Bidrag från Europeiska regionala utvecklingsfonden		509		1 395
Bidrag från Europeiska socialfonden		524		1 982
Bidrag till transeuropeiska nätverk		123		294
Övriga bidrag från EU		253		45
Bidrag m.m. från EU	**10333**	**9733**	**-600**	**11864**

Inkomsterna uppgick till 9 733 miljoner kronor och är 600 miljoner kronor (5,8 procent) lägre än beräknat i statens budget för 2015. Jämfört med 2014 blev inkomsterna 2 131 miljoner kronor (18,0 procent) lägre.

De flesta programmen inom den nya långtidsbudgeten för 2014–2020 var fortfarande i en uppstartsfas under 2015.

Bidragen från EU:s jordbruksfonder ökade jämfört med 2014

Bidragen från EU:s jordbruksfonder uppgick till 8 221 miljoner kronor 2015. Jämfört med 2014 ökade bidragen från EU:s jordbruksfonder med 111 miljoner kronor.

Inkomsterna för gårdsstödet uppgick till 6 272 miljoner kronor och var 413 miljoner kronor högre än 2014. Ökningen beror till största delen på kursdifferenser mellan åren. Större del av stöden betalades ut i december 2014 och kom sedan in på inkomsttiteln i början av 2015.

Övriga bidrag från Europeiska garantifonden för jordbruket var 206 miljoner kronor, vilket är 13,7 procent högre än 2014. Löpande redovisningar till EU:s jordbruksfonder (garantifonden för jordbruket och jordbruksfonden för landsbygdsutveckling) sker i euro vilket innebär att Sverige bär kursrisken. År 2015 uppgår kursvinsten för de belopp som EU betalade till Sverige till ca 202 miljoner kronor. Den främsta orsaken till vinsten är att gårdsstödet för stödåret 2014 utbetalats med kursen 9,15 kronor per euro samtidigt som den svenska kronan har stärkts i värde mot euron under vintern/våren 2015 när inbetalningar inkom från EU för förskotterade stöd.

Bidragen från EU till landsbygdsutvecklingen uppgick till 1 621 miljoner kronor. Utfallet avser den nya programperioden 2014–2020. Jämfört med 2014 minskade bidragen med 324 miljoner kronor. Utfallet 2014 avsåg programperioden 2007–2013.

Lägre inkomster från regionala utvecklingsfonden och socialfonden än 2014

Bidragen från Europeiska regionala utvecklingsfonden blev 509 miljoner kronor. Jämfört med 2014 minskade inkomsterna med 886 miljoner kronor (63,5 procent).

Bidragen från Europeiska socialfonden blev 524 miljoner kronor, vilket är en minskning med 1 458 miljoner kronor (73,6 procent) jämfört med 2014.

Orsaken till de lägre utfallen är framför allt att projekt inom ramen för den nya programperioden 2014–2020 varit i en uppstartsfas, vilket innebär att ersättningar från EU inte rekvirerats i någon stor utsträckning.

Bidragen till transeuropeiska nätverk var lägre

Bidragen till transeuropeiska nätverk blev 170 miljoner kronor (58,1 procent) lägre än 2014 och uppgick till 123 miljoner kronor. Bidrag från EU har bl.a. utbetalats för finansiering av projekten NEXT-ITS-North European Cross-Border ITS, The Bergslagen Freight Line (utbyggnad till dubbelspår) samt Baltic Link, Karlskrona-Gdynia (upprustning Emmaboda-Karlskrona).

Högre inkomster från övriga bidrag från EU

Övriga bidrag från EU ökade med 208 miljoner kronor jämfört med 2014. Det beror bl.a. på bidrag från Asyl-, migrations- och integrationsfonden (AMIF), inkomster från Europeiska flyktingfonden III samt Europeiska fonden för integration av tredjelandsmedborgare.

Avräkningar m.m. i anslutning till skattesystemet

Denna inkomsttyp omfattar tillkommande EU-skatter och utjämningsavgifter för LSS-kostnader (lagen om stöd- och service för vissa funktionshindrade). Dessutom ingår olika avräkningar som avser, dels intäkter som förs till fonder, dels kompensation för mervärdesskatt till statliga myndigheter och kommuner.

Tabell 2.23 Avräkningar m.m. i anslutning till skattesystemet

Miljoner kronor

	SB 2015	Utfall 2015	Utfall-SB 2015	Utfall 2014
Tillkommande skatter		**9 872**		**14 511**
EU-skatter		6 226		11 045
Momsbaserad EU-avgift		*0*		*5 252*
Tullmedel		*6 194*		*5 724*
Jordbrukstullar och sockeravgifter		*32*		*70*
Avgifter till EU:s omstruktureringsfond för sockersektorn		*0*		*0*
Kommunala utjämningsavgifter		3 646		3 465
Utjämningsavgift för LSS-kostnader		*3 646*		*3 465*
Avräkningar		**-95 726**		**-90 824**
Intäkter som förs till fonder		-9 034		-7 655
Kompensation för mervärdesskatt		-86 692		-83 169
Avräknad mervärdesskatt, statliga myndigheter		*-29 312*		*-28 712*

Kompensation för mervärdesskatt, kommuner		*-57 381*		*-54 458*
Avräkningar m.m. i anslutning till skattesystemet	**-83 524**	**-85 855**	**-2 331**	**-76 313**

I statens budget beräknades avräkningarna uppgå till -83 524 miljoner kronor. Utfallet blev - 85 855 miljoner kronor. Skillnaden mot beräkningen i statens budget blev -2 331 miljoner kronor.

Jämfört med 2014 ökade Avräkningar m.m. i anslutning till skattesystemet med 9 542 miljoner kronor, vilket dels beror på att de tillkommande skatterna från EU blivit 4 639 miljoner kronor lägre. Orsaken är att den momsbaserade EU-avgiften inte längre redovisas som en EU-skatt. Avräkningarna för kompensation för mervärdesskatt till kommunerna ökade med 2 923 miljoner kronor, vilket också bidrog till att minska inkomsterna på denna inkomsttyp.

Utgifter som redovisas som krediteringar på skattekonto

Denna inkomsttyp omfattar utgifter som redovisas som krediteringar på skattekonton. De flesta av de krediteringar som tidigare krediterades skattekonto hade innan 2015 upphört eller flyttats till utgiftssidan i statens budget. För 2015 flyttades dock ett antal nedsättningar från indirekta skatter (se 1200 Indirekta skatter) till utgifter som redovisas som krediteringar på skattekonto, bl.a. Sjöfartsstöd och Nystartsjobb. Detta är orsaken till varför krediteringarna ökat med 8 156 miljoner kronor jämfört med 2014. Från och med 2016 redovisas dessa stöd på utgiftssidan i statens budget.

Tabell 2.24 Utgifter som redovisas som krediteringar på skattekonto

Miljoner kronor

	SB 2015	Utfall 2015	Utfall-SB 2015	Utfall 2014
Anställningsstöd		0		0
Jämställdhetsbonus		0		0
Sjöfartsstöd		-1 426		0
Nystartsjobb		-6 670		0
Stöd till yrkesintroduktionsanställning		-56		0
Korttidsarbete		0		0
Ersättning för höga sjuklönekostnader		-2		0
Utgifter som redovisas som krediteringar på skattekonto	**-8 432**	**-8 155**	**277**	**0**

2.3 Utgifter i statens budget 2015

Utgifterna i statens budget är indelade i 27 utgiftsområden. Därutöver ingår även posterna Förändring av anslagsbehållningar, Riksgäldskontorets nettoutlåning och Kassamässig korrigering på budgetens utgiftssida.

Posten Förändring av anslagsbehållningar används endast vid budgetering. Utfallet påverkar anslagsbehållningarna för respektive anslag.

2.3.1 Utgifter i statens budget – sammanfattning

I tabell 2.25 jämförs utfallet för utgifterna, dvs. den faktiska förbrukningen, dels med ursprungligen anvisade medel (statens budget), dels med totalt anvisade medel (inklusive ändringar av budgeten). En högre förbrukning än anvisade medel möjliggörs genom att utnyttja ett eventuellt ingående anslagssparande eller en anslagskredit.

Tabell 2.25 Utgifter i statens budget 2015

Miljoner kronor

Utgiftsområde		Statens budget	Ändrings-budget	Totalt anvisat	Utfall	Utfall-Statens budget	Utfall-Totalt anvisat
1	Rikets styrelse	12 199	104	12 303	12 281	82	-22
2	Samhällsekonomi och finansförvaltning	14 600	2	14 601	14 442	-158	-160
3	Skatt, tull och exekution	10 574		10 574	10 754	180	180
4	Rättsväsendet	40 758	47	40 805	40 429	-329	-376
5	Internationell samverkan	1 919	50	1 969	1 934	15	-35
6	Försvar och samhällets krisberedskap	48 451	-4	48 447	48 271	-181	-177
7	Internationellt bistånd	29 509	-229	29 280	32 213	2 704	2 933
8	Migration	17 433	1 440	18 873	18 725	1 292	-148
9	Hälsovård, sjukvård och social omsorg	61 898	2 870	64 768	64 979	3 080	210
10	Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning	100 474	2 561	103 035	102 603	2 129	-432
11	Ekonomisk trygghet vid ålderdom	38 015	595	38 611	38 136	120	-475
12	Ekonomisk trygghet för familjer och barn	83 125	395	83 519	82 931	-194	-589
13	Integration och jämställdhet	16 747	14	16 761	15 362	-1 385	-1 399
14	Arbetsmarknad och arbetsliv	67 783	1 531	69 314	64 971	-2 812	-4 343
15	Studiestöd	20 302	664	20 967	19 216	-1 086	-1 750
16	Utbildning och universitetsforskning	63 636	336	63 972	62 954	-682	-1 018
17	Kultur, medier, trossamfund och fritid	12 785	551	13 336	13 281	495	-56
18	Samhällsplanering, bostads-försörjning och byggande samt konsumentpolitik	1 208	16	1 224	1 074	-134	-150
19	Regional tillväxt	2 701		2 701	2 243	-458	-458
20	Allmän miljö- och naturvård	5 341	706	6 047	5 938	597	-109
21	Energi	2 470	-87	2 383	2 291	-179	-92
22	Kommunikationer	48 871	579	49 450	47 242	-1 629	-2 208
23	Areella näringar, landsbygd och livsmedel	15 656	25	15 681	13 398	-2 258	-2 283
24	Näringsliv	5 309	207	5 516	5 475	166	-41
25	Allmänna bidrag till kommuner	91 441	10 663	102 104	102 037	10 596	-67
26	Statsskuldsräntor m.m.	20 526	8 800	29 326	21 936	1 410	-7 390
27	Avgiften till Europeiska unionen	40 126	3 728	43 855	44 232	4 105	377
	Förändring av anslagsbehållningar	-4 593		-4 593		4 593	4 593
Summa		**869 264**	**35 565**	**904 829**	**889 345**	**20 081**	**-15 484**
Riksgäldskontorets nettoutlåning		322		322	10 094	9 773	9 773
Kassamässig korrigering		0		0	-7 260	-7 260	-7 260
Summa utgifter i statens budget		**869 586**	**35 565**	**905 150**	**892 179**	**22 594**	**-12 971**

Flyktingsituationen och förtida betalningar medförde att de totala utgifterna blev högre än statens budget

Utgifterna i statens budget uppgick till 892 179 miljoner kronor. Det är 22 594 miljoner kronor (2,6 procent) högre än vad som anvisats i den ursprungliga budgeten. De allmänna bidragen till kommunerna blev 10 596 miljoner kronor högre, Avgiften till Europeiska unionen blev 4 105 miljoner kronor högre och utgifterna för Hälsovård, sjukvård och social omsorg blev 3 080 miljoner kronor högre än anvisat. Även utgifterna för Internationellt bistånd blev 2 704 miljoner kronor högre och tillsammans blev utfallet för dessa utgiftsområden 20 485 miljoner kronor högre än vad som anvisades i den ursprungliga budgeten. De ökade bidragen till kommunerna var en följd av flyktingsituationen hösten 2015 medan övriga avvikelser till största delen förklaras med de förtida betalningar som gjordes inom dessa områden 2015 för att säkra tillräckliga marginaler under utgiftstaket 2016.

I förhållande till det totalt anvisade beloppet, dvs. den ursprungliga budgeten och de ändringar i budgeten som riksdagen beslutat om, blev utgifterna 12 971 miljoner kronor lägre. Den största skillnaden mellan det totalt anvisade beloppet och utfall är utgifterna för Statsskuldsräntor m.m. som blev 7 390 miljoner kronor lägre än totalt anvisat. Utgifterna för Arbetsmarknad och arbetsliv blev 4 343 miljoner kronor lägre än totalt anvisat.

Förtida betalning till FN medförde högre utgifter

Inom utgiftsområde 7 Internationellt bistånd uppgick utgifterna till 32 213 miljoner kronor, vilket är 2 704 miljoner kronor högre än i statens budget för 2015. Det beror framför allt på att regeringen i december 2015 beslutade att betala ut delar av Sveriges kärnstöd för 2016 i förtid. Förtida betalningar har framför allt skett till humanitära aktörer inom FN-systemet.

Fler asylsökande medförde högre utgifter

Inom utgiftsområde 8 Migration uppgick utgifterna till 18 725 miljoner kronor, vilket är 1 292 miljoner kronor (8,2 procent) högre än i statens budget för 2015. Det beror framför allt på att antalet asylsökande ökade mer än beräknat. I ändringsbudget anvisades ytterligare 1 440 miljoner kronor.

Nya och dyrare läkemedel, assistansersättningar och förtida betalningar ger högre utgifter

För utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg blev utgifterna 3 080 miljoner kronor högre än vad riksdagen anvisade i den ursprungliga budgeten. Det beror dels på att nya och dyrare läkemedel och behandlingsmetoder (t.ex. för Hepatit C) omfattades av en överenskommelse mellan staten och Sveriges Kommuner och Landsting, dels på att bidrag för Hepatit C-behandlingar under 2014 betalats ut till landstingen 2015, men även på att regeringen beslutade att förtida betalningar på 1 819 miljoner kronor skulle göras 2015. I ändringsbudget anvisades utgiftsområdet ytterligare 2 870 miljoner kronor. Av detta anvisades bl.a. 1 690 miljoner kronor för läkemedelsförmånerna och 948 miljoner kronor till kostnader för statlig assistansersättning.

Fler sjuka än beräknat

För utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning blev utgifterna 102 603 miljoner kronor, vilket är 2 129 miljoner kronor högre än vad riksdagen anvisade. Det beror bl.a. på att fler personer fick sjukpenning än beräknat i statens budget. I ändringsbudget anvisade riksdagen ytterligare 2 561 miljoner kronor.

Färre kommunmottagna nyanlända än beräknat

Utfallet för utgiftsområde 13 Integration och jämställdhet blev 1 385 miljoner kronor lägre än anvisat i statens budget. Det beror på längre handläggningstider för asylsökande hos Migrationsverket och därmed att färre nyanlända invandrare än beräknat blev kommunmottagna.

Färre arbetslösa än beräknat medför lägre utgifter än anvisat

Inom utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv blev utfallet 64 971 miljoner kronor, vilket är 2 812 miljoner kronor lägre än vad som anvisades av riksdagen i statens budget för 2015. Detta trots att grundbeloppet och taket i a-kassan höjdes fr.o.m. september. Det beror dels på att antalet arbetslösa blev färre än beräknat, dels på att färre har varit berättigade till arbetslöshetsersättning än beräknat. Det beror också på att antalet beslut om lönebidrag och lönegarantiersättning blev lägre än beräknat i statens budget.

Färre studerande än beräknat
Inom utgiftsområde 15 Studiestöd blev utfallet 19 216 miljoner kronor, vilket är 1 086 miljoner kronor lägre än vad som anvisades i den ursprungliga budgeten. Det beror framför allt på att antalet studerande blev färre än beräknat.

Lågt ränteläge medför lägre utgifter för Kommunikationer än anvisat
Utgifterna inom utgiftsområde 22 Kommunikationer uppgick till 47 242 miljoner kronor, vilket är 1 629 miljoner kronor lägre än anvisat. En orsak till de lägre utgifterna är det låga ränteläget som ledde till lägre räntekostnader på infrastrukturlån med 803 miljoner kronor.

Förseningar medförde lägre utgifter för gårdsstöd och EU-program för landsbygden.
Utgifterna inom utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel uppgick till 13 398 miljoner kronor. Det är 2 258 miljoner kronor lägre än anvisat i statens budget. Det beror framför allt på olika förseningar för utbetalningar av gårdsstöd och inom vissa delar av landsbygdsprogrammet.

Ökning av antal asylsökande medförde högre bidrag till kommunerna
För utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner uppgick utgifterna till 102 037 miljoner kronor, vilket är 10 596 miljoner kronor högre än anvisat i den ursprungliga budgeten. Skillnaden mot ursprunglig budget förklaras av två beslut. Riksdagen beslutade att nedsättningen av socialavgifterna för unga skulle trappas av fr.o.m. den 1 augusti 2015. Eftersom kommunerna har många unga anställda kompenserades de med totalt 863 miljoner kronor för detta i samband med propositionen Vårändringsbudget för 2015. I en extra ändringsbudget i november beslutade riksdagen att anvisa ytterligare 9 800 miljoner kronor i ett tillfälligt stöd till kommuner och landsting med anledning av flyktingsituationen under hösten 2015.

Valutakursförluster medförde högre räntor på statsskulden än beräknat, trots låga räntor
Utgifterna inom utgiftsområde 26 Statsskuldsräntor m.m. uppgick till 21 936 miljoner kronor, vilket är 1 410 miljoner kronor högre än vad som anvisades i den ursprungliga budgeten. Valutakursförlusterna och kursförlusterna blev högre än beräknat. Åt motsatt håll verkade lägre räntor på lån i svenska kronor och överkurser vid emission eftersom marknadsräntorna blev lägre än beräknat. I propositionen Vårändringsbudget för 2015 anvisades ytterligare 8 800 miljoner kronor med anledning av de stora valutakursförluster som berodde på kronans försvagning mot den amerikanska dollarn och schweizerfrancen.

EU-avgiften högre än anvisat - förtidsbetalning för 2016
Avgiften till Europeiska unionen uppgick till 44 232 miljoner kronor, vilket är 4 105 miljoner kronor högre än vad riksdagen anvisat. I höständringsbudgeten anvisades anslaget ytterligare 3 728 miljoner kronor. Det högre utfallet för anslaget beror framför allt på att regeringen beslutade att belasta anslaget med en förtida betalning av EU–avgiften för 2016 om 6 700 miljoner kronor. Hela beloppet belastar statens budget 2015. Eftersom förtida betalningen inte rekvirerades 2015 utan kvarstod på EU-kommissionens konto i Riksgäldskontoret över årsskiftet påverkas den Kassamässiga korrigeringsposten åt motsatt håll.

Högre dollar- och eurokurs ökade Riksbankens lån
Utfallet på posten Riksgäldskontorets nettoutlåning blev 9 773 miljoner kronor högre än anvisat. Det beror bl.a. på att lånen till Riksbanken ökade med 9 966 miljoner kronor när de refinansierades. Eftersom lånen är upptagna i US-dollar och euro påverkas nettoutlåningen av ändrade valutakurser då enskilda lån refinansieras.

Utfall för 2015 och 2014

Tabell 2.26 Utfallet för statens budget 2015 och 2014

Miljoner kronor

Utgiftsområde	Utfall 2015	Utfall 2014	Skillnad mot 2014
1 Rikets styrelse	12 281	12 902	-622
2 Samhällsekonomi och finansförvaltning	14 442	14 122	320
3 Skatt, tull och exekution	10 754	10 384	370
4 Rättsväsendet	40 429	40 194	235
5 Internationell samverkan	1 934	1 662	272
6 Försvar och samhällets krisberedskap	48 271	47 978	293
7 Internationellt bistånd	32 213	31 027	1 186
8 Migration	18 725	12 551	6 174
9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	64 979	61 589	3 390
10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning	102 603	99 036	3 567
11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom	38 136	39 313	-1 177
12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn	82 931	80 809	2 121
13 Integration och jämställdhet	15 362	12 225	3 138
14 Arbetsmarknad och arbetsliv	64 971	66 901	-1 930
15 Studiestöd	19 216	19 953	-737
16 Utbildning och universitetsforskning	62 954	59 419	3 535
17 Kultur, medier, trossamfund och fritid	13 281	12 827	453
18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik	1 074	1 076	-2
19 Regional tillväxt	2 243	2 879	-636
20 Allmän miljö- och naturvård	5 938	5 085	853
21 Energi	2 291	2 858	-568
22 Kommunikationer	47 242	45 962	1 281
23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel	13 398	16 203	-2 805
24 Näringsliv	5 475	5 439	36
25 Allmänna bidrag till kommuner	102 037	93 599	8 438
26 Statsskuldsräntor m.m.	21 936	3 325	18 610
27 Avgiften till Europeiska unionen	44 232	41 553	2 679
Summa	**889 345**	**840 872**	**48 473**
Riksgäldskontorets nettoutlåning	10 094	22 023	-11 929
Kassamässig korrigering	-7 260	-491	-6 768
Summa utgifter m.m. på statens budget	**892 179**	**862 404**	**29 776**

Högre utgifter för statsskuldsräntorna

Utgifterna i statens budget ökade med 29 776 miljoner kronor (3,5 procent) mellan 2014 och 2015. Utgifterna för utgiftsområde 26 Statsskuldräntor m.m. blev 18 610 miljoner kronor (559,6 procent) högre än 2014. Riksgäldskontorets nettoutlåning minskade med 11 929 miljoner kronor (54,2 procent), till stor del beroende på engångseffekter under 2014.

Förtida betalningar av bistånd medför högre utgifter 2015

Utgifterna för utgiftsområde 7 Internationellt bistånd blev 1 186 miljoner kronor (3,8 procent) högre än 2014. Orsaken är att regeringen beslutade att betala ut 2 498 miljoner kronor av det svenska kärnstödet för 2016 inklusive del av utbetalningen till Europeiska utvecklingsfonden i förtid.

Antalet asylsökande ökade

Inom utgiftsområde 8 Migration blev utgifterna högre än 2014. Ökningen uppgår till 6 174 miljoner kronor (49,2 procent) och beror på att antalet asylsökande till Sverige har ökat.

Bidrag till läkemedelsförmånerna och statliga assistansersättningar ökade

Utgifterna för utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg ökade med 3 390 miljoner kronor (5,5 procent). Bidrag till läkemedelsförmånerna ökade med 2 922 miljoner kronor (13,6 procent). Det beror dels på nya dyrare läkemedel och behandlingsmetoder, dels på att bidrag för Hepatit C-behandlingar för 2014 har betalats ut och även på förtida betalningar. Kostnaderna för statlig assistansersättning ökade med 1 096 miljoner kronor (4,6 procent) på grund av fler utnyttjade timmar.

Ökade utgifter för sjukpenning

Även utgifterna för utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning blev högre än 2014. Utgifterna inom utgiftsområdet ökade med 3 567 miljoner kronor (3,6 procent). Ökningen beror bl.a. på att fler har erhållit sjukpenning och att fler har fått sjukpenning under en längre tid.

Utgifterna för föräldraförsäkring och barnbidrag ökade

Inom utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn ökade utgifterna med 2 121 miljoner kronor (3,6 procent). Utgifterna för föräldraförsäkringen ökade med 973 miljoner kronor (2,6 procent), eftersom både ersättningen per dag blev högre och antalet uttagna dagar blev fler än 2014. Utgifterna för barnbidrag ökade med 544 miljoner kronor (2,2 procent) då antalet barn som är berättigade till barnbidrag ökade.

Fler kommunmottagna ger högre utgifter

Utgifterna för utgiftsområde 13 Integration och jämställdhet ökade med 3 138 miljoner kronor (25,7 procent), vilket beror på att kommunerna tagit emot fler nyanlända 2015 jämfört med föregående år.

Förbättrad arbetsmarknad medför färre arbetslösa och lägre utgifter

Utgifterna för utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv blev 1 930 miljoner kronor (2,9 procent) lägre än 2014, vilket framför allt beror på att antalet arbetslösa minskade till följd av en förbättrad arbetsmarknad.

Satsningar inom utbildningsområdet medför högre utgifter

Inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning ökade utgifterna med 3 535 miljoner kronor (5,9 procent). Den enskilt största orsaken till det högre utfallet är det s.k. Lågstadielyftet. Utgifterna för den nya satsningen uppgick till 1 987 miljarder kronor 2015. Anslaget som finansierar utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet ökade med 653 miljoner kronor (29,7 procent). Av dessa utgifter användes bl.a. 200 miljoner kronor till kommuner som tagit emot en stor andel asylsökande eller kommunplacerade barn och ungdomar. Även utgifterna för maxtaxa i förskola, fritidshem och annan pedagogisk verksamhet ökade.

Järnvägsinvesteringarna ökade

Utgifterna för utgiftsområde 22 Kommunikationer ökade med 1 281 miljoner kronor (2,8 procent). Det var framför allt utgifter för utvecklingen av statens infrastruktur som ökade. Dessa utgifter ökade med 1 172 miljoner kronor (6,4 procent).

Förseningar ger lägre utgifter för gårdsstöd och landsbygden

Inom utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel minskade utgifterna med 2 805 miljoner kronor (17,3 procent). Det beror till största delen beror på förseningar i projekt, men även på problem med det nya it–system som ska betala ut gårdsstöd, vilket innebar att utbetalningarna blev försenade.

Bidrag till kommunerna ökade med drygt 8 miljarder kronor

Utfallet för utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner ökade med 8 438 miljoner kronor (9,0 procent). Det beror dels på att kommunerna kompenserades med 9 800 miljoner kronor till följd av det ökade antalet asylsökande under hösten 2015, dels på att kommunerna kompenserades med 863 miljoner kronor på grund av nedsättningen av socialavgifterna för unga trappades av fr.o.m. den 1 augusti 2015. Åt motsatt håll verkade att avdragsrätten för pensionssparande begränsades. Detta medförde att kommunerna fick ökade skatteinkomster, vilket reducerade bidragen till kommunerna med 2 571 miljoner kronor.

Valutakursförluster bidrog till högre räntor på statsskulden

Inom utgiftsområde 26 Statsskuldsräntor m.m. ökade utgifterna med 18 610 miljoner kronor (559,6 procent). Det högre utfallet beror främst på höga valutakursförluster och höga kursförluster som påverkar anslaget räntor på statsskulden. I motsatt riktning påverkades statsskuldsräntorna av låga marknadsräntor. Utgifterna 2014 var historiskt låga.

Förtida betalning av EU-avgiften medför högre utgifter

Utgifterna inom utgiftsområde 27 Avgiften till Europeiska unionen blev 2 679 miljoner kronor (6,4 procent) högre än 2014. Det beror främst på att Sverige gjorde en förtida betalning till EU-kommissionens konto i Riksgäldskontoret på 6 700 miljoner kronor i december 2015, som avser del av BNI-avgiften för 2016.

Ny kreditmodell för studielån påverkar jämförelsen mellan åren

Utfallet för Riksgäldskontorets nettoutlåning blev 11 929 miljoner kronor (54,2 procent) lägre 2015 jämfört med 2014. Det beror bl.a. på att den nya kreditmodellen för studielån engångsvis

ökade nettoutlåningen för 2014. Åt motsatt håll verkade refinansieringen av lånen till Riksbanken som ökade nettoutlåningen 2015.

Förtida betalning till EU ökade posten Kassamässig korrigering
Utfallet för den kassamässiga korrigeringsposten blev 6 768 miljoner kronor lägre 2015 än 2014. Det beror till största delen på den förtida betalningen till EU kommissionens konto i Riksgäldskontoret.

2.3.2 Förklarande faktorer till avvikelserna mot budgeten

Utgifterna i statens budget blev 22,6 miljarder kronor högre än den budget som riksdagen ursprungligen fastställde. I detta avsnitt analyseras hur stor del av denna skillnad som beror på reviderade bedömningar dels av de makroekonomiska förutsättningar, dels av antalet personer som tar emot ersättning från olika transfereringssystem (volymer). Vidare redovisas hur stor del av skillnaden som beror på nya beslut. Det gäller sådana beslut som fattats av riksdagen eller Riksbanken. Resterande skillnad beror på andra förklaringsfaktorer och redovisas i kategorin Övrigt. Skillnaderna fördelas också på Utgiftsområden exklusive räntor, Statsskuldsräntor m.m. och Riksgäldskontorets nettoutlåning. Resultatet sammanfattas i följande tabell och kommenteras därefter.

Tabell 2.27 Förklarande faktorer till skillnaden mellan utfall och budget för 2015

Miljarder kronor

	Totalt	Volym[1]	Makro-förutsättningar	Beslut	Övrigt[2]
Utgiftsområden, exklusive räntor[3]	18,7	5,6	-4,3	17,9	-0,4
Statsskuldsräntor m.m.	1,4	0,0	1,4	0,0	0,0
Riksgäldskontorets nettoutlåning[4]	2,5	0,0	10,5	0,0	-7,9
Summa utgifter	**22,6**	**5,6**	**7,6**	**17,9**	**-8,3**

[1] Begreppet volym innefattar ett antal olika förklaringar till utgiftsförändringar, bl. a. antal personer i vissa transfereringssystem, längden på den tid som en person finns i ett transfereringssystem samt förändringar av nivån på styckkostnader i transfereringssystemen som inte direkt kan kopplas till de makroekonomiska förutsättningarna.
[2] Under Utgiftsområden, exkl. räntor ingår förändring av anslagsbehållningar enligt ursprunglig budget
[3] Utgiftsområden som omfattas av det statliga utgiftstaket.
[4] Riksgäldskontorets nettoutlåning och den kassamässiga korrigeringsposten.

Skillnader till följd av reviderade bedömningar av volymer i olika transfereringssystem

Utgifterna blev 5,6 miljarder kronor högre än i statens budget till följd av ändrade bedömningar av antalet personer som tar emot ersättning från olika transfereringssystem (volymer), vilket i första hand förklaras av utvecklingen inom två utgiftsområden.

Fler personer än beräknat i statens budget erhöll sjukpenning och sjuk- och aktivitetsersättning 2015. Det är den huvudsakliga förklaringen till att utgifterna under utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp blev 2,1 miljarder kronor högre än i den beslutade budgeten.

Det genomsnittliga antalet inskrivna asylsökande personer i Migrationsverkets mottagande uppgick till ca 100 000 personer 2015, vilket är ca 17 000 fler än beräknat. Det är den huvudsakliga förklaringen till att utgifterna under utgiftsområde 8 Migration blev 1,2 miljarder kronor högre än i den beslutade budgeten.

Skillnader till följd av den makroekonomiska utvecklingen

Skillnader till följd av ändrade makroekonomiska förutsättningar medförde att utgifterna blev 7,6 miljarder kronor högre än i statens budget.

Den största skillnaden återfinns på utgifterna för Riksgäldskontorets nettoutlåning som blev

10,5 miljarder kronor högre än i statens budget. Det beror främst på att en svagare krona än beräknat medfört att Riksbankens lån i Riksgäldskontoret blev 10,0 miljarder kronor högre när enskilda lån refinansierades till en högre dollar- respektive eurokurs.

Utgifterna för utgiftsområdena, exklusive utgiftsområde 26 Statsskuldsräntor m.m., blev 4,3 miljarder kronor lägre än i statens budget beroende på makroutvecklingen. Utgifterna inom utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv blev 2,8 miljarder kronor lägre, bl.a. till följd av lägre arbetslöshet än beräknat.

Anslaget för statsskuldsräntor blev 1,4 miljarder kronor högre till följd av ändrade makroekonomiska förutsättningar. Det beror främst på att valutakursförlusterna (netto) blev 10,2 miljarder kronor högre än i budgeten. Orsaken var att kronan försvagades kraftigt framför allt jämfört med dollarn. En bidragande orsak var även valutakursförluster i schweizerfranc på 5 miljarder kronor till följd av det oväntade beslutet av Schweiz centralbank att överge kopplingen till euron i januari 2015. Åt motsatt håll bidrog däremot marknadsräntorna som blev markant lägre än i budgeten. Ränteanslaget påverkas av många tekniska faktorer som beror på Riksgäldskontorets upplånings- och skuldförvaltningsteknik. Hela skillnaden för statsskuldsräntorna klassificeras som makroberoende, utom den del som är en följd av ett annat lånebehov än beräknat. Denna skillnad, som för 2015 endast var marginell, redovisas under kategorin Övrigt.

Tabell 2.28 Makroekonomiska förutsättningar

	Utfall 2014	SB 2015	Utfall 2015	Skillnad utfall 2015-SB 2015
Procentuell förändring från föregående år:				
BNP (fasta priser)[1]	2,3	3,0	4,1	1,1
KPI (årsgenomsnitt)[1]	-0,2	0,9	0,0	-0,9
Antal sysselsatta, 15–74 år[1]	1,4	1,4	1,4	0,0
Nivåer:				
Arbetslöshet, 15–74 år, procent av arbetskraften[1, 2]	7,9	7,3	7,4	0,1
SEK/Euro[3]	9,10	9,00	9,36	0,36
SEK/USD[3]	6,86	6,65	8,43	1,78
6-mån ränta, årsgenomsnitt[3]	0,4	0,4	-0,3	-0,7
5-årig statsobligation, årsgenomsnitt[3]	0,9	1,0	0,1	-0,9

[1] Källa: Statistiska centralbyrån.
[2] Exklusive heltidsstuderande arbetssökande.
[3] Källa: Riksbanken.

Skillnader till följd av beslut

De totala utgifterna blev 17,9 miljarder kronor högre än i statens budget till följd av beslut fattade av riksdagen eller Riksbanken.

Utfallet för samtliga utgiftsområden, exklusive utgiftsområde 26 Statsskuldsräntor m.m., blev till följd av beslut 17,9 miljarder kronor högre än beräknat i budgeten. De högre utgifterna följer av att riksdagen har beslutat om högre anslagsnivåer som en följd av regeringens förslag i propositionerna Vårändringsbudget för 2015 och Extra ändringsbudget för 2015. Förslagen i vårändringsbudgeten har medfört högre utgifter på ett flertal av budgetens utgiftsområden. Sammantaget anvisade riksdagen anslags-förändringar om 19,0 miljarder kronor. Av dessa bedöms ca 7,7 miljarder kronor vara förslag som kategoriseras som beslut. Resterande del av anlagsförändringarna, ca 11,3 miljarder kronor, utgjordes av medel som i propositionen föreslogs tillföras främst regelstyrda transfereringsanslag till följd av förändrade volymer (antaganden om antal personer i olika transfereringssystem) eller makroekonomiska förutsättningar utan att någon ny reform föreslås.

Förslagen i Extra ändringsbudget för 2015 har i första hand medfört högre utgifter under utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till

kommuner i form av ett tillfälligt stöd på 9,8 miljarder kronor till kommuner och landsting med anledning av det stora antalet asylsökande. Det utbetalades i december 2015 men väntas i huvudsak användas under 2016.

Skillnader till följd av övriga orsaker

Av övriga orsaker blev utgifterna 8,3 miljarder kronor lägre än i statens budget.

Utgifterna på budgetens utgiftsområden (exklusive statsskuldsräntor) blev sammantaget 0,4 miljarder kronor lägre än anvisade medel, vilket är ett netto av flera motverkande faktorer. Utgifterna blev ca 12 miljarder kronor högre som en följd av de tidigareläggningar av utgifter från 2016 till 2015 som regeringen genomförde i slutet av 2015, med avsikten att skapa tillräckliga marginaler under utgiftstaket 2016.

Tabell 2.29 Regeringsbeslut om förtida betalningar av utgifter 2015

Miljarder kronor

	Förtida betalning
7 Internationellt bistånd	2,5
9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	1,8
16 Utbildning och universitetsforskning	1,0
27 Avgiften till Europeiska unionen	6,7
Totalt	**12.0**

Det motverkas delvis av att utgifterna inom flera utgiftsområden blev lägre än anvisat i statens budget till följd av övriga orsaker. Det gäller i första hand följande utgiftsområden:

- 14 Arbetsmarknad och arbetsliv.
- 16 Utbildning och universitetsforskning.
- 22 Kommunikationer.
- 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel.
- 27 Avgiften till Europeiska unionen.

I avsnitt 2.4 Utfall per utgiftsområde finns detaljerade kommentarer till skillnaden mellan utfall och anvisat belopp i den ursprungliga budgeten.

Riksgäldskontorets nettoutlåning och den kassamässiga korrigeringsposten blev sammanlagt 7,9 miljarder kronor lägre än i statens budget. Det förklaras i första hand av att den kassamässiga korrigeringsposten blev 6,7 miljarder kronor lägre till följd av tidigareläggningen av en del av EU-avgiften för 2016 till 2015. Det motverkas delvis av att en inleverans av myndighetskapital från Exportkreditnämnden, som till stor del finansierades från nämndens kontobehållning i Riksgäldskontoret, medförde att Riksgäldskontorets nettoutlåning blev 1,8 miljarder kronor högre.

2.3.3 Indragningar

Enligt 3 kap. 12 § budgetlagen (2011:203) får regeringen besluta att medel på ett anvisat anslag inte ska användas, om det är motiverat av särskilda omständigheter i en verksamhet eller av statsfinansiella eller andra samhällsekonomiska skäl. År 2015 har regeringen beslutat om indragning av anslagsmedel om totalt 31 036 miljoner kronor, främst avseende anslagssparanden från 2014. Det är 9 577 miljoner kronor mer än 2014. De 27 största indragningarna, som översteg 100 miljoner kronor, svarar för 92 procent av totalbeloppet under 2015. I tabell 2.30 redovisas samtliga indragningar som är större än 100 miljoner kronor.

De flesta indragningarna av anslagsmedel rör anslagssparande

Den största indragningen, som uppgick till 18 729 miljoner kronor, avser räntor på statsskulden. Den näst största indragningen gjordes av medel på anslaget för bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd och uppgick till 2 067 miljoner kronor. Båda är indragning av anslagssparande.

Tabell 2.30 Indragningar 2015

Miljoner kronor

UO	Anslag	
5	1:1	Avgifter till internationella organisationer 325
6	1:2	Försvarsmaktens insatser internationellt 256
6	2:3	Ersättning för räddningstjänst m.m. 135
8	1:2	Ersättningar och bostadskostnader 709
9	1:4	Tandvårdsförmåner 459
9	1:6	Bidrag till folkhälsa och sjukvård 104
9	1:7	Sjukvård i internationella förhållanden 169
9	4:5	Stimulansbidrag och åtgärder inom äldrepolitiken 140
9	4:8	Ersättning för vanvård i den sociala barn- och ungdomsvården 123
10	1:1	Sjukpenning och rehabilitering m.m. 251

12 1:2	Föräldraförsäkring	509
13 1:2	Kommunersättningar vid flyktingmottagande	473
13 1:3	Etableringsersättning till vissa nyanlända invandrare	108
13 1:4	Ersättning till etableringslotsar och insatser för vissa nyanlända invandrare	148
14 1:2	Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd	2 067
14 1:3	Kostnader för arbetsmarknadspolitiska program och insatser	597
14 1:4	Lönebidrag och Samhall m.m.	282
14 1:11	Bidrag till lönegarantiersättning	265
15 1:2	Studiemedel	1 044
16 1:5	Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet	510
16 1:10	Fortbildning av lärare och förskolepersonal	133
16 1:14	Statligt stöd till vuxenutbildning	122
16 2:64	Särskilda utgifter inom universitet och högskolor	108
23 1:18	Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur	350
23 1:19	Från EU-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur	246
24 1:5	Näringslivsutveckling	152
16 1:1	Räntor på statsskulden	18 729
	Övriga indragningar	2 522
Summa		**31 036**

2.3.4 Överskridanden

Medgivna överskridanden

Enligt 3 kap. 8 § budgetlagen får ett anslag tillfälligt överskridas genom att en kredit, motsvarande högst tio procent av det anvisade anslaget (anslagskredit), tas i anspråk. Året därpå ska tillgängliga medel reduceras med ett belopp som motsvarar den utnyttjade anslagskrediten. Med riksdagens bemyndigande får regeringen även besluta att ett anslag får överskridas, om det är nödvändigt för att täcka särskilda utgifter i en verksamhet. Utgifterna ska inte ha varit kända då anslaget anvisades. Regeringen får även fatta beslut om att överskrida ett anslag för att uppfylla ett av riksdagen beslutat ändamål med anslaget. Regeringen beslutade om ett medgivet överskridande för 2015.

Tabell 2.31 Medgivna överskridanden 2015

Miljoner kronor

UO	Anslag	Medgivet överskridande	Utnyttjat medgivet överskridande
4	1:13 Kostnader för vissa skaderegleringar m.m.	3	2

I statens budget anvisades 40 miljoner kronor på anslaget 1:13 *Kostnader för vissa skaderegleringar m.m.* som ligger under utgiftsområde 4 Rättsväsendet. På höständringsbudgeten anvisades ytterligare 40 miljoner kronor på anslaget. Regeringen medgav i beslut den 4 februari 2016 att anslaget fick överskridas med 2,5 miljoner kronor (Ju2016/00417). Hela anslagskrediten på 8 miljoner kronor utnyttjades och av det medgivna överskridandet utnyttjades 2,1 miljoner kronor.

Icke medgivna överskridanden

Under 2015 har ett anslag överskridits utan medgivande och utöver den högsta tillåtna anslagskrediten på 10 procent. Tabell 2.32 visar detta anslagsöverskridande.

Tabell 2.32 Icke medgivna överskridanden 2015

Miljoner kronor

UO Anslag	Anslagsnamn	Ingående iverförings-belopp	Årets tilldel-ning enl. reg.brev	Medgivet över-skridande	Totalt tilldelade medel	Utgifter	Anslags-kredit	Utgående överförings belopp	Icke medgivet över-skridande
16 1:4	Sameskolstyrelsen	-0,31	34,08		33,78	40,97	3,41	-7,19	-3,78

Totalt disponibelt belopp inklusive anslagskredit för anslaget 1:4 *Sameskolstyrelsen* under utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning har överskridits med 3,78 miljoner kronor. Regeringen beslutade under 2015 om en höjd anslagskredit för Sameskolstyrelsen motsvarande 10 procent, som uppgick till 3,41 miljoner kronor.

Överskridandet beror på flera faktorer bl.a. ökade personalkostnader samt att Sameskolstyrelsens intäkter från kommuner är svåra att beräkna och under 2015 har intäkterna blivit lägre än budgeterat.

2.4 Utfall per utgiftsområde

I följande avsnitt (2.4.1–2.4.27) presenteras utfallet per utgiftsområde. Här ges en samlad bild över hur regeringen har utnyttjat de finansiella befogenheter som regeringen har inom respektive utgiftsområde.

Anslagen redovisas i tabeller som i första hand visar utfallet för de största anslagen inom respektive utgiftsområde. Tabellerna visar även anslag vars utfall avviker från statens ursprungliga budget med mer än 10 procent. Anslag som anvisats mindre än 100 miljoner kronor visas dock bara om utfallet avviker mer än 50 procent. Under 2015 har ovanligt många anslag påverkats av ändringsbudgetar (se avsnitt 2.1.1). Med anledning av detta visar tabellerna också anslag där utfallet avviker från de totalt anvisade medlen för 2015 (statens budget och ändringsbudgetarna) med mer än 10 procent. Anslag som totalt anvisats mindre än 100 miljoner kronor visas endast då utfallet avviker mer än 50 procent.

För varje utgiftsområde kommenteras först skillnader mellan ursprunglig budget och utfall. Därefter jämförs även utfallet för 2015 med utfallet 2014. I de fall förklaringarna sammanfaller görs analysen samlat, under utgiftsområdet. En redovisning av samtliga anslag finns i bilaga 2.

Förutom anslagsutfallet redovisas, per utgiftsområde, hur regeringen har utnyttjat beställningsbemyndiganden samt bemyndiganden avseende statlig utlåning, garantier, inomstatliga lån och övriga krediter. I redovisningen framgår även hur bemyndiganden att lämna kapitaltillskott till bolag eller utvecklingsbanker har utnyttjats. Flertalet av bemyndigandena utgörs av årliga bemyndiganden som riksdagen lämnar i samband med besluten om statens budget och om ändringar i denna. I redovisningen hänvisas inte till riksdagsbeslutet i de fall ett bemyndigande har lämnats i samband med besluten om statens budget för 2015 eller i beslut om ändring i budgeten för detta år. Om däremot ett bemyndigande har lämnats före 2015 görs en hänvisning till riksdagsbeslutet. En redovisning av samtliga beställningsbemyndiganden finns i bilaga 3.

Efter de 27 avsnitten om de olika utgiftsområdena följer en redogörelse för posterna Förändring av anslagsbehållningar (avsnitt 2.4.28), Riksgäldskontorets nettoutlåning (avsnitt 2.4.29), och Kassamässig korrigering (avsnitt 2.4.30). Alla dessa poster hör till budgetens utgiftssida. Avslutningsvis redovisas även Ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget (avsnitt 2.4.31).

2.4.1 Utgiftsområde 1 Rikets styrelse

Anslag

Tabell 2.33 UO 1 Anslag

Miljoner kronor

Anslag	Anslagsnamn	SB 2015	ÄB 2015	Utfall 2015	Utfall-SB 2015	Utfall-SB Procent 2015	Utfall 2014
2:1	Riksdagens ledamöter och partier m.m.	852		876	24	2,8	837
2:2	Riksdagens förvaltningsanslag	706		701	-5	-0,6	703
4:1	Regeringskansliet m.m.	6 699	93	6 834	135	2,0	6 926
5:1	Länsstyrelserna m.m.	2 534		2 543	8	0,3	2 529
6:1	Allmänna val och demokrati	48	14	53	4	9,1	630
8:2	Presstöd	567		487	-80	-14,2	519
	Övriga anslag	792	-3	787	-5	-0,6	759
Summa		**12 199**	**104**	**12 281**	**82**	**0,7**	**12 902**

Utgiftsområdet omfattar utgifter för statschefen, riksdagen och Regeringskansliet. Även utgifter för bl.a. länsstyrelserna, allmänna val och stöd till politiska partier ingår i utgiftsområdet.

Utfallet uppgick till 12 281 miljoner kronor, vilket är 82 miljoner kronor (0,7 procent) högre än vad som anvisades i statens budget. Jämfört med 2014 minskade utgifterna med 622 miljoner kronor (4,8 procent).

Regeringskansliets utgifter minskade

Utfallet för anslaget 4:1 *Regeringskansliet m.m.* blev 6 834 miljoner kronor, vilket är 135 miljoner kronor (2,0 procent) högre än vad som anvisades i budgeten. Jämfört med 2014 blev utfallet 92 miljoner kronor lägre. Skillnaden mot föregående år beror på minskade personalkostnader 2015. På grund av regeringsskiftet 2014 belastades anslaget med avgångsvederlag 2014, vilket bidrog till tillfälligt högre personalkostnader än 2015.

Utgifterna för presstöd minskar då upplagorna fortsätter sjunka

Utfallet för anslaget 8:2 *Presstöd* uppgick till 487 miljoner kronor för 2015. Det är 80 miljoner kronor (14,2 procent) lägre än anvisat i statens budget. Jämfört med 2014 blev utgifterna för presstödet 32 miljoner kronor lägre. Presstödet omfattar driftsstöd och distributionsstöd till företag som ger ut dagstidningar. Utgifterna för såväl driftsstödet som distributionsstödet minskade jämfört med 2014. I juli avvecklades Presstödsnämnden och verksamheten fördes över till Myndigheten för press, radio och tv. Tillsammans betalade Presstödsnämnden och Myndigheten för press, radio och tv under 2015 ut driftsstöd om 436 miljoner kronor (464 miljoner kronor föregående år) till 87 (88 föregående år) tidningar. De lägre utgifterna för driftsstödet 2015 förklaras främst av att driftsstödet till storstadstidningar successivt minskar på grund av ändringar i presstödsförordningen (1990:524) som infördes 2011. Dessutom sjönk upplagorna för många tidningar. Under 2015 fick 137 tidningar distributionsstöd. Sammanlagt betalades distributionsstöd om 51 miljoner kronor ut, vilket är ca 4 miljoner kronor mindre än 2014. Denna minskning förklaras framför allt av att tidningarnas upplagor fortsätter att sjunka.

Valen 2014 påverkar jämförelsen mellan åren

Utfallet för anslaget 6:1 *Allmänna val och demokrati* blev 53 miljoner kronor, vilket är 577 miljoner kronor lägre än 2014. År 2014 inföll val till såväl Europaparlamentet som till riksdagen, kommun- och landstingsfullmäktige vilket förklarar den stora skillnaden mellan åren.

Beställningsbemyndiganden

Tabell 2.34 UO 1 Beställningsbemyndiganden

Miljoner kronor

Anslag	Anslagsnamn	Beställnings-bemyndigande	Utestående åtaganden 2015-12-31
6:6	Stöd till politiska partier	171	129

Inom utgiftsområdet beslutade riksdagen om ett beställningsbemyndigande på 171 miljoner kronor. De utestående åtagandena uppgick till 129 miljoner kronor. Skillnaden mellan bemyndigandet och de utestående åtagandena uppgick till 42 miljoner kronor.

Garantier

Tabell 2.35 UO 1 Garantier

Miljoner kronor

Garanti	Garantiram	Utestående åtaganden 2015-12-31
Kreditgarantier till UD-anställda [1]	50	0

[1] Regeringen har beslutat att Riksgäldskontoret får lämna statlig kreditgaranti för banklån till personal inom utrikesförvaltningen inom en ram för samtliga garantiengagemang om 50 miljoner kronor (UD2000/1146/P-AV).

Inomstatliga lån

Tabell 2.36 UO 1 Inomstatliga lån

Miljoner kronor

Inomstatliga lån	Låneram	Lån 2015-12-31
Riksdagsförvaltningens investeringar som används i verksamheten	100	53
Riksdagsförvaltningens investeringar i fastigheter och tekniska anläggningar	500	398
Summa	**600**	**451**

Riksdagen har beslutat om låneramar på 600 miljoner kronor för Riksdagsförvaltningen. Utestående lån vid utgången av 2015 var 451 miljoner kronor.

Riksrevisionens iakttagelser – årlig revision

Länsstyrelsen i Jämtlands län

Länsstyrelsen i Jämtlands län har fått en revisionsberättelse med *reservation* avseende sin årsredovisning för 2015. Som grund för uttalande om reservation anger Riksrevisionen följande.

Länsstyrelsen i Jämtlands län redovisar i resultaträkningen Intäkter av bidrag till ett för lågt belopp om 13 665 tkr och Medel som erhållits från myndighet för finansiering av bidrag med motsvarande för högt belopp. Redovisningen innebär att verksamhetsutfallet samt saldot i transfereringsavsnittet också är felaktiga med samma belopp. Årets kapitalförändring påverkas inte av felet.

Länsstyrelsen i Västmanlands län

Länsstyrelsen i Västmanlands län har fått en revisionsberättelse med *reservation* och *upplysning av särskild betydelse* avseende sin årsredovisning för 2015. Som grund för uttalande om reservation anger Riksrevisionen följande.

Länsstyrelsen i Västmanlands län har per den 31 december 2015 belastat anslaget 5:1 *Länsstyrelserna m.m.*, ap 15 under utgiftsområde 1 Rikets styrelse med förskottsbetalningar om 1 328 tkr som avser länsstyrelsegemensamma utvecklingsprojekt. Enligt 12 § 2 st. anslagsförordningen (2011:223) ska förvaltningsutgifter redovisas mot anslag under det budgetår som kostnaderna hänför sig till. Effekten av den felaktiga anslagsbelastningen är att 1 306 tkr inte har förts bort som en indragning i enlighet med 7 § anslagsförordningen.

Upplysning av särskild betydelse

Riksrevisionen har fäst uppmärksamhet vid att Länsstyrelsen i Västmanlands län i sin årsredovisning redovisar ett väsentligt underskott i den avgiftsfinansierade verksamheten inom djurskyddsområdet. Som framgår av myndighetens beskrivning har myndigheten, på grund av otydligheterna i den ekonomiska styrningen inte getts möjlighet att efterleva det ekonomiska målet.

Länsstyrelsen i Västernorrlands län

Länsstyrelsen i Västernorrlands län har fått en revisionsberättelse med *upplysning* avseende sin årsredovisning för 2015.

Upplysning av särskild betydelse

Riksrevisionen har fäst uppmärksamhet vid att Länsstyrelsen i Västernorrlands län i sin årsredovisning redovisar ett väsentligt underskott i den avgiftsfinansierade verksamheten inom djurskyddsområdet. Som framgår av myndighetens beskrivning har myndigheten, på grund av otydligheterna i den ekonomiska styrningen inte getts möjlighet att efterleva det ekonomiska målet.

Sametinget

Sametinget har fått en revisionsberättelse med *reservation* avseende sin årsredovisning för 2015.

Som grund för uttalande om reservation anger Riksrevisionen följande.

Sametinget borde ha belastat anslaget 1:23 *Främjande av rennäringen m.m.*, ap. 2, under utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel för 2015 med ytterligare 1 700 tkr. Myndigheten borde ha utbetalat 1 133 tkr i rovdjursersättning till stödmottagare under 2015 och då ha avräknat anslagsposten. 567 tkr avseende foderersättning borde ha avräknats anslagsposten när slutlig rekvisition erhölls från stödmottagare under 2015. Myndigheten har delvis beskrivit förhållandet avseende rovdjursersättningen i not 28 på s. 73 i årsredovisningen.

Sametinget anger i not till anslagsredovisningen att myndigheten inte har gjort några åtaganden med stöd av 17 § andra stycket anslagsförordningen (2011:223) för anslaget 1:2 *Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete*, ap. 5, under utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid. Sametinget har under 2015 fattat beslut om bidrag som ska finansieras med 2016 års tilldelade medel på anslagsposten till ett värde av 13 592 tkr.

Om utbetalningar och avräkning av anslag hade skett i rätt tid, skulle Sametinget ha överskridit den av regeringen beslutade anslagskrediten för anslaget, 1:23 *Främjande av rennäringen m.m.,* ap. 2, under utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel med 1 311 tkr.

Sametinget har enligt undantagsregeln i 17 § andra stycket anslagsförordningen (2011:223) rätt att ingå åtaganden för anslaget 1:2 *Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete*, ap. 5, under utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid om ca 1 440 tkr. Sametinget har under 2015 fattat beslut om bidrag som ska finansieras med 2016 års tilldelade medel på anslagsposten till ett värde av 13 592 tkr. Myndigheten har därmed ingått åtaganden utöver det generella bemyndigandet med 12 152 tkr.

2.4.2 Utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning

Anslag

Tabell 2.37 UO 2 Anslag

Miljoner kronor

Anslag	Anslagsnamn	SB 2015	ÄB 2015	Utfall 2015	Utfall-SB 2015	Utfall-SB Procent 2015	Utfall 2014
1:5	Statliga tjänstepensioner m.m.	12 221		12 135	-86	-0,7	11 857
1:9	Statistiska centralbyrån	545		545	0	0,0	541
1:12	Riksgäldskontoret	304		258	-47	-15,4	253
	Övriga anslag	1 529	2	1 504	-25	-1,6	1 471
Summa		**14 600**	**2**	**14 442**	**-158**	**-1,1**	**14 122**

Utgiftsområdet omfattar utgifter för allmän offentlig förvaltning, inklusive finansförvaltning och finansiell tillsyn m.m., utgifter för de statliga tjänstepensionerna, statistik och fastighetsförvaltning.

Utfallet uppgick till 14 442 miljoner kronor och blev därmed 158 miljoner kronor (1,1 procent) lägre än vad som anvisades i statens budget. Jämfört med 2014 blev utfallet 320 miljoner kronor (2,3 procent) högre.

Utfallet för statliga tjänstepensioner något lägre än budgeterat men högre än 2014

Utfallet för anslaget 1:5 *Statliga tjänstepensioner m.m.* blev 12 135 miljoner kronor, vilket är 86 miljoner kronor (0,7 procent) lägre än budgeterat. Det beror på att kostnaderna för förmåner kopplade till statlig grupplivförsäkring och statlig personskadeförsäkring blev lägre än väntat. Jämfört med 2014 ökade utgifterna med 278 miljoner kronor (2,3 procent). Det beror på att förmånsbeloppen ökade överlag som följd av att de indexeras upp med prisbasbeloppets utveckling. Dessutom tillkommer fler individer och nivån på de nytillkomnas förmåner är dessutom generellt sett högre då deras löner varit högre.

Utfallet för anslaget 1:12 *Riksgäldskontoret* blev 258 miljoner kronor, vilket är 47 miljoner kronor (15,4 procent) lägre än anvisat i statens budget. Det beror framför allt på det extraordinärt låga ränteläget, vilket i sin tur medfört att mycket begränsade marknadsföringsinsatser har gjorts i samband med emission av premielån. Dessutom har lägre it-kostnader avseende hårdvara, licenser och it-konsulter medfört lägre kostnader 2015 än beräknat.

Beställningsbemyndiganden

Tabell 2.38 UO 2 Beställningsbemyndiganden

Miljoner kronor

Anslag	Anslagsnamn	Beställnings-bemyndigande	Utestående åtaganden 2015-12-31
1:10	Bidragsfastigheter	30	0

Inom utgiftsområdet beslutade riksdagen om ett beställningsbemyndigande på 30 miljoner kronor. Bemyndigandet har inte utnyttjats 2015.

Utlåning

Tabell 2.39 UO 2 Utlåning

Miljoner kronor eller annan angiven valuta

Utlåning	Låneram	Lån 2015-12-31
Kredit till Irland [1]	EUR 600	5 519
Riksbanken [2]		241 089
Summa		**246 608**

[1] Prop. 2011/12:119, bet. 2011/12:FiU41, rskr. 2011/12:209.
[2] Lån till Riksbanken ges med stöd av 5 kap. 1 § budgetlagen (2011:203).

Lånet till Irland är ett tillägg till ett lånepaket som IMF och EU gett, på villkor att Irland genomför ett ekonomiskt reformprogram. Sverige betalade ut lånet till Irland i fyra delar efter att IMF och EU godkänt landets framsteg under reformprogrammet. De första två delarna betalades ut under 2012 och de andra två under 2013. Lånet på motsvarande 5 519 miljoner kronor ska vara återbetalt senast 2022.

I Riksgäldskontorets nettoutlåning redovisas lånen till Riksbanken kassamässigt, och uppgår till 208 491 miljoner kronor, utan valutaomvärdering. Jämfört med 2014 ökade utlåningen till Riksbanken med 9 966 miljoner kronor. I

ovanstående tabell redovisas lånen valuta-omvärderade till bokslutskurs.

Garantier

Tabell 2.40 UO 2 Garantier

Miljoner kronor eller annan angiven valuta

Garanti	Garantiram	Utestående åtaganden 2015-12-31	Utestående åtaganden utländsk valuta
Insättningsgarantin [1]	Obegränsad	1 500 736	
Garanti till insättare i utländska instituts filialer i Sverige [2]	Obegränsad		
Investerarskyddet [3]	Obegränsad		
Garantier till banker m.m. för skuld-förbindelser [4]	Obegränsad	0	
Garantikapital i Europeiska investerings-banken (EIB) [5]	EUR 6 565	59 969	EUR 6 565
Garantikapital i Nordiska investeringsbanken (NIB) [6]	EUR 1 963	17 935	EUR 1 963
Nordiska investeringsbanken, projektinvesteringslån [7]	EUR 671	5 566	EUR 609
Garantikapital i Europeiska utvecklings-banken (EBRD) [8]	EUR 542	4 947	EUR 542
Garantikapital till Europarådets utvecklingsbank (CEB) [9]	EUR 124	1 130	EUR 124
Pensionsgaranti (inkl. efterborgen) Akademiska Hus [10]	Obegränsad	74	
A/O Dom Shvetsii [11]	100	1	
Summa		**1 590 358**	

[1] Lagen (1995:1571) om insättningsgaranti. Åtagandet för insättningsgarantin avser 31 december 2014.
[2] Om vissa villkor i lag (2008:812) är uppfyllda ges en möjlighet att ställa ut garantier för att skydda dessa insättare.
[3] Lagen (1999:158) om investerarskydd. För investerarskyddet saknas uppgifter om storleken på de skyddade tillgångarna.
[4] Lagen (2008:814) om statligt stöd till kreditinstitut.
[5] Prop. 2008/09:116, bet. 2008/09:FiU36, rskr. 2008/09:200.
[6] Prop. 2010/11:1, bet. 2010/11:FiU2, rskr. 2010/11:139.
[7] Prop. 2003/04:162, bet. 2004/05:FiU15, rskr. 2004/05:16.
[8] Prop. 2010/11:1, bet. 2010/11:FiU2, rskr. 2010/11:139.
[9] Prop. 2011/12:1, bet. 2011/12:FiU2, rskr. 2011/12:104.
[10] I samband med bolagisering av statliga affärsverk beslutade riksdagen om statliga borgen för överlåtna pensionsåtaganden (prop. 1991/92:150, bet. 1991/92:FiU30, rskr. 1991/92:350). Utfallet avser pensionsskulden per den 31 december 2014.
[11] Prop. 1994/95:78, bet. 1994/95:FiU4, rskr. 1994/95:75.
Valutakurser från Riksbanken per den 30 december 2015.
EUR=9,135

Inomstatliga lån

Tabell 2.41 UO 2 Inomstatliga lån

Miljoner kronor

Inomstatliga lån	Låneram	Lån 2015-12-31
Statens fastighetsverks investeringar i fastigheter	13 600	11 946
Fortifikationsverkets investeringar i mark, anläggningar och lokaler	11 700	10 233
Statens järnvägars långfristiga lån exkl. finansiell leasing	2 915	1 158
Riksrevisionen - anläggningstillgångar som används i verksamheten	15	8
Sjunde AP-fondens investeringar i anläggningstillgångar som används i verksamheten	5	0
Summa	**28 235**	**23 345**

Riksdagen har beslutat om låneramar på 28 235 miljoner kronor inom utgiftsområdet. Utestående lån vid utgången av 2015 var 23 345 miljoner kronor.

Övriga krediter

Tabell 2.42 UO 2 Övriga krediter

Miljoner kronor

Övriga krediter i Riksgäldskontoret	Kredit	Utnyttjad kredit 2015-12-31
Insättningsgarantin[1]	Obegränsad	0
Investerarskyddet [2]	Obegränsad	119
Garantier till banker m.m. för skuldförbindelser [3]	Obegränsad	0
Kredit för infriande av kapitalgarantier till internationella finansiella institutioner [4]	Obegränsad	0
Kredit för infriande av Riksgäldskontorets garantier (ordinarie garantireserv) [5]	Obegränsad	0
För Riksgäldskontorets utlåningsverksamhet [6]	Obegränsad	0
7 AP-fondens kredit på räntekonto	40	0
Kammarkollegiets behov av likviditet för inrättande av nya myndigheter	355	0
Statens tjänstepensionsverk - behov av likviditet i pensionshanteringen	100	15
Kammarkollegiets kredit för statliga försäkringssystemet [7]	100	0
Summa		**135**

[1] Lagen (1995:1571) om insättningsgaranti.
[2] Lagen (1999:158) om investerarskydd.
[3] Lagen (2008:814) om statligt stöd till kreditinstitut.
[4] Prop. 2001/02:1 (vol 1), bet. 2001/02:FiU1, rskr. 2001/02:34.
[5] Regeringen har beslutat om en obegränsad kredit med stöd av 5 kap. 1 § budgetlagen (2011:203).
[6] Budgetlagen (2011:203), förordningen (2011:211) om utlåning och garantier.
[7] Prop. 1995/96:105, bet. 1995/96:FiU11, rskr. 1995/96:191.

Riksdagen har beviljat krediter inom utgiftsområdet, bl.a. för insättningsgarantin och investerarskyddet.

Riksrevisionens iakttagelser – effektivitetsrevision

RiR 2015:3 Den officiella statistiken – en rättvisande bild av samhällsutvecklingen?

Riksrevisionen har granskat om systemet för den officiella statistiken används ändamålsenligt i förhållande till de syften som ligger till grund för denna statistiks särställning.

Regeringen har i skrivelsen Riksrevisionens rapport om den officiella statistiken (skr. 2014/15:141) redovisat vilka åtgärder som vidtagits eller avses vidtas med anledning av granskningsrapporten. Granskningsrapporten är därmed slutbehandlad.

Riksdagen har lagt regeringens skrivelse till handlingarna (bet. 2015/16:FiU8, rskr. 2015/16:15).

RiR 2015:9 Transparensen i Årsredovisning för staten 2014

Riksrevisionen har granskat Årsredovisningen för staten 2014.

Regeringen har i skrivelsen Riksrevisionens rapport om Transparensen i Årsredovisning för staten 2014 (skr. 2015/16:42) redovisat vilka åtgärder som vidtagits eller avses vidtas med anledning av granskningsrapporten. Granskningsrapporten är därmed slutbehandlad.

Riksdagen har lagt regeringens skrivelse till handlingarna (bet. 2015/16:FiU12, rskr. 2015/16:146).

RiR 2015:16 Statens finansiella tillgångar – något att räkna med?

Riksrevisionen har granskat hur regeringen och Statistiska centralbyrån redovisar statens finansiella tillgångar och skulder. Granskningen har undersökt om redovisningen uppfyller rimliga krav på transparens och om värderingen är relevant samt håller god kvalitet.

Regeringen har i skrivelsen Riksrevisionens rapport om Statens finansiella tillgångar (skr. 2015/16:61) redovisat vilka åtgärder som vidtagits eller avses vidtas med anledning av granskningsrapporten. Granskningsrapporten är därmed slutbehandlad.

Riksdagen har lagt regeringens skrivelse till handlingarna (bet. 2015/16:FiU16, rskr. 2015/16:147).

2.4.3 Utgiftsområde 3 Skatt, tull och exekution

Anslag

Tabell 2.43 UO 3 Anslag

Miljoner kronor

Anslag	Anslagsnamn	SB 2015	ÄB 2015	Utfall 2015	Utfall-SB 2015	Utfall-SB Procent 2015	Utfall 2014
1:1	Skatteverket	7 086		7 193	106	1,5	6 970
1:2	Kronofogdemyndigheten	1 806		1 787	-19	-1,0	1 763
1:3	Tullverket	1 681		1 774	92	5,5	1 651
Summa		**10 574**		**10 754**	**180**	**1,7**	**10 384**

Utgiftsområdet omfattar beskattning, uppbörd av skatt, tull och avgifter samt verkställighet och indrivning av skatter och avgifter. Förutom dessa verksamheter ingår även verksamhet för bl.a. folkbokföring, fastighetstaxering och brottsbekämpning. Skatteverket, Tullverket och Kronofogdemyndigheten är förvaltningsmyndigheter för respektive område. Även Kustbevakningen har viss verksamhet inom utgiftsområdet.

Utfallet uppgick till 10 754 miljoner kronor och blev därmed 180 miljoner kronor (1,7 procent) högre än vad som anvisades i statens budget. Jämfört med 2014 ökade utgifterna med 370 miljoner kronor (3,6 procent).

Skatteverket och Tullverket utnyttjade anslagssparande 2015

Utfallet för anslaget 1:1 *Skatteverket* blev 7 193 miljoner kronor, vilket är 106 miljoner kronor högre än anvisat i statens budget och 223 miljoner kronor högre än föregående år. Skatteverket har under året förbrukat anslagsparande från tidigare år. Anslagssparandet har bl.a. använts till att upprätthålla nivån i kontrollverksamheten.

Utgifterna för anslaget 1:2 *Kronofogdemyndigheten* uppgick till 1 787 miljoner kronor, vilket är 19 miljoner kronor lägre än anvisat i budgeten. Utfallet blev 24 miljoner kronor högre än föregående år.

Utfallet för anslaget 1:3 *Tullverket* uppgick till 1 774 miljoner kronor. Det är 92 miljoner kronor högre än anvisat i budgeten och 123 miljoner kronor högre än föregående år. Tullverket inledde året med ett anslagssparande på 90 miljoner kronor. Anslagssparandet har under året förbrukats för fortsatt arbete med införandet av unionstullkodexen och utveckling av ett nytt tulldatasystem.

2.4.4 Utgiftsområde 4 Rättsväsendet

Anslag

Tabell 2.44 UO 4 Anslag

Miljoner kronor

Anslag	Anslagsnamn	SB 2015	ÄB 2015	Utfall 2015	Utfall-SB 2015	Utfall-SB Procent 2015	Utfall 2014
1:1	Polismyndigheten	21 160	2	20 758	-401	-1,9	21 079
1:2	Säkerhetspolisen	1 142		1 147	4	0,4	1 106
1:3	Åklagarmyndigheten	1 396		1 356	-40	-2,9	1 310
1:5	Sveriges Domstolar	5 371		5 325	-46	-0,9	5 226
1:6	Kriminalvården	7 884	-42	7 974	89	1,1	7 744
1:11	Ersättning för skador på grund av brott	122		98	-25	-20,2	111
1:12	Rättsliga biträden m.m.	2 469	30	2 544	76	3,1	2 432
1:13	Kostnader för vissa skaderegleringar m.m.	40	40	90	50	124,3	67
1:18	Från EU-budgeten finansierade insatser avseende EU:s inre säkerhet		17	1	1	0,0	
	Övriga anslag	1 174		1 136	-38	-3,2	1 118
Summa		**40 758**	**47**	**40 429**	**-329**	**-0,8**	**40 194**

Utgiftsområdet omfattar i huvudsak utgifter för kriminalpolitiskt inriktad verksamhet. Även verksamhet inriktad på att avgöra rättsliga tvister mellan enskilda samt mellan enskilda och det allmänna ingår. Utgiftsområdet innefattar myndigheter inom polisen och åklagarväsendet, Sveriges Domstolar samt Kriminalvården. Dessutom ingår bl.a. Rättsmedicinalverket, Brottsförebyggande rådet och Brottsoffermyndigheten.

Utfallet uppgick till 40 429 miljoner kronor och blev därmed 329 miljoner kronor (0,8 procent) lägre än vad som anvisades i statens budget. Jämfört med 2014 blev utgifterna 235 miljoner kronor (0,6 procent) högre.

Färre anställda vid polisen

Utfallet för anslaget 1:1 *Polismyndigheten* uppgick till 20 758 miljoner kronor, vilket är 401 miljoner kronor (1,9 procent) lägre än vad som anvisades i statens budget. Antalet årsarbetskrafter vid Polismyndigheten uppgick till 25 055 personer 2015. Det är en minskning med 593 personer (2,3 procent). Under 2015 har avgångarna varit högre än föregående år och Polismyndigheten har inte hunnit rekrytera i motsvarande omfattning.

Antalet platser i kriminalvården ökade

Utfallet för anslaget 1:6 *Kriminalvården* blev 7 974 miljoner kronor. Det är 89 miljoner kronor högre än vad som anvisades i statens budget och 230 miljoner kronor (3,0 procent) högre än 2014. En stor del av det högre utfallet 2015 beror på ökade personalkostnader, framför allt inom anstaltsverksamheten. Medelbeläggningen på anstalter och häkten minskade från 84 till 79 procent, vilket beror på att antalet platser ökade.

Färre avgjorda brottsskademål medförde lägre brottsskadeersättning

Utfallet för anslaget 1:11 *Ersättning för skador på grund av brott* blev 98 miljoner kronor vilket är 25 miljoner kronor (20,2 procent) lägre än vad som anvisades i statens budget. Utfallet blev 13 miljoner kronor (11,7 procent) lägre än föregående år vilket beror på att antalet avgjorda ärenden minskade med 741 stycken (7,5 procent). Under 2015 avgjordes 9 055 ärenden. Samtidigt har ärendebalansen, där ärenden under beredning och ärenden färdiga för avgörande, ökat med 1036 ärenden till 2 900 stycken 2015. Även den längre handläggningstiden förklarar det lägre utfallet. En ansökan om brottsskadeersättning tog i genomsnitt 86 dagar (81 dagar) att handlägga.

Utgifterna för Rättsliga biträden m.m. blev högre än anvisat och högre än 2014

Utfallet för anslaget 1:12 *Rättsliga biträden m.m.* blev 2 544 miljoner kronor, vilket är 76 miljoner

kronor (3,1 procent) högre än vad som anvisades i statens budget. Jämfört med 2014 blev utgifterna 112 miljoner kronor (4,6 procent) högre. Ökningen beror delvis på att timkostnadsnormen för rättsliga biträden höjdes. Utgifterna för offentligt försvar, målsäganden och förvaltararvoden i konkurser stod för den största delen av ökningen på anslaget.

Utfallet för anslaget 1:13 *Kostnader för vissa skaderegleringar m.m.* blev 90 miljoner kronor, vilket är 50 miljoner kronor (124,3 procent) högre än ursprungligen anvisade medel. Anslaget används bl.a. för ersättning vid frihetsinskränkningar, frihetsberövanden och andra tvångsåtgärder. Det används också till skadestånd på grund av fel eller försummelse vid myndighetsutövning. Det är framför allt utgifterna för ersättning vid frihetsinskränkning som ökat under året. Under 2015 avgjordes 2 201 ärenden där ersättning utbetalades, vilket innebär en ökning med 14,8 procent jämfört med 2014. Andelen ärenden där ersättning för frihetsinskränkning beviljats har de senaste tre åren varit ca 90 procent. Regeringen medgav i beslut den 4 februari 2016 att anslaget fick överskridas med 2,5 miljoner kronor (Ju2016/00417). Hela anslagskrediten på 8 miljoner kronor utnyttjades och av det medgivna överskridandet utnyttjades 2,1 miljoner kronor.

Europeiska fonden för inre säkerhet
Utfallet för anslaget 1:18 *Från EU-budgeten finansierade insatser avseende EU:s inre säkerhet* blev 1 miljon kronor, vilket är 16 miljoner kronor lägre än vad som anvisades i propositionen Vårändringsbudget för 2015. Anslaget är nytt för 2015 och ska användas för utgifter för verksamhet som bedrivs inom ramen för inre säkerhet och administration av fonden. Fonden är kopplad till EU:s fleråriga budgetram 2014–2020 och har inte kommit igång än. Under 2015 har Polismyndigheten arbetat med att ta fram system för förvaltning och kontroll av fondens medel.

Beställningsbemyndiganden

Tabell 2.45 UO 4 Beställningsbemyndiganden

Miljoner kronor

Anslag	Anslagsnamn	Beställnings-bemyndigande	Utestående åtaganden 2015-12-31
1:18	Från EU-budgeten finansierade insatser avseende EU:s inre säkerhet	20	0

Inom utgiftsområdet beslutade riksdagen om ett beställningsbemyndigande på 20 miljoner kronor. Polismyndigheten utsågs 2015 till nationellt ansvarig för EU:s fond för inre säkerhet. Under 2015 har arbetet med att ta fram ett system för förvaltning och kontroll av fondens medel påbörjats. Inga åtaganden som medför framtida utgifter har gjorts under 2015.

Riksrevisionens iakttagelser – årlig revision

Kriminalvården
Kriminalvården har fått en revisionsberättelse med *reservation* avseende sin årsredovisning för 2015. Som grund för uttalande om reservation anger Riksrevisionen följande.

I Kriminalvårdens årsredovisning saknas ledningens intygande om att årsredovisningen ger en rättvisande bild av verksamhetens resultat och av kostnader, intäkter och myndighetens ekonomiska ställning i enlighet med 2 kap. 8 § förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag.

Polismyndigheten
Polismyndigheten har fått en revisonsberättelse med *upplysning* avseende sin årsredovisning för 2015.

Övrig upplysning
Riksrevisionen har fäst uppmärksamhet vid att Polismyndigheten i sin årsredovisning redovisar stora underskott i vissa offentligrättsliga verksamheter. På grund av att det råder osäkerhet kring vilka ekonomiska mål som gäller för verksamheterna har Polismyndigheten inte getts möjlighet att efterleva det övergripande målet om full kostnadstäckning i avgiftsbelagd verksamhet.

Riksrevisionens iakttagelser – effektivitetsrevision

RiR 2015:4 Återfall i brott - hur kan samhällets samlade resurser användas bättre?
Riksrevisionen har granskat vilka insatser som Kriminalvården och övriga myndigheter har genomfört inför frigivning och under övervakning efter villkorlig frigivning i syfte att minska risker för återfall i brott.

Regeringen har i skrivelsen Riksrevisionens rapport om återfall i brott (skr. 2015/16:27) redovisat vilka åtgärder som vidtagits eller avses vidtas med anledning av granskningsrapporten. Granskningsrapporten är därmed slutbehandlad.

Riksdagen har lagt regeringens skrivelse till handlingarna (bet. 2015/16:JuU8, rskr. 2015/16:34).

RiR 2015:21 It-relaterad brottslighet - polis och åklagare kan bli effektivare
Riksrevisionen har granskat om Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten har beredskap för att ändamålsenligt och effektivt handlägga och utreda it-relaterade brott. Ärendet bereds inom Regeringskansliet och regeringen kommer att återkomma till riksdagen med en skrivelse.

2.4.5 Utgiftsområde 5 Internationell samverkan

Anslag

Tabell 2.46 UO 5 Anslag

Miljoner kronor

Anslag	Anslagsnamn	SB 2015	ÄB 2015	Utfall 2015	Utfall-SB 2015	Utfall-SB Procent 2015	Utfall 2014
1:1	Avgifter till internationella organisationer	1 329	87	1 398	70	5,3	1 104
1:2	Freds- och säkerhetsfrämjande verksamhet	158	-24	133	-25	-16,0	155
	Övriga anslag	432	-13	403	-30	-6,9	404
Summa		**1 919**	**50**	**1 934**	**15**	**0,8**	**1 662**

Utgiftsområdet omfattar frågor som gäller Sveriges förhållande till och överenskommelser med andra stater och internationella organisationer.

Utfallet uppgick till 1 934 miljoner kronor, vilket är 15 miljoner kronor (0,8 procent) högre än vad som anvisades i statens budget. Jämfört med 2014 blev utfallet 272 miljoner kronor (16,3 procent) högre.

Försvagad krona medför högre avgifter till FN och andra internationella organisationer

Utfallet för anslaget 1:1 *Avgifter till internationella organisationer* uppgick till 1 398 miljoner kronor, vilket är 70 miljoner kronor (5,3 procent) högre än anvisat i statens budget. Anslaget får användas för utgifter för avgifter avseende Sveriges medlemskap i internationella organisationer, främst FN, Europarådet, Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa, Nordiska ministerrådet och OECD.

Riksdagen beslutade i propositionen Vårändringsbudget för 2015 att anslaget skulle anvisas ytterligare 87 miljoner kronor med anledning av att den försvagade kronkursen ledde till högre avgifter än vad regeringen tidigare hade bedömt.

Jämfört med föregående år blev utfallet för anslaget 295 miljoner kronor (26,7 procent) högre. Det beror främst på att avgifterna till FN:s fredsbevarande operationer blev 216 miljoner kronor högre än 2014. Dessa avgifter uppgick till 611 miljoner kronor 2015.

Beställningsbemyndiganden

Tabell 2.47 UO 5 Beställningsbemyndiganden

Miljoner kronor

Anslag	Anslagsnamn	Beställnings-bemyndigande	Utestående åtaganden 2015-12-31
1:11	Samarbete inom Östersjöregionen	160	199

Inom utgiftsområdet beslutade riksdagen om ett beställningsbemyndigande på 160 miljoner kronor. De utestående åtagandena uppgick den sista december till 199 miljoner kronor, vilket innebar att bemyndigandet överskreds.

Riksrevisionens iakttagelser - effektivitetsrevision

RiR 2015:8 Arktiska rådet - vad Sverige kan göra för att möta rådets utmaningar

Riksrevisionen har redovisat sammanfattande iakttagelser och rekommendationer till regeringen när det gäller organisation, finansiering, prioriteringar av projekt, implementering av rekommendationer och internationella avtal inom Arktiska rådet.

Regeringen har i skrivelsen Riksrevisionens rapport Arktiska rådet - vad Sverige kan göra för att möta rådets utmaningar (skr. 2015/16:34) redovisat vilka åtgärder som vidtagits eller avses vidtas med anledning av granskningsrapporten. Granskningsrapporten är därmed slutbehandlad.

Riksdagen har lagt regeringens skrivelse till handlingarna (bet. 2015/16:UU11, rskr. 2015/16:151).

2.4.6 Utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap

Anslag

Tabell 2.48 UO 6 Anslag

Miljoner kronor

Anslag	Anslagsnamn	SB 2015	ÄB 2015	Utfall 2015	Utfall-SB 2015	Utfall-SB Procent 2015	Utfall 2014
1:1	Förbandsverksamhet och beredskap	24 364		24 885	521	2,1	23 483
1:2	Försvarsmaktens insatser internationellt	1 879		923	-956	-50,9	972
1:3	Anskaffning av materiel och anläggningar	9 777		9 845	68	0,7	10 864
1:4	Vidmakthållande, avveckling m.m. av materiel och anläggningar	6 547		6 745	198	3,0	6 564
1:8	Försvarets radioanstalt	864		882	18	2,1	852
2:3	Ersättning för räddningstjänst m.m.	21		11	-10	-49,1	128
	Övriga anslag	4 999	-4	4 979	-20	-0,4	5 115
Summa		**48 451**	**-4**	**48 271**	**-181**	**-0,4**	**47 978**

Utgiftsområdet omfattar utgifter för försvar, samhällets krisberedskap, strålsäkerhet och elsäkerhet.

Utfallet uppgick till 48 271 miljoner kronor och blev därmed 181 miljoner kronor (0,4 procent) lägre än vad som anvisades i statens budget. Jämfört med 2014 blev utfallet 293 miljoner kronor (0,6 procent) högre.

Utökad utbildnings- och övningsverksamhet

Utfallet för anslaget 1:1 *Förbandsverksamhet och beredskap* uppgick till 24 885 miljoner kronor, vilket är 521 miljoner kronor (2,1 procent) högre än vad som anvisades i budgeten och 1 402 miljoner kronor (6,0 procent) högre än föregående år. Försvarsmakten disponerade inför 2015 ett anslagsparande på 248 miljoner kronor på anslaget. Att utgifterna ökade beror framför allt på att utgifterna för materielunderhåll ökade som en följd av den mer omfattande utbildnings- och övningsverksamheten.

Utfallet för anslaget 1:2 *Försvarsmaktens insatser internationellt* uppgick till 923 miljoner kronor, vilket är 956 miljoner kronor (50,9 procent) lägre än vad som anvisades i budgeten och 49 miljoner kronor (5,0 procent) lägre än föregående år. Skillnaden i förhållande till budgeten beror i huvudsak på att regeringen valt att reservera 900 miljoner kronor av anslaget för en eventuell insats med Nordic Battlegroup 15 (NBG 15). NBG 15 är en av EU:s snabbinsatsstyrkor som ska kunna vara på plats i ett krisområde inom 10 dagar efter ett EU-beslut. Då ingen insats genomfördes under året användes inte heller de anvisade 900 miljoner kronorna.

Högre utgifter för anskaffning av materiel och anläggningar

Utfallet för anslaget 1:3 *Anskaffning av materiel och anläggningar* blev 9 845 miljoner kronor. Det är 68 miljoner kronor (0,7 procent) högre än anvisade medel. I utgifterna ingår bl.a. leveranser av modifierad korvett Visby, JAS 39 C/D, radarjaktrobot Meteor, mörkerstridsutrustning samt bandvagn 410. Under året har anslaget även använts till att hantera leveransförseningar. Detta är den främsta orsaken till att utfallet blev högre än anvisat.

Utfallet för anslaget 1:4 *Vidmakthållande, avveckling m.m. av materiel och anläggningar* blev 6 745 miljoner kronor, vilket är 198 miljoner kronor (3,0 procent) högre än anvisat. Utfallet följer Försvarsmaktens långsiktiga plan för vidmakthållandet av materielet.

Inga större katastrofer 2015 medförde låga ersättningar till kommunerna för räddningstjänst

Utfallet för anslaget 2:3 *Ersättning för räddningstjänst m.m.* uppgick till 11 miljoner kronor, vilket är 10 miljoner kronor (49,1 procent) lägre än vad som anvisades i statens budget. Anslagets utfall är beroende av vilka händelser som inträffar och som ger rätt till ersättning. Under 2015 har kommunerna inte genomfört några större insatser som faller inom ramen för anslaget. Utfallet för anslaget är

117 miljoner kronor lägre än föregående år. Det beror på att kommunerna kompenserades för de utgifter som uppstod i samband med skogsbranden i Västmanland under 2014.

Beställningsbemyndiganden

Tabell 2.49 UO 6 Beställningsbemyndiganden

Miljoner kronor

Anslag	Anslagsnamn	Beställnings-bemyndigande	Utestående åtaganden 2015-12-31
1:3	Anskaffning av materiel och anläggningar	66 000	63 848
1:4	Vidmakthållande, avveckling m.m. av materiel och anläggningar	19 500	16 756
2:2	Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor	30	21
2:4	Krisberedskap	712	634
3:1	Strålsäkerhets-myndigheten	55	46
Summa		**86 297**	**81 305**

Inom utgiftsområdet beslutade riksdagen om beställningsbemyndiganden på 86 297 miljoner kronor. De utestående åtagandena uppgick till 81 305 miljoner kronor. Skillnaden mellan bemyndiganden och utestående åtaganden uppgick till 4 992 miljoner kronor och är huvudsakligen hänförlig till anslagen 1:3 *Anskaffning av materiel och anläggningar* och 1:4 *Vidmakthållande, avveckling m.m. av materiel och anläggningar*.

För anslaget 1:3 *Anskaffning av materiel och anläggningar* är skillnaden mellan beslutat bemyndigande och utestående åtaganden 2 152 miljoner kronor. Försvarsmaktens planering innehåller ett stort antal projekt som ska beställas eller omförhandlas under året. Det är även ett stort antal åtaganden som ska infrias, varför det kan bli variationer i utfallet för de utestående åtagandena i förhållande till bemyndigandet.

För anslaget 1:4 *Vidmakthållande, avveckling m.m. av materiel och anläggningar* uppgick skillnaden mellan beslutat bemyndigande och utestående åtaganden till 2 744 miljoner kronor. Det beror främst på att Försvarsmakten inte ingick nya åtaganden i planerad omfattning, på grund av den pågående förändringen av försvarslogistiken.

Garantier

Tabell 2.50 UO 6 Garantier

Miljoner kronor

Garanti	Garantiram	Utestående åtaganden 2015-12-31
Stiftelsen Gällöfsta kurscentrum [1]	24	9

[1] Prop. 1998/99:1, bet. 1998/99:FöU:1 och rskr. 1998/99:74.

Inomstatliga lån

Tabell 2.51 UO 6 Inomstatliga lån

Miljoner kronor

Inomstatliga lån	Låneram	Lån 2015-12-31
Beredskapsinvesteringar inom ramen för Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps verksamhet	300	0
Summa	**300**	0
Krig, krigsfara eller andra utomordentliga förhållanden	40 000	0

Riksdagen har beslutat om låneramar på 300 miljoner kronor för inomstatliga lån, exklusive den särskilda krediten för krig och krigsfara på 40 000 miljoner kronor. Det fanns inga utestående lån vid utgången av 2015.

Övriga krediter

Tabell 2.52 UO 6 Övriga krediter

Miljoner kronor

Övriga krediter i Riksgäldskontoret	Kredit	Utnyttjad kredit 2015-12-31
Försvarets materielverks behov av rörelsekapital	12 000	4216
Försvarsexportmyndighetens behov av rörelsekapital	7 000	46
Summa	**19 000**	**4262**

Inom utgiftsområdet har riksdagen beviljat övriga krediter på 19 000 miljoner kronor. Utnyttjade krediter vid utgången av 2015 uppgick till 4 262 miljoner kronor.

Riksrevisionens iakttagelser – årlig revision

Försvarets materielverk

Försvarets materielverk har fått en revisionsberättelse med *reservation* avseende sin årsredovisning för 2015. Som grund för

uttalande om reservation anger Riksrevisionen följande.

Försvarets materielverk har redovisat erhållna royalty, viten och skadeersättningar om 650 miljoner kronor som förutbetalda intäkter i balansräkningen istället för att redovisa dem som intäkt av avgifter i resultaträkningen. Om redovisningen gjorts korrekt skulle årets över-/underskott i resultaträkningen ökat med 50 miljoner kronor, och balanserat över-/underskott i balansräkningen ökat med 600 miljoner kronor.

Riksrevisionens iakttagelser – effektivitetsrevision

RiR 2015:2 Kontrollen av försvarsunderrättelseverksamheten
Riksrevisionen har granskat kontrollen av försvarsunderrättelseverksamheten.

Regeringen har i skrivelsen Riksrevisionens rapport om kontroll av försvarsunderrättelseverksamheten (skr. 2014/15:142) redovisat vilka åtgärder som vidtagits eller avses vidtas med anledning av granskningsrapporten. Granskningsrapporten är därmed slutbehandlad.

Riksdagen har lagt regeringens skrivelse till handlingarna (bet. 2015/16:FöU2, rskr. 2015/16:30).

RiR 2015:11 Regeringens styrning av SOS Alarm - viktigt för människors trygghet
Riksrevisionen har granskat regeringens styrning av SOS Alarm.

Regeringen har i skrivelsen Riksrevisionens rapport om regeringens styrning av SOS Alarm (skr. 2015/16:50) redovisat vilka åtgärder som vidtagits eller avses vidtas med anledning av granskningsrapporten. Granskningsrapporten är därmed slutbehandlad.

Riksdagen har lagt regeringens skrivelse till handlingarna (bet. 2015/16:FöU4, rskr. 2015/16:189).

RiR 2015:18 Länsstyrelsernas krisberedskapsarbete - skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar
Riksrevisionen har granskat länsstyrelsernas krisberedskapsarbete.

Regeringen har i skrivelsen Riksrevisionens rapport om länsstyrelsernas krisberedskapsarbete (skr. 2015/16:88) redovisat vilka åtgärder som vidtagits eller avses vidtas med anledning av granskningsrapporten. Granskningsrapporten är därmed slutbehandlad.

2.4.7 Utgiftsområde 7 Internationellt bistånd

Anslag

Tabell 2.53 UO 7 Anslag

Miljoner kronor

Anslag	Anslagsnamn	SB 2015	ÄB 2015	Utfall 2015	Utfall-SB 2015	Utfall-SB Procent 2015	Utfall 2014
1:1	Biståndsverksamhet	28 337	-237	31 009	2 672	9,4	29 856
1:2	Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (Sida)	1 003	8	1 032	29	2,9	973
	Övriga anslag	169		172	3	2,0	198
Summa		**29 509**	**-229**	**32 213**	**2 704**	**9,2**	**31 027**

Utgiftsområdet omfattar internationellt utvecklingssamarbete.

Utfallet blev 32 213 miljoner kronor, vilket är 2 704 miljoner kronor (9,2 procent) högre än vad som anvisades i statens budget. Jämfört med 2014 blev utfallet 1 186 miljoner kronor (3,8 procent) högre.

Förtida betalningar medför högre utgifter 2015

Utfallet för anslaget 1:1 *Biståndsverksamhet* uppgick till 31 009 miljoner kronor, vilket är 2 672 miljoner kronor (9,4 procent) högre än anvisat i den ursprungliga budgeten och 1 153 miljoner kronor (3,9 procent) högre än 2014. Orsaken till det högre utfallet är att regeringen i december 2015 beslutade att Sida skulle betala ut 2 498 miljoner kronor av bl.a. Sveriges kärnstöd för 2016 i förtid. Det har främst betalats ut till humanitära aktörer inom FN-systemet som FN:s flyktingkommissarie (UNHCR) och FN:s fond för katastrofbistånd (CERF) men även till Europeiska utvecklingsfonden (EUF).

Höjd biståndsram 2015

Anslagen för utgiftsområdet är huvudsakligen baserade på bruttonationalinkomstens (BNI) utveckling. BNI räknas fram med hjälp av det internationella regelverket i Europeiska nationalräkenskapssystemet (ENS). Biståndsramens storlek bestäms utifrån den procentsats som riksdagen beslutat om för varje enskilt år. Biståndsramen för 2015 var 1,0 procent av BNI enligt ENS1995 eller 0,96 procent av BNI enligt ENS2010. ENS2010 infördes 2014. Vid beräkningen av biståndsramen i budgetpropositionen används den senaste tillgängliga BNI-prognosen. Den totala svenska biståndsramen under ett år rapporteras årligen till OECD:s biståndskommitté DAC, som ansvarar för att sammanställa medlemsländernas biståndsstatistik. Rapporteringen till DAC görs under våren efter avslutat budgetår. I den ingår samtliga kostnader, inklusive kostnader under andra utgiftsområden än utgiftsområde 7 Internationellt bistånd, som klassificeras som bistånd enligt DAC:s definition. Utgifterna inom andra utgiftsområden avser huvudsakligen kostnader för asylsökande från biståndsländer (utgiftsområde 8 Migration), administration av bistånd inom Utrikesdepartementet samt den del av Sveriges bidrag till EU:s gemensamma bistånd som finansieras över EU:s reguljära budget.

Biståndsramen för 2015 uppgår till 40 445 miljoner kronor, vilket motsvarar en procent av BNI enligt ENS1995. I tabell 2.54 redovisas DAC-rapporteringen för åren 2006–2015. Det preliminära utfallet för 2015 är 1,40 procent av BNI enligt ENS2010 i enlighet med DAC:s redovisningsprinciper.

Tabell 2.54 Utfall för bistånd 2006–2015

Miljoner kronor

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Totalt utbetalt bistånd	29 161	29 320	31 607	34 713	32 651	35 360	35 468	37 954	42 756	59 780
Totalt bistånd i procent av BNI [1]	1,02	0.93	0,98	1,12	0,97	1,02	0,97	1,01	1,09	1,40

[1] Den senast tillgängliga BNI-prognosen vid rapporteringstillfället till DAC används.

Beställningsbemyndiganden

Tabell 2.55 UO 7 Beställningsbemyndiganden

Miljoner kronor

Anslag	Anslagsnamn	Beställnings-bemyndigande	Utestående åtaganden 2015-12-31
1:1	Biståndsverksamhet	71 071	56 190
1:5	Riksrevisionen: Internationellt utvecklingssamarbete	25	21
Summa		**71 096**	**56 211**

Inom utgiftsområdet beslutade riksdagen om beställningsbemyndiganden på 71 096 miljoner kronor. De utestående åtagandena uppgick till 56 211 miljoner kronor. Skillnaden mellan bemyndiganden och utestående åtaganden uppgick till 14 885 miljoner kronor och var huvudsakligen hänförlig till anslaget 1:1 *Biståndsverksamhet*. De största beloppsmässiga skillnaderna inom detta anslag är relaterade till områdena Afrika, Asien, Stöd genom svenska organisationer i det civila samhället, Globala insatser för socialt hållbar utveckling samt Reformsamarbete i Östeuropa, Västra Balkan och Turkiet.

Garantier

Tabell 2.56 UO 7 Garantier

Miljoner kronor eller annan angiven valuta

Garanti	Garantiram	Utestående åtaganden 2015-12-31	Utestående åtaganden utländsk valuta
Garantikapital, Internationella återuppbyggnads- och utvecklingsbanken (IBRD) [1]	USD 2 247	17 977	USD 2 152
Garantikapital, Afrikanska utvecklingsbanken (AfDB) [2]	SDR 971	10 850	SDR 937
Garantikapital, Interamerikanska utvecklingsbanken (IDB) [3]	USD 538	4 123	USD 494
Garantikapital, Asiatiska utvecklingsbanken (AsDB) [4]	SDR 343	4 151	USD 497
Garantier inom biståndsverksamheten	10 000	3 739	
EIB-lån inom ramen för Lomé IV Bis och Cotonou-avtalet [5]	EUR 152	247	EUR 27
Nordiska Investeringsbankens miljöinvesteringslån [6]	EUR 104	194	EUR 21
Garantikapital Multilaterala investeringsorganet MIGA [7]	USD 16	135	USD 16
Summa		**41 416**	

[1] Prop. 2010/11:1, bet. 2010/11:UU2, rskr. 2010/11:98.
[2] Bemyndigandet gavs i Units of Accounts (UoA), vilket är den valutaenhet AfDB räknar i. Eftersom det är en intern valuta i banken och motsvarar i valör Special drawing rights (SDR), anges utfallet i SDR. (prop. 2012/13:1, bet. 2012/13:UU2, rskr. 2012/13:91).
[3] prop. 2010/11:1, bet. 2010/11:UU2, rskr. 2010/11:98.
[4] prop. 2009/10:1, bet. 2009/10:UU2, rskr. 2009/10:88.
[5] prop. 2013/14:2, bet. 2013/14:FiU11, rskr. 2013/14:41.
[6] prop. 2012/13:1, bet. 2012/13:UU2, rskr. 2012/13:91.
[7] prop. 1987/88:9, bet. 1987/88:UU9. Den svenska andelen av MIGA:s kapital är 1,049 % eller 10,49 miljoner SDR. SEK-kursen för SDR var 11,58 den 30 december 2015.
Valutakurser från Riksbanken per 30 december 2015.
USD=8,3524.
EUR=9,135.
SDR=11,5836.

Övriga krediter

Tabell 2.57 UO 7 Övriga krediter

Miljoner kronor

Övriga krediter i Riksgäldskontoret	Kredit	Utnyttjad kredit 2015-12-31
Kredit för infriande av kapitalgarantier till internationella finansiella institutioner [1]	Obegränsad	0
Kredit för infriande av Sidas garantier [2]	Obegränsad	0
Summa		**0**

[1] Prop. 2001/02:1 Förslag till finansplan m.m. avsnitt 7.2.3, bet. 2001/02:FiU1, rskr. 2001/02:34.
[2] Regeringen har beslutat om en obegränsad kredit med stöd av 5 kap. 1 § budgetlagen (2011:203).

Riksrevisionens iakttagelser – årlig revision

Styrelsen för internationellt utvecklingsarbete (Sida)

Sida har fått en revisionsberättelse med *reservation* avseende sin årsredovisning för 2015. Som grund för uttalande om reservation anger Riksrevisionen följande.

Sida har per den 31 december 2015 överskridit den av regeringen beslutade bemyndigande-ramen för anslaget 1:11 *Samarbete inom Östersjöregionen*, ap 3, under utgiftsområde 5 Internationell samverkan med 42 531 tkr. Överskridandet redovisas inte i bemyndiganderedovisningen eftersom myndigheten i årsredovisningen har tagit hänsyn till omförhandlingar av avtal som har gjorts i februari 2016, dvs. efter räkenskapsårets slut.

2.4.8 Utgiftsområde 8 Migration

Anslag

Tabell 2.58 UO 8 Anslag

Miljoner kronor

Anslag	Anslagsnamn	SB 2015	ÄB 2015	Utfall 2015	Utfall-SB 2015	Utfall-SB Procent 2015	Utfall 2014
1:1	Migrationsverket	4 539		4 719	180	4,0	3 608
1:2	Ersättningar och bostadskostnader	10 861	1 438	12 405	1 544	14,2	7 315
1:5	Kostnader vid domstolsprövning i utlänningsärenden	161		99	-62	-38,3	121
1:6	Offentligt biträde i utlänningsärenden	382		254	-128	-33,5	245
1:7	Utresor för avvisade och utvisade	305		237	-69	-22,5	242
1:8	Från EU-budgeten finansierade insatser för asylsökande och flyktingar	205		47	-159	-77,3	87
	Övriga anslag	980	2	965	-15	-1,5	933
Summa		**17 433**	**1 440**	**18 725**	**1 292**	**7,4**	**12 551**

Utgiftsområdet omfattar frågor som rör utlänningars rätt att resa in i och vistas i Sverige samt frågor som rör mottagande av asylsökande.

Utfallet uppgick till 18 725 miljoner kronor och är därmed 1 292 miljoner kronor (7,4 procent) högre än vad som ursprungligen anvisades i statens budget. Jämfört med 2014 blev utgifterna 6 174 miljoner kronor (49,2 procent) högre.

Antalet årsarbetskrafter vid Migrationsverket ökade med 28 procent

Utgifterna för anslaget 1:1 *Migrationsverket* uppgick till 4 719 miljoner kronor 2015, vilket är 180 miljoner kronor (4,0 procent) högre än vad som ursprungligen anvisades i budgeten och 1 111 miljoner kronor högre (30,8 procent) än 2014. Orsaken till att utgifterna ökat mellan åren är främst att det skett en utbyggnad av kapaciteten inom mottagande- och prövningsverksamheten vid Migrationsverket för att möta det kraftigt ökade antalet asylsökande. Jämfört med 2014 ökade personalkostnaderna med drygt 697 miljoner kronor (29 procent) till 3 131 miljoner kronor. Antalet årsarbetskrafter ökade från 4 174 till 5 330 (27,7 procent) i slutet av året.

Fler asylsökande medför högre ersättningar och bostadskostnader än anvisat

Utgifterna för anslaget 1:2 *Ersättningar och bostadskostnader* blev 12 405 miljoner kronor. Det är 1 544 miljoner kronor (14,2 procent) högre än ursprungligen anvisat i statens budget. Det genomsnittliga antalet inskrivna personer i Migrationsverkets mottagandesystem uppgick till 100 166 personer, vilket är 16 866 fler än beräknat. För att finansiera de högre utgifterna beslutade riksdagen om ändringar i statens budget under våren och hösten 2015 och anvisade sammantaget ytterligare 1 438 miljoner kronor. Det stora antalet asylsökande under hösten, särskilt antalet ensamkommande barn och unga, har medfört ökade utgifter på anslaget. Många ansökningar om ersättningar från kommunerna har ännu inte behandlats, samtidigt som vissa ersättningar söks i efterskott, och kommer därför att belasta anslaget först 2016.

Tabell 2.59 Asylsökande m.m. 2015

Antal personer

	2015	2014	Förändring	Förändring
Antal asylsökande jan-dec	162 877	81 301	81 576	100,3%
- varav kvinnor	48 149	26 484	21 665	81,8%
- varav män	114 728	54 817	59 911	109,3%
- varav ens. barn och ungdomar	35 369	7 049	28 320	401,8%
- varav flickor	2 847	1 363	1 484	108,9%
- varav pojkar	32 522	5 686	26 836	472,0%
Avgjorda asylärenden	58 802	53 503	5 299	9,9%
-varav bifall	32 631	31 220	1 411	4,5%
-bifallsandel	55%	58%		
Beviljade uppehållstillstånd till flyktinganhöriga	16 251	13 100	3 151	24,1%

	December 2015	December 2014	Förändring	Förändring %
Boende i Migrationsverkets mottagningssystem [1]	181 890	79 387	102 503	129,1%
- varav med uppehållstillstånd	13 937	12 460	1 477	11,9%
- varav ens. barn och ungdomar	33 634	5 055	28 579	565,4%
Anläggningsboende (ABO)	101 120	52 674	48 446	92,0%
Eget boende	47 724	24 179	23 545	97,4%
Övrigt boende	33 046	2 534	30 512	1204,1%

[1] Sammanställningen över 2015 och 2014 utgår från situationen den sista december respektive år.
Källa: Migrationsverket.

Antalet ensamkommande barn och unga ökade med över 400 procent

Utgifterna för anslaget 1:2 *Ersättningar och bostadskostnader* ökade med 5 090 miljoner kronor (69,6 procent) jämfört med 2014. Ersättningarna till asylsökande, kommuner och landsting ökade med 3 269 miljoner kronor (65,4 procent) och utgifterna för anläggningsboende ökade med 1 821 miljoner kronor (78,7 procent). Antalet inskrivna i mottagningssystemet uppgick i slutet av året till 181 890 personer. Det är en ökning med 102 503 personer jämfört med 2014. Antalet personer i anläggningsboende ökade med över 90 procent från cirka 53 000 år 2014 till drygt 101 000 i slutet av 2015. Den stora ökningen av antalet asylsökande har inneburit att Migrationsverket har behövt upphandla ett stort antal boendeplatser som har varit dyrare än Migrationsverkets basbestånd.

År 2015 ansökte 162 877 personer om asyl i Sverige, vilket är en ökning med 81 576 (100,3 procent) jämfört med föregående år. Till följd av konflikten i Syrien är syriska medborgare fortsatt den största gruppen med 51 338 ansökningar, vilket är en ökning med 67,9 procent. Antalet asylansökningar från Afghanska medborgare uppgår till 41 564, vilket är en ökning med 1 239,0 procent. Antalet ansökningar från ensamkommande barn och unga ökade från 7 049 till 35 369, vilket är en ökning med 401,8 procent jämfört med föregående år. Majoriteten (66,4 procent) av de ensamkommande barnen kommer från Afghanistan.

År 2015 avgjorde Migrationsverket 58 802 asylansökningar varav 32 631 beviljades uppehållstillstånd (55,0 procent). År 2014 avgjorde Migrationsverket 53 503 asylansökningar varav 31 220 beviljades uppehållstillstånd (58,0 procent). Sökande från Syrien och Eritrea samt statslösa beviljades flest uppehållstillstånd 2015.

År 2015 beviljades 43 414 personer arbets- och uppehållstillstånd på grund av familjeanknytning, vilket är en ökning med 2,3 procent jämfört med 2014. Ökningen avser främst uppehållstillstånd för anhöriga till asylsökande som ökat med 3 151 (24,1 procent). Kategorin med familjeanknytning utgör den till antalet största gruppen av personer som 2015 beviljades uppehållstillstånd.

Migrationsverket beviljade 13 313 personer arbetstillstånd 2015, vilket är en ökning med 1 268 personer (10,1 procent) jämfört med föregående år.

EU-finansierade insatser för asylsökande och flyktingar lägre än budget

Utgifterna för anslaget 1:6 *Offentligt biträde i utlänningsärenden* blev 128 miljoner kronor lägre än statens budget. Orsaken är att färre asylansökningar avgjordes än beräknat på grund av den ansträngda situationen under hösten.

Utgifterna för anslaget 1:7 *Utresor för avvisade och utvisade* blev 69 miljoner kronor lägre än väntat. Antalet utresor ökade dock 2015 från 8 006 till 10 663.

Utgifterna för anslaget 1:8 *Från EU-budgeten finansierade insatser för asylsökande och flyktingar* blev 159 miljoner kronor lägre än beräknat. Orsaken är att det tagit längre tid än väntat att uppfylla ett antal villkor som krävdes innan regeringen formellt kunde utse Migrationsverket till ansvarig myndighet för Asyl-, migrations- och integrationsfonden (AMIF). Ett av villkoren för att kunna betala ut medel från AMIF var att det nationella programmet för Sverige skulle vara antaget av EU kommissionen., vilket skedde först i augusti 2015.

Beställningsbemyndiganden

Tabell 2.60 UO 8 Beställningsbemyndiganden

Miljoner kronor

Anslag	Anslagsnamn	Beställnings-bemyndigande	Utestående åtaganden 2015-12-31
1:8	Från EU-budgeten finansierade insatser för asylsökande och flyktingar	198	1

Inom utgiftsområdet beslutade riksdagen om ett beställningsbemyndigande på 198 miljoner kronor. De utestående åtagandena uppgick till 1 miljon kronor. Arbetet med bidragsansökningar från EU:s Asyl-, migrations- och integrationsfond (AMIF) har inte startat under året. Då ingen utlysning av medel har kunnat genomföras under 2015 har inga nya utestående åtaganden uppstått. De utestående åtaganden som finns rör EU:s tidigare ramprogram Solidaritet om hantering av flyktingströmmar och beräknas infrias under 2016.

2.4.9 Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg

Anslag

Tabell 2.61 UO 9 Anslag

Miljoner kronor

Anslag	Anslagsnamn	SB 2015	ÄB 2015	Utfall 2015	Utfall-SB 2015	Utfall-SB Procent 2015	Utfall 2014
1:4	Tandvårdsförmåner	5 786		5 271	-514	-8,9	5 226
1:5	Bidrag för läkemedelsförmånerna	20 960	1 690	24 469	3 509	16,7	21 546
1:6	Bidrag till folkhälsa och sjukvård	1 245	198	1 257	12	1,0	1 625
1:7	Sjukvård i internationella förhållanden	612		457	-155	-25,3	489
1:12	E-hälsomyndigheten	114		78	-36	-31,5	54
2:2	Insatser för vaccinberedskap	85		1	-84	-98,3	0
4:4	Kostnader för statlig assistansersättning	24 421	948	24 890	469	1,9	23 794
4:5	Stimulansbidrag och åtgärder inom äldrepolitiken	1 360	60	1 360	0	0,0	1 605
4:7	Bidrag till utveckling av socialt arbete m.m.	487	-30	394	-93	-19,2	451
	Övriga anslag	6 829	3	6 802	-27	-0,4	6 800
Summa		**61 898**	**2 870**	**64 979**	**3 080**	**5,0**	**61 589**

Utgiftsområdet omfattar hälso- och sjukvårdspolitik, folkhälsopolitik, funktionshinderspolitik, politik för sociala tjänster, omsorg om äldre, individ- och familjeomsorg, stöd till personer med funktionsnedsättning samt barnrättspolitik.

Utfallet uppgick till 64 979 miljoner kronor och är därmed 3 080 miljoner kronor (5,0 procent) högre än vad som anvisades i statens budget. Jämfört med 2014 ökade utgifterna med 3 390 miljoner kronor (5,5 procent).

Högre utfall än budgeterat för läkemedelsförmånerna, men lägre för tandvårdsförmåner

Utfallet för anslaget 1:4 *Tandvårdsförmåner* uppgick till 5 271 miljoner kronor, vilket är 514 miljoner kronor lägre än anvisat i statens budget. Utfallet påverkas framför allt av hur många som utnyttjar tandvårdsstödet, vilket är svårt att prognostisera. Utgifterna påverkades även av att referenspriserna för tandvårdsstödet ändrades i september 2014 (TLVFS 2014:1), vilket sammantaget ledde till lägre utgifter för staten. Att utgifterna blivit lägre än anvisat beror också på en senareläggning av de nya referenspriserna från Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket. Uppdateringen av föreskriften (TLVFS 2015:1) trädde i kraft först den 15 januari 2016. Den nya föreskriften beräknas leda till högre utgifter 2016 för tandvårdsförmånerna på grund av justerade referenspriser.

Utfallet för anslaget 1:5 *Bidrag för läkemedelsförmånerna* uppgick till 24 469 miljoner kronor, vilket är 3 509 miljoner kronor högre än anvisat i statens budget. Staten och Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) ingick 2015 den första överenskommelsen om bidragen för läkemedelsförmånernas kostnader sedan 2011. Skillnaden mot den ursprungliga budgeten beror på att nya och dyrare läkemedel och behandlingsmetoder (t.ex. för Hepatit C) omfattats av den nya överenskommelsen, att landstingen fick 657 miljoner kronor i bidrag för Hepatit C-behandlingar utförda 2014 samt att bidraget för läkemedelsförmånerna för både oktober och november 2015, i enlighet med regeringens beslut, betalades ut i december 2015. Det innebär att bidrag har betalats ut för sammanlagt 13 månader under 2015, i stället för de 12 månader som var planerade vid budgeteringen. Den extra utbetalningen uppgick till 1 819 miljoner kronor.

Utfallet för anslaget 1:7 *Sjukvård i internationella förhållanden* uppgick till 457 miljoner kronor, vilket är 155 miljoner kronor lägre än vad som anvisades i statens budget. Den lagstiftning som reglerar kostnader för sjukvård inom andra EES-länder, lagen (2013:514) om

landstingens och kommunernas kostnadsansvar för viss vård i utlandet (kostnadsansvarslagen) och lagen (2013:513) om ersättning för kostnader till följd av vård i ett annat land inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (ersättningslagen), har fått större effekt tidigare än beräknat, vilket har lett till lägre kostnader än budgeterat. Turistvård står för den största minskningen på grund av att kostnadsansvarslagen innebär att landsting och kommuner fått kostnadsansvar för denna vård. En del av de utgifter som tidigare belastade anslaget belastar nu landstingen, vilket ersätts genom det generella statsbidraget. Ersättningslagen innebär att kostnader för planerad sjukvård inom andra EES-länder ersätts upp till den nivå som vården hade kostat om den hade getts i Sverige. Före den 1 oktober 2013 ersattes de faktiska vårdkostnaderna enligt vårdlandets utgiftsnivå.

Arbetet med HälsaFörMig kom igång under andra halvåret 2015

Utfallet för anslaget 1:12 *E-hälsomyndigheten* uppgick till 78 miljoner kronor, vilket är 36 miljoner kronor (31,5 procent) lägre än vad som anvisades i statens budget. Det låga utfallet kan till stor del förklaras av att upphandlingen av internethälsoplattformen HälsaFörMig försenats. Arbetet med plattformen påbörjades först under andra halvåret 2015.

Utfallet för anslaget 2:2 *Insatser för vaccinberedskap* uppgick till 1 miljon kronor, vilket är 84 miljoner kronor (98,3 procent) lägre än vad som anvisades i statens budget. Anslaget har endast använts till förberedelser för att ingå avtal med vaccinproducenter om pandemivaccin.

Utgifterna för assistansersättningen fortsätter att öka

Utfallet för anslaget 4:4 *Kostnader för statlig assistansersättning* uppgick till 24 890 miljoner kronor. Det är 469 miljoner kronor (1,9 procent) högre än budgeterat. Anslaget tillfördes medel i propositionen Vårändringsbudget för 2015 då anslagskrediten var belastad och utgifterna beräknades bli högre än anvisade medel i budgeten.

Under december 2015 hade 16 142 personer assistansersättning, vilket är en marginell minskning (16 personer) mot december föregående år. Det genomsnittliga antalet beviljade timmar per vecka och person fortsatte dock att öka. Det genomsnittliga antalet beviljade timmar ökade från 123,9 timmar per vecka i december 2014 till 127,1 timmar per vecka i december 2015.

Schablonbeloppet som Försäkringskassan betalar ut för varje timme utförd assistans ökar varje år, detsamma gäller det högsta möjliga timbeloppet. För 2015 var schablonbeloppet 284 kronor per timme och det högsta möjliga timbeloppet 318 kronor. Det genomsnittliga timbeloppet i assistansersättningen 2015 var 287 kronor. Schablonbeloppet för 2014 var 280 kronor per timme och det högsta möjliga timbeloppet 314 kronor. Det genomsnittliga timbeloppet i assistansersättningen 2014 var 283 kronor.

Utfallet för stimulansbidrag lägre än 2014

Utfallet för anslaget 4:7 *Bidrag till utveckling av socialt arbetet m.m.* blev 394 miljoner kronor, vilket är 93 miljoner kronor (19,2 procent) lägre än anvisat i statens budget.

Utfallet för anslaget 4:5 *Stimulansbidrag och åtgärder inom äldrepolitiken* blev 245 miljoner kronor lägre än 2014. Även utfallet för anslaget 1:6 *Bidrag till folkhälsa och sjukvård* blev lägre (368 miljoner kronor) 2015 än 2014. Från båda anslagen betalades prestationsbaserad ersättning ut till kommunerna och landstingen för överenskommelsen mellan staten och Sveriges Kommuner och Landsting om en satsning på sammanhållen vård av de mest sjuka äldre. Satsningen var tidsbegränsad mellan 2010–2014. År 2014 betalades sammanlagt ca 1 000 miljoner kronor ut uppdelat på de två anslagen med anledning av överenskommelsen.

Beställningsbemyndiganden

Tabell 2.62 UO 9 Beställningsbemyndiganden

Miljoner kronor

Anslag	Anslagsnamn	Beställnings-bemyndigande	Utestående åtaganden 2015-12-31
1:8	Bidrag till psykiatri	21	17
2:2	Insatser för vaccinberedskap	510	0
4:5	Stimulansbidrag och åtgärder inom äldrepolitiken	500	430
4:7	Bidrag till utveckling av socialt arbete m.m.	50	50
7:2	Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd: Forskning	961	934
Summa		**2 043**	**1 431**

Inom utgiftsområdet har riksdagen beslutat om beställningsbemyndiganden på 2 043 miljoner kronor. De utestående åtagandena uppgick till 1 431 miljoner kronor. Skillnaden mellan bemyndiganden och utestående åtaganden uppgick till 612 miljoner kronor. Huvuddelen av skillnaden avser anslaget 2:2 *Insatser för vaccinberedskap*. Orsaken är att det pågående uppdraget till Folkhälsomyndigheten att säkerställa tillgång till vaccinbehandling för hela befolkningen vid en pandemi inte är avslutat och att avtal med ett vaccinföretag inte har slutits under 2015

Inomstatliga lån

Tabell 2.63 UO 9 Inomstatliga lån

Miljoner kronor

Inomstatliga lån	Kredit	Utnyttjad kredit 2015-12-31
Beredskapsinvesteringar inom ramen för Folkhälsomyndighetens verksamhet	350	58
Beredskapsinvesteringar inom ramen för Socialstyrelsens verksamhet	350	1
Summa	**700**	**59**

Riksrevisionens iakttagelser – årlig revision

Statens beredning för medicinsk och social utvärdering (SBU)

SBU har fått en revisionsberättelse med *reservation* avseende sin årsredovisning för 2015. Som grund för uttalande om reservation anger Riksrevisionen följande.

SBU har felaktigt avräknat anslaget 1:2 *Statens beredning för medicinsk och social utvärdering*, ap 1, under utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg med ett för högt belopp om 256 tkr som borde ha finansierats med bidrag. Då myndighetens utgående anslagssparande överstiger 3 procent innebär effekten av den felaktiga redovisningen också att motsvarande belopp inte har förts bort som en indragning i enlighet med 7 § anslagsförordningen (2011:233).

Riksrevisionens iakttagelser – effektivitetsrevision

RiR 2015:12 Patientsäkerhet – har staten gett tillräckliga förutsättningar för en hög patientsäkerhet?

Riksrevisionen har granskat om staten har gett vårdgivarna tillräckliga förutsättningar att främja en hög patientsäkerhet.

Regeringen har i skrivelsen Riksrevisionens rapport om patientsäkerhet (skr. 2015/16:53) redovisat vilka åtgärder som vidtagits eller avses vidtas med anledning av granskningsrapporten. Granskningsrapporten är därmed slutbehandlad.

Riksdagen har lagt regeringens skrivelse till handlingarna (bet. 2015/16:SoU9, rskr. 2015/16:163).

2.4.10 Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning

Anslag

Tabell 2.64 UO 10 Anslag

Miljoner kronor

Anslag	Anslagsnamn	SB 2015	ÄB 2015	Utfall 2015	Utfall-SB 2015	Utfall-SB Procent 2015	Utfall 2014
1:1	Sjukpenning och rehabilitering m.m.	34 611	2 482	36 635	2 024	5,8	32 300
1:2	Aktivitets- och sjukersättningar m.m.	50 027	60	50 550	523	1,0	50 828
1:4	Arbetsskadeersättningar m.m.	3 358		3 397	39	1,1	3 610
1:6	Bidrag för sjukskrivningsprocessen	3 142	-128	2 747	-395	-12,6	3 056
2:1	Försäkringskassan	7 883	147	7 824	-59	-0,7	7 811
	Övriga anslag	1 453		1 451	-2	-0,2	1 432
Summa		**100 474**	**2 561**	**102 603**	**2 129**	**2,1**	**99 036**

Utgiftsområdet omfattar ersättningar vid sjukdom och funktionsnedsättning, bl.a. sjukpenning, rehabiliteringspenning, aktivitets- och sjukersättning, handikappersättning och bidrag för sjukskrivningsprocessen. Området omfattar även myndigheterna Försäkringskassan och Inspektionen för socialförsäkringen.

Utfallet för utgiftsområdet uppgick till 102 603 miljoner kronor och blev därmed 2 129 miljoner kronor (2,1 procent) högre än vad som anvisades i statens budget. Jämfört med 2014 blev utfallet 3 567 miljoner kronor (3,6 procent) högre. Det beror främst på att utgifterna för sjukpenning ökade.

Utgifterna för sjukpenning ökade

Utfallet för anslaget 1:1 *Sjukpenning och rehabilitering m.m.* blev 36 635 miljoner kronor, vilket är 2 024 miljoner kronor (5,8 procent) högre än vad som anvisades i statens budget. I propositionen Vårändringsbudget för 2015 anvisades anslaget ytterligare 2 482 miljoner kronor då utgifterna för sjukpenning har ökat mer än beräknat främst på grund av ett ökat antal sjukfall.

Utfallet för anslaget 1:2 *Aktivitets- och sjukersättningar m.m.* blev 50 550 miljoner kronor. Det är 523 miljoner kronor (1,0 procent) högre än vad som anvisades i statens budget. I vårändringsbudgeten anvisades anslaget ytterligare 60 miljoner kronor då beräkningen av antagandeinkomst för sjuk- och aktivitetsersättning beräknades öka.

Utfallet för anslaget 1:6 *Bidrag för sjukskrivningsprocessen* blev 2 747 miljoner kronor. Det är 395 miljoner kronor (12,6 procent) lägre än vad som anvisades i statens budget och 309 miljoner kronor (10,1 procent) lägre än 2014. Det lägre utfallet beror främst på att endast 21 miljoner kronor av 308 miljoner kronor betalades ut till landstingen avseende den rörliga delen i överenskommelsen mellan staten och SKL om en kvalitetssäker och effektiv sjukskrivningsprocess 2014–2015.

Fortsatt ökade utgifter för sjukpenning jämfört med föregående år

Jämfört med föregående år blev utfallet på anslaget 1:1 *Sjukpenning och rehabilitering m.m.* 4 335 miljoner kronor (13,4 procent) högre. Ökningen förklaras av ett ökat inflöde av sjukfall och en ökad varaktighet. Inflödet uppvisar ett likartat mönster för kvinnor och män, men med stor nivåskillnad då kvinnorna är nästan dubbelt så många. För båda könen gäller att psykiatriska diagnoser ökar snabbare än övriga diagnoser. Även sjukfallens varaktighet hänger samman med ett ökat inflöde av psykiatriska diagnoser eftersom dessa i regel blir längre än genomsnittet av samtliga sjukfall. Ökningen i inflöde och varaktighet har medfört en ökning av antalet pågående sjukfall. Andelen pågående sjukfall med psykiatriska diagnoser var 43 procent i september 2015.

Under året startade i genomsnitt 32 000 sjukfall per månad för kvinnor och 18 000 för män. I juli år 2015 var varaktigheten i genomsnitt 54 dagar, en ökning med nästan 3 dagar för kvinnor och 2 dagar för män.

Antalet personer som fick sjukpenning ökade från 202 000 i december 2014 till 220 000 personer för samma månad 2015, vilket är en

ökning med 7 procent för män och 10 procent för kvinnor. Den största ökningen gäller sjukpenning på fortsättningsnivå, dvs. sjukfall längre än ett år. Där har antalet personer ökat med 18 procent sedan december 2014.

Utfallet för anslaget 1:2 *Aktivitets- och sjukersättningar m.m.* blev 278 miljoner kronor (0,5 procent) lägre än för 2014. Det beror i huvudsak på en minskning i antalet personer som uppbär sjukersättning. Sjukersättning beviljas till personer som är mellan 30 och 64 år och har varaktigt nedsatt arbetsförmåga. De flesta har kvar ersättningen tills de fyller 65 år och går i pension, vilket innebär att det är inflödet till förmånen som är intressant. Under 2015 fick 11 700 personer sjukersättning för första gången. Det är en minskning jämfört med 2014, då 13 100 nybeviljades ersättning. Minskningen beror till stor del på ett lägre antal övergångar från sjukpenning till sjukersättning.

Antalet personer med aktivitetsersättning ökade däremot under motsvarande period. Aktivitetsersättning ges till personer i åldrarna 19–29 år vid långvarigt nedsatt arbetsförmåga.

Under 2015 har 8 700 personer, 4 100 kvinnor och 4 600 män, beviljats aktivitetsersättning. Det kan jämföras med 8 400 personer för år 2014. Den vanligaste orsaken till att aktivitetsersättning beviljas är nedsatt arbetsförmåga. Det är också den kategorin som ökar mest.

I december 2015 uppgick antalet personer som erhöll aktivitets- och sjukersättning till 345 045, varav 201 133 var kvinnor och 143 912 var män. Jämfört med december 2014 minskade antalet kvinnor med 3,0 procent och antalet män med 2,4 procent.

I november 2015 uppgick antalet pågående sjukfall till 193 372 personer, vilket är 9,7 procent högre än i november 2014 då motsvarande siffra var 176 293 personer. Utfallet för pågående sjukfall sker med tre månaders eftersläpning.

Utfallet för anslaget 1:4 *Arbetsskadeersättningar m.m.* uppgick till 3 397 miljoner kronor, vilket är 213 miljoner kronor (5,9 procent) lägre än 2014. Utgifterna för egenlivräntorna enligt nuvarande lagstiftning står för ca 85 procent av de totala utgifterna. Utgifterna minskade från 2,8 miljarder kronor 2014 till 2,6 miljarder kronor 2015. Egenlivräntorna enligt äldre regelverk står för ca 11 procent av utgifterna. Även dessa minskade med knappt 9 procent mellan 2014 och 2015. Minskningen förklaras med att personer i denna grupp når pensionsålder och då fasas ut från förmånen. År 2015 var antalet personer med egenlivränta enligt äldre regelverk 26 142, vilket innebär en minskning med drygt 7 procent jämfört med 2014. Bland de övriga arbetsskadeersättningarna, som utgör 4 procent av utgifterna, står efterlevandelivräntorna för den största delen. De övriga utgifterna uppgick till 129 miljoner kronor, vilket motsvarar en ökning med 2,4 procent.

Sjukpenningtalet för kvinnor ökar mer än för män

Tabell 2.65 UO 10 Ohälsomått

	År 2015	År 2014
Ohälsotalet	28,0	27,3
därav kvinnor	33,8	32,8
därav män	22,4	22,1
Sjukpenningtalet	10,5	9,4
därav kvinnor	13,7	12,2
därav män	7,3	6,7

Källa: Försäkringskassan.

Ohälsotalet är ett mått som fångar utvecklingen inom hela sjukförsäkringen under en 12-månadersperiod. Det definieras som antal utbetalda nettodagar med sjukpenning, arbetsskadesjukpenning, rehabiliteringspenning, sjukersättning och aktivitetsersättning per registrerad försäkrad (16–64 år). Alla dagar är omräknade till nettodagar, t.ex. två dagar med halv ersättning blir en dag. I december 2015 var ohälsotalet 28,0 dagar per försäkrad, vilket är en ökning från 27,3 dagar 2014.

Ohälsotalet är något högre för kvinnor, och skillnaden har blivit större under det senaste året. Ohälsotalet för kvinnor har ökat med 3 procent de senaste tolv månaderna medan män under samma period har ökat med 2 procent.

Sjukpenningtalet anger hur många frånvarodagar som ersätts med sjukpenning eller rehabiliteringspenning per registrerad försäkrad (16–64 år) exklusive personer med hel sjuk- eller aktivitetsersättning. Alla dagar är omräknade till nettodagar.

I december 2015 var sjukpenningtalet 10,5 dagar, vilket är en ökning med 12 procent sedan december 2014. Kvinnor har i likhet med tidigare år ett högre sjukpenningtal (13,7) än män (7,3). Ökningen är störst bland kvinnor och gäller

framför allt psykiatriska diagnoser. Dessa är nu den vanligaste orsaken till sjukfrånvaro i pågående sjukfall, både för kvinnor och män.

Beställningsbemyndiganden

Tabell 2.66 UO 10 Beställningsbemyndiganden

Miljoner kronor

Anslag	Anslagsnamn	Beställnings-bemyndigande	Utestående åtaganden 2015-12-31
1:6	Bidrag för sjukskrivningsprocessen	3 250	2 951

Inom utgiftsområdet har riksdagen beslutat om ett beställningsbemyndigande på 3 250 miljoner kronor. De utestående åtagandena uppgick till 2 951 miljoner kronor. Skillnaden mellan bemyndiganden och utestående åtaganden uppgick till 299 miljoner kronor.

Övriga krediter

Tabell 2.67 UO 10 Övriga krediter

Miljoner kronor

Övriga krediter i Riksgäldskontoret	Kredit	Utnyttjad kredit 2015-12-31
Försäkringskassans behov av likviditet i utbetalning av ersättning för vård i andra länder	100	77

Riksrevisionens iakttagelser – effektivitetsrevision

RiR 2015:7 Aktivitetsersättning – en ersättning utan aktivitet?

Riksrevisionen har granskat om systemet med aktivitetsersättning är effektivt för att aktivera unga med långvarigt nedsatt arbetsförmåga.

Regeringen har i skrivelsen Riksrevisionens rapport om aktivitetsersättning (skr. 2015/16:37) redovisat vilka åtgärder som vidtagits eller avses vidtas med anledning av granskningsrapporten. Granskningsrapporten är därmed slutbehandlad.

Riksdagen har lagt regeringens skrivelse till handlingarna (bet. 2015/16:SfU9, rskr. 2015/16:126).

RiR 2015:19 Rehabiliteringsgarantin fungerar inte – tänk om eller lägg ner

Riksrevisionen har granskat vad det är i utformningen och genomförandet av rehabiliteringsgarantin som hindrar att målet om arbetsåtergång för personer med psykisk ohälsa uppfylls.

Regeringen har i skrivelsen Riksrevisionens rapport om rehabiliteringsgarantin (skr. 2015/16:109) redovisat vilka åtgärder som vidtagits eller avses vidtas med anledning av granskningsrapporten. Granskningsrapporten är därmed slutbehandlad.

2.4.11 Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom

Anslag

Tabell 2.68 UO 11 Anslag

Miljoner kronor

Anslag	Anslagsnamn	SB 2015	ÄB 2015	Utfall 2015	Utfall-SB 2015	Utfall-SB Procent 2015	Utfall 2014
1:1	Garantipension till ålderspension	15 879		15 761	-118	-0,7	16 539
1:2	Efterlevandepensioner till vuxna	12 460		12 427	-32	-0,3	13 035
1:3	Bostadstillägg till pensionärer	8 338	588	8 589	251	3,0	8 493
1:4	Äldreförsörjningsstöd	805	7	803	-2	-0,2	724
2:1	Pensionsmyndigheten	534		555	21	4,0	522
Summa		**38 015**	**595**	**38 136**	**120**	**0,3**	**39 313**

Utgiftsområdet omfattar ersättning vid ålderdom (garantipension, bostadstillägg till pensionärer samt äldreförsörjningsstöd) och ersättning vid dödsfall (omställningspension, änkepension och särskild efterlevandepension samt garantipension till dessa förmåner).

Inkomstrelaterad ålderspension redovisas under avsnittet 2.4.31 Ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget.

Utfallet för utgiftsområdet uppgick till 38 136 miljoner kronor och blev därmed 120 miljoner kronor (0,3 procent) högre än vad som anvisades i statens budget. Jämfört med 2014 minskade utgifterna med 1 172 miljoner kronor (3,0 procent).

Höjd inkomstpension medför lägre utgifter för garantipension

Utgifterna för anslaget 1:1 *Garantipension till ålderspension* uppgick till 15 761 miljoner kronor, vilket är 118 miljoner kronor (0,7 procent) lägre än det anvisade beloppet. Det beror framför allt på att antalet förmånstagare blev lägre än beräknat. Utgifterna blev även 778 miljoner kronor (4,7 procent) lägre än föregående år. Minskningen beror bl.a. på att inkomstpensionen har höjts mer än prisbasbeloppet. Garantipension avräknas mot höjd inkomstpension.

Ungefär 770 000 ålderspensionärer hade garantipension vid utgången av 2015, vilket är 17 000 färre än föregående år. Den genomsnittliga utbetalda garantipensionen uppgår till 20 200 kronor 2015, en minskning med 600 kronor jämfört med 2014.

Höjda ersättningar och fler pensionärer som är berättigade till bostadstillägg

Utgifterna för anslaget 1:3 *Bostadstillägg till pensionärer* uppgick till 8 589 miljoner kronor, vilket är 251 miljoner kronor (3,0 procent) högre än vad som anvisats i den ursprungliga budgeten. Det beror dels på ökade ersättningsnivåer, dels på att fler pensionärer än beräknat fått bostadstillägg. Anslaget anvisades ytterligare 126 miljoner kronor i propositionen Vårändringsbudget för 2015 med anledning av att den del av bostadskostnaden som ersätts via bostadstillägg höjdes från 93 procent till 95 procent, upp till ett tak på 5 000 kronor och månad fr.o.m. den 1 september 2015. I propositionen Höständringsbudget för 2015 anvisades ytterligare 462 miljoner kronor till följd av att antalet pensionärer med bostadstillägg ökade mer än beräknat.

Utgifterna för anslaget blev 96 miljoner kronor (1,1 procent) högre än 2014. Ökningen beror huvudsakligen på att bostadstillägget höjdes, men också på att fler pensionärer får bostadstillägg. En annan förklaring till ökningen är högre boendekostnader för pensionärerna.

Antalet pensionärer med bostadstillägg uppgick under 2015 till 291 000 personer, en ökning med 5 000 personer jämfört med 2014. För 2015 var det genomsnittliga årsbeloppet 29 500 kronor, en ökning med 500 kronor eller 1,7 procent jämfört med 2014.

Lägre utgifter då färre får änkepension
Utgifterna för anslaget 1:2 *Efterlevandepensioner till vuxna* uppgick till 12 427 miljoner kronor, vilket är 608 miljoner kronor (4,7 procent) lägre än föregående år. Änkepension svarar för den större delen av utgifterna under anslaget. Eftersom änkepensionssystemet är under avveckling sedan 1990 minskar antalet personer med änkepension successivt. Mellan 2014 och 2015 minskade de med ca 11 000 personer, till 276 000 personer, vilket medför att de totala utgifterna för anslaget minskade.

Ökat antal personer med äldreförsörjningsstöd medför högre utgifter
De personer som är över 65 år och bosatta i Sverige men som inte får sina grundläggande försörjningsbehov tillgodosedda genom andra förmåner inom det allmänna pensionssystemet är berättigade till äldreförsörjningsstöd. Utfallet för anslaget 1:4 *Äldreförsörjningsstöd* är 803 miljoner kronor, vilket är 79 miljoner kronor (10,9 procent) högre än föregående år. Antalet personer med äldreförsörjningsstöd ökade med 9,5 procent jämfört med 2014 och uppgick till 20 800 personer 2015. Det genomsnittliga årsbeloppet ökade med 1,6 procent och uppgick till 39 100 kronor 2015. Ökningen beror på att det är en något större andel av dem som är födda 1938 eller senare som får äldreförsörjningsstöd. Till skillnad från dem som är födda 1937 eller tidigare är de inte berättigade till garantipension efter att ha bott i Sverige i 10 år utan det krävs en bosättning på 40 år för full garantipension. En annan förklaring till ökningen är ökad asylinvandring.

Övriga krediter

Tabell 2.69 UO 11 Övriga krediter

Miljoner kronor

Övriga krediter i Riksgäldskontoret	Kredit	Utnyttjad kredit 2015-12-31
Pensionsmyndighetens behov av likviditet i handeln med fondandelar	8 000	0

Riksdagen har beslutat om en övrig kredit inom utgiftsområdet. Krediten är på 8 000 miljoner kronor och avser Pensionsmyndighetens behov av likviditet i handeln med fondandelar. Krediten utnyttjades inte vid årsskiftet. Maximalt utnyttjad kredit 2015 var 1 267 miljoner kronor.

Riksrevisionens iakttagelser – årlig revision

Pensionsmyndigheten
Pensionsmyndigheten har fått en revisionsberättelse med *upplysning* avseende sin årsredovisning för 2015.

Särskild upplysning
Riksrevisionen har fäst uppmärksamhet vid att avsnitt 8 i resultatredovisningen innefattar, i enlighet med regleringsbrev för myndigheten, en redovisning av inkomstpensionens finansiella ställning och utveckling. Avsnittet innehåller, utöver information från myndighetens finansiella redovisning, även information från andra aktörer samt prognosuppgifter. Riksrevisionens granskning har omfattat redovisade utfall och beräkningar från Pensionsmyndigheten. Uppgifter från andra aktörer och prognoser har inte granskats av Riksrevisionen.

2.4.12 Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

Anslag

Tabell 2.70 UO 12 Anslag

Miljoner kronor

Anslag	Anslagsnamn	SB 2015	ÄB 2015	Utfall 2015	Utfall-SB 2015	Utfall-SB procent 2015	Utfall 2014
1:1	Barnbidrag	25 840		25 764	-76	-0,3	25 220
1:2	Föräldraförsäkring	39 004	-35	38 627	-377	-1,0	37 654
1:3	Underhållsstöd	2 064	207	2 256	192	9,3	2 060
1:4	Adoptionsbidrag	36	-1	15	-21	-58,5	14
1:5	Barnpension och efterlevandestöd	905		905	0	0,0	876
1:6	Vårdbidrag för funktionshindrade barn	3 409	223	3 548	139	4,1	3 295
1:7	Pensionsrätt för barnår	6 876		6 876	0	0,0	6 732
1:8	Bostadsbidrag	4 992		4 940	-52	-1,0	4 958
Summa		**83 125**	**395**	**82 931**	**-194**	**-0,2**	**80 809**

Utgiftsområdet omfattar bl.a. barnbidrag, föräldraförsäkring och bostadsbidrag.

Utfallet för utgiftsområdet uppgick till 82 931 miljoner kronor. Det är 194 miljoner kronor (0,2 procent) lägre än vad som anvisades i statens budget. Jämfört med 2014 blev utgifterna 2 121 miljoner kronor (2,6 procent) högre.

Utgifterna för föräldrapenning och tillfällig föräldrapenning lägre än beräknat men högre än 2014

Utfallet för anslaget 1:2 *Föräldraförsäkring* blev 38 627 miljoner kronor, vilket är 377 miljoner kronor (1,0 procent) lägre än anvisat i statens budget. Det beror främst på att utgifterna för föräldrapenning och tillfällig föräldrapenning blev lägre än beräknat.

Utgifterna ökade dock med 973 miljoner kronor (2,6 procent) jämfört med 2014. Utgifterna för föräldrapenningen, som utgjorde 72,6 procent av utgifterna för anslaget, ökade med 675 miljoner kronor. Ökningen beror dels på att det betalades ut drygt 1 miljon fler föräldrapenningdagar, dels på att den totala medelersättningen ökade med 0,5 procent. Den totala genomsnittliga medelersättningen per dag för föräldrapenningen ökade från 527 kronor 2014 till 530 kronor 2015. År 2015 var den genomsnittliga medelersättningen för kvinnor 491 kronor per dag och för män 652 kronor per dag. Skillnaden förklaras dels av inkomstskillnader mellan könen, dels av att kvinnor använder nästan tre gånger fler lägstanivådagar och nästan tio gånger fler grundnivådagar än män. Under 2015 betalades föräldrapenning för 52,9 miljoner dagar ut, vilket är 2 procent fler än 2014. Ökningen i antal föräldrapenningdagar är främst en följd av att antalet födda barn har stigit de senaste åren.

Även utgifterna för den tillfälliga föräldrapenningen ökade, med 265 miljoner kronor jämfört med 2014. Av nettodagarna för tillfällig föräldrapenning 2015 avsåg 88 procent delförmånen vård av barn. Rekordmånga nettodagar betalades ut i delförmånen under mars 2015. Flera faktorer påverkar utnyttjandet av förmånen. Antal barn i befolkningen har ökat, influensaaktiviteten var hög under första kvartalet 2015 och föräldrars benägenhet att använda förmånen har ökat i samband med att förenklingar i att begära ersättning genomfördes 2013.

Underhållsstödet och vårdbidraget blev högre än anvisat och högre än 2014

Utfallet för anslaget 1:3 *Underhållsstöd* blev 2 256 miljoner kronor, vilket är 192 miljoner kronor (9,3 procent) högre än anvisat i statens budget. Det beror till största delen på att underhållsstödet höjdes med 300 kronor per månad och barn från den 1 september 2015. I propositionen Vårändringsbudget för 2015 anvisades därför anslaget ytterligare 207 miljoner kronor.

Jämfört med föregående år ökade utgifterna med 196 miljoner kronor (9,5 procent). Ökningen beror till stor del på att

underhållsstödet höjdes. Antalet barn som berättigar till underhållsstöd ligger kvar på samma nivå som förra året.

Utfallet för anslaget 1:4 *Adoptionsbidrag* blev 15 miljoner kronor, vilket är 21 miljoner kronor (58,5 procent) lägre än anvisat i statens budget. Det beror på att antalet barn som adopteras har minskat över tid och att antalet beviljade adoptionsbidrag därmed är färre.

Utfallet för anslaget 1:6 *Vårdbidrag för funktionshindrade barn* blev 3 548 miljoner kronor, vilket är 139 miljoner kronor (4,1 procent) högre än anvisat i statens budget. Orsaken till det högre utfallet är en fortsatt ökning av andelen barn vars föräldrar beviljas vårdbidrag. På höständringsbudgeten anvisades ytterligare 223 miljoner kronor eftersom utgifterna för vårdbidrag för barn i åldern 10–19 år ökade.

Utgifterna ökade med 254 miljoner kronor (7,7 procent) jämfört med 2014. Antalet barn med vårdbidrag fortsatte att öka under 2015 till ungefär 59 900. Sedan höjningen av åldergränsen från 16 till 19 år genomfördes 2003 har ökningen varit störst i den äldsta åldersgruppen och uppgick i december 2015 till ungefär 17 000 barn. Vårdbidrag är vanligare bland pojkar än flickor i alla åldersgrupper. Det är vanligast med vårdbidrag bland barn i åldern 10–14 år. Antalet nybeviljade vårdbidrag har ökat sedan 2009. År 2015 uppgick antalet nybeviljade vårdbidrag till ca 10 900 och den vanligaste diagnosgruppen var psykiska sjukdomar och syndrom. Av de föräldrar som får vårdbidrag är 84 procent kvinnor.

Utgifterna för barnbidrag ökade jämfört med 2014

Utgifterna för anslaget 1:1 *Barnbidrag* ökade med 544 miljoner kronor (2,2 procent) jämfört med föregående år. Ökningen beror på att antalet barn i åldrar berättigade till barnbidrag har ökat.

Utgifterna för anslaget 1:7 *Pensionsrätt för barnår* ökade med 143 miljoner kronor (2,1 procent) jämfört med 2014. Ökningen beror bl.a. på löneökningar och att antalet födda barn har ökat.

Riksrevisionens iakttagelser – effektivitetsrevision

RiR 2010:22 Underhållsstödet – för barnets bästa?

Riksrevisionen har granskat om underhållsstödet är ett ändamålsenligt verktyg inom den ekonomiska familjepolitiken och om systemet hanteras effektivt.

Regeringen har redovisat vissa vidtagna åtgärder med anledning av granskningsrapporten i Årsredovisning för staten under åren 2010–2014.

Betänkandet SOU 2011:51 Fortsatt föräldrar – om ansvar, ekonomi och samarbete för barnets skull, bereds fortfarande inom Regeringskansliet. Regeringen gjorde i budgetpropositionen för 2015 (prop. 2014/15:1, utg.omr. 12) bedömningen att det finns behov av mer stöd och rådgivning om civilrättslig underhållsreglering utanför underhållsstödet. Regeringen lämnade i september 2015 propositionen Ökad reglering av barns underhåll utanför underhållsstödet (prop. 2014/15:145) till riksdagen. De föreslagna bestämmelserna, som till viss del tillgodoser Riksrevisionens rekommendationer träder i kraft den 1 april 2016 (bet. 2015/16:SfU7, rskr. 2015/16:40).

I sammanhanget bör även nämnas den lagändring i socialtjänstlagen (2001:453) som trädde i kraft den 1 juli 2014 som innebär att kommuner ska vara skyldiga att bereda föräldrar möjlighet att i samarbetssamtal ta upp frågor som gäller barnets försörjning om föräldrarna så önskar.

Ärendet bereds inom Regeringskansliet och regeringen kommer att återkomma till riksdagen om ytterligare åtgärder.

2.4.13 Utgiftsområde 13 Integration och jämställdhet

Anslag

Tabell 2.71 UO 13 Anslag

Miljoner kronor

Anslag	Anslagsnamn	SB 2015	ÄB 2015	Utfall 2015	Utfall-SB 2015	Utfall-SB procent 2015	Utfall 2014
1:1	Integrationsåtgärder	44	30	73	29	66,4	245
1:2	Kommunersättningar vid flyktingmottagande	9 451	60	8 967	-483	-5,1	6 968
1:3	Etableringsersättning till vissa nyanlända invandrare	4 029		3 687	-342	-8,5	2 685
1:4	Ersättning till etableringslotsar och insatser för vissa nyanlända invandrare	2 710	-117	2 131	-579	-21,4	1 743
1:5	Hemutrustningslån	217	16	197	-21	-9,6	171
3:1	Särskilda jämställdhetsåtgärder	138	25	152	15	10,8	244
	Övriga anslag	159		155	-4	-2,3	168
Summa		**16 747**	**14**	**15 362**	**-1 385**	**-8,3**	**12 225**

Utgiftsområdet omfattar integrationspolitik, politik mot diskriminering och jämställdhetspolitik.

Utgifterna uppgick till 15 362 miljoner kronor och är därmed 1 385 miljoner kronor (8,3 procent) lägre än vad som anvisades i statens budget. Jämfört med 2014 ökade utgifterna med 3 138 miljoner kronor (25,7 procent).

Färre kommunmottagna än beräknat för 2015 men fler än 2014

Utfallet för anslaget 1:2 *Kommunersättningar vid flyktingmottagande* blev 8 967 miljoner kronor, vilket är 483 miljoner kronor (5,1 procent) lägre än vad som anvisades i statens budget. Kommunerna tog under 2015 emot 51 197 personer[1], vilket är ca 8 000 personer färre än beräknat i statens budget. Jämfört med 2014 blev kommunersättningar vid flyktingmottagande 1 999 miljoner kronor högre (28,7 procent). Det högre utfallet beror på att kommunerna tagit emot fler nyanlända invandrare 2015 jämfört med föregående år. Antalet kommunmottagna ökade med 4 693 från 46 504 personer 2014 till 51 197 personer 2015. Antalet barn och unga ökade från 18 310 till 20 549, varav ensamkommande barn och unga ökade från 3 396 till 3 794.

Tabell 2.72 Kommunmottagna m.m. 2015

Antal personer

Anslag	2015	2014	Förändring	Förändring
Antal kommunmottagna jan-dec	**51 197**	**46 504**	**4 693**	**10,1%**
-varav män	*29 671*	*27 078*	2 593	9,6%
-varav kvinnor	*21 526*	*19 426*	2 100	10,8%
Antal kommunmottagna under 18 år	20 549	18 310	2 239	12,2%
-varav pojkar	*11 556*	*10 173*	1 383	13,6%
-varav flickor	*8 993*	*8 173*	820	10,0%
Antal ensamkommande barn och unga	3 794	3 396	398	11,7%
-varav pojkar	*2 948*	*2 643*	305	11,5%
-varav flickor	*846*	*753*	92	12,4%

Färre än beräknat i etableringsinsats men fler än förra året

Utgifterna för anslaget 1:3 *Etableringsersättning till vissa nyanlända invandrare* blev 342 miljoner kronor (8,5 procent) lägre än anvisat i statens

[1] Under utgiftsområde 13 Integration och jämställdhet redovisas enbart de som Migrationsverket beviljat uppehållstillstånd och som omfattas av förordningen (2010:1122) om statlig ersättning för insatser för vissa utlänningar. Statens utgifter för de som inte beviljats uppehållstillstånd eller inte tagits emot av en kommun redovisas under utgiftsområde 8 Migration.

budget. Orsaken är ett lägre antal nyanlända i etableringsinsatser än beräknat. Detta förklaras bl.a. av att antalet uppehållstillstånd blev lägre än väntat på grund av ökade handläggningstider hos Migrationsverket. Jämfört med 2014 ökade utgifterna med 1 002 miljoner kronor (37,3 procent). Orsaken är att antalet nyanlända i etableringsuppdraget ökade från i snitt 36 478 deltagare 2014 till 48 358 deltagare 2015.

Tjänsten etableringslots avslutades 2015
Utfallet för anslaget 1:4 *Ersättning till etableringslotsar och insatser för vissa nyanlända invandrare* blev 579 miljoner kronor (22,2 procent) lägre än vad som beräknades i budgetpropositionen för 2015. Orsaken är främst att tjänsten etableringslots avslutades under 2015. Jämfört med 2014 har dock utgifterna ökat med 388 miljoner kronor.

Beställningsbemyndiganden

Tabell 2.73 UO 13 Beställningsbemyndiganden

Miljoner kronor

Anslag	Anslagsnamn	Beställnings-bemyndigande	Utestående åtaganden 2015-12-31
1:4	Ersättning till etableringslotsar och insatser för vissa nyanlända invandrare	3 500	468
3:1	Särskilda jämställdhetsåtgärder	27	11
Summa		**3 527**	**479**

Inom utgiftsområdet beslutade riksdagen om beställningsbemyndiganden på 3 527 miljoner kronor. De utestående åtagandena uppgick till 479 miljoner kronor. Skillnaden mellan bemyndiganden och utestående åtaganden uppgick till 3 048 miljoner kronor. Större delen av skillnaden härrör från bemyndigandet för anslaget 1:4 *Ersättning till etableringslotsar och insatser för vissa nyanlända invandrare*. Anledningen är att tjänsten etableringslots har avslutats under året och större delen av bemyndigandet var avsett för den tjänsten.

Riksrevisionens iakttagelser – effektivitetsrevision

RiR 2015:13 Regeringens jämställdhetssatsning – tillfälligheter eller långsiktiga förbättringar?

Riksrevisionen har granskat regeringens satsning på särskilda jämställdhetsåtgärder under perioden 2007–2014.

Regeringen har i skrivelsen Riksrevisionens rapport om regeringens jämställdhetssatsning (skr. 2015/16:52) redovisat vilka åtgärder som vidtagits eller avses vidtas med anledning av granskningsrapporten. Granskningsrapporten är därmed slutbehandlad.

RiR 2015:17 Nyanländas etablering – är statens insatser effektiva?

Riksrevisionen har granskat om statens insatser är effektiva för att undanröja hinder och skapa förutsättningar för en snabb och ändamålsenlig etablering för nyanlända invandrare. Rapporten är en slutgranskning och bygger på nio tidigare granskningar och intervjuer med bl.a. Regeringskansliet och berörda myndigheter.

Regeringen har i skrivelsen Riksrevisionens rapport om statens insatser för etablering av nyanlända (skr. 2015/16:58) redovisat vilka åtgärder som vidtagits eller avses vidtas med anledning av granskningsrapporten. Granskningsrapporten är därmed slutbehandlad.

Riksdagen har lagt regeringens skrivelse till handlingarna (bet. 2015/16:AU6, rskr. 2015/16:172).

2.4.14 Utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv

Anslag

Tabell 2.74 UO 14 Anslag

Miljoner kronor

Anslag	Anslagsnamn	SB 2015	ÄB 2015	Utfall 2015	Utfall-SB 2015	Utfall-SB Procent 2015	Utfall 2014
1:1	Arbetsförmedlingens förvaltningskostnader	7 236	210	7 467	231	3,2	6 919
1:2	Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd	30 411	880	28 988	-1 423	-4,7	30 067
1:3	Kostnader för arbetsmarknadspolitiska program och insatser	9 276	354	8 891	-385	-4,2	8 662
1:4	Lönebidrag och Samhall m.m.	17 712		17 160	-552	-3,1	17 549
1:6	Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2014–2020	186	50	85	-101	-54,5	9
1:11	Bidrag till lönegarantiersättning	1 775		1 231	-544	-30,6	1 587
1:12	Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2007–2013[1]	160		112	-48	-29,9	1 132
	Övriga anslag	1 028	37	1 037	9	0,9	974
Summa		**67 783**	**1 531**	**64 971**	**-2 812**	**-4,1**	**66 901**

[1] Inkl. den svenska medfinansieringen.

Utgiftsområdet omfattar områdena arbetsmarknad och arbetsliv och består i huvudsak av utgifter för matchning av arbetssökande och lediga jobb, arbetsmarknadspolitiska program, arbetslöshetsförsäkringen, lönegarantiersättning och Europeiska socialfonden samt arbetsmiljö, arbetsrätt och lönebildning. Myndigheter inom området är bl.a. Arbetsförmedlingen, Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige, Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen, Arbetsmiljöverket och Arbetsdomstolen.

Utfallet uppgick till 64 971 miljoner kronor, vilket är 2 812 miljoner kronor (4,1 procent) lägre än vad som anvisades i statens budget. Jämfört med 2014 blev utfallet 1 930 miljoner kronor (2,9 procent) lägre.

Antalet arbetslösa minskade med cirka 25 000

Tabell 2.75 visar arbetsmarknadsstatistik från Arbetskraftsundersökning (AKU) som görs av Statistiska centralbyrån (SCB). Statistiken är från helårsundersökningarna för 2015 och 2014.

Tabell 2.75 Arbetslöshet

	Antal personer	Procent	Kvinnor	2015 Män	Antal personer	Procent	Kvinnor	2014 Män
Antal arbetslösa, 15–74 år	386 100		180 300	205 800	411 000		188 800	222 300
- varav heltidsstuderande	*125 600*	*32,5*	*62 300*	*63 300*	*135 300*	*32,9*	*65 900*	*69 400*
- varav personer med utomnordiskt ursprung	*153 100*	*39,7*	*73 200*	*80 000*	*145 900*	*35,5*	*69 300*	*76 500*
- varav långtidsarbetslösa	*109 700*	*29,8*	*46 300*	*63 400*	*116 700*	*28,4*	*49 800*	*67 000*
- varav långtidsarbetslösa personer med utomnordiskt ursprung	*55 200*	*14,3*	*24 500*	*30 700*	*53 600*	*13,0*	*24 400*	*29 200*
- varav ungdomar, 15–24 år	*132 100*	*34,2*	*62 700*	*69 400*	*152 600*	*37,1*	*70 200*	*82 400*
Arbetslösheten, 15–74 år (arbetslösa som andel av arbetskraften)		7,4	7,2	7,5		7,9	7,7	8,2
Ungdomsarbetslösheten, 15–24 år (arbetslösa ungdomar som andel av samtliga ungdomar i arbetskraften)	20,3	19,4	21,2			22,9	21,5	24,3

Anm.: Statistiken i tabellen avser genomsnitt för helåren 2014 respektive 2015.
Källa: Statistiska centralbyrån.

Det genomsnittliga antalet arbetslösa 15–74 år enligt AKU minskade med 24 900 personer mellan 2014 och 2015. Antalet arbetslösa som är heltidsstuderande minskade med 9 700 personer mellan åren. Antalet långtidsarbetslösa, dvs. personer som varit arbetslösa i mer än sex månader, minskade med 7 000 personer jämfört med 2014. Antalet arbetslösa personer med utomnordiskt ursprung ökade med 7 200 personer och antalet personer med utomnordiskt ursprung i långtidsarbetslöshet ökade med 1 600 personer jämfört med 2014. Ungdomar 15–24 år utgör 34,2 procent av samtliga arbetslösa. Antalet arbetslösa ungdomar minskade med 20 500 personer mellan åren, varav antalet män minskat mer än antalet kvinnor.

Arbetsförmedlingens förvaltningskostnader ökade 2015

Utfallet för anslaget 1:1 *Arbetsförmedlingens förvaltningskostnader* blev 7 467 miljoner kronor, vilket är 231 miljoner kronor (3,2 procent) högre än anvisade medel i statens budget och 547 miljoner kronor högre än 2014. Riksdagen beslutade i propositionen Vårändringsbudget för 2015 om en ökning av anslaget med 210 miljoner kronor med anledning av satsningarna på traineejobb, utbildningskontrakt och extratjänster samt för etableringsuppdraget. Till följd av förstärkningen bedrev Arbetsförmedlingen under 2015 ett rekryteringsarbete. Antalet årsarbetskrafter ökade med 885 och uppgick vid utgången av 2015 till 12 337 årsarbetskrafter.

Lägre utgifter för arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd

Utgifterna för anslaget 1:2 *Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd* blev 28 988 miljoner kronor, vilket är 1 423 miljoner kronor (4,7 procent) lägre än vad som anvisades i statens budget. Riksdagen beslutade även om en ökning av anslaget med 880 miljoner kronor i propositionen Vårändringsbudget för 2015 med anledning av ett flertal reformer inom arbetsmarknadsområdet. Det lägre utfallet beror framför allt på att färre har varit berättigade till arbetslöshetsersättning. Grundbeloppet och taket i a-kassan höjdes fr.o.m. september 2015 men färre personer fick arbetslöshetsersättning. Antalet personer som fick arbetslöshetsersättning har minskat med 7,4 procent jämfört med 2014. En orsak till det lägre utfallet för aktivitetsstöd är att antalet deltagare i arbetsmarknadspolitiska program har minskat bl.a. till följd av en förbättrad arbetsmarknad.

Utgifterna för anslaget minskade med 1 079 miljoner kronor jämfört med 2014. Det är en minskning av utgifterna för främst arbetslöshetsersättningen men även för aktivitetsstödet. Andelen av de öppet arbetslösa som fick ersättning uppgick under perioden oktober 2014–september 2015 till ca 41 procent. Motsvarande period året innan var andelen 43 procent.

Utgifterna för arbetsmarknadspolitiska program och insatser lägre än budget men högre än 2014

Utgifterna för anslaget 1:3 *Kostnader för arbetsmarknadspolitiska program och insatser* blev 8 891 miljoner kronor, vilket är 385 miljoner kronor (4,2 procent) lägre än anvisat i statens budget. Utgifterna under anslaget påverkas

Tabell 2.76 Arbetsmarknadspolitiska program och insatser

	2015			2014	
	Antal personer	Kvinnor	Män	Antal personer	Kvinnor	Män
Sökande i program totalt med aktivitetsstöd	176 495	80 103	96 392	176 624	81 030	95 594
varav utrikesfödda	*78 868*	*36 179*	*42 689*	*70 582*	*32 464*	*38 118*
Jobb- och utvecklingsgarantin	103 282	46 565	56 716	103 026	47 219	55 807
varav utrikesfödda i jobb- och utvecklingsgarantin	*47 413*	*22 256*	*25 157*	*42 763*	*20 025*	*22 738*
antal personer i sysselsättningsfasen	*36 885*	*16 939*	*19 946*	*34 386*	*16 158*	*18 228*
varav utrikesfödda i sysselsättningsfasen	*14 972*	*6 971*	*8 001*	*12 703*	*5 892*	*6 811*
Jobbgaranti för ungdomar	27 011	10 686	16 325	33 199	13 453	19 746
varav utrikesfödda	*5 850*	*2 377*	*3 473*	*6 183*	*2 508*	*3 675*

Anm.: Statistiken i tabellen avser genomsnitt för helåren 2014 respektive 2015 beräknad utifrån Arbetsförmedlingens Månadsstatistik.
Källa: Arbetsförmedlingen.

främst av omfattningen av de arbetsmarknadspolitiska programmen. I propositionen Vårändringsbudget för 2015 anvisades 354 miljoner kronor med anledning av nya reformer. Det lägre utfallet beror bl.a. på att antalet subventionerade anställningar inte ökat i samma omfattning som beräknat. Dessutom har införandet av de nya formerna av anställningsstöd, extratjänster och traineejobb, tagit längre tid än förväntat. Utgifterna för anslaget ökade dock med 230 miljoner kronor jämfört med 2014.

I tabell 2.76 visas statistik om deltagandet i arbetsmarknadspolitiska program. Av de inskrivna arbetslösa deltog i genomsnitt 48 procent i arbetsmarknadspolitiska program under 2015. Det är en något högre andel än 2014. Antalet utrikesfödda i program med aktivitetsstöd ökade med 11,7 procent jämfört med 2014.

Det största programmet, sett till antal deltagare, är jobb- och utvecklingsgarantin som svarade för 59 procent av det genomsnittliga antalet deltagare i samtliga program med aktivitetsstöd. Antalet deltagare i jobb- och utvecklingsgarantins fas 1 och 2 var i genomsnitt 66 396 personer, vilket är en minskning med 3,3 procent jämfört med 2014. Andelen kvinnor var 45 procent och andelen män 55 procent. År 2015 ingick i genomsnitt 36 885 arbetssökande per månad i sysselsättningsfasen, vilket är en ökning med 7,3 procent jämfört 2014.

Antalet deltagare i jobbgarantin för ungdomar var i genomsnitt 27 011 personer. Det är en minskning med 18,6 procent jämfört med 2014.

Färre i anställning med lönebidrag jämfört med föregående år

Utfallet för anslaget 1:4 *Lönebidrag och Samhall m.m.* blev 17 160 miljoner kronor, vilket är 552 miljoner kronor lägre än anvisat i statens budget. Det lägre utfallet beror främst på att antalet beslut om lönebidrag blev färre än vad som bedömdes vid budgetberäkningen. Antalet deltagare med lönebidrag har minskat samtidigt som den totala ersättningen till arbetsgivare har minskat.

Utgifterna för anslaget minskade med 389 miljoner kronor jämfört med föregående år. De särskilda subventionerade anställningarna för arbetssökande med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga, dvs. anställningar med lönebidrag, trygghetsanställning, utvecklingsanställning och offentligt skyddat arbete, minskade sammantaget för 2015. Minskningen avser antalet anställningar med lönebidrag, offentligt skyddat arbete och utvecklingsanställningar. En ökning har dock skett av antalet trygghetsanställningar.

Färre företagskonkurser under 2015

Utfallet för anslaget 1:11 *Bidrag till lönegarantiersättning* uppgick 2015 till 1 231 miljoner kronor, vilket är 544 miljoner kronor (30,6 procent) lägre än anvisat i statens budget. Antalet personer som omfattades av lönegarantin minskade 2015.

I tabell 2.77 visas omfattningen av lönegarantiersättningen och antalet konkurser och rekonstruktioner.

Tabell 2.77 Bidrag till lönegarantiersättning

	2015	2014
Antal personer med lönegarantiersättning	19 728	23 708
Antal företagskonkurser och företagsrekonstruktioner	2 704	3 080
Genomsnittligt antal dagar	60	63
Genomsnittlig ersättning per person	72 837	74 473

Källa: Kammarkollegiet.

Utgifterna för anslaget minskade med 356 miljoner kronor mellan åren 2014 och 2015. Antalet personer som fick lönegarantiersättning 2015 var 19 728, en minskning med 16,8 procent. Det genomsnittliga antalet dagar som ersättning betalades ut minskade till 60 dagar. Den genomsnittliga ersättningen per person minskade med 2,2 procent och uppgick till 72 837 kronor. Antalet företagskonkurser och företagsrekonstruktioner var färre än 2014 och minskade med 12,2 procent till 2 704 stycken.

Lägre utgifter för Europeiska socialfonden

Utfallet för anslaget 1:6 *Europeiska socialfonden m.m*. för perioden 2014–2020 blev 101 miljoner kronor (54,5 procent) lägre än anvisat i statens budget och uppgick till 85 miljoner kronor. Anslaget anvisades även ytterligare medel i propositionen Vårändringsbudget för 2015 för att påskynda genomförandet av EU:s sysselsättningsinitiativ för unga och det nationella socialfondsprogrammet i övrigt. Det lägre utfallet beror på att systemet för ärendehandläggning inte kunnat färdigställas enligt plan och att tillräcklig volym därför inte har kunnat nås.

Utfallet för anslaget 1:12 *Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2007–2013* blev 48 miljoner kronor (29,9 procent) lägre än anvisat i statens budget och uppgick till 112 miljoner kronor. År 2015 fanns ett negativt ingående överföringsbelopp på ca 30 miljoner kronor. En förklaring till det lägre utfallet är att beviljade bidrag inte har använts fullt ut.

Jämfört med 2014 blev utgifterna 75 miljoner kronor högre för anslaget 1:6 *Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2014–2020* men 1 020 miljoner kronor lägre för anslaget 1:12 *Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2007–2013.*

Beställningsbemyndiganden

Tabell 2.78 UO 14 Beställningsbemyndiganden

Miljoner kronor

Anslag	Anslagsnamn	Beställnings-bemyndigande	Utestående åtaganden 2015-12-31
1:3	Kostnader för arbetsmarknadspolitiska program och insatser	7 010	4 112
1:4	Lönebidrag och Samhall m.m.	13 000	11 751
1:6	Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2014–2020	2 000	1 865
1:7	Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering	9	7
1:10	Bidrag till Stiftelsen Utbildning Nordkalotten	33	33
2:1	Arbetsmiljöverket	18	18
Summa		**22 071**	**17 787**

Inom utgiftsområdet beslutade riksdagen om beställningsbemyndiganden på 22 071 miljoner kronor. De utestående åtagandena uppgick till 17 787 miljoner kronor. Skillnaden mellan bemyndiganden och utestående åtaganden uppgick till 4 284 miljoner kronor. Skillnaden för anslaget 1:3 *Kostnader för arbetsmarknadspolitiska program och insatser* beror på att bemyndigandet ökade med 2 000 miljoner kronor för 2015 för att täcka åtagande för regeringens reformer, t.ex. traineejob för arbetslösa ungdomar. Reformerna infördes dock först under hösten, vilket ledde till att de utestående åtagandena inte hunnit öka i samma takt som bemyndigandet var avsett. Det finns också en stor osäkerhet i budgeteringen av de utestående åtagandena för utgiftsområdet då dessa bl.a. beror på längden och omfattningen av besluten om insatser och vid vilken tidpunkt arbetsgivare och anordnare av insatser rekvirerar bidrag.

Riksrevisionens iakttagelser – effektivitetsrevision

RiR 2015:1 Utbildningsstödet till varslade vid Volvo Cars – omskolad till arbete?

Riksrevisionen har granskat effekterna av det arbetsmarknadspolitiska projektet Volvo Cars och dess underleverantörer. Projektet riktade sig till personer som varslades vid Volvo med underleverantörer 2008 och 2009 och genom-

fördes av Arbetsförmedlingen, Skolverket och Svenska ESF-rådet med stöd från Europeiska Globaliseringsfonden (EGF).

Regeringen har i skrivelsen Riksrevisionens rapport om utbildningsstödet till varslade vid Volvo Cars (skr. 2014/15:111) redovisat vilka åtgärder som vidtagits eller avses vidtas med anledning av granskningsrapporten. Granskningsrapporten är därmed slutbehandlad.

Riksdagen har lagt regeringens skrivelse till handlingarna (bet. 2015/16:AU3, rskr. 2015/16:1).

RiR 2015:22 Regional anpassning av arbetsmarknadsutbildning – vilka hänsyn tas till arbetsmarknadens behov?

Riksrevisionen har granskat om arbetsmarknadsutbildningen regionalt och lokalt används för att underlätta matchningen mellan arbetssökande och arbetsgivare genom att möta arbetsmarknadens behov.

Regeringen har i skrivelsen Riksrevisionens rapport om regional anpassning av arbetsmarknadsutbildning (skr. 2015/16:154) redovisat vilka åtgärder som vidtagits eller avses vidtas med anledning av granskningsrapporten. Granskningsrapporten är därmed slutbehandlad.

2.4.15 Utgiftsområde 15 Studiestöd

Anslag

Tabell 2.79 UO 15 Anslag

Miljoner kronor

Anslag	Anslagsnamn	SB 2015	ÄB 2015	Utfall 2015	Utfall-SB 2015	Utfall-SB Procent 2015	Utfall 2014
1:1	Studiehjälp	3 405	-91	3 324	-81	-2,4	3 365
1:2	Studiemedel	14 290	400	13 037	-1 252	-8,8	13 037
1:3	Avsättning för kreditförluster	1 372	419	1 767	395	28,8	1 569
1:4	Statens utgifter för studiemedelsräntor	886	1	803	-83	-9,4	1 620
1:7	Examenspremie	60	-60		-60	0,0	
1:8	Centrala studiestödsnämnden	189	-5	193	4	2,3	288
	Övriga anslag	102		93	-9	-9,1	76
Summa		**20 302**	**664**	**19 216**	**-1 086**	**-5,3**	**19 953**

Utgiftsområdet omfattar utgifter för ekonomiskt stöd till enskilda under studier och utgifter för vissa studiesociala insatser. Området omfattar även utgifter för att hantera studiestöden, vilket huvudsakligen sköts av Centrala studiestödsnämnden (CSN). Även ärendehanteringen inom Överklagandenämnden för studiestöd ingår i utgiftsområdet.

Utfallet uppgick till 19 216 miljoner kronor och blev därmed 1 086 miljoner kronor (5,3 procent) lägre än vad som anvisades i statens budget. Jämfört med 2014 blev utgifterna 737 miljoner kronor (3,7 procent) lägre.

Utgifterna för studiemedel blev lägre än anvisat i statens budget

Utfallet för anslaget 1:2 *Studiemedel* uppgick till 13 037 miljoner kronor, vilket är 1 252 miljoner kronor (8,8 procent) lägre än anvisat i statens budget. Anslaget används till utgifter för studiebidrag, tilläggsbidrag och pensionsavgifter. I propositionen Vårändringsbudget för 2015 anvisade riksdagen ytterligare 400 miljoner kronor som en följd av ett flertal satsningar inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning.

För studiebidraget finns två olika nivåer: en generell nivå där bidragsdelen utgör ca 30 procent av totalbeloppet för studiemedel (studiebidrag och studielån) och en högre nivå där bidragsdelen utgör ca 70 procent av totalbeloppet. Det är främst utgifterna för studerande med rätt till den högre bidragsnivån som blev lägre än beräknat. Inom denna grupp är det huvudsakligen utgifterna för studier på grundskolenivå och gymnasial nivå för vuxna studerande som saknar fullständig grundskole- eller gymnasieutbildning som blev lägre än beräknat. Antalet studerande blev färre än det antal studerande som anslaget beräknades för, vilket är den främsta förklaringen till det lägre utfallet. En ytterligare förklaring till det lägre utfallet är att rekryteringen av studerande med utbildningskontrakt inte kommit igång som planerat.

Högre avsättningar för kreditförluster

Utfallet för anslaget 1:3 *Avsättning för kreditförluster* blev 395 miljoner kronor (28,8 procent) högre än i statens budget och uppgick till 1 767 miljoner kronor. I propositionen Vårändringsbudget för 2015 anvisade riksdagen ytterligare 419 miljoner kronor. Det var framför allt hänförligt till att det budgeterade förslaget om slopad åldersavskrivning för studieskulder inte skulle genomföras. Åldersavskrivningen av studielån sker därmed alltjämt vid utgången av det år då låntagaren fyller 67 år.

Avsättning görs för konstaterade förluster på utlåning t.o.m. 2013 och för förväntade förluster på utlåning fr.o.m. 2014. Den årliga avsättningen för förväntade förluster motsvarar 7,3 procent av utlånade medel. Utlåningen av studiemedel ökade med 15 procent jämfört med 2014, vilket bl.a. förklaras av att möjligheterna att ta lån blev fler och att beloppen höjdes.

Små förändringar för studiehjälp och studiemedel jämfört med 2014
Utfallet för anslaget 1:1 *Studiehjälp* blev 41 miljoner kronor lägre än föregående år och uppgick till 3 324 miljoner kronor. Det totala antalet studerande som fick studiehjälp under 2015 var 398 162 stycken. Det är en minskning med 2,0 procent jämfört med 2014. Antalet studerande med studiehjälp har minskat under de senaste tre åren. Förändringen följer befolkningsutvecklingen i åldern 16–20 år. Det utbetalda beloppet har minskat med 1 procent. Orsaken till att utbetalat belopp inte har minskat i motsvarande omfattning som antal studerande är att fler studerande har beviljats extra tillägg och lärlingsersättning jämfört med 2014.

Utfallet för anslaget 1:2 *Studiemedel* motsvarar utfallet föregående år. Det totala antalet studerande som fick studiemedel under 2015 var 475 863 stycken. Det är en minskning med 1,3 procent, jämfört med 2014. Minskningen av antalet studerande med studiemedel på gymnasial nivå är den främsta förklaringen till att det totala antalet studerande med studiemedel minskade under 2015. Utbetalade bidrag minskade som en följd av färre studerande med studiemedel. Studiemedlen är till övervägande del rättighetsstyrda. Utgifterna påverkas framför allt av antalet studerande med studiebidrag och tilläggsbidrag men även av andra faktorer såsom beslut om antal platser eller ändrade belopp, de studerandes studietakt och studietid samt den allmänna prisutvecklingen i samhället genom att studiebidraget och tilläggsbidraget är indexerade med prisbasbeloppet.

Lägre utgifter med anledning av förändringar
Utfallet för det nya anslaget 1:4 *Statens utgifter för studiemedelsräntor* blev 803 miljoner kronor, vilket är 817 miljoner kronor lägre än 2014. Skillnaden förklaras främst av en förändrad hantering av studielånen 2014. Det uppstod en övergångseffekt vid betalning av ränta till Riksgäldskontoret på ca 600 miljoner kronor då bl.a. bruttoredovisningen av studiemedelsräntor avskaffades.

Utfallet för anslaget 1:8 *Centrala studiestödsnämnden* blev 95 miljoner kronor (32,9 procent) lägre än 2014. De anvisade medlen minskade 2015 med 155 miljoner kronor med anledning av att vissa administrationsavgifter för studielån höjdes. Inkomsterna disponerades av myndigheten under 2015.

Beställningsbemyndiganden

Tabell 2.80 UO 15 Beställningsbemyndiganden

Miljoner kronor

Anslag	Anslagsnamn	Beställnings-bemyndigande	Utestående åtaganden 2015-12-31
1:6	Bidrag till vissa studiesociala ändamål	4	3

Inom utgiftsområdet beslutade riksdagen om ett beställningsbemyndigande på 4 miljoner kronor. De utestående åtagandena uppgick till 3 miljoner kronor.

Utlåning

Tabell 2.81 UO 15 Utlåning

Miljoner kronor

Utlåning	Låneram	Lån 2015-12-31
Studielån	206 000	204 810

Låneramen för studielån uppgick till 206 000 miljoner kronor. Utestående lån vid utgången av 2015 var 204 810 miljoner kronor.

2.4.16 Utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning

Anslag

Tabell 2.82 UO 16 Anslag

Miljoner kronor

Anslag	Anslagsnamn	SB 2015	ÄB 2015	Utfall 2015	Utfall-SB 2015	Utfall-SB Procent 2015	Utfall 2014
1:5	Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet	3 711	-152	2 851	-860	-23,2	2 198
1:6	Särskilda insatser inom skolområdet	468		415	-53	-11,4	415
1:7	Maxtaxa i förskola, fritidshem och annan pedagogisk verksamhet, m.m.	4 055	25	3 934	-121	-3,0	3 689
1:10	Fortbildning av lärare och förskolepersonal	355	-61	287	-69	-19,3	265
1:14	Statligt stöd till vuxenutbildning	2 396	301	2 568	173	7,2	2 786
1:18	Lågstadielyftet	1 987		1 987	0	0,0	
2:3	Uppsala universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	1 559	-1	1 557	-1	-0,1	1 523
2:4	Uppsala universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	1 984		1 984	0	0,0	1 969
2:5	Lunds universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	1 848	22	1 870	22	1,2	1 840
2:6	Lunds universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	2 043		2 143	100	4,9	2 008
2:7	Göteborgs universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	1 905	-4	1 916	11	0,6	1 872
2:8	Göteborgs universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	1 455		1 455	0	0,0	1 463
2:9	Stockholms universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	1 600	-20	1 580	-20	-1,2	1 629
2:10	Stockholms universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	1 531		1 531	0	0,0	1 520
2:11	Umeå universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	1 250	2	1 252	2	0,1	1 236
2:12	Umeå universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	1 047		1 047	0	0,0	1 035
2:13	Linköpings universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	1 382	-3	1 379	-3	-0,2	1 354
2:16	Karolinska institutet: Forskning och utbildning på forskarnivå	1 458		1 458	0	0,0	1 460
2:17	Kungl. Tekniska högskolan: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	1 055	5	1 063	8	0,8	1 058
2:18	Kungl. Tekniska högskolan: Forskning och utbildning på forskarnivå	1 388		1 388	0	0,0	1 371
2:63	Enskilda utbildningsanordnare på högskoleområdet	2 930	14	2 963	33	1,1	2 889
2:64	Särskilda utgifter inom universitet och högskolor	574	-14	501	-73	-12,6	525
2:65	Särskilda medel till universitet och högskolor	680	125	786	106	15,6	592
2:66	Ersättningar för klinisk utbildning och forskning	2 397		2 391	-6	-0,2	2 315
3:1	Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation	5 617	2	5 620	3	0,1	5 750
3:2	Vetenskapsrådet: Avgifter till internationella org.	280	46	340	60	21,4	274
	Övriga anslag	16 682	49	16 687	5	0,0	16 383
Summa		**63 636**	**336**	**62 954**	**-682**	**-1,1**	**59 419**

Utgiftsområdet omfattar skolväsendet, vissa särskilda utbildningsformer och annan pedagogisk verksamhet, vuxenutbildning och eftergymnasial yrkesutbildning samt högskoleutbildning och forskning. Området omfattar även myndigheter inom utbildnings- och forskningsområdet.

Utfallet uppgick till 62 954 miljoner kronor och blev därmed 682 miljoner kronor (1,1 procent) lägre än vad som anvisades i statens budget. Jämfört med 2014 ökade utgifterna med 3 535 miljoner kronor (5,9 procent).

För universitet och högskolor belastas anslagen till forskning och forskarutbildning när anslaget erhålls. Till följd av den särskilda anslagsredovisningen blir det därför inga skillnader mellan budget och utfall. I det följande kommenteras de anslag inom utgiftsområdet där avvikelser finns.

Utgifterna för utveckling av skolväsendet blev lägre än anvisat i statens budget

Utgifterna för anslaget 1:5 *Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet* blev 2 851 miljoner kronor, vilket är 860 miljoner kronor (23,2 procent) lägre än anvisat. Anslaget används bl.a. för utgifter för att främja utveckling av skolväsendet, vissa särskilda utbildningsformer och annan pedagogisk verksamhet. Anslaget används även för utgifter för administration, uppföljning och utvärdering av uppdrag och satsningar, utredningar samt statsbidrag och stipendier.

Det lägre utfallet jämfört med anvisade medel i statens budget förklaras bl.a. av att huvudmän (t.ex. kommuner och enskilda huvudmän inom skolväsendet) har rekvirerat statsbidrag i mindre omfattning än planerat för karriärsteg för lärare, statsbidrag för sommarskola eller undervisning under andra skollov och försöksverksamhet med ökad undervisningstid i svenska eller svenska som andraspråk för nyanlända elever i grundskolan. Även statsbidrag för behörighetsgivande utbildning för lärare i yrkesämnen, fortbildning av matematiklärare och för vidareutbildning i form av ett fjärde tekniskt år har rekvirerats i en mindre omfattning. En ytterligare förklaring till det lägre utfallet är att flera uppdrag inte kom igång som planerat. Vidare beslutade riksdagen med anledning av propositionen Vårändringsbudget för 2015 att anslaget skulle minskas med 152 miljoner kronor. Minskningen omfattade ett flertal olika insatser.

Utfallet för anslaget 1:6 *Särskilda insatser inom skolområdet* blev 415 miljoner kronor, vilket är 53 miljoner kronor (11,4 procent) lägre än anvisat i statens budget. Anslaget används främst för utgifter för särskilda insatser inom skolområdet för elever med funktionsnedsättning och för utgifter för statsbidrag för insatser för elever med funktionsnedsättning eller med andra särskilda behov. En orsak till det lägre utfallet är att elevantalet sjunkit över tid, vilket har lett till att nyttjandegraden på anslaget har minskat.

Utfallet för anslaget 1:7 *Maxtaxa i förskola, fritidshem och annan pedagogisk verksamhet*, m.m. blev 3 934 miljoner kronor, vilket är 121 miljoner kronor lägre än anvisat, men 245 miljoner kronor (6,6 procent) högre än 2014. Skillnaderna avser främst statsbidrag till huvudmän i förskolan för insatser som syftar till att minska barngruppernas storlek. Anslaget anvisades medel för detta ändamål 2015. Det lägre utfallet jämfört med anvisat i statens budget förklaras av att huvudmännen ansökt om bidrag i lägre grad än beräknat.

Utgifterna för anslaget 1:10 *Fortbildning av lärare och förskolepersonal* blev 287 miljoner kronor, vilket är 69 miljoner kronor (19,3 procent) lägre än anvisat i statens budget. I propositionen Vårändringsbudget för 2015 minskades anslaget med 61 miljoner kronor, bl.a. med anledning av en indragen satsning på vidareutbildning av förskolelärare i syfte att ge behörighet att undervisa i årskurs 1–3.

Högre utgifter för vuxenutbildning jämfört med budget men lägre än 2014

Utgifterna för anslaget 1:14 *Statligt stöd till vuxenutbildning* blev 2 568 miljoner kronor. Det är 173 miljoner kronor (7,2 procent) högre än anvisat i statens budget. Riksdagen beslutade vid behandlingen av propositionen Vårändringsbudget för 2015 om en ökning av anslaget med 301 miljoner kronor för att bl.a. bidra till en ökad volym av utbildningsplatser i komvux och satsningen på yrkesinriktad gymnasial vuxenutbildning (yrkesvux) och för att möjliggöra studier inom ramen för utbildningskontrakt. Utfallet för anslaget blev 218 miljoner kronor lägre än föregående år.

År 2015 betalades 1 680 miljoner kronor ut i statsbidrag till yrkeshögskoleutbildningar.

Myndigheten för yrkeshögskolan betalade ut medel för 27 014 årsplatser, vilket är en ökning med 1 674 årsplatser jämfört med föregående år. Statens skolverk betalade ut 412 miljoner kronor som avser statsbidrag för yrkesinriktad och viss teoretisk vuxenutbildning på gymnasial nivå och statsbidrag för kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå. Från anslaget betalades även medel ut för bl.a. statsbidrag för lärlingsutbildning för vuxna, statsbidrag för utbildning som kombineras med traineejobb och för satsningen på utbildningskontrakt. För satsningen på utbildningskontrakt blev utfallet lägre än beräknat på grund av att endast ett fåtal kommuner hade kommit i gång med satsningen.

En miljard till forskningsanläggningen European Spallation Source

Utfallet för anslaget 2:6 *Lunds universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå* blev 100 miljoner kronor (4,9 procent) högre än anvisat i statens budget. Under 2015 överfördes 512 miljoner kronor från anslaget till European Spallation Source ESS AB 2015. Av dessa medel var 100 miljoner kronor ett ingående överföringsbelopp 2015 på anslagsposten Internationell forskningsanläggning. Medel till ESS utbetalades även från anslaget 3:1 *Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation* med 468 miljoner kronor.

Utfallet för anslaget 2:64 *Särskilda utgifter inom universitet och högskolor* blev 501 miljoner kronor, vilket är 73 miljoner kronor (12,6 procent) lägre än anvisat i statens budget. Det lägre utfallet avser bl.a. medel för integrationssatsningar.

Utfallet för anslaget 2:65 *Särskilda medel till universitet och högskolor* blev 786 miljoner kronor. Det är 106 miljoner kronor (15,6 procent) högre än anvisat i den ursprungliga budgeten och 194 miljoner kronor (32,7 procent) högre än föregående år. Riksdagen anvisade ytterligare 125 miljoner kronor på anslaget vid behandlingen av propositionen Vårändringsbudget för 2015 för en kvalitetsförstärkning av högskoleutbildning inom humaniora och samhällsvetenskap samt lärar- och förskollärarutbildningar.

Högre avgifter till internationella organisationer på grund av valutakursförändring

Utfallet för anslaget 3:2 *Vetenskapsrådet: Avgifter till internationella organisationer* blev 340 miljoner kronor, vilket är 60 miljoner kronor (21,4 procent) högre än anvisat i statens budget. Anslaget används för avgifter till internationella organisationer och avser långsiktiga åtaganden. Utfallet påverkades av BNP-utvecklingen och valutakurser. Riksdagen anvisade ytterligare 46 miljoner kronor vid behandlingen av propositionen Vårändringsbudget för 2015 med anledning av att åtagandena bedömdes bli högre än enligt tidigare beräkningar till följd av en förstärkning av schweizerfrancens valutakurs gentemot den svenska kronan.

Fler anställda i lågstadiet gav en ökning av utgifterna med 2 miljarder kronor jämfört med 2014

Utgifterna för anslaget 1:5 *Utveckling av skolväsendet* och annan pedagogisk verksamhet blev 653 miljoner kronor (29,7 procent) högre än 2014. Ökningen jämfört med föregående år avser bl.a. utgifter för karriärsteg för lärare, gymnasial lärlingsutbildning och medel till de kommuner som tagit emot en stor andel asylsökande och kommunplacerade barn och ungdomar. Till de kommuner som under 2015 tagit emot en stor andel asylsökande och kommunplacerade barn och ungdomar i åldern 1–19 år utbetalades 200 miljoner kronor från anslaget. Medlen betalades ut 2015, men avses täcka kostnader som kan förväntas uppstå 2016.

Utfallet för det nya anslaget 1:18 *Lågstadielyftet* blev 1 987 miljoner kronor. Anslaget används främst för utgifter för att öka antalet anställda i förskoleklassen och lågstadiet. Utbetalningarna av statsbidrag till huvudmän för de lägre årskurserna i grundskolan och motsvarande skolformer gällde för ansökningar som avsåg bidragsåret 2015/16.

Beställningsbemyndiganden

Tabell 2.83 UO 16 Beställningsbemyndiganden

Miljoner kronor

Anslag	Anslagsnamn	Beställnings-bemyndigande	Utestående åtaganden 2015-12-31
1:5	Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet	2 716	1 771
1:6	Särskilda insatser inom skolområdet	34	31
1:7	Maxtaxa i förskola, fritidshem och annan pedagogisk verksamhet m.m.	415	270
1:10	Fortbildning av lärare och förskolepersonal	266	74
1:14	Statligt stöd till vuxenutbildning	3 725	3 712
1:17	Skolforskningsinstitutet	5	0
1:18	Lågstadielyftet	2 000	0
2:64	Särskilda utgifter inom universitet och högskolor	60	42
3:1	Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation	20 084	16 762
3:2	Vetenskapsrådet: Avgifter till internationella organisationer	1 835	1 634
3:4	Rymdforskning och rymdverksamhet	1 600	1 218
3:6	Rymdstyrelsen: Avgifter till internationella organisationer	2 000	1 775
4:1	Internationella program	153	90
Summa		**34 893**	**27 380**

Inom utgiftsområdet beslutade riksdagen om beställningsbemyndiganden på 34 893 miljoner kronor. De utestående åtagandena uppgick till 27 380 miljoner kronor. Skillnaden mellan bemyndiganden och utestående åtaganden uppgick till 7 513 miljoner kronor och hänför sig huvudsakligen till anslaget 1:5 *Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet*, anslaget 1:18 *Lågstadielyftet* och anslaget 3:1 *Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation*.

För anslaget 1:5 *Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet* beror skillnaden på 945 miljoner kronor framför allt på uppdraget Samverkan för bästa skola. Bemyndigandet uppgick för uppdraget till 920 miljoner kronor. Av detta har endast 7 miljoner kronor utnyttjats då Skolverket ännu inte har haft behov av mer.

Det beslutade bemyndigandet för anslaget 1:18 *Lågstadielyftet* uppgick till 2 000 miljoner kronor. Skolverket betalade i december ut bidrag för alla ansökningar som avser bidragsåret 2015/16. Därför har det inte funnits något behov av beställningsbemyndigandet under året.

För anslaget 3:1 *Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation* beror skillnaden på 3 322 miljoner kronor bl.a. på att utrymmet för att bevilja bidrag till internationella toppforskare blev mindre än vad som förutsågs vid beräkningen av bemyndigandet. Även en annan hantering av rådsprofessorsprogrammet och register för forskning bidrog till att bemyndigandet inte utnyttjades fullt ut.

Garantier

Tabell 2.84 UO 16 Garantier

Miljoner kronor

Garanti	Garantiram	Utestående åtaganden 2015-12-31
Pensionsgaranti (inkl. efterborgen) Chalmers Tekniska Högskola AB [1]	Obegränsad	378

[1] I samband med ombildningen av statlig verksamhet till annan associationsform beslutade riksdagen om statliga borgen för överlåtna pensionsåtaganden (prop. 1991/92:150, bet. 1991/92:FiU30, rskr. 1991/92:350). Utfallet avser pensionsskulden per den 31 december 2013.

Riksrevisionens iakttagelser – årlig revision

Uppsala universitet

Uppsala universitet har fått en revisionsberättelse med *reservation* avseende sin årsredovisning för 2015. Som grund för uttalande om reservation anger Riksrevisionen följande.

Uppsala universitets årsredovisning, inlämnad till regeringen den 22 februari 2016, saknar namn på en av styrelsens ledamöter på underskriftssidan, vilket krävs enligt 2 kap. 8 § förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag. Före avgivande av revisionsberättelsen har Riksrevisionen dock erhållit revisionsbevis för att samtliga styrelseledamöter har tagit ansvar för årsredovisningen, genom att samtliga styrelseledamöter har undertecknat arkivexemplaret av årsredovisningen.

Sameskolstyrelsen
Sameskolstyrelsen har fått en revisionsberättelse med *reservation* avseende sin årsredovisning för 2015. Som grund för uttalande om reservation anger Riksrevisionen följande.

Sameskolstyrelsen har inte i resultatredovisningen redovisat totala anslagsintäkter uppdelat på verksamhetsområden, i enlighet med kraven i 3 kap 2 § förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag. Detta gör att myndigheten redovisar felaktiga intäkter, kostnader och utfall på samtliga verksamhetsområden i resultatredovisningen.

Sameskolstyrelsen har överskridit av regeringen beslutad anslagskredit med 3 781 tkr avseende anslag 1:4 *Sameskolstyrelsen*, ap 1, under utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning. Myndigheten har beskrivit förhållandet i årsredovisningen, orsakerna till överskridandet beskrivs i not 23.

Statens skolverk
Statens skolverk har fått en revisionsberättelse med *upplysning* avseende sin årsredovisning för 2015.

Övrig upplysning
Riksrevisionen har fäst uppmärksamhet vid att Statens skolverk i årsredovisningen redovisar ett underskott i den avgiftsfinansierade verksamheten som avser handläggning av lärarlegitimationer. Verksamheten ska finansieras med avgifter och till full kostnadstäckning, dock har myndigheten rätt att utöver avgifterna använda anslagsmedel. Det finns således inget faktiskt underskott i verksamheten. På grund av denna otydlighet i den ekonomiska styrningen gällande full kostnadstäckning har myndigheten inte getts möjlighet att efterleva det ekonomiska målet.

Regionala etikprövningsnämnden i Göteborg
Regionala etikprövningsnämnden i Göteborg har fått en revisionsberättelse med *upplysning* avseende sin årsredovisning för 2015.

Upplysning av särskild betydelse
Riksrevisionen har fäst uppmärksamhet vid att Regionala etikprövningsnämnden i Göteborg i årsredovisningen redovisar ett väsentligt underskott i den avgiftsfinansierade verksamheten för etikprövning av forskning som avser människor. Som framgår av myndighetens beskrivning i årsredovisningen har myndigheten, på grund av otydligheterna i den ekonomiska styrningen inte getts möjlighet att efterleva det ekonomiska målet.

Regionala etikprövningsnämnden i Lund
Regionala etikprövningsnämnden i Lund har fått en revisionsberättelse med *upplysning* avseende sin årsredovisning för 2015.

Upplysning av särskild betydelse
Riksrevisionen har fäst uppmärksamhet vid att Regionala etikprövningsnämnden i Lund i årsredovisningen redovisar ett väsentligt underskott i den avgiftsfinansierade verksamheten för etikprövning av forskning som avser människor. Som framgår av myndighetens beskrivning i årsredovisningen har myndigheten, på grund av otydligheterna i den ekonomiska styrningen inte getts möjlighet att efterleva det ekonomiska målet.

Regionala etikprövningsnämnden i Stockholm
Regionala etikprövningsnämnden i Stockholm har fått en revisionsberättelse med *upplysning* avseende sin årsredovisning för 2015.

Upplysning av särskild betydelse
Riksrevisionen har fäst uppmärksamhet vid att Regionala etikprövningsnämnden i Stockholm i årsredovisningen redovisar ett väsentligt underskott i den avgiftsfinansierade verksamheten för etikprövning av forskning som avser människor. Som framgår av myndighetens beskrivning i årsredovisningen har myndigheten, på grund av otydligheterna i den ekonomiska styrningen inte getts möjlighet att efterleva det ekonomiska målet.

Regionala etikprövningsnämnden i Umeå
Regionala etikprövningsnämnden i Umeå har fått en revisionsberättelse med *reservation* och *upplysning* avseende sin årsredovisning för 2015. Som grund för uttalande om reservation anger Riksrevisionen följande.

Regionala etikprövningsnämnden i Umeå har överskridit den av regeringen beslutade anslagskrediten med 79 tkr. Myndigheten har beskrivit förhållandet i sin årsredovisning.

Upplysning av särskild betydelse
Riksrevisionen har fäst uppmärksamhet vid att Regionala etikprövningsnämnden i Umeå i årsredovisningen redovisar ett väsentligt

underskott i den avgiftsfinansierade verksamheten för etikprövning av forskning som avser människor. Som framgår av myndighetens beskrivning i årsredovisningen har myndigheten, på grund av otydligheterna i den ekonomiska styrningen inte getts möjlighet att efterleva det ekonomiska målet.

Regionala etikprövningsnämnden i Linköping
Regionala etikprövningsnämnden i Linköping har fått en revisionsberättelse med *upplysning* avseende sin årsredovisning för 2015.

Upplysning av särskild betydelse
Riksrevisionen har fäst uppmärksamhet vid att Regionala etikprövningsnämnden i Linköping i årsredovisningen redovisar ett väsentligt underskott i den avgiftsfinansierade verksamheten för etikprövning av forskning som avser människor. Som framgår av myndighetens beskrivning i årsredovisningen har myndigheten, på grund av otydligheterna i den ekonomiska styrningen inte getts möjlighet att efterleva det ekonomiska målet.

Regionala etikprövningsnämnden i Uppsala
Regionala etikprövningsnämnden i Uppsala har fått en revisionsberättelse med *upplysning* avseende sin årsredovisning för 2015.

Upplysning av särskild betydelse
Riksrevisionen har fäst uppmärksamhet vid att Regionala etikprövningsnämnden i Uppsala i årsredovisningen redovisar ett väsentligt underskott i den avgiftsfinansierade verksamheten för etikprövning av forskning som avser människor. Som framgår av myndighetens beskrivning i årsredovisningen har myndigheten, på grund av otydligheterna i den ekonomiska styrningen inte getts möjlighet att efterleva det ekonomiska målet.

2.4.17 Utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid

Anslag

Tabell 2.85 UO 17 Anslag

Miljoner kronor

Anslag	Anslagsnamn	SB 2015	ÄB 2015	Utfall 2015	Utfall-SB 2015	Utfall-SB Procent 2015	Utfall 2014
1:6	Bidrag till regional kulturverksamhet	1 279	20	1 297	18	1,4	1 313
12:2	Bidrag till nationell och internationell ungdomsverksamhet	260		259	-1	-0,4	259
13:1	Stöd till idrotten	1 706	52	1 758	52	3,1	1 705
13:6	Insatser för den ideella sektorn	25	305	329	304	1 226,9	25
14:1	Bidrag till folkbildningen	3 581	45	3 626	45	1,3	3 625
14:3	Särskilda insatser inom folkbildningen		105	105	105	0,0	
	Övriga anslag	5 934	24	5 906	-28	-0,5	5 901
Summa		**12 785**	**551**	**13 281**	**495**	**3,9**	**12 827**

Utgiftsområdet omfattar utgifter för bl.a. folkbildning, ungdomsfrågor, det civila samhället, idrott, trossamfund, teater, dans och musik samt museer och utställningar.

Utfallet uppgick till 13 281 miljoner kronor och blev därmed 495 miljoner kronor (3,9 procent) högre än vad som anvisades i statens budget. Jämfört med 2014 ökade utgifterna med 453 miljoner kronor (3,5 procent).

Extra medel tillförda med anledning av migrationen

Riksdagen beslutade att anvisa anslagen 13:1 *Stöd till idrotten*, 13:6 *Insatser för den ideella sektorn* och, det i propositionen Vårändringsbudget för 2015 nya anslaget, 14:3 *Särskilda insatser inom folkbildningen* extra medel om totalt 262 miljoner kronor för att stödja insatser för asylsökande och nyanlända som bor kvar i anläggningsboende. I den extra ändringsbudgeten anvisades 200 miljoner kronor fördelat på de tre anslagen. Bidragen betalades till organisationerna och avräknades anslagen under december 2015 men avses även täcka kostnader som kan förväntas uppstå 2016. Resterande 62 miljoner kronor fördelades om från anslaget 1:4 *Ersättning till etableringslotsar och insatser för vissa nyanlända invandrare* inom utgiftsområde 13 Integration och jämställdhet.

Anslaget 13:1 *Stöd till idrotten* anvisades 20 miljoner kronor i den extra ändringsbudgeten för att ge asylsökande i Sverige förutsättningar att engagera sig i idrottsrörelsen.

Anslaget 13:6 *Insatser för den ideella sektorn* anvisades 105 miljoner kronor i den extra ändringsbudgeten för att underlätta organisationers insatser för asylsökande och deras arbete med etableringen av nyanlända. Utbetalningar har gjorts till bl.a. Svenska Röda korset, Svenska kyrkan, Rädda barnen och statsbidragsberättigade trossamfund.

Anslaget 14:3 *Särskilda insatser inom folkbildningen* anvisades 75 miljoner kronor i den extra ändringsbudgeten för att studieförbunden ska kunna stärka sina insatser för asylsökande och nyanlända boende på anläggningsboenden.

Bidrag till folkhögskolor och studieförbund m.m. fick extra medel

Utfallet för anslag 14:1 *Bidrag till folkbildningen* blev 3 626 miljoner kronor, vilket är 45 miljoner högre än vad som anvisades i statens budget. Anslaget anvisades motsvarande ökning på utfallet i propositionen Vårändringsbudget för 2015 som är tänkt att gå till fler utbildningsplatser i folkhögskolan. Bidrag har betalats ut till Folkbildningsrådet som i sin tur beslutar om bidrag till folkhögskolor, studieförbund m.m.

Beställningsbemyndiganden

Tabell 2.86 UO 17 Beställningsbemyndiganden

Miljoner kronor

Anslag	Anslagsnamn	Beställnings-bemyndigande	Utestående åtaganden 2015-12-31
1:3	Skapande skola	100	0
1:5	Stöd till icke-statliga kulturlokaler	9	7
2:2	Bidrag till vissa teater-, dans- och musikändamål	137	102
3:1	Bidrag till litteratur och kulturtidskrifter	25	20
5:2	Ersättningar och bidrag till konstnärer	136	96
7:2	Bidrag till kulturmiljövård	80	72
12:2	Bidrag till nationell och internationell ungdomsverksamhet	100	100
13:2	Bidrag till allmänna samlingslokaler	32	28
13:3	Bidrag för kvinnors organisering	29	20
13:5	Bidrag till riksdagspartiers kvinnoorganisationer	15	15
14:1	Bidrag till folkbildningen	13	0
14:2	Bidrag till kontakttolkutbildning	30	20
Summa		**706**	**480**

Inom utgiftsområdet beslutade riksdagen om beställningsbemyndiganden på 706 miljoner kronor. De utestående åtagandena uppgick till 480 miljoner kronor, vilket är 226 miljoner kronor lägre än beslutade bemyndiganden. Bidragen för höstterminen 2015 och vårterminen 2016 för anslaget 1:3 *Skapande skola* beslutades våren 2015, vilket innebär att insatserna kunde påbörjas under 2015. Det i sin tur betyder att bemyndigandet inte behövde utnyttjas.

Utlåning

Tabell 2.87 UO 17 Utlåning

Miljoner kronor

Utlåning	Låneram	Lån 2015-12-31
Stiftelsen Nordiska museet	20	20

Inom utgiftsområdet har riksdagen beslutat om en låneram på högst 20 miljoner kronor för lån till viss ombyggnation av Nordiska museet och klimatanpassning av arkiven. Utestående lån vid utgången av 2015 var 20 miljoner kronor.

Riksrevisionens iakttagelser – årlig revision

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor har fått en revisionsberättelse med *reservation* avseende sin årsredovisning för 2015. Som grund för uttalande om reservation anger Riksrevisionen följande.

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor har utan medgivande överskridit anslaget 1:1 *Integrationsåtgärder*, ap 13, under utgiftsområde 13 Integration och jämställdhet med 34 tkr.

Statens historiska museer

Statens historiska museer har fått en revisionsberättelse med *upplysning* avseende sin årsredovisning för 2015.

Upplysning av särskild betydelse

Riksrevisionen har fäst uppmärksamhet vid att myndigheten i sin årsredovisning redovisar de negativa ackumulerade resultaten av myndighetens avgiftsbelagda verksamheter. Därutöver redogörs för de åtgärder som vidtagits för att vända de negativa resultaten och därmed på sikt arbeta bort de negativa ackumulerade resultaten.

Riksrevisionens iakttagelser – effektivitetsrevision

RiR 2015:5 Digitalradio – varför och för vem?

Riksrevisionen har granskat om staten har bidragit till en effektiv övergång till marksänd digitalradio.

Regeringen har i skrivelsen Riksrevisionens rapport om digitalradio (skr. 2015/16:25) redovisat vilka åtgärder som vidtagits eller avses vidtas med anledning av granskningsrapporten. Granskningsrapporten är därmed slutbehandlad.

Riksdagen har lagt regeringens skrivelse till handlingarna (bet. 2015/16:KU6, rskr. 2015/16:138).

2.4.18 Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik

Anslag

Tabell 2.88 UO 18 Anslag

Miljoner kronor

Anslag	Anslagsnamn	SB 2015	ÄB 2015	Utfall 2015	Utfall-SB 2015	Utfall-SB Procent 2015	Utfall 2014
1:2	Omstrukturering av kommunala bostadsföretag	100		6	-93	-93,9	14
1:3	Stöd för att underlätta för enskilda att ordna bostad	43		1	-42	-98,7	1
1:5	Boverket	225		234	9	4,2	230
1:8	Lantmäteriet	503		509	6	1,3	495
1:10	Stöd gällande utveckling i strandnära lägen	2		4	2	80,3	4
1:13	Upprustning av skollokaler		15	3	3	0,0	
	Övriga anslag	336	1	317	-18	-9,3	332
Summa		**1 208**	**16**	**1 074**	**-134**	**-11,1**	**1 076**

Inom utgiftsområdet ingår utgifter för samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande, lantmäteriverksamhet och konsumentpolitik. Området innefattar bl.a. myndigheterna Boverket och Lantmäteriet.

Utfallet uppgick till 1 074 miljoner kronor, vilket är 134 miljoner kronor (11,1 procent) lägre än vad som anvisades i statens budget. Jämfört med 2014 minskade utgifterna med 2 miljoner kronor (0,2 procent).

Låg tillströmning av ansökningar till olika stödprogram

Utfallet för anslaget 1:2 *Omstrukturering av kommunala bostadsföretag* blev 93 miljoner kronor lägre än anvisat. Kommunerna får stöd för att underlätta ekonomiskt nödvändiga omstruktureringar av kommunala bostadsföretag eller för att på annat sätt minska bördorna av deras åtaganden för boendet. Stöd får bara ges om statens och kommunens åtaganden har reglerats i ett avtal mellan parterna. År 2015 tecknades inga nya avtal. Vid utgången av 2015 återstår tre aktiva avtal, ett med Ånge, ett med Hagfors och ett med Sorsele.

Utfallet för anslaget 1:3 *Stöd för att underlätta för enskilda att ordna bostad* blev 1 miljon kronor, vilket är 42 miljoner kronor lägre än vad som anvisats i statens budget. Boverket har under 2015 beviljat 110 garantier till 14 kommuner, jämfört med 179 garantier till 16 kommuner för 2014. Anslaget används för statsbidrag till kommuner för hyresgarantier för enskilda hushålls räkning. Garantierna ges som ett stöd när ett hushåll har ekonomisk förmåga att klara av ett eget boende, men ändå har svårigheter att etablera sig på bostadsmarknaden.

Utfallet för anslaget 1:10 *Stöd gällande utveckling i strandnära lägen* uppgick till 4 miljoner kronor, vilket är 2 miljoner kronor (80,3 procent) högre än anvisat i statens budget. Eftersom det vid årets början fanns ett anslagsparande på 6,6 miljoner kronor, behövde inte anslagets kredit utnyttjas. Kommuner, länsstyrelser, kommunala samverkansorgan och regionala självstyrelseorgan kan ansöka om stöd till planeringsinsatser för att klarlägga om det finns lämpliga områden för att utveckla landsbygden inom strandnära lägen. Antalet ansökningar uppgick till 5 under 2015 och totalt rörde det sig om 2 miljoner kronor i bidrag. Det har dock inte funnits tillräckligt med medel på anslaget för att kunna bevilja stöd till någon av de ansökningar som kom in 2015. Flera kommuner har efter kontakt med Boverket valt att avstå från att ansöka.

Anslaget 1:13 *Upprustning av skollokaler* fördes upp i propositionen Vårändringsbudget för 2015. Totalt anvisades anslaget 15 miljoner kronor, varav 3 miljoner kronor förbrukades 2015. Sammanlagt inkom 24 ansökningar om bidrag varav Boverket beviljade 3 stycken.

Beställningsbemyndiganden

Tabell 2.89 UO 18 Beställningsbemyndiganden

Miljoner kronor

Anslag	Anslagsnamn	Beställnings-bemyndigande	Utestående åtaganden 2015-12-31
1:2	Omstrukturering av kommunala bostadsföretag	60	11
1:4	Innovativt byggande	10	6
1:10	Stöd gällande utveckling i strandnära lägen	2	0
1:11	Utvecklingsprojekt för jämställda offentliga rum	10	6
1:13	Upprustning av skollokaler	150	4
Summa		**232**	**27**

Inom utgiftsområdet beslutade riksdagen om beställningsbemyndiganden på 232 miljoner kronor. De utestående åtagandena uppgick till 27 miljoner kronor. Skillnaden mellan bemyndiganden och utestående åtaganden uppgick till 205 miljoner kronor. Den största skillnaden är på anslaget 1:13 *Upprustning av skollokaler* och beror främst på att förordningen trädde i kraft den 1 november 2015, vilket medförde att få beslut om framtida åtaganden hann fattas.

Garantier

Tabell 2.90 UO 18 Garantier

Miljoner kronor

Garanti	Garantiram	Utestående åtaganden 2015-12-31
Kreditgarantier för ny- och ombyggnad av bostäder m.m.	10 000	1 489
Kreditgarantier för förvärv av bostad	5 000	0
Summa	**15 000**	**1 489**

Övriga krediter

Tabell 2.91 UO 18 Övriga krediter

Miljoner kronor

Övriga krediter i Riksgäldskontoret	Kredit	Utnyttjad kredit 2015-12-31
Kredit för infriande av Boverkets garantier[1]	Obegränsad	0

[1] Regeringen har beslutat om en obegränsad kredit med stöd av 5 kap. 1 § budgetlagen (2011:203).

Riksrevisionens iakttagelser – årlig revision

Statens va-nämnd

Statens va-nämnd har fått en revisionsberättelse med *reservation* avseende sin årsredovisning för 2015. Som grund för uttalande om reservation anger Riksrevisionen följande.

Årsredovisningen för Statens va-nämnd inkom till regeringen den 23 februari 2016. Enligt 2 kap. 1 § förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag ska myndigheten senast den 22 februari lämna en årsredovisning till regeringen. Årsredovisningen har lämnats för sent och kan därmed inte anses avlämnad i enlighet med förordningens villkor.

Riksrevisionens iakttagelser – effektivitetsrevision

RiR 2015:14 Överskuldsättning – hur fungerar samhällets stöd och insatser?

Riksrevisionen har granskat effektiviteten i skuldsaneringssystemet.

Regeringen har i skrivelsen Riksrevisionens rapport om samhällets stöd till överskuldsatta (skr. 2015/16:66) redovisat vilka åtgärder som vidtagits eller avses vidtas med anledning av granskningsrapporten. Granskningsrapporten är därmed slutbehandlad.

Riksdagen har lagt regeringens skrivelse till handlingarna (bet. 2015/16:CU17, rskr. 2015/16:167).

2.4.19 Utgiftsområde 19 Regional tillväxt

Anslag

Tabell 2.92 UO 19 Anslag

Miljoner kronor

Anslag	Anslagsnamn	SB 2015	ÄB 2015	Utfall 2015	Utfall-SB 2015	Utfall-SB Procent 2015	Utfall 2014
1:1	Regionala tillväxtåtgärder	1 470		1 410	-60	-4,1	1 543
1:2	Transportbidrag	401		354	-47	-11,6	369
1:3	Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2007–2013	589		385	-204	-34,7	966
1:4	Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2014–2020	241		93	-148	-61,3	
Summa		**2 701**		**2 243**	**-458**	**-17,0**	**2 879**

Utgiftsområdet omfattar i huvudsak medel för hållbara regionala tillväxtinsatser i form av projektverksamhet och olika former av regionala företagsstöd och utbetalningar från Europeiska regionala utvecklingsfonden.

Utfallet blev 2 243 miljoner kronor, vilket är 458 miljoner kronor (17,0 procent) lägre än vad som anvisades i statens budget. Jämfört med 2014 blev utgifterna 636 miljoner kronor (22,1 procent) lägre.

Färre beviljade transportbidrag

Utfallet för anslaget 1:1 *Regionala tillväxtåtgärder* blev 1 410 miljoner kronor, vilket är 60 miljoner kronor lägre än anvisat i statens budget.

Utfallet för anslaget 1:2 *Transportbidrag* uppgick till 354 miljoner kronor, vilket är 47 miljoner kronor lägre än anvisat. Transportbidrag är en kompensation till företag i de fyra nordligaste länen för kostnadsnackdelar till följd av långa transportavstånd för varor. Bidraget ska också stimulera höjd förädlingsgrad i områdets näringsliv. Orsaken till utfallet var bl.a. förseningar av utbetalningar.

Lägre utfall för 2015 då regionalfonden är mellan olika programperioder

Utfallet för anslaget 1:3 *Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2007–2013* blev 385 miljoner kronor, vilket är 204 miljoner kronor lägre än anvisat i statens budget och 966 miljoner kronor lägre än föregående års utfall. Det beror på att programperioden avslutats.

Utbetalningar från anslaget 1:4 *Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2014–2020* är fortfarande i uppstartsfasen vilket förklarar det relativt låga utfallet på 93 miljoner kronor som är 148 miljoner kronor lägre än anvisat i statens budget.

Beställningsbemyndiganden

Tabell 2.93 UO 19 Beställningsbemyndiganden

Miljoner kronor

Anslag	Anslagsnamn	Beställnings-bemyndigande	Utestående åtaganden 2015-12-31
1:1	Regionala tillväxtåtgärder	2 895	1 934
1:4	Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2014–2020	3 550	3 164
Summa		**6 445**	**5 098**

Inom utgiftsområdet beslutade riksdagen om beställningsbemyndiganden på 6 445 miljoner kronor. De utestående åtagandena uppgick till 5 098 miljoner kronor. Skillnaden mellan bemyndiganden och utestående åtaganden uppgick till 1 347 miljoner kronor.

Övervägande delen av de stöd som beslutas inom ramen för anslaget 1:1 *Regionala tillväxtåtgärder* är antingen fleråriga samverkansprojekt med många olika offentliga och privata aktörer eller fleråriga företagsinvesteringar. De aktörer som kan fatta beslut om framtida åtaganden mot anslaget har därför små möjligheter att påverka stödens utbetalnings takt. Behovet av att fatta långsiktiga beslut, med stöd av bemyndigande, har varit mindre än vad som tidigare beräknats.

Verksamheten inom regionalfondsprogrammen, som finansieras av anslaget 1:4 *Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2014–2020*,

omfattar bl.a. fleråriga projekt som medför utgifter för kommande budgetår. Beslut om projekt inom ramen för framför allt det nationella regionalfondsprogrammet har blivit försenade vilket förklarar att behovet av att fatta långsiktiga beslut, med stöd av bemyndigande, har varit mindre än vad som tidigare beräknats.

2.4.20 Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård

Anslag

Tabell 2.94 UO 20 Anslag

Miljoner kronor

Anslag	Anslagsnamn	SB 2015	ÄB 2015	Utfall 2015	Utfall-SB 2015	Utfall-SB Procent 2015	Utfall 2014
1:1	Naturvårdsverket	378	15	397	19	5,0	386
1:2	Miljöövervakning m.m.	281	25	303	21	7,6	292
1:3	Åtgärder för värdefull natur	650	110	738	88	13,6	639
1:4	Sanering och återställning av förorenade områden	420		446	26	6,1	387
1:7	Avgifter till Internationella organisationer	183	7	203	20	10,8	157
1:8	Supermiljöbilspremie	215	132	347	132	61,4	117
1:12	Åtgärder för havs- och vattenmiljö	667	20	687	20	3,0	668
1:14	Internationellt miljösamarbete	34	22	53	19	55,0	24
1:15	Hållbara städer	80		-6	-86	-107,5	6
1:16	Skydd av värdefull natur	715	245	955	240	33,6	811
1:18	Klimatinvesteringar i kommuner och regioner		125	99	99	0,0	
	Övriga anslag	1 718	5	1 718	-1	-0,1	1 598
Summa		**5 341**	**706**	**5 938**	**597**	**11,2**	**5 085**

Utgiftsområdet omfattar områdena miljöpolitik och miljöforskning. Området miljöpolitik avser bl.a. frågor som rör klimat, naturvård, havs- och vattenvård. Området miljöforskning består främst av forskning om miljö- och samhällsbyggande vid Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande (Formas).

Utfallet för utgiftsområdet uppgick till 5 938 miljoner kronor och är därmed 597 miljoner kronor (11,2 procent) högre än vad som anvisades i statens budget. Jämfört med 2014 blev utfallet 853 miljoner kronor (16,8 procent) högre.

Medel som tillförts i vårändringsbudgeten möjliggör fler beslut om bidrag

Utfallet för anslaget 1:3 *Åtgärder för värdefull natur* blev 738 miljoner kronor, vilket är 88 miljoner kronor (13,6 procent) högre än anvisat i statens budget. Anslaget anvisades ytterligare 110 miljoner kronor i propositionen Vårändringsbudget för 2015. Det medförde att Naturvårdsverket kunde öka antalet beslut om bidrag till länsstyrelserna, stiftelser och en lokal förvaltningsorganisation. Av de extra medlen som anvisades i vårändringsbudgeten fördelades 87 miljoner kronor till länsstyrelserna för bl. a. skötsel av naturreservat och underhåll av Naturvårdsverkets byggnader.

Utfallet för anslaget 1:4 *Sanering och återställning av förorenade områden* blev 446 miljoner kronor, vilket är 26 miljoner kronor (6,1 procent) högre än anvisat i statens budget. Naturvårdsverket har fattat 51 beslut om åtgärder för att återställa och sanera förorenade områden 2015 jämfört med 40 beslut 2014. Naturvårdsverket och länsstyrelserna har under året arbetat med att minska de oförbrukade bidragen för efterbehandlingen. De har 2015 fördelat 99 procent av tillgängliga medel att jämföra med 92 procent 2014.

Utfallet för anslaget 1:7 *Avgifter till internationella organisationer* blev 203 miljoner kronor, vilket är 20 miljoner kronor (10,8 procent) högre än anvisat i statens budget. De flesta avgifterna är angivna i andra valutor än svenska kronor. Den relativt svaga kronkursen bidrog till att utfallet blev högre än beräknat.

Fortsatt ökning av efterfrågan på Supermiljöbilspremien

Utfallet för anslaget 1:8 *Supermiljöbilspremie* blev 347 miljoner kronor vilket är 132 miljoner kronor (61,4 procent) högre än anvisat i statens budget och 230 miljoner kronor högre än 2014. År 2014 förbrukades medlen innan året var slut. Genom ändring i förordningen (2011:1590) om supermiljöbildpremie möjliggjorde regeringen utbetalning av bidrag 2015 avseende

bidragsberättigade bilar som ställts på efter augusti 2014. Även 2015 visade sig efterfrågan på supermiljöbilspremien öka, vilket resulterade i att anslaget anvisades ytterligare 132 miljoner kronor i höständringsbudgeten. Supermiljöbilspremien uppgick till maximalt 40 000 kronor per fordon under 2015.

Utfallet för Hållbara städer negativt
Utfallet för anslaget 1:15 *Hållbara städer* blev -6 miljoner kronor vilket innebär att staten har haft högre inkomster på anslaget än utgifter. Inkomsterna under anslaget beror på att återkrav av tidigare utbetalade bidrag översteg utbetalade bidrag under 2015. Den vanligaste orsaken till återkrav är att bidragstagaren inte har fullgjort de åtaganden som utgjorde grunden för rätten till bidrag. Anslaget utnyttjades inte för nya ansökningar under 2015.

Utfallet för anslaget 1:16 *Skydd av värdefull natur* uppgick till 955 miljoner kronor, vilket är 240 miljoner kronor mer än budgeterat. Anslaget tillfördes 245 miljoner kronor i propositionen Vårändringsbudget för 2015. Totalt har ca 25 000 hektar mark säkrats för naturvårdsändamål 2015, vilket är ca 10 000 hektar mer än 2014.

Beställningsbemyndiganden

Tabell 2.95 UO 20 Beställningsbemyndiganden

Miljoner kronor

Anslag	Anslagsnamn	Beställnings-bemyndigande	Utestående åtaganden 2015-12-31
1:2	Miljöövervakning m.m.	100	60
1:3	Åtgärder för värdefull natur	350	226
1:4	Sanering och återställning av förorenade områden	1 040	840
1:5	Miljöforskning	102	100
1:10	Klimatanpassning	50	1
1:12	Åtgärder för havs- och vattenmiljö	215	199
1:13	Insatser för internationella klimatinvesteringar	1 700	1 385
1:14	Internationellt miljösamarbete	23	3
1:16	Skydd av värdefull natur	45	41
1:18	Klimatinvesteringar i kommuner och regioner	300	187
2:2	Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning	1 600	1 071
Summa		**5 525**	**4 113**

Inom utgiftsområdet beslutade riksdagen om beställningsbemyndiganden på 5 525 miljoner kronor. De utestående åtagandena uppgick till 4 113 miljoner kronor. Skillnaden mellan bemyndiganden och utestående åtaganden uppgick till 1 412 miljoner kronor.

Skillnaden för anslaget 2:2 *Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande*: *Forskning* var den enskilt största. Anledningen är att vid tidpunkten för budgeteringen är en betydande andel av utlysningarna av forskningsmedel för de kommande åren ännu inte planerade. Detta medför svårigheter att fullt ut förutse kommande åtaganden, framför allt för den senare delen av perioden.

Riksrevisionens iakttagelser – årlig revision

Naturvårdsverket

Naturvårdsverket har fått en revisionsberättelse med *upplysning* avseende sin årsredovisning för 2015.

Upplysning av särskild betydelse
Riksrevisionen har fäst uppmärksamhet vid att Naturvårdsverket år 2013 överskred befogenheten avseende åtaganden för anslaget 1:2 *Miljöövervakning m.m.*, ap. 6, under utgiftsområde 20 Allmän miljö och naturvård. Vid utgången av år 2015 är effekten av detta att bemyndiganderamen enligt undantagsregeln i 17 § andra stycket anslagsförordningen (2011:223) har överskridits med ca 5,1 miljoner kronor.

Kemikalieinspektionen

Kemikalieinspektionen har fått en revisionsberättelse med *upplysning* avseende sin årsredovisning för 2015.

Upplysning av särskild betydelse
Riksrevisionen har fäst uppmärksamhet vid att Kemikalieinspektionen i sin årsredovisning redovisar resultatet av avgiftsbelagd verksamhet där avgifterna inte disponeras. Det finns ett stort överskott för allmänkemikalieavgifter respektive ett stort underskott för bekämpningsmedelsavgifter. På grund av otydligheter i den ekonomiska styrningen för dessa resultatområden har myndigheten inte getts möjlighet att efterleva de ekonomiska målen.

Riksrevisionens iakttagelser -effektivitetsrevision

RiR 2009:21 Vad är Sveriges utsläppsrätter värda? Hanteringen och rapporteringen av Sveriges Kyotoenheter.

Riksrevisionen har granskat Sveriges förväntade överskott av utsläppsutrymme under Kyotoprotokollet. Riksdagen har med anledning av granskningsrapporten gett regeringen tillkänna att hanteringen av överskottet av utsläppsutrymme ska underställas riksdagen för beslut.

Regeringen har redovisat vidtagna åtgärder och hur överskottet av utsläppsutrymme ska hanteras i propositionen Godkännanden för Kyotoprotokollets andra åtagandeperiod (prop. 2014/15:81), i budgetpropositionen för 2015 (prop. 2014/15:1 utg.omr. 20) samt i budgetpropositionen för 2016 (prop. 2015/16:1 utg. omr. 20)

Riksdagen biföll den 27 maj 2015 regeringens förslag i propositionen 2014/15:81 (bet. 2014/15:MJU13, rskr. 2014/15:202). Under hösten 2015 utarbetades förslag till regeringsbeslut för uppdrag till Energimyndigheten att genomföra de förslag i propositionen Godkännanden för Kyotoprotokollets andra åtagandeperiod som riksdagen har behandlat. Regeringsbeslut togs den 22 oktober 2015 och Energimyndigheten genomförde fullgörande och annullering den 3 november 2015. Hur Sveriges innehav av kyotoenheter från klimatprojekt utomlands ska hanteras har ännu inte underställts riksdagen för beslut.

Regeringen gav i 2016 års regleringsbrev uppdrag till Statens energimyndighet att utreda hur de utsläppsminskningsenheter som har erhållits och erhålls genom programmet för internationella klimatinsatser bör bokföras och redovisas inom staten. I utredningen ingår att analysera värdet på enheterna så att ett värde kan fastställas per den 31 december 2016. Uppdraget ska genomföras i dialog med Ekonomistyrningsverket och ska redovisas till Regeringskansliet (Miljö- och energidepartementet) senast den 15 september 2016.

RiR 2015:10 Transporter av farligt avfall – fungerar tillsynen?

Riksrevisionen har granskat om regeringen och de ansvariga myndigheterna har överblick och en effektiv tillsyn över gränsöverskridande och nationella transporter av farligt avfall.

Regeringen har i skrivelsen om tillsyn över transporter av farligt avfall (skr. 2015/16:45) redovisat vilka åtgärder som vidtagits eller avses vidtas med anledning av granskningsrapporten. Granskningsrapporten är därmed slutbehandlad.

Riksdagen har lagt regeringens skrivelse till handlingarna (bet. 2015/16:MJU7, rskr. 2015/16:45).

2.4.21 Utgiftsområde 21 Energi

Anslag

Tabell 2.96 UO 21 Anslag

Miljoner kronor

Anslag	Anslagsnamn	SB 2015	ÄB 2015	Utfall 2015	Utfall-SB 2015	Utfall-SB Procent 2015	Utfall 2014
1:1	Statens energimyndighet	274	-12	265	-9	-3,4	279
1:2	Insatser för energieffektivisering	243		195	-48	-19,7	113
1:4	Energiforskning	1 193		1 140	-52	-4,4	1 401
1:11	Laddinfrastruktur	75	-75		-75	0,0	
1:10 (2014)	Energieffektiviseringsprogram				0	0,0	258
	Övriga anslag	685		690	5	0,8	807
Summa		**2 470**	**-87**	**2 291**	**-179**	**-7,2**	**2 858**

Utgiftsområdet omfattar frågor om tillförsel, distribution och användning av energi och syftar till att förena ekologisk hållbarhet, konkurrenskraft och försörjningstrygghet. Det är främst Statens energimyndighet, Energimarknadsinspektionen och Affärsverket svenska kraftnät som ansvarar för att genomföra åtgärderna inom området.

Utfallet uppgick till 2 291 miljoner kronor och blev därmed 179 miljoner kronor (7,2 procent) lägre än vad som anvisades i statens budget. Jämfört med 2014 minskade utgifterna med 568 miljoner kronor (19,9 procent).

Lägre utfall inom insatser för energieffektivisering
Utfallet för anslaget 1:2 *Insatser för energieffektivisering* blev 195 miljoner kronor, vilket är 48 miljoner kronor (19,7 procent) lägre än anvisat i statens budget. Orsaken till det lägre utfallet är framför allt att medfinansiering av det nationella regionalfondsprogrammet blev 25 miljoner kronor lägre än beräknat på grund av förseningar. Medfinansieringen uppgick till 15 miljoner kronor 2015.

Lägre utfall för forskningsprojekt 2015
Utfallet för anslaget 1:4 *Energiforskning* blev 1 140 miljoner kronor, vilket är 52 miljoner kronor lägre än anvisat. Det lägre utfallet beror delvis på hög arbetsbelastning kopplat till det nationella regionfondsprogrammet.

Utfallet för anslaget blev 261 miljoner kronor lägre än föregående år. Det beror framför allt på att utfallet 2014 belastades med utgifter gällande forskningsprojekt för 2013.

Omfördelning av anslag i statens budget
Anslaget 1: 11 *Laddinfrastruktur* minskades med 75 miljoner kronor i propositionen Vårändringsbudget för 2015, vilket var samma belopp som anvisades i den ursprungliga budgeten. Satsningen genomfördes i stället inom ramen för det nya anslaget, 1:18 *Klimatinvesteringar i kommuner och regioner* under utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård.

Beställningsbemyndiganden

Tabell 2.97 UO 21 Beställningsbemyndigande

Miljoner kronor

Anslag	Anslagsnamn	Beställnings-bemyndigande	Utestående åtaganden 2015-12-31
1:2	Insatser för energieffektivisering	384	115
1:3	Stöd för marknadsintroduktion av vindkraft	8	4
1:4	Energiforskning	3 500	1 902
1:8	Energiteknik	140	130
1:9	Elberedskap	330	159
1:10	Avgifter till Internationella organisationer	30	28
1:12	Laddinfrastruktur	150	0
Summa		**4 542**	**2 338**

Inom utgiftsområdet beslutade riksdagen om beställningsbemyndiganden på 4 542 miljoner kronor. De utestående åtagandena uppgick till 2 338 miljoner kronor. Skillnaden mellan bemyndiganden och utestående åtaganden

uppgick till 2 204 miljoner kronor och är huvudsakligen hänförlig till anslaget 1:5 *Energiforskning*. Skillnaden på 1 598 miljoner kronor för detta anslag beror till stor del på att bemyndigandet innefattade planerade åtaganden för storskaliga demonstrationsanläggningar. Några större sådana åtaganden har dock inte ingåtts 2015.

Utlåning

Tabell 2.98 UO 21 Utlåning

Miljoner kronor

Utlåning	Låneram	Lån 2015-12-31
Delägarlån till bolag i vilka Svenska Kraftnät förvaltar statens aktier	300	0

Inom utgiftsområdet uppgick låneramen som riksdagen beslutat om till 300 miljoner kronor. Låneramen utnyttjades inte 2015.

Inomstatliga lån

Tabell 2.99 UO 21 Inomstatliga lån

Miljoner kronor

Inomstatliga lån	Låneram	Lån 2015-12-31
Affärsverket svenska kraftnäts lån i och utanför Riksgäldskontoret	10 300	5 087

Inom utgiftsområdet har riksdagen fastställt en låneram på 10 300 miljoner kronor för Svenska kraftnät. Utestående lån vid utgången av 2015 var 5 087 miljoner kronor.

2.4.22 Utgiftsområde 22 Kommunikationer

Anslag

Tabell 2.100 UO 22 Anslag

Miljoner kronor

Anslag	Anslagsnamn	SB 2015	ÄB 2015	Utfall 2015	Utfall-SB 2015	Utfall-SB Procent 2015	Utfall 2014
1:1	Utveckling av statens transportinfrastruktur	21 719		19 491	-2 228	-10,3	17 935
1:2	Vidmakthållande av statens transportinfrastruktur	19 582	620	20 706	1 124	5,7	19 716
1:3	Trafikverket	1 283		1 287	4	0,3	1 361
1:5	Ersättning för viss kanal- och slussinfrastruktur	162		89	-74	-45,4	162
1:10	Från EU-budgeten finansierade stöd till Transeuropeiska nätverk	349		123	-225	-64,7	309
1:11	Trängselskatt i Stockholm	1 005		1 007	2	0,2	435
1:14	Trängselskatt i Göteborg	889		825	-64	-7,2	897
1:1 (2013)	Väghållning				0	0,0	1 615
	Övriga anslag	3 883	-41	3 716	-168	-4,3	3 531
Summa		**48 871**	**579**	**47 242**	**-1 629**	**-3,3**	**45 962**

Utgiftsområdet omfattar transportpolitiken och politiken för informationssamhället.

Utfallet uppgick till 47 242 miljoner kronor och är därmed 1 629 miljoner kronor (3,3 procent) lägre än vad som anvisades i statens budget. Jämfört med 2014 ökade utgifterna med 1 281 miljoner kronor (2,8 procent).

Trafikverket ansvarar för den långsiktiga infrastrukturplaneringen för vägtrafik, järnvägstrafik, sjöfart och luftfart samt för att bygga och driva statliga vägar och järnvägar. Hur mycket Trafikverket investerar bestäms av anvisade anslag, de lån som Trafikverket tar upp och tillskott de får via medfinansiering i form av externa bidrag. Utfallet som redovisas här är endast den verksamhet som är finansierad med anslag.

Från och med 2014 redovisas den största delen av utgiftsområdet på två trafikslagsöverskridande anslag. Anslaget 1:1 *Utveckling av statens transportinfrastruktur* används för investeringar och andra åtgärder för att utveckla transportsystemet och anslaget 1:2 *Vidmakthållande av statens transportinfrastruktur* används för att vidmakthålla den befintliga infrastrukturens funktion.

Lågt ränteläge medför lägre utgifter för utveckling av statens transportinfrastruktur

Utfallet för anslaget 1:1 *Utveckling av statens transportinfrastruktur* blev 19 491 miljoner kronor, vilket är 2 228 miljoner kronor (10,3 procent) lägre än anvisat i statens budget. Räntekostnaderna blev 803 miljoner kronor lägre än beräknat i statens budget på grund av det låga ränteläget under 2015. År 2014 utnyttjades en anslagskredit på 906 miljoner kronor under anslaget, 2015 blev i stället utgående överföringsbelopp ett anslagssparande på 1 321 miljoner kronor. Båda dessa faktorer medför att utfallet blev lägre än anvisat i statens budget.

Utfallet för anslaget 1:2 *Vidmakthållande av statens transportinfrastruktur* blev 20 706 miljoner kronor, vilket är 1 124 miljoner kronor (5,7 procent) högre än anvisat i den ursprungliga budgeten. I propositionen Vårändringsbudget för 2015 anvisades ytterligare 620 miljoner kronor för att förstärka underhållet av järnvägen. Utgifterna för transportinfrastruktur förskjuts ofta mellan åren.

Utfallet för anslaget 1:5 *Ersättning till viss kanal- och slussinfrastruktur* uppgick till 89 miljoner kronor, vilket är 74 miljoner kronor lägre än anvisat. Utgifterna avser statsbidrag för att täcka underskott vid drift av Trollhätte kanal och Säffle kanaler. Under 2015 har Sjöfartsverket återbetalat en del av anslagsmedlen, eftersom alla utgifter inte fick finansieras med anslag. Detta förklarar skillnaden mellan utfallet och anvisat i statens budget. Det förklarar också skillnaderna i utfall mellan 2015 och 2014.

TEN-T bidrag
Europeiska unionen (EU) ger normalt årligen bidrag till projekt och studier för investeringar i transportinfrastruktur som ingår i det transeuropeiska transportnätverket (TEN-T). Bidragen från EU redovisas på inkomstsidan av statens budget (inkomsttitel 6511) och de aktuella projektens utfall belastar sedan anslaget 1:10 *Från EU-budgeten finansierade stöd till Transeuropeiska nätverk*. Bidragen från EU är medfinansiering som utökar den totala ramen för Sveriges investeringar i transportinfrastruktur. Utfallet för anslaget blev 123 miljoner kronor, vilket är 225 miljoner kronor (64,7 procent) lägre än anvisat i statens budget. Att utfallet blev lägre än budgeterat beror främst på att färre projekt beviljats bidrag i utlysningen för 2014. Utfallet minskade med 186 miljoner kronor (60,2 procent) jämfört med 2014.

Trängselskatt i Stockholm
Utfallet för anslaget 1:11 *Trängselskatt i Stockholm* blev 825 miljoner kronor, vilket är 2 miljoner kronor (0,2 procent) lägre än anvisat. Anslaget används huvudsakligen till investeringar i Förbifart Stockholm och andra väganknutna projekt i Stockholmsområdet, i enlighet med den s.k. Stockholmsöverenskommelsen. Anslaget finansierar även system- och administrationskostnader för trängselskattesystemet i Stockholm. De anvisade medlen i statens budget är en beräkning av hur stora intäkterna från trängselskattesystemet förväntas bli. Det största objektet i Stockholmsöverenskommelsen är E4 Förbifart Stockholm som är en ny sträckning för E4 väster om Stockholm. Arbetsplanen vann laga kraft under senvåren 2014. I oktober 2014 beslutade regeringen att frysa produktionen. Frysningen upphävdes fr.o.m. den 1 januari 2015 och produktionen återupptogs.

Utfallet för anslaget 1:14 *Trängselskatt i Göteborg* blev 825 miljoner kronor, vilket är 64 miljoner kronor (7,2 procent) lägre än anvisat. Anslaget används i huvudsak till investeringar i kollektivtrafik, järnväg och väg. Några sådana investeringar är Västlänken och en ny vägtunnel under och järnvägsbro över Göta älv vid Marieholm. Anslaget finansierar även system- och administrationskostnader för trängselskattesystemet i Göteborg. Anslagskonstruktionen är densamma som för trängselskatteanslaget för Stockholm.

Svårt att göra jämförelser mellan åren
Eftersom underindelningen av anslagen förändrats mellan åren är det svårt att göra jämförelser mellan åren på lägre nivå än anslagsnivå. I tabell 2.101 och tabell 2.102 jämförs utfallen för anslagen 1:1 *Utveckling av statens transportinfrastruktur* och 1:2 *Vidmakthållande av statens transportinfrastruktur* med motsvarande anslags- och eller delposter för 2014. I flera fall är det omöjligt att jämföra posterna med varandra, i dessa fall redovisas de på olika rader i tabellerna.

Tabell 2.101 Utveckling av statens transportinfrastruktur
Miljoner kronor

	2015	2014
Investeringar i regional plan	2 958	2 404
Räntor och återbetalning av lån för järnvägar	1 452	1 412
Räntor och återbetalning av lån för vägar	306	307
Bidrag till Inlandsbanan och Öresundsbrokonsortiet	476	431
Delsumma	**5 192**	**4 554**
Större järnvägsinvesteringar enligt nationell plan	8 269	
Större väginvesteringar enligt nationell plan	2 368	
Trimning och effektivisering samt miljöinvesteringar	1 998	
Planering, stöd och myndighetsutövning	1 010	
Järnvägsinvesteringar i nationell plan		7 207
Väginvesteringar i nationell plan		5 584
Övrigt	654	590
Delsumma	**14 299**	**13 381**
Summa anslag, utveckling av statens transportinfrastruktur	**19 491**	**17 935**
Äldre anslag		**385**
Summa		**18 319**

Utfallet för anslag 1:1 *Utveckling av statens transportinfrastruktur* blev 19 491 miljoner kronor. Under 2014 användes även en del av det under 2013 års budget uppförda anslaget 1:1 (2013) *Väghållning* till viss del för utveckling av statens transportinfrastruktur. Sammantaget innebär det att utgifterna för utveckling av transportinfrastrukturen ökade med 1 172 miljoner kronor (6,4 procent).

De största utgifterna under anslaget är större järnvägsinvesteringar enligt nationell plan. Dessa

utgifter uppgick till 8 269 miljoner kronor, eller 42 procent av utgifterna under anslaget. Stora banprojekt som ingår i den nationella planen och som pågick under 2015 är:

- Citybanan i Stockholm, en 6 kilometer lång pendeltågstunnel under centrala Stockholm, med två nya stationer: Stockholm City och Stockholm Odenplan. Dessutom byggs en 1,4 kilometer lång järnvägsbro i Årsta.
- Tunneln genom Hallandsåsen.
- Dubbelspår på hamnbanan i Göteborg. I dag har järnvägslänken mellan Göteborgs hamn och övriga Sverige enkelspår på den nästan 10 kilometer långa banan.
- Södra Marieholmsbron, en ny bro över Göta älv med gång- och cykelbana samt spår.
- Dubbelspår mellan Strängnäs och Härad.

Större väginvesteringar enligt nationell plan uppgick till 2 368 miljoner kronor eller 12 procent av anslaget. Stora vägprojekt som ingår i den nationella planen och som pågick under 2015 är:

- E4 Förbifart Stockholm.
- Riksväg 40 Ulricehamn (Rångedala - Hester).
- E4 Sundsvall.
- Bättre vägar för tyngre trafik mellan Kaunisvaara och Svappavaara. Till följd av att brytningen av järnmalm har minskat har förutsättningarna för vägprojekten ändrats och förbifarterna är avbrutna. Övriga byggnationer som har påbörjats längs sträckan färdigställs.
- Riksväg 56 Stingtorpet-Tärnsjö.

Tabell 2.102 Vidmakthållande av statens transportinfrastruktur

Miljoner kronor

	2015	2014
Drift och underhåll av vägar	10 333	9 333
Bärighet och tjälsäkring av vägar	1 787	1 767
Drift, underhåll och trafikledning på järnväg	7 346	7 511
Bidrag för drift av enskild väg	1 093	1 105
Forskning och innovation	146	
Delsumma	**20 706**	**19 716**
Äldre anslag		828
Summa		**20 543**

Utfallet för anslaget 1:2 *Vidmakthållande av statens transportinfrastruktur* blev 20 706 miljoner kronor. Under 2014 användes även en del av det under 2013 års budget uppförda anslaget 1:1 (2013) *Väghållning* för vidmakthållande av statens transportinfrastruktur. Sammantaget innebär det att utgifterna för vidmakthållande ökade med 163 miljoner kronor (0,8 procent).

Drift och underhållsutgifterna för det statliga vägnätet och tillhörande gång- och cykelvägar uppgick till 10 333 miljoner kronor, vilket är 1 000 miljoner kronor (10,7 procent) högre än 2014. Utgifterna för drift, underhåll och trafikledning på järnväg minskade med 165 miljoner kronor (2,2 procent) och uppgick till 7 346 miljoner kronor 2015.

Beställningsbemyndiganden

Tabell 2.103 UO 22 Beställningsbemyndiganden

Miljoner kronor

Anslag	Anslagsnamn	Beställnings-bemyndigande	Utestående åtaganden 2015-12-31
1:1	Utveckling av statens transportinfrastruktur	94 800	84 906
1:2	Vidmakthållande av statens transportinfrastruktur	18 008	17 464
1:7	Trafikavtal	7 500	6 408
1:11	Trängselskatt i Stockholm	12 500	10 929
1:14	Trängselskatt i Göteborg	4 000	2 540
2:2	Ersättning för särskilda tjänster till funktionshindrade	170	167
2:3	Grundläggande betaltjänster	36	33
2:5	Driftsäker och tillgänglig elektronisk kommunikation	110	71
Summa		**137 124**	**122 518**

Inom utgiftsområdet beslutade riksdagen om beställningsbemyndiganden på 137 124 miljoner kronor. De utestående åtagandena uppgick till 122 518 miljoner kronor. Skillnaden mellan bemyndiganden och utestående åtaganden uppgick till 14 606 miljoner kronor och är huvudsakligen hänförlig till anslaget 1:1 *Utveckling av statens transportinfrastruktur*, 1:11 *Trängselskatt i Stockholm* och 1:14 *Trängselskatt i Göteborg*.

För anslaget 1:1 *Utveckling av statens transportinfrastruktur* uppgår skillnaden mellan beslutat bemyndigande och utestående åtaganden till 9 894 miljoner kronor. Det beror bl.a. på att avtalen om medfinansiering har ökat jämfört med tidigare beräkningar och att

räntekostnaderna för upptagna lån blev lägre än väntat på grund av den låga marknadsräntan.

För anslaget 1:11 *Trängselskatt i Stockholm* och anslaget 1:14 *Trängselskatt i Göteborg* beror skillnaden på att investeringar förskjutits och avtal därmed inte tecknats som planerat.

Utlåning

Tabell 2.104 UO 22 Utlåning

Miljoner kronor

Utlåning	Låneram	Lån 2015-12-31
A-train AB [1]	1 000	1 000
Svedab AB [2]	5 800	5 396
Summa	**6 800**	**6 396**

[1] Prop. 1993/94:213, bet. 1993/94:TU36, rskr. 1993/94:436.
[2] Prop. 2009/10:1, bet. 2009/10:TU1, rskr. 2009/10:117. Låneramen för Svedab AB är 3 361 miljoner kronor exklusive räntor och mervärdesskatt.

Inom utgiftsområdet har riksdagen beslutat om låneramar på 6 800 miljoner kronor för utlåning. Utestående lån vid utgången av 2015 var 6 396 miljoner kronor.

Lånet till Svensk-Danska Broförbindelsen Svedab AB (Svedab), får enligt riksdagens beslut uppgå till 3 361miljoner kronor i 2009 års priser och därutöver mervärdesskatt och ränta. Lånet uppgick vid utgången av 2015 till 5 396 miljoner kronor. Enligt Svedab uppgick mervärdesskatten till 230 miljoner kronor och räntan till 1 752 miljoner kronor i löpande priser, fram till den 31 december 2015. Utnyttjad ram exklusive dessa poster var därmed 3 413 miljoner kronor i löpande priser, vilket motsvarades av 3 311 miljoner kronor i 2009 års priser.

Inomstatliga lån

Tabell 2.105 UO 22 Inomstatliga lån

Miljoner kronor

Inomstatliga lån	Låneram	Lån 2015-12-31
Vissa infrastrukturprojekt	43 000	41 507
Sjöfartsverkets lång- och kortfristiga lån i eller utanför Riksgäldskontoret	835	0
Luftfartsverkets lån i och utanför Riksgäldskontoret	1 500	0
Summa	**45 335**	**41 507**

Riksdagen har fattat beslut om låneramar på 45 335 miljoner kronor. Utestående lån vid utgången av 2015 var 41 507 miljoner kronor.

Garantier

Tabell 2.106 UO 22 Garantier

Miljoner kronor eller annan angiven valuta

Garanti	Garantiram	Utestående åtaganden 2015-12-31
Kreditgaranti till Öresundsbro Konsortiets upplåning[1]	Obegränsad	18 512
Kapitaltäckningsgaranti Arlandabanan Infrastructure AB[2]		
Kapitaltäckningsgaranti SVEDAB AB[3]		
Pensionsgaranti (inkl. efterborgen), Posten AB (inkl. Posten Logistik AB, Posten Meddelande AB) [4]	Obegränsad	6 033
Garantikapital Eurofima[5]	CHF 42	354
Kreditgaranti Eurofima	CHF 52	438
Summa		**24 983**

[1] Prop. 1990/91:158, bet. 1990/91:TU31, rskr. 1990/91:379.
[2] Prop. 1995/96:65, bet. 1995/96:TU5, rskr. 1995/96:97.
[3] Prop. 1992/93:100; bet. 1994/95:TU2, rskr. 1994/95:50.
[4] I samband med bolagisering av statliga affärsverk beslutade riksdagen om statliga borgen för överlåtna pensionsåtaganden (prop. 1991/92:150, bet. 1991/92:FiU30, rskr. 1991/92:350). Utfallet avser pensionsskulden per den 31 december 2014.
[5] Den beslutade garantiramen (prop. 1992/93:176, bet. 1992/93:TU36, rskr. 1992/93:116) uppgår endast till 33 600 000 CHF. Resterande åtagande om 8 000 000 schweizerfranc uppstod i samband med emissionen 1997 då aktierna förvaltades av affärsverket Statens järnvägar.
Valutakurser från Riksbanken per den 30 december 2015.
CHF=8,428701.

Riksrevisionens iakttagelser – årlig revision

Transportstyrelsen

Transportstyrelsen har fått en revisionsberättelse med *upplysning* avseende sin årsredovisning för 2015.

Upplysning av särskild betydelse

Riksrevisionen har fäst uppmärksamhet vid att Transportstyrelsen inte har någon bemyndiganderam kopplad till anslaget 1:8 *Supermiljöbilspremie*, ap 1, under utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård. Det framgår av årsredovisningen att det vid årsskiftet fanns 1 479 fordon som var berättigande till supermiljöbilspremie 2015 men som inte hade fått den. Dessa utestående premier uppgår till maximalt 58 771 tkr och belastar 2016 års anslag. Eftersom grunden för premien regleras av en förordning har Transportstyrelsen ingen möjlighet att påverka hur många fordon som blir berättigade till stöd.

2.4.23 Utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel

Anslag

Tabell 2.107 UO 23 Anslag

Miljoner kronor

Anslag	Anslagsnamn	SB 2015	ÄB 2015	Utfall 2015	Utfall-SB 2015	Utfall-SB Procent 2015	Utfall 2014
1:10	Gårdsstöd m.m.	6 097		5 607	-490	-8,0	6 149
1:11	Intervention för jordbruksprodukter m.m.	129		112	-17	-13,3	131
1:14	Från EU-budgeten finansierade strukturstöd till fisket m.m.	143		51	-92	-64,2	66
1:18	Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur	2 741		1 789	-951	-34,7	3 075
1:19	Från EU-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur	2 084		1 427	-657	-31,5	2 340
1:24	Sveriges lantbruksuniversitet	1 716	7	1 723	7	0,4	1 706
	Övriga anslag	2 746	18	2 688	-58	-2,1	2 736
Summa		**15 656**	**25**	**13 398**	**-2 258**	**-14,4**	**16 203**

Utgiftsområdet omfattar i huvudsak verksamhet inom områdena jordbruks- och trädgårdsnäring, fiskerinäring, livsmedel, skog, djur, landsbygd och jakt samt rennäring och samefrågor.

Utfallet uppgick till 13 398 miljoner kronor och är därmed 2 258 miljoner kronor (14,4 procent) lägre än vad som anvisades i statens budget. Jämfört med 2014 minskade utgifterna inom området med 2 805 miljoner kronor (17,3 procent).

Lägre utgifter för gårdsstöd

Utfallet för anslaget 1:10 *Gårdsstöd m.m*. blev 5 607 miljoner kronor, vilket är 490 miljoner kronor (8,0 procent) lägre än anvisat i statens budget. Jämfört med 2014 blev utfallet 542 miljoner kronor (8,8 procent) lägre. Det lägre utfallet förklaras främst av att utbetalningarna blev försenade på grund av att it-system för kontroll och handläggning av ansökningar ännu inte var i full funktion. Även kursdifferenser påverkar anslaget. Den försvagade kronkursen ledde till högre utgifter 2015, vilket påverkade utfallet åt motsatt håll.

Försenad start av havs- och fiskeriprogrammet 2014–2020

Utfallet för anslaget 1:14 *Från EU-budgeten finansierade strukturstöd till fisket m.m.* blev 51 miljoner kronor. Det är 92 miljoner kronor (64,2 procent) lägre än anvisat. Orsaken till det lägre utfallet är att programstarten dröjde fram till hösten 2015.

Förseningar i program för landsbygden

Utfallet för anslaget 1:18 *Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur* blev 1 789 miljoner kronor. Det är 951 miljoner kronor (34,7 procent) lägre än anvisat i statens budget och 1 286 miljoner kronor (41,8 procent) lägre än föregående år. Anslaget används främst för utgifter för nationell medfinansiering av åtgärder i enlighet med landsbygdsprogrammet för Sverige för perioderna 2007–2013 och 2014–2020. Det låga utfallet beror i huvudsak på förseningar inom vissa delar av programmet för perioden 2014–2020.

Utgifterna för anslaget 1:19 *Från EU-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur* blev 1 427 miljoner kronor, vilket är 657 miljoner kronor (31,5 procent) lägre än anvisat. Anledningen till minskningen är förseningar inom vissa delar i programmet för programperioden 2014–2020. Utfallet blev 913 miljoner kronor (39,0 procent) lägre än 2014.

Beställningsbemyndiganden

Tabell 2.108 UO 23 Beställningsbemyndiganden

Miljoner kronor

Anslag	Anslagsnamn	Beställnings-bemyndigande	Utestående åtaganden 2015-12-31
1:2	Insatser för skogsbruket	120	46
1:11	Intervention för jordbruksprodukter m.m.	102	68
1:13	Strukturstöd till fisket m.m.	194	0
1:14	Från EU-budgeten finansierade strukturstöd till fisket m.m.	915	0
1:18	Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur	13 306	418
1:19	Från EU-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur	9 682	286
1:20	Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket	175	115
1:25	Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och samfinansierad forskning	1 400	733
Summa		**25 894**	**1 665**

Inom utgiftsområdet beslutade riksdagen om beställningsbemyndiganden på 25 894 miljoner kronor. De utestående åtagandena uppgick till 1 665 miljoner kronor. Skillnaden mellan bemyndiganden och utestående åtaganden uppgick till 24 229 miljoner kronor och var främst hänförlig till anslagen 1:18 *Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur* och 1:19 *Från EU-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur*. Huvudelen av bemyndigandena för dessa två anslag avser ekonomiska åtaganden som planeras inom ramen för Landsbygdsprogram för Sverige 2014–2020. Anslagen ska gälla för hela programperioden och ett bemyndigande finns eftersom landsbygdsprogrammet till stor del består av fleråriga åtaganden. Det låga utnyttjandet av bemyndigandena beror dels på att de avser hela programperioden dels på att vissa beslut blivit försenade.

Garantier

Tabell 2.109 UO 23 Garantier

Miljoner kronor

Garanti	Garantiram	Utestående åtaganden 2015-12-31
Programgarantier		1
Kreditgarantier för mjölkföretag	500	0
Summa	**500**	**1**

Övriga krediter

Tabell 2.110 UO 23 Övriga krediter

Miljoner kronor

Övriga krediter i Riksgäldskontoret	Kredit	Utnyttjad kredit 2015-12-31
Viltvårdsfondens kredit i Riksgäldskontoret	5	0

2.4.24 Utgiftsområde 24 Näringsliv

Anslag

Tabell 2.111 UO 24 Anslag

Miljoner kronor

Anslag	Anslagsnamn	SB 2015	ÄB 2015	Utfall 2015	Utfall-SB 2015	Utfall-SB Procent 2015	Utfall 2014
1:2	Verket för innovationssystem: Forskning och utveckling	2 449	-30	2 443	-6	-0,2	2 413
1:5	Näringslivsutveckling	292	50	345	53	18,1	575
1:7	Turistfrämjande	110	30	140	30	27,3	120
1:15	Konkurrensverket	215	-28	175	-40	-18,6	140
1:21	Finansiering av rättegångskostnader	18		2	-16	-87,6	1
1:22	Bidrag till företagsutveckling och innovation	198	71	269	71	35,9	260
1:23	Upphandlingsmyndigheten		28	23	23	0,0	
2:3	Exportfrämjande verksamhet	244	69	308	64	26,2	243
	Övriga anslag	1 784	17	1 771	-13	-0,7	1 687
Summa		**5 309**	**207**	**5 475**	**166**	**3,1**	**5 439**

Utgiftsområdet omfattar näringspolitik, politik för utrikeshandel samt politik för handels- och investeringsfrämjande.

Utfallet uppgick till 5 475 miljoner kronor, vilket är 166 miljoner kronor (3,1 procent) högre än vad som anvisades i statens budget. Jämfört med 2014 blev utfallet 36 miljoner kronor (0,7 procent) högre.

Regeringen genomförde satsningar för att stärka Sveriges konkurrenskraft

År 2015 uppgick utfallet för anslaget 1:5 *Näringslivsutveckling* till 345 miljoner kronor. Det är 53 miljoner kronor mer än vad riksdagen anvisade i den ursprungliga budgeten. I propositionen Vårändringsbudget för 2015 anvisades anslaget ytterligare 50 miljoner kronor för att stärka Sveriges konkurrens- och innovationskraft. Hela beloppet betaldes ut som bidrag till insatser som syftar till att stärka Sveriges konkurrens- och innovationskraft. Från anslaget har 30 miljoner kronor betalats ut i bidrag till Almi Företagspartner AB (Almi) för förlusttäckning för innovationslån och 44 miljoner kronor till Verket för innovationssystem (Vinnova) för två digitaliseringsprojekt samt diverse mindre övriga bidrag.

Utfallet för anslaget 1:7 *Turistfrämjande* uppgick till 140 miljoner kronor, vilket är 30 miljoner kronor högre än anvisat i den ursprungliga budgeten. Ytterligare 30 miljoner kronor anvisades i propositionen Vårändringsbudget för 2015. Anslaget användes för bidrag till V.S. VisitSweden AB och 2015 har hela det anvisade beloppet rekvirerats. V.S. VisitSweden AB:s uppdrag är att marknadsföra Sverige som resmål och hjälpa till att bygga varumärket Sverige internationellt.

Utfallet för anslaget 1:15 *Konkurrensverket* uppgick till 175 miljoner kronor vilket är 40 miljoner kronor lägre än anvisat i den ursprungliga budgeten. I september bildades Upphandlingsmyndigheten.
Upphandlingsstödet utfördes innan dess av Konkurrensverket. I vår- och höständringsbudgeten flyttades sammanlagt 28 miljoner kronor från Konkurrensverkets förvaltningsanslag till det nya anslaget 1:23 *Upphandlingsmyndigheten*, då pengarna bedömdes höra till funktionen för upphandlingsstöd. Det förklarar till stor del varför anslagsutfallet blev lägre än ursprungligen budgeterat.

Kostnaderna för finansiering av rättegångskostnader lägre än beräknat

Utfallet för anslaget 1:21 *Finansiering av rättegångskostnader* uppgick till 2 miljoner kronor, vilket är 16 miljoner kronor (87,6 procent) lägre än vad som beräknades i budgeten. Föregående år uppgick utfallet för anslaget till 1 miljon kronor. Utfallet för anslaget

beror på utgången i olika domstolsförhandlingar och är därför svårt att beräkna i förväg.

Utfallet för anslaget 1:22 *Bidrag till företagsutveckling och innovation* uppgick till 269 miljoner kronor. Det är 71 miljoner kronor mer än anvisat i den ursprungliga budgeten. Anslaget användes för att lämna bidrag till Almi. Anslaget anvisades ytterligare 71 miljoner kronor i propositionen Vårändringsbudget för 2015 i syfte att säkerställa utrymme för nya uppgifter och att Almis verksamhet fortsatt kan fokuseras till tidiga skeden av företags utveckling. Av beloppet skulle 20 miljoner kronor användas för Almis rådgivning till företagare med utländsk bakgrund.

Utfallet för anslaget 2:3 *Exportfrämjande verksamhet* uppgick till 308 miljoner kronor, vilket är 64 miljoner kronor högre än anvisat i den ursprungliga budgeten. Den största delen av anslaget, 265 miljoner kronor, betalades ut i bidrag till Sveriges export- och investeringsråd. Pengarna används bl.a. till att identifiera små och medelstora svenska företag med exportpotential och erbjuda dessa företag rådgivning och komptensutveckling i syfte att förbereda dem för internationalisering av sin verksamhet. Anslaget anvisades ytterligare 69 miljoner kronor i propositionen Vårändringsbudget för 2015 som ett led i regeringens exportoffensiv.

Beställningsbemyndiganden

Tabell 2.112 UO 24 Beställningsbemyndigande

Miljoner kronor

Anslag	Anslagsnamn	Beställnings-bemyndigande	Utestående åtaganden 2015-12-31
1:2	Verket för innovationssystem: Forskning och utveckling	2 100	2 070
1:5	Näringslivsutveckling m.m.	241	91
1:9	Sveriges geologiska undersökning: Geovetenskaplig forskning	5	5
Summa		**2 346**	**2 165**

Inom utgiftsområdet beslutade riksdagen om beställningsbemyndiganden på 2 346 miljoner kronor. De utestående åtagandena uppgick till 2 165 miljoner kronor. Skillnaden mellan bemyndiganden och utestående åtaganden uppgick till 181 miljoner kronor.

Garantier

Tabell 2.113 UO 24 Garantier

Miljoner kronor

Garanti	Garantiram	Utestående åtaganden 2015-12-31
Exportkreditgarantier	500 000	259 497
Investeringsgarantier	10 000	4 6 33
Grundfondsförbindelse Svenska skeppshypotekskassan [1]	350	350
Grundfondsförbindelse Fonden för den mindre skeppsfarten [2]	55	55
Pensionsgaranti (endast efterborgen), Sveaskog AB [3]	Obegränsad	560
Pensionsgaranti (endast efterborgen), Vattenfall AB [3]	Obegränsad	1 254
Pensionsgaranti (inkl efterborgen), Nordea AB (f.d Postgirot) [3]	Obegränsad	231
Pensionsgaranti (endast efterborgen), Svenska Skogsplantor [3]	Obegränsad	22
Pensionsgaranti SP Sveriges Tekniska Forskningsinstitut [3]	Obegränsad	18
Pensionsgaranti (endast efterborgen), Teracom [3]	Obegränsad	2
Pensionsgaranti Svensk Maskinprovning AB [3]	Obegränsad	4
Summa		**266 626**

[1] Lagen (1980:1097) om svenska skeppshypotekskassan.
[2] Prop. 2003/04:128, bet. 2003/04:FiU21, rskr. 2003/04:273.
[3] I samband med bolagisering av statliga affärsverk beslutade riksdagen om statlig borgen för överlåtna pensionsåtaganden (prop. 1991/92:150, bet. 1991/92:FiU30, bet. 1991/92:FiU31, rskr. 1991/92:350). Utfallet avser pensionsskulden per den 31 december 2013.

Utlåning

Tabell 2.114 UO 24 Utlåning

Miljoner kronor

Utlåning	Låneram	Lån 2015-12-31
AB Svensk Exportkredit	80 000	0
Civila flygutvecklingsprojekt [1]	1 110	225
SAS [2]	749	0
Summa	**81 859**	**225**

[1] Prop. 2007/08:1, bet. 2007/08:FiU11, rskr. 2007/08:24.
[2] Prop. 2012/13:46, bet. 2012/13:NU10, rskr. 2012/13:102.

Inom utgiftsområdet har riksdagen beslutat om låneramar för utlåning på 81 859 miljoner kronor. Utestående lån vid utgången av 2015 var 225 miljoner kronor.

Riksdagen har beslutat om en låneram i Riksgäldskontoret för SAS-koncernen på 749 miljoner kronor för 2012-2015. Genom beslutet

har svenska staten deltagit i ett lånelöfte till SAS tillsammans med andra aktörer som uppgått till totalt 3,5 miljarder kronor. Statens andel om 749 miljoner kronor eller 21,4 procent, motsvarade statens ägarandel i SAS. Lånelöftet avslutades på SAS begäran i mars 2014. SAS utnyttjade aldrig lånelöftet.

Övriga krediter

Tabell 2.115 UO 24 Övriga krediter

Miljoner kronor

Övriga krediter i Riksgäldskontoret	Kredit	Utnyttjad kredit 2015-12-31
Exportkreditnämnden upplåningsrätt i Riksgäldskontoret för skadeutbetalning[1]	Obegränsad	0

[1] har beslutat om en obegränsad kredit med stöd av 5 kap. 1§ budgetlagen (2011:203).

Riksrevisionens iakttagelser – årlig revision

Tillväxtverket

Tillväxtverket har fått en revisionsberättelse med reservation avseende sin årsredovisning för 2015. Som grund för uttalande om reservation anger Riksrevisionen följande.

Tillväxtverket har överskridit bemyndigande-ramen för anslaget 1:1 *Regionala tillväxtåtgärder*, ap 24.11, under utgiftsområde 19 Regional tillväxt. Bemyndiganderamen uppgår till 14 000 tkr och utestående åtaganden enligt årsredovisningen uppgår till 25 065 tkr. Myndigheten har inte beskrivit orsaken till överskridandet i årsredovisningen.

Riksrevisionens iakttagelser – effektivitetsrevision

RiR 2015:15 Regeringens hantering av risker i statliga bolag

Riksrevisionen har granskat regeringens hantering av risker i bolagen med statligt ägande.

Regeringen har i skrivelsen Riksrevisionens rapport om regeringens hantering av risker i statliga bolag (skr. 2015/16:60) redovisat vilka åtgärder som vidtagits eller avses vidtas med anledning av granskningsrapporten. Granskningsrapporten är därmed slutbehandlad.

RiR 2015:6 Vattenfall – konkurrenskraftigt och ledande i energiomställningen?

Riksrevisionen har granskat om Vattenfall utformat och regeringen styrt mot ändamålsenliga miljörelaterade hållbarhetsmål samt om Vattenfall planerar och genomför åtgärder och regeringen styr mot att uppdrag och hållbarhetsmål uppnås.

Regeringen har i skrivelsen Riksrevisionens rapport om Vattenfall och energiomställningen (skr. 2015/16:33) redovisat vilka åtgärder som vidtagits eller avses vidtas med anledning av granskningsrapporten. Granskningsrapporten är därmed slutbehandlad.

Riksdagen har lagt regeringens skrivelse till handlingarna (bet. 2015/16:NU7, rskr. 2015/16:140).

RiR 2015:20 Gruvavfall – Ekonomiska risker för staten

Riksrevisionen har granskat om det nuvarande systemet med ekonomiska säkerheter för gruvverksamhet minimerar risken för att staten ska behöva bekosta efterbehandling av nedlagda gruvverksamheter.

Ärendet bereds inom Regeringskansliet och regeringen kommer att återkomma till riksdagen med en skrivelse.

2.4.25 Utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner

Anslag

Tabell 2.116 UO 25 Anslag

Miljoner kronor

Anslag	Anslagsnamn	SB 2015	ÄB 2015	Utfall 2015	Utfall-SB 2015	Utfall-SB Procent 2015	Utfall 2014
1:1	Kommunalekonomisk utjämning	87 723		87 723	0	0,0	90 128
1:2	Utjämningsbidrag för LSS-kostnader	3 713		3 646	-67	-1,8	3 465
1:3	Bidrag till kommunalekonomiska organisationer	5		5	0	0,0	5
1:4	Stöd till kommuner och landsting		863	863	863	0,0	
1:5	Tillfälligt stöd till kommuner och landsting		9 800	9 800	9 800	0,0	
Summa		**91 441**	**10 663**	**102 037**	**10 596**	**11,6**	**93 599**

Utgiftsområdet omfattar knappt två tredjedelar av statens bidrag till kommuner och landsting. Resterande bidrag från staten till kommunerna redovisas under andra utgiftsområden (se bilaga 5, Transfereringar till kommuner 2011–2015).

Utfallet uppgick till 102 037 miljoner kronor och blev därmed 10 596 miljoner kronor (11,6 procent) högre än vad som anvisades i statens budget. Jämfört med 2014 ökade utgifterna med 8 438 miljoner kronor (9,0 procent).

Begränsad avdragsrätt för pensionssparande medför lägre bidrag till kommunerna

Anslaget 1:1 *Kommunalekonomisk utjämning* fördelas enligt systemet för kommunalekonomisk utjämning. Systemet finansieras i huvudsak med statliga medel men också med avgifter från vissa kommuner och landsting. Utjämningssystemet regleras i lagen (2004:773) om kommunalekonomisk utjämning och förordningen (2004:881) om kommunalekonomisk utjämning. Systemets syfte är att ge kommuner och landsting likvärdiga ekonomiska förutsättningar. Utgifterna för anslaget uppgick till 87 723 miljoner kronor, vilket är 2 405 miljoner kronor mindre än 2014. Anslaget minskades med 2 571 miljoner kronor. Det förklaras i huvudsak av begränsningar i avdragsrätten för pensionssparande. Avdragsrätten för pensionssparande begränsades 2015 till 1 800 kronor per år och det beräknades medföra att skatteinkomsterna för kommunerna skulle öka med 1 662 miljoner kronor och för landstingen med 909 miljoner kronor. Därför minskades anslaget med motsvarande belopp. Bidragen till kommunerna uppgick till 62 707 miljoner kronor, en minskning med 1 524 miljoner kronor (2,4 procent). Bidragen till landstingen uppgick till 25 016 miljoner kronor, en minskning med 881 miljoner kronor (4,4 procent).

Anslaget 1:2 *Utjämningsbidrag för LSS-kostnader* används för att jämna ut kostnaderna mellan kommuner för verksamhet de utför enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, förkortad LSS. Bidraget finansieras med en utjämningsavgift för kommuner, som redovisas på budgetens inkomstsida (inkomsttitel 7121 Utjämningsavgift för LSS-kostnader).

I propositionen Vårändringsbudget för 2015 uppfördes ett nytt anslag i statens budget. Anslaget 1:4 *Stöd till kommuner och landsting* ger kommunerna kompensation för de ökade kostnader som kommunerna och landstingen fick då nedsättningen av socialavgifterna för unga gradvis minskades fr.o.m. den 1 augusti 2015 (se även avsnitt 2.1.1). Eftersom många unga är anställda i kommunsektorn anvisades 863 miljoner kronor i statsbidrag till kommunerna på det nya anslaget 1:4 *Stöd till kommuner och landsting*. Av beloppet fördelades 734 miljoner kronor till kommunerna och 129 miljoner kronor till landstingen. Anslaget 1:1 *Kommunalekonomisk utjämning* är inte möjligt att ändra under pågående budgetår. Från och med 2016 kompenseras kommuner och landsting för de ökade kostnaderna som uppstår via anslaget 1:1 *Kommunalekonomisk utjämning*.

Extra ändringsbudget täcker även utgifter för 2016

I en extra ändringsbudget i december 2015 beslutade riksdagen om att uppföra ytterligare

ett nytt anslag inom utgiftsområdet (prop. 2015/16:47 utg.omr. 25, bet. 2015/16:FiU18, rskr. 2015/16:93). Anslaget 1:5 *Tillfälligt stöd till kommuner och landsting* anvisades 9 800 miljoner kronor med anledning av flyktingsituationen. Det tillfälliga stödet betalades ut till kommuner och landsting 2015, men avses även täcka kostnader som kan förväntas uppstå 2016. Av beloppet betalades 8 330 miljoner kronor till kommuner och 1 470 miljoner kronor till landstingen.

2.4.26 Utgiftsområde 26 Statsskuldsräntor m.m.

Anslag

Tabell 2.117 UO 26 Anslag

Miljoner kronor

Anslag	Anslagsnamn	SB 2015	ÄB 2015	Utfall 2015	Utfall-SB 2015	Utfall-SB Procent 2015	Utfall 2014
1:1	Räntor på statsskulden	20 371	8 800	21 797	1 426	7,0	3 200
1:2	Oförutsedda utgifter	10			-100	0,0	10
1:3	Riksgäldskontorets provisionsutgifter	145		139	-6	-4,3	115
Summa		**20 526**	**8 800**	**21 936**	**1 410**	**6,9**	**3 325**

Utgiftsområdet omfattar främst räntor på statsskulden, men också Riksgäldskontorets provisionskostnader i samband med upplåning och skuldförvaltning. I utgiftsområdet ingår även ett särskilt anslag för oförutsedda utgifter. Utgifterna inom utgiftsområdet ingår inte under utgiftstaket för staten. Regeringen får, enligt 3 kap. 9 § budgetlagen (2011:203), besluta att anslag för räntor på statsskulden samt andra utgifter för upplåning och skuldförvaltning får överskridas om det är nödvändigt för att fullgöra statens betalningsåtaganden.

Utfallet för utgiftsområdet uppgick till 21 936 miljoner kronor och är därmed 1 410 miljoner kronor (6,9 procent) högre än vad som anvisades i statens budget. Utgifterna för utgiftsområdet blev 18 610 miljoner kronor (559,6 procent) högre än 2014.

Utgifterna för statsskuldsräntor påverkas främst av statsskuldens storlek, räntenivåer och växelkurser. De påverkas också av tekniska faktorer till följd av Riksgäldskontorets upplånings- och skuldförvaltningsteknik. Riksgäldskontoret redovisar mot anslag enligt utgiftsmässiga principer. Redovisningen är ett netto av inkomster och utgifter i Riksgäldskontorets upplåningsverksamhet. Därmed påverkas anslaget av realiserade valutakursdifferenser, men inte orealiserade. Anslaget påverkas inte av Riksgäldskontorets nettoutlåning eftersom anslaget nettoredovisas. Högre ränteutgifter som beror på att statsskulden ökar till följd av större nettoutlåning motsvaras av en lika stor ökning av ränteinkomsterna. Inkomsterna redovisas under posten Räntor på in- och utlåning.

Valutakursförluster och kursförluster högre än budgeterat

Utfallet för anslaget 1:1 *Räntor på statsskulden* blev 21 797 miljoner kronor, vilket är 1 426 miljoner kronor (7,0 procent) högre än anvisat i statens budget. I propositionen Vårändringsbudget för 2015 anvisades anslaget ytterligare 8 800 miljoner kronor i huvudsak på grund av valutakursförluster. Valutakursförlusterna berodde på kronans försvagning mot den amerikanska dollarn och euron samt försvagningar mot schweizerfrancen till följd av den schweiziska centralbankens oväntade beslut att överge kopplingen till euron i januari 2015.

Tabell 2.118 Räntor på statsskulden 2011–2015, fördelning på anslagets komponenter

Miljarder kronor

	Utfall 2011	Utfall 2012	Utfall 2013	Utfall 2014	SB 2015	Utfall 2015	Utfall-SB 2015
Räntor på lån i svenska kronor	29,3	28,9	22,7	24,6	27,9	23,0	-4,9
Räntor på lån i utländsk valuta[1]	3,2	2,9	1,5	1,9	1,0	1,9	0,9
Över- (-)/underkurser (+) vid emission	-6,0	-9,5	0,8	-16,7	-7,0	-18,9	-11,9
Summa räntor	***26,6***	***22,3***	***25,1***	**9,9**	**21,9**	**6,0**	**-15,9**
Räntor på in- och utlåning[1]	-5,7	-4,7	-4,2	-5,2	-3,5	-5,9	-2,4
Valutakursförluster (+)/vinster (-)	3,7	-2,9	-10,2	-5,0	0,0	10,2	10,2
Kursförluster (+)/vinster (-)	9,8	12,5	6,1	3,6	2,0	11,4	9,4
Summa ränteutgifter	**34,4**	**27,3**	**16,7**	**3,2**	**20,4**	**21,8**	**1,4**

[1] Räntor på lån till Riksbanken och på lån till andra länder (2,0 miljarder kronor 2015) är bruttoredovisade, till skillnad från i Riksgäldskontorets årsredovisning.

Tabell 2.119 Räntor och valutakurser 2011–2015 årsgenomsnitt

	Utfall 2011	Utfall 2012	Utfall 2013	Utfall 2014	SB 2015	Utfall 2015
Ränta 5 år %	2,31	1,14	1,56	0,92	1,05	0,15
Ränta 6 mån %	1,69	1,21	0,91	0,43	0,44	-0,30
KIX-index[1]	108	106	103	107	106	113
SEK/EUR	9,03	8,71	8,65	9,10	9,00	9,36
SEK/USD	6,50	6,78	6,51	6,86	6,65	8,43

[1] Växelkurs, kronindex KIX.

Utgifterna för räntor på lån i svenska kronor blev 4 948 miljoner kronor lägre än beräknat. Räntorna på lån i utländsk valuta blev 928 miljoner kronor högre än beräknat. Den största skillnaden från beräkningen i budgeten är inkomster av överkurser vid emission som beräknades uppgå till 7 000 miljoner kronor. Utfallet blev 18 867 miljoner kronor, dvs. en skillnad på 11 867 miljoner kronor. De stora inkomsterna av överkurserna vid emission beror i sin tur på de lägre marknadsräntorna. Överkurser uppstår då Riksgäldskontoret emitterar i obligationer med kupongräntor som överstiger de aktuella marknadsräntorna. I stället blir ränteutgifterna högre de kommande åren. Sett över en längre tidsperiod påverkas inte ränteutgifterna.

Valutakursförlusterna (netto) blev 10 221 miljoner kronor högre än beräknat. Hur stora valutakursförluster respektive valutakursvinster det blir beror på när lån i utländsk valuta förfaller och hur valutakurserna rört sig jämfört med när lånen togs. Dessutom påverkas posten av Riksgäldskontorets derivataffärer. Derivataffärerna gör Riksgäldskontoret för att anpassa sin sammansättning i valutaskulden till det gällande riktvärdet och till eventuella placeringar i utländska valutor. Kursförlusterna (netto) blev 9 413 miljoner kronor högre än budgeterat. Kursförluster uppstår när Riksgäldskontoret löser in lån i förtid, om lånen har en högre kupongränta än marknadsräntan vid återköpstillfället. Kursvinster uppstår vid motsatt förhållande. Byten som leder till kursförluster gör att ränteutgifterna blir lägre kommande år, eftersom Riksgäldskontoret ersätter lån som har höga årliga räntebetalningar med lån som har lägre årliga räntebetalningar. Sett över en längre tidsperiod påverkas alltså inte ränteutgifterna.

Stora valutakursförluster bidrog till högre räntor på statsskulden jämfört med 2014

Utgifterna på utgiftsområdet blev 18 610 miljoner kronor (559,6 procent) högre än 2014. Det beror främst på att utgifterna på anslaget 1:1 *Räntor på statsskulden* blev 18 597 miljoner kronor (581,2 procent) högre. Det högre utfallet beror främst på höga valutakursförluster och höga kursförluster. Bland annat bidrog valutakursförluster i schweizerfranc med omkring 5 miljarder kronor på grund av den schweiziska centralbankens beslut att överge kopplingen till euron i januari 2015. Dessutom realiserade Riksgäldskontoret valutakursförluster mot den amerikanska dollarn och det brittiska pundet under första halvåret 2015. Ränteutgifterna påverkades också av att Riksgäldskontoret betalade upplupen inflationskompensation på ca 5 miljarder kronor då en realobligation (SGB IL 3105) förföll i december 2015. Trots ökningen mellan 2014 och 2015 har låga marknadsräntor till följd av Riksbankens räntesänkningar och den utdragna lågkonjunkturen i världsekonomin successivt bidragit till att sänka statens

ränteutgifter. Det sker bl.a. genom att gamla lån som gavs ut i ett högre ränteläge gradvis ersätts av nya, där räntan bestäms av det nuvarande ränteläget.

Den okonsoliderade statsskulden ökade under 2015 med 9 100 miljoner kronor till 1 403 414 miljoner kronor medan budgetunderskottet uppgick till 32 650 miljoner kronor.

Utgifterna för anslaget 1:2 *Oförutsedda utgifter* uppgick till 0 miljoner kronor. I statens budget anvisades 10 miljoner kronor för 2015. Utfallet föregående år uppgick till 10 miljoner kronor.

Anslaget är avsett för oförutsedda utgifter inklusive utgifter för ersättningar till enskilda för skador av statlig verksamhet enligt lagakraftvunnen dom eller efter uppgörelse som är så brådskande att ärendet inte hinner underställas riksdagen samtidigt som utgifterna inte lämpligen kan täckas av andra anslagsändamål. Regeringen beslutar i varje enskilt fall om medel från anslaget ska tas i anspråk. Finansiering av utgifter från anslaget ska ske genom motsvarande indragning från annat anslag.

2.4.27 Utgiftsområde 27 Avgiften till Europeiska unionen

Anslag

Tabell 2.120 Avgiften till Europeiska unionen

Miljoner kronor

Anslag	Anslagsnamn	SB 2015	ÄB 2015	Utfall 2015	Utfall-SB 2015	Utfall-SB Procent 2015	Utfall 2014
1:1	Avgiften till Europeiska unionen	40 126	3 728	44 232	4 105	10,2	41 553
Summa		**40 126**	**3 728**	**44 232**	**4 105**	**10,2**	**41 553**

Utgifterna inom utgiftsområdet utgörs av Sveriges betalningar till Europeiska kommissionen för EU-budgeten. Europeiska unionens allmänna budget upprättas årligen inom en flerårig budgetram.

EU-budgetens utgifter och inkomster ska balansera. Eftersom EU-budgetens inkomster huvudsakligen utgörs av avgifter från medlemsstaterna styr EU-budgetens utgiftsnivå i stor utsträckning utgiftsnivån inom utgiftsområdet.

Sveriges avgift kan förändras under året och avvika från beräkningen i statens budget beroende på ett flertal faktorer, såsom faktisk uppbörd av tullar och importavgifter, revideringar av medlemsstaternas bruttonationalinkomst (BNI), revideringar av baser för mervärdesskatt, utfallet av EU-budgeten för tidigare år och ändringsbudgetar på unionsnivå.

Högt utfall för EU-avgiften på grund av förtida betalning

Utfallet för utgiftsområdet uppgick till 44 232 miljoner kronor och är därmed 4 105 miljoner kronor (10,2 procent) högre än vad som anvisades i statens budget. Det ingående överföringsbeloppet var negativt till följd av ett kreditutnyttjande 2014. Med anledning av detta anvisade riksdagen ytterligare 3 728 miljoner kronor i höstständringsbudgeten.

I december 2015 belastades anslaget 1:1 *Avgiften till Europeiska unionen* med en förtida betalning för 2016 på 6 700 miljoner. Betalningen fördes till EU-kommissionens konto i Riksgäldskontoret. Förskottsbetalningen avser den del av avgiften som baseras på bruttonationalinkomsten (se även avsnitt 6.30 Kassamässig korrigering). Åt motsatt håll verkade beslut om ändringsbudgetar på unionsnivå, som fattades i slutet av 2014, som medförde att betalningarna till EU blev lägre 2015.

Högre EU-avgift än 2014

Jämfört med 2014 ökade avgiften till EU med 2 679 miljoner kronor (6,4 procent). Det högre utfallet förklaras främst av ovan nämnda förtida betalning, men också av utgifterna för den del av Sveriges avgift till EU-budgeten som baseras på bruttonationalinkomsten. Utfallet för den delen av avgiften uppgick till 34 478 miljoner kronor, vilket var 2 415 miljoner kronor högre än föregående år, och beror framför allt på den förtida betalningen för 2016. Utfallet i jämförelse med 2014 påverkades utöver förskottsbetalningen även av dels en tilläggsbetalning i slutet av 2014, dels beslut om ändringsbudgetar som medförde lägre betalningar 2015.

Utfallet för den del som avser tullavgiften var 525 miljoner kronor högre än 2014 och uppgick till 4 711 miljoner kronor. Den mervärdeskattebaserade avgiften var däremot 233 miljoner kronor lägre än 2014 och uppgick till 5 019 miljoner kronor.

Högre EU-avgift 2014 och 2015 i avvaktan på rabatt

Utfallet för den mervärdesskattebaserade avgiften var 2014 högre än året dessförinnan beroende på att kommissionen gjort ett högre avgiftsuttag i avvaktan på realisering av Sveriges rabatt för 2014. När Europeiska unionens rådsbeslut om systemet för egna medel, för perioden 2014–2020, har trätt ikraft kommer Sverige att ha en nedsatt mervärdesskattebaserad avgift och en reduktion av den BNI-baserade avgiften. Detta kommer att hanteras retroaktivt.

Mer om engångseffekter och EU-avgiftens effekt på budgetsaldot

EU-avgiften påverkades 2015 av stora engångseffekter vilka redovisas särskilt i avsnitt 2.5 Underliggande saldo och engångseffekter. Sveriges avgift till EU redovisas även i avsnitt 3 Resultaträkning, balansräkning och finansieringsanalys.

2.4.28 Förändring av anslagsbehållningar

Tabell 2.121 Förändringar av anslagsbehållningar exkl. UO 26 Statsskuldsräntor m.m. 2011–2015

Miljoner kronor

	2011	2012	2013	2014	2015
Ingående ramöverföringsbelopp	47 421	27 571	20 465	18 499	10 310
Anvisat i statens budget (UO 1–27 exkl. UO 26)	784 476	794 788	812 303	834 674	853 331
Ändringsbudget	1 734	4 848	10 897	10 480	26 765
Utnyttjade medgivna överskridanden	235	351	0	273	2
Indragningar	-39 330	-23 386	-14 541	-16 065	-12 277
Utfall	766 987	783 706	810 614	837 546	867 409
Utgående ramöverföringsbelopp	27 550	20 465	18 510	10 313	10 721
Förändring av anslagsbehållningar	-19 871	-7 106	-1 955	-8 186	412

Anm.: Tekniska justeringar medför att ingående överföringsbelopp inte alltid stämmer med utgående överföringsbelopp.

Ramanslag kan både sparas och överskridas

Anslagen i statens budget är ramanslag. Ramanslag kan både överskridas och sparas till kommande år. I statens budget budgeteras därför även förändring av anslagsbehållningar. Denna budgetpost är inte fördelad per anslag utan tas upp under posten Minskning av anslagsbehållningar. I budgeten har posten de senaste åren varit negativ eftersom regeringen beräknat att anslagsbehållningarna ska öka. Regeringen beräknade posten till -4 593 miljoner kronor i budgeten för 2015. Det innebär en budgeterad ökning av anslagsbehållningarna. Posten utgör ett netto av anslagsbehållningar från föregående budgetår, sparade medel från aktuellt budgetår och utnyttjande av anslagskrediter. I redovisningen av det slutliga utfallet ingår däremot förbrukning av anslagsbehållningar och utnyttjande av anslagskredit i utgifterna för respektive anslag och utgiftsområde.

Vid budgeteringen beräknades anslagsbehållningarna under utgiftsområde 26 Statsskuldsräntor m.m. öka med 6 miljoner kronor. Utgiftsområdet ingår inte under utgiftstaket. Nettosumman av förändringen av anslagsbehållningar 2015, exklusive utgiftsområde 26 Statsskuldsräntor m.m., framgår av tabell 2.121.

Anslagsbehållningarna ökade med 412 miljoner kronor

Anslagsbehållningarna, exklusive utgiftsområde 26, ökade under 2015 från 10 310 miljoner kronor vid ingången av året till 10 721 miljoner kronor vid utgången av året. De ökade alltså med 412 miljoner kronor, att jämföra med den ökning på 4 587 miljoner kronor som beräknades i budgeten. I budgeten beräknades anslagsbehållningarna inom utgiftsområde 26 öka med 6 miljoner kronor.

Indragningarna minskade med 4 miljarder kronor

Indragningar av anslagsmedel uppgick till 12 277 miljoner kronor under året. Det är en minskning med 3 788 miljoner kronor (23,6 procent) jämfört med 2014.

I tabell 2.122 redovisas de anslag som uppvisade utgående anslagsbehållningar och utnyttjade anslagskrediter över 1 000 miljoner kronor under något av åren 2011–2015.

Tabell 2.122 Specifikation av anslagsbehållningar och utnyttjande anslagskrediter över 1 000 miljoner kronor

Miljoner kronor

UO Anslag		2011	2012	2013	2014	2015
6 1:2	Försvarsmaktens insatser internationellt	690	811	1 066	256	956
7 1:1	Biståndsverksamhet	1 117	479	510	343	-2 596
9 1:4	Tandvårdsförmåner	1 729	505	1 007	459	514
9 1:5	Bidrag för läkemedelsförmånerna	643	399	1 375	-316	-2 135
9 4:4	Kostnader för statlig assistansersättning	300	-399	-582	-1 141	-662
10 1:1	Sjukpenning och rehabilitering m.m.	-1 958	-2 331	-73	-13	194
10 1:2	Aktivitets- och sjukersättningar m.m.	-311	-452	-1 375	-178	-642
14 1:2	Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd	5 934	3 517	2 913	2 067	2 303
14 1:3	Kostnader för arbetsmarknadspolitiska program och insatser	623	1 222	235	620	763
15 1:2	Studiemedel	1 535	1 159	1 840	997	1 606
21 1:4	Energiforskning	1 071	552	193	11	59
22 1:1	Utveckling av statens transportinfrastruktur				-906	1 321
22 1:11	Trängselskatt i Stockholm	424	933	1 120	1 559	1 557
22 1:2	Vidmakthållande av statens transportinfrastruktur				1 217	713
22 1:1	Väghållning	2 041	1 544	1 620	0	0
23 1:19	Från EU-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur	1 106	812	843	256	667
27 1:1	Avgiften till Europeiska unionen	-685	-846	-142	-3 728	-4 105

Anslagsbehållningen för Biståndsverksamhet minskade med 2,9 miljarder kronor

Det anslag där anslagsbehållningen förändrades mest 2015 är anslaget 1:1 *Biståndsverksamhet* under utgiftsområde 7 Internationellt bistånd. Anslagsbehållningen (ramöverföringsbeloppet) minskade med 2 939 miljoner kronor och 2015 utnyttjades anslagskrediten med 2 596 miljoner kronor.

Anslagsbehållningen för Utveckling av statens transportinfrastruktur ökade mest

För anslaget 1:1 *Utveckling av statens transportinfrastruktur* inom utgiftsområde 22 Kommunikationer ökade anslagsbehållningarna med 2 227 miljoner kronor. Anslaget hade ett negativt överföringsbelopp 2014 då anslagskrediten hade utnyttjats med 906 miljoner kronor. Vid utgången av 2015 var anslagsbehållningen 1 321 miljoner kronor.

Avgiften till EU högsta utnyttjade anslagskrediten – Bidrag till arbetslöshetsersättning högsta anslagssparandet

Den högsta anslagsbehållningen 2015 har anslaget 1:2 *Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd* under utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv. Behållningen uppgår till 2 303 miljoner kronor, en ökning med 235 miljoner kronor jämfört med 2014.

Den högsta anslagskrediten 2015 har anslaget 1:1 *Avgiften till Europeiska unionen* inom utgiftsområde 27 Avgiften till Europeiska unionen. Anslagskrediten uppgick till 4 105 miljoner kronor, vilket innebär att anslagets utnyttjade kredit ökade med 377 miljoner kronor 2015. Det betyder att anslagsbehållningen på anslaget minskade.

2.4.29 Riksgäldskontorets nettoutlåning

För att statens budgetsaldo ska överensstämma med statens lånebehov, med omvänt tecken, redovisas posten Riksgäldskontorets nettoutlåning och en kassamässig korrigeringspost på budgetens utgiftssida. Riksgäldskontorets nettoutlåning utgörs av in- och utlåning till myndigheter, affärsverk, vissa statliga bolag och fonder. Utfallet för nettoutlåningen uppgick till 10 094 miljoner kronor under 2015, vilket var 9 773 miljoner kronor högre än beräkningen i statens budget. I tabell 2.123 specificeras nettoutlåningens största poster. Alla dessa poster är dock inte specificerade i statens budget. År 2014 var nettoutlåningen 22 023 miljoner kronor.

Tabell 2.123 Riksgäldskontorets nettoutlåning 2015

Miljoner kronor

	SB [1] 2015	Utfall 2015	Utfall-SB 2015	Utfall 2014
Premiepensions-avgifter, inbetalning	-37 000	-37 336	-336	-35 334
Premiepensionsmedel, utbetalning	37 000	36 716	-284	35 650
Övrig förvaltning av premiepensionsmedel i Riksgäldskontoret		1 464	1 464	-1 074
Myndigheters räntekonton (se separat tabell)	-1 000	-798	202	-224
CSN, studielån	3 000	6 266	3 266	15 922
CSN, kreditreserv		-1 109	-1 109	-1 139
CSN, servicekonto för räntebetalningar		-41	-41	232
Investeringslån myndigheter	1 000	-119	-1 119	1 169
Kärnavfallsfonden		314	314	4 636
Stabilitetsfonden (se separat tabell)	-4 000	-3 389	611	-3 492
Insättningsgarantifonden		-289	-289	-68
Batterifonden, Naturvårdsverket		139	139	111
Fortifikationsverket, investeringslån för fastigheter		214	214	453
Trafikverket, infrastrukturlån	1 000	-638	-1 638	904
Exportkreditnämnden, placering av verksamhetsöverskott		796	796	-1 773
Försvarets materielverk, lån till rörelsekapital		-539	-539	1 716
Statliga bolag m.m.				
Radiotjänst i Kiruna AB, rundradiokontot		171	171	253
Lån till Svensk-Danska Broförbindelsen AB		50	50	155
Övriga statliga bolag m.m.		-62	-62	219
Affärsverk				
Affärsverket svenska kraftnät		-1 115	-1 115	2 427
Sjöfartsverket		45	45	64
Övrigt				
Lån till Riksbanken		9 966	9 966	4 467
Lån till Irland				
Lån till Island				-1 939
Övrigt, netto		-612		-1 312
Summa	**322**	**10 094**	**9 773**	**22 023**

Premiepensionsmedlen ökade nettoutlåningen

Inbetalningar av premiepensionsavgifter till Riksgäldskontoret beräknades i statens budget uppgå till 37 000 miljoner kronor. Utfallet för inbetalningarna blev 37 336 miljoner kronor, dvs. 336 miljoner kronor högre än i budgeten. Utbetalningarna av premiepensionsmedel blev 36 716 miljoner kronor, dvs. 284 miljoner kronor lägre än budgetens beräkning på 37 000 miljoner kronor. Premiepensionsmedlens samlade effekt på nettoutlåningen, inklusive den övriga förvaltningens, blev en ökning med 844 miljoner kronor 2015. I statens budget för 2015 beräknades inbetalningarna av premiepensionsavgifter vara lika stora som utbetalningarna. År 2014 blev den samlade effekten en minskad nettoutlåning med 758 miljoner kronor.

Den sammanlagda behållningen på myndigheternas räntekonton ökade

Den sammanlagda behållningen på myndigheternas räntekonton och vissa särskilda räntebelagda konton ökade 2015 med 798 miljoner kronor, vilket minskade nettoutlåningen. I budgeten beräknades de sammanlagda behållningarna öka med 1 000 miljoner kronor. I tabell 2.124 redovisas de största förändringarna.

Tabell 2.124 Förändring av behållningar på myndigheters räntekonto

Miljoner kronor

	Utfall 2015	Utfall 2014
Arbetsförmedlingen	54	-302
Domstolsverket	-155	10
Försvarets materielverk	-40	2 331
Försvarsexportmyndigheten	-10	-302
Försvarsmakten	2 286	-3 577
Försäkringskassan	-173	-139
Göteborgs universitet	-203	-170
Karolinska institutet	-19	-417
Kriminalvården	-307	-78
Lunds universitet	766	305
Myndigheten för samhällsskydd och beredskap	-56	-117
Regeringskansliet	223	-60
Riksgäldskontorets kredit- och garantireserv	-104	-156
Polismyndigheten	-708	293
Skatteverket	142	-174
Statens fastighetsverk	65	435
Statens institutionsstyrelse	134	-45
Sveriges lantbruksuniversitet	-108	-14
Trafikverket	-2 587	1 569
Transportstyrelsen	-124	207
Uppsala universitet	166	-74
Övriga räntekonton	-40	251
Summa förändrade behållningar på myndigheters räntekonton (omvänt tecken)	**-798**	**-224**

Studielånen m.m. blev 2 miljarder kronor högre än i budgeten.

Studielånen som redovisas av Centrala studiestödsnämnden (CSN) ökade med 6 266 miljoner kronor.

CSN:s medel i kreditreserven ökade med 1 109 miljoner kronor, vilket minskade nettoutlåningen. Statens budget belastas med konstaterade förluster på lån upptagna före 2014 och med förväntade förluster på nya lån. Dessa medel förs till en kreditreserv, ett konto i Riksgäldskontoret som används för att återbetala upptagna lån i Riksgäldskontoret.

CSN har ett servicekonto i Riksgäldskontoret för löpande räntebetalningar. Detta konto minskade nettoutlåningen med 41 miljoner kronor 2015. Inbetalda räntor från låntagarna förs fr.o.m. 2014 till kontot till dess CSN betalar fakturerade ränteutgifter till Riksgäldskontoret. Den ränta som låntagarna betalar är 30 procent lägre än den ränta som Riksgäldskontoret fakturerar. Denna subvention finansieras från anslaget 1:4 *Statens utgifter för studiemedelsräntor* i statens budget och förs till servicekontot. De räntor som inte betalas in av låntagarna kapitaliseras. Årets kapitaliserade räntor fastställs av CSN vid årets slut och upplåningen sker i januari året därpå.

Den sammantagna påverkan för studielånen, kreditreserven och servicekontot uppgår till 5 116 miljoner kronor, vilket är 2 116 miljoner kronor (70,5 procent) högre än vad som beräknades i budgeten.

Investeringslånen minskade något

Riksgäldskontoret lånar ut medel till myndigheter för investeringar i anläggningstillgångar som används i statens verksamhet. Den sammanlagda summan för sådana investeringslån minskade med 119 miljoner kronor. I statens budget beräknades investeringslånen öka med 1 000 miljoner kronor. Det innebär att skillnaden mellan utfall och budget blev 1 119 miljoner kronor.

Kärnavfallsfonden minskade sina placeringar i Riksgäldskontoret

Kärnavfallsfonden tar emot, förvaltar och betalar ut de avgiftsmedel som kärnkraftsbolagen m.fl. är skyldiga att betala. Avgifterna ska finansiera bl.a. kostnader för att ta hand om använt kärnbränsle och annat radioaktivt avfall samt kostnader för en säker avveckling och rivning av kärnkraftverk. Fonden placerar sina tillgångar i obligationer, statsskuldväxlar och på konto i Riksgäldskontoret. Under 2015 minskade fonden sina placeringar i Riksgäldskontoret med 314 miljoner kronor, vilket därmed ökade årets nettoutlåning.

Stabilitetsavgifter minskar nettoutlåningen

Stabilitetsfonden inrättades 2008 för att finansiera stödåtgärder till banker och andra kreditinstitut. Fonden ökade behållningen på sitt konto med 3 389 miljoner kronor 2015, vilket minskade nettoutlåningen. Det är 611 miljoner kronor mindre än vad som beräknats i statens budget. Fonden finansieras framför allt genom att banker och andra kreditinstitut betalar en årlig stabilitetsavgift. Inkomsterna från avgiften uppgick 2015 till 3 489 miljoner kronor, vilket är 327 miljoner kronor högre än 2014.

De institut som deltog i bankgarantiprogrammet betalade bankgarantiavgifter som

fördes till Stabilitetsfonden. Avgifterna uppgick till 5 miljoner kronor 2015, vilket är 55 miljoner kronor lägre än 2014. De lägre avgifterna beror på att omfattningen av Riksgäldskontorets åtaganden inom bankgarantiprogrammet minskat i takt med att de garanterade lånen förfallit. Möjligheten att få garantier upphörde i juni 2011 och det sista garanterade lånet förföll under 2015.

I Stabilitetsfondens ökade behållning ingår även 42 miljoner kronor i nettoinbetalningar avseende Carnegie.

Under 2015 har fondens konto belastats med ränteutgifter på 135 miljoner kronor till följd av att räntan på kontot har varit negativ. År 2014 ökade fondens behållning med 235 miljoner kronor till följd av ränteintäkter.

Fondens konto belastades med administrativa kostnader m.m. på 10 miljoner kronor.

Tabell 2.125 Stabilitetsfondens konto i Riksgäldskontoret

Miljoner kronor

Typ av transaktion	Utfall 2015	Utfall 2014
Stabilitetsavgifter	-3 489	-3 162
Bankgarantiavgifter	-5	-60
Carnegie	-42	-49
Ränteinkomster m.m.	135	-235
Administrativa kostnader m.m.	10	14
Summa kontoförändring	**-3 391**	**-3 492**

Trafikverkets infrastrukturlån minskade

I statens budget beräknades en ökning av lån till infrastrukturinvesteringar med 1 000 miljoner kronor. Utfallet blev i stället en minskning med 638 miljoner kronor, dvs. en skillnad på 1 638 miljoner kronor jämfört med beräknat.

Exportkreditnämnden minskade placeringarna i Riksgäldskontoret

Exportkreditnämnden placerar överskottet i sin verksamhet på konto i Riksgäldskontoret. Kontobehållningen minskade 2015 med 796 miljoner kronor, vilket ökade årets nettoutlåning. Under 2015 levererade Exportkreditnämnden in 2 288 miljoner kronor till staten i form av myndighetskapital på inkomsttitel 2127 Inlevererat överskott från övriga myndigheter. Av beloppet finansierades 1 791 miljoner kronor från kontot i Riksgäldskontoret. Det betyder att saldot för statens budget endast påverkades med resterande del på 497 miljoner kronor.

Försvarets materielverk minskade sina lån

Försvarets materielverk tar upp lån i Riksgäldskontoret för att finansiera myndighetens behov av rörelsekapital. Myndigheten minskade lånet med 539 miljoner kronor under 2015.

Statliga bolag m.m. ökade sina lån

I posten övriga statliga bolag m.m. ingår bl.a. inlåning från Radiotjänst i Kiruna. Denna inlåning minskade med 171 miljoner kronor till 525 miljoner kronor under 2015. Utlåningen till Svensk-Danska Broförbindelsen AB ökade med 50 miljoner kronor till 5 396 miljoner kronor. Även Riksgäldskontorets utlåning till GKN Aerospace Sweden AB ingår i posten. Denna utlåning minskade med 58 miljoner kronor och uppgick till 225 miljoner kronor vid utgången av 2015.

Svenska kraftnät minskade sina lån

Affärsverket svenska kraftnät minskade lånen i Riksgäldskontoret med 1 115 miljoner kronor 2015. Det berodde på att de i högre grad än föregående år har kunnat finansiera sina investeringar med internt tillförda medel och kapacitetsavgifter. Affärsverkets totala lån i Riksgäldskontoret uppgick den 31 december 2015 till 5 087 miljoner kronor. Det är riksdagen som sätter ramarna för Svenska kraftnäts investeringar. Stamnätet för el har övergått från en fas av förvaltning med låga investeringsvolymer till en fas av omfattande om- och nybyggnad, bl.a. för att utbyggnaden av stamnätet ska följa samhällsutvecklingen med förändrade energi och klimatkrav.

Högre dollar- och eurokurs ökade Riksbankens lån

Riksbanken har sedan 2009 lånat i Riksgäldskontoret för att förstärka valutareserven med anledning av den finansiella krisen. De sammanlagda lånen från Riksgäldskontoret till Riksbanken uppgick den 31 december till 208 491 miljoner kronor. Lånen är tillfälliga men det är inte klart när de kommer att återbetalas. Eftersom lånen är upptagna i dollar och euro påverkas nettoutlåningen av ändrade valutakurser då enskilda lån refinansieras. Under 2015 ökade lånen med 9 966 miljoner kronor med anledning av högre dollar och eurokurser än de ursprungliga.

Oförändrat lån till Irland
Sverige har beslutat att stödja Irland med lån för att motverka finanskrisens effekter. År 2012 och 2013 lånade Irland sammanlagt 5 243 miljoner kronor. Under 2014 och 2015 är lånet oförändrat och påverkar därmed inte Riksgäldskontorets nettoutlåning.

Ny kreditmodell för studielån påverkar jämförelsen mellan åren
År 2015 blev Riksgäldskontorets nettoutlåning 11 929 miljoner kronor lägre än 2014. Den enskilt största förändringen 2014 var att en ny kreditmodell för studielån infördes detta år. En engångseffekt på 11 676 miljoner kronor uppstod då CSN tog upp lån i Riksgäldskontoret för den ingående skuldstocken av kapitaliserade räntor. Denna ökade upplåning inbetalades på inkomsttitel 2811 Övriga inkomster och påverkade därmed inte budgetsaldot.

2.4.30 Kassamässig korrigering

Posten kassamässig korrigering utgör skillnaden mellan å ena sidan nettot av vad som redovisats mot budgetens anslag och inkomsttitlar och å andra sidan nettot av in- och utbetalningar över statens centralkonto i Riksbanken. Kassamässiga korrigeringar uppstår dels till följd av periodiseringsskillnader, dels till följd av att det förekommer transaktioner över statens centralkonto som inte har sin motsvarighet på anslag eller inkomsttitlar och vice versa. Utfallet för den kassamässiga korrigeringen är en restpost, men den kan till stora delar specificeras.

För 2015 blev utfallet för kassamässig korrigering -7 260 miljoner kronor. I statens budget beräknades den kassamässiga korrigeringen bli 0.

Tabell 2.126 Kassamässig korrigering

Miljoner kronor

	SB 2015	Utfall 2015	Utfall-SB 2015	Utfall 2014
EU-betalningar, avgift		-8 010	-8 010	-1 427
Förskjutningar av betalningar och redovisning mot räntebärande anslag vid Trafikverket		2 254	2 254	-1 205
Förskjutningar av betalningar och redovisning mot räntebärande anslag vid Försvarsmakten		-780	-780	588
Ränteperiodisering		-159	-159	-2
Räntor: skillnad affärsdag/likviddag		-60	-60	-7
Övrigt		-505	-505	1 562
Summa	**0**	**-7 260**	**-7 260**	**-491**

Regeringen tidigarelade betalning till EU med 6,7 miljarder kronor
Betalningen av Sveriges avgift till EU medför alltid en kassamässig korrigering, eftersom Sverige inte betalar avgiften direkt till EU. Avgiften överförs till ett räntefritt konto i Riksgäldskontoret, samtidigt sker redovisning mot anslaget för EU avgiften. EU rekvirerar sedan via Riksbanken medel från kontot i Riksgäldskontoret. Eftersom tidpunkten för redovisning mot anslag och rekvisition från EU skiljer sig åt, uppstår kassamässiga korrigeringar vid såväl redovisningen mot anslag som vid rekvisitionen. Anslagsbelastning och rekvisition kan också ske under olika budgetår. Betalningen av Sveriges avgift till EU medförde 2015 en kassamässig korrigering på -8 010 miljoner kronor, eftersom kommissionen rekvirerade ett lägre belopp än de avgifter som redovisades mot anslaget. Av detta beror -6 700 miljoner kronor på att en del av 2016 års EU-avgift betalades i förtid till kontot i Riksgäldskontoret (se även avsnitt 6.27 Utgiftsområde 27 Avgiften till Europeiska unionen).

Skillnader mellan anslagsavräkning och betalningar skapar kassamässiga korrigeringar
Trafikverket disponerar omfattande anslagsmedel i det räntebärande betalningsflödet. Myndigheten har även en omfattande investeringsverksamhet och annan anskaffning som innebär att betalningarna kortsiktigt kan avvika från redovisningen mot anslag. En sådan avvikelse ger upphov till en kassamässig korrigering. Den kassamässiga korrigeringen för Trafikverkets räntebärande betalningsflöde uppgick under 2015 till 2 254 miljoner kronor. Det betyder att Trafikverket redovisat ett lägre belopp mot anslag, än vad som tillförts Trafikverkets räntekonto.

Även Försvarsmakten disponerar omfattande anslagsmedel i det räntebärande betalningsflödet. Myndigheten har en omfattande investeringsverksamhet och annan anskaffning som innebär att betalningarna kortsiktigt kan avvika från redovisningen mot anslag. En sådan avvikelse ger upphov till en kassamässig korrigering. Den kassamässiga korrigeringen för Försvarsmaktens

räntebärande betalningsflöde uppgick under 2015 till -780 miljoner kronor. Det betyder att anslagsmedel som tillförts Försvarsmaktens räntekonto är lägre än vad de redovisat mot anslag.

Redovisningen mot anslaget för statsskuldsräntor är inte helt kassamässig. En kassamässig korrigering uppstår dels till följd av att inkomsträntor på studielån periodiseras till det kvartal de avser, dels till följd av att redovisningen baseras på affärsdag vilket skiljer sig något från likviddag. Den sammanlagda korrigeringen för statsskuldsräntorna blev -219 miljoner kronor för 2015. Av detta avser -159 miljoner kronor periodiseringsskillnaden för studielånen och -60 miljoner kronor skillnaden mellan affärsdag och likviddag. Enskilda månader kan det uppstå stora korrigeringsposter med anledning av detta.

Övriga korrigeringar

Posten Övrigt, som uppgick till -505 miljoner kronor, är en restpost. Den innehåller bl.a. nettoskillnader mellan tidpunkten för redovisning mot anslag och inkomsttitlar i förhållande till tidpunkten för betalning hos andra myndigheter än Trafikverket och Försvarsmakten.

Jämförelse med föregående år

Den kassamässiga korrigeringen för 2015 blev 6 769 miljoner kronor mer negativ än 2014. Den främsta förklaringen avser korrigeringen för EU-avgiften som blev 6 583 miljoner kronor mer negativ. Trafikverkets kassamässiga korrigering gick från negativ 2014 till positiv 2015, med en skillnad på 3 459 miljoner. Försvarsmaktens kassamässiga korrigering förändrades åt motsatt håll med en skillnad på 1 368 miljoner kronor.

2.4.31 Ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget

Ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget består av premiepensionssystemet (premiepensionen) och fördelningssystemet (inkomstpensionen och tilläggspensionen). I den allmänna ålderspensionen ingår även garantipensionen för dem som saknar eller har låg inkomstgrundande pension. Utgifterna för garantipension belastar statens budget och redovisas under utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom.

Premiepensionssystemet ingår inte under utgiftstaket

Premiepensionssystemet är ett helt fonderat pensionssystem, vilket betyder att kapitalet i premiepensionssystemet är avsatt för specifika personers räkning att använda till kommande pensioner. EU:s statistikorgan Eurostat har beslutat att pensionssystem av den typen inte får räknas till den offentliga sektorn i nationalräkenskaperna. Det medför att utbetalningarna av premiepension inte ingår i utgifterna under utgiftstaket för staten.

Inkomst- och tilläggspension ingår under utgiftstaket, men inte i budgeten

Fördelningssystemet, som omfattar inkomstpensionen och tilläggspensionen, är ett autonomt system vilket innebär att det ligger helt utanför statens budget. Utgifterna för inkomst- och tilläggspensionen omfattas dock av utgiftstaket för staten.

Pensionssystemets skulder och tillgångar balanseras per automatik

För att inkomstpensionssystemet ska vara hållbart krävs att avgifterna som arbetsgivarna betalar in till systemet tillsammans med tillgångarna i den s.k. buffertfonden långsiktigt kan finansiera pensionsutbetalningarna, så att inga varaktiga underskott uppstår. Balansen mellan tillgångar och skulder i systemet upprätthålls genom en automatisk balanseringsmekanism. Mekanismen aktiveras om tillgångarna i systemet är lägre än skulderna.

Fördelningssystemets finansiella ställning mäts med balanstalet, vilket enkelt uttryckt är den kvot man får när man delar systemets tillgångar med dess skulder. Om balanstalet är större än 1,0000 är tillgångarna större än skulderna och systemet är i balans. Om balanstalet är mindre än 1,0000 har systemet en skuld som är större än tillgångarna och det leder till att balanseringsmekanismen blir aktiv. En balanseringsperiod inleds därmed av att balanstalet understiger 1, då minskas omräkningen av pensioner och förräntningen av skulden. Detta skedde första gången 2010.

Pensionssystemet befinner sig i en balanseringsperiod

Omräkningen av pensioner följer inkomstindex när balanseringsmekanismen är inaktiverad. Inkomstindex är ett index som mäter den allmänna löneutvecklingen. När balanserings-

mekanismen är aktiverad följer pensionerna balansindex i stället för inkomstindex. Under en balanseringsperiod kommer balanstalet både att höja och sänka de årliga pensionsomräkningarna. När balansindex når inkomstindex, upphör balanseringen. Det är regeringen som fastställer både inkomst- och balansindex.

Balanstalet som användes för omräkning av pensionerna var 1,0040 för 2015. För 2014 var balanstalet 0,9837. Trots att balanstalet för 2015 översteg 1 befinner sig pensionssystemet i en balanseringsperiod eftersom balansindex inte nådde upp till nivån för inkomstindex.

Utbetalning av inkomstpension och tilläggspension från AP-fonderna till pensionärerna

Den inkomstgrundade ålderspensionen (inkomstpensionen, tilläggspensionen och premiepensionen) finansieras genom en allmän pensionsavgift, en ålderspensionsavgift som ingår i arbetsgivaravgiften och egenavgiften, och en statlig ålderspensionsavgift. Den allmänna pensionsavgiften förs i sin helhet till AP-fonderna. Ålderspensionsavgiften däremot fördelas mellan AP-fonderna, premiepensionssystemet och statens budget. Pensionsmyndigheten fördelar de statliga ålderspensionsavgifterna mellan AP-fonderna och premiepensionssystemet. När inkomstpension och tilläggspension betalas ut till pensionärerna hämtas medlen från AP-fonderna.

Pensionsmyndigheten administrerar hela den allmänna pensionen

Inkomstpensionssystemet består av inkomstpension och tilläggspension och belastar fördelningssystemet (AP-fonderna). En ålderspensionär som är född 1937 eller tidigare får tilläggspension som bl.a. baseras på intjänade pensionspoäng i det tidigare ATP-systemet. En ålderspensionär som är född under åren 1938–1953 får såväl inkomstpension som tilläggspension. Vid sidan av AP-fonderna sker en förmögenhetsuppbyggnad också inom premiepensionssystemet. Pensionsmyndigheten ansvarar för hela den allmänna ålderspensionen, vilket innebär att de även administrerar premiepensionssystemet.

Tabell 2.127 Ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget

Miljoner kronor

	SB 2015	Utfall 2015	Utfall-SB 2015	Utfall-SB procent 2015	Utfall 2014
AP-fonderna, pensionsutgifter	265 098	264 577	-521	-0,2	255 111
Administrations-utgifter	2 733	2 890	157	5,7	2 877
varav					
Pensionsmyndigheten m.fl. myndigheter		704			895
AP-fonderna, rörelsens kostnader		913			865
AP-fonderna, provisionskostnader		927			828
AP-fonderna, prestationsbaserade avgifter		346			289
	267 831	**267 466**	**-365**	**-0,1**	**257 988**

AP-fonderna finansieras via ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget

AP-fondernas administrationskostnader ingår i utgifterna för ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget. De kan delas upp i tre typer av utgifter: rörelsens kostnader, provisionskostnader och prestationsbaserade avgifter. I rörelsens kostnader för första till fjärde AP-fonderna ingår samtliga förvaltningskostnader, exklusive courtage, arvoden till externa förvaltare och depåbanksarvoden. AP fonderna redovisar provisionskostnader som en avdragspost under rörelsens intäkter. Prestationsbaserade avgifter reducerar nettoresultatet för den tillgång som förvaltats.

Förvaltararvoden ingår inte i administrationskostnaderna i tabell 2.127. Det beror på att förvaltararvodena blir en del av köpesumman när AP-fonderna köper onoterade aktier och andelar, om det är sannolikt att man kan få tillbaka förvaltningsarvodena före vinstdelning. I övriga fall redovisas förvaltararvoden som provisionskostnader. Sjätte AP-fondens gemensamma kostnader och förvaltningskostnader redovisas under posten rörelsens kostnader.

Pensionsutbetalningarna blev något lägre än beräknat medan administrationskostnaderna blev högre

I budgetpropositionen för 2015 beräknade regeringen att utgifterna för ålderspensions-

systemet vid sidan av statens budget skulle uppgå till 267 831 miljoner kronor. Utfallet uppgick till 267 466 miljoner kronor och är därmed 365 miljoner kronor lägre än beräknat.

Pensionsutbetalningarna från AP-fonderna uppgick till 264 577 miljoner kronor, vilket är 521 miljoner kronor lägre än beräknat. Pensionsutbetalningarna består av inkomstpension med 90 390 miljoner kronor och tilläggspension med 174 175 miljoner kronor. Utöver dessa utbetalningar överfördes 11,8 miljoner kronor från AP-fonderna till EU:s tjänstepensionssystem för de tjänstemän inom EU som har begärt det. Denna överföring ingår också i pensionsutbetalningarna från AP fonderna.

Administrationskostnaderna för inkomstpensionen blev 2 890 miljoner kronor, vilket är 157 miljoner kronor högre än beräknat. Pensionsmyndigheten, Skatteverket och Kronofogdemyndigheten fick tillsammans 704 miljoner kronor i ersättning för administration från AP fonderna (enligt regeringsbeslut om Ersättning från Första-Fjärde AP-fonderna och premiepensionssystemet för administration av inkomstgrundad ålderspension 2015 den 18 december 2014 (S2014/04473, S2014/08955/SF)).

Indexregler medförde att pensionerna räknades upp med 0,9 procent

Jämfört med 2014 blev utfallet för Ålderspensionssystemet vid sidan av budgeten 9 478 miljoner kronor (3,7 procent) högre. Pensionsutbetalningarna från AP-fonderna ökade med 9 466 miljoner kronor (3,7 procent). Ökningen beror främst på att antal ålderspensionärer med rätt till inkomstgrundad pension ökade. På grund av indexeringsreglerna räknades inkomst- och tilläggspensionerna upp med 0,9 procent mellan 2014 och 2015. I december 2015 uppbar 2 057 567 pensionärer inkomstgrundad ålderspension, en ökning med 44 105 personer jämfört med december 2014.

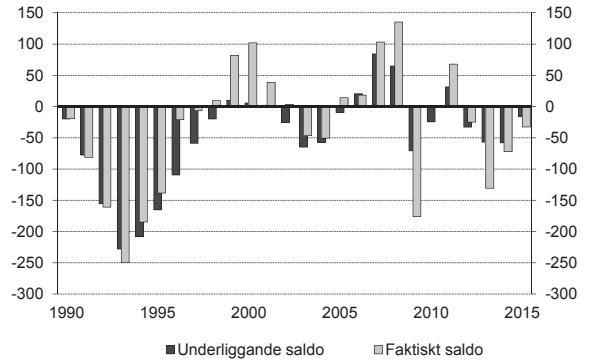
2.5 Underliggande saldo och engångseffekter

Underliggande saldo 1990–2015

Det faktiska utfallet för statens budget påverkas av tillfälliga eller engångsvisa händelser, dvs. transaktioner av extraordinär karaktär. Förekomsten av sådana poster försvårar analysen över tid. Genom att exkludera engångseffekterna får man ett bättre mått på saldots underliggande utveckling, det s.k. underliggande saldot. Större poster av engångskaraktär för 2015 och 2014 redovisas i tabell 2.128. De största posterna för 2015 kommenteras.

I diagrammet visas budgetens faktiska saldo och det underliggande saldot för perioden 1990–2015. I början av perioden har justeringar även gjorts för vissa ändrade redovisningsprinciper för ökad jämförbarhet mellan åren.

Diagram 2.1 Budgetens faktiska och underliggande saldo åren 1990–2015

År 2015 uppgick det faktiska underskottet i budgeten till 33 miljarder kronor medan det underliggande underskottet var 16 miljarder kronor. Negativa engångseffekter bidrog alltså till att försämra saldot. Framför allt ökade Riksbankens lån i Riksgäldskontoret med 10 miljarder kronor och nästan lika mycket utbetalades till kommunerna med anledning av flyktingsituationen, för utgifter främst under 2016. År 2014 var det faktiska budgetunderskottet 72 miljarder kronor, dvs. mer än dubbelt så stort som 2015. Saldot påverkades även då av negativa engångseffekter, bl.a. var EU-avgiften extra hög och Riksbankens lån ökade även då. De negativa engångseffekterna 2014 var något mindre än 2015, vilket innebär att det underliggande saldot

Tabell 2.128 Budgetens faktiska saldo, engångseffekter m.m. och underliggande saldo åren 2010–2015

Miljoner kronor

	2015	2014	2013	2012	2011	2010
Faktiskt saldo	-32 650	-72 194	-130 873	-24 907	67 801	-1 052
Engångseffekter m.m.	-16 374	-14 092	-73 802	7 977	36 274	23 425
Underliggande saldo	**-16 276**	**-58 102**	**-57 071**	**-32 884**	**31 527**	**-24 477**

förbättrades något mer mellan åren än det faktiska saldot. Det vanligaste är att engångseffekterna är positiva, men vissa år dominerar de negativa engångseffekterna. Under perioden 1990–2015 uppgick engångseffekterna i genomsnitt till 16 miljarder kronor per år.

Engångseffekter 2015

Engångseffekterna 2015 försämrade saldot med drygt 16 miljarder kronor. Större poster under 2015 kommenteras i detta avsnitt. De kommenteras även under respektive inkomst- och utgiftsområde (avsnitt 4 och 6).

Anslag

EU-avgiften påverkades 2015 av tre stora engångseffekter, varav två negativa och en positiv. De medförde sammanlagt att avgiften blev 9,0 miljarder kronor högre. Den första engångseffekten avser en försenad rabatt på EU-avgiften. Förseningen innebar negativa effekter för saldot såväl 2014 som 2015, på 3,2 respektive 3,4 miljarder kronor. En positiv effekt på 6,6 miljarder kronor uppstår 2016 när rabatterna betalas ut retroaktivt i form av en sänkt EU-avgift. Den andra engångseffekten beror på att den årliga revideringen av tidigare års avgiftsbaser var ovanligt stor 2014. En korrigering av BNI-avgiften medförde en högre avgift 2014 men också en återbetalning på 1,2 miljarder kronor 2015. En resterande återbetalning gjordes i början av 2016. Den tredje och största engångseffekten, på 6,7 miljarder kronor, beror på regeringens beslut om en förtida betalning i december 2015 av en del av 2016 års avgift. Detta beslut innebär en tidigareläggning av belastningen av anslaget och av de takbegränsade utgifterna från 2016 till 2015. Budgetsaldot påverkas dock inte av beslutet. Saldot belastas först när EU-kommissionen tar ut medlen från Sveriges EU-konto i början av 2016.

I slutet av 2015 tog regeringen även beslut om tidigareläggningar av andra utgifter från 2016 till 2015, vilket sammanlagt medförde negativa effekter för 2015 på 5,3 miljarder kronor. Det gällde biståndsutbetalningar (2,5 miljarder kronor), utbetalningar av läkemedelsförmåner (1,8 miljarder kronor) och bidrag till kommuner för det s.k. lågstadielyftet (1,0 miljoner kronor).

Dessutom utbetalades 9,8 miljarder kronor i december 2015 som ett tillfälligt stöd till kommuner och landsting med anledning av flyktingsituationen. Av detta har 1,0 miljard kronor redovisats som en intäkt 2015. Av intäkten på 1,0 miljard kronor avsåg 0,9 miljarder kronor kommunerna och 0,1 miljarder kronor landstingen.

Tabell 2.129 Vissa större engångsposters påverkan på budgetens saldo 2015 och 2014

Miljoner kronor

	2015	2014
Anslag	**-24 072**	**-5 789**
EU-avgift, försenad rabatt	-3 438	-3 214
EU-avgift, periodisering av retroaktiv BNI-korrigering	1 177	-2 575
EU-avgift, förskott för 2016	-6 700	
Biståndsverksamhet, tidigarelagda bidragsutbetalningar	-2 498	
Läkemedelsförmånerna, tidigarelagd utbetalning	-1 819	
Lågstadielyftet, tidigarelagd bidragsutbetalning	-994	
Tillfälligt stöd till kommuner för flyktingkostnader, främst för 2016	-9 800	
Inkomsttitlar	**10 879**	**11 975**
Exportkreditnämnden, inleverans av myndighetskapital	2 288	
Specialfastigheter, återföring av kapital	2 071	
Akademiska Hus, extrautdelning	4 500	
SJ AB, extrautdelning	1352	
Försäkringsaktiebolaget Bostadsgaranti, extrautdelning	138	
Lernia, extrautdelning	123	
Fouriertransform, extrautdelning	100	
Inlandsinnovation, extrautdelning	100	
Vasallen, extrautdelning	207	47
Svensk Bilprovning, extrautdelning		252
CSN-lån i Riksgäldskontoret för kapitaliserade räntor		11 676
Kassamässig korrigering	**6 700**	**0**
EU-avgift, förskott för 2016	6 700	
Riksgäldskontorets nettoutlåning	**-9 880**	**-20 278**
Lån till Riksbanken	-9 966	-4 467
Lån till Island		1 939
Lån till Affärsverket svenska kraftnät	1 115	-2 427
Kärnavfallsfonden	-314	-4 636
Insättningsgarantifonden	289	68
Carnegie (stabilitetsfonden)	42	49
Exportkreditnämnden	-796	1 773
Premiepensionsavgifter, inbetalning	37 336	35 334
Premiepensionsmedel, utbetalning	-36 716	-35 650
Övrig förvaltning av premiepensionsmedel i Riksgäldskontoret	-1 464	1 074
Lån till CSN för kapitaliserade räntor, till inkomsttitel		-11 676
Övrigt, netto	594	-1 659
Totalt	**-16 374**	**-14 092**

Inkomsttitlar

Under 2015 gjorde Exportkreditnämnden och åtta statliga bolag inleverans av myndighetskapital, extrautdelningar och återföring av kapital till staten på totalt 10,9 miljarder kronor, vilka betraktas som engångsvisa inkomster. De största beloppen avser inleverans av kapital från Exportkreditnämnden (2,3 miljarder kronor), extrautdelning från Akademiska Hus (4,5 miljarder kronor), SJ AB (1,4 miljarder kronor) samt återföring av kapital från Specialfastigheter (2,1 miljarder kronor). Som extrautdelning räknas sådan utdelning som inte ryms inom föregående års utdelningsbara resultat eller som beror på uppskrivning av tillgångsvärden (samma definition som i nationalräkenskaperna).

Riksgäldskontorets nettoutlåning

Under Riksgäldskontorets nettoutlåning uppstod 2015 såväl positiva som negativa engångseffekter. De negativa effekterna dominerade, främst som en följd av att Riksbankens lån i Riksgäldskontoret ökade. Riksbanken lånade 2009 och 2013 totalt cirka 200 miljarder kronor i dollar och euro för att stärka valutareserven. Det totala lånet ökade under 2015 med 10,0 miljarder kronor som en följd av att enskilda lån refinansierades till en högre dollar- respektive eurokurs än när de togs.

Affärsverket Svenska kraftverk gör för närvarande stora investeringar i det svenska stamnätet och finanserar dessa delvis med lån i Riksgäldskontoret. Under 2015 minskade de sina lån med 1,1 miljarder kronor, vilket berodde på att de i högre grad än föregående år har kunnat finansiera sina investeringar med internt tillförda medel och kapacitetsavgifter.

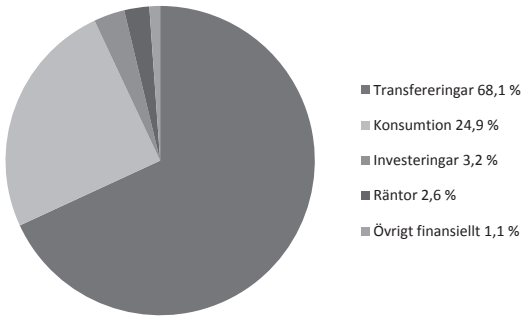
Exportkreditnämnden minskade behållningen på sitt konto i Riksgäldskontoret med 0,8 miljarder kronor. Minskningen beror i stor utsträckning på den ovan nämnda inleveransen av myndighetskapital till staten.

Inbetalningar av premiepensionsavgifter uppgick 2015 till 37,3 miljarder kronor och utbetalningar av premiepensionsmedel till 36,7 miljarder kronor. En del av ålderspensionsavgiften inbetalas som premiepensionsavgift till Pensionsmyndighetens konto i Riksgäldskontoret. Inflödet inkluderar regleringar för tidigare år, vilka varierar mellan åren. Medlen placeras tillfälligt på kontot eller i obligationer i avvaktan på att pensionsrätten

fastställts. Från kontot betalar Pensionsmyndigheten en gång per år ut premiepensionsmedel (inklusive avkastning) – i december månad året efter intjänandeåret – till de fonder som pensionsspararna valt. Myndighetens övriga förvaltning av premiepensionsmedel medförde en minskad behållning på kontot med 1,5 miljard kronor.

Under posten Övrigt, netto (0,6 miljarder kronor) ingår nettoutlåning till övriga myndigheter, bolag och affärsverk.

Diagram 2.2 Procentuell fördelning av utgifter i statens budget 2015, realekonomiskt fördelade

2.6 Realekonomisk fördelning av anslagen i statens budget

Vid analys av och information om statens budgets storlek och påverkan på samhällsekonomin fördelas utgifterna även på ett annat sätt än efter utgiftsområden och anslag. En sådan fördelning är den realekonomiska fördelningen, som baseras på nationalräkenskapernas definitioner. För att skapa jämförbarhet med andra länder upprättas nationalräkenskaperna enligt internationella principer och riktlinjer, som bl.a. EU har utarbetat. Den realekonomiska fördelning av utgifterna som redovisas här är transfereringar, konsumtion, investeringar, räntor och finansiella transaktioner. Den realekonomiska fördelningen av anslagsutfall baseras på myndigheternas redovisning, men måste på övergripande nivå kompletteras med förenklingar och schabloner. Detta innebär att den realekonomiska fördelningen av ett visst anslag inte är exakt. Den fördelning som redovisas här innehåller därför en viss osäkerhet. Den realekonomiska fördelningen ger en kompletterande bild av hur anslagen i statens budget använts.

Tabell 2.130 Realekonomisk fördelning av statens budget

Miljoner kronor

	Utfall 2015	Utfall 2014	Förändring 2014–2015	Procentuell förändring 2014–2015
Transfereringar	**605 756**	**581 692**	**24 064**	**4,1**
varav till			0	
Hushållssektorn	304 050	299 582	4 468	1,5
Kommunala sektorn	164 760	148 986	15 774	10,6
Företagssektorn	34 036	36 981	-2 945	-8,0
Ålderspensionssystemet	22 459	21 399	1 059	5,0
Statliga ideella organisationer	4 583	4 408	175	4,0
Internationell verksamhet	75 869	70 336	5 533	7,9
varav till EU-institutioner	44 232	41 553	2 679	6,4
Konsumtionsutgifter	**221 450**	**214 320**	**7 129**	**3,3**
varav			0	
Löner inklusive sociala avgifter	122 043	119 927	2 116	1,8
Omkostnader för konsumtion	67 164	64 193	2 971	4,6
Lokaler	17 436	17 142	294	1,7
Utgifter för försvarsändamål			0	
Sociala naturaförmåner	14 807	13 058	1 749	13,4
Investeringsverksamhet	**28 766**	**28 978**	**-212**	**-0,7**
Räntor	**23 294**	**5 589**	**17 705**	**316,8**
varav			0	
Räntor på statsskulden	21 797	3 200	18 597	581,2
Finansiella transaktioner	**10 079**	**10 293**	**-214**	**-2,1**
Summa utgiftsområden	**889 345**	**840 872**	**48 473**	**5,8**

Transfereringar

Transfereringar är inkomstöverföringar, dvs. till stor del utbetalningar av bidrag från staten till exempelvis hushåll, företag eller kommuner utan att staten erhåller någon direkt motprestation. Som transfereringar räknas t.ex. sjukpenning och barnbidrag men även internationellt bistånd och Sveriges bidrag till EU-budgeten. Syftet med transfereringar är att omfördela inkomster mellan olika grupper i samhället, mellan olika regioner i landet eller till internationell verksamhet. Transfereringarna utgjorde 68,1 procent av utgifterna inom budgetens utgiftsområden 2015.

Transfereringarna till hushåll ökade med 1,1 procent

Hushållen fick 50,2 procent av de totala transfereringarna. Transfereringarna till hushåll ökade med 4 468 miljoner kronor (1,5 procent) jämfört med 2014. Det beror framför allt på att transfereringarna till hushållen för anslaget 1:1 *Sjukpenning och rehabilitering m.m.* under utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning ökade med 4 208 miljoner kronor till 29 573 miljoner kronor. Ökningen förklaras främst av fler sjukfall och av att sjukfallen blev längre än tidigare år (se avsnitt 6.10).

Transfereringarna till hushållen för anslaget 4:4 *Kostnader för statlig assistansersättning* under utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg ökade jämfört med 2014. Ökningen uppgick till 1 195 miljoner kronor. Orsaken var att antalet utnyttjade timmar fortsatte att öka. Kommunerna är delvis med och finansierar assistansersättningen. Deras del av bidragen uppgick 2015 till 4 894 miljoner kronor. Kommunernas medfinansiering innebär att utfallet för anslaget är lägre än transfereringen till hushållen i den realekonomiska fördelningen av anslagen.

Även transfereringarna till hushållen för anslaget 1:3 *Etableringsersättning till vissa nyanlända invandrare* under utgiftsområde 13 Integration och jämställdhet ökade jämfört med 2014. För år 2015 uppgick transfereringarna till

hushållen till 3 687 miljoner kronor vilket är 1 002 miljoner kronor högre än 2014. Skillnaden mellan åren beror i huvudsak på att antalet nyanlända i etableringsuppdraget ökade från i snitt 36 478 deltagare 2014 till 48 358 deltagare 2015.

Anslaget 1:2 *Aktivitets- och sjukersättningar m.m.* under utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning omfattar de största transfereringarna till hushållen. Transfereringarna till hushållen för anslaget minskade 2015 med 633 miljoner kronor till 44 436 miljoner kronor. Under de senaste åren har transfereringarna för anslaget kontinuerligt minskat. De lägre transfereringarna beror framför allt på ett minskat inflöde av nya personer.

Även transfereringarna till hushållen för anslaget 1:2 *Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd* under utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv minskade jämfört med 2014. Minskningen blev 1 257 miljoner kronor. Det berodde på att den öppna arbetslösheten minskade 2015, vilket medförde att färre fick arbetslöshetsersättning.

Redovisningen av dagersättning till asylsökande har ändrats 2015. I stället för att redovisas som transferering till hushållen redovisas det som transferering till utlandet. Förändringen är gjord med anledning av att nationalräkenskapernas definitioner har ändrats. Dagersättningen belastar anslaget 1:2 *Ersättningar och bostadskostnader* under utgiftsområde 8 Migration och uppgick 2015 till 1 662 miljoner kronor, vilket är 604 miljoner kronor högre än föregående år. Beloppen i tabell 2.130 har justerats retroaktivt.

Ökade transfereringar till kommuner med anledning av det stora antalet asylsökande och nyanlända

Den kommunala sektorn omfattar kommuner, landsting och kommunalförbund. Under 2015 fick kommunsektorn 27,2 procent av de totala transfereringarna och var därmed den näst största mottagaren av transfereringar 2015.

Transfereringarna till kommunsektorn ökade med 15 774 miljoner kronor (10,6 procent) jämfört med 2014. Ökningen berodde framför allt på utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner, för vilket utfallet ökade med sammanlagt 8 438 miljoner kronor (9,0 procent). Utgiftsområdet anvisades 9 800 miljoner kronor i den extra ändringsbudgeten som beslutades av riksdagen i december. Pengarna var ett tillfälligt stöd till kommunerna och landstingen med anledning av att antalet asylsökande ökade kraftigt under hösten. Det ökande antalet asylsökande är även orsaken till att transfereringarna till kommuner från anslaget 1:2 *Ersättningar och bostadskostnader* under utgiftsområde 8 Migration har ökat med 2 606 miljoner kronor jämfört med 2014.

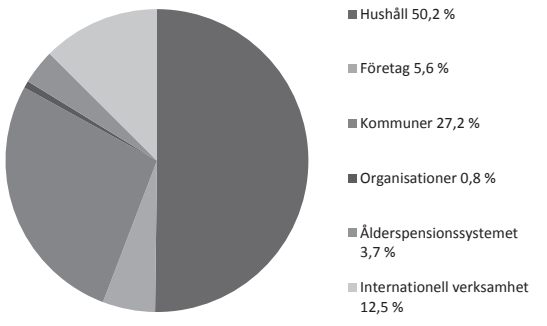
Även utgifterna för anslaget 1:2 *Kommunersättningar vid flyktingmottagande* under utgiftsområde 13 Integration och jämställdhet ökade och blev 1 995 miljoner kronor högre (28,6 procent) jämfört med föregående år. Det högre utfallet beror främst på att kommunerna tog emot fler nyanlända 2015 än 2014.

Från anslaget 1:5 *Bidrag för läkemedelsförmånerna* under utgiftsområde 9 Hälsovård sjukvård och social omsorg betalas bidrag ut till landstingen för läkemedelsförmånernas kostnader. De högre transfereringarna 2015 beror dels på att landstingen fick bidrag för Hepatit C behandlingar som utförts under 2014, dels på att regeringen beslutade att bidrag för totalt 13 månader skulle betalas ut 2015 i stället för 12 månader, vilket normalt är fallet.

Förtida betalningar medförde ökade transfereringar till utlandet

Transfereringarna till utlandet ökade med sammanlagt 8 212 miljoner kronor 2015. Det högre utfallet beror framför allt på förtida betalningar av Sveriges kärnstöd (en del av Sveriges bistånd) och EU-avgiften. Regeringen beslutade i december 2015 att Sida skulle betala ut 2 498 miljoner kronor av Sveriges kärnstöd för 2016 i förtid (se avsnitt 6.7). Regeringen beslutade även i december 2015 att Sverige skulle göra en förtida betalning av EU-avgiften för 2016 på 6 700 miljoner kronor (se avsnitt 6.27). Både beloppen belastar budgeten i sin helhet 2015.

Diagram 2.3 Transfereringar i statens budget, fördelade efter mottagarkategori 2015

Konsumtion

Statlig konsumtion är förbrukning av resurser som de statliga myndigheterna använder i verksamheten, t.ex. utgifter för löner, hyror, inköp av varor och tjänster, underhåll och reparationer. I begreppet konsumtion ingår även myndigheternas köp av varor och tjänster som produceras utanför staten och som levereras direkt till hushållen (sociala naturaförmåner). Det gäller t.ex. statens utgifter för köp av arbetsmarknadsutbildning och privat tandläkarvård. Utgifterna för konsumtion uppgick 2015 till 24,9 procent av utgifterna inom budgetens utgiftsområden. Utgiftsområdena 4 Rättsväsendet, 6 Försvar och samhällets krisberedskap, 16 Utbildning och universitetsforskning samt 22 Kommunikationer hade de största utgifterna för konsumtion 2015.

Drygt hälften av utgifterna för konsumtion var löner inklusive sociala avgifter. Med sociala avgifter menas främst arbetsgivaravgifter och premier för avtalsförsäkringar för statsanställda. Ökningen av löner inklusive sociala avgifter var 1,8 procent 2015. Utgifterna för lön inklusive sociala avgifter ökade med 713 miljoner kronor (30,9 procent) för anslaget 1:1 *Migrationsverket* under utgiftsområde 8 Migration. På grund av den stora mängden asylsökande under hösten 2015, rekryterade Migrationsverket ny personal. Antalet årsarbetskrafter ökade från 4 174 till 5 330 (27,7 procent).

Den näst största posten för konsumtion är omkostnader för konsumtion. Till dessa räknas myndigheternas köp av varor och tjänster. Omkostnaderna för konsumtion ökade med 4,6 procent 2015. De största anslagen med omkostnader för konsumtion är anslaget 1:2 *Vidmakthållande av statens transportinfrastruktur* under utgiftsområde 22 Kommunikationer, samt anslagen 1:1 *Förbandsverksamhet och beredskap* och 1:4 *Vidmakthållande, avveckling m.m. av materiel och anläggningar* under utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap.

Redovisningen av boendekostnader för asylsökande har ändrats 2015. I stället för att redovisas som Lokalkostnader redovisas det nu som Sociala naturaförmåner. Förändringen är gjord i enlighet med förändringar i nationalräkenskapernas definitioner. Boendekostnaderna belastar anslaget 1:2 *Ersättningar och bostadskostnader* på utgiftsområde 8 Migration och uppgick 2015 till 2 781 miljoner kronor, vilket är 1 200 miljoner kronor högre än föregående år. Beloppen i tabell 2.130 har justerats retroaktivt.

Investeringar

Investeringar är utgifter för att anskaffa infrastruktur, varaktiga materiella tillgångar såsom byggnader och maskiner, immateriella tillgångar som datorprogram, värdeföremål, finansiella tillgångar och lagerinvesteringar som är ämnade att användas i produktion. Av utgifterna inom budgetens utgiftsområden uppgick investeringarna till 3,2 procent. Utgiftsområde 22 Kommunikationer var det utgiftsområde som hade den största andelen av de totala investeringarna inom budgetens utgiftsområden (19 349 miljoner kronor eller 67,3 procent). Ett ytterligare utgiftsområde med stora investeringar är utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap. Totalt uppgick investeringar som finansierades genom anslag till 8 594 miljoner för utgiftsområde 6, vilket är 28,8 procent av de totala investeringarna inom budgetens utgiftsområden.

Statliga investeringar finansieras även med lån i Riksgäldskontoret och med finansiell leasing. Utgifterna för dessa investeringar ingår inte under utgiftsområdena utan ingår i Riksgäldskontorets nettoutlåning. Myndigheternas amorteringar och räntor på dessa lån redovisas som finansiella transaktioner i tabell 2.130.

Räntor och finansiella transaktioner

I den realekonomiska gruppen räntor ingår räntor på statsskulden och övriga räntor, t.ex.

Statens utgifter för studiemedelsräntor. Räntorna uppgick till 2,6 procent av utgifterna inom budgetens utgiftsområden 2015. Anslaget 1:1 *Räntor på statsskulden* under utgiftsområde 26 Statsskuldsräntor m.m. är det enskilt största i gruppen räntor. Anslaget svarade för 93,6 procent av de totala ränteutgifterna.

De finansiella transaktionerna uppgick till 1,1 procent av utgifterna inom budgetens utgiftsområden. De största anslagen 2015 var anslaget 1:1 *Utveckling av statens transportinfrastruktur* under utgiftsområde 22 Kommunika-tioner och anslaget 1:3 *Avsättning för kreditförluster* under utgiftsområde 15 Studiestöd.

2.7 Beställningsbemyndiganden

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får för det ändamål och med högst det belopp som riksdagen beslutat, beställa varor eller tjänster och besluta om bidrag, ersättning, lån eller liknande som medför utgifter under senare budgetår än det år budgeten avser. De åtaganden som görs räknas inte som ekonomiska händelser och ska med andra ord inte redovisas mot anslag. När ett bemyndigande utnyttjas ska detta redovisas mot det av riksdagen beslutade bemyndigandebeloppet.

Det totala bemyndigandebeloppet för 2015 var 406 573 miljoner kronor och de utestående åtagandena den 31 december 2015 uppgick till 326 281 miljoner kronor. De totala utestående åtagandena blev 80 292 miljoner kronor lägre än det totala bemyndigandebeloppet.

De högsta beslutade bemyndigandebeloppen avsåg utgiftsområde 22 Kommunikationer, utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap samt utgiftsområde 7 Internationellt bistånd. De största skillnaderna mellan bemyndigandebelopp och utestående åtaganden återfanns på utgiftsområde 7 Internationellt bistånd, 22 Kommunikationer samt 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel.

Inom utgiftsområde 7 Internationellt bistånd uppgick skillnaden till 14 885 miljoner kronor. De största beloppsmässiga skillnaderna inom detta anslag är relaterade till områdena Afrika, Asien, Stöd genom svenska organisationer i det civila samhället, Globala insatser för socialt hållbar utveckling samt Reformsamarbete i Östeuropa, Västra Balkan och Turkiet.

Inom utgiftsområde 22 Kommunikationer uppgick skillnaden mellan bemyndigandebelopp och utestående åtaganden till 14 606 miljoner kronor. Skillnaden var störst för anslaget 1:1 *Utveckling av statens transportinfrastruktur* och berodde framför allt på att avtalen om medfinansiering har ökat jämfört med tidigare beräkningar och att räntekostnaderna för upptagna lån blev lägre än väntat på grund av den låga marknadsräntan.

Inom utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel uppgick skillnaden mellan beslutat bemyndigande och utestående åtaganden till 24 229 miljoner kronor. Huvudelen av de beslutade bemyndigandena för utgiftsområdet avser ekonomiska åtaganden som planeras inom ramen för Landsbygdsprogram för Sverige 2014–2020. Det låga utnyttjandet av bemyndigandena beror på att de avser beslut för hela programperioden.

De utestående åtagandena för anslaget 1:11 *Samarbete inom Östersjöregionen* under utgiftsområde 5 Internationell samverkan uppgick den sista december till 199 miljoner kronor, vilket innebar att bemyndigandet överskreds.

En specifikation av riksdagen beslutade bemyndiganden och utestående åtaganden den 31 december 2015 per anslag redovisas i bilaga 3. Beställningsbemyndigande och utnyttjandet per anslag finns under respektive avsnitt för utgiftsområdena. Stora skillnader mellan beslutade bemyndiganden och utfall kommenteras i anslutning till bemyndigande-tabellen i respektive avsnitt.

Tabell 2.131 Beställningsbemyndiganden 2015

Miljoner kronor

Utgiftsområde	Beställnings-bemyndiganden	Utestående åtaganden 2015-12-31
1 Rikets styrelse	171	129
2 Samhällsekonomi och finansförvaltning	30	0
4 Rättsväsendet	20	0
5 Internationell samverkan	160	199
6 Försvar och samhällets krisberedskap	86 297	81 305
7 Internationellt bistånd	71 096	56 211
8 Migration	198	1
9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	2 043	1 431
10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning	3 250	2 951
13 Integration och jämställdhet	3 527	479
14 Arbetsmarknad och arbetsliv	22 071	17 787
15 Studiestöd	4	3
16 Utbildning och universitetsforskning	34 893	27 380
17 Kultur, medier, trossamfund och fritid	706	480
18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik	232	27
19 Regional tillväxt	6 445	5 098
20 Allmän miljö- och naturvård	5 525	4 113
21 Energi	4 542	2 338
22 Kommunikationer	137 124	122 518
23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel	25 894	1 665
24 Näringsliv	2 346	2 165
Summa utgiftsområden	**406 573**	**326 281**

2.8 Inomstatliga lån

Tabell 2.132 Inomstatliga lån

Miljoner kronor

UO	Inomstatliga lån	Låneram	Lån 2015-12-31
1	Riksdagsförvaltningens investeringar som används i verksamheten	100	53
1	Riksdagsförvaltningens investeringar i fastigheter och tekniska anläggningar	500	398
2	Statens fastighetsverks investeringar i fastigheter	13 600	11 946
2	Statens järnvägars långfristiga lån exkl. finansiell leasing[1]	2 915	1 158
2	Fortifikationsverkets investeringar i mark, anläggningar och lokaler	11 700	10 233
2	Riksrevisionen - anläggningstillgångar som används i verksamheten	15	8
2	7 AP-fondens investeringar i anläggningstillgångar som används i verksamheten	5	0
6	Beredskapsinvesteringar inom ramen för Myndigheten för samhällsskydd och beredskapsverksamhet	300	0
6	Krig, krigsfara eller andra utomordentliga förhållanden	40 000	0
9	Beredskapsinvesteringar inom ramen för Socialstyrelsens verksamhet	350	1
9	Beredskapsinvesteringar inom ramen för Folkhälsomyndighetens verksamhet	350	58
21	Affärsverket svenska kraftnäts lån i och utanför Riksgäldskontoret	10 300	5 087
22	Vissa infrastrukturprojekt	43 000	41 507
22	Sjöfartsverkets lång- och kortfristiga lån i eller utanför Riksgäldskontoret	835	0
22	Luftfartsverkets lån i och utanför Riksgäldskontoret	1 500	0
	Summa	**125 470**	**70 449**

[1] Prop. 2013/14:1, bet. 2013/14:FiU2, rskr. 2013/14:135.

2.9 Övriga krediter

Tabell 2.133 Övriga krediter

Miljoner kronor eller annan angiven valuta

UO	Övriga krediter i Riksgäldskontoret	Kredit	Utnyttjad kredit 2015-12-31
2	Insättningsgarantin [1]	Obegränsad	0
2	Investerarskyddet [2]	Obegränsad	119
2	Garantier till banker m.m. för skuldförbindelser [3]	Obegränsad	0
2	Kredit för infriande av kapitalgarantier till internationella finansiella institutioner [4]	Obegränsad	0
2	Kredit för infriande av Riksgäldskontorets garantier (ordinarie garantireserv) [5]	Obegränsad	0
2	För Riksgäldskontorets utlåningsverksamhet [6]	Obegränsad	0
2	7 AP-fondens kredit på räntekonto	40	0
2	Kammarkollegiets behov av likviditet för inrättande av nya myndigheter	355	0
2	Statens tjänstepensionsverk - behov av likviditet i pensionshanteringen	100	15
2	Kammarkollegiets kredit för statliga försäkringssystemet 7	100	0
6	Försvarets materielverks behov av rörelsekapital	12 000	4 216
6	Försvarsexportmyndighetens behov av rörelsekapital	7 000	46
7	Kredit för infriande av kapitalgarantier till internationella finansiella institutioner [8]	Obegränsad	0
7	Kredit för infriande av Sidas garantier [10]	Obegränsad	0
10	Försäkringskassans behov av likviditet i utbetalning av ersättning för vård i andra länder	100	77
11	Pensionsmyndighetens behov av likviditet i handeln med fondandelar	8 000	0
18	Kredit för infriande av Boverkets garantier [11]	Obegränsad	0
23	Viltvårdsfondens kredit i Riksgäldskontoret	5	0
24	Exportkreditnämnden upplåningsrätt i Riksgäldskontoret för skadeutbetalning [12]	Obegränsad	0
	Summa		**4 474**

[1] Lagen (1995:1571) om insättningsgaranti.
[2] Lagen (1999:158) om investerarskydd.
[3] Lagen (2008:814) om statligt stöd till kreditinstitut.
[4] Prop. 2001/02:1 , bet. 2001/02:FiU1, rskr. 2001/02:34.
[5] Regeringen har beslutat om en obegränsad kredit med stöd av 5 kap. 1 § budgetlagen (2011:203)
[6] Budgetlagen (2011:203), förordningen (2011:211) om utlåning och garantier.
[7] Prop. 1995/96:105, bet. 1995/96:FiU11, rskr. 1995/96:191.
[8] Prop. 2001/02:1, bet. 2001/02:FiU1, rskr. 2001/02:34.
[10] Regeringen har beslutat om en obegränsad kredit med stöd av 5 kap. 1 § budgetlagen (2011:203).
[11] Regeringen har beslutat om en obegränsad kredit med stöd av 5 kap. 1 § budgetlagen (2011:203).
[12] Regeringen har beslutat om en obegränsad kredit med stöd av 5 kap. 1 § budgetlagen (2011:203).

3

Resultaträkning, balansräkning och finansieringsanalys

3 Resultaträkning, balansräkning och finansieringsanalys

I resultaträkningen redovisas de totala konsoliderade intäkterna och kostnaderna för de myndigheter som ingår i årsredovisningen.

Konsolideringen innebär att transaktioner mellan myndigheter, t.ex. arbetsgivaravgifter för statligt anställda och bidrag mellan myndigheter, tas bort (elimineras) i resultaträkningen och att fordringar och skulder mellan myndigheter elimineras i balansräkningen. På så vis erhålls en konsoliderad redovisning för staten.

Gällande principer och förutsättningar beskrivs i avsnitt 3.4 Redovisningsprinciper och tilläggsupplysningar.

3.1 Resultaträkning

Bättre resultat

Resultaträkningen för 2015 visar ett underskott på 10,3 miljarder kronor, vilket är 57,2 miljarder kronor bättre jämfört med 2014.

Tabell 3.1 Resultaträkning

Miljoner kronor

	Not	2015	2014
Intäkter			
Skatteintäkter	1	1 138 437	1 030 782
Intäkter av avgifter och andra ersättningar	2	51 043	52 226
Intäkter av bidrag	3	46 561	49 193
Summa intäkter		**1 236 041**	**1 132 201**
Kostnader			
Transfereringar m.m.			
Transfereringar till hushåll	4	-605 513	-588 976
Transfereringar till företag	4	-47 249	-49 875
Transfereringar till kommuner	4	-239 732	-222 307
Transfereringar till utlandet	4	-69 564	-67 940
Avsättningar till/upplösning av fonder	5	-6 040	-14 770
Summa transfereringar m.m.		*-968 098*	*-943 868*
Statens egen verksamhet			
Kostnader för personal	6	-122 831	-120 094
Kostnader för lokaler	7	-21 105	-19 597
Vissa garanti- och kreditkostnader	8	-1 997	-423
Övriga driftkostnader	9	-85 193	-85 411
Avskrivningar och nedskrivningar	10	-27 840	-26 821
Summa statens egen verksamhet		-258 966	-252 346
Summa kostnader		**-1 227 064**	**-1 196 214**
Saldo före resultat från andelar och finansiella poster		*8 977*	*-64 013*
Resultat från andelar i hel- och delägda företag	11	**-3 735**	**11 571**
Finansiella intäkter och kostnader			
Nettokostnad för statsskulden	12	-21 550	-32 074
Övriga finansiella intäkter	13	10 549	18 313
Övriga finansiella kostnader	14	-4 581	-1 212
Summa finansiella poster		**-15 582**	**-14 973**
ÅRETS UNDERSKOTT		**-10 340**	**-67 415**

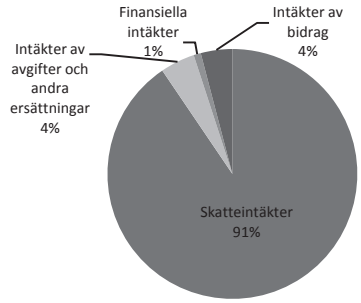
Skatteintäkter ökade

Det bättre resultatet beror på flera faktorer. Skatteintäkterna ökade med 108 miljarder kronor och transfereringskostnaderna ökade med 33 miljarder kronor (se not 4).

Nettokostnaden för statsskulden minskade med 10,5 miljarder kronor till följd av orealiserade och realiserade valutakursförändringar. Resultatet från andelar i hel- och delägda företag försämrades med 15 miljarder kronor främst på grund av LKAB:s och Vattenfalls försämrade resultat. Kostnaderna för statens egen verksamhet ökade med 6,6 miljarder kronor.

3.1.1 Intäkter

Diagram 3.1 Statens intäkter

108 miljarder kronor mer i skatteintäkter

Skatteintäkterna uppgick till 1 138 miljarder kronor vilket utgjorde 91 procent av statens totala intäkter (se diagram 3.1 Statens intäkter). Statens skatteintäkter ökade med 108 miljarder kronor (10,4 procent) jämfört med 2014. Skatteintäkterna specificeras närmare i not 1.

En ökad lönesumma gav högre intäkter av inkomstskatter och arbetsgivaravgifter

Inkomstskatter ökade med 38 miljarder kronor jämfört med 2014, en ökning med 5,8 procent. Förändringen förklaras till viss del av att lönesumman ökade med 4,4 procent. Timlönen ökade med 3,3 procent medan antalet arbetade timmar ökade med 1,1 procent mellan åren. Ökningen av timmarna kan jämföras med sysselsättningen, som ökade med 1,4 procent. Skattereduktionerna ökade med 10,8 miljarder kronor varav jobbskatteavdraget ökade med 3,3 miljarder kronor och reduktion för allmän pensionsavgift som är direkt kopplad till lönesumman ökade med 4,3 miljarder kronor. Husavdraget (ROT- och RUT-tjänster) ökade med 3,2 miljarder kronor. Husavdraget uppgick till 22 miljarder kronor och huvuddelen avsåg ROT-tjänster. Arbetsgivaravgifterna ökade med 26 miljarder kronor motsvarande 5,8 procent.

Arbetsgivaravgifterna utgörs i princip av avgiftssatsen gånger lönesumman. Att avgifterna ökar mer än lönesumman förklaras av att nedsättningen av arbetsgivaravgifterna för unga har börjat trappas av. 2015 var nedsättningen drygt 7 miljarder kronor lägre än förra året. De statliga myndigheternas arbetsgivaravgifter är inom-statliga och har eliminerats vid beräkning av de totala skatteintäkterna.

Ökade företagsvinster gav högre intäkter från skatt på kapital
Jämfört med 2014 ökade skatt på kapital med 26 miljarder kronor. Hushållens kapitalvinster ökade kraftigt 2014 och låg kvar på en hög nivå även 2015 till följd av de senaste årens börsuppgång och stigande bostadspriser. Skatt på företagsvinster ökade med 23 miljarder kronor eller 23,5 procent. Större delen av ökningen förklaras av betalningar från bolag i en koncern. Aktiviteten i ekonomin var hög 2015 jämfört med förra året, vilket medförde att företagens vinster ökade. Bankerna redovisade också stora vinstökningar. Ytterligare en orsak till företagens ökade vinster är exportföretagens resultat som påverkades positivt av försvagningen av kronan.

Ökade bostadsinvesteringar bidrog till mer intäkter från mervärdesskatt
Skatt på konsumtion och insatsvaror ökade med 33 miljarder kronor mellan åren. Intäkterna från mervärdesskatt ökade med 26 miljarder kronor eller 7,3 procent. Detta förklaras främst av en kraftig ökning av bostadsinvesteringarna som steg med 18 procent under 2015. Utvecklingen förklaras också av att hushållens konsumtion i löpande priser steg med 3,7 procent. I beloppet mervärdesskatt, 381 miljarder kronor, ingår återbetald mervärdesskatt till statliga myndigheter med 29 miljarder kronor som ska elimineras. Detta är en inomstatlig transaktion som elimineras för att inte påverka det konsoliderade utfallet i statens resultaträkning.

Ökade intäkter från skatt på alkohol och tobak
Skatt på alkohol och tobak ökade med 1,4 miljarder kronor. Skatten på vin och öl höjdes med 9 procent och skatten på starksprit med 2 procent 2015. Skatten på cigaretter höjdes med 7 procent och skatten på snus med 12 procent 2015.

Ökade intäkter från skatt på energi och miljö
Skatt på energi och miljö ökade med 3,4 miljarder kronor. Det beror på högre skatt på bensin och diesel. Dieselförsäljningen ökade något under 2015. Bensinförsäljningen minskade med 3,4 procent.

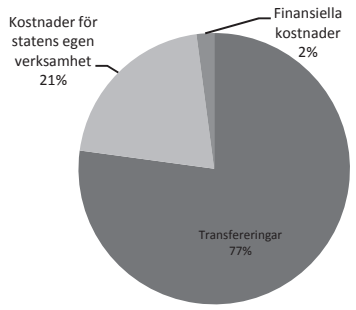
Även skatt på vägtrafik ökade
Skatt på vägtrafik ökade med 1,9 miljarder kronor. Fordonsskatten höjdes 2015 samtidigt som antalet nyregistrerade bilar blev fler.

Intäkter av andra ersättningar minskade
Intäkter av avgifter och andra ersättningar minskade med 1,2 miljarder kronor. Naturvårdsverkets intäkter minskade med 2,4 miljarder kronor. Minskningen följer en kraftig ökning 2014 på grund av realisationsvinster som uppstod vid försäljning av mark. Luftfartsverkets offentligrättsliga avgifter ökade med 0,8 miljarder kronor vilket främst beror på ökade intäkter för flygtrafik en route, s.k. undervägsavgifter.

Intäkterna från EU-bidrag minskade
Bidragsintäkter från EU minskade med 2,6 miljarder kronor. Intäkter av EU-medel visar på återflödet från EU-budgeten och dessa har minskat med 3,1 miljarder kronor vilket främst beror på att programperioden 2007–2013 går mot sitt slut och att programperioden 2014–2020 inte har påbörjats i särskilt hög grad.

3.1.2 Kostnader

Diagram 3.2 Statens kostnader

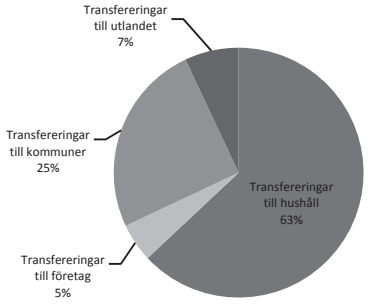

Av statens kostnader var 77 procent transfereringar där den största delen gick till hushåll. Kostnaderna för statens egen verksamhet var 21 procent och nettokostnaden för statsskulden och övriga finansiella kostnader 2 procent.

Kostnaderna för statens egen verksamhet hålls tillbaka i den konsoliderade redovisningen genom att socialavgifterna på statsanställdas löner elimineras.

3.1.3 Transfereringar

Diagram 3.3 Transfereringar per sektor

Diagrammet ovan visar transfereringar i form av lämnade bidrag och andra överföringar fördelade på mottagarsektorer enligt nationalräkenskapernas indelning. Hushållssektorn är den dominerande mottagaren och tar emot 63 procent av transfereringarna. Transfereringarna till hushåll är bl.a. ålderspensioner, sjukpenning, föräldrapenning, barnbidrag och arbetslöshetsersättning. Även bidrag till ideella organisationer, t.ex. inom biståndsområdet, räknas till hushållssektorn. Kommunerna tar emot 25 procent av transfereringarna i olika former av statsbidrag, företagssektorn 5 procent och utlandet, i form av bistånd och EU-avgifter, tar emot 7 procent av de statliga transfereringarna.

Kostnaderna för transfereringar, exklusive avsättningar till fonder, uppgick till 962 miljarder kronor, vilket är en ökning med 33 miljarder kronor jämfört med 2014

Fler ålderspensionärer och högre pensioner

Transfereringar till hushåll inom socialförsäkringen ökade med 16 miljarder kronor netto. Kostnaderna för ålderspensioner vid sidan av statens budget ökade med 9,5 miljarder kronor till följd av att antalet ålderspensionärer med rätt till inkomstgrundad pension blir fler. På grund av indexeringsreglerna räknades inkomst- och tilläggspensionerna till personer över 65 år upp med 0,9 procent mellan 2014 och 2015. I december 2015 fick 2 057 567 pensionärer inkomstgrundad ålderspension, vilket är 44 105 personer fler än i december 2014.

Utbetalningarna av premiepensioner ökade med 1,3 miljarder kronor eller 27 procent. Den ökningen beror på den s.k. tjugondelsinfasningen som gör att varje ny årskull som går in i pension har en större andel i det nya pensionssystemet. Dessutom ökar antalet årskullar med rätt till premiepension varje år. Fler förklaringar är att börskurserna ökade relativt kraftigt under 2014, att många fonder gjorde valutakursvinster och att räntorna sjönk, vilket medförde kursvinster. Detta påverkade uppräkningen av många premiepensioner 2015.

Ersättning vid ålderdom, som är anslagsfinansierade pensioner och stöd, minskade totalt med 1,3 miljarder kronor. Efterlevandepensioner till vuxna minskade med 0,6 miljarder kronor eftersom änkepensionen är under avveckling. Garantipension minskade med 0,8 miljarder kronor då prisbasbeloppet har sänkts. Bostadstillägget ökade med 0,1 miljarder kronor. Ökningen beror på att bostadstillägget höjdes i september 2015 från 93 till 95 procent av boendekostnaderna. Dessutom blev boendekostnaderna högre och antalet pensionärer med bostadstillägg något fler.

Sjukskrivningarna ökar och psykisk ohälsa är den vanligaste orsaken

Kostnaden för sjukpenning ökade med 4,2 miljarder kronor (14 procent). År 2015 har antalet nya sjukfall fortsatt att öka. Enligt en rapport från Försäkringskassan har den årliga ökningstakten i sjukpenningtalen tilltagit sedan mitten av 2014. Sjukpenningtalet i december 2015 var 10,5 dagar, vilket var en ökning med 1,1 dag eller 12 procent sedan december 2014. Liksom tidigare år har kvinnor ett högre sjukpenningtal än män, 13,7 dagar för kvinnor och 7,3 dagar för män. Ökningen är störst bland kvinnor och gäller framför allt psykiska diagnoser. Dessa är nu den vanligaste orsaken till sjukfrånvaro både för kvinnor och män. Sjukpenningen ökar mest för sjukfall längre än ett år. Där har antalet personer ökat med 18 procent sedan december 2014. De långa sjukfallen ökade starkast bland män vilket beror på att antalet sjukfall med psykisk diagnos nu ökar snabbare bland män än bland kvinnor. Under november månad 2015 fick 193 372 personer sjukpenning, vilket är 17 000 fler än ett år tidigare. Sjukfrånvaron bland anställda i Sverige ligger strax under den genomsnittliga europeiska nivån.

Färre får aktivitets- och sjukersättning
Aktivitets- och sjukersättningen minskade med 0,7 miljarder kronor (1,6 procent). Sjukersättning kan beviljas till personer i åldrarna 30 till 64 år om arbetsförmågan bedöms vara stadigvarande nedsatt på grund av sjukdom med minst en fjärdedel. Sjukersättning betalades ut till 307 446 personer i december 2015. Det är en minskning med 4,0 procent jämfört med december 2014. Minskningen fortsätter eftersom antalet nytillkomna är lågt, samtidigt som stora grupper övergår till ålderspension. Det låga inflödet är en följd av att regelverket ställer högre krav på stadigvarande nedsättning av arbetsförmågan. Från 2014 förekommer endast beslut om sjukersättning som gäller tills vidare eftersom ersättningsformen tidsbegränsad sjukersättning har fasats ut. Aktivitetsersättning kan beviljas till personer i åldrarna 19 till 29 år om de har nedsatt arbetsförmåga på grund av sjukdom med minst en fjärdedel. Aktivitetsersättning betalades ut till 37 599 personer i december 2015. Det är en ökning med 8,9 procent jämfört med december 2014. För nybeviljade aktivitetsersättningar ökar andelen med psykiatriska diagnoser något. Det gäller främst huvuddiagnoserna genomgripande utvecklingsstörningar och hyperaktivitetsstörningar. Fler män än kvinnor får aktivitetsersättning.

Fler assistanstimmar
Assistansersättning inkluderar även kommunernas andel av kostnaden för assistansersättning. Kostnaden ökade med 1,2 miljarder kronor (4,0 procent). I december 2015 hade 16 142 personer assistansersättning vilket är i stort sett oförändrat jämfört med 2014. Det genomsnittliga antalet timmar ökade liksom schablonbeloppet per timme.

Ökade kostnader för föräldraförsäkringen
Inom området ekonomisk trygghet för familjer och barn ökade kostnaderna för föräldraförsäkringen med 1,0 miljard kronor. Kostnaderna för barnbidragen ökade med 0,5 miljarder kronor. Ökningen av föräldrapenning och barnbidrag beror på att både antalet barn och medelersättningen stiger. Männen tar successivt ut en större andel av dagarna med föräldrapenning men ökningen går långsamt. Andelen har ökat från 12 till 26 procent sedan år 2000.

Arbetslöshetsersättningen minskade
Bland de övriga transfereringarna till hushåll minskade kostnaderna för arbetsmarknadsområdet med 1,6 miljarder kronor. Arbetslöshetsersättningen minskade med 0,9 miljarder kronor och aktivitetsstödet med 0,3 miljarder kronor. I genomsnitt under 2015 uppgick arbetslösheten till 7,4 procent enligt SCB:s arbetskraftsundersökning (AKU). Under 2014 var genomsnittet 7,9 procent. I slutet på december 2015 var 381 146 personer inskrivna som arbetslösa hos Arbetsförmedlingen, en minskning med 1,0 procent jämfört med december 2014. Av de inskrivna var 200 590 personer öppet arbetslösa, en minskning med 1,3 procent. Antalet arbetslösa minskar bland dem med kortare arbetslöshetstider och bland inrikes födda, framför allt ungdomar. Antalet inskrivna arbetslösa som är födda utanför Europa fortsätter att öka till följd av många nyanlända invandrare. Kostnaderna för arbetsmarknadspolitiska program och insatser ökade med 0,4 miljarder kronor.

Lönegarantiersättningen minskade
Lönegarantiersättningen minskade med 0,4 miljarder kronor jämfört med 2014. Det är en följd av att antalet konkurser blivit färre då konjunkturen förbättrats.

Ökad ersättning till etableringslotsar
Ersättning till etableringslotsar ökade med 0,3 miljarder kronor. Det ökade antalet kommunplacerade asylsökande gör att fler omfattas av lagen om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare.

Mer etableringsersättning till vissa nyanlända invandrare
Etableringsersättning till vissa nyanlända invandrare ökade med 1 miljard kronor. Antalet personer med etableringsersättning följer, med viss eftersläpning, flyktingströmmarna till Sverige. Ökningen av antalet asylsökande och kommunmottagna flyktingar beskrivs under Kommunersättning för flyktingmottagande ökade också.

31 miljarder kronor till premiepensionssystemet
Nettoöverföring till premiepensionssystemet redovisas som en transferering till hushåll mot bakgrund av att systemet ses som en del av hushållssektorn i nationalräkenskaperna (se avsnitt Redovisningsprinciper och tilläggsupplysningar).

I beloppet ingår socialavgifter, allmänna pensionsavgifter och statliga ålderspensionsavgifter som överförts till premiepensionssystemet, med avdrag för utbetalda premiepensioner (2,2 miljarder kronor).

Transfereringar till företag minskade
Transfereringar till företag minskade med 2,6 miljarder kronor. Transfereringar finansierade med EU-medel för gårdsstöd, landsbygdsåtgärder m.m. minskade med 2,7 miljarder kronor.

Transfereringar till kommuner ökade
Bidragen till kommuner ökade liksom de två närmast föregående åren och ökningen har tilltagit under 2015.

Transfereringarna till kommuner ökade totalt med 17 miljarder kronor. De allmänna bidragen till kommuner ökade med 12 miljarder kronor. De innefattar den kommunalekonomiska utjämningen som nettoredovisas på statens budget där det generella statsbidraget sammanförts med utjämningssystemet.

Inkomstutjämningsavgift och kostnadsutjämningsavgift från kommuner och landsting på sammanlagt 13 miljarder kronor redovisas under anslaget för kommunalekonomisk utjämning och därför har statsbidragen till kommunerna minskat med motsvarande belopp i statens budget. I de allmänna bidragen till kommuner ingår också mervärdesskatt för kommuner och landsting som nettoredovisas på inkomstsidan i statens budget. Samtidigt justeras statsbidragen till kommuner ned med motsvarande belopp. Kommunernas kompensation för ingående mervärdesskatt i icke skattepliktig verksamhet redovisas på inkomsttitel, vilket minskar kommunbidragen och skatteintäkterna på statens budget med över 57 miljarder kronor. I resultaträkningen har den kommunalekonomiska utjämningen och kommunmomsen bruttoredovisats, vilket innebär att både transfereringar till kommuner och skatteintäkter är 70 miljarder kronor högre än i utfallet på statens budget.

Ökad kommunmoms men minskad kommunalekonomisk utjämning
Kommunernas ersättning för ingående mervärdesskatt ökade med 2,9 miljarder kronor till följd av ökad konsumtion. Den kommunalekonomiska utjämningen till kommuner och landsting minskade med 0,9 miljarder kronor respektive 0,8 miljarder kronor. Minskningen beror på att avdragsrätten för pensionssparande i huvudsak togs bort 2015 vilket medförde ökade skattemedel till kommunerna. Därför minskades den kommunalekonomiska utjämningen i motsvarande grad.

Kommuner och landsting kompenseras för ökade kostnader för unga
Nedsättning för socialavgifter för unga slopades under 2015. Kommunerna kompenseras för ökade kostnader för anställda i åldern 18–26 år med statsbidrag från det nya anslaget Stöd till kommuner och landsting. Anslaget inrättades därför att det inte går att ändra anslaget för kommunalekonomisk utjämning under pågående budgetår men från 2016 kommer stödet att fördelas via det anslaget. Kompensationen till kommuner och landsting blev 0,7 respektive drygt 0,1 miljarder kronor.

Tillfälligt stöd till kommuner med anledning av flyktingsituationen
Kommuner och landsting fick 9,8 miljarder kronor i tillfälligt stöd med anledning av flyktingsituationen. Stödet betalades ut i december 2015 men avser även täcka kostnader som förväntas uppstå 2016. I statens resultaträkning redovisas stödet kassamässigt och därmed i sin helhet på 2015.

Kommunersättning för flyktingmottagande ökade
Migrationsverkets bidrag till kommuner för integration och migration ökade med 6,0 miljarder kronor. Det totala antalet asylsökande blev 162 877 under 2015. Under 2014 ansökte totalt 81 301 om asyl. Flest sökande kommer från Syrien och därefter Afghanistan.

Ersättningar och bostadskostnader ökade med 2,6 miljarder kronor. Det totala antalet kommunmottagna enligt förordning (2010:1122) om statlig ersättning för insatser för vissa utlänningar uppgick under 2015 till 51 197. Under 2014 var antalet kommunmottagna 46 504. Under 2015 har totalt 109 235 uppehållstillstånd beviljats. Under 2014 beviljades 110 610 uppehållstillstånd.

Ersättningar till kommuner vid flyktingmottagande ökade med 3,4 miljarder kronor. Därav ökade ersättningen för ensamkommande barn med 1,0 miljard kronor. Det kom 35 369 ensamkommande barn till Sverige för att söka asyl 2015. Antalet kommunmottagna barn under 2015 var 3 794. Antalet ensamkommande barn 2014 var 7 049 varav 3 396 blev kommun-

mottagna. Det är främst asylsökande barn från Afghanistan som ökat. De utgjorde 66 procent av totalt antal ensamkommande asylsökande barn under 2015 mot 22 procent föregående år.

Läkemedelsförmånerna ökade
Bidrag för läkemedelsförmånerna ökade med 1,1 miljarder kronor. Staten och Sveriges kommuner och landsting (SKL) har 2015 ingått en överenskommelse som reglerar formerna för statens bidrag till läkemedelsförmånerna. Senast en sådan överenskommelse fanns var 2011. De ökade kostnaderna för läkemedelsförmånerna 2015 beror främst på att landstingen kompenserats för kostnader för nya behandlingsmetoder för Hepatit C som ett resultat av den nya överenskommelsen.

Lågstadielyftet och andra ökningar inom skolområdet
Under december betalades statsbidrag till kommunerna ut för fler lärare i de lägre årskurserna i grundskolan. Utbetalningen avser läsåret 2015/2016 och fördelas lika mellan åren. För 2015 redovisas 0,9 miljarder kronor i statsbidrag till primärkommuner för lågstadielyftet.

Skolverkets bidrag till primärkommuner för utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet har ökat med drygt 0,2 miljarder kronor. Kommunerna fick också 0,2 miljarder kronor mer för maxtaxa i förskola, fritidshem och annan pedagogisk verksamhet. Statsbidrag för yrkesutbildning inom komvux och särvux minskade däremot med 0,3 miljarder kronor.

Transfereringar till utlandet ökade – högre EU-avgift
Bland transfereringar till utlandet ökade avgiften till EU med 1,7 miljarder kronor. Den BNI-baserade avgiften ökade med 0,8 miljarder kronor och den mervärdesskattebaserade avgiften ökade med 0,3 miljarder kronor. Tullavgiften ökade 0,5 miljarder kronor. Avgiften redovisas här periodiserad till skillnad mot redovisningen på statens budget.

Kostnaden för bistånd och andra internationella bidrag genom Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete minskade med 1,0 miljard kronor.

Migrationsverkets utbetalning av dagersättning till asylsökande redovisas i enlighet med nationalräkenskaperna som bidrag till övriga länder. Dagersättning betalas från anslaget Ersättningar och bostadskostnader, anslagsposten Ersättningar till asylsökande. Även ersättningar från anslaget Utresor för avvisade och utvisade redovisas som bidrag till övriga länder. Nationalräkenskaperna har efter utredning beslutat att person utan uppehållstillstånd ska anses representera ett utländskt hushåll. Kontanta ersättningar som ges direkt till individer betraktas då som transferering till det land individen tillhör. Dessa ersättningar ökade med 0,6 miljarder kronor.

Marknadsvärdering gav minskade avsättningar
Avsättningen till Kärnavfallsfonden minskade kraftigt jämfört med 2014, beroende på marknadsvärderingen av tillgångar. Även avsättningen till Insättningsgarantifonden minskade kraftigt eftersom effekten av marknadsvärdeförändringar är betydligt mindre än för 2014.

3.1.4 Kostnaderna för statens egen verksamhet ökade

Kostnaderna för statens egen verksamhet (exklusive arbetsgivaravgifter för statsanställda) uppgick till 259 miljarder kronor 2015. Det är en ökning med 6,6 miljarder kronor jämfört med 2014.

Lönekostnaderna ökade med 3,1 procent
Statens personalkostnader ökade med 2,7 miljarder kronor. Lönekostnader inklusive lagstadgade arbetsgivaravgifter ökade med 3,8 miljarder kronor eller 3,1 procent. Polismyndigheten och Försvarsmakten har de högsta personalkostnaderna. Migrationsverkets lönekostnader ökade med 30,1 procent vilket beror på många nyanställningar och ökat övertidsuttag på grund av en mycket kraftig ökning av antalet asylsökande. Arbetsförmedlingens lönekostnader ökade med 8,3 procent, vilket beror på nyrekrytering främst inom ramen för etableringsuppdraget som syftar till att få nyanlända att etablera sig på arbetsmarknaden. Arbetsförmedlingen har också sagt upp avtalen med externt upphandlade etableringslotsar och ersatt dessa med egna anställda medarbetare, s.k. etableringsresurser.

Lokalkostnaderna ökade
Statens lokalkostnader ökade med 1,5 miljarder kronor. Migrationsverket har de största lokalkostnaderna och de ökade med 1,1 miljarder

kronor. Efterfrågan på platser i anläggningsboende för asylsökande överstiger antalet avtalade platser och därför hyr Migrationsverket tillfälliga platser som är betydligt dyrare.

Övriga driftkostnader
Övriga driftkostnader minskade med 0,2 miljarder kronor. Bland annat minskade kostnaderna för det militära försvaret. Försvarsmaktens driftkostnader har minskat vilket bl.a. förklaras av att reservdelar och utbytesenheter från utrangerade JAS 39 A/B invärderats som beredskapsvarulager.

Vissa garanti- och kreditkostnader ökade med 1,6 miljarder kronor. Exportkreditnämndens (EKN) totala kostnader i garantiverksamheten ökade med 1,3 miljarder kronor främst på grund av ökat behov av reservering för framtida skador som följd av ett ökat utestående engagemang. Ökningen av utestående garantier beror i huvudsak på garantin för finansieringen av Brasiliens köp av Gripenplan från SAAB. Trafikverkets avskrivningar ökade under året med 1,1 miljarder kronor.

3.1.5 Försämrat resultat i statliga företag

Resultatet från andelar i hel- och delägda företag minskade med 15 miljarder kronor. Det resultat som redovisas baseras främst på bolagens redovisade nettoresultat enligt respektive årsbokslut.

Resultatet för LKAB försämrades med 6,0 miljarder kronor. Lägre priser och lägre sålda volymer järnmalm påverkade resultatet negativt. Försämringen inkluderar en nedskrivning av materiella anläggningstillgångar på 6,1 miljarder kronor. Resultatet inkluderar avsättning för kostnader på 1,6 miljarder kronor relaterade till påverkan av gruvbrytning på samhällena Kiruna och Malmberget, vilket är 1,9 miljarder kronor lägre än föregående år.

Vattenfalls resultat försämrades med 8,5 miljarder kronor. Resultatet belastades med nedskrivningar på 36,8 miljarder kronor, en ökning med 13,0 miljarder kronor från föregående år. Årets avsättningar uppgår till 6,0 miljarder kronor och avser främst kärnkraft, gruvverksamhet och vattenkraft i Tyskland. Föregående år gjordes avsättningar på 5,7 miljarder kronor. Lägre elpriser har påverkat resultatet negativt med 4,6 miljarder kronor. Resultatet påverkas gynnsamt av en positiv skatteffekt på 8,4 miljarder kronor.

3.1.6 Nettokostnaden för statsskulden minskade

År 2015 uppgick nettokostnaden för statsskulden till 22 miljarder kronor, vilket innebär att nettokostnaden minskade med 11 miljarder kronor. Orsaken var främst att positiva orealiserade valutakursförändringar ökade med 24 miljarder kronor medan de negativa realiserade valutakursförändringarna ökade med 14 miljarder kronor. Den positiva effekten uppstår när kronan stärks mot lånevalutan under lånets löptid.

Finansiella intäkter minskade
Övriga finansiella intäkter minskade med 7,8 miljarder kronor, främst beroende på att föregående års belopp innehöll marknadsvärdeökningar för obligationer på ca 6 miljarder kronor.

3.2 Balansräkning

I balansräkningen redovisas värdet av statens samtliga tillgångar, skulder och kapital den 31 december 2015.

Tabell 3.2 Balansräkning

Miljoner kronor

TILLGÅNGAR

	Not	2015-12-31	2014-12-31
Anläggningstillgångar			
Immateriella anläggningstillgångar			
Balanserade utgifter för utveckling	15	7 459	7 210
Rättigheter och andra immateriella anläggningstillgångar	16	923	876
Förskott avseende immateriella anläggningstillgångar	17	0	1
Summa immateriella anläggningstillgångar		**8 382**	**8 087**
Materiella anläggningstillgångar			
Statliga väganläggningar	18	136 232	116 093
Statliga järnvägsanläggningar	19	143 287	129 445
Byggnader, mark och annan fast egendom	20	39 723	39 274
Förbättringsutgifter på annans fastighet	21	4 898	4 605
Maskiner, inventarier, installationer m.m.	22	32 533	29 692
Pågående nyanläggningar	23	78 472	101 196
Beredskapstillgångar	24	95 280	93 155
Förskott avseende materiella anläggningstillgångar	25	4 965	5 363
Summa materiella anläggningstillgångar		**535 390**	**518 823**
Finansiella anläggningstillgångar			
Andelar i hel- och delägda företag	26	328 528	350 113
Andra långfristiga värdepappersinnehav	27	42 989	42 864
Långfristiga fordringar	28	4 749	3 177
Summa finansiella anläggningstillgångar		**376 266**	**396 154**
Summa anläggningstillgångar		**920 038**	**923 064**
Utlåning	29	**433 805**	**414 718**
Varulager m.m.			
Varulager och förråd	30	1 676	1 703
Pågående arbeten	31	637	621
Fastigheter	32	163	161
Förskott till leverantörer	33	30	49
Summa varulager m.m.		**2 506**	**2 534**
Fordringar			
Kundfordringar	34	9 218	6 177
Övriga kortfristiga fordringar	35	167 441	139 814
Summa fordringar		**176 659**	**145 991**
Periodavgränsningsposter			
Förutbetalda kostnader	36	20 165	13 016
Upplupna bidragsintäkter	37	2 511	2 609
Övriga upplupna intäkter	38	44 315	12 222
Summa periodavgränsningsposter		**66 991**	**27 847**
Kortfristiga placeringar			
Värdepapper och andelar	39	2 800	18 546
Summa kortfristiga placeringar		**2 800**	**18 546**
Kassa och bank	40	**7 298**	**7 083**
SUMMA TILLGÅNGAR		**1 610 097**	**1 539 783**

KAPITAL OCH SKULDER

	Not		
Nettoförmögenhet	41	**-421 804**	**-417 816**
Fonder	42	**153 044**	**147 004**
Avsättningar			
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	43	227 871	221 144
Övriga avsättningar	44	15 108	10 541
Summa avsättningar		**242 979**	**231 685**
Statsskulden			
Lån i svenska kronor	45	941 501	924 378
Lån i utländsk valuta	45	410 791	422 258
Summa statsskulden		**1 352 292**	**1 346 636**
Skulder m.m.			
Långfristiga skulder	46	3 349	3 060
Leverantörsskulder	47	19 135	17 556
Övriga kortfristiga skulder	48	177 402	127 786
Depositioner	49	1 241	1 286
Förskott från uppdragsgivare och kunder	50	162	125
Summa skulder m.m.		**201 289**	**149 813**
Periodavgränsningsposter			
Upplupna kostnader	51	32 146	29 573
Oförbrukade bidrag	52	10 189	9 551
Övriga förutbetalda intäkter	53	39 962	43 337
Summa periodavgränsningsposter		**82 297**	**82 461**
SUMMA KAPITAL OCH SKULDER		**1 610 097**	**1 539 783**
Garantiförbindelser	54	1 623 153	1 512 846
Övriga ansvarsförbindelser	55	48 749	41 448

3.2.1 Nettoförmögenheten minskade

Statens nettoförmögenhet är skillnaden mellan tillgångarnas och skuldernas bokförda värde. Statsskulden svarar för den övervägande delen av skulderna och därmed den negativa nettoförmögenheten och motsvarar i huvudsak statsbudgetens ackumulerade underskott över åren. Vid utgången av 2015 var nettoförmögenheten -422 miljarder kronor, dvs. staten hade en nettoskuld. Det är en försämring med 4 miljarder kronor jämfört med 2014 då nettoförmögenheten var -418 miljarder kronor.

Nettoförmögenhetens förändring fördelad på balansräkningens olika delar kan sammanfattas så här:

	Mdkr
Ökning av tillgångar	70
Ökning av skulder	-57
Ökningar av avsättningar	-11
Ökning av fonder	-6
Summa	**-4**

Förändringen av nettoförmögenheten kan även beskrivas på följande sätt:

	Mdkr
Årets underskott enligt resultaträkningen	-10
Värdeförändringar av aktier och andelar	+3
Utjämningspost vid eliminering av statspapper	+3
Summa	**-4**

Förändringen av nettoförmögenheten orsakas dels av årets underskott i resultaträkningen på 10 miljarder kronor, dels av påverkan av enstaka transaktioner som förändrar tillgångars eller skulders värde utan att de redovisas över resultaträkningen. En återkommande förklaringspost är värdeförändringar av statligt ägda företags egna kapital som inte är hänförbara till periodens resultat. Under 2015 uppgick dessa effekter till +3 miljarder kronor. Vi eliminering av myndigheters innehav av inomstatliga värdepapper värderade till marknadsvärde mot Riksgäldskontorets motsvarande skuld förs mellanskillnaden till nettoförmögenheten. För 2015 uppgick förändringen av mellanskillnaden till +3 miljarder kronor.

3.2.2 Övriga förändringar i balansräkningen

Under räkenskapsåret 2015 ökade de totala tillgångarna med drygt 70 miljarder kronor till 1 610 miljarder kronor.

Nya vägar och järnvägar
De materiella anläggningstillgångarna ökade med 17 miljarder kronor. Värdet av väganläggningar som blev klara 2015 var 25 miljarder kronor. Större objekt som öppnades för trafik under 2015 var E20 Norra Länken, E4 Sundsvall, E18 Hjulsta–Kista och Riksväg 70 Ulricehamn.

Värdet av järnvägsanläggningar som blev klara 2015 var 18 miljarder kronor. Större projekt som färdigställdes 2015 var tunneln genom Hallandsåsen och Pågatågen i nordösta Skåne och södra Småland. I färdigställda investeringar ingår också arbeten för ökad kapacitet och framkomlighet, som på sträckan Gävle–Sundsvall, och upprustningar, som på sträckan Laxå–Falköping och Mjölby–Nässjö.

Stora pågående nyanläggningar har färdigställts 2015
Pågående nyanläggningar hos Trafikverket minskade. Trafikverkets investeringar uppgår till 21 miljarder kronor. Här ingår många mycket stora väg- och järnvägsprojekt som till exempel E4 Förbifart Stockholm, Västsvenska vägpaketet och Citybanan. Under 2015 har Trafikverket färdigställt projekt värda 44 miljarder kronor.

Nya helikoptrar
Värdet av maskiner, inventarier, installationer m.m. ökade under 2015. Av årets totala investeringar på 4,8 miljarder kronor står Polismyndigheten för 0,7 miljarder kronor. Det förklaras främst av de helikoptrar som har anskaffats.

Invärdering av beredskapslager
Nyanskaffning av militära beredskapsinventarier uppgår till 8,7 miljarder kronor och av- och nedskrivningar uppgår till 7,8 miljarder kronor under 2015. Anskaffningen innefattar bl.a. bandvagnar, terrängbilar, JAS 39 C/D och mörkerstridsutrustning. Under året genomförde Försvarsmakten utrangeringar för 2,9 miljarder kronor. Utrangeringarna avsåg främst JAS 39 A/B. Beredskapslagrets värde ökade med 4,1 miljarder kronor under året. Ökningen beror på att reservdelar och utbytesenheter för

utrangerade JAS 39 A/B invärderats som beredskapsvarulager till ett bokfört värde om 3,6 miljarder kronor.

Värdet på Vattenfall, LKAB och TeliaSonera AB minskade

De finansiella anläggningstillgångarna minskade med 20 miljarder kronor. Andelar i hel- och delägda företag minskade med 22 miljarder kronor.

Minskningen av andelsvärdet för Vattenfall AB uppgick till 11,3 miljarder kronor. Förändringen utgörs främst av årets förlust som uppgick till 16,7 miljarder kronor. Kassaflödessäkring medförde en positiv påverkan med 6,0 miljarder kronor. Därutöver medförde omvärdering av förmånsbestämda pensionsplaner en positiv påverkan med 2,7 miljarder kronor. Skatt relaterat till poster som påverkade eget kapital vid sidan av resultatet uppgick till 2,4 miljarder kronor. En tilläggsköpeskilling avseende tidigare förvärv av aktier påverkade andelsvärdet negativt med 0,9 miljarder kronor. LKAB minskade i värde med 5,6 miljarder kronor vilket främst beror på periodens förlust på 5,7 miljarder kronor samt utdelning av 0,1 miljarder kronor.

Statens andel i TeliaSonera AB är 37,3 procent. Andelen minskade i värde med 5,0 miljarder kronor, vilket till en del beror på andelen av årets resultat på 3,2 miljarder kronor samt andelen av utdelning på 4,8 miljarder kronor. Negativa valutakursdifferenser och skatter samt positiv påverkan av omvärdering av pensionsplaner och kassaflödessäkring har netto påverkat andelsvärdet negativt med 3,4 miljarder kronor vid sidan av resultatet. Marknadsvärdet på statens aktier i TeliaSonera uppgick vid årsskiftet till 68,1 miljarder kronor.

Luftfartverkets långfristiga fordringar ökade

Långfristiga fordringar ökade med 1,6 miljarder kronor. Luftfartsverkets fordringar på Eurocontrol avseende terminal- och undervägsavgifter ökade med 0,8 miljarder kronor, främst på grund av omklassificeringar och tillkommande poster vid övergång till bruttoredovisning av återvinningsbara under- och överskott som fordran och skuld.

Statens lån till Riksbanken ökade

Riksgäldskontorets utlåning till Riksbanken ökade med 14 miljarder kronor. Riksgäldskontoret redovisar 253 miljarder kronor eller 58 procent av statens utlåningsfordringar och de består huvudsakligen av fordran på Riksbanken för utlåning i dollar och euro, som ökade med 14 miljarder kronor eftersom kronan försvagades mot dollarn.

CSN:s fordringar ökade

CSN:s utlåningsfordran ökade med 5,3 miljarder kronor och uppgick till 180 miljarder kronor, inklusive reservation för osäkra fordringar. Ökningen av lånefordran beror främst på att nyutlåningen var större än amorteringarna och att det tillkommit många nya låntagare som ännu inte blivit återbetalningsskyldiga. De beräknade osäkra fordringarna är i stort sett oförändrade jämfört med föregående år.

Ökade kundfordringar hos Exportkreditnämnden

EKN:s fordringar utgörs av premiefordringar i garantiverksamheten. Fordringar som gäller efterskottspremier ökade med nära 3 miljarder kronor efter justering för risk och nuvärdesberäkning. Det beror på att premieinkomsterna ökade så att de under året var de högsta i EKN:s historia. Ökningen förklaras till största delen av garantin för Gripenplan till Brasilien. Premierna för den affären kommer att betalas löpande i efterskott och detta ökar EKN:s premiefordringar kraftigt.

Affärsdagsredovisning förklarar ökade kortfristiga fordringar

Övriga kortfristiga fordringar ökade med 28 miljarder kronor jämfört med föregående år. Ökningen beror i första hand på att effekten av Riksgäldskontorets affärsdagsredovisning ökade från 3,9 till 33 miljarder kronor. Vid affärsdagsredovisning uppstår en fordran när ett avtal om försäljning av värdepapper ingås, som sedan nollställs några dagar senare när betalningen görs. Det är normalt att det är stora fluktuationer i effekten av affärsdagsredovisningen. Motsvarande effekt förekommer på skuldsidan i samband med köp av värdepapper.

Skatteverkets fordringar på skattekontot ökade med 9 miljarder kronor. I princip alla debiteringar av skatter och avgifter som Skatteverket gör ingår i skattekontosystemet. Fordran på kommuner och landsting är slutavräkning av kommunalskatt som minskade jämfört med 2014. Skatteverket gör slutavräkning i januari månad andra året efter inkomståret. Då justeras de totala slutliga kommunalskattemedel mot de preliminära

medel som Skatteverket betalat ut till kommuner och landsting under inkomståret.

Förutbetald EU-avgift och läkemedelsförmån
Kammarkollegiet har enligt regeringens beslut betalat 6,7 miljarder kronor av 2016 års EU-avgift till EU-kommissionens konto i slutet av 2015. Dessutom har 1,8 miljarder kronor för läkemedelsförmåner betalats till landstingen en månad tidigare än enligt ordinarie betalningsplan.

Periodiserade skatter ökade upplupna intäkter
Periodisering av skatter är mellanskillnaden mellan de skatter som betalats in och de skatteintäkter som beräknas i samband med upprättande av årsredovisningen för staten. När en ökning av upplupna intäkter redovisas innebär det att de periodiserade intäkterna är högre än de betalda skatterna som Skatteverket redovisat. En upplupen intäkt innebär här att de periodiserade skatteintäkterna är högre än de betalda skatterna. Upplupna skatteintäkter ökade med nära 34 miljarder kronor och posten upplupna intäkter totalt ökade med 32 miljarder kronor.

Värdepapper och andelar minskade
Värdepapper och andelar minskade med 16 miljarder kronor och minskningen avser Riksgäldskontorets repor i egna statspapper. Placeringar i repor är en del av statsskuldsförvaltningen och kan variera kraftigt mellan åren. Storleken på placeringarna beror på placeringsbehovet vid bokslutstidpunkten.

Fonderna ökade
Fonder ökade med 6,0 miljarder kronor jämfört med 2014. Under året har Stabilitetsfondens behållning ökat med 3,4 miljarder kronor. Kärnavfallsfonden ökade med 1,4 miljarder kronor och Insättningsgarantifonden med 1,2 miljarder kronor under året.

Avsättningarna ökade
Avsättningar för statens tjänstepensioner ökade med 6,7 miljarder kronor. Avsättningen påverkades mest av att räntan i beräkningsgrunderna sänktes, vilket ökade avsättningen med 6,0 miljarder kronor.

Övriga avsättningar ökade med 4,6 miljarder kronor. EKN:s avsättningar för risker i garantiengagemang ökade med 4,5 miljarder kronor. Reserveringar har gjorts för förväntad förlustrisk i affärerna. Reserveringen vid utgången av 2015 uppgick till 10 miljarder kronor, vilket är en ökning med 80 procent. Den stora ökningen hänger samman med garantin för finansieringen av Brasiliens köp av Gripenplan från SAAB under året. Det var EKN:s största affär någonsin och garantin uppgick till drygt 50 miljarder kronor.

Statsskulden ökade
Statsskulden ökade med 5,6 miljarder kronor och uppgick vid 2015 års utgång till 1 352 miljarder kronor. Lån i svenska kronor ökade med 17 miljarder kronor och lån i utländsk valuta minskade med 11 miljarder kronor. Statens budgetsaldo för 2015 var -36 miljarder kronor.

Affärsdagsredovisning förklarar ökade kortfristiga skulder
Övriga kortfristiga skulder ökade med 50 miljarder kronor jämfört med föregående år. Ökningen beror i första hand på att effekten av Riksgäldskontorets affärsdagsredovisning ökade från 3,9 till 33 miljarder kronor. Motsvarande effekt förekommer på tillgångssidan i samband med försäljning av värdepapper. Skatteverkets kontoöverskott på skattekontot har ökat med 17 miljarder kronor.

Migrationsverkets upplupna kostnader ökade
Migrationsverket redovisar en ökning av upplupna kostnader med 3,4 miljarder kronor. De största ökningarna avser upplupna kostnader för placering av barn med 1,2 miljarder kronor.

3.3 Finansieringsanalys

Finansieringsanalysen visar statens betalningar fördelade på avsnitten statens verksamhet, investeringar, utlåning och finansiella aktiviteter. Finansieringsanalysen visar även förändringen av och respektive avsnitts påverkan på statens nettoupplåning under redovisningsperioden. Statens nettoupplåning definieras som förändringen av statsskulden justerad för orealiserade valutakursförändringar.

Uppgifterna avseende finansieringsanalysen har hämtats från resultat- och balansräkningarna samt från den information som myndigheterna rapporterat in till statsredovisningssystemet eller från myndigheternas årsredovisningar med eventuella kompletteringar.

Tabell 3.3 Finansieringsanalys

Miljoner kronor

	Not	2015	2014
Statens verksamhet			
Skatter	56	1 108 686	1 021 614
Avgifter och andra ersättningar	57	70 136	62 035
Intäkter av bidrag		46 561	49 193
Summa justerade intäkter		*1 225 383*	*1 132 842*
Transfereringar	58	-970 445	-930 905
Statens egen verksamhet	59	-216 825	-217 346
Summa justerade kostnader		*-1 187 270*	*-1 148 251*
Justeringar till betalningar	60	29 408	1 524
Saldo statens verksamhet		**67 521**	**-13 885**
Investeringar	61		
Finansiella investeringar		-3 398	-3 191
Materiella investeringar		-42 415	-45 783
Immateriella investeringar		-2 848	-2 699
Summa investeringsutgifter		*-48 661*	*-51 673*
Försäljning av anläggningstillgångar		684	3 172
Summa investeringsverksamhet		**-47 977**	**-48 501**
Utlåning	62		
Nyutlåning		-28 532	-21 028
Amorteringar		12 150	13 338
Summa nettoutlåning		**-16 382**	**-7 690**
Finansiella aktiviteter			
Finansiellt netto för statens upplåning	63	-27 531	-14 177
Övrigt finansiellt netto	64	9 184	10 645
Justeringar till betalningar	65	7 566	10 524
Summa finansiella aktiviteter		**-10 781**	**6 992**
Totalt		**-7 619**	**-63 084**
Statens nettoupplåning			
Förändring av statsskulden		5 657	110 218
Orealiserade valutakursförändringar		1 962	-47 134
Totalt		**7 619**	**63 084**

3.3.1 Statens verksamhet gav positivt kassaflöde

Kassaflödet i den del som avser statens verksamhet, dvs. intäkter, transfereringar och statens egen verksamhet enligt resultaträkningen, var positivt med 68 miljarder kronor 2015, vilket netto är 81 miljarder kronor högre än föregående år. Skillnaden beror främst på att skatteinbetalningarna var 87 miljarder kronor högre. Utbetalningarna av transfereringar ökade med 40 miljarder kronor. Inbetalningar från avgifter och andra ersättningar ökade beroende på högre utdelningar från statliga bolag. Förändringarna av fordringar och skulder som redovisas under posten Justeringar till betalningar har netto påverkat kassaflödet positivt med 28 miljarder kronor mer än föregående år vilket beror på effekter av Riksgäldskontorets affärsdagsredovisning vid handel med finansiella instrument.

3.3.2 Investeringarna blev något lägre

Kassaflödet i investeringsverksamhet var negativt med 48 miljarder kronor vilket är något mindre än föregående år. Investeringsutgifterna under 2015 uppgick till 49 miljarder kronor, vilket är en minskning med 3 miljarder kronor hänförligt till framför allt materiella anläggningstillgångar. Samtidigt minskade kassaflödet från försäljning av anläggningstillgångar med 2,5 miljarder kronor.

Bland de materiella investeringarna har investeringar i beredskapstillgångar ökat 1 miljard kronor. Investeringar i väganläggningar har minskat medan investeringar i järnvägsanläggningar har ökat. Investeringar i fastigheter och markanläggningar har minskat med 2,5 miljarder kronor beroende på att Naturvårdsverket gjorde stora investeringar under 2014. Övriga investeringar uppgår till 6 miljarder kronor vilket är en minskning med 2,6 miljarder kronor. Det är framför allt Svenska kraftnäts nätinvesteringar som har minskat med 2 miljarder kronor jämfört med föregående år (se not 61).

3.3.3 Statens nettoutlåning var högre än 2014

Statens nettoutlåning, skillnaden mellan årets nyutlåning och årets erhållna amorteringar, uppgick till drygt 16 miljarder kronor vilket är en ökning med knappt 9 miljarder kronor. Centrala studiestödsnämndens (CSN) utlåning har ökat med 2 miljarder kronor och Riksgäldskontorets nyutlåning till Riksbanken

uppgick till 10 miljarder kronor som berodde på valutakursförändringar. Amorteringarna har minskat med 1,2 miljarder kronor beroende på att lån till Island amorterades 2014 med 1,9 miljarder kronor.

3.3.4 Kassaflödet från finansiella aktiviteter försvagades

Nettobetalningar från finansiella aktiviteter under 2015 var negativt med 11 miljarder kronor, en försvagning med 18 miljarder kronor. Framför allt har realiserade kursdifferenser och valutakursförändringar påverkat posten negativt.

3.3.5 Statens lån ökade

Statens nettoupplåning visar förändringen av statens upplåning justerad för valutakursförändringar i utländsk valuta. Statens nettoupplåning 2015 uppgick till 7,6 miljarder kronor, dvs. staten har ökat sina lån. Statsskulden ökade med knappt 5,7 miljarder kronor medan orealiserade negativa valutakursförändringar i upplåningsverksamheten innebar att upplåningsbehovet var 2 miljarder kronor högre än förändringen av statsskulden.

3.3.6 Samband mellan resultaträkningen och utfallet på statens budget

I nedanstående tabell visas sambandet mellan resultaträkningen och saldot i statens budget 2015. Tabellen visar de huvuddelar som skiljer resultaträkningen från statens budget, nämligen poster som finns med i resultaträkningen men inte medför betalningar, förändringar av fordringar och skulder samt övriga transaktioner som medfört betalningar. Posterna finns med i finansieringsanalysen, men i en annan struktur. Genom dessa tre delar är det möjligt att gå från resultaträkningens saldo till finansieringsanalysens saldo. Därefter visas justeringsposter hänförbara till statsskulden som utgör skillnaden mellan finansieringsanalysens saldo och saldot i statens budget.

Tabell 3.4 Samband mellan resultaträkningens statens budgetsaldo 2015

Miljoner kronor

Resultaträkningens underskott	**-10 340**
Justeringar för poster som ej medför betalningar	50 236
Justeringar för förändringar av fordringar och skulder	-2 249
Övriga transaktioner som påverkar betalningar	-45 266
Finansieringsanalysens saldo	**-7 619**
Justeringar hänförbara till statsskulden	**-25 031**
Förändring av Riksgäldskontorets kortfristiga placeringar	-17 386
Förändring av inomstatliga innehav av värdepapper, skuldkorrigeringar samt övriga poster	-7 645
Statens budgetsaldo	**-32 650**

Transaktioner som ingår i resultaträkningen men inte medför betalningar uppgår till 50 miljarder kronor och består av avskrivningar och nedskrivningar med 29 miljarder kronor och avsättningar och fondering med 17 miljarder kronor. Resultatandelar i statens hel- och delägda företag uppgår till 4 miljarder kronor, marknadsvärdesförändringar på värdepapper uppgår till 3 miljarder kronor samt realisationsvinster m.m. 3 miljarder kronor. Från detta avgår orealiserade valutakursförändringar med -6 miljarder kronor.

Förändringar av fordringar och skulder har medfört betalningar, men inte påverkat resultaträkningen. Nettofordringarna för skatter har ökat med ca 30 miljarder kronor beroende på att inbetalda skatter är lägre än skatteintäkterna enligt resultaträkningen. Även fordringar för transfereringar har ökat med drygt 9 miljarder kronor beroende på att flera bidrag för 2016 betalades ut i slutet av 2015. Hos Riksgäldskontoret har fordringarna minskat och skulderna ökat i statsskuldförvaltningen, vilket ger en positiv påverkan med nästan 8 miljarder kronor. Nettoförändringen av övriga fordringar och skulder ger en positiv påverkan på likvida medel med 29 miljarder kronor. Den sammanlagda nettoeffekten av förändringar av fordringar och skulder blir därmed -2,2 miljarder kronor.

Övriga transaktioner som påverkar betalningar är främst investeringar som gav ett utflöde av likvida medel på 48 miljarder kronor. Statens utlåning, netto, påverkade kassaflödet negativt med drygt 16 miljarder kronor medan utdelningar från statliga bolag gav ett inflöde på

19 miljarder kronor. Nettoeffekten av dessa transaktioner var -45 miljarder kronor.

3.3.7 Justeringar som är hänförliga till statsskulden

Finansieringsanalysens saldo var negativt med knappt 8 miljarder kronor, vilket är 25 miljarder kronor mindre än saldot i statens budget som var negativt med 33 miljarder kronor. Att nettoupplåningen är positiv innebär att staten ökat sina lån. Skillnaden mellan statens nettoupplåning och saldot på statens budget beror på att det finns transaktioner som påverkar statsskulden men som inte påverkar budgetens saldo. Å andra sidan finns transaktioner som påverkar budgetens saldo men som påverkar statsskulden först i efterföljande perioder, t.ex. kortfristiga placeringar.

Riksgäldskontoret har minskat sina kortfristiga placeringar med 17 miljarder kronor. Skillnaden i övrigt beror bl.a. på poster som har påverkat lånebehovet men inte statsskulden, bl.a. gäller det förändring av myndigheters innehav av statspapper och skuldskötselåtgärder, vilket sammantaget påverkat statsskulden med nära 8 miljarder kronor. Myndigheternas innehav av statspapper har ökat med drygt 3 miljarder kronor vilket är en viktig del av detta.

3.4 Redovisningsprinciper och tilläggsupplysningar

Årsredovisningen för staten upprättas enligt bestämmelserna i 10 kap. budgetlagen (2011:203), och grundas på de statliga myndigheternas årsredovisningar. Dessa upprättas enligt förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag.

3.4.1 Redovisningsprinciper, resultat- och balansräkning

Räkenskapsåret är kalenderåret. Kostnader och intäkter redovisas enligt bokföringsmässiga grunder, dvs. oberoende av när betalning sker.

Den konsoliderade resultat- och balansräkningen och finansieringsanalysen är upprättade enligt reglerna i 10 kap. 9 och 10 §§ budgetlagen och de mer detaljerade reglerna i 13–15 §§ förordningen (2011:231) om underlag för årsredovisning för staten.

Budgetlagen och förordningen om årsredovisning och budgetunderlag reglerar grundläggande redovisningsprinciper. Dessa utgör, tillsammans med den praxis som utvecklats i årsredovisningen för staten och de praktiska ställningstaganden som varit nödvändiga vid upprättandet, de tillämpade redovisningsprinciperna. Denna praxis består av lösningar som anges nedan under rubrikerna Omklassificeringar av poster och Kommentarer till särskilda poster, om lösningarna inte bedömts vara oväsentliga. Ibland redovisas nya företeelser i årsredovisningen för staten, för vilka inomstatlig reglering eller praxis ännu inte utvecklats. Då hämtas vägledning från principer som framgår av internationella redovisningsstandarder för offentlig sektor respektive principer som tillämpas i den privata eller kommunala sektorn. Flera företeelser är dock specifika för statlig verksamhet i Sverige eller så saknas vägledning i internationella standarder och ställning måste därför tas i enskilda fall.

Årsredovisningen för staten upprättas med de statliga myndigheternas årsredovisningar som grund och med information som rapporterats särskilt till statsredovisningen. Principerna för att värdera och klassificera intäkter och kostnader samt tillgångar och skulder utgår därför från bestämmelserna i förordningen om årsredovisning och budgetunderlag. Undantag kan emellertid finnas om en myndighet har medgetts undantag från dessa regler och för sådana fall där särskilda principer tillämpas på den konsoliderade nivån.

Transfereringar

Transfereringar redovisas enligt bokföringsmässiga grunder, dvs. det år som kostnaden hänför sig till. I de flesta fall anses kostnaden sammanfalla med utbetalningen. Kostnaden periodiseras endast när den tydligt går att hänföra till ett visst år.

Skatter

Skatteinkomsterna redovisas fullt periodiserade, dvs. det år intäkterna hänför sig till. Eftersom

många skatter för ett kalenderår beslutas först i efterhand, är det slutliga utfallet från beskattningen inte känt förrän drygt ett år efter det aktuella årets utgång. Redovisningen av skatter i årsredovisningen för staten grundas därför till viss del på bedömningar av förväntat beskattningsutfall och förväntade inbetalningar.

Metoden för att beräkna periodiserade skatter bygger på modeller för olika skatteslag och på totalsammanställningar som Finansdepartementet och Ekonomistyrningsverket byggt upp och utvecklat under lång tid. Denna beräkningsmetod ger bättre information om skatterna för året än löpande skatteinbetalningar, eftersom den beaktar den makroekonomiska utvecklingen och förändringar i skattereglerna redan under det aktuella året och inte först när betalning görs.

Skatteverket och andra berörda myndigheter redovisar löpande debiterade och betalda skatter. Skatterna kan delas in i två huvudkategorier. Den första huvudkategorin är skatter som hänförs till rätt månad eller kvartal i nära anslutning till inbetalningen eller deklarationen, vilket gäller för mervärdesskatt, socialavgifter och de flesta punktskatter. Den andra huvudkategorin är skatter som beslutas vid den årliga inkomstbeskattningen och där den löpande inbetalningen endast är preliminär. Det gäller t.ex. hushållens och företagens inkomstskatter, fastighetsskatt samt skattereduktioner.

När uppgifterna för årsredovisningen för staten för ett visst år tas fram, finns ett i det närmaste korrekt slutligt utfall för många av de skatter som redovisas månads- eller kvartalsvis. För framför allt hushållens och företagens inkomstskatter som beslutas årsvis bygger det redovisade utfallet däremot på en bedömning som grundas på kontrolluppgifter, redovisade preliminärskatter, den ekonomiska utvecklingen, utvecklingen på aktie- och fastighetsmarknaden och annan information.

Utifrån informationen prognostiseras de intäkter som slutligt kommer att betalas in för året. Prognosen ligger till grund för att beräkna den redovisade intäkten. Även för övriga skatter tas hänsyn till förväntade tilläggsdebiteringar, omprövningar m.m. som gäller skatter för den aktuella redovisningsperioden.

Resultaträkningens skatteintäkter skiljer sig från de periodiserade skatterna i statens budget för det aktuella året på några punkter. Skillnaden mellan fjolårets beräknade periodiserade skatt och det utfall som nu finns tillgängligt hänförs i resultaträkningen till det senaste året, medan det periodiserade utfallet per år revideras i budgetens utfall. För varje skatteslag redovisas dock den senaste beräkningen i not till resultaträkningen. En annan skillnad är att avgifterna till ålderspensionssystemet och premiepensionssystemet läggs till, eftersom dessa avgifter ingår i skatterna så som de avgränsas i resultaträkningen. Kommunala utjämnings- och inkomstutjämningsavgifter tillförs som följd av principen att bruttoredovisa dessa i årsredovisningen för staten. Slutligen avgår de elimineringar av skatt från myndigheter som görs i årsredovisningen för staten.

Avgränsning av redovisningsenheten

Resultat- och balansräkningen samt finansieringsanalysen omfattar statens samtliga intäkter och kostnader, tillgångar och skulder samt betalningar som påverkar statens nettoupplåning. Riksbankens grundfond ses i detta sammanhang som en tillgång hos staten.

Intäkter och kostnader, tillgångar och skulder samt betalningar som redovisas av Riksbanken samt Första–Fjärde, Sjätte och Sjunde AP-fonden omfattas inte av resultat- och balansräkningen eller finansieringsanalysen. Inte heller ingår premiepensionssystemets tillgångar och skulder eller dess avkastning. Budgetlagens bestämmelser avseende detta har preciserats i förordningen om underlag för årsredovisning för staten. För premiepensionsmedlen gäller det särskilda egendomsskyddet enligt 2 kap. 15 § regeringsformen och de är därmed inte statens medel. Att ta in dem i statens balansräkning skulle medföra att redovisningen inte gav en rättvisande bild. Riksbanken anses vara ett eget rättssubjekt med egna tillgångar och skulder och ska därför inte omfattas av statens resultat- och balansräkning. AP-fonderna, utöver den del som tillhör premiepensionssystemet, undantas dels eftersom ålderspensionssystemet bör hanteras på ett enhetligt sätt, dels eftersom de följer ett annat regelverk för redovisningen än övriga myndigheter, vilket skulle göra det alltför omständligt att konsolidera dem.

Konsolidering

Redovisningen är en konsolidering av årsredovisningarna hos myndigheterna under riksdagen och regeringen, med angivna undantag. Det innebär att balans- och resultaträkningarna slås samman efter det att interna mellanhavanden i form av fordringar, skulder, intäkter och kostnader mellan myndigheterna eliminerats. Finansierings-analysen upprättas därefter med den konsoliderade resultat- och balansräkningen som underlag.

En förteckning över vilka organisationer som ingår i den konsoliderade resultat- och balansräkningen och finansieringsanalysen finns i bilaga 6 Statliga myndigheter m.m.

Gemensam brytdag
Den 5 januari gäller som gemensam brytdag för myndigheternas räkenskaper. Det är den dag då den löpande bokföringen av händelser som berör räkenskapsperioden avslutas. Den gemensamma brytdagen är i första hand till för att det ska vara möjligt att stämma av mellanhavanden mellan myndigheter, men den påverkar även externa kundfordringar, leverantörsskulder och periodavgränsningsposter.

Värderingsprinciper

Myndigheterna tillämpar normalt generella värderingsprinciper i enlighet med förordningen om årsredovisning och budgetunderlag. Det finns myndigheter som på grund av verksamhetens särart, genom dispens, särskilt regeringsbeslut eller av annat särskilt skäl avviker från de generella värderingsprinciperna. Sådana avvikelser förekommer dock i mycket liten omfattning och bedöms därför inte ha någon väsentlig påverkan på årsredovisningen för staten.

Omsättningstillgångar
Omsättningstillgångar värderas enligt lägsta värdets princip. Detta innebär att de tas upp till anskaffningsvärdet eller till nettoförsäljningsvärdet om detta är lägre än anskaffningsvärdet. Om en omsättningstillgång inte innehas för att ge ekonomiska fördelar används återanskaffningsvärdet i stället för nettoförsäljningsvärdet.

Anläggningstillgångar och avskrivningstider
Anläggningstillgångar värderas till anskaffningsvärde, med avdrag för ackumulerade avskrivningar. För materiella och immateriella anläggningstillgångar gäller i de flesta fall att endast tillgångar med en förväntad ekonomisk livslängd på lägst tre år, tas upp som anläggningstillgångar.

Avskrivningstiderna varierar mellan olika myndigheter eftersom de anpassas till den förväntade nyttjandeperioden för respektive tillgång. Myndigheterna tillämpar vanligen 3–5 års avskrivningstid. För byggnader och större anläggningar tillämpas längre avskrivningstid med hänsyn till myndighetens verksamhet. Även för tillgångsslagen väganläggningar, järnvägsanläggningar och beredskapstillgångar, tillämpas längre avskrivningstider.

För statliga väganläggningar tillämpas schablonmässigt linjär avskrivning på 40 år. För statliga järnvägsanläggningar tillämpas differentierade avskrivningstider på mellan 25 och 110 år.

För beredskapstillgångar hos Försvarsmakten, tillämpas 15–25 år för stridsfordon, fartyg, flygplan och helikoptrar, 10 år för modifiering av materiel samt 3–10 år för övriga beredskapsinventarier. För övriga beredskapsvaror – beredskapslager – som är omkring 20 procent av de redovisade beredskapstillgångarna, sker ingen planenlig avskrivning. Beredskapsvaror omsätts normalt i den löpande verksamheten eller skrivs ned när de inte längre har någon användning i verksamheten.

Utlåning
Lånefordringar värderas till upplupet anskaffningsvärde med tillämpning av effektivräntemetoden, vilket är en metod för att fördela ränteintäkter och räntekostnader över den relevanta tidsperioden. Lånefordringar och andra fordringar som har en kredittid överstigande ett år och som inte har en marknadsmässig ränta värderas till nuvärdet av framtida betalningar.

Aktier och andelar
Aktier och andelar i hel- och delägda företag värderas enligt kapitalandelsmetoden. Metoden innebär att statens andel av företagens egna kapital tas upp som en tillgång i balansräkningen. Årets andel av företagens resultat redovisas sedan i resultaträkningen. Även affärsverkens hel- och delägda företag redovisas enligt kapitalandelsmetoden.

Omklassificeringar av poster

Vissa typer av transaktioner omklassificeras i årsredovisningen för staten jämfört med myndigheternas redovisning. Anledningen till omklassificeringen är att transaktionerna ur statens perspektiv har en annan innebörd än för den enskilda myndigheten. De fall som bedömts påverka årsredovisningen för staten i väsentlig mening beskrivs nedan.

Kostnaderna för tjänstepensioner till statligt anställda redovisas i statens resultaträkning bland personalkostnader, medan Statens tjänstepensionsverk redovisar kostnaderna för tjänstepensionsrörelsen i ett eget avsnitt i resultaträkningen. Se vidare nedan under rubriken Statens tjänstepensionsåtagande redovisas på ett enhetligt sätt.

Pågående arbeten i försvarssektorn (framför allt i Försvarets materielverk) och motsvarande förutbetalda intäkter läggs samman med militära beredskapstillgångar, eftersom de till övervägande del gäller arbeten för Försvarsmaktens räkning.

För myndigheter med en uppställningsform för balans- och resultaträkning som avviker från den generellt föreskrivna, hänförs respektive post i resultat- och balansräkningen i årsredovisningen för staten så som de hade gjort om myndigheten i fråga hade följt de generella uppställningsformerna. Det gäller främst Exportkreditnämnden, affärsverken, Statens tjänstepensionsverk och Statens fastighetsverk. Vanligen görs det direkt genom de inrapporteringskoder som används vid rapportering till statsredovisningen.

Ett antal intäktsposter klassificeras om med utgångspunkten att posten Skatteintäkter avgränsas i enlighet med den definition av skatter som gäller i statens budget och i nationalräkenskaperna. Intäkterna redovisas som Skatteintäkter i den konsoliderade resultaträkningen men i flera fall redovisar berörda myndigheter intäkterna på annat sätt, exempelvis:

- som avgifter eller andra ersättningar (exempelvis vissa socker- och jordbruksavgifter vid Statens jordbruksverk eller lokalradioavgift vid Myndigheten för radio och tv),
- som medel för finansiering av bidrag (exempelvis avgifter för insättningsgarantin vid Riksgäldskontoret och Kärnavfallsfondens avgifter),
- som resultatandelar från hel- och delägda företag (Systembolagets inlevererade överskott som Kammarkollegiet redovisar), eller
- enbart i balansräkningen (inleverans av överskott från Svenska Spel AB som Kammarkollegiet redovisar).

Finansiella korrigeringar som rör EU-medel redovisas vanligen som kostnader i myndighetens resultaträkning (främst Statens jordbruksverk), eftersom de redovisas som utgifter på anslag i statens budget. I den konsoliderade resultaträkningen omklassificeras de finansiella korrigeringarna i stället till intäktreduktioner, eftersom de är återbetalningar av eller avdrag på erhållna bidrag från EU.

Ändrade redovisningsprinciper m.m.

För 2015 har finansiella instrument som primärt innehas för att generera avkastning eller värdestegringar värderats till verkligt värde. Ett finansiellt instrument är varje form av avtal som ger upphov till en finansiell tillgång hos en part och en finansiell skuld eller egetkapitalinstrument hos en annan part. Det verkliga värdet bestäms på grundval av instrumentets marknadsvärde. De nya bestämmelserna påverkar värderingen av vissa obligationer och aktier, till exempel Kärnavfallsfondens och Insättningsgarantifondens placeringar i obligationer. Andra exempel är Försäkringskassans och Pensionsmyndighetens innehav av obligationer och vissa universitet och högskolors innehav av aktier och obligationer. Finansiella instrument som innehas till förfall eller används för valuta- eller prissäkring värderas dock inte till marknadsvärde. De ändrade principerna har medfört att jämförelsetalen för posten Övriga finansiella intäkter har ökat med 6 370 miljoner kronor och posten Avsättning till/upplösning av fonder har minskat med 6 395 miljoner kronor jämfört med 2014. Balansposterna Andra långfristiga värdepappersinnehav och Fonder har på motsvarande sätt justerats till följd av förändringen.

I och med det nya regelverket för nationalräkenskaperna, ENS 2010, ska nystartsjobb och sjöfartsstöd bruttoredovisas. Tidigare togs de upp som skattereduktioner men fr.o.m. 2015 redovisas dessa stöd som transfereringar med

motsvarande ökning av skatteintäkterna. Jämförelsetalen har justerats med 7 950 miljoner kronor mellan posterna Skatteintäkter och Transfereringar till företag respektive kommuner. Saldot i resultaträkningen påverkas inte av bruttoredovisningen.

Ändrade redovisningsprinciper hos vissa myndigheter

Utöver ändringar i principerna för årsredovisningen för staten som sådan, förekommer att ändrade principer hos vissa myndigheter påverkar årsredovisningen för staten i mindre omfattning. I de fall en myndighet har ändrat jämförelsetal eller gett motsvarande upplysningar, ändras jämförelsetalen även i årsredovisningen för staten om inte beloppet är oväsentligt. Har myndigheten inte ansett det möjligt att ändra i sin årsredovisning har inte heller jämförelsetalen i årsredovisningen för staten ändrats.

För specifikationer i noter förekommer förändringar mellan delbelopp inom noterna i årsredovisningen för staten. De kan bero på omorganisationer av verksamhet, att ny information tillkommit eller andra korrigeringar.

Jämförelsetalen för Övriga kortfristiga fordringar och Övriga kortfristiga skulder har förändrats med 3 887 miljoner kronor då Riksgäldskontoret fr.o.m. 2015 bruttoredovisar avräkningskonton för transaktioner med affärsdagsredovisning som ännu inte reglerats med likvid.

Jämförelsetalen för Övriga kortfristiga skulder har justerats med 384 miljoner kronor jämfört med årsredovisningen för staten 2014. Även posterna Förskott från uppdragsgivare och kunder samt Oförbrukade bidrag har justerats med 634 miljoner kronor respektive 1 018 miljoner kronor. Orsaken till justeringen är en omklassificering från skuld till oförbrukat bidrag hos Affärsverket Svenska kraftnät.

Slutligen har anpassning gjorts till ändrad princip för redovisning av ansvarsförbindelser hos Exportkreditnämnden (EKN) och Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (Sida). EKN tar numera upp en ansvarsförbindelse för s.k. bundna offerter i garantiverksamheten som är bindande för EKN. Sida tar upp en ansvarsförbindelse för s.k. beslutade garantier där villkoren inte helt ligger inom Sidas kontroll. Varken bundna offerter eller beslutade garantier ingår i underlaget för beräkning av avsättning för förväntade förluster i garantiverksamheten och inte heller i sammanställningen av garantiförbindelser i not 54. Jämförelsetalet för övriga ansvarsförbindelser har justerats.

Förändringar av jämförelsetal som påverkat resultaträkningens saldo för 2014

Utöver de nämnda förändringarna har Intäkter av avgifter och andra ersättningar justerats med 323 miljoner kronor p.g.a. avstämningsfel vid eliminering av premiepensionssystemets intäkter och kostnader. Posten Övriga finansiella kostnader har justerats med 59 miljoner kronor till följd av att Riksgäldskontoret har ändrat redovisningsprincip för periodisering av intäkter för garantiavgifter.

De ändrade jämförelsetalen sammanfattas nedan:

	Miljoner kronor
Årets underskott i resultaträkningen i Årsredovisningen för staten 2014	-67 772
Ändrad redovisningsprincip, Övriga finansiella intäkter	6 370
Ändrad redovisningsprincip, Avsättning till/upplösning av fonder	-6 395
Justering ENS 2010, Skatteintäkter	7 950
Justering ENS 2010, Transfereringar	-7 950
Justering, Intäkter av avgifter och andra ersättningar	323
Ändrad redovisningsprincip, Övriga finansiella kostnader	59
Årets underskott i resultaträkningen enligt jämförelsekolumnen i Årsredovisningen för staten 2015	-67 415

Undantag från generella principer

Några myndigheter har väsentliga undantag från generella redovisningsprinciper som beskrivs nedan.

Skatteverket har enligt regeringsbeslut från den 10 december 1998 dispens från kravet på att redovisa fordringar och skulder för uppbörd som redovisas på annat sätt än via skattekontot. Dispensen utnyttjas för närvarande för ej restförda uppbördsfordringar redovisade genom de gamla uppbördssystemen.

Statens fastighetsverk förvaltar, utvecklar och tillgängliggör statliga byggnadsminnen såsom slott, fästningar och andra kulturmiljöer som inte är ekonomiskt bärkraftiga. Myndigheten har för dessa s.k. bidragsfastigheter undantag som innebär att kapitalutgifter för bidragsfastig-

heterna inte betraktas som en anläggningstillgång.

Undantag från regler på finansieringsområdet förekommer, exempelvis rätten eller formerna för att ta ut avgifter, för att ta emot bidrag och donationer eller för att lånefinansiera tillgångar. Eftersom dessa inte påverkar årsredovisningen för staten annat än indirekt redovisas de dock inte här.

Vissa verksamheter eller vissa balansposter hos myndigheter med koppling till det försvars- och säkerhetspolitiska området är hemliga, och redovisas därför på ett förenklat sätt i årsredovisningen för staten. Så långt det är möjligt görs dock redovisningen i dessa fall på ett sätt som är jämförbart med redovisningen i övrigt, och på samma sätt mellan åren, och därför bedöms de inte påverka årsredovisningen för staten i någon väsentlig grad.

Kommentarer till särskilda poster

Nedan kommenteras vissa poster i de konsoliderade resultat- och balansräkningarna. Det rör poster som i de flesta fall är unika för statens verksamhet och där kännedom om metoden för att ta fram uppgifterna kan ge ökad förståelse för postens innebörd. Samtidigt har beskrivningen bedömts vara alltför omfattande för att passa direkt i kommentarer till utfallet.

Statsskulden
Riksgäldskontoret redovisar enligt regeringens beslut statsskulden som statens andel av den offentliga sektorns bruttoskuld enligt EU:s förordning nr 479/2009 om tillämpningen av protokollet om förfarandet vid alltför stora underskott som är fogat till fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen (Maastrichtskulden). Undantag görs för skulden till premiepensionssystemet. Den skulden, liksom de tillgångar och skulder i övrigt kopplade till statsskuldsförvaltningen som blir följden av att bokföringsmässiga grunder tillämpas, tas upp under andra poster i balansräkningen. Statsskulden värderas till det belopp som kommer att betalas ut på förfallodagen (nominellt slutvärde) och inte till det belopp som erhållits. Dessutom värderas den inklusive derivatinstrument, som skuldbytesavtal och valutaterminer. I balansräkningen i årsredovisningen för staten redovisas den konsoliderade statsskulden, dvs. efter avdrag för statliga myndigheters innehav av statspapper, till skillnad från Riksgäldskontorets redovisning av den okonsoliderade statsskulden (se även avsnitt 4 Utvecklingen av statsskulden).

Momskompensation till statliga myndigheter nettoredovisas
Statliga myndigheter får kompensation för ingående mervärdesskatt i sin verksamhet enligt bestämmelserna i förordningen (2002:831) om myndigheters rätt till kompensation för ingående mervärdesskatt. I statens budget och i nationalräkenskaperna bruttoredovisas skatten som en del av statens skatteintäkter. I den konsoliderade resultaträkningen nettoredovisas emellertid skatteintäkten liksom motsvarande ingående mervärdesskatt.

Utbetalningarna av allmän pension bruttoredovisas
I nationalräkenskaperna redovisas premiepensionssystemet i hushållssektorn, i enlighet med principerna för denna typ av system som EU har fastställt. Inkomstpensionssystemet (de pensioner som finansieras via AP-fonderna, med undantag för sjätte AP-fonden) redovisas i sociala trygghetsfonder.

I statens budget dras de arbetsgivaravgifter och egenavgifter som förs till premiepensionssystemet av från intäkterna, så att skatterna redovisas exklusive dessa avgifter. De avgiftsintäkter som ska föras till inkomstpensionssystemet redovisas brutto på inkomsttitlar och ingår i den offentliga sektorns skatteintäkter, men dras av vid framräkningen av statens skatteintäkter. Bland utgifterna för ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget, redovisas utbetalda pensioner exklusive premiepensioner.

I den konsoliderade resultaträkningen redovisas däremot ålderspensionerna, liksom i Pensionsmyndighetens redovisning, i sin helhet, som en del av statens transfereringar (se not 4). Avgifterna till både inkomstpensionssystemet och premiepensionssystemet redovisas som skatteintäkter (se not 1). Det har bedömts ha ett värde att ge en bild av de totala pensionsutbetalningarna från staten och motsvarande avgifter på både kostnads- och intäktssidan. I not 1 Skatteintäkter, har sambandet med motsvarande belopp i statens budget tydliggjorts.

Överföringar till och från pensionssystemet
AP-fonderna och premiepensionssystemets medel i övrigt konsolideras inte i årsredovisningen för staten. De överföringar som görs mellan dessa fonder och staten är därför externa transaktioner.

Socialavgifter och allmänna pensionsavgifter som inbetalas till staten redovisas brutto under posten Skatteintäkter i resultaträkningen. Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten betalar löpande ut dessa till AP-fonderna och premiepensionssystemet tillsammans med statliga ålderspensionsavgifter från vissa anslag för främst transfereringar. Detta görs enligt särskilda regler för fördelning av de olika avgifterna. Pensionsmyndigheten rekvirerar därefter löpande medel för utbetalningar av pension. Pensionsutbetalningarna redovisas i sin helhet som transfereringar i resultaträkningen. I den konsoliderade resultaträkningen för staten elimineras de löpande överföringarna till och från pensionsfonderna. För inkomstpensionssystemet är avgifterna lägre än de utbetalda pensionerna och skillnaden mellan avgifter till AP-fonderna och rekvirerade medel från fondsystemet redovisas som en transferering från ålderspensionssystemet – AP-fondernas nettobidrag (se not 3). För premiepensionssystemet är avgifterna däremot betydligt högre än de utbetalda pensionerna och mellanskillnaden redovisas därför som en transferering till hushåll, eftersom premiepensionssystemet ses som en del av hushållssektorn (se not 4).

Statens tjänstepensionsåtaganden redovisas på ett enhetligt sätt
Den statliga tjänstepensionsskulden som Statens tjänstepensionsverk (SPV) redovisar, tas upp under posten Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser (se not 43). Skulden redovisas exklusive särskild löneskatt som är statens skuld till sig själv.

Den redovisade skulden omfattar hela försäkringsrörelsen, vilket även innefattar anställda vid vissa organisationer som inte är statliga myndigheter eller av andra skäl inte konsolideras i årsredovisningen för staten, bl.a. Chalmers tekniska högskola, Riksbanken och Kungliga Operan. De premier som betalas från statliga myndigheter till SPV elimineras i årsredovisningen för staten, medan de premier som kommer från organisationer utanför den konsoliderade enheten redovisas som intäkter av bidrag (se not 3). Kostnaderna i pensionsrörelsen för anställda i de konsoliderade myndigheterna redovisas som personalkostnader medan kostnaderna för anställda i andra organisationer redovisas som transfereringar (se not 4). Fördelningen av kostnader görs kalkylmässigt och grundas på den andel av premieintäkterna som kan hänföras till organisationer inom och utom den konsoliderade enheten. Fördelningen påverkar inte resultaträkningens saldo, utan endast fördelningen mellan poster.

Grunderna för beräkning av försäkringstekniska avsättningar fastställs av SPV:s styrelse. Försäkringstekniska antaganden ska vara aktsamma och sättas på ett sådant sätt att de säkerställer att försäkringsrörelsen ska kunna fullgöra sina åtaganden. Hänsyn ska tas till Finansinspektionens tryggandegrunder.

SPV ändrade 2013 redovisningen när det gäller förändring av antaganden om ränta i de försäkringstekniska grunderna (grundränta, brutto). Tidigare hade SPV låtit räntejusteringar i Finansinspektionens tryggandegrunder slå igenom med högst 0,2 procentenheter per år i SPV:s grunder för beräkning av pensionsavsättningen. Sedan 2013 låter SPV Finansinspektionens räntesänkning slå fullt ut även i SPV:s beräkningsgrunder. Detta beror bl.a. på att SPV fått regeringens tillstånd att förändra försäkringsrörelsens avkastningsmodell, så att tillgångar och skulder följer varandra vid ändring av grundräntan. Den tekniska lösning med vissa statsinterna transaktioner som SPV tillämpar i sin redovisning, som bl.a. innebär att avkastning som redovisas i försäkringsrörelsen matchas mot kostnader, medför ingen resultatpåverkan på myndighetsnivå när räntan förändras kraftigt.

I årsredovisningen för staten skulle det dock bli en stor resultatpåverkan och stora fluktuationer mellan åren om samma grundränta som Finansinspektionens tryggandegrunder tillämpades, eftersom de statsinterna transaktionerna elimineras. I avvaktan på utveckling av nya internationella redovisningsstandarder om redovisning av tjänstepensionsskulder har Ekonomistyrningsverket tagit ställning till att fortsätta tillåta högst 0,2 procentenheter av förändringen i antagandet om grundränta slå igenom per år. Detta bedöms ge en mer rättvisande bild av statens långsiktiga pensionsåtagande och därmed tillämpas samma principer som de senaste åren i årsredovisningen för

staten. Detta medför att pensionsskulden 2015 är 3,1 miljarder kronor lägre i årsredovisningen för staten än i SPV:s årsredovisning. De beräkningsgrunder som SPV:s styrelse fastställer för affärsverken och de grunder som Riksdagsförvaltningen tillämpar skiljer sig från SPV:s beräkningsgrunder för statens pensionsrörelse. I årsredovisningen för staten har därför affärsverkens och Riksdagsförvaltningens pensionsskuld räknats om enligt principen ovan, dvs. att högst 0,2 procentenheter av förändringen i antagande om grundränta får slå igenom per år. Detta medför att den totala pensionsskulden för Riksdagsförvaltningen och affärsverken är 1,7 miljarder kronor lägre i årsredovisningen för staten än i myndigheternas egna årsredovisningar. Vid beräkning av pensionsskulden för tjänstepensionsförmåner (livförsäkringsavsättningar) har följande antaganden beslutats av SPV:s styrelse.

- Antaganden om ränta: Den årliga räntan används för diskontering av framtida, förväntade betalningsflöden. Hänsyn ska tas till Finansinspektionens tryggandegrunder. Per den 31 december 2015 är bruttoräntan 0,80 procent (0,50 procent 2014). I årsredovisningen för staten används emellertid bruttoräntan 0,90 procent (1,1 procent 2014) med hänvisning till resonemanget ovan.
- Antaganden om driftkostnad: För de flesta åtaganden används ett antagande om driftkostnad på ca 0,1 procent av kapitalet. Därutöver belastas kapitalet med 0,75 procent för att täcka kostnader för framtida utbetalningar. Antagandena är oförändrade jämfört med föregående år.
- Avkastningsskatt: Inget avdrag för avkastningsskatt görs vid beräkning av de försäkringstekniska avsättningarna. Antaganden om livslängd: Olika antaganden om livslängd används för olika generationer och för olika kön.

CSN:s värderingsprinciper för lånefordringar

CSN värderar utestående lånefordringar med avdrag för reservation på grund av osäkerhet. Myndigheten har utvecklat en modell för att beräkna osäkra fordringar för lånetyperna studiemedel, studielån och annuitetslån samt återkrav av dessa lånetyper. Beräkningsmodellen innehåller också uppsagda lån för de tre lånetyperna samt återkrav av studiehjälp och rekryteringsbidrag. Beräkningen i nuvärde görs med hänsyn till bl.a. skuld, betalning och inkomst för varje låntagare.

Beräkningen av osäkerheten i CSN:s lånefordringar utgår i huvudsak från en individbaserad beräkningsmodell och görs utifrån tre värderingsprinciper:

- Reservation utifrån de personer som missköter sina betalningar.
- Reservation utifrån de trygghetsregler som finns vid återbetalning.
- Reservation utifrån framtida förluster på grund av dödsfall.

Den första värderingsprincipen utgår från låntagarens dokumenterade bristande betalningsbenägenhet när inga eller få betalningar har gjorts under de senaste åren. Den andra värderingsprincipen bedömer betalningsförmågan hos de låntagare som har avslutat sina studier och är återbetalningsskyldiga. Principen bygger på en bedömning av låntagarens möjligheter att betala tillbaka lånet utifrån sina ekonomiska förutsättningar och skuldens storlek. Den tredje värderingsprincipen utgår från sannolikheten att dö vid olika åldrar. Underlaget till beräkningen hämtas utifrån köns- och åldersspecifika risker för dödsfall från Statistiska centralbyrån (SCB) och därefter gör CSN vissa justeringar.

Stabilitetsfonden hos Riksgäldskontoret

Stabilitetsfonden regleras i lagen (2015:1017) om förebyggande statligt stöd till kreditinstitut Samtliga kreditinstitut är med och finansierar fonden genom en särskild stabilitetsavgift. När fonden bildades tillfördes den 15 miljarder kronor från anslag på statens budget. Överföringen gjordes direkt i balansräkningen, eftersom fonden i huvudsak inte är avsedd att finansiera kostnader utan ska finansiera olika slags finansiella tillgångar i samband med kapitaltillskott och köp av bolag. De kostnader som uppkommer ska i första hand avräknas mot de avgifter som kommit in, och mot fondens avkastning, då med upplösning av fonden som motsvarande tillförsel av medel. Först om fondens kapital understiger 15 miljarder kronor är avsikten att resultaträkningens saldo ska påverkas. Regeringen följer utvecklingen så att

redovisningsmetoderna långsiktigt ger en rättvisande bild av händelserna. År 2015 har fonden ökat och vid årsskiftet uppgick den till 56 miljarder kronor.

Skuld till Rundradiorörelsen hos Riksgäldskontoret
Riksgäldskontoret redovisar en skuld till Rundradiorörelsen på 525 miljoner kronor för distributionsmedel. Rundradiorörelsens redovisning ingår dock inte i någon statlig redovisningsenhet som redovisas som motpart till Riksgäldskontoret.

Utbetalningar av vissa transfereringar
I slutet av 2015 beslutade regeringen om utbetalningar av ett antal transfereringar. I nedanstående tabell visas utbetalningarna och hur de har hanterats i årsredovisningen för staten 2015.

Tabell 3.5 Utbetalningar av vissa transfereringar

Miljarder kronor

	Utbetalt 2015	Kostnad 2015	Periodiserad kostnad 2016
Tillfälligt stöd till kommuner och landsting	9,8	9,8	
Del av EU-avgift	6,7		6,7
Del av internationellt bistånd	2,5		2,5
Lågstadielyftet för läsåret 2015/2016	2,0	1,0	1,0
Bidrag för läkemedelsförmåner för november	1,8		1,8

I de fall det tydligt framgår av regleringsbrevet att bidraget avser en viss period och där det är tydligt att det handlar om en tidigareläggning av hur man normalt betalar ut en viss typ av bidrag har vi periodiserat beloppen.

Tillfälligt stöd till kommuner och landsting betalades ut 2015 men avser att täcka kostnader som kan förväntas uppstå både 2015 och 2016 enligt regleringsbrev. Då det inte går att med rimlig säkerhet bestämma hur stor del av kostnaderna som är hänförbara till 2016 kostnadsförs de i sin helhet på 2015. Del av EU-avgift, del av internationellt bistånd och bidrag för läkemedelsförmåner som har betalats för en trettonde månad är tidigareläggningar där transfereringarna har bedömts tydligt hänförbara till 2016 och därför periodiserats till 2016. Lågstadielyftet avser läsåret 2015/2016 och har därför till 50 procent kostnadsförts 2015 och resterande belopp har periodiserats till 2016.

Transfereringar m.m. med koppling till skattesystemet
Kommunernas mervärdesskatt nettoredovisas på statens budget. Kommunernas kompensation för ingående mervärdesskatt i icke skattepliktig verksamhet redovisas på särskild inkomsttitel vilket minskar inkomsterna i statens budget. I den konsoliderade resultaträkningen bruttoredovisas dessa medel som lämnade bidrag och skatteintäkter, vilket bedömts ge den mest rättvisande informationen.

Den kommunalekonomiska utjämningen nettoredovisas under anslag på statens budget. I den konsoliderade resultaträkningen i årsredovisningen för staten har det bedömts mest rättvisande att bruttoredovisa den kommunalekonomiska utjämningen som skatteintäkter och transfereringar till kommuner.

Dessa båda skillnader innebär att både skatteintäkter och transfereringar är högre i resultaträkningen än i statens budget (se not 1 och 4).

Redovisning av marknadsvärdeförändringar i resultaträkningen
Orealiserade marknadsvärdeförändringar på framför allt långfristiga värdepappersinnehav redovisas i resultaträkningen som finansiella intäkter eller kostnader. I allt väsentligt motsvaras dessa av avsättningar till Kärnavfallsfonden och Insättningsgarantifonden. En stor del av värdepapperen är statsobligationer och andra instrument utgivna av Riksgäldskontoret.

I resultaträkningen för staten elimineras normalt inomstatliga finansiella intäkter och kostnader. I detta fall skulle detta dock leda till att saldot i resultaträkningen påverkades kraftigt mellan åren av att avsättningar till fonder påverkas av intäkter eller kostnader som elimineras. Därför behålls den orealiserade värdeförändringen i resultaträkningen, samtidigt som avsättningen till fonder redovisas med det belopp som respektive myndighet rapporterat, så att saldot i princip inte påverkas. I balansräkningen däremot, elimineras det bokförda värdet av innehavet av statspapper mot Riksgäldskontorets statsskuld. Mellanskillnaden påverkar nettoförmögenheten.

Kapitaltillskott till internationella investerings- och utvecklingsbanker

Under 2015 liksom tidigare år, har Sverige betalat ut medel till internationella investerings- och utvecklingsbanker, varav en del är att betrakta som kapitaltillskott som ökat Sveriges ägarandel. I huvudsak tas andelar i investeringsbanker upp som tillgång, medan andel i utvecklingsbanker inte gör det. Under 2015 har ESV på regeringens uppdrag genomfört en utredning som syftar till en mer konsekvent tillämpning av gällande principer. Resultatet av utredningen är att andelar i internationella utvecklingsbanker som tidigare inte tagits upp som tillgång ska tas upp som tillgång. Dessutom kommer värdet att behöva justeras på vissa andelar i både utvecklingsbanker och investeringsbanker.

Det justerade värdet av Sveriges andelar har ännu inte kunnat fastställas eftersom det består av ett relativt stort antal tillskott under flera årtionden. Regeringen har gett ESV i uppdrag att under 2016 ta fram underlag om historiska kapitaltillskott till investerings- och utvecklingsbanker. Underlaget kommer användas till att redovisa statens andelar i investerings- och utvecklingsbanker på ett enhetligt sätt i årsredovisningen för staten 2016.

Sveriges förväntade överskott av utsläppsrätter från första åtagandeperioden under Kyotoprotokollet

Parter med kvantitativa åtaganden i klimatkonventionens Kyotoprotokoll har tilldelats utsläppsutrymme (assigned amount) för perioden 2008–2012. Parterna ska se till att de sammanlagda antropogena utsläppen av de växthusgaser som är angivna i protokollets bilaga A inte överstiger deras tilldelade mängder. För den första åtagandeperioden 2008–2012 fick Sverige 375 864 317 tilldelade utsläppsenheter (AAU) dvs. motsvarande 104 procent av 1990 års utsläpp för vart och ett av åren 2008–2012. För att Sverige skulle kunna uppfylla sitt åtagande enligt Kyotoprotokollet för 2008–2012 fick de faktiska svenska utsläppen inte överstiga den tilldelade mängden, när denna hade justerats i enlighet med protokollets artikel 3.

Regeringen redovisade i propositionen Godkännanden för Kyotoprotokollets andra åtagandeperiod (prop. 2014/15:81) att Sveriges avsikt var att uppfylla åtagandet under den första åtagandeperioden med endast AAU och att inte använda någon annan typ av utsläppsenheter. Den del av Sveriges utsläpp som kommer från anläggningar som ingår i EU:s utsläppshandelssystem har dock redan uppfyllts årligen av företagen med olika typer av utsläppsenheter. Regeringen begärde vidare i Budgetpropositionen för 2015 (prop. 2014/15:01) riksdagens bemyndigande att annullera det överskott av tilldelat utsläppsutrymme som Sverige förfogade över och som inte behövdes för att uppfylla Sveriges åtagande under Kyotoprotokollets första åtagandeperiod. Detta bifölls av riksdagen (bet. 2014/15:MJU1, rskr. 2014/15:81). Sverige uppfyllde sitt åtagande i slutet av 2015 och annullerade samtidigt överskottet av tilldelade utsläppsenheter om sammanlagt ca 51,6 miljoner AAU.

3.4.2 Redovisningsprinciper för statens budget

Statens budget redovisas enligt de principer som följer av budgetlagen och riksdagens beslut om budgeten.

Avgränsningen är den som följer av riksdagens budgetbeslut. Enligt budgetlagen omfattar statens budget alla inkomster och utgifter samt andra betalningar som påverkar statens lånebehov. Statens inkomster och utgifter ska budgeteras och redovisas brutto på inkomsttitlar och anslag, med undantag för inkomster som riksdagen har beslutat ska specialdestineras till en viss verksamhet.

Utgifter i statens budget redovisas mot anslag medan inkomsterna redovisas mot inkomsttitlar. Utgifter för transfereringar redovisas det år då betalning sker, medan förvaltningsutgifter redovisas det år som kostnaderna hänför sig till. Övriga utgifter redovisas det budgetår som utgifterna hänför sig till. Enligt budgetlagen redovisas inkomster av skatter och avgifter det år intäkterna hänför sig till. Övriga inkomster redovisas det budgetår som inkomsterna hänför sig till.

Universitet och högskolor tillämpar en särskild modell för redovisning mot anslag. Andra avvikelser från generella principer kan förekomma enligt riksdagens beslut. Till skillnad från vad som gäller för resultat- och balansräkningarna, där olika redovisnings-metoder och

principer för specifika poster förklaras i detta avsnitt, finns för budgetens anslag och inkomsttitlar riksdagsbeslut och motiveringar som har redovisats för riksdagen i budgetpropositionen eller andra propositioner. Därför redovisas inte den typen av specifik information i årsredovisningen för staten.

Utöver anslagen och inkomsttitlarna innehåller statens budget en post för Riksgäldskontorets nettoutlåning och en kassamässig korrigeringspost. Riksgälds-kontorets nettoutlåning består av Riksgäldskontorets in- och utlåning till myndigheter, affärsverk, vissa statliga bolag och fonder respektive andra stater. Den kassamässiga korrigeringsposten på utgiftssidan är nödvändig för att budgetens saldo ska visa statens lånebehov. Ett negativt budgetsaldo ger ett positivt lånebehov, dvs. en ökning av statsskulden, medan ett positivt budgetsaldo ger ett negativt lånebehov, dvs. i de flesta fall en minskning av statsskulden.

3.4.3 Skillnader mellan resultaträkningen och statens budget

Statens budget och resultaträkningen skiljer sig åt såväl i avgränsning och struktur som i redovisningsprinciper.

Ett exempel på skillnader i avgränsningen är affärsverken som ingår i resultaträkningen, men som till övervägande del ligger utanför statens budget. Affärsverken och andra verksamheter där avgifter och bidrag får disponeras i verksamheten, redovisas i resultaträkningen, medan de endast påverkar budgeten till den del verksamheterna påverkar statens lånebehov.

Redovisningsprinciperna i statens budget är blandade. Statens budget innehåller redovisning av in- och utbetalningar (kassamässigt), för vissa anslag eller inkomsttitlar innehåller den kostnader och intäkter och för några innehåller den utgifter och inkomster. Redovisningen i resultaträkningen sker i sin helhet enligt bokföringsmässiga grunder, dvs. den består av intäkter och kostnader.

I tabellen sammanfattas några av skillnaderna mellan resultaträkningen och statens budget.

Tabell 3.6 Jämförelse mellan resultaträkningen och statens budget

	Resultaträkningen	Statens budget
Skatt	Intäkt	Intäkt/ betalning
Offentligrättsliga avgifter och vissa andra avgifter m.m. på inkomsttitel	Intäkt	Intäkt
Avgift av tillfällig natur eller mindre omfattning	Intäkt	Kostnadsreduktion på anslag
Övriga avgifter	Intäkt	Ingen påverkan på anslag eller inkomsttitlar
Erhållna bidrag som används i verksamheten	Intäkt	Ingen påverkan på anslag eller inkomsttitlar
Transfereringar (lämnade bidrag m.m.)	Kostnad	Utbetalning
Avsättningar för framtida åtaganden	Kostnad	Kostnad/ betalning
Löner, varor och tjänster	Kostnad	Kostnad
Andel av företagsvinst/förlust	Intäkt/kostnad enligt kapitalandelsmetoden	Inkomst vid utdelning
Orealiserad valutavinst/förlust och upplupen ränta	Intäkt/kostnad	Ingen påverkan på anslag eller inkomsttitlar

Statens budget har en ändamålsstruktur där anslagen är grupperade i utgiftsområden och inkomsttitlarna i inkomsttyper. Resultat-räkningen är däremot indelad i intäkts- och kostnadsslag. Jämförelser av poster i resultaträkningen och statens budget går därför ofta inte att göra, utan dokumenten kompletterar varandra.

Resultaträkningen visar verksamhetens totala kostnader och intäkter under året. Balansräkningen visar den ekonomiska ställningen, dvs. tillgångar och skulder per den 31 december. För vissa kapitaltransaktioner påverkas endast balansräkningen av händelser i statens budget medan resultaträkningen är oförändrad. Exempel på detta är anslag för investeringar och utlåning, eller inkomsttitlar för återbetalning av lån.

En stor principiell skillnad är att i resultaträkningen elimineras alla ekonomiska mellanhavanden mellan myndigheter. I statens budget bruttoredovisas sådana transaktioner i de flesta fall som utgifter på anslag och inkomster på inkomsttitel.

En annan stor skillnad är att ålderspensionsavgifterna från andra än statliga myndigheter bruttoredovisas som intäkt i resultaträkningen, samtidigt som de faktiska utbetalningarna av pensioner i ålderspensionssystemet redovisas som kostnader. I statens budget däremot, nettoredovisas ålderspensionsavgifterna efter avdrag för utbetalningarna till pensionssystemet inklusive premiepensionssystemet. Utbetalningarna av pensioner till enskilda framgår inte av statens budget.

3.5 Noter

3.5.1 Noter till resultaträkningen

Not 1
Skatteintäkter

Miljoner kronor

	2015	2014
Direkta skatter på arbete		
Inkomstskatter	687 713	650 088
Skattereduktioner m.m.	-234 575	-223 791
Övriga direkta skatter på arbete	108 253	103 955
Summa Direkta skatter på arbete	*561 391*	*530 252*
Indirekta skatter på arbete		
Arbetsgivaravgifter	474 002	447 995
Övriga indirekta skatter på arbete	49 757	47 319
Avgifter till premiepensionssystemet	-33 645	-31 876
Summa Indirekta skatter på arbete	*490 114*	*463 438*
Skatt på kapital		
Skatt på kapital, hushåll	50 611	47 979
Skatt på företagsvinster	119 245	96 534
Fastighetsskatt och fastighetsavgift	32 569	31 983
Övriga skatter på kapital	24 226	23 720
Summa Skatt på kapital	*226 650*	*200 217*
Skatt på konsumtion och insatsvaror		
Mervärdesskatt	380 986	354 984
varav kommunmoms	*57 381*	*54 458*
Skatt på alkohol och tobak	25 582	24 174
Skatt på energi och miljö	70 117	66 760
Skatt på vägtrafik	18 752	16 807
Inlevererat överskott från AB Svenska Spel	4 834	4 762
Skatt på import	6 275	5 807
Övriga skatter på konsumtion och insatsvaror	2 075	2 042
Summa Skatt på konsumtion och insatsvaror	*508 622*	*475 337*
Restförda och övriga skatter		
Restförda skatter m.m.	-1 254	1 120
Intäkter som förs till fonder	9 034	7 655
Summa Restförda och övriga skatter	*7 780*	*8 775*
summa Totala skatteintäkter före justering		*1 678 018*
Justering till belopp enligt ÅRS 2014		-12 483
Totala skatteintäkter	**1 794 557**	**1 665 535**
Avgår: Kommunala inkomstskatter	-652 348	-618 350
Avgår: Avgifter till ålderspensionssystemet (inkomstpension)	-223 845	-213 657
Avgår: EU-skatter	-6 275	-8 395
Summa Statens skatteintäkter före justering		*825 133*
Justering till belopp enligt ÅRS 2014		2 782
Statens skatteintäkter enligt statsbudgetavgränsning	**912 088**	**827 915**
Tillkommer, avgränsningsskillnader m.m.		
Skatter hänförliga till tidigare år		
varav 2014	9 849	-2 996
varav 2013	-713	-2 287
Avgifter till ålderspensionssystemet	223 845	213 657
Avgifter till premiepensionssystemet	33 645	31 876
EU-skatter	6 275	8 395
Kommunala utjämningsavgifter LSS	3 646	3 465
Inkomstutjämningsavgift, kostnadsutjämningsavgift	13 033	12 301
Elimineringar		
Eliminering av statliga myndigheters avräknade moms	-29 396	-28 712
Eliminering av statens arbetsgivaravgifter	-29 985	-28 827
Eliminering av särskild löneskatt på pensionskostnader	-3 723	-3 589
Eliminering av myndigheters skatter m.m.	-127	-269
Summa Total före justering	*1 138 437*	*1 030 929*
Justering till belopp enligt ÅRS 2014		-148
Total summa	**1 138 437**	**1 030 782**

108 miljarder kronor mer i skatteintäkter

Skatteintäkterna ökade med 108 miljarder kronor (10,4 procent) jämfört med 2014. Eftersom många skatter fastställs per kalenderår är det slutliga utfallet för beskattningen inte känt förrän i december året efter det aktuella årets utgång. Redovisningen av skatteintäkter grundas därför till viss del på bedömningar. Även om det vid tidpunkten för årsredovisningen går att göra en relativt säker bedömning av intäkterna från skatt på arbete och skatt på konsumtion är osäkerheten fortfarande stor vad gäller skatt på kapital. Historiskt ligger avvikelsen mellan den bedömning som redovisas i årsredovisningen och de slutliga utfallen på i storleksordningen 0,5 till 1 procent av de totala skatteintäkterna.

En ökad lönesumma gav högre intäkter av inkomstskatter och arbetsgivaravgifter

Inkomstskatter ökade med 38 miljarder kronor jämfört med 2014, en ökning med 5,8 procent. Förändringen förklaras till viss del av att

lönesumman ökade med 4,4 procent. Timlönen ökade med 3,3 procent medan antalet arbetade timmar ökade med 1,1 procent mellan åren. Ökningen av timmarna kan jämföras med sysselsättningen, som ökade med 1,4 procent. Skattereduktionerna ökade med 10,8 miljarder kronor varav jobbskatteavdraget ökade med 3,3 miljarder kronor och allmän pensionsavgift som är direkt kopplad till lönesumman ökade med 4,3 miljarder kronor. Husavdraget (ROT- och RUT-tjänster; ROT-avdrag ges för reparation, underhåll, om- och tillbyggnad och RUT-avdrag för hemtjänster) ökade 3,2 miljarder kronor. Husavdraget uppgick till 22 miljarder kronor och huvuddelen avsåg ROT-tjänster. Arbetsgivaravgifterna ökade med 26 miljarder kronor eller motsvarande 5,8 procent. Arbetsgivaravgifterna utgörs i princip av avgiftssatsen gånger lönesumman. Att avgifterna ökar mer än lönesumman förklaras av att nedsättningen av arbetsgivaravgifterna för unga har börjat trappas av. I år var nedsättningen drygt 7 miljarder kronor lägre än förra året. De statliga myndigheternas arbetsgivaravgifter är inomstatliga och har eliminerats vid beräkning av skatteintäkterna. Elimineringen bruttoredovisas i tabellen ovan.

Ökade företagsvinster gav högre intäkter från skatt på kapital
Jämfört med 2014 ökade skatt på kapital med 26 miljarder kronor. Hushållens kapitalvinster ökade kraftigt 2014 och ligger kvar på en hög nivå även 2015 till följd av de senaste årens börsuppgång och stigande bostadspriser. Skatt på företagsvinster ökade med 23 miljarder kronor eller 23,5 procent. Större delen av ökningen förklaras av betalningar från bolag i en koncern. Aktiviteten i ekonomin var hög 2015 jämfört med förra året, vilket medförde att företagens vinster ökade. Bankerna redovisade också stora vinstökningar. Ytterligare en orsak till företagens ökade vinster är exportföretagens resultat som påverkats positivt av försvagningen av kronan.

Ökade bostadsinvesteringar bidrog till mer intäkter från mervärdesskatt
Skatt på konsumtion och insatsvaror ökade med 33 miljarder kronor mellan åren. Intäkterna från mervärdesskatt ökade med 26 miljarder kronor eller 7,3 procent. Detta förklaras främst av en kraftig ökning av bostadsinvesteringarna som steg med 18 procent under 2015. Utvecklingen förklaras också av att hushållens konsumtion i löpande priser steg med 3,7 procent. I beloppet mervärdesskatt, 381 miljarder kronor, ingår återbetald mervärdesskatt till statliga myndigheter med 29 miljarder kronor som ska elimineras. Detta är en inomstatlig transaktion som elimineras för att inte påverka det konsoliderade utfallet i statens resultaträkning.

Ökade intäkter från skatt på alkohol och tobak
Skatt på alkohol och tobak ökade med 1,4 miljarder kronor. Skatten på vin och öl höjdes med 9 procent och skatten på starksprit med 2 procent 2015. Skatten på cigaretter höjdes med 7 procent och skatten på snus med 12 procent 2015.

Ökade intäkter från skatt på energi och miljö
Skatt på energi och miljö ökade med 3,4 miljarder kronor. Det beror på högre skatt på bensin och diesel. Dieselförsäljningen ökade något under 2015. Bensinförsäljningen minskade med 3,4 procent.

Även skatt på vägtrafik ökade
Skatt på vägtrafik ökade med 1,9 miljarder kronor. Fordonsskatten höjdes 2015 samtidigt som antalet nyregistrerade bilar blev fler.

Minskade restförda skatter
Restförda skatter minskade med 2,4 miljarder kronor

Mer till fonder
Intäkter som förs till fonder ökade med 1,4 miljarder kronor. Avgifter till Kärnavfallsfonden redovisas här och de ökade med 1 miljard kronor. Avgifterna betalas av reaktorinnehavarna i förhållande till levererad energi.

Kommunal inkomstskatt ökade
Kommunernas del av skatteintäkterna, kommunal inkomstskatt och fastighetsavgift, ökade med 34 miljarder kronor medan ålderspensionssystemets avgifter ökade med 10 miljarder kronor.

Statens arbetsgivaravgifter har eliminerats
Skatteverket sköter uppbörden av skatter och redovisar den både i statens resultaträkning och i statens budget. De skatter och avgifter som tillhör kommunsektorn och ålderspensionssystemet utbetalar staten löpande för att sedan

slutreglera när beskattningen är fastställd. Den redovisning av skatteintäkter som görs i resultaträkningen skiljer sig på några punkter från den som görs på inkomstsidan i statens budget. I budgeten görs omföringar och en finare indelning av vissa poster för att tydligare redovisa fördelningen mellan olika skatteslag etc. Den del av ålderspensionsavgiften som går till premiepensionssystemet läggs i resultaträkningen till skatteintäkterna, trots att systemet ses som en del av hushållssektorn i nationalräkenskaperna (se avsnitt Redovisningsprinciper och tilläggsupplysningar). En annan väsentlig skillnad jämfört med statens budget är att skatter och arbetsgivaravgifter som staten betalat till sig själv elimineras i resultaträkningen.

Kommunalekonomisk utjämning och kommunmoms bruttoredovisas

I resultaträkningens skatteintäkter ingår den kommunalekonomiska utjämningen som nettoredovisas på utgiftssidan i statens budget. Inkomstutjämningsavgift och kostnadsutjämningsavgift från kommuner och landsting på sammanlagt 13 miljarder kronor redovisas under anslaget för kommunalekonomisk utjämning. Det innebär att utgifterna för statsbidrag till kommunerna minskats med motsvarande belopp på statens budget. I resultaträkningens skatteintäkter ingår också mervärdesskatt med över 57 miljarder kronor för kommuner och landsting som nettoredovisas på inkomstsidan i statens budget. I resultaträkningen har den kommunalekonomiska utjämningen och kommunmomsen bruttoredovisats, vilket innebär att både inkomster och transfereringar till kommuner är 70 miljarder kronor högre än i statens budget för 2014.

Tre justeringsbelopp

I kolumnen för jämförelsetalen från 2014 redovisas för varje skatteslag de utfall för 2014 som beräknats under våren 2016 efter det att beskattningen av 2014 års inkomster slutförts. Detta överensstämmer med motsvarande redovisning av utfallet på statens budget. Jämförelsetalen avviker något för varje enskilt skatteslag från de belopp som beräknades när resultaträkningen för 2014 togs fram, eftersom de baseras på senare utfallsinformation. Tre justeringsbelopp har lagts till i ovanstående tabell så att överensstämmelse även uppnås med de periodiserade skatter som redovisades i årsredovisningen för staten 2014.

Skatteintäkterna 2014 blev högre

Skatteintäkterna 2014 blev 9,8 miljarder kronor högre jämfört med den beräkning av 2014 års skatt som gjordes våren 2015. Inkomstskatter och skattereduktioner blev 3,8 respektive 0,6 miljarder kronor högre än beräkningen våren 2014. Övriga indirekta skatter på arbete blev 1,8 miljarder kronor lägre än beräkningen våren 2014. Den minskningen beror främst på särskild löneskatt på pensionskostnader för företag som fastställs först vid beskattningsutfallet och blev lägre än beräknat. Skatt på kapital för hushåll blev 7,4 miljarder kronor högre än beräkningen våren 2014 till följd av börsuppgång och stigande bostadspriser. Skatt på företagsvinster blev 1 miljard kronor högre. Mervärdesskatt blev 1,2 miljarder kronor högre än beräkningen våren 2014. De kommunala inkomstskatterna som går till kommunerna blev 2,6 miljarder kronor högre.

Nedsättningar bruttoredovisas

Nedsättningar för nystartjobb och sjöfartsstöd m.m. uppgick 2015 till 8 miljarder kronor. Från och med 2015 bruttoredovisas nedsättningarna i statens resultaträkning och ökar då skatter och transfereringar. Redovisningen överensstämmer därmed med regelverket för Nationalräkenskaper (ENS 2010) och är neutralt för årets resultat.

Not 2
Intäkter av avgifter och andra ersättningar

Miljoner kronor

	2015	2014
Offentligrättslig verksamhet		
Transportstyrelsen	2 357	2 429
Trafikverket	2 007	1 753
Kronofogdemyndigheten	1 430	1 495
Centrala studiestödsnämnden	891	532
Lantmäteriet	835	854
Polismyndigheten	763	722
Läkemedelsverket	572	556
Finansinspektionen	532	521
Bolagsverket	458	417
Strålsäkerhetsmyndigheten	339	356
Elsäkerhetsverket	322	321
Patent- och registreringsverket	295	288

Affärsverk		
Luftfartsverket	2 158	1 324
Sjöfartsverket	1 404	1 399
Svenska kraftnät	0	15
Övriga	1 845	1 754
Summa offentligrättslig verksamhet	*16 208*	*14 734*
Uppdragsverksamhet		
Trafikverket	4 047	4 204
Statens institutionsstyrelse	1 680	1 587
Exportkreditnämnden	1 515	1 476
Statens fastighetsverk	655	625
Pensionsmyndigheten	647	815
Lunds universitet	552	533
Skatteverket	536	534
Statens jordbruksverk	457	450
Lantmäteriet	402	370
Sveriges lantbruksuniversitet	377	374
Uppsala universitet	372	371
Kungl. Tekniska högskolan	304	265
Affärsverk		
Svenska kraftnät	8 198	8 814
Luftfartsverket	888	943
Sjöfartsverket	257	170
Övriga	6 423	6 350
Summa uppdragsverksamhet	*27 310*	*27 881*
Andra ersättningar		
Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen	2 997	2 848
Polismyndigheten	719	808
Trafikverket	362	154
Exportkreditnämnden	307	163
Försäkringskassan	274	9
Karolinska institutet	261	268
Naturvårdsverket	227	2 669
Centrala studiestödsnämnden	226	206
Transportstyrelsen	175	160
Statens skolverk	170	199
Affärsverk		
Svenska kraftnät	196	158
Sjöfartsverket	9	11
Luftfartsverket	7	20
Övriga	1 594	1 937
Summa andra ersättningar	*7 525*	*9 611*
Total summa	**51 043**	**52 226**

Intäkter av avgifter och andra ersättningar minskade med 1,2 miljarder kronor eller 2 procent. Intäkter av avgifter i offentligrättslig verksamhet ökade med 1,5 miljarder kronor och utgör ca en tredjedel, 32 procent, av posten. Intäkter av avgifter för uppdragsverksamhet minskade med 0,6 miljarder kronor och utgör drygt hälften, 54 procent, av posten. Andra ersättningar minskade med 2,1 miljarder kronor och utgör 15 procent av posten.

Intäkterna är klassificerade antingen som avgifter i offentligrättslig verksamhet eller uppdragsverksamhet, eller som andra ersättningar. Staten erhåller avgifter för att tillhandahålla varor och tjänster, och den som betalar avgiften erhåller därmed en motprestation. Avgifterna specificeras mellan de avgifter som är offentligrättsliga respektive avgifter för uppdragsverksamhet.

Offentligrättsliga avgifter är s.k. tvingande eller betungande avgifter som staten med stöd av författning kan ta ut av enskilda.

Avgifter för uppdragsverksamhet är samtliga avgifter som inte är offentligrättsliga, i regel försäljning av varor och tjänster som är frivilligt efterfrågade. Till uppdragsverksamhet räknas också verksamhet som avses i det generella bemyndigandet i 4 § avgiftsförordningen (1992:191) som innebär att myndigheter under vissa förutsättningar får ta ut avgifter för vissa varor och tjänster.

Den tredje typen av intäkter är andra ersättningar som staten erhåller, som inte betraktas som avgifter eftersom att den som betalar ersättningen i princip inte erhåller någon motprestation såsom för en avgift.

Offentligrättsliga avgifter ökade

Ökningen av intäkter av offentligrättsliga avgifter är främst hänförlig till ett affärsverk och två andra myndigheter. Luftfartsverkets offentligrättsliga avgifter ökade med 833 miljoner kronor och berodde i huvudsak på ökade intäkter för flygtrafik en route, s.k. undervägsavgifter. Avgifterna fastställs av Europakommissionen och ökningen beror främst på Luftfartsverkets pensionsskuldsförändring som innebar ökade kostnader till följd av pensionsskuldsökningen.

CSN tar huvudsakligen ut avgifter för administration av återbetalning av studielån och för att bevilja studiemedel. Avgifterna ökade med 358 miljoner kronor, vilket i huvudsak beror på att CSN:s expeditionsavgift och påminnelseavgift höjdes från och med 2015.

Trafikverkets avgifter ökade med 254 miljoner varav banavgifter ökade med 169 miljoner kronor. Banavgifterna är obligatoriska för de aktörer som trafikerar järnvägen och intäkterna går till drift och underhåll av järnvägen. Från den 1 februari 2015 tar Transportstyrelsen ut infrastrukturavgifter för passage på broarna på riksväg 50 i Motala och E4 i Sundsvall, varav Trafikverket erhöll broavgifter som uppgick till 67 miljoner kronor. Trafikverkets offentligrättsliga avgifter omfattar även bl.a. förarprovsavgifter.

Övrigt om intäkter av offentligrättsliga avgifter

Totalt redovisar omkring 130 myndigheter offentligrättsliga avgifter, som tas ut i en mängd olika verksamheter.

Transportstyrelsens offentligrättsliga avgifter inom sjöfarts-, luftfarts-, järnvägs- och vägtrafikområdet avser bl.a. tillsyn, tillstånd och registerhållning. Inom luftfartsområdet avser avgifterna även gemensam avgift för säkerhetskontroll vid svenska flygplatser, flygplatsers utrustningskostnader för kommunikation, navigation och övervakning inom flygtrafikledningstjänst och undervägsverksamheten (flygtrafiktjänst en route).

Kronofogdemyndighetens offentligrättsliga avgifter omfattar grundavgifter i allmänna och enskilda mål och avgifter i mål om betalningsföreläggande m.m.

Lantmäteriet redovisar offentligrättsliga avgifter inom fastighetsbildningsområdet och expeditionsavgifter för inskrivningsverksamheten, t.ex. ansökan om lagfart vid köp av fastighet.

Polismyndigheten tar ut offentligrättsliga avgifter för s.k. stämningsmannadelgivning, passhantering, nationella ID-kort och ansökan om prövning av olika ärenden.

Läkemedelsverket tar ut avgifter för kontroll och tillsyn av läkemedel, medicintekniska produkter och vissa andra produkter som med hänsyn till sina egenskaper eller användningsområden står läkemedel nära.

Finansinspektionens offentligrättsliga avgifter omfattar avgifter för tillstånd och anmälningar, exempelvis auktorisationer, ägarprövningar, bolagsordningsändringar, ledningsprövningar, prospektgranskning och gränsöverskridande verksamhet. Finansinspektionen tar även ut årliga avgifter från alla som står under myndighetens tillsyn eller är registrerade hos myndigheten.

Bolagsverket tar ut avgifter för att registrera företag.

Strålsäkerhetsmyndighetens offentligrättsliga avgifter omfattar dels avgifter från anläggningar som har tillstånd att bedriva kärnteknisk verksamhet, dels avgifter från de som i sin yrkesverksamhet använder utrustning med icke-joniserande strålning bl.a. för lasrar och röntgenutrustning.

Elsäkerhetsverkets offentligrättsliga avgifter omfattar t.ex. elsäkerhetsavgifter, elberedskapsavgifter och nätövervakningsavgifter.

Patent- och registreringsverket tar ut avgifter för bl.a. patent- och varumärkesregistreringar.

Sjöfartsverkets intäkter omfattar främst farleds- och lotsavgifter.

Intäkter av avgifter för uppdragsverksamhet minskade

Minskningen med 571 miljoner kronor av intäkter av avgifter för uppdragsverksamhet beror främst på ett affärsverk och två andra myndigheter som sammantaget minskade med 943 miljoner kronor, medan avgiftsintäkterna hos övriga myndigheter och affärsverk totalt sett ökade.

Svenska kraftnäts intäkter minskade med 616 miljoner kronor, främst för balans- och frekvensregleringen till stor del beroende på det låga elpriset. Volymen köpt balanskraft ökade jämfört med föregående år men då genomsnittspriset minskade blev intäkterna lägre. Såväl intäkter som kostnader påverkas bruttomässigt av marknadspriset på el och volymen balanskraft i respektive elområde och det kan därför vara stora skillnader mellan åren. I Svenska kraftnäts nätverksamhet säljs överföringskapacitet för transport av elektricitet via stamnätet och utlandsförbindelserna. Svenska kraftnät har dessutom ansvaret för att balansera den nationella produktionen och förbrukningen av el. Detta sker genom att ett antal företag, s.k. balansansvariga åtagit sig att planera sin elproduktion och elinköp med sin förbrukning så att dessa balanserar varandra. Svenska kraftnät gör i efterhand en ekonomisk reglering av

obalanserna och redovisar köpt respektive såld balanskraft i sin resultaträkning.

Pensionsmyndighetens avgifter minskade med 169 miljoner kronor på grund av att intäkterna från AP-fonderna för administration av inkomstpensionssystemet minskade medan avgift för administration av premiepensionssystemet ökade något.

Avgifterna i Trafikverkets uppdragsverksamhet minskade med 158 miljoner kronor, vilket främst beror på minskad volym av investeringsprojekt där kommuners anläggningar byggs samtidigt som Trafikverkets. Trafikverkets uppdragsverksamhet består i övrigt huvudsakligen av försäljning av järnvägsmaterial till de entreprenörer som bygger och underhåller de statliga järnvägarna och el till de olika bolag som bedriver tågtrafik.

Största ökningen av avgiftsintäkter för uppdragsverksamhet hade Statens institutionsstyrelse. Vårdavgifter för vård och behandling ökade med 94 miljoner kronor på grund av hög efterfrågan på vårddygn inom både ungdoms- och missbruksvården.

Övrigt om intäkter av avgifter för uppdragsverksamhet

Totalt redovisar omkring 180 myndigheter avgifter för uppdragsverksamhet.

Exportkreditnämnden har till uppgift att stödja svensk export och utveckla svenskt näringsliv genom att erbjuda exportkredit- och investeringsgarantier. Avgifterna avser premieintäkter som ska täcka garantitagarnas eventuella framtida kundförluster, och premiens storlek beror på risken i varje affär.

Statens fastighetsverk tar huvudsakligen ut hyror och arrenden från hyresgäster men bedriver även annan uppdragsverksamhet, såsom konsultverksamhet.

Lunds universitet, Uppsala universitet och Kungliga Tekniska högskolan redovisar intäkter i sin uppdragsverksamhet i samband med uppdragsutbildning och forskning, tidskrifter och publikationer samt rådgivning och annan liknande service.

Skatteverkets uppdragsintäkter är ersättning från AP-fonderna och premiepensionssystemet för arbete med uppbörd av ålderspensionsavgifter m.m.

Statens jordbruksverks uppdragsverksamhet är i huvudsak deras distriktsveterinärorganisation.

Lantmäteriets avgiftsbelagda verksamhet omfattar bl.a. grundläggande geografisk information och fastighetsinformation.

Sveriges lantbruksuniversitets uppdragsintäkter kommer från djursjukvård, forskningsuppdrag och övriga konsulttjänster, hyresintäkter samt jordbruksprodukter.

Luftfartsverkets intäkter avser i huvudsak konsulttjänster.

Sjöfartsverkets intäkter avser bl.a. försäljning av sjökort och konsultuppdrag.

Intäkter av andra ersättningar minskade

Den avgörande anledningen till minskningen av intäkter av andra ersättningar är att Naturvårdsverkets ersättningar minskade med 2 442 miljoner kronor. Minskningen följer efter en kraftig ökning 2014 på grund av realisationsvinster som uppstod vid försäljning av mark. Marken övertogs 2013 till bokfört värde från Ersättningsmark i Sverige AB. Omfattningen av försäljningen var lägre 2015 men det är realisationsvinster från den fortsatta försäljningen av marken som även 2015 utgör majoriteten av Naturvårdsverkets andra ersättningar. Totalt minskade intäkter av andra ersättningar bara med 2 086 miljoner kronor eftersom att de ökade totalt sett exklusive Naturvårdsverket.

Försäkringskassans andra ersättningar ökade med 266 miljoner kronor vilket huvudsakligen beror på att ersättningen för pensionärsvården inom EU ökade då fler pensionärer från länder inom EU tillbringade mer tid i Sverige och den genomsnittliga kostnaden per månad för vården därmed ökade.

Trafikverkets andra ersättningar ökade med 208 miljoner kronor på grund av att viten var ovanligt låga 2014 till följd av krediteringar av tidigare utställda vitesfakturor samt att skadeersättningar och kvalitetsavgifter ökade. Trafikverket redovisar bl.a. viten, intäkter från försäkringsbolag för skadeersättningar på väganläggningar och kvalitetsavgifter kopplat till banavgifterna som andra ersättningar.

Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringens andra ersättningar ökade med 149 miljoner kronor och är främst finansieringsavgifter som arbetslöshetskassorna betalar. Ökningen berodde på att flera arbetslöshetskassor höjde medlemsavgifterna eftersom att taket för den inkomstrelaterade ersättningen höjdes 2015, vilket även orsakade en höjning av den

finansieringsavgift som arbetslöshetskassorna betalar.

Exportkreditnämnden redovisar återvunna skadebelopp som andra ersättningar. Återvinningarna ökade med 144 miljoner kronor, främst på grund av ett multilateralt avtal om betalning av Kubas skulder.

Övrigt om intäkter av andra ersättningar

Totalt redovisade omkring 100 myndigheter intäkter av andra ersättningar.

Polismyndigheten redovisar i huvudsak böter som andra ersättningar.

Karolinska institutet redovisar intäkter för fakturerade pensionskostnader och lönekostnader från Karolinska sjukhuset som andra ersättningar.

CSN redovisar återkravsintäkter från återkrav som uppstår om en studerande t.ex. avbrutit studierna utan att meddela CSN.

Transportstyrelsen redovisar bl.a. felparkeringsavgifter som andra ersättningar.

Andra ersättningar hos Statens skolverk är bl.a. återbetalda statsbidrag.

Svenska kraftnät redovisar investeringsbidrag som andra ersättningar.

Not 3
Intäkter av bidrag

Miljoner kronor

	2015	2014
AP-fondsmedel	18 929	19 705
EU-bidrag		
Statens jordbruksverk		
EU:s garantifond för jordbruket	5 515	6 314
EU:s landsbygdsfond	1 436	2 188
EU:s fiskefonder	51	67
Summa Statens jordbruksverk	*7 001*	*8 569*
Tillväxtverket		
Bidrag från Europeiska regionala utvecklingsfonden	541	978
Rådet för Europeiska Socialfonden i Sverige		
Bidrag från Europeiska socialfonden	199	966
Bidrag från fonden för integration av tredjelandsmedborgare	17	24
Migrationsverket		
Bidrag från Europeiska flykting- och återvändandefonden	-35	108
Polismyndigheten		
Bidrag från Fonden för inre säkerhet	1	-
Interregionala bidrag (Interreg)	*233*	*260*
Trafikverket		
Bidrag till transeuropeiska nätverk	123	311
Övriga EU-bidrag		
Universitet och högskolor	1 074	1 140
Övriga myndigheter	640	587
Summa EU-bidrag	*9 795*	*12 943*
Erhållna bidrag vid universitet och högskolor (exklusive bidrag från EU)	7 829	7 263
Försäkringskassan		
- assistansersättning	4 894	4 795
- underhållsstöd	1 236	1 198
Trafikverket (exklusive bidrag från EU)	1 777	1 090
Statens tjänstepensionsverk	562	601
Erhållna bidrag vid övriga myndigheter (exklusive bidrag från EU)	1 540	1 598
Total summa	**46 561**	**49 193**

Intäkter av bidrag är intäkter som inte är relaterade till utförda prestationer. Bidragsintäkterna har totalt sett minskat med 2,6 miljarder kronor.

AP-fondsmedel

Posten AP-fondsmedel visar Allmänna pensionsfondens nettobidrag till staten. Beloppet är skillnaden mellan de medel som löpande rekvireras från AP-fonden för utbetalning av ålderspensioner och de ålderspensionsavgifter (socialavgifter från arbetsgivare och egenföretagare), allmänna pensionsavgifter och statliga ålderspensionsavgifter som löpande överförs till AP-fonden för förvaltning.

För 2015 ökade utbetalda pensioner som finansieras från AP-fonden med 9 miljarder kronor medan avgifterna som tillförs AP-fonderna ökade med 10 miljarder kronor. Det innebär att AP-fondens nettobidrag till staten minskade med knappt 1 miljard kronor.

Intäkter av EU-bidrag

Intäkter av EU-medel uppgår till 9,8 miljarder kronor och visar på återflödet från EU-budgeten. För 2015 har dessa minskat med 3,1 miljarder kronor vilket främst beror på att programperioden 2007–2013 går mot sitt slut och programperioden 2014–2020 inte har påbörjats i särskilt hög grad.

Europeiska kommissionen betalade ut bidrag till transeuropeiska nätverk om drygt 0,1 miljarder kronor som utgör EU-stöd för investeringar och utvecklingsinsatser. Bland större projekt som fick bidrag 2015 märks Baltic Link Karlskrona–Gdynia (upprustning av järnvägen mellan Emmaboda och Karlskrona), muddring i Trelleborgs hamn samt åtgärder inom ITS-området.

Bland EU-bidragen utgör del till universitet och högskolor som huvudsakligen ska användas för forskning. EU, företag inom och utom Sverige, och olika forskningsstiftelser finansierar till stor del denna forskning. Universitet och högskolor redovisade intäkter av bidrag från EU med 1,1 miljarder kronor.

Från andra finansiärer än EU förekommer andra bidrag direkt till myndigheter med 0,6 miljarder kronor. Dessutom tillkommer universitet och högskolor med redovisade intäkter av bidrag på 7,8 miljarder kronor vilket är en mindre ökning jämfört med föregående år. Statliga bidrag från t.ex. forskningsråd är eliminerade.

Försäkringskassan redovisar intäkter från kommuner för kommunernas andel av kostnaden för statlig assistansersättning samt intäkter för underhållsstöd från bidragsskyldiga.

Trafikverket tar emot bidrag från bl.a. kommuner för investeringar i infrastruktur. Intäkter av bidrag, exklusive bidrag från EU, ökade med 0,7 miljarder kronor jämfört med 2014. Den främsta orsaken är att bidrag till investeringar för Citybanan i Stockholm ökade under 2015.

Statens tjänstepensionsverk (SPV) redovisar premieintäkter m.m. för den statliga tjänstepensionsrörelsen och andra pensionsförmåner för anställda i vissa organisationer som inte är statliga myndigheter men där SPV ändå hanterar tjänstepensionen.

Not 4
Transfereringar

Miljoner kronor

	2015	2014
Socialförsäkring	496 666	480 759
Allmänna bidrag till kommuner exkl. tillfälligt stöd	162 645	160 353
Arbetsmarknad	60 140	61 712
Överföring till premiepensionssystemet	31 374	30 589
Avgiften till Europeiska gemenskapen	40 376	38 718
Bistånd och andra internationella bidrag	26 889	27 899
Migration och integration	36 628	18 429
Utbildning, studiestöd	28 653	27 462
Övrigt	78 687	83 177
Summa	**962 058**	**929 098**

Transfereringar	2015	2014
Transfereringar till hushåll inkl. hushållens övriga organisationer		
Socialförsäkring		
Pensioner (Pensionsmyndigheten)		
Ålderspensioner vid sidan av statens budget	264 579	255 103
Premiepensioner	6 008	4 739
Ersättning vid ålderdom (anslagsfinansierade förmåner)	37 495	38 791
Övrig Socialförsäkring (Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten)		
Ersättning vid sjukdom och funktionsnedsättning m.m.	84 941	81 643
varav sjukpenning och rehabilitering m.m.	*33 445*	*29 263*
varav aktivitets- och sjukersättning	*43 405*	*44 121*
Stöd till personer med funktionsnedsättning	30 064	28 904
Ekonomisk trygghet för familjer och barn (FK, PM)	73 580	71 578
Summa socialförsäkring till hushåll	*496 666*	*480 759*
Arbetsmarknad		
Arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd	26 612	27 896
varav Arbetsförmedlingen	*12 509*	*13 446*
varav Försäkringskassan	*14 104*	*14 450*
Arbetsmarknadspolitiska program och insatser, Arbetsförmedlingen	4 607	4 253
Övrigt arbetsmarknad, Arbetsförmedlingen	2 000	2 272
Lönegarantiersättning, Kammarkollegiet	1 197	1 581
Summa arbetsmarknad till hushåll	*34 417*	*36 002*

Utbildningspolitik		
Studiestöd, Centrala studiestödsnämnden	14 564	14 776
Kostnad resp. återföring av reservation för förluster i utlåningsverksamheten, Centrala studiestödsnämnden	225	51
Bidrag till folkbildningsorganisationer, Kammarkollegiet	3 626	3 625
Summa utbildningspolitik till hushåll	*18 415*	*18 451*
Bistånd m.m.		
Bistånd och andra internationella bidrag (bidrag till organisationer), Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete	3 201	3 241
Migration och integration		
Migrationsverket	584	471
Integration, Etableringslotsar, Arbetsförmedlingen	1 904	1 643
Integration, Etableringsersättning till vissa nyanlända invandrare, Försäkringskassan	3 687	2 685
Insatser för den ideella sektorn, Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällefrågor m.fl.	104	-
Särskilda insatser inom folkbildningen, Kammarkollegiet	105	-
Summa migration och integration till hushåll	*6 384*	*4 799*
Statens pensionsverk, pensionskostnader ej statligt anställda	843	948
Nettoöverföring till premiepensionssystemet	*31 374*	*30 589*
Övriga transfereringar till hushåll	14 212	14 189
Summa transfereringar till hushåll	**605 513**	**588 976**
Transfereringar till företag		
Arbetsmarknad		
Lönebidrag och Samhall m.m., Arbetsförmedlingen	7 681	7 722
Lönebidrag och Samhall m.m., Kammarkollegiet	4 495	4 505
Arbetsmarknadspolitiska program och insatser, Arbetsförmedlingen	3 069	2 905
Anställningsstöd, Skatteverket	7 202	7 175
Summa arbetsmarknad till företag	*22 448*	*22 307*
Gårdsstöd, landsbygdsåtgärder m.m., Statens jordbruksverk	8 450	11 106
Utbildningspolitik, Bidrag till enskilda utbildningssamordnare, Kammarkollegiet	2 805	2 687
Räntebidrag m.m., Boverket	305	296
Forskning och utveckling m.m., Verket för innovationssystem	1 522	1 492
Tillväxtverket	1 049	1 152
Regionala tillväxtåtgärder m.m., länsstyrelserna	453	539
Energiforskning m.m., Statens Energimyndighet	641	955
Trafikupphandling, Trafikverket	764	796
Miljöpolitik, Naturvårdsverket	760	771
Kultur, Statens kulturråd	306	289
Bidrag till kvalificerad yrkesutbildning, Mynd för yrkeshögskolan	967	867
Mediefrågor, Presstödsnämnden	487	519
Transportstyrelsen	799	771
Övriga transfereringar till företag	5 495	5 327
Summa transfereringar till företag	**47 249**	**49 875**
Transfereringar till kommuner		
Allmänna bidrag till kommuner		
Kommun-och landstingsmoms, Skatteverket	57 381	54 458
Utjämningsbidrag LSS, kommuner, Skatteverket	3 646	3 465
Kommunalekonomisk utjämning till kommuner, Skatteverket	73 313	74 176
Kommunalekonomisk utjämning till landsting, Skatteverket	27 442	28 254
Stöd till kommuner och landsting	863	-
Summa allmänna bidrag till kommuner exkl det tillfälliga stödet för migration och integration	*162 645*	*160 353*
Allmänna bidrag, tillfälligt stöd för migration och integration:		
Tillfälligt stöd till kommuner, Skatteverket	8 330	-
Tillfälligt stöd till landsting, Skatteverket	1 470	-
Summa allmänna bidrag till kommuner, tillfälligt stöd för migration och integration:	*9 800*	*0*
Summa allmänna bidrag till kommuner	*172 445*	*160 353*
Migration och integration Migrationsverket		
Ersättningar och bostadskostnader, Migrationsverket	6 423	3 818
Ersättningar för ensamkommande barn, Migrationsverket	4 380	3 404
Övriga kommunersättningar vid flyktingmottagande, Migrationsverket	7 777	5 350
Summa migration och integration vid Migrationsverket till kommuner och landsting	*18 580*	*12 571*
Bidrag till läkemedelsförmånerna m.m. (Hälso- och sjukvårdspolitik), Kammarkollegiet	22 650	21 546

Tandvårdsförmåner m.m. (Hälso- och sjukvårdpolitik), Försäkringskassan	1 631	1 618
Arbetsmarknadspolitik		
Arbetsmarknad, Arbetsförmedlingen	3 275	3 403
varav: Lönebidrag och Samhall m.m.	2 393	2 545
Summa arbetsmarknadspolitik till kommuner	*3 275*	*3 403*
Skolverket (Barn-, ungdoms- och vuxenutbildning):		
Maxtaxa i barnomsorgen	3 902	3 688
Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet	1 402	1 158
Statligt stöd till vuxenutbildning	713	1 049
Lågstadielyftet, del till kommuner	857	-
Övrigt, Skolverket	560	429
Summa Skolverket till kommuner	*7 433*	*6 324*
Integration, del av Utveckling av skolväsendet, Skolverket	200	-
Ersättning vid sjukdom och funktionsnedsättning, Försäkringskassan	1 869	2 236
Transportpolitik, Trafikverket	1 386	1 700
Bidrag till kultur, Statens kulturråd	1 384	1 431
Övriga transfereringar till kommuner	8 879	11 125
Summa transfereringar till kommuner	**239 732**	**222 307**
Transfereringar till utlandet		
BNI-baserad avgift, Kammarkollegiet	29 848	29 063
Mervärdesskattebaserad avgift, Skatteverket	5 287	4 983
Storbritanniens budgetreduktion, Kammarkollegiet	506	463
Tullavgift, Tullverket	4 711	4 185
Sockeravgifter m.m., Jordbruksverket	24	24
Avgiften till Europeiska unionen	40 376	38 718
Bistånd och andra internationella bidrag, Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete	23 688	24 658
Dagersättning till asylsökande m.m., Migrationsverket	1 664	1 060
Övriga transfereringar till utlandet	3 836	3 504
Summa transfereringar till utlandet	**69 564**	**67 940**
Total summa transfereringar	**962 058**	**929 098**

Transfereringar är medel som staten förmedlar till olika mottagare via myndigheterna. I huvudsak betalas transfereringar från anslag på statens budget. Transfereringar kännetecknas av att staten inte får någon motprestation.

Många transfereringar är dock förknippade med någon form av villkor. Ett exempel är aktivitetsstöd inom arbetsmarknadspolitiken där kravet är att mottagaren deltar i ett arbetsmarknadspolitiskt program.

Noten inleds med en sammanfattande tabell med transfereringar uppdelade i delområden. Därefter specificeras transfereringarna utifrån mottagarkategori, syfte och utbetalande myndighet. Mottagarkategorierna visar de sektorer som fått transfereringen och är hushåll, företag, kommuner och utlandet. Hushåll innefattar enskilda personer, ideella organisationer och föreningar tillhörande hushållssektorn samt premiepensionssystemet.

Till området socialförsäkring räknas transfereringar som Pensionsmyndigheten och Försäkringskassan hanterar. Här ingår ålderspensioner, ekonomisk trygghet för familjer och barn, ersättning vid sjukdom och funktionsnedsättning som sjukpenning, aktivitets- och sjukersättning, arbetsskadeersättning samt vissa stöd till personer med funktionsnedsättning.

De totala kostnaderna för transfereringar i form av lämnade bidrag m.m. ökade med 33 miljarder kronor mellan 2014 och 2015.

Transfereringar till hushåll

Transfereringar till hushåll ökade med 16 miljarder kronor under 2015. De transfereringar som redovisas är utbetalningar exklusive statlig ålderspensionsavgift. Statlig ålderspensionsavgift ingår i budgetens utgifter för t.ex. sjukpenning och är en betalning från anslag till pensionssystemet för att finansiera pensionsrätterna för bl.a. de personer som uppbär sjukpenning och andra sociala förmåner. Den del av den statliga ålderspensionsavgiften som går till premiepensionssystemet (14,0 procent 2015) finns med bland transfereringar till hushållssektorn men redovisas separat. Nettoöverföringen till premiepensionssystemet var 31 miljarder kronor 2015, vilket var 0,8 miljarder kronor mer än 2014. Överföringarna till och från AP-fonderna ingår inte i transfereringar till hushåll, utan nettoöverföringen som är negativ redovisas som bidrag från AP-fonden (socialförsäkringssektorn), se not 3.

Fler ålderspensionärer och högre pensioner

Transfereringar till hushåll inom socialförsäkringen ökade med 16 miljarder kronor netto. Kostnaderna för ålderspensioner vid sidan av statens budget ökade med 9,5 miljarder

kronor till följd av att antalet ålderspensionärer med rätt till inkomstgrundad pension blir fler. På grund av indexeringsreglerna räknades inkomst- och tilläggspensionerna till personer över 65 år upp med 0,9 procent mellan 2014 och 2015. I december 2015 fick 2 057 567 pensionärer inkomstgrundad ålderspension, 44 105 personer fler än i december 2014.

Premiepensioner ökade med 1,3 miljarder kronor eller 27 procent. Den ökningen beror på den s.k. tjugondelsinfasningen som gör att varje ny årskull som går in i pension har en större andel i det nya pensionssystemet. Dessutom ökar antalet årskullar med rätt till premiepension varje år. Fler förklaringar är att börskurserna ökade relativt kraftigt under 2014, att många fonder gjorde valutakursvinster och att räntorna sjönk vilket medförde kursvinster. Detta påverkade uppräkningen av många premiepensioner 2015.

Ersättning vid ålderdom, som är anslagsfinansierade pensioner och stöd, minskade totalt med 1,3 miljarder kronor. Efterlevandepensioner till vuxna minskade med 0,6 miljarder kronor eftersom änkepensionen är under avveckling. Garantipension minskade med 0,8 miljarder kronor då prisbasbeloppet har sänkts. Bostadstillägget ökade med 0,1 miljarder kronor. Ökningen beror på att bostadstillägget höjdes i september 2015 från 93 till 95 procent av boendekostnaderna. Dessutom var boendekostnaderna högre och antalet pensionärer med bostadstillägg något fler.

Sjukskrivningarna ökar och psykisk ohälsa är den vanligaste orsaken

Kostnaden för sjukpenning ökade med 4,2 miljarder kronor (14 procent). År 2015 har antalet nya sjukfall fortsatt att öka. Enligt en rapport från Försäkringskassan har den årliga ökningstakten i sjukpenningtalen tilltagit sedan mitten av 2014. Sjukpenningtalet i december 2015 var 10,5 dagar, vilket var en ökning med 1,1 dag eller 12 procent sedan december 2014. Liksom tidigare år har kvinnor ett högre sjukpenningtal, 13,7 dagar, än män, 7,3 dagar. Ökningen är störst bland kvinnor och gäller framför allt psykiska diagnoser. Dessa är nu den vanligaste orsaken till sjukfrånvaro både för kvinnor och män. Sjukpenningen ökar mest för sjukfall längre än ett år. Där har antalet personer ökat med 18 procent sedan december 2014. De långa sjukfallen ökade starkast bland män vilket beror på att antalet sjukfall med psykisk diagnos nu ökar snabbare bland män än bland kvinnor. Under november månad 2015 fick 193 372 personer sjukpenning, vilket är 17 000 fler än ett år tidigare. Sjukfrånvaron bland anställda i Sverige ligger strax under den genomsnittliga europeiska nivån.

Men färre får aktivitets- och sjukersättning

Aktivitets- och sjukersättningen minskade med 0,7 miljarder kronor (1,6 procent). Sjukersättning kan beviljas till personer i åldrarna 30 till 64 år om arbetsförmågan bedöms vara stadigvarande nedsatt på grund av sjukdom med minst en fjärdedel. Sjukersättning betalades ut till 307 446 personer i december 2015. Det är en minskning med 4,0 procent jämfört med december 2014. Minskningen fortsätter eftersom antalet nytillkomna är lågt samtidigt som stora grupper övergår till ålderspension. Det låga inflödet är en följd av att regelverket ställer högre krav på stadigvarande nedsättning av arbetsförmågan. Från 2014 förekommer endast beslut om sjukersättning som gäller tills vidare eftersom ersättningsformen tidsbegränsad sjukersättning har fasats ut. Aktivitetsersättning kan beviljas till personer i åldrarna 19 till 29 år om de har nedsatt arbetsförmåga på grund av sjukdom med minst en fjärdedel. Aktivitetsersättning betalades ut till 37 599 personer i december 2015. Det är en ökning med 8,9 procent jämfört med december 2014. För nybeviljade aktivitetsersättningar ökar andelen med psykiatriska diagnoser något. Det gäller främst huvuddiagnoserna genomgripande utvecklingsstörningar och hyperaktivitetsstörningar. Fler män än kvinnor får aktivitetsersättning.

Fler assistanstimmar

Kostnader för assistansersättning inkluderar även kommunernas andel av kostnaden för assistansersättning. Kostnaden ökade med 1,2 miljarder kronor (4,0 procent). I december 2015 hade 16 142 personer assistansersättning vilket är i stort sett oförändrat jämfört med 2014. Det genomsnittliga antalet timmar ökade liksom schablonbeloppet per timme.

Ökade kostnader för föräldraförsäkringen

Inom området ekonomisk trygghet för familjer och barn ökade kostnaderna för föräldraförsäkringen med 1,0 miljard kronor. Kostnaderna för barnbidragen ökade med 0,5 miljarder kronor. Ökningen av föräldrapenning och barnbidrag

beror på att både antalet barn och medelersättningen stiger. Männen tar succesivt ut en större andel av dagarna med föräldrapenning men ökningen går långsamt. Andelen har ökat från 12 till 26 procent sedan år 2000.

Arbetslöshetsersättningen minskade
Bland de övriga transfereringarna till hushåll minskade kostnaderna för arbetsmarknadsområdet med 1,6 miljarder kronor. Arbetslöshetsersättningen minskade med 0,9 miljarder kronor och aktivitetsstödet med 0,3 miljarder kronor. I genomsnitt under 2015 uppgick arbetslösheten till 7,4 procent enligt SCB:s arbetskraftsundersökning (AKU). Under 2014 var genomsnittet 7,9 procent. I slutet på december 2015 var 381 146 personer inskrivna som arbetslösa hos Arbetsförmedlingen, en minskning med 1,0 procent jämfört med december 2014. Av de inskrivna var 200 590 personer öppet arbetslösa, en minskning med 1,3 procent. Antalet arbetslösa minskar bland dem med kortare arbetslöshetstider och bland inrikes födda, framför allt ungdomar. Antalet inskrivna arbetslösa som är födda utanför Europa fortsätter att öka till följd av många nyanlända invandrare. Kostnaderna för arbetsmarknadspolitiska program och insatser ökade med 0,4 miljarder kronor.

Lönegarantiersättningen minskade
Lönegarantiersättningen minskade med 0,4 miljarder kronor jämfört med 2014. Det är en följd av att antalet konkurser blivit färre då konjunkturen förbättrats.

Ökad ersättning till etableringslotsar
Ersättning till etableringslotsar ökade med 0,3 miljarder kronor. Det ökade antalet kommunplacerade asylsökande gör att fler omfattas av lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare.

Mer etableringsersättning till vissa nyanlända invandrare
Etableringsersättning till vissa nyanlända invandrare ökade med 1 miljard kronor. Antalet personer med etableringsersättning följer flyktingströmmarna till Sverige. Ökningen av antalet asylsökande och kommunmottagna flyktingar beskrivs under kommunersättning för flyktingmottagande.

31 miljarder kronor till premiepensionssystemet
Nettoöverföring till premiepensionssystemet redovisas som en transferering till hushåll mot bakgrund av att systemet ses som en del av hushållssektorn i nationalräkenskaperna (se avsnitt Redovisningsprinciper och tilläggsupplysningar).

I beloppet ingår socialavgifter, allmänna pensionsavgifter och statliga ålderspensionsavgifter som överförts till premiepensionssystemet, med avdrag för utbetalda premiepensioner (2,2 miljarder kronor), som ingår i utbetalda ålderspensioner.

Transfereringar till företag minskade
Transfereringar till företag minskade med 2,6 miljarder kronor. Transfereringar finansierade med EU-medel för gårdsstöd, landsbygdsåtgärder m.m. minskade med 2,7 miljarder kronor. Utbetalningarna försenades på grund av ett fördröjt it-system.

Nedsättningar bruttoredovisas
Nedsättningar för nystartjobb och sjöfartsstöd m.m. uppgick 2015 till 8,2 miljarder kronor varav 7,2 miljarder kronor gick till företag. Från och med 2015 bruttoredovisas nedsättningarna i statens resultaträkning och ökar då skatter och transfereringar. Redovisningen överensstämmer därmed med regelverket för Nationalräkenskaper (ENS 2010) och är neutralt för årets resultat.

Transfereringar till kommuner ökade
Efter att ha ökat 2010 och 2011 i samband med finanskrisen minskade bidragen till kommuner 2012. Under 2013 ökade bidragen till kommuner återigen och ökningen har därefter tilltagit.

Transfereringarna till kommuner ökade totalt med 17 miljarder kronor. De allmänna bidragen till kommuner ökade med 12 miljarder kronor. De innefattar den kommunalekonomiska utjämningen som nettoredovisas på statens budget där det generella statsbidraget sammanförts med utjämningssystemet.

Inkomstutjämningsavgift och kostnadsutjämningsavgift från kommuner och landsting på sammanlagt 13 miljarder kronor redovisas under anslaget för kommunalekonomisk utjämning varför statsbidragen till kommunerna minskat med motsvarande belopp i statens budget. I de allmänna bidragen till kommuner ingår också mervärdesskatt för kommuner och landsting som nettoredovisas på statens budgets inkomstsida. Samtidigt justeras statsbidragen till kom-

muner ned med motsvarande belopp. Kommunernas kompensation för ingående mervärdesskatt i icke skattepliktig verksamhet redovisas på inkomsttitel, vilket minskar kommunbidragen och skatteintäkterna på statens budget med över 57 miljarder kronor. I resultaträkningen har den kommunalekonomiska utjämningen och kommunmomsen bruttoredovisats, vilket innebär att både transfereringar till kommuner och skatteintäkter är 70 miljarder kronor högre än i utfallet på statens budget.

Ökad kommunmoms men minskad kommunalekonomisk utjämning

Kommunernas ersättning för ingående mervärdesskatt ökade med 2,9 miljarder kronor till följd av ökad konsumtion. Den kommunalekonomiska utjämningen till kommuner och landsting minskade med 0,9 miljarder kronor respektive 0,8 miljarder kronor. Minskningen beror på att avdragsrätten för pensionssparande togs bort 2015 vilket medförde ökade skattemedel till kommunerna. Därför minskades den kommunalekonomiska utjämningen i motsvarande grad.

Kommuner och landsting kompenseras för ökade kostnader för unga

Nedsättning för socialavgifter för unga slopades under 2015. Kommunerna kompenseras för ökade kostnader för anställda i åldern 18–26 år med statsbidrag från det nya anslaget Stöd till kommuner och landsting. Anslaget inrättades därför att det inte går att ändra anslaget för kommunalekonomisk utjämning under pågående budgetår men från 2016 kommer stödet att fördelas via det anslaget. Kompensationen till kommuner och landsting blev 0,7 respektive drygt 0,1 miljarder kronor.

Tillfälligt stöd till kommuner med anledning av flyktingsituationen

Kommuner och landsting fick 9,8 miljarder kronor i tillfälligt stöd med anledning av flyktingsituationen. Stödet betalades ut i december 2015 men avses även täcka kostnader som förväntas uppstå 2016. I statens resultaträkning redovisas stödet kassamässigt och därmed i sin helhet på 2015.

Kommunersättning för flyktingmottagande ökade också

Migrationsverkets bidrag till kommuner för integration och migration ökade med 6,0 miljarder kronor. Det totala antalet asylsökande blev 162 877 under 2015. Under 2014 ansökte totalt 81 301 om asyl. Flest sökanden kommer från Syrien och därefter Afghanistan.

Ersättningar och bostadskostnader ökade med 2,6 miljarder kronor. Det totala antalet kommunmottagna enligt förordning (2010:1122) om statlig ersättning för insatser för vissa utlänningar uppgick under 2015 till 51 197. Under 2014 var antalet kommunmottagna 46 504. Under 2015 har totalt 109 235 uppehållstillstånd beviljats. Under 2014 beviljades 110 610 uppehållstillstånd.

Ersättningar till kommuner vid flyktingmottagande ökade med 3,4 miljarder kronor. Därav ökade ersättningen för ensamkommande barn med 1,0 miljard kronor. Det kom 35 369 ensamkommande barn till Sverige för att söka asyl 2015. Antalet kommunmottagna under 2015 var 3 794. Antalet ensamkommande barn 2014 var 7 049 varav 3 396 blev kommunmottagna. Det är främst asylsökande barn från Afghanistan som ökat. De utgjorde 66 procent av totalt antal ensamkommande asylsökande barn under 2015 mot 22 procent föregående år.

Läkemedelsförmånerna ökade

Bidrag för läkemedelsförmånerna ökade med 1,1 miljarder kronor. Staten och Sveriges kommuner och landsting (SKL) har 2015 ingått en överenskommelse som reglerar formerna för statens bidrag till läkemedelsförmånerna. Senast en sådan överenskommelse fanns var 2011. De ökade läkemedelsförmånerna 2015 beror främst på att landstingen kompenserats för kostnader för nya behandlingsmetoder för Hepatit C som ett resultat av den nya överenskommelsen.

Lågstadielyftet och andra ökningar inom skolområdet

Under december betalades statsbidrag till kommunerna ut för fler lärare i de lägre årskurserna i grundskolan. Utbetalningen avser läsåret 2015/2016 och fördelas lika mellan åren. För 2015 redovisas 0,9 miljarder kronor i statsbidrag till primärkommuner för lågstadielyftet.

Skolverkets bidrag till primärkommuner för utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet har ökat drygt 0,2 miljarder

kronor. Kommunerna fick också 0,2 miljarder kronor mer för maxtaxa i förskola, fritidshem och annan pedagogisk verksamhet. Statsbidrag för yrkesutbildning inom komvux och särvux minskade däremot med 0,3 miljarder kronor.

Transfereringar till utlandet ökade – högre EU-avgift

Bland transfereringar till utlandet ökade avgiften till EU med 1,7 miljarder kronor. Den BNI-baserade avgiften ökade med 0,8 miljarder kronor och den mervärdesskattebaserade avgiften ökade med 0,3 miljarder kronor. Tullavgiften ökade 0,5 miljarder kronor. Avgiften redovisas här periodiserad till skillnad mot redovisningen på statens budget.

Kostnaden för bistånd och andra internationella bidrag genom Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete minskade med 1,0 miljard kronor.

Migrationsverkets utbetalning av dagersättning till asylsökande redovisas i enlighet med Nationalräkenskaperna som bidrag till övriga länder. Dagersättning betalas från anslaget Ersättningar och bostadskostnader, anslagsposten Ersättningar till asylsökande. Även ersättningar från anslaget Utresor för avvisade och utvisade redovisas som bidrag till övriga länder. Nationalräkenskaperna har efter utredning beslutat att person utan uppehållstillstånd representerar ett utländskt hushåll. Kontanta ersättningar som ges direkt till individer betraktas då som transferering till det land individen tillhör. Dessa ersättningar ökade med 0,6 miljarder kronor.

Not 5
Avsättning till/upplösning av fonder

Miljoner kronor

	2015	2014
Stabilitetsfonden	3 351	3 406
Insättningsgarantifonden	1 208	4 757
Kärnavfallsfonden	1 384	6 563
Övriga fonder	97	44
Summa	**6 040**	**14 770**

Avsättning till fonder i staten avser främst Stabilitetsfonden och Insättningsgarantifonden som förvaltas av Riksgäldskontoret samt Kärnavfallsfonden.

Stabilitetsfonden bildades 2008 med 15 000 miljoner kronor från anslag på statens budget. Avsättningens storlek skiljer sig endast marginellt jämfört med 2014 och ökningen på 3 351 miljoner kronor beror i allt väsentligt på intäkter från stabilitetsavgifter med 3 488 miljoner kronor. De finansiella intäkterna är negativa som följd av den negativa räntan på konton i Riksgäldskontoret.

Avsättningen till Insättningsgarantifonden beror på det ekonomiska resultatet i garantiverksamheten. Avsättningarna till fonden minskade kraftigt eftersom effekten av marknadsvärdeförändringar ledde till lägre avsättning för 2015 medan den ökade avsättningen 2014. Insättningsgarantiavgifterna uppgick till 1 485 miljoner kronor, vilket är en ökning med ca 85 miljoner kronor, medan de finansiella intäkterna var relativt låga.

Avsättningen till Kärnavfallsfonden minskade kraftigt jämfört med 2014, beroende på marknadsvärderingen av tillgångar. Avsättningen för 2014 inkluderar en kraftig värdeökning för 2014 med 3 779 miljoner kronor, medan marknadsvärdet för 2015 minskat med 2 066 miljoner kronor. Avgifterna från reaktorinnehavarna betalas i förhållande till levererad energi och bestäms årligen av regeringen. Dessa ökade med 1 015 miljoner kronor. Det finansiella nettot exklusive marknadsvärdeförändringar förändrades endast marginellt. Kostnaderna för ersättningar till reaktorinnehavarna ökade med ca 400 miljoner kronor till 1 655 miljoner kronor.

Övriga fonder i staten är numera förhållandevis små och därmed även avsättningar till och upplösning av dessa fonder. Mer information om vilka fonder som redovisas av statliga myndigheter finns i not 42.

Not 6
Kostnader för personal

Miljoner kronor

	2015	2014
Lönekostnader inklusive arbetsgivaravgifter		
Polismyndigheten	13 891	13 916
Försvarsmakten	10 762	10 543
Arbetsförmedlingen	6 043	5 580
Försäkringskassan	5 611	5 576
Skatteverket	5 195	5 029

Kriminalvården	4 566	4 416
Trafikverket	4 344	4 159
Lunds universitet	4 189	4 110
Regeringskansliet	3 736	3 915
Domstolsverket	3 724	3 611
Uppsala universitet	3 661	3 437
Göteborgs universitet	3 152	3 010
Karolinska institutet	2 844	2 620
Migrationsverket	2 793	2 147
Stockholms universitet	2 783	2 672
Kungl Tekniska högskolan	2 260	2 188
Umeå universitet	2 236	2 165
Linköpings universitet	2 034	1 986
Försvarets materielverk	1 910	1 790
Statens institutionsstyrelse	1 746	1 577
Sveriges lantbruksuniversitet	1 667	1 672
Tullverket	1 097	1 063
Affärsverk		
Luftfartsverket	998	1 004
Sjöfartsverket	839	803
Svenska kraftnät	294	238
Övriga myndigheter	34 596	33 935
Summa lönekostnader inklusive arbetsgivaravgifter	*126 969*	*123 162*
Eliminering av arbetsgivaravgifter	-29 985	-28 827
Summa lönekostnader efter eliminering av arbetsgivaravgifter	*96 984*	*94 335*
Pensionskostnader		
Polismyndigheten	1 833	1 890
Försvarsmakten	1 652	1 520
Trafikverket	624	602
Regeringskansliet	610	604
Arbetsförmedlingen	586	567
Lunds universitet	585	562
Försäkringskassan	580	594
Domstolsverket	561	520
Skatteverket	558	553
Riksdagsförvaltningen	471	276
Göteborgs universitet	455	425
Uppsala universitet	454	414
Karolinska institutet	397	364
Kriminalvården	352	374
Umeå universitet	339	315
Stockholms universitet	309	194
Kungl. Tekniska högskolan	280	269
Linköpings universitet	278	259
Försvarets materielverk	257	229
Migrationsverket	252	208
Sveriges lantbruksuniversitet	224	217
Åklagarmyndigheten	164	150
Statens institutionsstyrelse	145	132
Affärsverk		
Luftfartsverket	601	727
Sjöfartsverket	86	282
Svenska kraftnät	87	90
Övriga myndigheter	4 402	4 326
Statens tjänstepensioner:		
Utbetalda pensioner	9 932	9 689
Förändring av försäkringstekniska avsättningar	6 290	6 632
Eliminering av premieintäkt för statliga tjänstepensioner m.m.	-11 632	-11 177
Summa pensionskostnader	*21 733*	*21 807*
Övriga personalkostnader		
Regeringskansliet	398	357
Försvarsmakten	360	328
Arbetsförmedlingen	228	154
Polismyndigheten	208	227
Trafikverket	186	182
Kriminalvården	153	153
Försäkringskassan	128	124
Domstolsverket	119	122
Karolinska institutet	115	141
Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete	115	115
Skatteverket	103	95
Affärsverk		
Sjöfartsverket	43	25
Svenska kraftnät	25	24
Luftfartsverket	26	2
Övriga myndigheter	1908	1905
Summa övriga personalkostnader	*4 114*	*3 952*
Total summa kostnader för personal	**122 831**	**120 094**

Statens kostnader för personal ökade med ca 2,7 miljarder kronor eller 2,3 procent. Löner, inklusive lagstadgade arbetsgivaravgifter ökade med ca 3,1 procent medan pensionskostnaderna minskade med 0,3 procent och övriga personalkostnader ökade med 4,1 procent.

Lönerna ökade med 3,1 procent

Lönekostnader inklusive lagstadgade arbetsgivaravgifter ökade med 3,8 miljarder kronor, vilket motsvarar ca 3,1 procent. Lagstadgade arbetsgivaravgifter uppgick under 2015 till 31,42 procent av lönesumman, vilket är samma procentsats som för 2014. Myndigheternas inbetalda arbetsgivaravgifter, löneskatter m.m. är statsinterna transaktioner och därmed inga kostnader för staten och har därför eliminerats.

Migrationsverkets lönekostnader ökade med 30,1 procent vilket beror på en mycket kraftig ökning av antalet asylsökande. Detta har medfört ett accelererat behov av ökande personalresurser, särskilt inom den operativa verksamheten. Även övertidsuttaget har ökat kraftigt vilket påverkat lönekostnaderna. Antalet anställda ökade med 1 313 personer från december 2014.

Statens institutionsstyrelses lönekostnader ökade med 10,7 procent vilket främst beror på att myndigheten anställt mer personal då man öppnat en helt ny institution, SiS ungdomshem Tysslinge, och utökat platser på befintliga institutioner.

De ökade lönekostnaderna på Arbetsförmedlingen, 8,3 procent, beror på nyrekrytering främst inom ramen för etableringsuppdraget vilket syftar till att få nyanlända att etablera sig på arbetsmarknaden. Arbetsförmedlingen har också sagt upp avtalen med externt upphandlade etableringslotsar och i stället ersatt dessa med egna anställda medarbetare s.k. etableringsresurser.

Försvarets materielverks ökade lönekostnader, 6,7 procent, beror främst på att 117 personer genom verksamhetsövergång gick över från Försvarsmakten till Försvarets materielverk.

Pensionskostnaderna är oförändrade

Statens tjänstepensionsverk (SPV) redovisar statens tjänstepensionsåtagande. Det har påverkats av att räntan i beräkningsgrunderna enligt den särskilda trögrörlighetsmetoden som används i årsredovisningen för staten sänktes till 0,9 procent från 1,1 procent 2014. Sänkningen av ränteantagandet ökade tjänstepensionsskulden med 6,3 miljarder kronor. En mer detaljerad beskrivning av de faktorer som ingår i förändringen av statens pensionsavsättning finns i not 43. Vid sidan av SPV är det de tre affärsverken och Riksdagsförvaltningen som redovisar väsentliga pensionsåtaganden. För dessa tillämpar SPV andra försäkringstekniska grunder än de som används vid beräkningen av statens tjänstepensionsåtagande. För 2015 har därför Luftfartsverkets, Sjöfartverkets, Svenska Kraftnäts och Riksdagsförvaltningens pensionsskulder räknats om enligt samma princip som tillämpas för statens tjänstepensionsskuld som redovisas av SPV i årsredovisningen för staten. En närmare beskrivning av detta finns i avsnittet Redovisningsprinciper och tilläggsupplysningar. Efter omräkningarna är statens pensionskostnader i det närmaste oförändrade.

Myndigheternas pensionskostnader består främst av premier för statliga tjänstepensioner och andra avtalsförsäkringar, vilket utöver premien till SPV innefattar avgifter till kompletterande ålderspension (Kåpan) och den individuella ålderspensionen (Iåp). Pensionspremiernas storlek beror på åldersfördelningen och löneläget hos personalen vid respektive myndighet. Premier för avtalsförsäkringar betalas till och hanteras till största delen av SPV och den delen har därför eliminerats i resultaträkningen. Den kompletterande och individuella ålderspensionen fonderas däremot externt och därför elimineras inte myndigheternas avgifter för dessa pensionsförmåner. Detsamma gäller också för några myndigheter som gör egna pensionsavsättningar. Kostnaderna för dessa ingår i statens pensionskostnader och elimineras inte.

På myndighetsnivån ökade Stockholms universitets pensionskostnader med 59 procent vilket beror på att myndigheten under 2014 fått en stor återbetalning efter en omräkning av pensionspremierna för åren 2003–2014. Årets pensionskostnad ligger i nivå med den som var 2013, 317 miljoner kronor.

Försvarets materielverks, Migrationsverkets och Statens institutionsstyrelses pensionskostnader har ökat med mellan 10 och 20 procent beroende på ökat antal anställda.

Övriga personalkostnader ökade med 4,1 procent

Övriga personalkostnader består av kostnader för personalutbildning, traktamenten m.m. De ökade sammantaget med 4,1 procent från föregående år.

Hos Arbetsförmedlingen har övriga personalkostnader ökat med 48 procent vilket förklaras med ökade insatser för kompetensutveckling och ökat fokusering på arbetsmiljöarbete.

Årsarbetskrafter

I nedanstående tabell visas antalet årsarbetskrafter vid de största statliga myndigheterna och totalt för 2015 och 2014.

Myndighet	2015	2014
Polismyndigheten	25 055	25 648
Försvarsmakten	18 105	18 678
Arbetsförmedlingen	12 337	11 452
Försäkringskassan	11 994	12 048
Skatteverket	9 719	9 589
Kriminalvården	9 324	9 163
Lunds universitet	6 777	6 908
Trafikverket	6 336	6 262
Uppsala universitet	6 037	5 907
Domstolsverket	5 808	5 811
Göteborgs universitet	5 462	5 188
Migrationsverket	5 330	4 174
Karolinska institutet	4 694	4 473
Stockholms universitet	4 618	4 527
Regeringskansliet	4 414	4 515
Umeå universitet	3 871	3 821
Linköpings universitet	3 703	3 675
Kungl. Tekniska högskolan	3 656	3 672
Statens institutionsstyrelse	3 472	3 274
Försvarets materielverk	3 210	3 053
Sveriges lantbruksuniversitet	2 841	2 909
Kronofogdemyndigheten	2 034	2 058
Tullverket	1 842	1 844
Lantmäteriet	1 811	1 868
Transportstyrelsen	1 801	1 804
Linnéuniversitetet	1 695	1698
Luleå Tekniska universitet	1 453	1 425
Malmö högskola	1 311	1 329
Statens jordbruksverk	1 201	1 206
Statistiska centralbyrån	1 200	1 206
Åklagarmyndigheten	1 185	1 166
Luftfartsverket	1 043	1 061
Pensionsmyndigheten	1 035	964
Skogsstyrelsen	1 035	1 803
Örebro universitet	1 024	1 051
Karlstads universitet	1 024	985
Sjöfartsverket	1 007	952
Övriga myndigheter	37 146	37 157
Totalt	**215 610**	**214 319**

Måttet årsarbetskrafter ska visa de anställdas arbetsvolym under ett räkenskapsår räknat i antalet heltidstjänster. Som anställd räknas inte den som är uppdragstagare (konsult) även om denna arbetar med samma uppgifter som anställda. Anställda i utlandet, vars löner betalas med myndighetens medel, ska ingå när antalet årsarbetskrafter räknas fram. Den arbetstid som inräknas ska vara den tid som myndigheten utbetalt lön eller annan ersättning för i utbyte mot arbete. Omräkning till heltidstjänster innebär att deltidsanställd personal ingår i summa antal personer med den procentandel av en heltidstjänst som deras tjänstgöring utgör. Uppgifterna i tabellen bygger på myndigheternas rapportering i statens informationssystem Hermes. Under 2015 ökade antalet årsarbetskrafter totalt med 1 291 personer eller med 0,6 procent.

Hos Migrationsverket ökade antal årsarbetskrafter med nästan 28 procent vilket beror på nyanställningar till följd av den kraftiga inströmningen av asylsökande under året.

Skogsstyrelsens årsarbetskrafter minskade med 768 personer eller 43 procent från 2014. Förklaringen till detta är att det större arbetsmarknadsprojektet tillsammans med Arbetsförmedlingen, SAFT-projektet, har avslutats under året. Därmed har antalet anställda som har anvisats från Arbetsförmedlingen kraftigt minskat.

Not 7
Kostnader för lokaler

Miljoner kronor

	2015	2014
Migrationsverket	2 969	1 880
Försvarsmakten	2 204	2 351
Polismyndigheten	2 173	2 111
Kriminalvården	1 439	1 412
Regeringskansliet	1 417	1 386
Lunds universitet	1 008	974
Domstolsverket	833	815
Kungl. Tekniska högskolan	761	738
Karolinska institutet	754	763
Uppsala universitet	719	682
Stockholms universitet	691	655
Arbetsförmedlingen	636	635
Göteborgs universitet	627	649
Försäkringskassan	602	625
Försvarets materielverk	486	488
Skatteverket	481	479

Linköpings universitet	480	469
Umeå universitet	402	402
Sveriges lantbruksuniversitet	396	367
Trafikverket	357	348
Statens institutionsstyrelse	306	304
Malmö högskola	221	176
Luleå tekniska universitet	194	182
Linnéuniversitetet	189	193
Myndigheten för samhällsskydd och beredskap	183	179
Örebro universitet	176	173
Tullverket	153	151
Affärsverk		
Sjöfartsverket	44	42
Luftfartsverket	24	44
Svenska kraftnät	35	36
Övriga myndigheter	4 697	4 449
Eliminering av inomstatliga lokalkostnader	-4 552	-4 561
Summa	**21 105**	**19 597**

Som kostnader för lokaler redovisas myndigheters kostnader för hyrda lokaler. Redovisningen är brutto och inkluderar även hyra till andra statliga myndigheter. Elimineringar av inomstatliga lokalkostnader avser lokalkostnader för de myndigheter som hyr sina lokaler av Statens fastighetsverk och Fortifikationsverket.

Migrationsverkets hyreskostnader ökade med 1 089 miljoner kronor. Ökningen beror främst på att antalet asylsökande fortsatte att öka kraftigt. Efterfrågan på platser i anläggningsboende överstiger antalet avtalade platser och därför hyr Migrationsverket tillfälliga platser som är betydligt dyrare än avtalade platser.

Not 8
Vissa garanti- och kreditkostnader

Miljoner kronor	2015	2014
Exportkreditnämnden		
Skadeersättningar	476	537
Förändring av reservering för skador	988	-343
Summa Exportkreditnämnden	*1 464*	*194*
Riksgäldskontoret		
Förändring av förväntad förlust för utestående garantier	-142	103
Förändring av regressfordringar och andra tillgångar i garanti- och utlåningsverksamheten	678	132
Summa Riksgäldskontoret	*536*	*235*
Boverket	-3	-6
Summa	**1 997**	**423**

Under posten vissa garanti- och kreditkostnader redovisas kostnader för statlig garanti- och utlåningsverksamhet som inte redovisas bland transfereringar. Kostnaderna skiljs från övriga driftkostnader eftersom de kan variera kraftigt mellan åren och därför stör jämförelser mellan åren, samtidigt som de har en annan karaktär än de flesta myndigheters driftkostnader i övrigt. Kostnaderna ökade med 1,6 miljarder kronor vilket till 81 procent är hänförligt EKN och 19 procent är hänförligt Riksgäldskontoret.

EKN:s totala kostnader i garantiverksamheten ökade med 1 270 miljoner kronor främst på grund av ökat behov av reservering för framtida skador som följd av ett ökat utestående engagemang. Ökningen av utestående garantier beror i huvudsak på garantin för finansieringen av Brasiliens köp av Gripenplan från SAAB. Kostnader för skadeersättningar minskade något och de största skadeutbetalningarna avsåg redan kända skadeaffärer där reserveringar för kommande skadeutbetalningar gjorts tidigare. De största skadeutbetalningarna avsåg affärer till Iran som gjordes innan handelssanktionerna genomfördes.

Riksgäldskontorets kostnader i garanti verksamheten ökade med 301 miljoner kronor, vilket till största delen beror på lägre värde av fordran på konkursboet samt aktierna i Orio AB (tidigare Saab Automobile Parts AB). Riksgäldskontoret erhöll tillgångarna som var ställda som säkerhet för garantin vid infriandet av kreditgarantin för Saab Automobile AB:s lån i Europeiska investeringsbanken i samband med bolagets konkurs 2011. Kostnaderna för förväntade förluster minskade vilket beror på att de utestående garantierna minskade, främst på grund av att kreditgarantin till Öresundsbro Konsortiet minskade till följd av konsortiets lägre skuldsättning.

Boverket redovisar en kostnadsreduktion för förändring av avsättningar för garantier som beror på att de utestående garantierna minskat och en lägre förväntad förlust. Garantierna kan

långivare teckna för lån till ny- och ombyggnad av bostäder och vid köp av fastighet som ombildas till kooperativ hyresrätt.

Not 9
Övriga driftkostnader

Miljoner kronor

	2015	2014
Övriga driftkostnader - tjänster		
Trafikverket	36 873	35 115
Försvarsmakten	14 871	14 687
Försvarets materielverk	6 921	6 491
Polismyndigheten	2 196	2 161
Statens fastighetsverk	2 073	1 300
Kärnavfallsfonden	1 672	1 293
Karolinska institutet	1 472	1 415
Skatteverket	1 425	1 352
Fortifikationsverket	1 387	1 410
Försäkringskassan	1 230	1 226
Naturvårdsverket	1 186	1 029
Göteborgs universitet	1 087	1 046
Lunds universitet	1 049	1 000
Transportstyrelsen	1 008	993
Migrationsverket	897	603
Umeå universitet	874	877
Statens skolverk	846	824
Arbetsförmedlingen	832	812
Uppsala universitet	809	778
Regeringskansliet	795	784
Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete	747	634
Kriminalvården	737	700
Pensionsmyndigheten	690	696
Övriga myndigheter	16 500	16 788
Summa tjänster	*98 177*	*94 014*
Övriga driftkostnader - varor		
Försvarets materielverk	11 124	11 345
Trafikverket	4 070	5 143
Migrationsverket	1 516	785
Försvarsmakten	1 724	3 852
Polismyndigheten	814	865
Fortifikationsverket	490	495
Kriminalvården	451	387
Karolinska institutet	429	421
Uppsala universitet	365	355
Lunds universitet	339	318
Göteborgs universitet	236	205
Statens fastighetsverk	215	212
Stockholms universitet	204	221
Kungl. Tekniska högskolan	203	192
Skatteverket	189	171
Sveriges lantbruksuniversitet	173	170
Transportstyrelsen	161	160
Statens institutionsstyrelse	124	130
Arbetsförmedlingen	123	108
Umeå universitet	118	121
Regeringskansliet	113	128
Domstolsverket	109	92
Linköpings universitet	105	101
Övriga myndigheter	1 804	1 851
Summa varor	*25 201*	*27 828*
Affärsverk, övrig drift – varor och tjänster		
Svenska kraftnät	5 756	6 787
Sjöfartsverket	1 167	1 292
Luftfartsverket	1 024	1 107
Summa affärsverk, övrig drift – varor och tjänster	*7 948*	*9 186*
Övriga driftkostnader - reparationer, diverse m.m.		
Försvarsmakten	2 317	1 975
Trafikverket	698	654
Kriminalvården	318	286
Migrationsverket	298	207
Myndigheten för samhällsskydd och beredskap	243	258
Polismyndigheten	216	242
Regeringskansliet	163	212
Arbetsförmedlingen	157	145
Lunds universitet	150	150
Försvarets materielverk	135	177
Kustbevakningen	130	113
Uppsala universitet	117	115
Stockholms universitet	117	117
Karolinska institutet	115	109
Domstolsverket	107	74
Riksdagsförvaltningen	105	147
Kungl. Tekniska högskolan	96	93
Sveriges lantbruksuniversitet	95	96
Linköpings universitet	91	85
Göteborgs universitet	90	88
Försäkringskassan	88	100
Affärsverk		
Svenska kraftnät	357	326
Luftfartsverket	103	95
Sjöfartsverket	69	84

Övriga myndigheter	1 502	1 552
Summa övriga driftkostnader - reparationer, diverse m.m.	*7 877*	*7 499*
Aktivering utveckling av anläggningstillgångar i egen regi		
Trafikverket	-21 508	-21 107
Myndigheter i försvarssektorn	-8 866	-8 652
Statens fastighetsverk	-779	0
Försäkringskassan	-318	-322
Transportstyrelsen	-130	-89
Skatteverket	-91	-99
Polismyndigheten	-64	-108
Arbetsförmedlingen	-63	-32
Umeå universitet	-58	-57
Statens jordbruksverk	-53	-43
Affärsverk		
Sjöfartsverket	-317	-375
Svenska kraftnät	-	-
Övriga myndigheter	-469	-552
Summa aktivering utveckling av anläggningstillgångar i egen regi	*-32 714*	*-31 437*
Eliminering av inomstatliga transaktioner	-21 296	-21 679
Total summa övriga driftkostnader	**85 193**	**85 411**

Övriga driftkostnader är myndigheternas köp av tjänster, varor, reparationer och diverse andra driftkostnader. Redovisning görs brutto under varje avsnitt och raden eliminering gäller köp av varor och tjänster mellan myndigheter. Totala övriga driftkostnader minskade med 0,2 miljarder kronor jämfört med föregående år.

Trafikverket upphandlar entreprenader och konsulter för byggande och underhåll av vägar och järnvägar samt för planering och projektering. Trafikverkets övriga driftkostnader påverkas av de aktiveringar som görs såväl för köp av tjänster som för köp av varor. Aktiveringarna gäller järnvägsanläggningar, produktionsanläggningar samt väganläggningar. Aktivering innebär att kostnader för köp av varor och tjänster förs bort från resultat räkningen och tas upp som investering i balansräkningen. Under året har Trafikverket aktiverat 0,4 miljarder kronor mer än föregående år för utveckling av anläggningstillgångar i egen regi som minskade de totala driftkostnaderna. Dock ökade kostnader för varor och tjänster med nästan 0,7 miljarder kronor vilket medfört att driftkostnaderna hos Trafikverket ökat med 0,3 miljarder kronor jämfört med föregående år.

Försvarsmaktens driftkostnader har minskat vilket i huvudsak förklaras av att reservdelar och utbytesenheter från utrangerade JAS 39 A/B invärderats som beredskapsvarulager (se även not 24 Beredskapstillgångar). Samtidigt minskade Försvarsmaktens aktiveringar för utveckling av anläggningstillgångar i egen regi. Försvarsmaktens kostnader för köp av tjänster ökade, vilket främst beror på ökade materiel underhållskostnader.

Ökade kostnader för tjänster hos Försvarets materielverk gäller främst materiel försörjnings tjänster för en ny generation ubåtar. Även kostnader för köpta tjänster av förplägnad- och fastighetstjänster ökade.

Statens fastighetsverks driftkostnader för köpta tjänster ökade jämfört med föregående år. Det beror framför allt på förändrade redovisningsprinciper, som innebär att vissa kostnader som tidigare år redovisades som personalkostnader nu ingår i driftkostnader.

Den energi som Svenska kraftnät köper eller säljer i form av balanskraft och reglerkraft, prissätts och avräknas mot respektive balansansvarigt företag. Trots att volymen för köpt och såld balanskraft ökade under året medförde det lägre elpriset att Svenska kraftnäts driftkostnader minskade.

Not 10
Avskrivningar och nedskrivningar

Miljoner kronor

	2015	2014
Trafikverket	9 754	8 666
Försvarsmakten	8 492	8 364
Polismyndigheten	737	930
Fortifikationsverket	719	763
Försäkringskassan	604	603
Statens fastighetsverk	434	413
Lunds universitet	381	324
Kriminalvården	328	352
Uppsala universitet	288	254
Myndigheten för samhällsskydd och beredskap	257	242
Regeringskansliet	256	263
Skatteverket	248	266

Affärsverk		
Svenska kraftnät	775	953
Luftfartsverket	204	214
Sjöfartsverket	180	162
Övriga myndigheter	4 183	4052
Summa	**27 840**	**26 821**

I posten ingår avskrivningar och nedskrivningar på anläggningstillgångar.

Trafikverkets avskrivningar ökade under året med 1 088 miljoner kronor främst beroende på avskrivningar på väg- och järnvägsanläggningar (se not 18 och 19).

Försvarsmaktens avskrivningar ökade med 128 miljoner kronor främst beroende på avskrivningar på beredskapsinventarier som stridsfordon, självgående pjäser, fartyg och båtar (se not 24).

Not 11
Resultat från andelar i hel- och delägda företag

	2015	2014
Resultat från andelar i företag med bestämmande statligt inflytande		
Akademiska Hus AB	4 780	5 215
Sveaskog Holding AB	2 017	1 691
Swedavia AB	1 410	926
AB Svensk Exportkredit	1 187	1 260
Specialfastigheter Sverige AB	1 178	1 390
SBAB Bank AB	1 162	1 256
Jernhusen AB	894	388
Teracom Boxer Group AB	477	393
SJ AB	471	460
Apoteket AB	458	371
Svevia AB	224	188
Svensk-Danska Broförbindelsen AB (SVEDAB)	223	0
PostNord AB	168	105
Almi Företagspartner AB	140	118
Infranord AB	117	17
Lernia AB	82	85
AB Svensk Bilprovning	56	63
RISE Holding AB	24	39
Vasallen AB	19	93
Metria AB	16	10
Apotek Produktion & Laboratorier AB	5	9
Kungliga Dramatiska Teatern AB	3	5
Swedfund International AB	2	-63
AB Svenska miljöstyrningsrådet	0	0
Voksenåsen A/S	0	0
Apotekens Service AB	-	-3
Ersättningsmark i Sverige AB	-	1
Svenska Spel AB	-	-
Swedesurvey AB	-1	1
AB Göta Kanalbolag	-3	0
Svenska Rymdaktiebolaget	-4	34
Kungliga Operan AB	-7	1
Apoteksgruppen i Sverige Holding AB	-11	-3
Statens Bostadsomvandling AB	-12	-9
Inlandsinnovation AB	-15	-12
Green Cargo AB	-27	-188
Fouriertransform AB	-49	-91
Systembolaget AB	-53	-36
Samhall AB	-63	81
European Spallation Source ESS AB	-453	-574
Luossavaara-Kiirunavaara AB (LKAB)	-5 686	347
Vattenfall AB	-16 672	-8 178
Övriga företag som redovisas av Kammarkollegiet	5	1
Summa Kammarkollegiet	-7 938	5 391
Affärsverk		
Svenska kraftnät - Svenska Kraftnät Gasturbiner AB m.fl.	7	6
Luftfartsverket - LFV Holding AB	11	21
Sjöfartsverket - Sjöfartsverket Holding AB	4	3
Övriga myndigheter	33	-23
Summa resultat från andelar i företag med bestämmande statligt inflytande	**-7 883**	**5 398**
Resultat från andelar i företag med väsentligt statligt inflytande		
TeliaSonera AB	3 189	5 408
Nordiska Investeringsbanken NIB	740	764
SAS AB	205	-158
AB Bostadsgaranti	1	132
SOS Alarm Sverige AB (SOSAB)	-1	14
VisitSweden AB	5	0
Affärsverk		
Svenska kraftnät - Nord Pool ASA m.fl.	9	13
Summa resultat från andelar i företag med väsentligt statligt inflytande	**4 148**	**6 173**

Resultat från andelar i hel- och delägda företag - totalt		
Resultat från andelar i företag med bestämmande statligt inflytande	-7 883	5 398
Resultat från andelar i företag med väsentligt statligt inflytande	4 148	6 173
Total Summa	**-3 735**	**11 571**

Med bestämmande statligt inflytande avses när statens ägarandel överstiger 50 procent. Med väsentligt statligt inflytande avses när statens ägarandel uppgår till högst 50 och lägst 20 procent. Det resultat som redovisas ovan baseras på det redovisade nettoresultatet hos bolagen enligt årsbokslut för respektive år, utom i några fall då ett tidigare delårsbokslut använts. Resultat andelarna har minskat med 15,3 miljarder kronor jämfört med 2014.

Akademiska hus AB visade 0,4 miljarder kronor sämre resultat än föregående år. Minskningen är främst hänförbar till försämrade värdeförändringar i fastigheter med 0,9 miljarder kronor som delvis kompenserats av ett förbättrat finansiellt netto.

Sveaskog AB redovisade ett förbättrat resultat med 0,3 miljarder kronor främst beroende på en ökad positiv värdeförändring av skog med 0,4 miljarder kronor.

Swedavia förbättrade resultatet med 0,4 miljarder kronor. Swedavia avyttrade under året fastighetsportföljen, vilket gav en realisations vinst på 0,8 miljarder kronor och förklarar därmed att övriga rörelseintäkter ökade med 0,5 miljarder kronor.

AB Svensk Exportkredit redovisade ett försämrat resultat med 0,1 miljarder kronor, främst beroende på ett försämrat nettoresultat av finansiella transaktioner med 0,1 miljarder kronor, Specialfastigheter Sverige AB visade 0,2 miljarder kronor sämre resultat än föregående år vilket främst beror på minskad positiv värdeförändring på förvaltningsfastigheter.

SBAB Bank AB försämrade resultatet med 0,1 miljarder kronor, vilket främst beror på ett försämrat nettoresultat av finansiella poster till verkligt värde med 0,6 miljarder kronor, vilket delvis uppvägs av ett förbättrat räntenetto med 0,3 miljarder kronor.

Jernhusen AB förbättrade resultatet med 0,5 miljarder kronor. Resultatet påverkades positivt av värdeförändringar på fastigheter med 0,7 miljarder kronor.

Svedab:s resultat rapporteras som 0,2 miljarder kronor högre än föregående år, men det egentliga resultatet uppgick då till 0,3 miljarder kronor. Detta redovisades dock inte som resultatandel eftersom det egna kapitalet hade varit negativt utan aktieägar tillskott på 0,2 miljarder kronor.

Resultatet för Infranord förbättrades med 0,1 miljarder kronor. Resultatförbättringen förklaras med minskade kostnader inom produktion och administration.

Resultatet i Svenska Spel AB uppgick till 4,8 miljarder kronor, vilket är på oförändrad nivå. Resultatet behandlas inte som resultat från andelar i årsredovisningen för staten utan redovisas som skatteintäkt.

Green Cargo AB:s resultat ökade med 0,2 miljarder kronor. Det förbättrade resultatet är till stor del hänförligt till lägre personal- och driftkostnader samt försäljning av lok.

Resultatandelarna från Systembolaget har reducerades med respektive års betalda utdelning på 0,3 miljarder kronor. Utdelningen behandlas i stället som skatteintäkt. Resultatet före denna omföring uppgick till 0,2 respektive 0,3 miljarder kronor.

Resultatandelen för EES (European Spallation Source) förbättrades med 0,1 miljarder kronor vilket förklaras med minskade personal- och konsultkostnader. Verksamheten har under året överförts till ett europeiskt konsortium European Research Infrastructure Consortium, ERIC och bolagets kostnader avser därmed inte hela året.

Resultatet för LKAB försämrades med 6,0 miljarder kronor. Lägre priser och lägre sålda volymer järnmalm påverkade resultatet negativt. I någon mån har försvagningen av den svenska kronan kompenserat för detta, men sammantaget uppgick minskningen av nettoomsättningen till 4,4 miljarder kronor och bruttoresultatminskningen till 7,9 miljarder kronor. Försämringen inkluderar en nedskrivning av materiella anläggningstillgångar på 6,1 miljarder kronor. Resultatet inkluderar avsättning för kostnader på 1,6 miljarder kronor relaterade till påverkan av gruvbrytning på samhällena Kiruna och Malmberget, vilket är 1,9 miljarder kronor lägre än föregående år.

Vattenfalls resultat försämrades med 8,5 miljarder kronor. Resultatet belastades med nedskrivningar på 36,8 miljarder kronor, en ökning med 13,0 miljarder kronor från

föregående år. Årets avsättningar uppgår till 6,0 miljarder kronor och avser främst kärnkraft, gruvverksamhet och vattenkraft i Tyskland. Föregående år gjordes avsättningar på 5,7 miljarder kronor. Lägre elpriser har påverkat resultatet negativt med 4,6 miljarder kronor. Resultatet påverkas gynnsamt av en skatteffekt på 8,4 miljarder kronor.

Ersättningsmark i Sverige AB likviderades i december 2014. I januari 2014 överfördes verksamheten i Apotekens Service till E-hälsomyndigheten. Bolaget likviderades i december 2014. Svenska miljöstyrningsrådet AB och AB Bostadsgaranti är under likvidation.

TeliaSonera AB visade ett 2,2 miljarder kronor lägre resultat, vilket främst beror på andelen i nedskrivningar på 2,7 miljarder kronor som avser verksamheten i Uzbekistan och Danmark.

Resultatet för Nordiska Investeringsbanken NIB avser perioden 1 september 2014 till 31 augusti 2015. Resultatet för SAS AB avser perioden 1 november 2014 till 31 oktober 2015.

SAS AB förbättrade sitt resultat med 0,4 miljarder kronor. Minskade kostnader för omstrukturering, ökade realisationsvinster, förbättrat finansnetto och sänkta bränslepriser har stärkt resultatet. Föregående års ändrade pensions villkor gav då en positiv engångseffekt som inte har någon motsvarighet 2015.

Not 12
Nettokostnad för statsskulden

Miljoner kronor

	2015	2014
Finansiella intäkter och kostnader för förvaltning av statsskulden		
Ränteintäkter avseende upplåning i svenska kronor	15 290	15 539
Ränteintäkter avseende upplåning i utländsk valuta	668	1 731
Summa ränteintäkter	**15 958**	**17 270**
Räntekostnader avseende upplåning i svenska kronor	-28 266	-32 132
Räntekostnader avseende upplåning i utländsk valuta	-2 417	-2 857
Summa räntekostnader	**-30 683**	**-34 989**
Realiserade valutakursförändringar (netto)	-10 303	3 169
Orealiserade valutakursförändringar (netto)	5 980	-17 898
Överkurs vid emission (netto)	9 030	4 108
Intäktsförda, preskriberade obligationer m.m.	1	-1
Realiserade kursförändringar (netto)	-11 413	-3 587
Provisioner till banker m.fl.	-120	-146
Nettokostnad för förvaltning av statsskulden	**-21 550**	**-32 074**

Riksgäldskontoret redovisar finansiella intäkter och kostnader för förvaltning av statsskulden. De innefattar även intäkter och kostnader för skuldskötselåtgärder.

Under 2015 uppgick nettokostnaden för statsskulden (räntor, över- och underkurser och valutakursförändringar m.m.) till 21,5 miljarder kronor, vilket innebär att nettokostnaden minskade med 10,5 miljarder kronor. Orsaken var främst att positiva orealiserade valutakursförändringar ökade med 23,9 miljarder kronor och att de negativa realiserade valutakursförändringarna ökade med -13,5 miljarder kronor. Den positiva effekten uppstår när kronan stärks mot lånevalutan under lånets löptid.

Not 13
Övriga finansiella intäkter

Miljoner kronor

	2015	2014
Riksbankens inlevererade överskott	4 100	3 300
Centrala studiestödsnämnden	2 092	2 425
Kärnavfallsfonden	1 703	1 756
Skatteverket	1 242	1 940
Exportkreditnämnden	665	1 266
Försäkringskassan	136	188
Kammarkollegiet, övrigt	119	279
Riksgäldskontoret	90	93
Värdeförändringar finansiella instrument		
Kärnavfallsfonden	-	3 772
Insättningsgarantifonden	-	2 528
Pensionsmyndigheten, Försäkringskassan m.fl.	86	71
Affärsverk		
Luftfartsverket	9	360
Svenska kraftnät	2	4

Sjöfartsverket	1	2
Övriga myndigheter	304	330
Summa	**10 549**	**18 313**

Övriga finansiella intäkter minskade med 7,8 miljarder kronor beroende på att föregående års belopp innehöll marknads värderingar för obligationer på 6,4 miljarder kronor för i första hand Kärnavfallsfonden och Insättningsgarantifonden samt mindre belopp för andra myndigheter och fonder. Under 2015 har marknadsvärdet på största delen av innehavet sjunkit (se not 14).

Riksbanken levererade in överskott på 4,1 miljarder kronor.

CSN:s finansiella intäkter består bl.a. av räntor på studielån.

Skatteverket redovisar främst räntor i skattekontosystemet.

Kärnavfallsfondens intäkter omfattar ränteintäkter för nominella placeringar och värde förändringen på innehav av värdepapper.

Not 14
Övriga finansiella kostnader

Miljoner kronor

	2015	2014
Exportkreditnämnden	685	1 021
Riksgäldskontoret	229	13
Trafikverket	107	59
Regeringskansliet	47	16
Riksdagsförvaltningen	21	13
Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete	20	8
Länsstyrelsen i Jämtland	18	0
Försvarsmakten	16	16
Värdeförändringar finansiella instrument		
Kärnavfallsfonden	2 066	-
Insättningsgarantifonden	1 150	-
Pensionsmyndigheten, Försäkringskassan m.fl.	117	-
Affärsverk		
Sjöfartsverket	7	6
Svenska kraftnät	4	16
Luftfartsverket	2	2
Övriga myndigheter	96	105
Aktivering av finansiella kostnader	-3	-64
Summa	**4 581**	**1 212**

Exportkreditnämndens finansiella kostnader gäller främst beräknade och realiserade kurs förluster för premier och skadefordringar.

Riksgäldskontorets övriga finansiella kostnader är räntekostnader för repor i insättningsgarantifonden.

Trafikverkets finansiella kostnader är bl.a. valutakursförluster på fordringar och skulder.

Regeringskansliets finansiella kostnader är i huvudsak valutakursförluster.

Under 2015 sjönk marknadsvärdet på obligationer och andra finansiella instrument i Kärnavfallsfonden och Insättningsgarantifonden samt hos vissa andra myndigheter och fonder med 3,2 miljarder kronor efter en betydande uppgång under 2014 (se not 13).

I noten redovisas finansiella kostnader per myndighet brutto. Några myndigheter har aktiverat räntekostnader i samband med anläggningsprojekt, eftersom räntan är en del av de utgifter myndigheten tar upp som tillgång för att bygga anläggningen.

3.5.2 Noter till balansräkningen

Not 15
Balanserade utgifter för utveckling

Miljoner kronor

	2015	2014
Ingående ackumulerade anskaffningsvärden	21 092	19 225
Årets investeringar, anskaffningsutgifter	626	615
Årets investeringar, egen utveckling	1 846	1 777
Försäljning/utrangering	-558	-329
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	**23 006**	**21 289**
Ingående ackumulerade avskrivningar	-13 995	-12 114
Årets avskrivningar och nedskrivningar	-2 047	-2 223
Minskning av ack avskrivn vid utrangering/försäljning	495	258
Utgående ackumulerade avskrivningar	**-15 547**	**-14 079**
Summa	**7 549**	**7 210**

Anm.: Beloppen för ingående balans för ackumulerat anskaffningsvärde och ackumulerade avskrivningar kan skilja sig något från utgående balans, beroende på att det förekommer justeringar av ingående balans direkt mot det ackumulerade värdet.

Miljoner kronor

	2015	2014
Försäkringskassan	1 421	1 431
Försvarsmakten	1 329	1 430
Skatteverket	491	481
Transportstyrelsen	479	520
Polismyndigheten	385	361
Affärsverk		
Svenska kraftnät	149	118
Sjöfartsverket	33	25
Övriga myndigheter	3 173	2 844
Summa	**7 459**	**7 210**

I posten Balanserade utgifter för utveckling ingår främst egenutvecklade it-system och program. Totalt ökade tillgångarna för balanserade utgifter för utveckling med 248 miljoner kronor 2015. De största tillgångarna finns hos Försäkringskassan, Försvarsmakten, Skatteverket, Transportstyrelsen och Polismyndigheten.

Försäkringskassan har balanserade utgifter för utveckling av it-system på 1 421 miljoner kronor. Den största delen avser it-stöd för ärendehantering, självbetjäningstjänster samt ny infrastruktur för it. Försäkringskassan har kvar it-system för pensionshantering även efter Pensionsmyndighetens bildande. På uppdrag av Pensionsmyndigheten vidareutvecklar Försäkringskassan dessa system och fakturerar för kostnader för avskrivningar avseende dessa tillgångar.

Försvarsmaktens del av balanserade utgifter för utveckling uppgår till 1 329 miljoner kronor. Det avser i huvudsak fortsatt utveckling av system PRIO som lanserades i början av 2009. PRIO är ett integrerat affärsystem för ledning, HR, ekonomi och logistik som etappvis införs i verksamheten.

Skatteverket har balanserade utgifter för utveckling av it-system på 491 miljoner kronor.

Transportstyrelsens balanserade utgifter på 479 miljoner kronor avser bl. a. byte av teknisk plattform för vägtrafikregistret. Minskningen på 41 miljoner kronor jämfört med 2014 beror på lägre anskaffningar och att nedskrivningar har gjorts med anledning av att projekt omvärderats och i stället kostnadsförts.

Polismyndighetens balanserade utgifter för utveckling var 385 miljoner kronor, en ökning med 24 miljoner kronor jämfört med 2014. Ökningen beror dels på att flera stora projekt har startat under året. Det beror också på att 2014 gjorde Polismyndigheten stora nedskrivningar som minskade det bokförda värdet.

Av de totala investeringarna under 2015 stod Försäkringskassan för 463 miljoner kronor av årets investeringar, egen utveckling och Försvarsmakten för 283 miljoner kronor. Störst andel av de anskaffade investeringarna kommer från Transportstyrelsen med 138 miljoner kronor.

Affärsverket Svenska kraftnät och Sjöfartsverket ingår i posten med 149 miljoner kronor respektive 33 miljoner kronor.

Not 16
Rättigheter och andra immateriella anläggningstillgångar

Miljoner kronor

	2015	2014
Ingående ackumulerade anskaffningsvärden	3 583	3 370
Årets investeringar, anskaffningsutgifter	373	308
Årets investeringar, egen utveckling	4	0
Försäljning/utrangering	-340	-132
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	**3 619**	**3 546**
Ingående ackumulerade avskrivningar	-2 669	-2 446
Årets avskrivningar och nedskrivningar	-363	-340
Minskning av ack avskrivn vid utrangering/försäljning	336	117
Utgående ackumulerade avskrivningar	**-2 696**	**-2 669**
Summa	**923**	**876**

Anm.: Beloppen för ingående balans för ackumulerat anskaffningsvärde och ackumulerade avskrivningar kan skilja sig något från utgående balans, beroende på att det förekommer justeringar av ingående balans direkt mot det ackumulerade värdet.

Miljoner kronor

	2015	2014
Myndigheten för samhällsskydd och beredskap	204	204
Polismyndigheten	66	78
Kriminalvården	57	75
Försäkringskassan	39	52
Skatteverket	33	19
Affärsverk		
Svenska kraftnät	105	70

Luftfartsverket	33	-
Sjöfartsverket	6	9
Övriga myndigheter	380	369
Summa	**923**	**876**

Under posten Rättigheter och andra immateriella anläggningstillgångar redovisas i första hand köpta it-system och program. Posten ökade med 47 miljoner kronor 2015. Av det totala bokförda värdet finns de största tillgångarna i posten hos Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Affärsverket Svenska kraftnät, Polismyndigheten och Kriminalvården.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap har tillgångar på 204 miljoner kronor. De avser främst investeringar i växlar och licenser för det nationella radiokommunikations systemet Rakel.

Affärsverket Svenska kraftnäts rättigheter består främst av markrättigheter i form av servitut och ledningsrätter samt nyttjanderättigheter för optoförbindelser. Dessa uppgår totalt till 105 miljoner kronor och ökade med 35 miljoner kronor till följd av omklassificeringar.

Polismyndighetens rättigheter uppgår till 66 miljoner kronor 2015 och minskade jämfört med 2014 med 12 miljoner kronor. Minskningen beror främst på lägre anskaffning.

Kriminalvårdens rättigheter och andra immateriella anläggningstillgångar består huvudsakligen av tele- och säkerhets installationer och uppgår 2015 till 57 miljoner kronor.

Luftfartsverkets och Sjöfartsverkets rättigheter och andra immateriella anläggningstillgångar uppgår till 33 miljoner kronor respektive 6 miljoner kronor.

Not 17
Förskott avseende immateriella anläggningstillgångar

Miljoner kronor

	2015	2014
Länsstyrelsen i Västra Götalands län	0	-
Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete	-	1
Summa	**0**	**1**

Förskottet avser utvecklingskostnader av systemstöd.

Not 18
Statliga väganläggningar

Miljoner kronor

	2015	2014
Ingående anskaffningsvärde	195 987	190 351
Årets anskaffning	36	-
Årets färdigställande från pågående investering	25 020	5 635
Försäljning/utrangering	-	-
Utgående ackumulerat anskaffningsvärde	**221 042**	**195 987**
Ingående ackumulerade avskrivningar	-79 894	-75 467
Årets avskrivningar	-4 917	-4 427
Försäljning/utrangering	-	-
Ackumulerad avskrivning	**-84 810**	**-79 894**
Nedskrivningar	-	-
Summa	**136 232**	**116 093**

Trafikverket redovisar investeringar i statliga väganläggningar. Avskrivningstiden för dessa är 40 år.

Värdet av väganläggningar som blev klara under 2015 var 25 020 miljoner kronor (överfört från Pågående nyanläggningar).

I objekt som färdigställts ingår till exempel E20 Norra Länken, E4 Sundsvall, E18 Hjulsta–Kista och Riksväg 70 Ulricehamn.

Not 19
Statliga järnvägsanläggningar

Miljoner kronor

	2015	2014
Ingående anskaffningsvärde	183 462	174 733
Justering av ingående anskaffningsvärde	-	154
Årets anskaffning	31	101
Årets färdigställande från pågående investering	18 418	8 475
Försäljning/utrangering	-13	-1
Utgående anskaffningsvärde	**201 899**	**183 462**
Ingående avskrivningar	-54 017	-50 060
Årets avskrivningar	-4 595	-3 957
Ackumulerad avskrivning	**-58 612**	**-54 017**
Nedskrivningar	-	-
Summa	**143 287**	**129 445**

Trafikverket redovisar investeringar i järnvägs anläggningar. Anskaffningskostnad för mark för järnvägsändamål ingår i redovisat värde för järnvägsanläggningen. Trafikverket tillämpar differentierade avskrivningstider, mellan 25 och 110 år, på samtliga järnvägsanläggningar.

Värdet av järnvägsanläggningar som blev klara under 2015 var 18 418 miljoner kronor (överfört från Pågående nyanläggningar).

I objekt som färdigställts under 2015 ingår bl.a. tunneln genom Hallandsåsen och Pågatågen i nordösta Skåne och södra Småland. I färdigställda investeringar ingår också arbeten för ökad kapacitet och framkomlighet, som på sträckan Gävle–Sundsvall, och upprustningar, som på sträckan Laxå–Falköping och Mjölby–Nässjö.

Not 20
Byggnader, mark och annan fast egendom

Miljoner kronor

	2015	2014
Ingående ackumulerade anskaffningsvärden	62 836	58 605
Årets investeringar, anskaffningsutgifter	760	3 265
Årets investeringar, egen utveckling	14	0
Färdigställande av pågående nyanläggningar	1 312	1 371
Försäljning/utrangering	-243	-481
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	**64 677**	**62 759**
Ingående ackumulerade avskrivningar	-23 677	-22 424
Årets avskrivningar och nedskrivningar	-1 460	-1 552
Minskning av ack avskrivningar vid utrangering/försäljning	103	409
Utgående ackumulerade avskrivningar	-25 034	-23 566
Ingående ackumulerade uppskrivningar	80	80
Årets uppskrivningar	-	
Minskning av ack uppskrivningar vid försäljning	-	-
Utgående ackumulerade uppskrivningar	**80**	**80**
Summa	**39 723**	**39 274**

Anm.: Beloppen för ingående balans för ackumulerat anskaffningsvärde och ackumulerade avskrivningar kan skilja sig något från utgående balans, beroende på att det förekommer justeringar av ingående balans direkt mot det ackumulerade värdet.

Miljoner kronor

	2015	2014
Statens fastighetsverk	13 457	13 677
Naturvårdsverket	10 842	10 415
Fortifikationsverket	10 122	9 836
Riksdagsförvaltningen	1 148	1 175
Trafikverket	992	903
Sveriges lantbruksuniversitet	761	761
Affärsverk		
Sjöfartsverket	995	1 029
Luftfartsverket	798	945
Svenska Kraftnät	552	444
Övriga myndigheter	56	89
Summa	**39 723**	**39 274**

Ett tjugotal myndigheter förvaltar byggnader, mark och annan fast egendom för statens räkning.

Statens fastighetsverk förvaltar den del av statens fasta egendom som regeringen bestämmer. Större delen av fastigheterna tillhör det nationella kulturarvet. Exempel på fastigheter är de kungliga slotten, fästningar, nationalteatrarna, museerna, regeringens byggnader, landshövdingarnas residens och ambassadbyggnader i utlandet samt ett antal kungsgårdar och vissa markområden. Naturvårdsverket redovisar främst nationalparker och naturreservat. Många markområden är bokförda till ett värde som är långt under marknadsvärdet. Fortifikationsverket förvaltar fastigheter avsedda för försvarsändamål. Riksdagsförvaltningen förvaltar bl.a. riksbyggnaderna.

Det bokförda värdet för statens byggnader, mark och annan fast egendom är 39 723 miljoner kronor vilket är en ökning med 449 miljoner kronor jämfört med 2014.

Det bokförda värdet för Statens fastighetsverks byggnader, mark och annan fast egendom minskade med 220 miljoner kronor under 2015 till 13 457 miljoner kronor. Det ackumulerade anskaffningsvärdet var 18 593 miljoner kronor. Minskningen av bokfört värde beror främst på att årets avskrivningar och nedskrivningar är större än tillgångsredovisade projekt. Nedskrivningar gjordes i samband med att Waldemarsudde lämnades till stiftelsen Prins Eugens Waldemarsudde och överförda byggnader från Riksantikvarieämbetet omklassificerades till bidragsfastigheter. Av årets totala av- och

nedskrivningarna på 1 460 miljoner kronor står Statens fastighetsverk för 415 miljoner kronor. De större tillgångsredovisade projekten 2015 var ombyggnad av ambassaden i Wien och energisparåtgärder på Voksenåsen i Norge.

Under 2015 köpte Naturvårdsverket ca 5 750 hektar mark av det stora brandområdet i Västmanlands län. Bytesaffärerna med de marker som togs över från Ersättningsmark i Sverige AB slutfördes under 2015. Totalt ökade Naturvårdsverkets tillgångar för byggnader, mark och annan fast egendom med 427 miljoner kronor och är nu 10 842 miljoner kronor. Det ackumulerade anskaffningsvärdet var 10 949 miljoner kronor.

Fortifikationsverkets bokförda värde ökade med 286 miljoner kronor till 10 122 miljoner kronor. Under 2015 färdigställdes bl.a. byggnader i Kvarn utanför Motala, mark köptes i Boden och nybyggnationen av dykcenter i Karlskrona avslutades. Värdet av färdigställda tillgångar som förts över från pågående nyanläggningar uppgick 2015 till 774 miljoner kronor. Det ackumulerade anskaffningsvärdet var 24 545 miljoner kronor. Fortifikationsverkets av- och nedskrivningar för 2015 uppgick till 623 miljoner kronor.

Riksdagsförvaltningens byggnader, mark och annan fast egendom uppgick 2015 till 1 148 miljoner kronor.

Not 21
Förbättringsutgifter på annans fastighet

Miljoner kronor

	2015	2014
Ingående ackumulerade anskaffningsvärden	10 769	10 059
Årets investeringar, anskaffningsutgifter	1 090	1 124
Årets investeringar, egen utveckling	36	17
Försäljning/utrangering	-301	-444
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	**11 594**	**10 756**
Ingående ackumulerade avskrivningar	-6 176	-5 767
Årets avskrivningar och nedskrivningar	-803	-788
Minskning av ack avskrivn vid utrangering/försäljning	282	404
Utgående ackumulerade avskrivningar	**-6 697**	**-6 151**
Summa	**4 898**	**4 605**

Anm.: Beloppen för ingående balans för ackumulerat anskaffningsvärde och ackumulerade avskrivningar kan skilja sig något från utgående balans, beroende på att det förekommer justeringar av ingående balans direkt mot det ackumulerade värdet.

Miljoner kronor

	2015	2014
Polismyndigheten	772	779
Regeringskansliet	499	488
Lunds universitet	325	318
Försvarsmakten	238	269
Försvarets materielverk	220	212
Övriga myndigheter	2 844	2 539
Summa	**4 898**	**4 605**

Förbättringsutgifter på annans fastighet avser sådana utgifter som myndigheten har haft för att anpassa hyrda lokaler till den egna verksamheten, exempelvis om- och tillbyggnationer, kabel dragningar för nätverk, larmanordningar samt reparationer och underhåll i fall där utgifterna uppgått till väsentliga belopp. Totalt ökade statens förbättringsutgifter på annans fastighet med 293 miljoner kronor 2015. Störst andel av posten härrör från Polismyndigheten 772 miljoner kronor, Regeringskansliet 499 miljoner kronor och Lunds universitet 325 miljoner kronor.

2015 års investeringar var störst hos Polismyndigheten med 124 miljoner kronor, det avser om- och tillbyggnationer av polislokaler runt om i landet. Regeringskansliets investeringar uppgick till 84 miljoner kronor. Det har fortsatt investerat i sina lokaler i Stockholm och i nya lokaler för utlandsmyndigheterna.

Not 22
Maskiner, inventarier, installationer m.m.

Miljoner kronor

	2015	2014
Ingående ackumulerade anskaffningsvärden	82 135	79 969
Årets investeringar, anskaffningsutgifter	4 814	4 547
Årets investeringar, egen utveckling	32	8
Årets överföringar från Pågående nyanläggingar	3 841	2 354
Försäljning/utrangering	-4 013	-4 588
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	**86 809**	**82 292**
Ingående ackumulerade avskrivningar	-52 509	-51 996
Årets avskrivningar och nedskrivningar	-5 483	-5 127
Ingående ackumulerade uppskrivningar	-	-
Årets uppskrivningar	-	0

Minskning av ack uppskrivn vid utrangering/försäljning	-	-
Minskning av ack avskrivn vid utrangering/försäljning	3 716	4 523
Utgående ackumulerade avskrivningar	**-54 276**	**-52 600**
Summa	**32 533**	**29 692**

Anm.: Beloppen för ingående balans för ackumulerat anskaffningsvärde och ackumulerade avskrivningar kan skilja sig något från utgående balans, beroende på att det förekommer justeringar av ingående balans direkt mot det ackumulerade värdet.

Miljoner kronor

	2015	2014
Kustbevakningen	2 653	2 807
Lunds universitet	1 615	956
Polismyndigheten	1 302	1 092
Myndigheten för samhällsskydd och beredskap	1 296	1 307
Försvarsmakten	1 283	1 407
Affärsverk		
Svenska kraftnät	11 622	9 810
Sjöfartsverket	1 510	1 133
Luftfartsverket	18	17
Övriga myndigheter	11 234	11 163
Summa	**32 533**	**29 692**

Datorer och kringutrustning, möbler, maskiner, installationer, bilar, fartyg, flyg och transportmedel är exempel på tillgångar som myndigheterna redovisar under denna post. Även tillgångar som innehas genom finansiell leasing ingår. Affärsverket Svenska kraftnäts tillgångar består främst av kraftledningar, stationer, byggnader och mark, sjökablar, kontrollanläggningsdelar, optoförbindelser och tele- och informationssystem.

Störst andel av posten utgörs av Affärsverket Svenska kraftnät 11 622 miljoner kronor, Kustbevakningen 2 653 miljoner kronor, Lunds universitet 1 615 miljoner kronor, Sjöfartsverket 1 510 miljoner kronor och Polismyndigheten 1 302 miljoner kronor.

Av årets totala investeringar på 4 846 miljoner kronor står Polismyndigheten för 721 miljoner kronor. Det förklaras främst av de helikoptrar som har anskaffats. Lunds universitet har investerat 427 miljoner kronor. Uppsala universitet har investerat 239 miljoner kronor vilket främst avser inredning och utrustning.

Luftfartsverket ingår i posten med bokfört värde på 18 miljoner kronor.

Not 23
Pågående nyanläggningar

Miljoner kronor

	2015	2014
Ingående ackumulerade anskaffningsvärden	101 114	91 061
Årets investeringar, anskaffningsutgifter	4 559	7 139
Årets investeringar, egen utveckling	21 458	21 058
Årets överföring till färdig tillgång	-48 535	-17 886
Försäljning/utrangering	0	5
Årets nedskrivningar	-124	-180
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	**78 472**	**101 196**

Anm.: Beloppen för ingående balans för ackumulerat anskaffningsvärde och ackumulerade avskrivningar kan skilja sig något från utgående balans, beroende på att det förekommer justeringar av ingående balans direkt mot det ackumulerade värdet.

Miljoner kronor

	2015	2014
Trafikverket	64 976	87 403
Statens fastighetsverk	1 226	633
Fortifikationsverket	934	1 135
Domstolsverket	427	138
Lunds universitet	342	709
Affärsverk		
Svenska kraftnät	9 307	9 659
Luftfartsverket	238	221
Sjöfartsverket	174	357
Övriga myndigheter	848	941
Summa	**78 472**	**101 196**

Av det totala bokförda värdet på 78 472 miljoner kronor finns 64 976 miljoner kronor hos Trafikverket och 9 307 miljoner kronor på Affärsverket Svenska kraftnät.

Årets investeringar uppgår totalt till 26 018 miljoner kronor. Trafikverkets investeringar uppgår till 21 331 miljoner kronor. Här ingår många mycket stora väg- och järnvägsprojekt som till exempel E4 Förbifart Stockholm, Västsvenska vägpaketet och Citybanan. Affärsverket Svenska kraftnät har investerat 2 354 miljoner kronor. Investeringar görs fortsatt i NordBalt som är en utlandsförbindelse som byggs mellan Sverige och Litauen för att koppla samman den nordiska elmarknaden med den baltiska. Därutöver har Affärsverket Svenska kraftnät också fortsatta

investeringar i SydVästlänken och Stockholms Ström.

Under 2015 har Trafikverket färdigställt projekt som E20 Norra länken och E18 Hjulsta–Kista i Stockholm, E4 Sundsvall och tunneln genom Hallandsåsen m.fl. Dessa utgör 43 724 miljoner kronor av totalt 48 535 miljoner kronor som har överförts till färdig tillgång.

I posten ingår också Luftfartsverket med 238 miljoner kronor i bokfört värde och Sjöfartsverket med 174 miljoner kronor i bokfört värde.

Not 24
Beredskapstillgångar

Miljoner kronor

	2015	2014
IB Anskaffningsvärde beredskapsinventarier	166 274	163 027
Årets anskaffning	8 683	7 743
Årets försäljningar/utrangeringar	-12 128	-4 498
UB Anskaffningsvärde beredskapsinventarier	**162 829**	**166 272**
IB Beredskapsvaror i lager	17 178	16 749
Årets anskaffning	902	779
Årets övriga förändring	3 257	-350
UB Beredskapsvaror i lager	**21 337**	**17 178**
Summa UB Anskaffningsvärde beredskapstillgångar	**184 166**	**183 450**
IB Ackumulerade avskrivningar	-90 295	-85 736
Årets avskrivningar/nedskrivningar	-7 772	-7 735
Årets försäljningar/utrangeringar	9 182	3 176
UB Ackumulerade avskrivningar (avser beredskapsinventarier)	-88 885	-90 295
Summa	**95 280**	**93 155**

Anm.: Beloppen för ingående balans för ackumulerat anskaffningsvärde och ackumulerade avskrivningar kan skilja sig något från utgående balans, beroende på att det förekommer justeringar av ingående balans direkt mot det ackumulerade värdet.

Beredskapstillgångar består av tillgångar både för civil och militär beredskap. Posten omfattar främst Försvarsmaktens tillgångar för militär beredskap. Tillgångar för civil beredskap är t.ex. läkemedel, fordon samt medicinsk utrustning. Försvarsmakten delar in sina beredskapstillgångar i beredskapsinventarier och beredskapsvaror. Beredskapsinventarierna uppgår till 74 miljarder kronor och består av t.ex. flygplan, fartyg och stridsvagnar. Beredskapsvaror som t.ex. ammunition, reservmateriel och beklädnadsmateriel uppgår till 21 miljarder kronor. I posten ingår även tillgångar under uppbyggnad i Försvarets materielverk. Sammanlagt är 95 miljarder kronor av det utgående värdet hänförligt till militära beredskapstillgångar inklusive tillgångar under uppbyggnad.

Nyanskaffning av militära beredskapsinventarier uppgår till 8,7 miljarder kronor och av- och nedskrivningar uppgår till 7,8 miljarder kronor under 2015. Anskaffningen innefattar bl.a. bandvagnar, terrängbilar, JAS 39 C/D och mörkerstridsutrustning. Under året genomförde Försvarsmakten utrangeringar för 2,9 miljarder kronor. Utrangeringarna avsåg främst JAS 39 A/B. Beredskapslagrets värde ökade med 4,1 miljarder kronor under året. Ökningen beror på att reservdelar och utbytesenheter för utrangerade JAS 39 A/B invärderats som beredskapsvarulager till ett bokfört värde om 3,6 miljarder kronor.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) har beredskapstillgångar bestående av materiel för räddningstjänst, andningsskydd och anläggningar för varningssignaler. Av det utgående värdet är MSB:s del knappt 0,2 miljarder kronor.

Under 2015 har Socialstyrelsen överfört en stor del av sina beredskapstillgångar till Folkhälsomyndigheten. Tillgångarna består främst av läkemedel och Folkhälsomyndighetens andel av det utgående värdet är knappt 0,1 miljarder kronor.

Not 25
Förskott avseende materiella anläggningstillgångar

Miljoner kronor

	2015	2014
Försvarets materielverk	4 323	4 680
Trafikverket	619	594
Migrationsverket	9	-
Lunds universitet	5	20
Kustbevakningen	5	-
Polismyndigheten	2	66
Övriga myndigheter	2	3
Summa	**4 965**	**5 363**

Under denna post redovisas förskott som myndigheten lämnat vid anskaffning av materiella anläggningstillgångar.

Posten hos Försvarets materielverk består av förskott till både utländska och svenska leverantörer. Förskotten till svenska leverantörer uppgår till 2,7 miljarder kronor och avser främst förskott till SAAB för utveckling av JAS 39 E och ubåt A 26. Förskotten till utländska leverantörer uppgår till 1,6 miljarder kronor och avser främst inköp av försvarsmateriel från USA.

Trafikverkets förskott avser byggande av järnvägsanläggningar och väganläggningar. Större förskott hos myndigheten är Marieholms tunneln under Göta älv i Göteborg, Förbifart Stockholm samt järnvägsprojektet Strängnäs–Härad och vägprojektet Väg 73 trafikplats Vega.

Not 26
Andelar i hel- och delägda företag

Miljoner kronor

	2015	2014
Summa andelar i företag med bestämmande statligt inflytande	278 702	295 544
Summa andelar i företag med väsentligt statligt inflytande	48 826	53 569
Riksbankens grundfond	1 000	1 000
Summa	**328 528**	**350 113**

Andelar i hel- och delägda företag är uppdelad på de företag där staten har ett bestämmande inflytande (när statens ägarandel överstiger 50 procent) och på väsentligt statligt inflytande (när statens ägarandel uppgår till högst 50 och lägst 20 procent).

Förutom de förändringar vilka specificeras nedan är postens totala förändring en följd av förändringar i företagens justerade egna kapital, utbetalda utdelningar samt förvärv och avyttringar.

Andelar i företag med bestämmande statligt inflytande

Miljoner kronor

	2015	2014	Statens ägarandel
Vattenfall AB	103 984	115 260	100,0%
Luossavaara-Kiirunavaara AB (LKAB)	32 116	37 754	100,0%
Akademiska Hus AB	30 271	33 432	100,0%
Sveaskog Holding AB	19 714	18 463	100,0%
AB Svensk Exportkredit	16 828	16 157	100,0%
SBAB Bank AB	11 848	11 001	100,0%
Almi Företagspartner AB	6 897	6 756	100,0%
Swedavia AB	6 863	5 571	100,0%
Specialfastigheter Sverige AB	6 652	8 475	100,0%
Jernhusen AB	6 005	5 254	100,0%
PostNord AB	5 551	4 847	60,7%
Apoteket AB	5 150	4 686	100,0%
SJ AB	3 876	5 335	100,0%
Swedfund International AB	3 787	3 785	100,0%
Fouriertransform AB	3 043	3 192	100,0%
Teracom Boxer Group AB	2 602	2 329	100,0%
Inlandsinnovation AB	1 903	1 918	100,0%
Samhall AB	1 593	1 656	100,0%
Systembolaget AB	1 521	1 574	100,0%
Svevia AB	1 250	1 176	100,0%
Green Cargo AB	1 092	1 096	100,0%
RISE Research Institutes of Sweden Holding AB	871	848	100,0%
European Spallation Source ESS AB	626	231	73,7%
Vasallen AB	626	907	100,0%
Infranord AB	610	479	100,0%
Statens Bostadsomvandling AB	497	509	100,0%
Svenska Rymdaktiebolaget	495	503	100,0%
Lernia AB	438	542	100,0%
Apoteksgruppen i Sverige Holding AB	386	396	100,0%
Svensk-Danska Broförbindelsen AB (SVEDAB)	336	131	100,0%
Apotek Produktion & Laboratorier AB	219	214	100,0%
AB Svensk Bilprovning	152	144	100,0%
Metria AB	109	96	100,0%
Kungliga Dramatiska Teatern AB	42	39	100,0%
AB Göta Kanalbolag	39	42	100,0%
Kungliga Operan AB	27	33	100,0%
Miljömärkning i Sverige AB	23	21	100,0%
SweRoad (Swedish National Road Consulting AB)	17	15	100,0%
Arlandabanan Infrastructure AB	10	10	100,0%
Voksenåsen A/S	8	8	100,0%
Swedesurvey AB	7	7	100,0%
Svenska Miljöstyrningsrådet AB	2	2	85,0%
Svenska Spel AB	0	0	100,0%

Affärsverk			
Luftfartsverket - LFV Holding AB	123	212	100,0%
Svenska kraftnät - Svenska Kraftnät Gasturbiner AB	187	176	100,0%
Sjöfartsverket - Sjöfartsverket Holding AB	15	11	100,0%
Övriga andelar	291	251	-
Summa	**278 702**	**295 544**	

Andelsvärdet ovan är baserat på det justerade egna kapitalet hos företagen enligt bokslut per 31 december, utom i några fall då senaste delårsbokslut använts.

Andelar i företag med bestämmande statligt inflytande minskade med 16,8 miljarder kronor.

Minskningen av andelsvärdet för Vattenfall AB uppgick till 11,3 miljarder kronor. Förändringen utgörs främst av årets förlust som uppgick till 16,7 miljarder kronor. Kassa flödessäkring medförde en positiv påverkan med 6,0 miljarder kronor. Därutöver medförde omvärdering av förmånsbestämda pensions planer en positiv påverkan med 2,7 miljarder kronor. Skatt relaterat till poster som påverkade eget kapital vid sidan av resultatet uppgick till 2,4 miljarder kronor. En tilläggsköpeskilling avseende tidigare förvärv av aktier påverkade andelsvärdet negativt med 0,9 miljarder kronor.

LKAB minskade i värde med 5,6 miljarder kronor vilket främst beror på periodens förlust på 5,7 miljarder kronor samt utdelning av 0,1 miljarder kronor.

Andelsvärdet för Akademiska Hus AB minskade med 3,2 miljarder kronor mellan åren vilket främst förklaras av betald utdelning på 7,9 miljarder kronor samt årets resultat på 4,8 miljarder kronor.

Andelsvärdet för Sveaskog AB ökade med 1,3 miljarder kronor. Förändringen förklaras främst av årets resultat på 2,0 miljarder kronor samt utdelning till staten av 0,8 miljarder kronor.

Svensk Exportkredit AB ökade med 0,7 miljarder kronor, vilket främst förklaras av årets resultat på 1,2 miljarder kronor, negativ påverkan från kassaflödessäkring med 0,2 miljarder kronor samt utdelning till staten av 0,4 miljarder kronor.

SBAB Bank AB ökade i värde med 0,8 miljarder kronor, främst som en följd av årets resultat på 1,2 miljarder kronor reducerad med en utdelning av 0,5 miljarder kronor.

Swedavia AB ökade andelsvärdet med 1,3 miljarder kronor, främst orsakat av årets vinst på 1,4 miljarder kronor samt 0,2 miljarder kronor i lämnad utdelning.

Specialfastigheter i Sverige AB visade en minskning med 1,8 miljarder kronor, främst bestående av årets resultat på 1,4 miljarder kronor minskat med 0,9 miljarder kronor i utdelning och 2,1 miljarder kronor i återbetalning av aktiekapital.

Jernhusen AB ökade med 0,8 miljarder kronor, vilket beror på årets resultat på 1,0 miljard kronor samt utdelning av 0,1 miljarder kronor.

Andelen i PostNord AB:s resultat uppgick till 0,2 miljarder kronor, vilket tillsammans med 0,7 miljarder kronor vid omräkning av pensionsskulden påverkat kapitalandelen positivt. Negativa omräkningsdifferenser av koncernens egna kapital i utländska valutor påverkar med 0,2 miljarder kronor. Andelsvärdet har netto ökat med 0,7 miljarder kronor.

Apoteket AB ökade andelsvärdet med 0,5 miljarder kronor, vilket främst beror på årets resultat på 0,5 miljarder kronor samt utdelning av 0,2 miljarder kronor.

SJ AB minskade med 1,5 miljarder kronor, vilket främst förklaras av utdelning till staten av 1,9 miljarder kronor och årets resultat på 0,5 miljarder kronor.

Teracom AB har rapporterat en ökning av värdet med 0,3 miljarder kronor. Förändringen består av nettot av årets vinst på 0,5 miljarder kronor och utdelningen på 0,2 miljarder kronor.

Svevia AB ökade i värde med 0,1 miljarder kronor, som en följd av årets resultat på 0,2 miljarder kronor minskat med utdelning av 0,1 miljarder kronor.

Andelsvärdet för EES (European Spallation Source) ökade med 0,4 miljarder kronor vilket är hänförbart till statens andel av aktieägartillskott på 0,8 miljarder kronor och årets negativa resultat på 0,5 miljarder kronor.

Vasallen AB har minskat med 0,3 miljarder kronor p.g.a. utdelning av 0,3 miljarder kronor.

Innehavet i SVEDAB har ökat med 0,2 miljarder kronor, vilket förklaras av årets resultat.

Svenska Spel AB bokförs till värdet av aktiekapital och reservfond (värdet uppgår till 260 000 kronor som i tabellen avrundats till noll miljoner kronor). Resultatet i form av utdelning till staten redovisas som skatteintäkt och uppgår

till 4,8 miljarder kronor. Företagets egna kapital uppgick till 4,8 miljarder kronor vid årsskiftet.

Andelar i företag med väsentligt statligt inflytande

Miljoner kronor	2015	2014	Statens ägarandel
TeliaSonera AB	36 501	41 535	37,3%
Nordiska Investeringsbanken (NIB)	10 722	10 602	38,1%
SAS AB	1 357	1 044	21,4%
AB Bostadsgaranti	32	169	50,0%
SOS Alarm Sverige AB (SOSAB)	76	78	50,0%
VisitSweden AB	17	13	50,0%
Dom Shvetsii	5	0	36,0%
Affärsverk			
Svenska kraftnät - Nord Pool Spot As m.fl.	116	128	-
Summa	**48 826**	**53 569**	

Andelar i företag med väsentligt statligt inflytande var 4,7 miljarder kronor lägre än föregående år. Andelen i TeliaSonera AB minskade i värde med 5,0 miljarder kronor, vilket till en del beror på andelen av årets resultat på 3,2 miljarder kronor samt andelen av utdelning på 4,8 miljarder kronor. Negativa valutakursdifferenser och skatter samt positiv påverkan av omvärdering av pensionsplaner och kassaflödessäkring har netto påverkat andelsvärdet negativt med 3,4 miljarder kronor vid sidan av resultatet. Marknadsvärdet på statens aktier i TeliaSonera uppgick vid årsskiftet till 68,1 miljarder kronor.

Nordiska Investeringsbanken ökade med 0,1 miljarder kronor, främst med periodens resultatandel som uppgår till 0,7 miljarder kronor. Utdelning på 0,2 miljarder kronor och en negativ valutaomräkningsförlust reducerade andelsvärdet. Uppgifterna avser värdet enligt delårsbokslut per 31 augusti för respektive år.

Andelen i SAS AB ökade med 0,3 miljarder kronor, vilket främst beror på periodens resultatandel på 0,2 miljarder kronor och kassaflödessäkringar som medförde en positiv effekt på 0,2 miljarder kronor. Utdelning till ägare av preferensaktier minskade andelen med 0,1 miljarder kronor Uppgifterna avser värdet per 31 oktober. Marknadsvärdet på statens aktier i SAS AB uppgick vid årsskiftet till 1,7 miljarder kronor.

Förutom de ovan nämnda förändringarna är postens totala förändring en följd av förändringar i företagens justerade egna kapital, utbetalda utdelningar samt förvärv och avyttringar.

Not 27
Andra långfristiga värdepappersinnehav

Miljoner kronor

	2015	2014
Kärnavfallsfonden, bostadsobligationer	29 754	30 029
Kammarkollegiet m.fl.		
Europeiska investeringsbanken EIB	4 195	4 195
Orio AB (Saab Automobile Parts AB)	530	1 212
Europeiska utvecklingsbanken EBRD	1 040	1 040
Internationella återuppbyggnads- och utvecklingsbanken	593	593
Europarådets utvecklingsbank CEB	34	34
Riksgäldskontoret	2 483	2 479
Exportkreditnämnden, obligationer	2 865	2 478
Karolinska institutet, aktier, andelar och obligationer	591	199
Affärsverk		
Luftfartsverket	164	-
Övriga myndigheter	740	605
Summa	**42 989**	**42 864**

Det största innehavet av värdepapper gäller bostadsobligationer som innehas av Kärnavfallsfonden. De värderas till verkligt värde eftersom syftet med innehavet är att ge avkastning och värdeökning.

Riksgäldskontorets innehav består till största delen nollkupongobligationer som övertogs i samband med avvecklingen av affärsverket Statens järnvägar. Syftet med obligationerna är att återbetala resterande lån som ursprungligen avsett finansiering av anläggningstillgångar uthyrda till SJ AB och Green Cargo AB.

Exportkreditnämndens innehav består av obligationer i utländska valutor. Som ett led i garantiverksamheten placerar Exportkreditnämnden erhållna premier i olika finansiella tillgångar.

Innehavet ska balansera nämndens åtaganden i respektive valuta.

Sverige har även andelar i internationella utvecklingsbanker och liknande med anknytning till biståndsverksamhet utöver vad som redovisas ovan. Under 2015 har utredning gjorts om principerna för redovisning, men anskaffningsvärde för andelarna har ännu inte kunnat tas fram. De innehav som berörs är andelar i Asian Development Bank, African Development Bank och Inter-American Development Bank. Det har dessutom konstaterats att värdet för Internationella återuppbyggnads- och utvecklingsbanken, Europeiska utvecklings banken EBRD och Europarådets utvecklings bank CEB kan komma att behöva justeras och att Multilateral Investment Guarantee Agency (ingår i Världsbankskoncernen) kan beröras.

Utredning om historiskt tillförda medel pågår och avsikten är att andelarna och de eventuellt korrigerade värdena ska tas upp i årsredovisningen för staten för 2016.

Not 28
Långfristiga fordringar

Miljoner kronor

	2015	2014
Exportkreditnämnden		
- Skadefordringar	2 096	1 737
- Återförsäkrares andel av försäkringstekniska avsättningar och skadefordringar	217	206
Summa Exportkreditnämnden	*2 313*	*1 943*
Trafikverket	1 051	709
Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete	188	186
Göteborgs universitet	101	106
Affärsverk		
Luftfartsverket	822	52
Svenska kraftnät	216	106
Sjöfartsverket	16	30
Övriga myndigheter	43	45
Summa	**4 749**	**3 177**

Långfristiga fordringar ökade med 50 procent till 4 749 miljoner kronor, vilket till största delen är hänförligt Luftfartsverket, men även Trafikverket och EKN ökade fordringarna. EKN redovisar ett försäkringstekniskt beräknat nettovärde på sina skadefordringar, och ökningen är hänförlig både en ökning av det nominella beloppet och värderingen av fordringarna. EKN övertar fordringen från garantitagaren vid skaderegleringen av garantiåtagandet, dvs. när EKN gör skadeutbetalningen. Fordringarna ökar med avtalade kapitaliserade räntor, förfallna obetalda räntor samt upplupna, ej förfallna räntor under nya återbetalningsavtal. Fordringarna minskar när EKN erhåller räntor och amorteringar eller vid avskrivning av fordringar. Det nominella värdet före reservering för förväntade förluster på EKN:s fordringar uppgick till 6 897 miljoner kronor. Försäkringstekniskt beräknat nettovärde på skadefordringar uppgick till 2 096 miljoner kronor. Värdet på skadefordringarna visar EKN:s förväntade återvinningsmöjligheter. En utgångspunkt vid värdering av fordringarna är det aktuella landets skuldsättning och inkomstnivå samt hur landet skött sina skuldbetalningar. Bedömningen kompletteras med det allmänna riskläget på landet vad gäller krediter och på den återstående löptiden av EKN:s utestående fordran. EKN:s fordran för återförsäkrares andel av försäkringstekniska avsättningar och skadefordringar utgörs av återförsäkrares andel av skadefordringar respektive återförsäkrad andel av ej intjänade premier och kvardröjande risker samt återförsäkrad andel av reservering för skador.

Trafikverkets fordringar gäller säkerhet för finansiell handel på Nasdaq/OMX och ökade med 341 miljoner kronor. Ett nytt regelverk hos Nasdaq/OMX innebär att Trafikverket måste ställa säkerhet för finansiella elderivatkontrakt och bidra till defaultfonden.

Styrelsen för internationellt utvecklings samarbete (Sida) garanterar och subventionerar U-landskrediter i projekt som Sida bedömer kan få betydande utvecklingseffekter i landet. Posten består främst av det försäkringstekniskt beräknade nettovärdet på skadefordringar inom säkerhetsreserven som är knutet till U-kreditsystemet samt premiefordringar på garantitagare inom U-kreditsystemet.

Göteborgs universitets fordringar gäller utlåning av donationsmedel till Akademiska Hus.

Luftfartsverkets fordringar på Eurocontrol avseende terminal- och undervägsavgifter ökade

med 770 miljoner kronor, främst på grund av omklassificeringar och tillkommande poster vid övergång till bruttoredovisning av åter vinningsbara under- och överskott som fordran och skuld.

Svenska Kraftnäts fordringar består av lånefordringar samt säkerhet för finansiell handel på Nasdaq/OMX.

Not 29
Utlåning

Miljoner kronor

	2015	2014
Riksgäldskontoret		
Riksbanken	240 656	226 534
Irland	5 519	5 657
Svensk-Danska Broförbindelsen AB	5 104	5 027
A-train AB	990	995
Premiepensionssystemet	743	898
Volvo Aero AB	225	283
Saab airbus	0	23
Övrigt	20	1
Summa Riksgäldskontoret	*253 257*	*239 418*
Centrala studiestödsnämnden		
Annuitetslån (beviljade efter den 30 juni 2001)	139 397	129 047
Studielån (beviljade mellan den 1 januari 1989 och den 30 juni 2001)	38 237	42 877
Studiemedel och äldre lån (beviljade före 1989)	1 583	2 034
Hemutrustningslån m.m.	926	863
Summa Centrala studiestödsnämnden	*180 143*	*174 821*
Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete	223	292
Statens energimyndighet	149	135
Övriga myndigheter	33	51
Summa	**433 805**	**414 718**

Statens utlåningsfordringar ökade med 19 miljarder kronor eller 5 procent, och ökningen var huvudsakligen hänförlig till Riksgäldskontoret och CSN.

Riksgäldskontoret redovisar 58 procent av statens utlåningsfordringar och de består huvudsakligen av fordran på Riksbanken för utlåning i dollar och euro, som ökade med 14 miljarder kronor eftersom att kronan försvagades mot dollarn.

År 2012 fick Riksgäldskontoret i uppdrag att ställa ut ett lån om maximalt 600 miljoner euro till den irländska staten. Riksgäldskontoret betalade ut lånet under åren 2012 och 2013. Som en del av finansieringen av Öresundsförbindelsen gav Riksgäldskontoret ett lån till det statliga bolaget Svensk-Danska Broförbindelsen AB (Svedab). I Riksgäldskontorets utlåning ingår också utlåning till premiepensionssystemet och AP-fonderna, eftersom pensionssystemets tillgångar och skulder inte konsolideras i årsredovisningen för staten.

CSN administrerar ett flertal lånetyper som kan delas in i två huvudkategorier. Den ena typen är lån till studenter och går under benämningen annuitetslån, studielån och studiemedel. Den andra kategorin i samman ställningen ovan är hemutrustningslån till utländska medborgare, främst flyktingar, som genom dessa lån ges möjlighet att köpa möbler och köksutrustning.

CSN:s utlåningsfordringar uppgick till 180 miljarder kronor inklusive reservation för osäkra fordringar. CSN:s lån till studenter från och med 2001 benämns annuitetslån och utgör största delen av CSN:s utestående lånefordran. CSN:s utlåningsfordringar ökade med 5 miljarder kronor och utgör 42 procent av statens totala utlåningsfordringar. Ökningen av utlåningsfordran berodde främst på att nyutlåningen var större än amorteringarna och det var framför allt för lånetypen annuitetslån som nyutlåningen ökade. CSN:s reservering för osäkra fordringar uppgick till 28 miljarder kronor, vilket utgör 14 procent av CSN:s totala utlåning.

Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbetes (Sida) utlåningsfordringar består till största delen av villkorslån och till en liten del av biståndskrediter och från och med 2015 värderas utlåningsfordringarna till nuvärdet av framtida betalningar.

Statens energimyndighets utlåningsfordringar avser lån till företag inom energiområdet för att främja affärsutveckling och kommersialisering.

Not 30
Varulager och förråd

Miljoner kronor

	2015	2014
Trafikverket	653	641
Försvarsmakten	289	399
Polismyndigheten	131	136
Försvarets materielverk	113	103
Myndigheten för samhällsskydd och beredskap	61	92
Kriminalvården	52	59
Affärsverk		
Sjöfartsverket	177	101
Luftfartsverket	1	1
Övriga myndigheter	199	171
Summa	**1 676**	**1 703**

Varulager och förråd är råmaterial, råvaror, halvfabrikat och färdiga produkter samt förnödenheter som förbruknings- och tillsatsmaterial.

Trafikverkets post består främst av material för underhåll och reparation av järnvägsanläggningar.

Försvarsmaktens varulager och förråd är till största delen drivmedelslager som används till myndighetens fordon. Varulagret består även av trycksaker.

Polismyndighetens varulager innehåller huvudsakligen vapen och ammunition samt uniform och beklädnadsartiklar.

Varulager och förråd hos Försvarets materielverk består främst av elektronikkomponenter till försvarets telenät.

Sjöfartsverkets varulager och förråd innehåller främst helikoptrar S76 samt drivmedel och reservdelar till räddningshelikoptrar. Ökningen av posten avser anskaffning av helikoptrar S76 i samband med avslut av leasingkontrakt. Helikoptrarna innehas i avvaktan på försäljning.

Not 31
Pågående arbeten

Miljoner kronor

	2015	2014
Försvarets materielverk	432	395
Lantmäteriet	182	192
Statens väg- och transportforskningsinstitut	10	14
Affärsverk		
Luftfartsverket	0	0
Övriga myndigheter	13	19
Summa	**637**	**621**

Pågående arbeten hos Försvarets materielverk (FMV) består av uppdragsbeställningar som ännu inte levererats till kund. Större uppdrag hos myndigheten är försäljning av ubåtar till Singapore och upparbetade kostnader i och med FMV:s samarbete med sin motsvarighet i Norge gällande artillerisystemet Archer. Samarbetet bröts 2013.

Pågående arbeten hos Lantmäteriet avser i huvudsak fastighetsbildning, vilket innebär t.ex. avstyckning och reglering med gränsdragning mellan fastigheter.

Not 32
Fastigheter

Miljoner kronor

	2015	2014
Länsstyrelsen i Dalarnas län	143	137
Länsstyrelsen i Värmlands län	18	19
Länsstyrelsen i Västra Götalands län	2	4
Länsstyrelsen i Gävleborgs län	1	1
Övriga länsstyrelser	0	0
Summa	**163**	**161**

Länsstyrelsen i Dalarnas län har ett stort antal fastigheter lokaliserade till omarronderings områden i den s.k. Jordfonden. Fastigheterna ska användas för att främja utveckling av företag inom jordbruket, skogsbruket och trädgårdsnäringen.

Även posterna hos de andra länsstyrelserna gäller jordfondsfastigheter.

Not 33
Förskott till leverantörer

Miljoner kronor

	2015	2014
Polismyndigheten	25	36
Trafikverket	3	7
Affärsverk		
Luftfartsverket	0	6
Sjöfartsverket	1	
Övriga myndigheter	1	0
Summa	**30**	**49**

Myndigheternas förskott avser huvudsakligen utvecklingsprojekt samt underhållstjänster och varuleveranser. Polismyndighetens förskott gäller förskott till leverantören för framtida underhåll av polishelikoptrar. Det har minskat under året eftersom myndigheten har sålt helikoptrar.

Not 34
Kundfordringar

Miljoner kronor

	2015	2014
Exportkreditnämnden	4 713	1 680
Trafikverket	1 027	1 007
Statens institutionsstyrelse	194	234
Försvarets materielverk	182	182
Karolinska institutet	154	145
Lunds universitet	124	98
Transportstyrelsen	122	73
Lantmäteriet	107	115
Uppsala universitet	75	63
Statistiska centrabyrån	52	51
Statens tjänstepensionsverk	46	56
Försvarsmakten	37	63
Affärsverk		
Svenska kraftnät	600	583
Luftfartsverket	186	201
Sjöfartsverket	143	156
Övriga myndigheter	1 456	1 470
Summa	**9 218**	**6 177**

Myndigheternas kundfordringar avser främst försäljning av tjänster. Postens storlek varierar över tid beroende på fordringarnas kortfristiga karaktär.

EKN:s fordringar utgörs av premiefordringar i garantiverksamheten. Fordringar som gäller efterskottspremier ökade med nära 3 miljarder kronor efter justering för risk och nuvärdesberäkning. Det beror på att premieinkomsterna ökade så att de under året var de högsta i EKN:s historia. Ökningen förklaras till största delen av garantin för Gripenplan till Brasilien. Premierna för den affären kommer att betalas löpande i efterskott och detta ökar EKN:s premiefordringar kraftigt.

Not 35
Övriga kortfristiga fordringar

Miljoner kronor

	2015	2014
Riksgäldskontoret		
- Affärsdagsredovisning	33 225	3 896
- Repor i Insättningsgarantifonden	26 728	28 256
- Säkerheter	1 832	1 756
- Regressfordringar från infriade garantier	97	94
- Övrigt	236	296
Summa Riksgäldskontoret	62 118	34 298
Skatteverket		
- Fordringar på skattekonto, inkl. restförda samt värdereglering	56 876	47 909
- Fordran på kommuner och landsting	727	4 968
- Övriga fordringar	16	15
Summa Skatteverket	57 619	52 892
Kärnavfallsfonden	28 565	33 761
Statens jordbruksverk	6 212	6 455
Försäkringskassan	2 497	2 509
Kammarkollegiet	2 002	101
E-hälsomyndigheten	1 707	1 363
Kronofogdemyndigheten	1 599	1 582
Centrala studiestödsnämnden	1 113	961
Transportstyrelsen	1 033	871
Tullverket	248	2 498
Affärsverk		
Luftfartsverket	160	83

Svenska kraftnät	41	78
Sjöfartsverket	37	54
Övriga myndigheter	2 490	2 308
Summa	**167 441**	**139 814**

Övriga kortfristiga fordringar ökade med 28 miljarder kronor jämfört med föregående år.

Ökningen beror i första hand på att effekten av Riksgäldskontorets affärsdagsredovisning ökade från 3,9 till 33,2 miljarder kronor. Vid affärsdagsredovisning uppstår en fordran när ett avtal om försäljning av värdepapper ingås, som sedan nollställs några dagar senare när betalningen görs. Det är normalt att det är stora fluktuationer i effekten av affärsdags redovisningen. Motsvarande effekt förekommer på skuldsidan i samband med köp av värdepapper, se not 48.

Skatteverkets fordringar på skattekontot ökade med 9 miljarder kronor. I princip alla debiteringar av skatter och avgifter som Skatteverket gör ingår i skattekontosystemet. Fordran på kommuner och landsting är slutavräkning av kommunalskatt och minskade jämfört med 2014. Skatteverket gör slutavräkning i januari månad andra året efter inkomståret. Då justeras de totala slutliga kommunalskattemedel mot de preliminära medel som Skatteverket betalat ut till kommuner och landsting under inkomståret.

Repor för Kärnavfallsfonden och Insättningsgarantifonden innebär att affärer med återköpsavtal (repor) ligger öppna över bokslutsdagen. Motsvarande skuldrepor redovisas under Övriga skulder. De utestående reporna vid årsskiftet minskade för båda fonderna jämfört med föregående år.

Statens jordbruksverk redovisar huvudsakligen fordringar på EU för bidrag myndigheten betalat ut inom jordbruksfonderna. Fordran på EU inom garantifonden för jordbruket minskade, medan fordringarna för landsbygdsprogrammet ökade.

Försäkringskassans fordringar består av återkravsfordringar, fordringar på bidragsskyldiga för underhållsstöd samt fordringar för vård inom EU.

Kammarkollegiet redovisar en fordran på 2 miljarder kronor som avser beslutad utdelning från Akademiska Hus AB som ännu inte betalats.

Tullverkets övriga fordringar för främst obetalda tullräkningar minskade efter en kraftig ökning 2014.

Not 36
Förutbetalda kostnader

Miljoner kronor

	2015	2014
Riksgäldskontoret		
- underkurser, upplåning i svenska kronor	1 618	3 498
- underkurser, upplåning i utländsk valuta	266	479
- underkurser, statsskulden till nominellt belopp i svenska kronor	0	14
- underkurs, statsskulden till nominellt belopp i utländsk valuta	50	35
- förutbetalda kostnader	12	15
- fordran ränta, Riksgäldsspar	8	18
Summa Riksgäldskontoret	1 954	4 058
Periodiserade EU-avgifter m.m., Kammarkollegiet	8 524	2 581
Periodiserade bidrag, Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete	2 498	-
Periodiserade bidrag, Statens skolverk	993	-
Polismyndigheten	603	574
Kriminalvården	364	370
Trafikverket	351	370
Försäkringskassan	273	268
Lunds universitet	258	271
Migrationsverket	255	180
Arbetsförmedlingen	212	203
Myndigheten för samhällsskydd och beredskap	204	182
Skatteverket	190	430
Domstolsverket	190	197
Uppsala universitet	174	167
Karolinska institutet	157	162
Kungl.Tekniska högskolan	154	142
Göteborgs universitet	151	156
Stockholms universitet	135	130
Affärsverk		
Sjöfartsverket	31	33
Svenska kraftnät	39	31
Luftfartsverket	22	20
Övriga myndigheter	2 433	2 490
Summa	**20 165**	**13 016**

En förutbetald kostnad är en utgift som har betalats under året men som avser outnyttjade resurser eller tjänster. Normalt blir det en kostnad kommande år. Syftet med att periodisera förutbetalda kostnader är att resultaträkningen enbart ska visa årets kostnader för förbrukade resurser och utnyttjade tjänster.

Underkurser uppstår när Riksgäldskontoret emitterar obligationer och marknadsvärdet är lägre än det nominella värdet. Mellanskillnaden utgör underkurs och bokförs som en förutbetald kostnad som periodiseras över lånets löptid.

Kammarkollegiet har enligt regeringens beslut betalat 6 700 miljoner kronor av 2016 års EU-avgift till EU-kommissionens konto i slutet av 2015. Dessutom har 1 819 miljoner kronor för läkemedelsförmåner betalats till landstingen en månad tidigare än enligt ordinarie betalningsplan.

Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete har enligt regeringens beslut betalat 2 498 miljoner kronor av stöd till vissa FN-organ som avser 2016 i slutet av 2015.

Skolverket har enligt regeringens beslut betalat ut bidrag för det s.k. Lågstadielyftet till kommuner och andra utbildningsanordnare med knappt 1 987 miljoner kronor för hela läsåret 2015/16 i december 2015. Av detta belopp har hälften hänförts till vårterminen 2016 och redovisas därför som en förutbetald kostnad.

Polismyndigheten redovisar förutbetalda kostnader för hyror på 452 miljoner kronor och andra förutbetalda kostnader som leasingavgifter samt it-drift och underhåll.

Posten förutbetalda kostnader vid Kriminalvården utgörs huvudsakligen av förutbetalda lokalhyror.

I posten förutbetalda kostnader för Trafikverket ingår bl.a. förutbetalda kostnader för it-kostnader och licenser, förutbetalda hyror, förutbetalda ersättningar för trafikavtal, förutbetalda bidrag till Inlandsbanan och andra förutbetalda bidrag.

Lunds universitet redovisar bl.a. förutbetalda hyreskostnader på 216 miljoner kronor.

Förutbetalda kostnader i övrigt är exempelvis hyror eller licensavgifter för kommande kvartal eller år.

Not 37
Upplupna bidragsintäkter

Miljoner kronor

	2015	2014
Karolinska institutet	290	212
Kungl. Tekniska högskolan	284	273
Lunds universitet	282	207
Trafikverket	236	418
Uppsala universitet	199	168
Stockholms universitet	181	155
Göteborgs universitet	168	168
Försäkringskassan	143	117
Linköpings universitet	117	102
Sveriges lantbruksuniversitet	105	105
Umeå universitet	99	87
Luleå tekniska universitet	66	65
Migrationsverket	46	203
Övriga myndigheter	293	330
Summa	**2 511**	**2 609**

Upplupna bidragsintäkter är överenskommen ersättning för genomförd verksamhet som ännu inte betalats till myndigheten.

Upplupna bidragsintäkter vid universitet och andra lärosäten gäller främst pågående forskningsprojekt.

Trafikverkets upplupna bidragsintäkter är främst bidrag för investeringar som till största delen finansieras av kommuner. Av dessa var 162 miljoner kronor väginvesteringar och 73 miljoner kronor järnvägsinvesteringar under året.

Not 38
Övriga upplupna intäkter

Miljoner kronor

	2015	2014
Periodisering av skatter	33 627	-
Riksgäldskontoret		
Upplupna ränteintäkter, svenska kronor	4 342	4 782
Upplupna ränteintäkter, utländsk valuta	339	244
Övriga upplupna intäkter	1 350	1 116
Summa Riksgäldskontoret	6 031	6 142
Kärnavfallsfonden	2 140	1 770
Försäkringskassan	490	471

Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen	275	239
Transportstyrelsen	206	207
Trafikverket	144	125
Affärsverk		
Svenska kraftnät	375	770
Luftfartsverket	161	218
Sjöfartsverket	88	68
Övriga myndigheter	776	2 212
Summa	**44 315**	**12 222**

Upplupna intäkter är räntor och andra intäkter som upparbetats, men där myndigheten inte fakturerat eller fått betalt till och med brytdagen.

Periodisering av skatter är mellanskillnaden mellan de skatter som betalats in och de skatteintäkter som beräknas i samband med upprättande av årsredovisningen för staten. När en ökning av upplupna intäkter redovisas innebär det att de periodiserade intäkterna är högre än de betalda skatterna som Skatteverket m.fl. myndigheter redovisat.

Riksgäldskontorets upplupna ränteintäkter i svenska kronor och utländsk valuta är ränteintäkter förknippade med statsskulden som är intjänade under året men som ännu inte är inbetalda till Riksgäldskontoret.

Kärnavfallsfondens upplupna intäkter är i huvudsak upplupna avgifter för producerad el som kärnkraftsbolagen i efterhand betalar till Kärnavfallsfonden med 1 733 miljoner kronor.

Försäkringskassan redovisar upplupna intäkter för vård inom EU på 320 miljoner kronor och upplupna ränteintäkter för återkrav på 152 miljoner kronor.

Upplupna intäkter hos Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen består av finansierings avgifter från arbetslöshetskassor.

Svenska kraftnät redovisar upplupna nätintäkter på 231 miljoner kronor och upplupna intäkter från balans- och systemansvariga på 144 miljoner kronor.

Not 39
Värdepapper och andelar

Miljoner kronor

	2015	2014
Försäkringskassan	1 098	1 108
Riksgäldskontoret	572	16 430
Pensionsmyndigheten	430	465
Affärsverk		
Luftfartsverket	700	543
Övriga myndigheter	0	0
Summa	**2 800**	**18 546**

Försäkringskassans värdepapper och andelar är huvudsakligen hypoteksobligationer i de fonder Försäkringskassan redovisar, främst Trafiklivräntefonden.

Riksgäldskontorets värdepapper och andelar är pågående affärer med återköpsavtal (repor) i egna statspapper. Affärerna är bl.a. ett sätt att hantera tillfälliga likvida överskott och varierar därför mellan åren.

Pensionsmyndigheten redovisar värdepapper, främst i form av andelar i värdepappersfonder hos Kammarkollegiet, som hör till den frivilliga pensionsförsäkringen och Sjömanspensionsfonden.

Luftfartsverket redovisar kortfristiga placeringar i företagscertifikat som värdepapper och andelar.

Not 40
Kassa och bank

Miljoner kronor

	2015	2014
Exportkreditnämnden	515	821
Kronofogdemyndigheten	494	458
Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete	251	151
Karolinska institutet	176	109
Regeringskansliet	173	173
Länsstyrelsen i Västerbottens län	168	95
Länsstyrelsen i Norrbottens län	165	151
Försvarets materielverk	141	20
Universitets- och högskolerådet	140	102
Lunds universitet	102	77

Affärsverk		
Luftfartsverket	3 576	3 312
Svenska kraftnät	190	192
Sjöfartsverket	125	119
Övriga myndigheter	1 082	1 303
Summa	**7 298**	**7 083**

Exportkreditnämnden redovisar banktillgodohavanden i utländsk valuta till värdet av 417 miljoner kronor samt banktillgodohavanden i svenska kronor på 98 miljoner kronor.

Kronofogdemyndighetens belopp klienters bankmedel som Kronofogdemyndigheten ännu inte har redovisat mot inkomsttitel.

Not 41 Nettoförmögenheten

Miljoner kronor

	2015	2014
Uppskrivningskapital	58	59
Donationskapital	904	797
Resultatandelar i hel- och delägda företag	247 153	253 990
Balanserad kapitalförändring	-659 580	-605 247
Årets över-/underskott enligt resultaträkningen	-10 340	-67 415
Summa	**-421 804**	**-417 816**

Nettoförmögenheten är skillnaden mellan tillgångar och skulder. Eftersom statens skulder är större än tillgångarna är statens nettoförmögenhet negativ. Förändringen av nettoförmögenheten mellan två år samvarierar i huvudsak med statsskuldens förändring. Nettoförmögenheten påverkas i första hand av resultaträkningens underskott. Därutöver påverkas nettoförmögenheten av andra transaktioner som förändrar tillgångarnas eller skuldernas värde utan att de redovisas i resultaträkningen. Under 2015 minskade nettoförmögenheten med 4,0 miljarder kronor. Nedan redogörs för förändringar av poster som ingår i nettoförmögenheten. Vissa händelser som i sig inte innebär att nettoförmögenheten påverkas utgör ändå förklaringar till förändringar av ingående delposter.

Uppskrivningskapital
Uppskrivningskapitalet har minskat med 1 miljon kronor under året. Kapitalet minskar med avskrivningsbeloppen på uppvärderade anläggningar samt med omföring till balanserad kapitalförändring vid försäljning av tillgångar.

Donationskapital
Donationskapitalet har ökat med 107 miljoner kronor under året. Ökningen beror till största delen på donationer av konst och likvida medel till Moderna museet och Nationalmuseet.

Resultatandelar i dotterbolag
Kammarkollegiet svarar för merparten av posten. Andelsvärdet är vid årets beräkning till största delen baserat på bolagens egna kapital enligt årsbokslut. Minskningen på 6,8 miljarder kronor under året består av föregående års resultatandelar (12 miljarder kronor), utdelningar beslutade under 2015 (-22 miljarder kronor), samt övriga förändringar av eget kapital i dotterbolagen (2,7 miljarder kronor). Den del av Systembolaget AB:s resultat, motsvarande årets utdelning, och som redovisas som skatteintäkt förs om från balanserad kapitalförändring till resultatandel påföljande år (0,3 miljarder kronor). Likvidering av företag och justeringar har medfört en ökning med 0,1 miljarder kronor.

Vattenfall AB redovisar en ökning av det egna kapitalet vid sidan av resultatet. Förändringen uppgår till 5,4 miljarder kronor och består till största delen av positiva effekter av kassaflödessäkringar (6,0 miljarder kronor), omvärderingar relaterade till pensionskulden (2,7 miljarder kronor) och skatten på dessa poster (-2,4 miljarder kronor). Dessutom påverkar en tilläggsköpeskilling för tidigare förvärv av aktier (-0,9 miljarder kronor).

Postnords direkta ökning av andelen eget kapital uppgår till 0,5 miljarder kronor och består till största delen av omvärdering av pensionskulden (0,8 miljarder kronor), omräkningsdifferenser (-0,2 miljarder kronor) och skatt (-0,1 miljarder kronor).

Nordiska investeringsbankens redovisningsvaluta Euro försvagades gentemot svenska kronor, vilket medförde en minskning av andelen eget kapital med 0,4 miljarder kronor.

TeliaSonera AB rapporterar en direkt minskning av eget kapital med 3,4 miljarder kronor avseende främst valutakursdifferenser (-3,9 miljarder kronor), omvärdering av pensionsskuld (1,4 miljarder kronor),

kassaflödessäkringar (0,2 miljarder kronor), transaktioner i eget kapital i intressebolag (-0,4 miljarder kronor), förvärv av minoritetintressen (-0,1 miljarder kronor) och skatter (-0,5 miljarder kronor).

LKAB ökade eget kapital med främst kassaflödessäkringar (0,4 miljarder kronor) minskat med reserv för verkligt värde för finansiella tillgångar (-0,3 miljarder kronor).

Balanserad kapitalförändring

Den balanserade kapitalförändringen minskade med 54 miljarder kronor under året. Den del av föregående års underskott som ej är hänförligt till resultatandelar har minskat kapitalförändringen med 79 miljarder kronor.

Utdelningar från dotterbolag enligt föregående stycke ökar denna delpost med motsvarande belopp dvs. 22 miljarder kronor.

Systembolaget AB:s resultat förs till en del som skatteintäkt, vilket påföljande år omförs till resultatandel från kapitalförändring (-0,3 miljarder kronor).

Likvidering av företag och justeringar har medfört en minskning med 0,1 miljarder kronor.

EKN rapporterar en skuld för över förväntansriktig premieandel, vilken kommer att redovisas på inkomsttitel följande år. Skulden är till staten och skuldens förändring (-0,1 miljarder kronor) redovisas därför som en direkt minskning av balanserad kapitalförändring.

Skilda principer vid värdering av inomstatliga värdepapper medför en utjämningspost på 3,1 miljarder kronor som redovisas som balanserad kapitalförändring.

Eliminering av inomstatliga ensidiga periodiseringar samt diverse fordringar och skulder medför ett saldo på 0,4 miljarder kronor som ökar nettoförmögenheten.

Riksgäldskontorets konton för hantering av TV-avgiften, rundradiokontot m.fl., rapporteras som en del av statsverket, vilket innebär en minskning av nettoförmögenheten med 0,2 miljarder kronor.

Saldot vid avräkning av inomstatliga betalningar avseende anslag och inkomsttitlar uppgick vid årsskiftet till 0,1 miljarder kronor och redovisas som en ökning av nettoförmögenheten.

Summan av statens interna fordringar och skulder avseende moms minskar nettoförmögenheten med 32 miljoner kronor.

Nettoförmögenhetens förändring

	Uppskrivnings-kapital	Donations-kapital	Resultat- andelar i hel och delägda företag	Balanserad kapital-förändring	Årets över-/underskott	Summa
Utgående balans 2014	**59**	**797**	**253 990**	**-600 187**	**-67 772**	**-413 113**
Marknadsvärdering av värdepapper				-4 737	-24	-4 761
Periodisering av garantiavgifter och garantiåtaganden, Riksgäldskontoret					58	58
Pensionsmyndighetens redovisning av premiepensionssystemet				-323	323	0
Ingående balans 2015	**59**	**797**	**253 990**	**-605 247**	**-67 415**	**-417 816**
Föreg. års kapitalförändring	-1		11 571	-78 985	67 415	0
Utdelning från hel- och delägda företag			-21 681	21 681		0
Förändring av eget kapital hos hel- och delägda företag			2 708			2 708
Omföring av resultatandel från Systembolaget redovisad som skatteintäkt			287	-287		0
Försäljning, likvidering och justering av innehav i hel- och delägda företag			111	-111		0
Utjämningspost vid eliminering av statspapper				3 081		3 081
Saldo vid eliminering av ensidiga inomstatliga periodavgränsningsposter samt diverse fordringar och skulder				425		425
Nettovärdet av tillgångar och skulder övertagna från Affärsverket SJ, Riksgäldskontoret				191		191
Rundradiokonto m.m., Riksgäldskontoret				-170		-170
Exportkreditnämndens förändrade skuld för över förväntansriktig premieandel				-133		-133
Saldo inomstatlig betalningsavräkning				55		55
Eliminering av inomstatliga balansposter avseende moms				-32		-32
Övriga förändringar		107	167	-48		226
Årets över-/underskott					-10 340	-10 340
Summa årets förändring	-1	107	-6 837	-54 333	57 075	-3 988
Utgående balans	**58**	**904**	**247 153**	**-659 580**	**-10 340**	**-421 804**

Ovanstående tabell visar de poster som lett fram till nettoförmögenhetens förändring. Se även avsnitt 3.2.1 Nettoförmögenheten.

I tabellen nedan redovisas en beräkning av skillnaderna mellan balansräkningens nettoförmögenhet för 2014 och 2013 jämfört med statens nettoförmögenhet beräknad i anslutning till nationalräkenskapernas principer. Nationalräkenskapernas (NR) beräkningar finns inte framställda för 2015 och jämförelsen görs därför för 2014.

Miljarder kronor

	2014	2013
Statens nettoförmögenhet enligt årsredovisningen för staten	**-418**	**-346**
Avgående poster ur Nettoförmögenheten		
Affärsverkens anläggningstillgångar	-24	-20
Fordringar och skulder hos andra myndigheter än Riksgäldskontoret, Centrala studiestödsnämnden m.fl.	182	159
Värdejusteringar, Centrala studiestödsnämnden och Exportkreditnämnden	28	32
Tillkommande poster i Statens förmögenhet enligt NR-principer		
Uppvärdering av aktier till marknadsvärde	104	167
Pålägg av moms och indexuppräkning till aktuell prisnivå av anläggningstillgångar/förbrukningsinventarier samt utökad aktivering av forskning och utveckling	648	644
Periodiserade skattefordringar	124	111
Omvärdering av statsskuld och övriga finansiella poster till marknadsvärde	-68	-29
Riksbankens egna kapital utöver grundfond	108	81
Löneskatt på kommunsektorns pensionsskuld	95	97
Värdepapper hos Norrlandsfonden, Riksbankens jubileumsfond, Allmänna arvsfonden m.fl.	46	30
Övrigt	*30*	*18*
Statens nettoförmögenhet enligt NR-principer	**855**	**944**

Enligt beräkningen i 2016 års ekonomiska vårproposition som görs i anslutning till NR, uppgick statens konsoliderade nettoförmögenhet till ca 760 miljarder kronor eller 19,4 procent av BNP. Skillnaden mellan balansräkningens nettoförmögenhet vid utgången av 2014 på -418 miljarder kronor och den beräkningen i 2016 års ekonomiska vårproposition på 760 miljarder kronor innebär att NR-beräkningen visar en positiv nettoförmögenhet som är 1 178 miljarder kronor högre än vad som redovisas i balansräkningen.

Skillnaderna beror dels på olika värderingsprinciper, dels på olika avgränsning av staten. Den enskilt största skillnaden beror på att fasta realtillgångar i NR värderas till åter-anskaffningsvärdet, dvs. restvärdet efter avskrivningar räknas upp med prisindex samt med moms medan fasta realtillgångars värdering i balansräkningen utgår från ursprungligt anskaffningsvärde. Detta står för 51 procent av skillnaden i förmögenheten. En annan stor del beror på att NR använder marknadsprisvärdering där sådan finns tillgänglig, t.ex. för aktieinnehav och för skulder i form av bl.a. statsobligationer. I fråga om avgränsning ingår Riksbanken som kapitalandel i NR och inte endast med grundfonden. Skattefordringar hos NR inkluderar obetalda skatter vid årsskiftet medan balansräkningen tar upp en periodavgränsningspost motsvarande den ackumulerade periodiseringen av skatteintäkterna. Dessutom finns andra mindre skillnader. För tillgångar och skulder i övrigt tas främst vissa stora myndigheter med omfattande finansiell verksamhet med i NR. Fordringar och skulder av löpande karaktär i övrigt är till största delen inte med i NR. Utöver ovanstående tillkommer statens fordran på kommunsektorn som NR tar upp för att balansera den särskilda löneskatt som ingår i kommunernas pensionsskuld. Statens nettoförmögenhet inklusive kommunsektorns löneskatt uppgår därmed, utifrån beräkningarna i 2016 års ekonomiska vårproposition, till 855 miljarder kronor eller 1 273 miljarder kronor högre än vad som redovisas i balansräkningen.

Not 42
Fonder

Miljoner kronor

	2015	2014
Kärnavfallsfonden	59 284	57 900
Stabilitetsfonden (Riksgäldskontoret)	56 406	53 055
Insättningsgarantifonden (Riksgäldskontoret)	34 409	33 201
Trafiklivräntefonden (Försäkringskassan)	998	1 002
Batterifonden (Naturvårdsverket)	441	510
Kammarkollegiet, försäkringsverksamheten m.m.	510	452

Bygdemedel m.m. (länsstyrelser)	415	316
Försäkringskassans övriga fonder	272	279
Övriga	309	289
Total summa	**153 044**	**147 004**

Som fonder i staten redovisas medel som är reserverade för särskilda ändamål, men där det reserverade beloppet inte beror direkt på en fastställd skuld eller en försäkringstekniskt beräknad risk. De viktigaste förändringarna i fondkapitalet beskrivs i not 5 Avsättning till/upplösning av fonder.

Kärnavfallsfonden redovisas av myndigheten Kärnavfallsfonden och förvaltas av Kammarkollegiet. Fonden består av avgifter från kärnkraftsföretagen, baserade på produktionen av elektrisk kraft. Avgifterna ska täcka alla kostnader nu och i framtiden för hantering och slutförvaring av använt kärnbränsle och annat avfall. Kärnavfallsfonden har ökat kraftigt under ett antal år och har även ökat under 2015. Fondmedlen är placerade i s.k. säkerställda obligationer utgivna av bostadsfinansierings institut, i statspapper och på konto i Riksgäldskontoret. Vid utgången av 2015 utgörs ca 50 procent av tillgångarnas bokförda värde av säkerställda obligationer.

Stabilitetsfonden inrättades enligt riksdagens beslut i samband med finanskrisen under hösten 2008 för att finansiera framtida stödåtgärder. Den förvaltas av Riksgäldskontoret. Inledningsvis tillfördes 15 miljarder kronor genom särskilt anslag på statens budget. Avsikten är att fonden genom de inbetalda stabilitetsavgifterna och bankgarantiavgifterna från banker och andra institut med avkastning, ska öka så att den inom 15 år uppgår till motsvarande 2,5 procent av BNP. Under året ökade fondens behållning med 3,4 miljarder kronor (jfr not 5).

Riksgäldskontoret förvaltar även Insättningsgarantifonden som har byggts upp av avgifter från institut som omfattas av garantin. Avgiftens storlek bygger på institutens kapitaltäckningsgrad och används till att bygga upp en fond för att kunna betala ut ersättning till kunder i omfattade kreditinstitut eller värdepappersbolag som går i konkurs. Insättningsgarantin gäller för såväl privatpersoner som företag och andra juridiska personer. Insättningsgarantimedlen är placerade i statspapper och till mindre del på konto i Riksgäldskontoret. Insättningsgarantifonden ökade med 1,2 miljarder kronor under året.

Försäkringskassan redovisar ett antal fonder som förvaltas av Kammarkollegiet och från vilka bl.a. vissa livräntor enligt äldre bestämmelser betalas ut. Den största är Trafiklivräntefonden och utöver den finns bl.a. Frivilliga yrkesskadefonden och Affärsverksfonden.

Batterifonden redovisas av Naturvårdsverket och används för bl.a. omhändertagande av miljöfarliga batterier.

Kammarkollegiets fonder avser kollegiets försäkringsverksamhet, men även bl.a. Viltvårdsfonden, Kulturfonden för Sverige och Finland samt Författarfonden.

Länsstyrelserna redovisar s.k. bygdemedel (vattenregleringsmedel) och älgvårdsfonder med den övervägande delen hos länsstyrelserna i Norrbottens och Västerbottens län.

Bland fonder som inte specificeras i tabellen finns främst medel från vattendomar m.m. hos Havs- och vattenmyndigheten och Brottsofferfonden.

Not 43
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser

Miljoner kronor

	2015	2014
Statens tjänstepensionsverk	218 574	212 284
Riksdagsförvaltningen	3 003	2 709
Försvarsmakten	187	242
Trafikverket	37	65
Polismyndigheten	36	61
Försvarets materielverk	26	32
Lunds universitet	26	26
Göteborgs universitet	25	22
Affärsverk		
Luftfartsverket	3 303	2 987
Sjöfartsverket	1 767	1 833
Svenska kraftnät	512	469
Övriga myndigheter	375	414
Summa	**227 871**	**221 144**

Statens pensionsåtagande vid SPV

Statens tjänstepensionsverk (SPV) ansvarar och gör avsättningar för de förmånsbestämda tjänstepensionerna och de övriga avtalsförsäkringar som myndigheterna har betalat premier för, vilket utgör merparten av statens pensionsåtagande. Undantag från denna ordning är de myndigheter som gör egna avsättningar för pensioner, främst affärsverken och Riksdagsförvaltningen. Skulden för de förmånsbestämda tjänstepensionerna som SPV redovisar ökade med 6,3 miljarder kronor jämfört med 2014 då den ökade med 6,6 miljarder kronor. Skulden har beräknats med motsvarande ränteantaganden som de som tillämpats i årsredovisningen för staten de närmast föregående åren (se redovisningsprinciper och tilläggsupplysningar) och det innebär att den är 3,1 miljarder kronor lägre än den skuld som SPV redovisar i sin årsredovisning.

I nedanstående tabell framgår förändringens viktigaste delposter enligt en skuldanalys som SPV gjort.

Förklaring till förändring av den försäkringstekniska avsättningen i SPV:s tjänstepensionsverksamhet

Miljoner kronor

	2015	2014
Ingående skuld	211 793	205 149
Justering av ingående skuld	-54	-61
Ändrade beräkningsgrunder, bruttoränta	5 985	5 692
Ändrade beräkningsgrunder, övrigt		294
Nyintjänande	7 064	6 140
Utbetald pension	-9 342	-9 117
Basbeloppsindexering	470	-455
Grundränta, brutto	1 951	2 319
Grundränta, frigjorda omkostnader	-218	-212
Antaganden om livslängd	55	147
Nya och tillfälliga sjukpensioner	112	113
Nyavsättning premiebefrielse	149	68
Nyavsättning icke aktuell, temporär efterlevandepension	234	245
Avveckling riskförmåner	4	-32
Nya pensionsersättningar och särskilda pensionsersättningar	48	30
Förändring av antastbar förmån	-74	-41
Nya temporära efterlevandepensioner	72	110
Utbetalning, frigjorda omkostnader	-74	-73
Aktualisering	-107	-78
Övrigt	50	1 555
Summa utgående skuld[1]	**218 118**	**211 793**

[1] Till detta kommer tjänstegruppliv- och personskadeersättningar med 456 miljoner kronor (491 miljoner kronor föregående år) vilket förklarar avvikelsen i belopp i not 43.

Ändrade beräkningsgrunder visar den skuldeffekt som uppstår när de försäkringstekniska beräkningsgrunderna ändras. I årsredovisningen för staten 2014 tillämpades grundräntan 1,1 procent och för 2015 har den sänkts till 0,9 procent enligt den princip som innebär att en sänkning av räntan i beräkningsgrunderna tillåts slå igenom med högst 0,2 procentenheter.

Nyintjänande består av den skuldförändring som beror på att de aktiva har tjänat in ytterligare rätt till ålderspension och kompletterande efterlevandepension/familjepension under året.

Utbetald pension motsvarar den skuld minskning som utbetalningarna medfört. Posten är en beräkning utifrån tillgängliga data och det kan finnas avvikelser mellan postens värde och bokförda betalningar exempelvis när retroaktiva utbetalningar gjorts.

Basbeloppsindexering avser omräkning med förändringen av prisbasbeloppet som görs av pensioner som betalas ut och av fribrev. Mellan 2014 och 2015 höjdes prisbasbeloppet med 0,23 procent vilket gav en ökning av skulden med 470 miljoner kronor.

Grundränta visar den uppräkning av skulden som enligt de försäkringstekniska riktlinjerna ska göras med antagen ränta, som under 2015 var 0,9 procent.

I Övrigt ingår effekter som uppstår i skulden när förmånsbelopp förändras under perioden till exempel på grund av samordning. Under 2015 ökade inkomstpensionen med 0,9 procent vilket har lett till lägre pensionsbelopp och lägre skulder för bruttosamordnad tjänstepension.

Övriga avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser

Riksdagsförvaltningen tar upp avsättning för pensioner och inkomstgarantier till tidigare och nuvarande ledamöter. Av det totala beloppet avsåg 532 miljoner kronor inkomstgarantier. Ca 70 procent av den totala pensionsavsättningen avser avgångna ledamöter, medan återstoden avser aktiva ledamöter.

Pensionsskulderna för Riksdagsförvaltningen och för Luftfartsverket, Sjöfartsverket och affärsverket Svenska kraftnät har räknats om enligt den princip som tillämpas för förändring av grundräntan i årsredovisningen för staten (se redovisningsprinciper och tilläggsupplysningar). Omräkningen innebär att sammantaget är tjänstepensionsskulderna för Riksdagsförvaltningen och affärsverken upptagna till 1 672 miljoner kronor lägre i årsredovisningen för staten än i deras respektive årsredovisningar.

Not 44
Övriga avsättningar

Miljoner kronor

	2015	2014
Exportkreditnämnden	10 091	5 618
Trafikverket	1 491	1 172
Riksgäldskontoret	766	850
Försvarsmakten	445	530
Pensionsmyndigheten, frivillig pensionsförsäkring	413	448
Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete	397	355
Polismyndigheten	152	122
Kriminalvården	61	99
Boverket, bostadskreditgarantier	82	89
Regeringskansliet	49	142
Affärsverk		
Luftfartsverket	93	165
Sjöfartsverket	18	56
Svenska kraftnät	0	0
Övriga myndigheter	1 050	895
Summa	**15 108**	**10 541**

Balansposten Övriga avsättningar består till största delen av EKN:s avsättningar för risker i garantiengagemang. Reserveringar har gjorts för förväntad förlustrisk i affärerna. Reserveringen vid utgången av 2015 uppgick till 10 091 miljoner kronor, vilket är en ökning med 80 procent (netto med hänsyn till återförsäkrares andel uppgår avsättningen till 9 833 miljoner kronor). Reserveringen delas in i reservering för ej intjänade premier och kvardröjande risker, respektive reservering för skador. Reservering för ej intjänade premier och kvardröjande risker står för mer än 80 procent av den totala reserveringen. Den stora ökningen hänger samman med garantin för finansieringen av Brasiliens köp av Gripenplan från SAAB under året. Det var EKN:s största affär någonsin och garantin uppgick till drygt 50 miljarder kronor. Den ledde till att värdet av utestående garantier steg kraftigt från 174 till 214 miljarder kronor och till att reserveringen för förluster ökade. Koncentrationsrisken i EKN:s engagemang steg och under året nedgraderades dessutom Brasilien till en högre landriskklass.

Trafikverket redovisar avsättningar som främst gäller skadeståndskostnader med 838 miljoner kronor och miljöåtgärder med 569 miljoner kronor. Avsättningarna för miljöåtgärder ökade under året, medan avsättningarna för skadestånd i stort sett var oförändrade.

Riksgäldskontoret reserverar medel för framtida garantiförluster. Reserveringen gäller till största delen garantin för Öresundsbron.

Försvarsmaktens avsättning för framtida utgifter för omstrukturering enligt främst Försvarsbeslut 2004 har fortsatt att minska. Minskningen gäller främst den del av avsättningen som rör avveckling av materiel. Den kvarstående avsättningen på 445 miljoner kronor avser till ca en tredjedel avsättningar för sanering, en tredjedel kompetensväxling och kompetensutveckling och en tredjedel övrigt med avveckling av materiel samt rättstvister m.m.

Pensionsmyndigheten har en avsättning för frivillig pensionsförsäkring som är en verksamhet enligt äldre lagstiftning. Nyteckning till försäkringen upphörde i början av 1980-talet och avsättningen minskar successivt, eftersom inga premier inbetalas, med skillnaden mellan kapitalavkastning och pensionsutbetalningar. Av avsättningen på 413 miljoner kronor, utgör 23 miljoner kronor konsolideringsfond.

Avsättningar för risker i engagemang hos Styrelsen för internationellt utvecklings samarbete (Sida) gäller garantier som EKN administrerar för Sidas räkning för s.k. U-krediter och fristående garantier. Till följd av nya regler har inga nya utfästelser för U-krediter utfärdats under ett antal år. Engagemanget som rör U-krediter uppgick vid årsskiftet till 1 043 miljoner kronor, vilket är i det närmaste oförändrat. Engagemanget i fristående krediter ökade under året, från 2 438 till 2 690 miljoner kronor. Avsättningen för förväntade förluster

inom U-kreditsystemet minskade från 82 till 76 miljoner kronor. Avsättningen för förluster på fristående garantier ökade däremot från 263 miljoner kronor till 315 miljoner kronor beroende på ökade åtaganden. Avsättningen hos Sida innehåller även en mindre del som gäller uppsagda lokaler och uppsagd personal.

Not 45
Statsskulden

Lån i svenska kronor
Miljoner kronor

	2015	2014
Nominella statsobligationer	602 746	591 814
Statsskuldväxlar	141 337	88 140
Likviditetsförvaltningsinstrument	56 480	60 266
Säkerheter i svenska kronor	11 402	20 805
Privatmarknadslån	18 541	36 278
Valutaderivat	-21 152	-28 406
Real skuld i svenska kronor	183 270	203 158
Summa	992 623	972 056
Eliminering, myndigheters innehav av statspapper	-51 122	-47 678
Summa	**941 501**	**924 378**

I Riksgäldskontorets definition av den svenska statsskulden ingår de låneinstrument som Riksgäldskontoret använder, och har använt sig av, i sin finansiering av statens lånebehov (se Redovisningsprinciper och tilläggsupplysningar). Lån i svenska kronor redovisas till nominellt slutvärde, dvs. de marknadsvärderas inte med hänsyn till förändringar i marknadsräntorna.

I årsredovisningen för staten används Riksgäldskontorets definition av statsskulden minskad med elimineringar av de statliga myndigheternas innehav av statliga obligationer.

Det är endast ett fåtal myndigheter som har statsobligationer. Kärnavfallsfondens innehav var vid årsskiftet 21,3 miljarder kronor och Riksgäldskontorets innehav för Insättningsgarantifonden var 29,7 miljarder kronor.

Lån i utländsk valuta
Miljoner kronor

	2015	2014
Obligationer m.m. i utländsk valuta	379 302	385 841
Säkerheter i utländsk valuta	9 746	13 300
Valutaderivat	21 743	23 117
Summa	**410 791**	**422 258**

Lån i utländsk valuta upptas i balansräkningen till sitt aktuella värde, dvs. de räknas om till de valutakurser som gällde på bokslutsdagen. De redovisade lånen i utländsk valuta minskade med 11,5 miljarder kronor.

Statsskulden totalt
Miljoner kronor

	2015	2014
Lån i svenska kronor	941 501	924 378
Lån i utländsk valuta	410 791	422 258
Summa	**1 352 292**	**1 346 636**

Statsskulden har totalt ökat med 5,7 miljarder kronor jämfört med 2014. Statens bugetsaldo för 2015 var -32,6 miljarder kronor, vilket medfört ett ökat lånebehov. Statsskuldväxlar svarar för den största förändringen, med en ökning på 53 miljarder kronor.

Not 46
Långfristiga skulder

Miljoner kronor

	2015	2014
Trafikverket	2 650	2 679
Riksgäldskontoret	275	373
Affärsverk		
Luftfartsverket	422	-
Övriga	2	8
Total summa	**3 349**	**3 060**

Långfristiga skulder vid sidan av statsskulden förekommer endast hos ett litet antal statliga myndigheter, förutom de lån i Riksgäldskontoret som är interna i staten och därför elimineras i årsredovisningen för staten.

Trafikverket redovisar betalningsutfästelse till Svensk-Danska Broförbindelsen SVEDAB AB

med 2 518 miljoner kronor samt därutöver innehållna garantibelopp och skulder avseende finansiell leasing.

Riksgäldskontoret redovisar skulder knutna till tillgångar som övertogs från affärsverket Statens järnvägar i samband med att affärsverket upphörde.

Luftfartsverket har en långfristig skuld till den europeiska organisationen Eurocontrol, som arbetar med flygtrafikledning och flyg säkerhetsfrågor.

Not 47
Leverantörsskulder

Miljoner kronor

	2015	2014
Trafikverket	6 731	6 105
Försvarets materielverk	2 317	2 231
Försvarsmakten	1 091	835
Polismyndigheten	738	397
Kriminalvården	704	282
Migrationsverket	547	320
Försäkringskassan	376	461
Statens fastighetsverk	339	189
Domstolsverket	327	167
Arbetsförmedlingen	310	317
Fortifikationsverket	301	384
Karolinska institutet	262	293
Göteborgs universitet	208	191
Myndigheten för samhällsskydd och beredskap	202	253
Lunds universitet	177	183
Skatteverket	165	216
Umeå universitet	163	137
Regeringskansliet	148	153
Uppsala universitet	136	150
Tullverket	133	95
Transportstyrelsen	125	187
Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut	119	110
Luleå tekniska universitet	107	59
Stockholms universitet	105	109
Affärsverk		
Svenska kraftnät	435	625
Sjöfartsverket	119	94
Luftfartsverket	163	146
Övriga myndigheter	2 587	2 867
Summa	**19 135**	**17 556**

Leverantörsskulder är skulder som uppkommer vid köp av varor och tjänster. Posten varierar mycket på grund av skuldernas kortfristiga karaktär.

Not 48
Övriga kortfristiga skulder

Miljoner kronor

	2015	2014
Riksgäldskontoret		
Repor Insättningsgarantifonden	26 727	28 255
Skuld till premiepensionssystemet	10 073	10 916
EU-avgifter	11 673	3 663
Affärsdagsredovisning	33 558	3 887
Övrigt, Riksgäldskontoret	44	934
Summa Riksgäldskontoret	82 075	47 655
Skatteverket		
Kontoöverskott, skattekonto	42 868	25 511
Övrigt, Skatteverket	92	89
Summa Skatteverket	42 960	25 600
Kärnavfallsfonden, repor	28 697	33 765
Pensionsmyndigheten	5 659	9
Försäkringskassan	3 264	8 594
Trafikverket	2 215	2 247
E-hälsomyndigheten	1 710	1 560
Exportkreditnämnden	512	354
Statens tjänstepensionsverk	397	391
Polismyndigheten	340	330
Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete	241	101
Försvarsmakten	220	200
Affärsverk		
Svenska kraftnät	5 961	4 096
Luftfartsverket	85	92
Sjöfartsverket	25	25
Övriga myndigheter	3 041	2 767
Summa	**177 402**	**127 786**

Övriga skulder ökade med 50 miljarder kronor till 177 miljarder kronor.

Ökningen beror i första hand på att effekten av Riksgäldskontorets affärsdagsredovisning ökade från 3,9 till 33,6 miljarder kronor. Vid affärsdagsredovisning uppstår en skuld när ett avtal om köp av värdepapper ingås, som sedan nollställs några dagar senare när betalningen görs. Det är normalt att det är stora fluktuationer i effekten av affärsdagsredovisningen. Motsvarande effekt förekommer på fordringssidan i samband med försäljning av värdepapper, se not 35.

Insättningsgarantifonden förvaltas av Kammarkollegiet på uppdrag av Riksgäldskontoret. I Insättningsgarantifonden ingår placeringar i repor, vilka p.g.a. förändrad placeringspolicy får placeras över årsskiftet. Tillgångssidan av dessa repor redovisas under Övriga kortfristiga fordringar, se not 35.

Riksgäldskontorets skuld till premiepensionssystemet består huvudsakligen av inbetalda ålderspensionsavgifter som övergångsvis har placerats på konto i Riksgäldskontoret för finansiering av framtida pensioner.

Medel för EU-avgiften består av medel som har satts in på EU-kommissionens konto i Riksgäldskontoret, men som ännu inte har rekvirerats av kommissionen och betalats från statens centralkonto i Riksbanken. Beloppet varierar över tid beroende på EU-kommissionens aktuella likviditetsbehov. Av ökningen 2015 beror största delen på att Sverige betalade in avgifter avseende 2016 under 2015, se not 36.

En del av Skatteverkets skuld för kontoöverskott på skattekonto utgörs av skattebetalares kompletteringsinbetalningar för att täcka den slutliga skatten, vilken avräknas först 2016. En annan del utgörs av oreglerade skulder avseende överskjutande ingående mervärdesskatt eller andra återbetalningar som inte hunnit göras per balansdagen.

Kärnavfallsfonden får enligt fastställd placeringspolicy delta i marknaden med återköpstransaktioner, s.k. repor, för statsskuldväxlar och obligationer (inkl. realräntebligationer). Tillgångssidan av dessa repor redovisas under Övriga kortfristiga fordringar, se not 35.

Pensionsmyndigheten har från och med 2015 tagit över ansvaret för redovisning av källskatten för pensionsförmåner från Försäkringskassan och redovisar därför en skuld för innehållen skatt. De kvarvarande skulderna hos Försäkringskassan består av skatt på sjukpenning, sjuk- och aktivitetsersättning, föräldrapenning m.fl. skattepliktiga socialförsäkringsförmåner.

I Trafikverkets övriga kortfristiga skulder ingår i huvudsak förskotteringar av väg-och järnvägsinvesteringar med 1 614 miljoner kronor och innehållna garantibelopp med 464 miljoner kronor.

E-hälsomyndighetens övriga kortfristiga skulder består främst av en skuld till apoteksaktörer avseende den läkemedelsförmån som e-hälsomyndigheten har i uppdrag att förmedla till apoteksaktörer.

Svenska kraftnäts övriga skulder består främst av bidrag från markägare, investeringsbidrag från intressenter och skuldförda kapacitetsavgifter. Ökningen med 1 865 miljoner kronor beror främst på en ökning av aktiverade investeringsbidrag och kapacitetsavgifter.

Not 49
Depositioner

Miljoner kronor

	2015	2014
Kronofogdemyndigheten	800	782
Länsstyrelsen i Stockholms län	121	232
Länsstyrelser, övriga	182	146
Tullverket	107	88
Övriga myndigheter	31	38
Summa	**1 241**	**1 286**

Depositioner består bl.a. av indrivna medel hos Kronofogdemyndigheten och av hyror som privatpersoner deponerat hos länsstyrelserna i samband med tvist med fastighetsägare. Tullverkets depositioner utgörs i huvudsak av ställda säkerheter för kredittillstånd för tullärenden samt av liknande kontanta säkerheter i uppbördsverksamheten.

Not 50
Förskott från uppdragsgivare och kunder

Miljoner kronor

	2015	2014
Sveriges lantbruksuniversitet	30	0
Kemikalieinspektionen	21	18
Högskolan i Gävle	18	5

Patent- och registreringsverket	17	19
Lantmäteriet	15	18
Bolagsverket	13	12
Affärsverk		
Svenska kraftnät	37	46
Övriga myndigheter	11	7
Summa	**162**	**125**

Uppdragsgivare och kunder lämnar medel till myndigheter i förskott för finansiering av större projekt, t.ex. infrastrukturprojekt och forsknings- och utvecklingsprojekt. Dessa projekt pågår under en längre tid och arbetet är ännu inte avslutat eller projektet slutavräknat. Myndigheterna redovisar medlen som förskott från uppdragsgivare och kunder.

Svenska kraftnäts förskott består av avtal med kunder inom optoverksamheten, dvs. infrastruktur för tele- och datakommunikation. Avtalstiden varierar mellan 15 och 25 år. Svenska kraftnät redovisar intäkten i takt med att tjänsten tillhandahålls.

Not 51
Upplupna kostnader

Miljoner kronor

	2015	2014
Riksgäldskontoret	11 716	12 106
Migrationsverket	7 577	4 164
Trafikverket	2 091	2 073
Försvarsmakten	1 141	1 268
Polismyndigheten	976	944
Försäkringskassan	834	1 082
Arbetsförmedlingen	675	668
Försvarets materielverk	464	916
Lantmäteriet	457	408
Skatteverket	363	356
Kriminalvården	309	286
Transportstyrelsen	275	238
Göteborgs universitet	258	239
Statens jordbruksverk	255	374
Regeringskansliet	214	226
Domstolsverket	198	185
Lunds universitet	197	184
Uppsala universitet	170	158
Sveriges lantbruksuniversitet	152	164
Kammarkollegiet	147	229
Stockholms universitet	147	137
Umeå universitet	129	119
Affärsverk		
Svenska kraftnät	298	592
Luftfartsverket	96	131
Sjöfartsverket	125	127
Övriga myndigheter	2 882	2 198
Summa:	**32 146**	**29 573**

Upplupna kostnader redovisas för tjänster som utförts under redovisningsperioden och för varor som leverats men faktureras eller betalas först under nästkommande räkenskapsår. Upplupna kostnader består även av semester- och löneskulder, konsult- och revisionsarvoden m.m. som redovisas av de flesta myndigheter.

Riksgäldskontorets upplupna kostnader är räntekostnader för upplåning i svenska kronor och utländsk valuta samt skuldskötselinstrument som kostnadsförts men ännu inte betalats ut.

Migrationsverket redovisar en ökning av upplupna kostnader med 3 413 miljoner kronor. De största ökningarna avser upplupna kostnader för placering av barn med 1 168 miljoner kronor, ersättning för ensamkommande barn med 607 miljoner kronor, sjuk- och hälsovård med 495 miljoner kronor samt upplupna kostnader för hyror och tolkersättningar med 430 miljoner kronor.

Trafikverkets största poster under upplupna kostnader gäller investeringar i vägar och järnvägar med 725 miljoner kronor och för drift och underhåll av vägar och järnvägar med 406 miljoner kronor. Andra stora poster är upplupna kostnader för markinlösen på 572 miljoner kronor och upplupna utgiftsräntor på 182 miljoner kronor.

Försäkringskassan redovisar bl.a. upplupna kostnader för vård inom EU, tandvård och andra försäkringskostnader på 455 miljoner kronor. Posten har minskat med 255 miljoner kronor, vilket till största delen förklaras av att vissa länder när det gäller EU-vård har övergått till att fakturera faktiska kostnader i stället för schablonbelopp.

Svenska kraftnät redovisar bl.a. upplupna kostnader för balanskraft med 109 miljoner kronor vilket är en minskning med 260 miljoner kronor då fakturering avseende december tidigarelagts jämfört med föregående år.

Not 52
Oförbrukade bidrag

Miljoner kronor

	2015	2014
Karolinska institutet	1 984	1 577
Lunds universitet	1 379	1 316
Göteborgs universitet	1 026	1 041
Uppsala universitet	752	790
Statens jordbruksverk	377	539
Kungl. Tekniska högskolan	326	318
Umeå universitet	304	300
Linköpings universitet	239	257
Stockholms universitet	226	214
Sveriges lantbruksuniversitet	226	232
Trafikverket	182	141
Kustbevakningen	166	171
Södertörns högskola	158	157
Örebro universitet	137	117
Migrationsverket	119	19
Linnéuniversitetet	107	116
Luleå tekniska universitet	106	115
Affärsverk		
Svenska kraftnät	1 262	1 018
Luftfartsverket	54	61
Sjöfartsverket	44	22
Övriga myndigheter	1 018	1 032
Summa	**10 189**	**9 551**

Som oförbrukade bidrag redovisas bidragsmedel som erhållits, men som ännu inte förbrukats för sitt ändamål.

Universitet och högskolor redovisar oförbrukade bidragsmedel främst för finansiering av olika forskningsprojekt. I det totala beloppet för oförbrukade bidrag ingår uppbundna medel för framtida avskrivningar för investeringar som finansierats med erhållna bidrag.

Oförbrukade bidrag hos Statens jordbruksverk är huvudsakligen förskott från EU:s landsbygdsfond på 319 miljoner kronor.

Svenska Kraftnät redovisar bidrag från markägare till investeringar, investeringsbidrag från intressenter och skuldförda kapacitetsavgifter.

Totalt oförbrukade bidrag

Miljoner kronor

	2015	2014
Universitet och högskolor	16 312	15 719
Inomstatligt	8 912	8 787
Utomstatligt	7 400	6 932
Länsstyrelser	*919*	*1 089*
Inomstatliga	781	985
Utomstatliga	138	104
Övriga	3 903	3 866
Inomstatliga	1 252	1 351
Utomstatliga	2 651	2 515
Totala inomstatliga	10 945	11 123
Totala utomstatliga	10 189	9 551
Summa	**21 134**	**20 674**

Oförbrukade inomstatliga bidrag elimineras i årsredovisningen för staten, men redovisas här som tilläggsinformation. Dessa bidrag har i de flesta fall redovisats mot anslag hos den givande myndigheten.

De totala oförbrukade bidragen ökade med 460 miljoner kronor. Det är framför allt utomstatliga oförbrukade bidrag som har ökat.

Högskolesektorn står för 81 procent av inomstatliga oförbrukade medel som vanligtvis är forskningsmedel, ofta från Vetenskapsrådet, andra forskningsråd eller myndigheter med uppgift att fördela sådana medel.

Lunds universitet redovisade högsta oförbrukade inomstatliga bidraget vid utgången av 2015. Beloppet uppgick till 2 157 miljoner kronor vilket var 24 procent av de totala inomstatliga oförbrukade bidragen för universitet och högskolor. Uppsala universitet redovisade 13 procent och Karolinska institutet 12 procent av det totala beloppet.

Inomstatliga bidrag hos länsstyrelserna avser vanligen medel från centrala myndigheter som ska förmedlas till olika regionala projekt.

Oförbrukade inomstatliga bidrag

Miljoner kronor

Förbrukningstakt inomstatliga oförbrukade bidrag	Totalt	Inom 3 månader	3 månader till ett år	1 år till 3 år	Mer än 3 år
Inomstatliga oförbrukade bidrag (med förbrukningstakt)	10 592	2 595	6 532	1 261	205
varav Universitet och högskolor	8 912	2 214	5 753	875	69
varav Länsstyrelser	781	160	375	214	32
varav Övriga	899	220	404	172	104
Övriga (utan förbrukningstakt)	353				
Totala inomstatliga oförbrukade bidrag	**10 945**				

Inomstatliga oförbrukade bidrag uppgick 2015 till totalt 10 945 miljoner kronor.

I tabellen nedan visas hur 97 procent av inomstatliga oförbrukade bidrag förväntas tas i anspråk inom angivna tidsintervaller. Redovisade belopp bygger på uppgifter som berörda myndigheter lämnat utifrån gjorda uppskattningar om förväntad förbrukningstakt.

Not 53
Övriga förutbetalda intäkter

Miljoner kronor

	2015	2014
Riksgäldskontoret	37 215	32 224
Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige	565	236
Karolinska institutet	260	228
Försvarets materielverk	204	261
Lunds universitet	149	164
Kammarkollegiet	148	152
Göteborgs universitet	113	96
Uppsala universitet	113	109
Trafikverket	99	86
Tillväxtverket	38	132
Statens fastighetsverk	75	59
Periodisering av skatter	-	8 794
Affärsverk		
Svenska kraftnät	30	22
Luftfartsverket	8	12
Sjöfartsverket	3	31
Övriga myndigheter	942	730
Summa	**39 962**	**43 337**

Övriga förutbetalda intäkter är inkomster för varor och tjänster som ännu inte har levererats eller utförts. Förutbetalda intäkter uppstår på grund av att varor och tjänster faktureras i förskott eller förskottsbetalas innan prestationer har utförts.

Överkurser uppstår när Riksgäldskontoret emitterar obligationer och marknadsvärdet är högre än det nominella värdet. Mellanskillnaden är överkurs och bokförs som förutbetald intäkt som periodiseras över lånets löptid.

Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige redovisar medel från EU:s socialfond och integrationsfonden.

Försvarets materielverks förutbetalda intäkter gäller i huvudsak pågående arbeten.

Periodisering av skatter är mellanskillnaden mellan de skatter som betalats in och de skatteintäkter som beräknas i samband med upprättande av årsredovisningen för staten. När en minskning av förutbetalda intäkter redovisas innebär det att de periodiserade intäkterna är högre än de betalda skatterna som Skatteverket m.fl. myndigheter redovisat.

Som Övriga förutbetalda intäkter hos andra myndigheter redovisas främst avgifts- eller uppdragsintäkter som betalats före årsskiftet, men som är hänförliga till kommande år.

Not 54
Garantiförbindelser

Miljoner kronor

	2015	2014
Garantier för vilka avsättning ej görs		
(alla hos Riksgäldskontoret)		
Insättningsgarantin och investerarskyddet	1 500 736	1 388 869
Kreditgarantier		
Bankgarantier	-	935
Garantier om tillförsel av kapital		
Garantikapital	121 217	121 513
Övriga garantier		
Garantier som ställts ut av andra myndigheter än Riksgäldskontoret	1 200	1 529
Summa garantiåtaganden som redovisas inom linjen	**1 623 153**	**1 512 846**

Riksgäldskontoret, Exportkreditnämnden, Sida och Boverket hanterar de statliga garantiåtagandena. Riksgäldskontoret beskriver garantiverksamheten närmare i särskilt underlag.

Garantiåtagandena delas upp i två delar: garantier där myndigheterna inte gör avsättning för förluster och garantier där myndigheterna gör avsättning för förluster. Inom linjen tas de garantier som myndigheterna inte gör någon avsättning för upp. Dessa beskrivs nedan.

Garantiförbindelser för insättningsgarantin redovisas per den 31 december 2014. För investerarskyddet saknas uppgift om storleken på de skyddade tillgångarna.

Insättningsgarantin skyddar insättningar på konto upp till ett belopp på 100 000 euro per person och institut, vilket vid årsskiftet motsvarade strax över 900 000 kronor. De garanterade insättningarna uppgick till 1 501 miljarder kronor den 31 december 2014, vilket var en ökning med 112 miljarder kronor.

Bankgarantierna är det garantiprogram som beslutades 2008 och som gav banker, bostadsinstitut och vissa kreditmarknadsbolag möjlighet att träffa avtal med staten om garantier för en del av sin upplåning. Programmet stängdes för nyteckning och utestående garantier har därför minskat successivt och avslutats under 2015.

Garantikapital är medlemsåtaganden i nio internationella finansieringsinstitut som består av inbetalt kapital och garantikapital. Garantikapitalet innebär att staten förbinder sig att under vissa omständigheter skjuta till ett bestämt kapitalbelopp till instituten. Åtagandet uppgår till 121 miljarder kronor.

Statens totala garantiåtaganden

Bland garantiförbindelser inom linjen finns inte de garantier med där förlustrisken har värderats och avsättning för förväntade förluster görs. Avsättningarna för förluster uppgick till sammanlagt drygt 11 miljarder kronor varav huvuddelen rör Exportkreditnämndens garantier. Avsättningarna kommenteras i viss mån i not 44, Övriga avsättningar.

I nedanstående tabell redovisas statens totala garantiåtaganden fördelat på de åtaganden för vilka avsättning inte görs och de åtaganden för vilka avsättning görs. Totalsumman för garantiåtaganden för 2015 och 2014 avviker från vad som redovisas i avsnitt 5, tabell 5.1, då åtaganden på 17 miljoner kronor i Luftfartsverkets årsredovisning inte redovisats som ett garantiåtagande utan som övriga ansvarsförbindelser.

Miljoner kronor

	2015	2014
Garantiåtaganden för vilka avsättning ej görs redovisade inom linjen (enligt ovan)	**1 623 153**	**1 512 846**
Garantier för vilka avsättning görs - redovisas ej inom linjen		
Garantier om tillförsel av kapital		
Grundfondsförbindelser, Riksgäldskontoret	405	405
Exportgarantier m.m.		
Exportgarantier, Exportkreditnämnden	214 134	174 245
U-kreditgarantier, Sida	985	964
Fristående krediter, Sida	2 463	2 050
Kreditgarantier		
Infrastruktur, Riksgäldskontoret	18 512	19 343
Bostadskrediter, Boverket	1 489	2 093
Internationella åtaganden, Riksgäldskontoret	6 200	6 734
Övrigt, Riksgäldskontoret	11	12

Övriga garantier		
Pensionsgarantier, Riksgäldskontoret	8 575	8 158
Summa garantiåtaganden för vilka avsättning görs	**252 774**	**214 004**
Total summa garantiåtaganden	**1 875 927**	**1 726 850**

Not 55
Övriga ansvarsförbindelser

Miljoner kronor

	2015	2014
Exportkreditnämnden	26 997	22 920
Riksgäldskontoret	14 029	9 680
Statens kulturråd	2 400	2 933
Statens tjänstepensionsverk	1 306	1 682
Kriminalvården	1 059	1 084
Södertörns högskola	985	1 025
Sveriges geologiska undersökning	300	300
Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete	291	388
Lunds universitet	216	216
Stockholms universitet	205	186
Totalförsvarets forskningsinstitut	164	162
Göteborgs universitet	114	111
Polismyndigheten	96	114
Karolinska institutet	84	59
Domstolsverket	73	73
Uppsala universitet	73	40
Affärsverk		
Sjöfartsverket	50	232
Luftfartsverket	19	17
Övriga myndigheter	288	226
Summa	**48 749**	**41 448**

Ansvarsförbindelser är förpliktelser som inte redovisas som skuld eller avsättning i balansräkningen på grund av att det inte är troligt att de kommer att regleras eller på grund av att deras storlek inte kan beräknas med tillräcklig tillförlitlighet. Det kan också vara möjliga förpliktelser, dvs. det är osäkert om det förekommer en förpliktelse eller inte. Som Övriga ansvarsförbindelser redovisas de ansvarsförbindelser som inte är garantiförbindelser.

Exportkreditnämnden (EKN) redovisar ansvarsförbindelser för bundna offerter i garantiverksamheten. Dessa är bindande för EKN då garantitagare träffat avtal med sina motparter. Ansvarsförbindelserna tas upp vid sidan av de garantiförbindelser som redovisas i not 54 och som avser utfärdade garantier.

Riksgäldskontorets ansvarsförbindelser är skuldbevis för utbetalningar från anslag till kapitalhöjning i internationella finansieringsinstitut.

Statens kulturråd redovisar ansvarsförbindelser för statliga utställningsgarantier. Vid utgången av 2015 fanns 24 utställda garantier.

Statens tjänstepensionsverk redovisar delar av utfästelserna för antastbara pensionsförmåner som ansvarsförbindelser.

Kriminalvården redovisar ansvarsförbindelser för hyrda lokaler, i beloppet ingår även projekteringsgarantier. Södertörns högskola, Lunds universitet, Stockholms universitet, Totalförsvarets forskningsinstitut, Göteborgs universitet, Uppsala universitet och Domstolsverket redovisar också ansvarsförbindelser för hyrda lokaler.

Sveriges geologiska undersökning har ansvarsförbindelser som rör sanering av förorenade områden.

Försvarsmakten har tagit upp avsättningar för bl.a. sanering av förorenade områden (se not 44 Övriga avsättningar). Utöver detta kommer Försvarsmakten efter 2022 att ha ytterligare utgifter för sådan sanering. Dessa utgifter är dock osäkra till både tidpunkt och belopp och har därför inte angivits med något belopp här.

Sjöfartsverkets post består av antastbara pensionsförpliktelser. Luftfartsverkets belopp är borgensåtagande till dotterföretag och pensionsåtaganden till dotter- och intresseföretag.

Trafikverket redovisar flera åtaganden som inte beräknats med belopp. Det innefattar ansvar för avhjälpande enligt 10 kap. Miljöbalken i vissa fall till följd av den flygplatsverksamhet som Luftfartsverket har bedrivit och den verksamhet som Trafikverket har bedrivit. Trafikverket redovisar även åtaganden för den av staten utställda miljögarantin i avtalet om bolagisering av Statens järnvägar. Trafikverket har för statens räkning förbundit sig att när så erfordras lämna villkorat aktieägartillskott till svensk-danska broförbindelsen för att bolagets egna kapital vid varje tillfälle ska uppgå till det registrerade aktiekapitalet. Slutligen finns en kapitaltäckningsgaranti till Arlandabanan Infrastructure AB som i första hand belastar Riksgäldskontorets garantireserv, men som under vissa förutsättningar kan belasta Trafikverket.

3.5.3 Noter till finansieringsanalysen

Not 56
Skatter

Miljoner kronor

	2015	2014
Enligt resultaträkningen	1 138 437	1 030 782
Tillkommer/avgår:		
Förändring av fordringar och skulder	-29 751	-9 168
Summa	**1 108 686**	**1 021 614**

Statens betalningar från skatter ökade med 87 miljarder kronor jämfört med föregående år och är 30 miljarder kronor lägre än skatteintäkter enligt resultaträkningen. Det beror på förändringar av fordringar och skulder i både skatter som redovisas av Skatteverket och periodiseringsposter vid redovisningen av skatteintäkter i årsredovisningen för staten. Vid periodiseringen av skatteintäkterna tas upplupna eller förutbetalda intäkter upp för de skatter som är hänförliga till året, men ännu inte betalats eller omvänt. Se vidare not 1 Skatteintäkter.

Not 57
Avgifter och andra ersättningar

Miljoner kronor

	2015	2014
Enligt resultaträkningen	51 043	52 226
Tillkommer: Utdelningar	19 521	12 708
Avgår: realisationsvinster	-427	-2 899
Summa	**70 136**	**62 035**

Statens betalningar från avgifter och andra ersättningar ökade med 8 miljarder kronor vilket huvudsakligen beror på ökade utdelningar från hel- och delägda företag.

I finansieringsanalysen tillkommer erhållna utdelningar i avsnittet för statens verksamhet eftersom hel- och delägda företag redovisas enligt den s.k. kapitalandelsmetoden och utdelningarna därmed inte redovisas i resultaträkningen. Statens utdelningar redovisas i allt väsentligt av Kammarkollegiet. 2014 minskade utdelningarna kraftigt och utdelningarna 2015 innebär en återhämtning närmare tidigare års nivå. De största utdelningarna 2015 erhölls från Akademiska hus AB med nära 6 miljarder kronor, TeliaSonera med 4,8 miljarder kronor och Specialfastigheter AB med 3 miljarder kronor.

Från avgifter och andra ersättningar enligt resultaträkningen avgår realisationsvinster eftersom dessa inte innebär några betalningar. Se vidare not 2 Intäkter av avgifter och andra ersättningar.

Not 58
Transfereringar

Miljoner kronor

	2015	2014
Enligt resultaträkningen	968 098	943 868
Avgår:		
Avsättningar till fonder	-6 040	-14 770
Nedskrivning och avskrivning av lån, CSN m.fl.	-1 053	-768
Förändring av fordringar och skulder	9 440	2 575
Summa	**970 445**	**930 905**

Utbetalningar av transfereringar ökade med 40 miljarder kronor vilket är mer än vad kostnader för transfereringar ökade enligt resultaträkningen. Det beror på att avsättningar till fonder och nedskrivningar av lån inte medför några betalningar. Det beror också på förändringar av fordringar och skulder i periodiseringsposter vid redovisningen av kostnader för transfereringar i årsredovisningen för staten.

Vid periodiseringen av kostnader för transfereringar tas upplupna eller förutbetalda kostnader upp för de transfereringar som är hänförliga till året, men ännu inte betalats eller omvänt. Justeringsposten för förändringar av fordringar och skulder är större än föregående år beroende på flera tidigareläggningar av utbetalningar av bidrag, se vidare under redovisningsprinciper och tilläggsupplysningar.

Not 59
Statens egen verksamhet

Miljoner kronor

	2015	2014
Enligt resultaträkningen	258 966	252 346
Avgår:		
Avskrivningar	-27 840	-26 821
Avsättningar	-11 294	-6 814
Värdereglering lån, Riksgäldskontoret	22	96
Realisationsförluster	-3 030	-1 461
Summa	**216 825**	**217 346**

Kostnader för avskrivningar, avsättningar och nedskrivning av lån medför inte några betalningar och tas därför bort.

Ökningen av avsättningar avser i allt väsentligt Exportkreditnämndens ökade avsättningar för förväntade förluster i garantiverksamheten samt statens tjänstepensioner (se not 43 och 44).

Kostnaderna för statens verksamhet justeras även för realisationsförluster vid försäljning av egendom som redovisats som kostnad utan att medföra någon betalning. Realisationsförlusterna avser främst utrangeringar av beredskapsinventarier vid Försvarsmakten.

Not 60
Justeringar till betalningar

Miljoner kronor

	2015	2014
Förändring av långfristiga fordringar	-1 175	-2 501
Förändring av omsättningstillgångar	-6 540	-64 684
Förändring av kassa och bank	-214	-346
Förändring av skulder	37 338	69 055
Summa	**29 408**	**1 524**

Justeringar till betalningar för statens verksamhet ökade kassaflödet med ca 29 miljarder kronor. Förändringar av både omsättningstillgångar och skulder minskade kraftigt beroende på stora effekter av repotransaktioner för 2014. Förändringen av skulder 2015 gäller i första hand effekten av Riksgäldskontorets affärsdagsredovisning, se Övriga kortfristiga skulder i not 48.

Förändring av fordringar och skulder avseende skatter redovisas under not 56, förändring som rör transfereringar i not 58 och förändring av poster som tillhör statsskuldsförvaltningen redovisas under not 65.

Not 61
Investeringar

Miljoner kronor

	2015	2014
Finansiella investeringar		
Aktier och andra värdepapper	3 398	3 191
Materiella investeringar		
Beredskapstillgångar	9 585	8 522
Väganläggningar	8 200	9 588
Järnvägsanläggningar	12 998	11 221
Maskiner och inventarier	4 846	4 556
Fastigheter och markanläggningar	773	3 265
Övriga investeringar	6 013	8 631
Summa materiella investeringar	42 415	45 783
Immateriella investeringar		
Datasystem, rättigheter m.m.	2 848	2 699
Total summa	**48 661**	**51 673**

De finansiella investeringarna uppgick till 3,4 miljarder kronor, vilket innebär en ökning med 0,2 miljarder kronor.

Årets största investeringar avsåg Kärnavfallsfondens nettoinvesteringar i bostadsobligationer med 1,4 miljarder kronor. I övrigt ingår kapitaltillskott till European Spallation Source med 1 miljard kronor samt investeringar i obligationer vid Exportkreditnämnden och Karolinska institutet.

Materiella investeringar uppgick till 42,4 miljarder kronor vilket är en minskning med 3,4 miljarder kronor jämfört med föregående år.

Investeringar i beredskapstillgångar uppgick till 9,5 miljarder kronor, en ökning med 1 miljard kronor från föregående år (se not 24).

Investeringar i väganläggningar uppgick till 8,2 miljarder kronor, vilket är en minskning med 1,4 miljarder kronor.

Investeringar i järnvägsanläggningar uppgick till 13 miljarder kronor, en ökning med 1,8 miljarder kronor.

Investeringar i maskiner och inventarier uppgick till 4,8 miljarder kronor vilket är en liten ökning jämfört med föregående år.

Investeringar i fastigheter och markanläggningar har minskat kraftigt beroende på att Naturvårdsverket gjorde stora bytesaffärer under 2014 med mark som övertagits från Ersättningsmark i Sverige AB.

Övriga investeringar uppgår till 6 miljarder kronor vilket är en minskning med 2,6 miljarder kronor. Det är framför allt Svenska kraftnäts nätinvesteringar som har minskat med 2 miljarder kronor jämfört med föregående år.

Investeringar i immateriella tillgångar som i huvudsak avser it-system uppgick till 2,8 miljarder kronor vilket är något högre än föregående år. De största investeringarna i immateriella tillgångar finns hos Försäkringskassan med 0,5 miljarder kronor, Försvarsmakten med 0,3 miljarder kronor och Skatteverket med 0,2 miljarder kronor.

Not 62
Utlåning

Nyutlåning

Miljoner kronor

	2015	2014
Centrala studiestödsnämnden, studielån och hemutrustningslån	18 087	15 993
Riksgäldskontoret	10 375	4 839
Övriga myndigheter	70	196
Summa nyutlåning	**28 532**	**21 028**

Amorteringar

Miljoner kronor

	2015	2014
Centrala studiestödsnämnden	11 541	10 976
Riksgäldskontoret	557	2 335
Övriga myndigheter	52	27
Summa amorteringar	**12 150**	**13 338**

CSN:s nyutlåning, som till största delen består av studielån, uppgick till 18 miljarder kronor, vilket är en ökning med 2 miljarder kronor. Amorteringarna till CSN ökade med 0,6 miljarder kronor.

Riksgäldskontorets nyutlåning avser framför allt omsättning av lånet till Riksbanken som uppgår till 10 miljarder kronor exklusive orealiserade valutaförändringar. Amorteringarna har minskat med 1,8 miljarder kronor framför allt på grund av att lånet till Island amorterades i sin helhet 2014.

Not 63
Finansiellt netto för statens upplåning

Miljoner kronor

	2015	2014
Ränteintäkter	15 958	17 270
Räntekostnader	-30 683	-34 990
Övriga poster, netto	-6 825	-14 355
Avgår:		
Orealiserade valutadifferenser	-5 981	17 898
Summa	**-27 531**	**-14 177**

Det finansiella nettot som är hänförbart till statens upplåning har försämrats med drygt 13 miljarder kronor jämfört med föregående år. Räntenettot för statens upplåning har förbättrats med 3 miljarder kronor jämfört med föregående år.

Not 64
Övrigt finansiellt netto

Miljoner kronor

	2015	2014
Finansiella intäkter enligt resultaträkningen	10 550	18 313
Finansiella kostnader enligt resultaträkningen	-4 581	-1 212
Marknadsvärdesförändringar	3 247	-6 428
Avgår realisationsvinst vid försäljning av aktier m.m.	-32	-28
Summa	**9 184**	**10 645**

Under Övrigt finansiellt netto redovisas räntor och andra finansiella transaktioner som inte är hänförliga till statsskuldförvaltningen (se not 13 och 14).

Marknadsvärdesförändringar på statens innehav av obligationer m.m. medför inte några betalningar och tas därför bort. Realisationsvinster vid försäljning av aktier och andra värdepapper ingår i finansieringsanalysens post Försäljning av anläggningstillgångar och dras därför av från de finansiella intäkterna.

Not 65
Justeringar till betalningar

Miljoner kronor

	2015	2014
Förändring av tillgångar hänförbara till statens upplåning	1 965	4 075
Förändring av skulder hänförbara till statens upplåning	5 601	6 449
Summa	**7 566**	**10 524**

Upplupna och förutbetalda räntor som är hänförbara till statens upplåning redovisas i balansräkningen under periodavgränsningsposter och påverkar således inte statsskulden. Förändringar av tillgångar och skulder som är hänförbara till statens upplåning har påverkat statens nettoupplåning med 2 respektive 5,6 miljarder kronor under 2015.

4

Utvecklingen av statsskulden

4 Utvecklingen av statsskulden

Statens budget visade ett underskott på 33 miljarder kronor 2015. Det innebär att budgetunderskottet minskade med 40 miljarder kronor jämfört med 2014, då budgeten visade ett underskott på 72 miljarder kronor. Statens lånebehov är lika med saldot på statens budget fast med omvänt tecken.

Den konsoliderade statsskulden ökade från 1 347 miljarder kronor 2014 till 1 352 miljarder kronor 2015, dvs. med 5 miljarder kronor. Normalt följer förändringen av statsskulden ungefär utfallet för statens budget. Att budgetunderskottet var betydligt högre än statsskuldens förändring 2015 beror bl.a. på att placerade tillgångar var mindre vid utgången av 2015 än vid utgången av 2014.

Statsskulden i årsredovisningen för staten är konsoliderad och skiljer sig från den statsskuld som Riksgäldskontoret redovisar. Statsskulden från Riksgäldskontoret är okonsoliderad. Skillnaden utgörs av elimineringar av myndigheters innehav av svenska statspapper. Vissa myndigheter som hanterar medel avsatta för ändamål vid sidan av statens budget har rätt att placera på den svenska statspappersmarknaden. Dessa tillgångar räknas bort vid beräkningen av den konsoliderade statsskulden.

Elimineringen av statliga myndigheters innehav av statspapper uppgick till 51,1 miljarder kronor 2015 (se tabell 4.1). Nästan hela beloppet är Insättningsgarantifondens och Kärnavfallsfondens innehav. Övriga myndigheters innehav var 0,2 miljarder kronor. Pensionsmyndighetens innehav av statspapper för premiepensionssystemet elimineras inte i den konsoliderade statsskulden, eftersom dessa tillgångar inte ingår i den konsoliderade balansräkningen för staten. Sammantaget innebär detta att den okonsoliderade statsskulden som Riksgäldskontoret redovisar är 51,1 miljarder kronor högre än vad som redovisas i balansräkningen för staten.

Tabell 4.1 Statliga myndigheters innehav av statspapper vid utgången av 2015

Miljarder kronor

	Insättningsgarantifonden	Kärnavfallsfonden	Övriga myndigheter	Elimineras i ÅRS
Nominella statsobligationer	29,7	8,0	0,2	**37,9**
Reala statsobligationer		13,3		**13,3**
Totalt	**29,7**	**21,3**	**0,2**	**51,1**

4.1 Definition av statsskulden

Statsskulden redovisas på bokslutsdagen till nominellt belopp inklusive upplupen inflationskompensation för realobligationer. Att statsskulden redovisas till nominellt belopp betyder att nollkuponglån och statsskuldväxlar tas upp till det belopp som Riksgäldskontoret kommer att betala på förfallodagen. Även derivatinstrument inkluderas i statsskulden, t.ex. de skuldbytesavtal (swappar) som Riksgäldskontoret ingår för att påverka sammansättningen och löptiden av statsskulden. Instrumenten i utländska valutor är värderade till de valutakurser som gällde den 30 december 2015, årets sista bankdag.

Regeringen har beslutat att Riksgäldskontoret ska redovisa statsskulden som statens andel av den offentliga sektorns bruttoskuld enligt EU:s

förordning nr 479/2009 av den 25 maj 2009 om tillämpningen av protokollet om förfarandet vid alltför stora underskott som är fogat till fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen (Maastrichtskulden). Undantag görs för skulden till premiepensionssystemet. Den skulden ska därmed tas upp under andra poster i balansräkningen. Detsamma gäller de tillgångar och skulder som i övrigt är kopplade till statsskuldsförvaltningen och som blir följden av att bokföringsmässiga grunder tillämpas. Exempel på sådana poster är upplupna räntor som redovisas under rubriken Periodavgränsningsposter.

4.2 Statsskuldens fördelning och löptid

Det lagfästa målet för statsskuldsförvaltningen är att långsiktigt minimera kostnaden för statsskulden utan att ta för stora risker. Därutöver ska förvaltningen ske inom ramen för de krav penningpolitiken ställer.

Regeringens styrning av statsskuldsförvaltningen

Det övergripande målet för statsskuldsförvaltningen konkretiseras genom de riktlinjer som regeringen årligen fastställer efter förslag från Riksgäldskontoret. Riktlinjerna styr hur statsskulden ska fördelas mellan de tre skuldslagen nominell skuld i kronor, real skuld i kronor och valutaskuld. Av riktlinjerna framgår också vilken löptid de olika delarna av skulden ska styras mot. I tabell 4.2 redovisas dessa riktlinjer för 2015.

Regeringen lämnar vartannat år en skrivelse till riksdagen som innehåller en utvärdering av statens upplåning och skuldförvaltning. Utvärderingen görs över rullande femårsperioder. En utvärdering för åren 2011–2015 lämnas i april 2016.

Tabell 4.2 Regeringens riktlinjer för 2015

	Löptid[1], år
Nominell skuld i kronor[2] (fr.o.m. 12 mars)	2,6–3,1
Nominell skuld i kronor[2] (t.o.m. 11 mars)	2,3–2,8
Real skuld i kronor	6–9
Valutaskuld	0,125

[1] Löptid kan mätas på olika sätt. Från och med 2015 anges riktlinjerna för statsskuldens löptid i termer av duration.
[2] Därutöver finns ett långsiktigt volymriktmärke för nominell kronskuld med löptider över 12 år på 70 miljarder kronor.

Sammansättningen av statsskulden ska enligt regeringens riktlinjer för 2015 bestå av en andel real kronskuld som långsiktigt ska vara 20 procent. Exponeringen i utländsk valuta ska minska med högst 30 miljarder kronor per år och resterande del ska bestå av nominell kronskuld. Att fördela statsskulden på flera skuldslag är ett sätt att minska risken i förvaltningen.

Riksgäldskontoret sköter upplåningen genom att ge ut värdepapper. Huvuddelen är i form av nominella statsobligationer och statsskuldväxlar i kronor. En del av upplåningen täcks genom realobligationer, som ger investerarna ett inflationsskydd. Riksgäldskontoret lånar även på den utländska räntemarknaden genom att ge ut värdepapper i utländsk valuta. Köpare är i första hand inhemska och utländska fonder, försäkringsbolag och finansiella institutioner. En mindre del av statsskulden finansieras genom sparprodukter som är riktade till privatpersoner och andra mindre placerare.

Inom ramen för regeringens riktlinjer fattar Riksgäldskontoret beslut om förvaltning och upplåning. Det gäller t.ex. vilka valutor som ska ingå i valutaskulden och valutornas inbördes fördelning. Riksgäldskontoret har även möjlighet att fatta beslut om ränte- och valutapositioner.

Riktlinjerna för statsskuldens löptid anges sedan 2015 i termer av duration. De riktvärden som regeringen anger baseras på en avvägning mellan kostnad och risk. Analysen bygger på erfarenheten att det över tid är billigare att låna i instrument med kort löptid än med lång. Kort löptid innebär å andra sidan högre risk eftersom räntekostnaderna varierar mer om räntevillkoren ändras ofta.

Den nominella kronskuldens löptid varierar kring riktvärdet, bl.a. beroende på att statsskuldens storlek följer variationer i statens betalningar under året. Under 2015 var durationen i genomsnitt 2,8 år för lån med löptid under 12 år. Den var således inom riktlinjernas intervall.

Den reala kronskuldens löptid var 6,8 år i genomsnitt för 2015. Realskuldens andel av den totala skulden var i genomsnitt 18,6 procent av den totala skulden. Riktvärdet på 20 procent är långsiktigt. Realskulden är svår att styra eftersom nyupplåningen är liten i förhållande till den utestående skulden. Till skillnad från övriga skuldslag finns det heller inga derivatinstrument som kan användas för att påverka andelen realskuld. Realandelen kan därför variera kring riktvärdet utan att Riksgäldskontoret behöver vidta åtgärder. Under 2015 emitterades 17 miljarder kronor i realobligationer, vilket blev något lägre än den planerade emissionsvolymen på 18 miljarder kronor. Anledningen var att några emissioner inte blev fulltecknade.

Den genomsnittliga durationen för valutaskulden var 0,1 år under 2015. Eftersom valutaskulden kan styras med hjälp av derivat, varierar löptiden inte nämnvärt över året. Statsskuldens exponering i utländsk valuta ska minska med upp till 30 miljarder per år enligt riktlinjerna. Exponeringen ska beräknas så att förändringar i kronans växelkurs exkluderas. Under 2015 minskade exponeringen med 28 miljarder kronor exklusive växelkursförändringar.

Sedan 2015 beräknas andelarna baserat på nominella belopp, inklusive upplupen inflationskompensation och till aktuell växelkurs. De procentuella andelarna enligt riktlinjerna som beskrivs ovan överensstämmer inte med andelarna i nedanstående tabell då riktlinjernas andelar beräknas på okonsoliderad skuld inklusive fordringar i vidareutlåning och inklusive förvaltningstillgångar.

Tabell 4.3 Statsskuldens utveckling och sammansättning

Miljarder kronor

	2011	2012	2013	2014	2015
Nominella lån i svenska kronor	652	667	665	733	771
Reala lån i svenska kronor	205	183	188	191	170
Nominella lån i utländsk valuta	262	262	384	422	411
Summa konsoliderad statsskuld	**1 119**	**1 113**	**1 236**	**1 347**	**1 352**

Anm.: Beloppen för nominella lån i utländsk valuta är korrigerade vad gäller säkerheter (depositioner för handel med futures) för 2011 och 2012.

Nominella lån i svenska kronor ökade med 38 miljarder kronor till 771 miljarder kronor i slutet av 2015. Den reala lånestocken uppgick till 170 miljarder kronor i slutet av 2015, vilket är en minskning med 21 miljarder kronor jämfört med 2014.

Valutaskulden minskade med 11 miljarder kronor under 2015. Valutaskulden består delvis av lån i utländsk valuta. Riksgäldskontoret skapar även valutaskuld med hjälp av derivat. Det innebär att Riksgäldskontoret ingår avtal om att byta åtaganden i kronor mot åtaganden i utländsk valuta.

Tabell 4.4 Nominella lån i svenska kronor

Miljarder kronor

	2011	2012	2013	2014	2015
Nominella statsobligationer	525	516	573	556	565
Statsskuldväxlar	72	105	94	88	141
Likviditetsförvaltningsinstrument	79	48	61	60	56
Säkerheter i svenska kronor	14	17	11	21	11
Privatmarknadslån	57	50	46	36	19
Valutaderivat i svenska kronor	-95	-69	-121	-28	-21
Nominella lån i svenska kronor	**652**	**667**	**665**	**733**	**771**

Anm.: Statsskulden redovisas för 2011–2014 i denna tabell enligt nya definitionen medan den tidigare definitionen använts för 2010.

Total nominell upplåning i svenska kronor var 38 miljarder kronor högre vid utgången av 2015 jämfört med föregående år. Finansieringen via nominella statsobligationer ökade med 9 miljarder kronor under 2015. Största ökningen i nominell upplåning var i statsskuldsväxlar.

I nominella lån i svenska kronor ingår också privatmarknadslån. Privatmarknadslån består dels av premieobligationer, dels av Riksgäldsspar. Under 2015 fortsatte upplåningen på privatmarknaden att minska. Vid årets slut utgjorde den 1,4 procent av den konsoliderade statsskulden, en minskning med 1,3 procentenheter jämfört med utgången av 2014.

Att låna upp på privatmarknaden i stället för på kapital- och penningmarknaderna ökade kostnaderna för statsskulden under 2015 med 6,6 miljoner kronor. För femårsperioden 2011–2015 var den sammanlagda kostnadsbesparingen 0,4 miljarder kronor, varav premieobligationer stod för hela besparingen. Riksgäldsspar har avvecklats efter ett beslut av Riksgäldskontoret 2013. Skälet var att med den ökade konkurrensen på sparmarknaden bedömde Riksgäldskontoret att det inte var möjligt att

behålla lönsamheten på sikt. Behållningen på dessa konton betalades ut till kontohavarna i slutet av 2015. Det återstår ca 120 miljoner kronor som inte har kunnat betalas ut då bl.a. mottagarkonton saknas. Konton med fast ränta är stängda för nyinsättning men löper vidare till sina ursprungliga förfallodagar.

Positionstagning

Riksgäldskontoret tar aktiva positioner för att sänka statens kostnader baserat på bedömningar av den framtida ränte- och växelkursutvecklingen. Positioner tas med hjälp av derivat som gör att skuldens löptid och fördelning mellan valutor justeras. Riksgäldskontoret kan ta valutapositioner och räntepositioner, men räntepositioner får endast tas i utländsk valuta. En vinst i den aktiva förvaltningen minskar statens räntekostnader med samma belopp. Utrymmet för positionstagande styrs av regeringens årliga riktlinjer.

När Riksgäldskontoret bedömer att ett marknadspris markant avviker från en långsiktigt motiverad nivå, kan myndigheten ta större positioner. Sådana positioner tar Riksgäldskontoret dock sällan. Dessutom bedriver Riksgäldskontoret en löpande aktiv förvaltning både i egen regi och med hjälp av externa förvaltare. Där tas normalt relativt små positioner. Regeringen fastställer det övergripande riskutrymmet för positionsverksamheten i de årliga riktlinjebesluten.

Den positionstagning som externa förvaltare bedrev gav en vinst på 44 miljoner kronor och Riksgäldskontorets egen positionstagning gav en förlust på 47 miljoner kronor för 2015. Under den senaste femårsperioden har den externa förvaltningen bidragit med ett överskott på 74 miljoner kronor. Under samma period har den interna förvaltningen gett ett underskott på 116 miljoner kronor. Sammantaget visade positionsverksamheten ett underskott på 42 miljoner kronor under den senaste femårsperioden.

4.3 Statsskuldens kostnader

Utgifterna för statsskuldsräntor m.m. uppgick till 22 miljarder kronor 2015. Jämfört med 2014 ökade ränteutgifterna med 19 miljarder kronor. Beloppen i statens budget redovisas enligt utgiftsmässiga principer och är ett netto av inkomster och utgifter i upplåningsverksamheten. Den utgiftsmässiga redovisningen innehåller dock svagheter när det gäller att beskriva statsskuldens kostnader. Exempelvis har valet av upplåningsteknik stor påverkan på anslagsbelastningen ett visst år. En kostnadsmässig redovisning, där samtliga kostnader och intäkter hänförliga till året tas med, ger därför en bättre bild av hur räntekostnaderna utvecklas över tiden.

I resultaträkningen för staten redovisas räntor enligt kostnadsmässiga principer efter eliminering av räntor till eller från statliga myndigheter. I kostnaderna ingår även en omvärdering av skulden i utländsk valuta. I tabell 4.5 visas statsskuldens kostnader, vilket är en sammanfattning och specificering av uppgifterna i resultaträkningen (se not 12 till resultaträkningen, Nettokostnad för statsskulden).

Enligt resultaträkningen för 2015 uppgick nettokostnaden för statsskulden (räntor, över- och underkurser, valutakursförändringar m.m.) till 18 miljarder kronor, vilket är en minskning med 14 miljarder kronor jämfört med 2014. Minskningen av kostnaderna beror främst på att de höga orealiserade valutakursförlusterna 2014 vändes till vinster 2015. De orealiserade valutakursdifferenserna minskade kostnaderna 2015 tack vare att kronan stärktes mot euron.

Realiserade valutakursdifferenser påverkas framför allt av kronans växelkurs mot andra valutor när ett lån förfaller, men också av inbördes förändringar mellan andra valutors växelkurser eftersom Riksgäldskontoret i förvaltningen av valutaskulden använder olika derivatinstrument. Utfallet för de realiserade valutakursdifferenserna blev en valutakursförlust på 10 miljarder kronor 2015.

Under 2015 ökade kostnaderna för de realiserade kursdifferenserna till 11 miljarder kronor. Kursdifferenser uppstår när Riksgäldskontoret köper tillbaka obligationer och marknadsräntan avviker från kupongräntan.

Tabell 4.5 Statsskuldens kostnader

Miljarder kronor

	2011	2012	2013	2014	2015
Räntekostnader på lån i svenska kronor	45	38	33	32	28
Räntekostnader på lån i utländsk valuta	6	5	2	3	2
Realiserade valutakursdifferenser	4	-3	-10	-3	10
Realiserade kursdifferenser	10	13	6	4	11
Orealiserade valutakursdifferenser	2	-2	3	42	-5
Över-/underkurs vid emission m.m.	-9	-9	-7	-4	-9
Summa kostnader	**58**	**42**	**27**	**73**	**38**
Ränteintäkter i upplåningsverksamheten	-19	-18	-14	-17	-16
Nettokostnader efter intäkter, exklusive skuldskötselåtgärder	**39**	**24**	**13**	**56**	**22**
Orealiserade valutakursdifferenser hänförbara till skuldskötselinstrument och vidareutlåning	-4	-4	5	-24	-1
Nettokostnader inklusive skuldskötselåtgärder	**35**	**20**	**18**	**32**	**22**

Valutakursförlusterna 2014 vändes till valutakursvinster 2015. De orealiserade valutakursvinsterna uppgick för 2015 till 5 miljarder kronor. Det innebär en förbättring med 47 miljarder kronor mellan åren. Orealiserade valutakursvinster hänförbara till skuldskötselinstrument och vidareutlåning uppgick till 1 miljard kronor 2015. De totala orealiserade valutakursvinsterna blev 6 miljarder kronor.

Över- och underkurser vid emission av statspapper m.m. bidrog till att sänka statsskuldens kostnader med 9 miljarder kronor 2015.

För 2015 är skillnaden mellan statsskuldens nettokostnader inklusive skuldskötselåtgärder, på 22 miljarder kronor, och utfallet på anslaget Räntor på statsskulden, på 22 miljarder kronor, i det närmaste noll. Vanligtvis skiljer sig dessa mått åt vilket förklaras av olika principer för utgiftsmässig redovisning mot anslag och den kostnadsmässiga redovisningen i resultaträkningen. Det är endast realiserade utgifter som redovisas mot anslaget, medan orealiserade räntor och orealiserade valutakursdifferenser redovisas som nettokostnad. År 2014 var motsvarande belopp 3 miljarder kronor i utgifter på statens budget, jämfört med 32 miljarder kronor i nettokostnader i resultaträkningen, dvs. en skillnad på 29 miljarder kronor.

5

Redovisning och riskanalys av statliga garantier och utlåning

5 Redovisning och riskanalys av statliga garantier och utlåning

I detta avsnitt redovisas den statliga garanti- och utlåningsportföljen. Enligt 10 kap. 6 § budgetlagen (2011:203) ska årsredovisningen för staten innehålla upplysningar om förväntade förluster och väsentliga risker i statens utlåning och utställda garantier. För att tillgodose detta kompletteras redovisningen i avsnittet med en sammanfattande riskanalys avseende den statliga garanti- och utlåningsportföljen.

5.1 Statliga garantier

Regeringen får enligt budgetlagen ställa ut kreditgarantier och göra andra liknande åtaganden för det ändamål och med högst det belopp som riksdagen bestämmer. Ett statligt garantiåtagande innebär att staten går i borgen för någon annans betalningsåtagande, vilket leder till en finansiell risk för staten. Generella regler för hanteringen av statliga garantier finns i budgetlagen och förordningen (2011:211) om utlåning och garantier.

Regelverket innebär bl.a. att staten ska ta ut garantiavgift motsvarande den förväntade kostnaden för åtagandet, om inte riksdagen beslutar annat. Förväntade kostnader för garantier består av de förväntade förluster och administrativa kostnader som är förknippade med åtagandet. Förväntad förlust är ett statistiskt mått för de kreditförluster som beräknas kunna uppstå på grund av att garanti- eller låntagaren med en viss sannolikhet inte kommer att fullgöra sitt åtagande. Avgifterna för förväntade förluster sätts in på konton hos Riksgäldskontoret, i bank eller placeras i värdepapper. Garantiverksamheten förväntas därmed vara självfinansierad på lång sikt. Dessa principer för garantigivning kallas för den statliga garantimodellen.

Exempel på stora garantiåtaganden som omfattas av garantimodellen är export-kreditgarantier och kreditgarantier för infrastrukturprojekt.

Riksdagen har dock möjlighet att besluta om att undanta specifika garantier från garantimodellen. Det finns därför garantier som regleras i särskilda lagar eller på annan grund har andra villkor än de som stipuleras i budgetlagen. Avgifter för sådana garantier är vanligen angivna direkt i lag och kan fastställas på andra grunder än att de ska täcka de förväntade kostnaderna. Insättningsgarantin, som utgör statens största garantiåtagande, och investerarskyddet är exempel på garantier som hanteras i särskild ordning.

5.1.1 Garantiportföljens sammansättning

Statens garantiportfölj ökade med ca 149 miljarder kronor under 2015 och uppgick vid årsskiftet till 1 876 miljarder kronor, jämfört med 1 727 miljarder kronor 2014. Näst efter insättningsgarantin (1 501 miljarder kronor per den 31 december 2014) utgörs de största åtagandena av kreditgarantier (244 miljarder kronor) och garantier om tillförsel av kapital (122 miljarder kronor). Pensionsgarantier inklusive övriga garantier från bl.a. affärsverken uppgår till närmare 10 miljarder kronor.

Tabell 5.1 Statliga garantiåtaganden och utfästelser 2015-12-31

Miljoner kronor

		Garantier		Utfästelser	
Utgiftsområde	Typ av garanti	2015	2014	2015	2014
2	**Insättningsgarantin**[1]	**1 500 736**	**1 388 869**		
2	**Investerarskyddet**[2]				
	Kreditgarantier	**243 794**	**206 375**	**73 275**	**126 281**
2	Garantier till banker m.fl.	0	935		
24	Exportkreditgarantier[3]	214 134	174 245	72 984	125 814
7	U-kreditgarantier	985	964	64	79
7	Fristående garantier	2 463	2 050	227	388
22	Infrastruktur	18 512	19 343		
18	Bostadskrediter	1 489	2 093		
2, 7, 22	Internationella åtaganden	6 200	6 734		
1, 6, 23	Övrigt	11	12		
	Garantier om tillförsel av kapital	**121 622**	**121 918**		
22	Kapitaltäckningsgarantier[4]				
22	Grundfondsförbindelser	405	405		
2, 7	Garantikapital	121 217	121 513		
2, 16, 22, 24	**Pensionsgarantier**[5]	**8 575**	**8 158**		
16, 22	**Övriga garantier**	**1 217**	**1 546**		
	Affärsverkens garantier, m.fl.	1 217	1 546		
Totalt		**1 875 944**[6]	**1 726 867**[6]	**73 275**	**126 281**

[1] Åtagandet för insättningsgarantin avser den 31 december 2014.
[2] För investerarskyddet saknas uppgifter om storleken på de skyddade tillgångarna.
[3] Avser såväl bundna som obundna utfästelser för såväl exportkreditgarantier som för investeringsgarantier.
[4] Det finns två kapitaltäckningsgarantier för vilka inte några värden uppskattats eftersom garantierna är obegränsade till tid och belopp. Trafikverket redovisar garantikapitalet för Eurofima som en ansvarsförbindelse. Garantikapitalet för Eurofima uppgår till 41,6 miljoner CHF.
[5] Åtagandet för pensionsgarantier avser den 31 december 2014.
[6] Totalbeloppet för garantiåtaganden för 2015 och 2014 avviker från vad som redovisas i not 54 Garantiförbindelser i avsnitt 3 då åtaganden på 17 miljoner kronor i Luftfartsverkets årsredovisning inte redovisats som ett garantiåtagande utan som övriga ansvarsförbindelser.

I tabell 5.1 visas en sammanställning av de garantier och utfästelser som regeringen och myndigheterna ställt ut. Garantierna motsvarar de garantiförbindelser som redovisas i not till balansräkningen. De redovisade utfästelserna omfattar såväl bundna som obundna utfästelser.[2]

I ovanstående belopp avseende statens garantiportfölj ingår inte de två utestående kapitaltäckningsgarantierna till Arlandabanan Infrastructure AB och Svensk-Danska Broförbindelsen Svedab AB, eftersom dessa åtaganden inte kan beloppsbestämmas. Inte heller för investerarskyddet kan storleken på statens åtagande anges.

Utöver redan utfärdade garantier finns det utfästelser om nya garantier på 73 miljarder

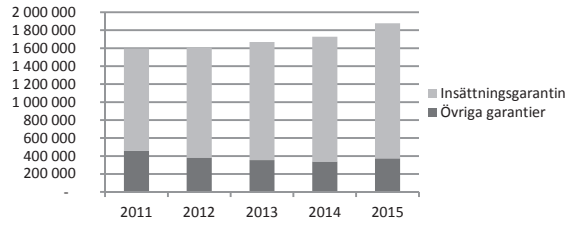
[2] Bundna utfästelser är utfästelser för vilka reservationslöst avtal anmälts mellan externa parter, men där inget garantiavtal utfärdats mellan regeringen eller myndigheten och garantitagaren. Obundna utfästelser uppstår när beslut om utfästelse fattats av regeringen eller myndigheten. För en obunden utfästelse har dock inget underliggande avtal anmälts mellan externa parter, och inget garantiavtal har heller utfärdats av regeringen eller myndigheten.

kronor. Dessa består i huvudsak av exportkreditgarantier.

Garantierna hanteras av fyra myndigheter: Riksgäldskontoret (RGK), Exportkreditnämnden (EKN), Boverket samt Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (Sida). Garantikapital till internationella finansiella institutioner hanteras av Regeringskansliet men redovisas av Riksgäldskontoret. Garantikapitalet till Eurofima redovisas av Trafikverket.

Diagram 5.1 Garantiåtaganden 2011–2015

Miljoner kronor

Av riksdagen beslutade garantiramar

I tabell 5.2 finns en sammanställning av riksdagens beslutade garantiramar respektive utfärdade garantier per myndighet. För EKN ingår, utöver garantier, även bundna och hälften av de obundna utfästelserna. Även i Sidas åtagande ingår utfästelser. Skillnaderna i totalbelopp mellan tabell 5.1 och tabell 5.2 förklaras främst av att garantikapital, grundfondsförbindelser och affärsverkens garantier ingår i tabell 5.1, men inte i tabell 5.2.

Till följd av finanskrisen, med start 2008, beviljades både nya och utökade garantiramar. Regeringen beslutade om en ram för garantiprogrammet till banker m.fl., som tillkom med stöd av lagen (2008:814) om statligt stöd till kreditinstitut, om 1 500 miljarder kronor. Ramen halverades i november 2010 till 750 miljarder kronor och programmet är sedan den 30 juni 2011 stängt för nyteckning. Sista lånet under programmet förföll under året.

För Riksgäldskontorets övriga garantigivning finns ramar för enskilda projekt och några mindre program.

Riksdagen har beslutat om en ram på 500 miljarder kronor från den 1 januari 2010 för EKN:s garantigivning gällande exportkreditgarantier. Beslut har fattats om att sänka denna ram till 450 miljarder kronor för 2016. Det finns dessutom en särskild ram på 10 miljarder kronor för EKN:s investeringsgarantier.

Den totala ramen för Sidas garantiåtaganden uppgår till 10 miljarder kronor.

Boverket får ställa ut kreditgarantier för ny- och ombyggnad av bostäder till ett belopp om högst 10 miljarder kronor inklusive tidigare gjorda åtaganden. För Boverkets övriga verksamhetsgrenar finns ramar på lägre belopp.

Under 2015 fick Riksgäldskontoret i uppdrag att bistå Näringsdepartementet med framtagandet av ett statligt kreditgarantiprogram för lån till mjölkproducerande företag. I oktober meddelade regeringen att de inte skulle fortgå med kreditgarantiprogrammet. Förordningen (2015:555) om statliga kreditgarantier för lån till mjölksektorn upphävdes den 1 februari 2016.

Tabell 5.2 Garantiramar och utfärdade garantier den 31 december 2015

Miljoner kronor

Utgifts-område			Beslutade garantiramar 2015	Beslutade garantiramar 2014	Utfärdade garantier 2015	Utfärdade garantier 2014
2	**RGK**	Insättningsgarantin[1]	Obegränsad	Obegränsad	1 500 736	1 388 869
2		Garantier till insättare i utländska instituts filialer i Sverige[2]	Obegränsad	Obegränsad		
2		Investerarskyddet[3]	Obegränsad	Obegränsad		
2		Garantier till banker m.fl. för skuldförbindelser[4]	Obegränsad	Obegränsad	0	935
22		Kreditgarantier till Öresundsbro Konsortiets upplåning	Obegränsad	Obegränsad	18 512	19 343
2		Nordiska investeringsbanken, garantier för projektinvesteringslån[5]	6 127	6 383	5 566	6 077
7		Nordiska investeringsbanken, garantier för miljöinvesteringslån[5]	947	987	194	236
2, 16, 22, 24		Pensionsgarantier	Obegränsad	Obegränsad	8 575	8 158
1		Kreditgarantier till UD-anställda	50	50	0,5	0,5
23		Kreditgarantier för lån till mjölkproducerande företag	500		0	
24	**EKN**	Exportkreditgarantier (garantier och utfästelser)[6]	500 000	500 000	259 497	243 857
24		Investeringsgarantier	10 000	10 000	4 633	4 755
7	**Sida**	Totalram	10 000	10 000		
7		därav u-kreditgarantier (garantier och utfästelser)[7]			1 049	1 043
		därav fristående garantier och utfästelser			2 690	2 438
18	**Boverket**	Kreditgarantier för ny- och ombyggnad av bostäder[8]	10 000	10 000	1 489	2 093
18		Förvärvsgarantier	5 000	5 000	0,1	0,1
Summa					**1 802 942**	**1 677 805**

[1] Åtagandet för insättningsgarantin avser den 31 december 2014.
[2] Garantin innebär endast en möjlighet att skydda dessa filialer och den är en följd av finanskrisen.
[3] För investerarskyddet kan storleken på statens åtagande inte anges.
[4] Garantiprogrammet till banker m.fl. uppkom som en följd av oron på de finansiella marknaderna under hösten 2008. I enlighet med förordningen (2008:819) om statliga garantier till banker m.fl. har regeringen begränsat statens garantier som får lämnas för detta ändamål till sammanlagt 750 miljarder kronor.
[5] Avvikelsen från posten internationella åtaganden i tabell 5.1 beror på garantiåtagandet till Dom Shvetsii på 1,2 miljoner kronor och Eurofima på 438 miljoner kronor. I samband med infriandet 2014 under Nordiska investeringsbankens program för miljöinvesteringslån har utestående ram begränsats till 886 miljoner kronor.
[6] I beloppet 259 497 miljoner kronor ingår garantier, samtliga bundna utfästelser och hälften av de obundna utfästelserna, vilket förklarar skillnaden mot tabell 5.1.
[7] I engagemangen för Sida ingår utfästelser.
[8] Avser såväl garantier för färdigställda fastigheter som för fastigheter under byggtiden.
Anm.: Utöver redovisning av utfästelser i tabell 5,2 förklaras skillnaderna i totalbelopp mellan tabellerna 5.1 och 5.2 främst av att garantikapital, grundfondsförbindelser och affärsverkens garantier ingår i tabell 5.1 men inte i tabell 5.2.

5.1.2 De olika garantityperna

I följande avsnitt presenteras de olika garantityperna. Som tidigare nämnts omfattas de flesta garantier av garantimodellen. Flera av de beloppsmässigt största garantierna, exempelvis insättningsgarantin, hanteras dock utanför garantimodellen.

Insättningsgarantin

Syftet med insättningsgarantin är att bidra till stabilitet i det finansiella systemet genom ett starkt konsumentskydd för allmänhetens insättningar. Garantin regleras i särskild lagstiftning, lagen (1995:1571) om insättningsgaranti, och infördes 1996. Insättningsgarantin är baserad på ett EU-direktiv, varför motsvarande garanti finns i övriga EU-länder och även i flera länder utanför EU. Garantin träder i kraft när ett institut går i konkurs eller efter ett beslut av Finansinspektionen. Det maximala ersättningsbeloppet för den svenska insättningsgarantin uppgår till 100 000 euro per insättare och institut. Regeringen har också möjlighet att ställa ut garantier för att insättare i ett utländskt instituts filial i Sverige ska få ersättning motsvarande vad som skulle ha betalats ut i institutets hemland. Detta kan bli aktuellt om det finns risk att garantiåtagandet inte kan uppfyllas inom det utländska systemet och att det bedöms medföra störningar i det svenska finansiella systemet. De garanterade insätt-

ningarna uppgick till 1 501 miljarder kronor per den 31 december 2015. De institut som omfattas av insättningsgarantin betalar en avgift till staten.

Inga händelser inträffade under 2015 som utlöste insättningsgarantin.

Då garantin regleras i särskild ordning utanför garantimodellen, finns det ingen värdering av statens förväntade kostnad för insättningsgarantin.

Investerarskyddet

När en kund anlitar ett värdepappersinstitut för köp, försäljning eller deponering av värdepapper är institutet skyldigt att hålla kundens värdepapper skilda från sina egna. Om institutet trots det inte kan lämna ut kundens egendom vid en konkurs, till exempel därför att det efter konkursen inte går att klargöra vad som är kundens respektive institutets tillgångar, har kunden rätt till ersättning. Ett ersättningsfall förutsätter därmed en konkurs i kombination med grovt slarv eller brottslig handling hos institutet. Ersättningsbeloppet är maximalt 250 000 kronor per kund och institut.

För investerarskyddet betalar de institut som omfattas av skyddet en årlig administrativ avgift. Vid ersättningsfall tar staten ut avgifter från de kvarvarande instituten, som täcker de fulla kostnaderna för skadefallet. Det innebär att staten i princip inte bär någon kreditrisk till följd av investerarskyddet.

Inga ersättningsfall inträffade under året. Riksgäldskontoret har dock arbetat vidare med att ta ut avgifter av instituten för resterande kostnader i ett tidigare ersättningsfall – värdepappersbolaget CTA Lind & Co Scandinavia (CTA).

Kreditgarantier

Den vanligaste formen av enskilda garantiåtaganden är kreditgarantier. Dessa innebär att staten tar på sig hela eller delar av kreditrisken vid bankers upplåning eller för finansiering av exportaffärer, infrastruktur, bostäder etc., men överlåter själva kreditgivningen till andra långivare.

Garantiprogram för att underlätta bankernas upplåning

Under hösten 2008 beslutade regeringen med stöd av lagen (2008:814) om statligt stöd till kreditinstitut om ett garantiprogram för att underlätta bankernas och bostadsinstitutens upplåning under den rådande globala finanskrisen. Syftet var att underlätta bankers och bostadsinstituts upplåningsmöjligheter för att motverka risken för en kreditåtstramning med negativa effekter på den reala ekonomin som följd. Den 30 juni 2011 stängdes programmet för nyteckning av garantier och som mest uppgick utställda garantier till 354 miljarder kronor i juni 2009. Garantiprogrammet avvecklades under året i och med att sista lånet förföll till betalning.

Exportkreditgarantier

EKN har i uppdrag att främja svensk export genom att erbjuda konkurrenskraftiga exportkreditgarantier och investeringsgarantier. I samband med finanskrisen var efterfrågan på exportkreditgarantier kraftig, men under de senaste åren har efterfrågan kommit att minska. En förklaring är att företagen har fått större tillgång till lån i banker och på obligationsmarknaderna. Under året har dock garantigivningen ökat kraftigt, vilket i huvudsak beror på utställandet av en garanti om 50,6 miljarder kronor för finansiering av SAAB AB:s försäljning av Gripen till Brasilien. EKN:s satsningar under föregående år på små och medelstora företag har också resulterat i stora volymökningar för såväl garantier som för utfästelser.

Under 2015 utfärdade EKN nya utfästelser för 81 miljarder kronor och garantier för 90 miljarder kronor. Utfästelserna ökade med 27 miljarder kronor jämfört med 2014 och garantigivningen ökade med 63 miljarder kronor.

Engagemang i form av exportgarantier och tillhörande utfästelser, obundna såväl som bundna, uppgick vid årsskiftet till 282 miljarder kronor fördelade på 119 länder. Motsvarande engagemang för investeringsgarantierna var 4,6 miljarder kronor. Till följd av garantin avseende Gripen har EKN störst exponering mot Brasilien, följt av Sverige. Den stora exponeringen mot svenska företag uppstod under finanskrisen då EKN tillfälligt erbjöd rörelsekreditgarantier till stora företag. De utgör fortfarande en betydande andel av exponeringen och uppgår till 20 miljarder kronor. Engage-

manget minskar kontinuerligt och kommer att vara avvecklat senast 2017.

Med anledning av normaliseringen av de finansiella marknaderna minskade efterfrågan på garantier till höginkomstländer inom Organisationen för ekonomiskt samarbete (OECD) med åtta procent till 5 miljarder kronor under 2015. Dessa länder står endast för sex procent av nya garantier.

Utbetalningarna för infriade åtaganden uppgick till 476 miljoner kronor för 2015, vilket till stor del beror på fortsatta skadeutbetalningar avseende Iran. Årets utbetalningar är lägre jämfört med föregående år, då de uppgick till 537 miljoner kronor.

EKN har under 2015 redovisat 2,3 miljarder kronor under inkomsttitel i statens budget. Inbetalningen avsåg avräkning av vinsten från de rörelsekrediter som ställdes ut till stora företag under finanskrisen, intjänade över förväntansriktiga premier samt nedjustering av den administrativa reserven. Under 2015 fortsatte intjäningen under rörelsekreditgarantierna och de över förväntansriktiga premierna och det innebär att EKN 2016 kommer att redovisa 515 miljoner kronor under inkomsttitel.

U-kreditgarantier

En u-kreditgaranti är en exportkredit som staten garanterar och subventionerar genom Sida. Garantierna ställdes fram till och med den 1 juni 2009 ut till projekt som Sida bedömt kommer att få betydande utvecklingseffekter i berörda länder och som inte kan bära kostnaderna för en normal finansiering på kommersiella villkor. EKN administrerar såväl u-kreditgarantierna som de fristående garantierna på uppdrag av Sida.

Sidas totala engagemang av u-kreditgarantier inklusive utfästelser uppgick till drygt 1 miljard kronor vid årsskiftet. Inga nya utfästelser för u-kreditgarantier utfärdas. Sida ska i stället kombinera utvecklingslån med garantier i enlighet med förordningen (2009:320) om finansiering av utvecklingslån och garantier för utvecklingssamarbete. Ersättningar uppgående till knappt 1 miljon kronor utbetalades under 2015 avseende u-kreditgarantier.

Fristående garantier

Sida har rätt att besluta om finansiering med utvecklingslån och garantier (lånebistånd). Sida ställer ut fristående garantier för risker i samband med transaktioner på marknaden.

Vid utgången av 2015 uppgick Sidas engagemang för fristående garantier till totalt 2,7 miljarder kronor. Engagemanget bestod av garantier om 2,5 miljarder kronor samt utfästelser om 0,2 miljarder kronor.

Infrastruktur

Finansieringen av Öresundsbron sker genom att Öresundsbro Konsortiet emitterar obligationer på kreditmarknaden. Svenska staten genom Riksgäldskontoret och danska staten genom Danmarks Nationalbank garanterar solidariskt denna upplåning som vid årsskiftet uppgick till 18,5 miljarder kronor jämfört med 19,3 miljarder kronor året innan. Minskningen beror till stor del på en lägre skuldsättning i Öresundsbro Konsortiet.

De statliga garantierna blev 2014 föremål för en granskning av EU-kommissionen. Syftet med granskningen var att bedöma huruvida de statliga garantierna står i överensstämmelse med EU:s statsstödsregler. EU-kommissionen kom till slutsatsen att garantierna utgör en konkurrensfördel för Öresundsbro Konsortiet, men fastslår att garantierna var nödvändiga för att kunna genomföra det för europasamarbetet prioriterade broprojektet. Danmark och Sverige har meddelat att om det behövs garantier efter 2040 kommer EU-kommissionen att notifieras. EU-kommissionens beslut har under 2015 överklagats till EU-domstolen.

Bostadskreditgarantier

Bostadskreditgarantier beviljas såväl för lån under byggtiden som för lån till färdigställda fastigheter. Garantier lämnas till kreditinstitut som har ramavtal med Boverket, som även tillhandahåller förvärvsgarantier, vilka är till för grupper som har svårt att få tillgång till finansiering för förvärv av bostad.

Boverkets inflöde av garantier låg på ungefär samma nivå som de senaste åren, men stocken minskade till följd av att äldre garantier sades upp eller passerade slutdatum. Den totala garantistocken omfattade drygt 600 garantier och uppgick vid årsskiftet till 1,5 miljarder kronor, vilket kan jämföras med 2,1 miljarder kronor 2014. Boverket undertecknade ytterligare kreditgarantiavtal på 556 miljoner kronor avseende garantier under byggtid under slutet av 2015, som inte är inkluderade i det totala garantiåtagandet ovan då de inte registrerats i Boverkets e-tjänst för garantier. Detta åligger kreditinstituten och kommer att ske under

början av 2016. Dessa garantier kommer därför att inkluderas i redovisningen för 2016.

Internationella åtaganden
De internationella åtagandena på 6,2 miljarder kronor gäller främst garantier för utlåning från Nordiska investeringsbanken (NIB) till enskilda projekt i flera länder. Detta görs genom NIB:s projektinvesteringslån och miljöinvesteringslån. Riksgäldskontorets risk i garantiåtagandet för NIB:s projektinvesteringslån har de senaste åren minskat till följd av att NIB vid fyra tillfällen avsatt medel i en kreditriskfond, vilken tas i anspråk innan garantin kan åberopas.

Övrigt
Staten har tidigare haft garantiprogram för att främja sysselsättningen inom lantbruk och glesbygd men programmen är stängda för ny garantigivning. Det finns fortfarande kvar ett antal kreditgarantier inom dessa program på relativt små belopp. Det finns även ett litet antal kreditgarantier för verksamhet inom rennäringen. Detta program är fortfarande öppet för nyteckning.

Garantier om tillförsel av kapital

Garantier kan ställas ut där staten åtar sig att under vissa omständigheter tillskjuta kapital till ett företag. En sådan garanti är en relation mellan två parter: företaget och staten som utfärdare av garantin. Garantin skyddar i praktiken tredje part, det vill säga företagets långivare, kunder och andra intressenter.

Kapitaltäckningsgarantier
En kapitaltäckningsgaranti innebär att staten åtar sig att ovillkorligen tillskjuta kapital till ett bolag i ett utsatt läge. Eftersom det inte går att ange en gräns för hur stort kapitalbehov som kan uppstå i ett bolag är dessa garantier obegränsade i belopp. Oftast är de även obegränsade i tid. Det gör att de är svåra att prissätta på ett tillförlitligt sätt.

De kapitaltäckningsgarantier som finns kvar är till två statliga bolag inom infrastrukturområdet: Arlandabanan Infrastructure AB och Svensk-Danska Broförbindelsen Svedab AB.

Grundfondsförbindelser
En grundfondsförbindelse liknar en kapitaltäckningsgaranti, men åtagandet är begränsat i belopp och oftast även i tid. Riksgäldskontoret har sådana åtaganden på tillsammans 405 miljoner kronor till Svenska Skeppshypotekskassan och Fonden för den mindre skeppsfarten.

Garantikapital
Sverige har medlemsåtaganden i tio internationella finansiella institutioner.[3] Medlemsåtagandet består av inbetalt kapital och garantikapital. Garantikapitalet innebär att svenska staten, precis som de övriga medlemsländerna, förbinder sig att under vissa omständligheter tillskjuta ett bestämt kapitalbelopp till instituten, utöver det kapital som Sverige direkt betalat in. I det fall en internationell finansiell institution skulle vara i behov av ytterligare kapital är det brukligt att medlemsstaterna utökar andelen inbetalt kapital i stället för att infria garantikapitalet. Det totala åtagandet för garantikapital uppgick till 121 miljarder kronor vid utgången av 2015. Därutöver har staten ett åtagande i form av garantikapital gentemot Eurofima om CHF 41,6 miljoner.

Riksdagen har beslutat att ingen garantiavgift ska utgå för garantikapitalet, vilket innebär att garantierna är undantagna från garantimodellen.

Pensionsgarantier

I början av 1990-talet ombildades ett antal statliga myndigheter till bolag. Ansvaret för att betala den avtalspension som de anställda arbetat upp övertogs av de nybildade bolagen. Regeringen beslutade att staten genom Riksgäldskontoret skulle garantera dessa pensionsåtaganden och betala om bolagen i framtiden inte skulle ha möjlighet att fullgöra sina åtaganden.

Merparten av pensionsåtagandena är försäkrade hos Försäkringsbolaget PRI Pensionsgaranti (PRI). För dessa åtaganden har Riksgäldskontoret ställt ut en s.k. efterborgen.

[3] Europeiska investeringsbanken, Nordiska investeringsbanken, Afrikanska utvecklingsbanken, Asiatiska utvecklingsbanken, Interamerikanska utvecklingsbanken, Europeiska utvecklingsbanken, Europarådets utvecklingsbank, Eurofima samt Världsbanksgruppen (IBRD och MIGA).

Det innebär att infrianden sker endast om varken bolaget eller PRI kan betala ut pensionen.

Det största pensionsåtagandet ligger i de bolag som tidigare var en del av Postverket. Det finns också åtaganden till individer som var anställda i bl.a. Domänverket och Byggnadsstyrelsen innan de bolagiserades.

Pensionsåtagandena uppgick till 8,6 miljarder kronor och avsåg perioden 31 december 2014. Av dessa var 5,7 miljarder kronor försäkrade hos PRI.

5.1.3 Förväntade förluster i statens samlade garantiportfölj

Tabell 5.3 Avsättningar för förväntade förluster (exklusive insättningsgarantin, investerarskyddet, bankgarantier och garantikapital) 2015-12-31

Miljoner kronor

	Garantiengagemang		Avsättningar för förväntad förlust		Avsättningarna som del av engagemangen	
Myndighet	2015	2014	2015	2014	2015	2014
RGK[1]	33 704	34 652	766	909	2,3%	2,6%
EKN[2]	205 495	166 808	10 091	5 618	4,9%	3,4%
Sida[3]	3 448	3 481	391	344	11,3%	9,9%
Boverket	1 489	2 093	80	87	5,4%	4,1%
Summa	**244 135**	**207 033**	**11 328**	**6 957**	**4,6%**	**3,4%**

[1] I Riksgäldskontorets engagemang ingår inte insättningsgarantin och investerarskyddet, garantier till banker m.fl., garantikapital eller andra åtaganden där avsättningar inte görs för förväntade förluster.
[2] EKN återförsäkrar en del av sitt engagemang. Genom återförsäkringar har EKN reducerat avsättningar för förväntade garantiförluster med 258 miljoner kronor från 10 091 miljoner kronor till 9 833 miljoner kronor. Differensen mellan de i tabell 5.1 redovisade 214 134 miljoner kronor och ovanstående garantiengagemang 205 495 miljoner kronor utgörs av förfallna belopp som kan antas vara betalade.
[3] I engagemangen för Sida 2015 ingår inte utfästelser.

De ansvariga myndigheterna värderar löpande de förväntade förlusterna, vilka utgör ett mått på den kostnad som följer med kreditrisken i de garantiåtaganden som hanteras enligt garantimodellen. Myndigheterna gör avsättningar för de förväntade förlusterna på skuldsidan i sina balansräkningar.

Insättningsgarantin, investerarskyddet och garantierna till banker m.fl. omfattas dock inte av budgetlagens garantimodell, utan regleras i särskild lagstiftning. Det görs därför varken någon värdering av eller avsättning för den förväntade förlusten i dessa fall.

I tabell 5.3 redovisas avsättningar för förväntade förluster avseende de garantier som hanteras enligt den statliga garantimodellen. I tabellen framgår också hur avsättningarna står i relation till respektive ansvarig myndighets totala åtaganden.

De totala avsättningarna för förväntade förluster, i den del av statens garantiportfölj som värderas enligt garantimodellen, ökade under 2015 från 7 miljarder kronor till 11 miljarder kronor. EKN:s, Sidas och Boverkets avsättningar ökade under året medan Riksgäldskontorets avsättningar minskade. Förutom att avsättningar påverkas av nivån på åtagandena och kreditrisken påverkas avsättningsbehovet även av exempelvis ränte- och valutakursförändringar. Sidas garantier är den grupp av garantier som har störst avsättning i förhållande till dess åtagande.

Redovisning av åtaganden utanför garantimodellen

De garantiåtaganden som inte har prissatts enligt garantimodellen, och för vilka det därmed inte gjorts några avsättningar för förväntade förluster, redovisas som ansvarsförbindelser. Detta gäller för insättningsgarantin, investerarskyddet och garantier till banker m.fl., liksom för garantikapital till internationella finansiella institutioner där eventuella infrianden för de senare belastar anslag. De åtaganden som redovisas som ansvarsförbindelser uppgick per årsskiftet till 1 623 miljarder kronor jämfört med 1 513 miljarder kronor året innan (se även not 54 till balansräkningen).

5.1.4 Tillgångar i garantiverksamheten

Tabell 5.4 Tillgångar i garantiverksamheten (exklusive stabilitetsfonden) den 31 december 2015

Miljoner kronor

	Värdepappersinnehav och långfristiga placeringar		Konton hos RGK		Kortfristiga placeringar och banktillgodohavanden		Regressfordringar (netto)		Totalt	
Myndighet	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014
RGK, insättningsgarantin[1]	34 258	33 185	396	112					34 654[3]	33 298
RGK, övriga garantier utom garantierna till banker m.fl.[2]	530	1 212	334	289			97	94	961	1 595
EKN	2 865	2 478	23 766	24 560	533	842	2 096	1 737	29 259	29 616
Sida			1 899	1 821	90	76	154	149	2 143	2 046
Boverket			2 235	2 225			12	15	2 246	2 240
Summa	**37 652**	**36 875**	**28 629**	**29 007**	**623**	**918**	**2 359**	**1 995**	**69 263**	**68 795**

[1] Avser obligationerna som ingår i fonden till marknadsvärde. Jämförelsesiffrorna för insättningsgarantifonden har ändrats på grund av ändrade redovisningsprinciper.
[2] Avgifterna för garantierna till banker m.fl. tillförs stabilitetsfonden. När det gäller konton hos Riksgäldskontoret ingår inte längre inkomna avgifter för administration.
[3] Inklusive repor och upplupen ränta uppgår de totala tillgångarna till 35,2 miljarder kronor.

Garantiverksamheten finansieras i normalfallet av avgifter som betalas av garantitagarna. I vissa fall täcks avgiften dock av anvisade anslag. Avgiften ska motsvara statens förväntade kostnad för åtagandet. Avgifterna samlas på räntebärande konton i Riksgäldskontoret, på bankkonton eller i värdepapper som reserv för framtida infrianden och redovisas som en tillgång i myndigheternas balansräkningar. Staten har även tillgångar i form av regressfordringar från tidigare infriade garantier. Tillgångarna i garantiverksamheten framgår av tabell 5.4.

Värdepappersinnehav och långfristiga placeringar

De avgifter som debiteras för insättningsgarantin placeras i statsobligationer som förvaltas av Kammarkollegiet på uppdrag av Riksgäldskontoret. Kammarkollegiet placerar inkommande avgifter i statsobligationer som har en löptid på 10 år alternativt i de statsobligationer som har längst löptid.

Placeringarna utgör den s.k. insättningsgarantifonden, vilken har ett marknadsvärde inklusive konton, repor och upplupen ränta om 35,2 miljarder kronor vid utgången av året. För att höja avkastningen på portföljen får Kammarkollegiet sedan 2010 bedriva reporverksamhet med portföljens värdepapper. Det innebär att värdepapper lånas ut och likviden placeras i omvända repor på motsvarande löptid i statsskuldväxlar, statsobligationer och reala statsobligationer.

EKN och Sida placerar avgiftsmedel i utländsk valuta från exportkreditgarantier och u-kreditgarantier på valutakonton samt obligationer.

Konton i Riksgäldskontoret

En stor del av avgifterna i garantiverksamheten redovisas på räntebärande konton i Riksgäldskontoret. Även återvinningar från tidigare infrianden tillförs kontona. Från de räntebärande kontona i Riksgäldskontoret hämtas medel för infrianden. En obegränsad kredit är kopplad till kontona.

Behållningen på dessa konton konsolideras med statens övriga finanser. Influtna avgifter reducerar statens upplåningsbehov, vilket minskar statsskulden. Kontobehållningarna i Riksgäldskontoret är således inte fonder med likvida medel för eventuella infrianden. Ett infriande belastar kontona, men det är enbart en redovisningsmässig hantering. Finansieringen av infrianden sker i praktiken genom statlig upplåning.

Kortfristiga placeringar och banktillgodohavanden

Myndigheterna har en mindre del av sina tillgångar som kortfristiga placeringar och banktillgodohavanden.

Regressfordringar

Förutom värdepappersinnehav och andra placeringar samt kontobehållningar i Riksgäldskontoret har myndigheterna även tillgångar i form av regressfordringar från tidigare infriade garantier. De uppgick till 9,3 miljarder kronor vid årsskiftet. Större delen av dessa fordringar får betraktas som osäkra. Efter nedskrivningar för denna osäkerhet uppskattades värdet på regressfordringarna till 2,4 miljarder kronor. Större delen av det bedömda värdet gäller exportkreditgarantier.

5.1.5 Jämförelse mellan avsättningar för förväntade förluster och tillgångar i garantiverksamheten

Tabell 5.5 Jämförelse mellan avsättningar för förväntade förluster och tillgångar i garantiverksamheten (exklusive insättningsgarantin, investerarskyddet, bankgarantier och garantikapital) den 31 december 2015

Miljoner kronor

Myndighet	Garantiengagemang		Avsättningar för förväntad förlust		Garantitillgångar enligt tabell 5.4		Nuvärde av framtida avgifter	
	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014
RGK[1,5]	33 704	34 652	766	909	961	1 595	36	47
EKN[2]	205 495	166 808	10 091	5 618	29 259	29 616	4 645	1 613
Sida[3]	3 448	3 481	391	344	2 143	2 046	39	37
Boverket[6]	1 489	2 093	80	87	2 246	2 240		
Summa	**244 135**	**207 033**	**11 328**	**6 957**	**34 609**	**35 497**	**4 720**	**1 696**

[1] Summan 34 609 miljoner kronor motsvarar de totala tillgångarna i garantiverksamheten enligt tabell 5.4 exklusive insättningsgarantins tillgångar på 34 654 miljoner kronor.
[2] EKN återförsäkrar en del av sitt engagemang. Genom återförsäkringar har EKN reducerat avsättningar för förväntade garantiförluster med 258 miljoner kronor från 10 091 miljoner kronor till 9 833 miljoner kronor. Differensen mellan de i tabell 5.1 redovisade 214 134 miljoner kronor (Brutto 1) och ovanstående garantiengagemang 205 495 miljoner kronor (Brutto 2) utgörs av förfallna belopp som kan antas vara betalade. Avsättningsbehovet beräknas på Brutto 2.
[3] I engagemangen för Sida 2015 ingår inte utfästelser.
[4] Nuvärdet av de framtida avgifterna avser avtalade avgifter och anslag, vilka ännu inte inbetalats. De framtida avgifterna diskonteras med riskfri ränta justerad för kreditrisken i respektive engagemang. De framtida anslagen däremot är enbart diskonterade med riskfri ränta.

För att ta fram ett resultat för garantiverksamheten analyseras förhållandet mellan avsättningar för förväntade förluster och de tillgångar som finns i form av både inbetalda och kommande garantiavgifter.
Garantiverksamhetens skuld- och tillgångssida jämförs i tabell 5.5. Jämförelsen görs på myndighetsnivå. Insättningsgarantin, investerarskyddet, garantier till banker m.fl. samt garantikapital till internationella finansiella institutioner ingår inte eftersom förväntade förluster för dessa garantier inte har värderats.

Jämförelsen visar att för den del av garantiportföljen som omfattas av garantimodellen täcks avsättningarna för förväntade förluster väl av de avgifter som redan inbetalats (redovisas som garantitillgångar i tabell 5.5). Utöver det tillkommer nuvärdet av framtida avgifter. EKN:s garantiverksamhet utgör i dagsläget en väsentlig andel av överskottet.

Trots att världsekonomin under flera år genomgått en besvärlig tid, vilket även påverkat svensk ekonomi, är tillgångarna fortfarande större än avsättningarna. Under 2015 ökade avsättningarna medan tillgångarna minskade.

5.1.6 Flöden i garantiverksamheten och dess påverkan på statens finanser

Flöden i garantiverksamheten

Garantiverksamheten påverkar i flera fall statens lånebehov och därmed statsskulden. Det kan exempelvis vara betalningar av garantiavgifter, infrianden och återvinningar. I tabell 5.6 beskrivs dessa flöden.

Avgifter
Under 2015 motsvarade avgifterna för förväntad förlust samt övriga avgifter 3,1 miljarder kronor, varav huvuddelen var avgifter för insättningsgarantin och exportkreditgarantierna. Under 2014 uppgick avgifterna till drygt 2,4 miljarder kronor.

Återvinningar
Från tidigare utbetalningar vid infrianden återvanns 339 miljoner kronor, varav huvuddelen gällde exportkreditgarantier.

Tabell 5.6 Flöden i garantiverksamheten under 2015

Miljoner kronor

Myndighet	Avgifter förväntad förlust		Avgifter övriga		Återvinningar		Infrianden		Summa	
	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014
RGK, insättnings-garantin			1 485	1 399					1 485	1 399
RGK, bankgarantier[1]			5	40					5	40
RGK, övriga garantier	8	72	2		1	1	0	-61	12	12
EKN	1 506	824			314	163	-476	-537	1 344	450
Sida	47	59			18	12	-1	0	64	71
Boverket	13	5			5	9	0	0	19	14
Summa	**1 575**	**960**	**1 493**	**1 439**	**339**	**185**	**-477**	**-598**	**2 929**	**1 985**

Anm.: Garantiavgifterna har per 2015 särredovisats i förväntad förlust och administration. Jämförelsesiffrorna har därför ändrats.

Infrianden

Utbetalningarna för infriade garantier var 477 miljoner kronor, främst rörande exportkreditgarantier, där den enskilt största posten avsåg fortsatta skadeutbetalningar avseende Iran.

Administration

Administrationskostnaderna uppgick till 262 miljoner kronor för 2015, vilket är en liten ökning jämfört med föregående år. De intäkter för administration som inkom under året uppgick till 263 miljoner kronor. I förhållande till de totala åtagandena utgör administrationskostnaden en mycket liten del, vilken varierar beroende på typ av garanti.

Tabell 5.7 Intäkter och kostnader för administration

Miljoner kronor

Myndighet	Intäkter		Kostnader	
	2015	2014	2015	2014
RGK, insättningsgarantin	12	17	-14	-12
RGK, bankgarantier[1]				
RGK, övriga garantier	11	9	-12	-11
EKN	228	241	-222	-223
Sida	8	3	-8	-4
Boverket	4	1	-5	-5
Summa	**263**	**272**	**-262**	**-256**

Flöden i garantiverksamheten och dess betydelse för lånebehovet

Posterna avgifter, infrianden, återvinningar och administration har i olika grad påverkan på lånebehovet. Flöden i den del av garantiverksamheten som enbart har tillgångar i form av konton i Riksgäldskontoret, eller finansiering genom anslag, påverkar direkt statens lånebehov. Däremot har flöden i den del av garantiverksamheten som har tillgångar i form av utomstatliga placeringar inte någon påverkan på lånebehovet. En analys av flödena pekar på att nettoflödet i garantiverksamheten totalt sett innebar att inbetalningarna till garantiverksamheten översteg utbetalningarna med 3 miljarder kronor 2015.

Statliga anslag i garantiverksamheten

I vissa fall kan riksdagen besluta att subventionera hela eller delar av avgiften för en viss garanti. När detta inträffar anvisar riksdagen normalt anslag för att betala avgiften.

Under 2015 utbetalades 6,5 miljoner kronor i statliga subventioner för garantiavgifter, exklusive Sida. Det finns även några garantiåtaganden som vid infrianden helt eller delvis belastar anslag. Det gäller åtaganden i form av garantikapital, u-kreditgarantier och kapitaltäckningsgarantier.

I tabell 5.7 visas vilka anslag som finansierade dessa subventioner samt vilka anslag i övrigt vars ändamål omfattar garantiverksamhet.

Tabell 5.8 Anslag vars ändamål omfattade garantiverksamhet 2015

Miljoner kronor

Utgifts-område	Anslag	Garantiåtagande	Utfall 2015	Utfall 2014
2	1:14 Vissa garanti- och medlemsavgifter	A/O Dom Shvetsii	0,33	0,33
		Vissa internationella finansieringsinstitut	-	-
7	1:1 Biståndsverksamhet	Garantier under Lomé IV Bis och Cotonou-avtalet	-	-
7	1.1 Biståndsverksamhet	U-kreditgarantier	-	-
7	1.1 Biståndsverksamhet	Nordiska investeringsbanken (NIB)	4,25	3,59
7	1.1 Biståndsverksamhet	NIB	1,88	1,91
16	2:10 Stockholms universitet: Forskning och forskarutbildning	Fysikhuset Stockholm KB	-	-
16	2:18 Kungl. Tekniska högskolan: Forskning och forskarutbildning	Fysikhuset Stockholm KB	-	-
22	1:2 Trafikverket: Banhållning	Arlandabanan Infrastructure AB	-	-

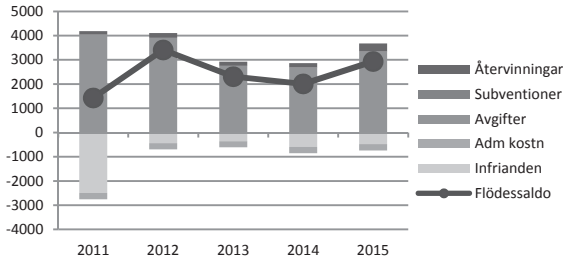
Tillbakablick på de senaste fem åren

De statliga subventionerna avseende garantiavgifter, exklusive Sida, har de senaste fem åren varierat mellan knappt 1 miljon kronor och 8 miljoner kronor årligen. De avgifter som garantitagarna själva betalat har uppgått till mellan 2,7 och 4 miljarder kronor per år. Det är främst avgifterna från exportkreditgarantierna och garantierna till banker m.fl. som bidragit till variationer över tiden.

De årliga infriandena minskade från 2,5 miljarder kronor 2011, vilket till stor del förklaras av infriandet av garantin avseende Saab Automobile AB:s lån från EIB, till 359 miljoner kronor 2013. Under 2014 ökade infriandena till 598 miljoner kronor för att under 2015 minska till 477 miljoner kronor. Återvinningarna ökade från 138 miljoner kronor 2011 till 339 miljoner kronor 2015. Det var främst tidigare infriade exportkreditgarantier som återvanns.

Diagram 5.2 Återvinningar, statliga subventioner, avgifter, infrianden och administrationskostnader samt saldot för betalningsflödet 2011–2015

Miljoner kronor

5.2 Statlig utlåning med kreditrisk

Ett lån med kreditrisk innebär samma kreditrisk för staten som en kreditgaranti. Skillnaden är att finansieringen av lånet sköts av staten och vid garantier av en bank eller annat kreditinstitut. Merparten av statens utlåning finansieras direkt via upplåning genom Riksgäldskontoret.

Riksdag och regering beslutar om all statlig utlåning, antingen genom särskilda beslut för ett enskilt lån eller genom lagar och förordningar om låneprogram, t.ex. studielån.

I och med den reformerade budgetlagen infördes fr.o.m. 2012 en modell för den statliga utlåningen som innebär att garantier och lån behandlas enligt samma principer, dvs. en gemensam statlig garanti- och utlåningsmodell. Det innebär att räntan för ett lån ska motsvara statens finansieringskostnad för ett lån med samma löptid, ett räntepåslag som motsvarar förväntad förlust beräknad utifrån samma principer som gäller för statliga garantier samt ett påslag för administrationskostnaderna.

Före 2012 fanns det inte något generellt krav på att en avgift motsvarande statens förväntade kostnad ska tas ut för lånen eller att en reserv ska byggas upp för framtida kreditförluster. Hanteringen av studielånen anpassades till utlåningsmodellen fr.o.m. 2014.

5.2.1 Utlåningsportföljens sammansättning

Tabell 5.9 Statens utlåning med kreditrisk den 31 december 2015

Miljoner kronor

Utgifts-område	Kreditmyndighet respektive låntagare/ändamål	Utlånat belopp 2015	Utlånat belopp 2014	Nedskrivning för osäkra fordringar 2015	Nedskrivning för osäkra fordringar 2014	Utlåning efter nedskrivning för osäkra fordringar 2015	Utlåning efter nedskrivning för osäkra fordringar 2014	Utlåningsram 2015	Utlåningsram 2014
15	CSN, studielån[1]	207 095	201 611	27 867	27 641	179 228	173 970	206 000	200 205
*	CSN, hemutrustningslån	1 498	1 438	580	585	918	854		
22	RGK, A-train AB (Arlandabanan)	1 000	1 000	10	5	990	995	1 000	1 000
22	RGK, Svedab AB[2] (Öresundsbrons landförbindelser)	5 396	5 346	292	319	5 104	5 027	3 361	3 361
22	RGK, Swedavia		0			0	0		
24	RGK, Svensk Exportkredit					0	0	80 000	80 000
22	RGK, SAS					0	0	749	749
2	RGK, Irland	5 519	5 657			5 519	5 657		[3]
17,24	RGK, övriga	245	308			245	308	1 130	1 125
*	Sida, biståndskrediter	35	67	7	4	28	63		
*	Sida, villkorslån	308	307	114	77	194	230		
*	Tillväxtverket, lokaliseringslån m.m.	95	94	76	75	20	18		
*	Energimyndigheten, villkorslån	568	534	419	399	149	135		
*	Länsstyrelserna, lantbrukslån m.m.	44	49	30	16	14	33		
*	Kammarkollegiet, näringslån m.m.	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0		
	Summa	**221 805**	**216 410**	**29 395**	**29 122**	**192 409**	**187 289**		

* Anslagsfinansierad utlåning.
[1] Det utlånade beloppet överstiger låneramen på grund av att även äldre anslagsfinansierade studielån ingår i det utlånade beloppet.
[2] Det utlånade beloppet överstiger utlåningsramen då ramen är 2009 års exklusive kapitaltjänstkostnader och mervärdesskatt.
[3] Utlåningsramen för Irland uppgår till 600 miljoner euro.
Anm.: I denna tabell redovisas statens utlåning med kreditrisk varför beloppet inte stämmer överens med posten Utlåning i balansräkningen. Skillnaden utgörs av RGK:s utlåning till AP-fonden och Riksbanken med 0 miljoner kronor respektive 240 655 miljoner kronor. Denna utlåning betraktas inte som lån med kreditrisk.
Anm.: Tillväxtverket, Energimyndigheten, länsstyrelserna och Kammarkollegiet finansierar sin utlåning med anslag varför utlåningsramar saknas.

Statens utlåning till privatpersoner, företag, projekt och andra stater, dvs. lån med kreditrisk, uppgick den 31 december 2015 till 222 miljarder kronor före nedskrivning, vilket är en ökning med drygt 5 miljarder kronor jämfört med året innan. Den dominerande posten var studielånen från Centrala studiestödsnämnden (CSN) på 207 miljarder kronor, vilket motsvarade 93 procent av statens utlåning med kreditrisk. CSN hade också beviljat hemutrustningslån till flyktingar på 1,5 miljarder kronor.

Riksgäldskontorets utlåning på 12,2 miljarder kronor går till olika infrastrukturprojekt, flygindustrin samt utlåning till Irland. Övriga myndigheter hade en utlåning som tillsammans uppgick till 1 miljard kronor inom bistånd samt till småföretagare, jordbrukare, fiskare m.fl. En beskrivning av de större lånen finns i avsnitt 5.2.2.

Enligt grundläggande redovisningsregler ska lånefordringar skrivas ned till det värde som förväntas inflyta. Kreditmyndigheterna har uppskattat nedskrivningarna till 29 miljarder kronor eller 13 procent av utlånat belopp. CSN:s studielån står för 27,9 miljarder kronor eller 95 procent av nedskrivningarna.

Tabell 5.10 Statens utlåning med kreditrisk efter lånekategori den 31 december 2015

Miljoner kronor

Myndighet respektive lånekategori	Utlånat belopp		Nedskrivning för osäkra fordringar		Utlåning efter nedskrivning för osäkra fordringar	
	2015	2014	2015	2014	2015	2014
CSN[1]						
Lånefordringar	155 238	144 466	13 334	12 521	141 904	131 945
Lånefordringar med villkorad återbetalningsskyldighet	53 355	58 584	15 113	15 705	38 242	42 879
Utvecklingskapital/Royalty	-3	-3			-3	-3
Delsumma	*208 590*	*203 047*	*28 447*	*28 226*	*180 143*	*174 821*
RGK						
Lånefordringar	10 935	11 004	292	319	10 643	10 685
Utvecklingskapital/Royalty	1 225	1 306	10	5	1 215	1 301
Delsumma	*12 160*	*12 310*	*302*	*324*	*11 858*	*11 986*
Summa	**220 750**	**215 357**	**28 749**	**28 550**	**192 001**	**186 807**

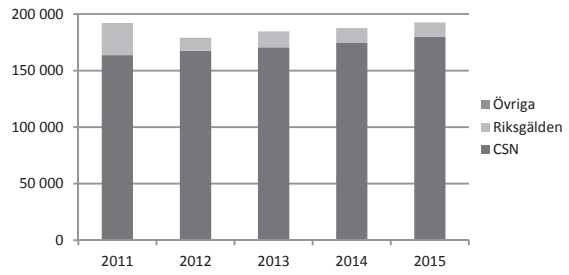
Anm.: I CSN:s utlåning för 2015 ingår saldot på avräkningskontot om 3 miljoner kronor, vilket gör att beloppet i denna tabell inte överensstämmer med motsvarande belopp för CSN i tabell 5.8. Däremot överensstämmer beloppet med posten Utlåning i balansräkningen. (se not 29 till balansräkningen).

Under de senaste fem åren har utlåningen efter nedskrivning varit i princip oförändrad. I slutet av 2015 uppgick den till 192 miljarder kronor.

I tabell 5.9 redovisas CSN:s och Riksgäldskontorets utlåning uppdelad på de tre kategorier som Ekonomistyrningsverket anger i sina anvisningar.

Diagram 5.3 Statens utlåning med kreditrisk efter nedskrivning för osäkra fordringar 2011–2015

Miljoner kronor

5.2.2 De olika lånen med kreditrisk

Studielån

Studielånen regleras i studiestödslagen och särskilda förordningar. Omkring 1,5 miljoner personer hade vid årsskiftet studieskulder till CSN på tillsammans 207 miljarder kronor.

CSN administrerar flera olika typer av lån, vilka skiljer sig åt ur finansierings- och redovisningssynpunkt. Lånen kan delas in i två huvudkategorier.

- Lån som beviljats före 1989 och som har finansierats genom anslag på statens budget. Låntagarnas återbetalningar redovisas mot inkomsttitel på statens budget.
- Lån som beviljats fr.o.m. 1989 och som finansieras genom upplåning i Riksgäldskontoret.

CSN:s låntagare betalar en ränta som motsvarar 70 procent av CSN:s upplåningsränta i Riksgäldskontoret. Denna ränta fastställs årligen av regeringen och baseras på den ovägda genomsnittsräntan för emission av statsskuldväxlar och statsobligationer under de tre senaste åren.

Avdraget på 30 procent från räntan kompenseras av att låntagarna inte medges avdrag för räntekostnader på studielån i sina självdeklarationer.

När studielån skrivs av till följd av dödsfall, uppnådd åldersgräns eller av andra skäl amorterar CSN av sin skuld till Riksgäldskontoret med motsvarande belopp. Förluster på utlåning före 2014 finansieras med anslag då kostnaden uppkommer medan förluster avseende lån från och med den 1 januari 2014 finansieras från kreditreserven i enlighet med kreditmodellen i budgetlagen.

Hemutrustningslån till flyktingar

Sedan 1991 beviljar CSN lån till flyktingar för inköp av hemutrustning. De utestående lånen

var vid årsskiftet 1,5 miljarder kronor varav 0,6 miljarder kronor betraktas som osäker fordran.

Hemutrustningslånen finansierades fram till 2011 genom lån i Riksgäldskontoret, men från och med 2012 finansieras denna utlåning med anslag. Utlåningen belastar anslaget 1:5 *Hemutrustningslån* under Utgiftsområde 13 Integration och jämställdhet. Regeringen fastställer vilken ränta som låntagarna ska betala till CSN. Låntagarnas räntebetalningar till CSN redovisas mot inkomsttitel 2394 302 Övriga ränteinkomster hemutrustningslån.

Lån till infrastrukturprojekt

För vissa infrastrukturprojekt har riksdagen genom särskilda beslut gett Riksgäldskontoret i uppdrag att ställa ut lån till statliga eller privata företag. Det gäller byggandet av Arlandabanan och de svenska landanslutningarna till Öresundsbron. Vid årsskiftet var totalt 6,4 miljarder kronor utlånade till dessa projekt.

Svensk-Danska Broförbindelsen (Svedab AB)
Lånet till Svedab AB, för finansiering av de svenska landanslutningarna till Öresundsbron, var vid årsskiftet 5,4 miljarder kronor. Återbetalningen av lånet, liksom Öresundsbro Konsortiets egna obligationslån, ska finansieras med intäkter från Öresundsbron. Värdet på lånet är nedskrivet med 0,3 miljarder kronor för förväntad förlust.

A-Train AB
Lånet till A-Train AB, det privata företag som driver Arlandabanan, är ett lån med villkorad återbetalning på 1 miljard kronor. I stället för vanlig återbetalning äger staten rätt till en årlig vinstdelning när de privata ägarna fått en viss, i låneavtalet reglerad, avkastning på sitt insatta kapital. Värdet på lånet är nedskrivet med 10 miljoner kronor för förväntad förlust, vilket är en ökning med 5 miljoner kronor jämfört med 2014. Nedskrivningen beräknades utifrån det maximala belopp som Riksgälden kan erhålla, dvs. 1 miljard kronor. De framtida betalningarna till staten som helhet beräknades dock överstiga 1 miljard kronor i nominella termer.

Lån till exportfinansiering

Exportfinansiering
Riksdagen bemyndigade i december 2008 regeringen att bevilja AB Svensk Exportkredit (SEK) en låneram för finansieringen av långfristiga krediter i Riksgäldskontoret. Nuvarande låneramen om 80 miljarder kronor har förlängts till att gälla även under 2015. SEK har inte utnyttjat låneramen under perioden 2009–2015.

Lån som lyfts under ramen får fr.o.m. 2014 endast användas för finansiering av utlåning inom systemet för statsstödda exportkrediter(det s.k. CIRR-systemet).

Lån till flygindustrin

Riksgäldskontoret har lämnat royaltylån till Saab AB och GKN Aerospace Sweden AB (tidigare Volvo Aero AB) för delfinansiering av utvecklingskostnaderna för vingbalkar respektive komponenter till flygmotorer.

Återbetalningarna är beroende av försäljningsintäkterna från projekten. Riksgäldskontoret har bedömt att det inte finns något nedskrivningsbehov i utlåningen.

Lån till andra stater

Under 2012 fick Riksgäldskontoret, efter bemyndigande från riksdagen, i uppdrag av regeringen att ställa ut lån om maximalt 600 miljoner euro till Irland. Lånet är ett tillägg till de lån som Internationella valutafonden (IMF) och EU ställt ut. Vid slutet av 2015 uppgick lånet till 5,5 miljarder kronor. 2014 godkändes ett tilläggsavtal, vilket medger att Irland kan återbetala delar av sina lån från IMF i förtid, utan att samtidigt göra förskottbetalningar på lånet från Sverige.

Övriga lån med kreditrisk

Övrig utlåning med kreditrisk omfattar lån från Sida, Tillväxtverket, Energimyndigheten, Kammarkollegiet samt länsstyrelserna. Totalt uppgick dessa lån till 1 miljard kronor vilket innebär att de sammantaget ät oförändrade jämfört med 2014. Av utlånat belopp 2015

bedömdes 0,6 miljarder kronor som osäkra fordringar, motsvarande 61 procent av beloppet.

Dessa lån har finansierats via anslag på statens budget. Framtida kreditförluster är därmed redan finansierade. Låntagarnas betalningar av räntor och amorteringar redovisas mot inkomsttitel.

Störst var vid årsskiftet Energimyndighetens utlåning om 568 miljoner kronor, från vilka nedskrivningar gjordes med 419 miljoner kronor.

5.3 Stabilitetsfonden

Riksdagen beslutade 2008 att inrätta en stabilitetsfond i form av ett räntebärande konto hos Riksgäldskontoret. Syftet var att finansiera statens åtgärder för att stödja det finansiella systemet. Inledningsvis tillförde staten 15 miljarder kronor genom ett särskilt anslag. Stabilitetsfonden har därefter fyllts på genom att banker och andra kreditinstitut betalar en årlig avgift till fonden. Utöver avgiften har stabilitetsfonden också tillförts de intäkter som staten erhållit till följd av de statliga stödåtgärder som finansierats med medel ur fonden. Fondens sammanlagda behållning var 56 miljarder kronor i slutet av 2015, inklusive försäljningslikviden för de Nordeaaktier som tidigare ingick i fonden.

Den 1 februari 2016 infördes en ny krishanteringsordning i Sverige, vilken bl.a. innebär ändrade regler för stabilitetsfonden och dess användning som regleras i lagen (2015:1017) om förebyggande statligt stöd till kreditinstitut.Dessa regler innebär att det inte längre kommer att tas ut någon stabilitetsavgift efter att avgiften för 2015 har tagits ut och att delar av fondens behållning kommer att överföras till den s.k. resolutionsreserven, ett nyinrättat finansieringsarrangemang som ska användas för att finansiera de åtgärder som vidtas i enlighet med lagen (2015:1016) om resolution.

5.4 Analys av väsentliga risker i statens utlåning och utställda garantier

Utfallen i garanti- och utlåningsverksamheten kan bli både bättre och sämre än det som förväntansmässigt beräknats, även om det samlade utfallet över en mycket lång tidsperiod antas röra sig mot det förväntade. Sämre utfall brukar benämnas oförväntade förluster. Med liten sannolikhet kan utfallet bli mycket sämre än förväntat, vilket innebär stora oförväntade förluster. På grund av det behöver redovisningen av förväntade förluster kompletteras med en riskanalys av väsentliga risker i statens utlåning och utställda garantier.

Regeringen har gett Riksgäldskontoret i uppdrag att, i samverkan med EKN, CSN, Sida, Boverket och övriga berörda myndigheter, göra en samlad riskanalys av statens garanti- och utlåningsportfölj (Fi2010/05311). Uppdraget redovisas i en separat rapport. Analysen omfattar dels den s.k. ordinarie portföljen med garantier och lån till företag, privatpersoner och stater, dels insättningsgarantin.

Risken för stora förluster i den ordinarie portföljen bedöms sammantaget som låg, men inte lika låg som vid det föregående årsskiftet. Den något ökade risken beror i första hand på att andelen enskilt stora garantier och lån blivit större och att kreditrisken i några av dem är högre än tidigare. Risken för stora förluster kopplade till insättningsgarantin bedöms även den som låg.

Nedan följer en sammanfattning av analysen i rapporten Statens garantier och utlåning – en riskanalys, som lämnades till regeringen den 15 mars 2016 (Fi2016/01053/BATOT).

5.4.1 Den ordinarie portföljen

En central del i riskanalysen är att identifiera omständigheter som utgör möjliga orsaker till stora förluster i portföljen, s.k. riskfaktorer. En sådan orsak är ett mindre antal förluster gällande enskilt stora garantier eller lån med anledning av förekommande s.k. namnkoncentrationer, vilka beskrivs närmare nedan. En annan orsak är kluster av förluster som tillsammans utgör stora belopp, vilka i regel förklaras av samvariationer. Samvariationer kan vara antingen direkta eller indirekta. Direkta samvariationer förklaras av affärsmässiga eller juridiska kopplingar mellan garanti- och låntagarna, vilka benämns strukturella kopplingar. Indirekta samvariationer beror på ogynnsamma förändringar i bakgrundsfaktorer som påverkar flera garanti- och låntagare samtidigt. Det innebär en sårbarhet

mot koncentrationer med garanti- eller låntagare i samma bransch eller geografiska region, sektorkoncentrationer. En annan förklaring till indirekta samvariationer är förändringar i den allmänna ekonomiska utvecklingen.

Tabell 5.11 Riskfaktorer och riskbedömningar för garantier och lån till företag, privatpersoner och stater

Riskfaktorer	Riskbedömning 2015	2014
Risken för enskilt stora förluster på grund av namnkoncentrationer	Måttlig	Låg
Risken för kluster av förluster som uppgår till stora belopp på grund av:		
Strukturella kopplingar	Mycket låg	Låg
Branschkoncentrationer	Låg	Låg
Geografiska koncentrationer	Låg	Låg
Förändringar i den allmänna ekonomiska utvecklingen	Låg	Låg

Namnkoncentrationer

Med namnkoncentration menas låg diversifiering på grund av att en portfölj antingen innehåller ett fåtal engagemang eller att det finns exponeringar mot enskilda garanti- eller låntagare som är stora i förhållande till portföljens samlade omfattning.

Den ordinarie portföljen innehåller ett antal stora exponeringar mot enskilda garanti- eller låntagare, där de femton enskilt största exponeringarna utgör drygt 40 procent av portföljens storlek. Risken för stora förluster med anledning av detta bedöms som måttlig. För några stora belopp finns en väsentlig till hög kreditrisk, där endast något eller ett par slumpmässiga fallissemang skulle kunna innebära stora förluster. De i övrigt största beloppen gäller garantikapital där de internationella finansiella institutioner som statens åtagande avser har stark kreditvärdighet.

Strukturella kopplingar

Om det föreligger omständigheter där en garanti- eller låntagares finansiella problem smittar av sig på andra garanti- eller låntagare ökar sannolikheten för kluster av förluster i portföljen. Möjliga orsaker till sådana direkta samvariationer är strukturella kopplingar i form av affärsmässiga eller juridiska förbindelser. Typiska exempel är exponeringar mot garanti- eller låntagare inom samma projekt, leverantörskedja eller företagskoncern.

Omfattningen av strukturella kopplingar i den ordinarie portföljen bedöms vara liten, ännu mindre än vid det föregående årsskiftet. De handlar om ett fåtal juridiska kopplingar, ägarintressen och koncerntillhörighet och då främst enskilda par av garanti- eller låntagare. Risken för direkta samvariationer som kan leda till stora samlade förluster bedöms därför vara mycket låg.

Sektorkoncentrationer

Den ordinarie portföljen har en överlag god geografisk och branschmässig spridning av garanti- och låntagarna. De sektorbaserade koncentrationer som likväl finns rör branschen för teleoperatörer och privatpersoner i Sverige. Båda sektorerna bedöms dock vara stabila och sannolikheten för allvarliga chocker låg. Det finns dessutom en viss motståndskraft hos garanti- och låntagarna om negativa chocker väl sker.

Branschkoncentrationer

Med branschkoncentration avses låg diversifiering med hänsyn till garanti- och låntagarnas branschtillhörighet. Det kan antingen handla om att portföljen är exponerad mot ett litet antal branscher eller att någon eller några enskilda branscher utgör en betydande andel av portföljen.

Branschkoncentrationer utgör en riskfaktor eftersom negativa chocker i en bransch kan ge upphov till kluster av förluster. Hur stor risken är beror till en del på sannolikheten för en kraftig och/eller överraskande chock som leder till att många företag inom branschen drabbas samtidigt. Risken beror dessutom på de specifika garanti- och låntagarnas motståndskraft mot en negativ chock. Ju bättre kreditvärdighet företagen har desto starkare motståndskraft.

Avseende garantier och lån till företag finns en god diversifiering gällande motparternas branschtillhörighet. Den mest framträdande branschkoncentrationen är mot telekommunikation, specifikt teleoperatörer. Risken för stora förluster från koncentrationen inom denna bransch bedöms dock som låg. Branschen är

stabil med låg sannolikhet för negativa chocker som kan medföra kluster av förluster. Kreditvärdigheten hos många av garantitagarna är dock relativt svag, under medel för branschen. En bidragande förklaring till detta är att en betydande del av garantitagarna är verksamma i riskfyllda länder. Garantitagarna är samtidigt generellt etablerade bolag med starka positioner på respektive hemmamarknad, vilket höjer bedömningen av motståndskraften mot negativa chocker i branschen.

Geografiska koncentrationer

Garanti- och låntagare i samma geografiska område påverkas simultant av förändringar i den gemensamma ekonomiska miljön. Det kan t.ex. vara konjunkturutveckling eller förändringar i valutor och räntor. På samma sätt som för branschkoncentrationer kan negativa chocker leda till indirekta samvariationer som ger upphov till kluster av förluster.

Den ordinarie portföljen uppvisar en god geografisk spridning. Det finns dock en tydlig koncentration av garantier och lån i Sverige, till största delen via studielån till svenska privatpersoner. En allvarlig nedgång i svensk ekonomi, med ökad arbetslöshet som följd, kan antas ge upphov till ett inkomstbortfall för många studielåntagare samtidigt. Detta skulle kunna ge upphov till förluster i form av minskade inbetalningar. Emellertid begränsas risken för stora förluster av att det handlar om ett stort antal små lån, varför det skulle krävas att många låntagare får problem samtidigt för att det ska uppstå stora förluster. Därtill bedöms att studielåntagarna har en överlag hög utbildningsnivå som minskar risken för arbetslöshet samt att förekomsten av såväl offentliga som privata försäkringssystem dämpar inkomstbortfallet vid arbetslöshet.

Förändringar i den allmänna ekonomiska utvecklingen

Det finns en risk för kluster av förluster på grund av samvariationer även i en perfekt diversifierad portfölj. Omfattande förändringar i den allmänna ekonomiska utvecklingen, såsom ekonomiska kriser med stor spridning, kan ge upphov till samvariationer även mellan garanti- och låntagare i olika branscher eller geografiska områden. Enligt Riksgäldens bedömning skulle det dock krävas en mycket djup ekonomisk kris med global spridning för att sådana generella samvariationer ska uppstå i den ordinarie portföljen.

5.4.2 Insättningsgarantin

Insättningsgarantins funktionssätt, i termer av vem ersättning betalas ut till, skiljer sig åt beroende på hur ett institut med garanterade insättningar hanteras om det får problem. Det kan ske via ett ordinärt insolvensförfarande i form av konkurs eller i särskild ordning i form av resolution.

Om ett institut med garanterade insättningar drabbas av problem som leder till konkurs eller beslut av Finansinspektionen om att garantin ska träda in medför det ett s.k. direkt infriande av insättningsgarantin. Det innebär att ersättning betalas ut till insättarna i institutet, varefter insättningsgarantin tar över insättarnas fordran på institutet i konkursen.

Om ett problemfyllt institut i stället hanteras genom ett resolutionsförfarande tar staten över kontrollen av institutet för att rekonstruera eller avveckla det under ordnade former. I ett sådant förfarande minskas aktieägarnas andel i institutet och långivarna kan få sina fordringar nedskrivna och/eller konverterade till aktiekapital utifrån en på förhand angiven prioritetsordning. Garanterade insättningar är dock undantagna från skuldnedskrivning och konvertering. Eventuella förluster som insättarna skulle ha svarat för om de inte vore undantagna från skuldnedskrivning ska i stället täckas av insättningsgarantin. Insättningsgarantin får även bidra till återkapitalisering av institutet i den utsträckning som garanterade insättningar skulle ha konverterats till eget kapital om de inte vore undantagna från konvertering. Detta sker genom ett tillskott på tillgångssidan av institutets balansräkning.

Direkta infrianden

Risken att direkta infrianden av insättningsgarantin ska ge upphov till stora förluster bedöms vara låg. Det beror på att det krävs att flera institut får företagsspecifika problem för att

det ska kunna uppstå stora förluster. Sannolikheten för direkta infrianden bedöms dessutom vara lägre än sannolikheten för att instituten fallerar. Vid direkta infrianden av insättningsgarantin bedöms återvinningen av utbetalda medel bli relativt låg. Skillnaden i återvinning mellan enskilda ersättningsfall kan dock vara betydande.

Insättningsgarantins bidrag i resolution

Risken för stora förluster med anledning av insättningsgarantins möjliga bidrag i resolution bedöms vara låg. Instituten med de största insättningarna har dessutom en god kreditvärdighet, där sannolikheten för resolutionsingripanden är låg. Om ett ingripande ändå skulle ske krävs det stora förluster i instituten för att insättningsgarantin ska behöva bidra i resolution. Det gäller i synnerhet för de institut som vid ett resolutionsingripande har mer eget kapital och nedskrivningsbara skulder än vad som krävs för att uppfylla det minimikrav som ställs på instituten. Givet att insättningsgarantin skulle bidra i resolution bedöms det mer sannolikt att bidraget avser återkapitalisering än förlusttäckning, vilket är en positiv faktor gällande statens återvinning av utbetalda medel.

6

Nationellt intygande samt avgifter till och bidrag från EU

6 Nationellt intygande samt avgifter till och bidrag från EU

I detta avsnitt lämnar regeringen ett intygande avseende EU-medel under delad förvaltning mellan Europeiska kommissionen och Sverige. I avsnittet beskrivs även Sveriges avgift till EU och samtliga bidrag från EU inklusive medel som tas emot direkt från kommissionen av svenska myndigheter och inte redovisas mot inkomsttitlar och anslag på statens budget. I avsnittet redogörs dessutom för Europeiska revisionsrättens granskningar avseende kommissionens genomförande av budgeten 2014.

Avsnitten 6.1–6.4 lämnas även till kommissionen och till revisionsrätten. Av den anledningen innehåller avsnittet en redogörelse för den svenska förvaltningsmodellen och en kort beskrivning av de redovisningsprinciper som tillämpas i årsredovisningen för staten.

6.1 Redovisningsskyldighet för EU-medel i den svenska statsförvaltningen

Regeringen är inför riksdagen ansvarig för hur den styr riket. Regeringen är redovisningsskyldig inför riksdagen för statens medel och övriga tillgångar som står till dess disposition. Regeringen lämnar årligen en årsredovisning för staten till riksdagen. Årsredovisningen innehåller bl.a. utfallet på budgetens inkomsttitlar och anslag, konsoliderade resultat- och balansräkningar samt finansieringsanalys avseende samtliga statliga myndigheter, inklusive affärsverken, under riksdagen och regeringen samt de fonder och andelar i bolag som myndigheterna innehar. Sveriges avgift till EU och återflödet från EU-budgeten redovisas i såväl budgetens inkomsttitlar och anslag som i de konsoliderade resultat- och balansräkningarna i årsredovisningen för staten.

Regeringen har i hög grad delegerat beslutsfattandet avseende genomförandet av EU-program till förvaltningsmyndigheterna som är regeringens organ för att verkställa den fastlagda politiken. Riksdagen och regeringen beslutar om inriktningen och förutsättningarna för den statliga verksamheten och vilka verksamhets- och ansvarsområden som tilldelas myndigheterna. Myndigheterna har sedan långtgående befogenheter i sitt dagliga och operativa arbete. Det är dock regeringens uppgift att styra myndigheterna och försäkra sig om att myndigheterna fullgör sitt verksamhetsansvar.

6.1.1 Innehållet i regeringens nationella intygande avseende EU-medel

Regeringens nationella intygande för 2015 avseende EU-medel omfattar EU-medel hänförliga till de fleråriga budgetramarna 2007–2013 och 2014–2020, även kallat programperioder. Den tidigare programperioden håller på att avslutas medan medel från de flesta programmen i den nya perioden ännu inte har börjat betalas ut.

Intygandet innehåller en årlig räkenskapssammanställning över medel mottagna från EU:s budget samt en redogörelse för hur dessa medel har fördelats på olika åtgärder. Med EU-medel avses i detta sammanhang de medel som

förvaltas inom ramen för delad förvaltning mellan medlemsstaten Sverige och kommissionen. Medlen redovisas på budgetens anslag och inkomsttitlar. Intygandet, som ingår som en del i årsredovisningen för staten, överlämnas till riksdagen, med kopia till kommissionen och revisionsrätten.

I intygandet bedömer regeringen huruvida EU-räkenskaperna i allt väsentligt är rättvisande samt intygar att det finns ett ramverk för staten som syftar till att säkerställa en betryggande intern styrning och kontroll av EU-medlen. Räkenskaperna som ligger till grund för sammanställningen är upprättade enligt god redovisningssed och har varit föremål för Riksrevisionens granskning.

Regeringens intygande baseras även på ramverket för intern styrning och kontroll. Genom ramverket ställer regeringen krav på att ansvariga myndigheter lämnar en försäkran vilken möjliggör för regeringen att utfärda ett nationellt intygande.

Regeringens intygande syftar till att öka riksdagens insyn i hur Sverige fullgör sitt förvaltningsansvar och hur tilldelade EU-medel används. Samtidigt medför intygandet krav på den interna styrningen och kontrollen hos de myndigheter som ansvarar för att förvalta medlen. Regeringens övergripande ambition är att säkerställa ett effektivt förvaltnings- och kontrollsystem kring EU-medlen i syfte att med rimlig säkerhet garantera de underliggande transaktionernas laglighet och korrekthet.

6.1.2 Ramverket för intern styrning och kontroll

En god intern styrning och kontroll ger myndighetens ledning förutsättningar att driva verksamheten på ett effektivt sätt och uppnå önskat resultat. Inom det ekonomiadministrativa området kan brister och ofullständigheter motverkas i redovisningen, ekonomiska rapporter och beslutsunderlag. Med en god intern styrning och kontroll kan både avsiktliga och oavsiktliga fel begränsas och oegentligheter och andra former av bedrägligt beteende undvikas.

Samtliga svenska myndigheter som har ett förvaltande ansvar för EU-medel omfattas av ramverket för intern styrning och kontroll. Ramverket utgörs av flera samverkande förordningar:

- myndighetsförordningen (2007:515),
- internrevisionsförordningen (2006:1228),
- förordningen (2007:603) om intern styrning och kontroll, och
- förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag.

I myndighetsförordningen fastställs att myndighetens ledning ansvarar för att myndighetens verksamhet ska bedrivas effektivt, enligt gällande rätt och de förpliktelser som följer av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen, att den redovisas på ett tillförlitligt och rättvisande sätt samt att myndigheten hushållar väl med statens medel. För ett antal myndigheter har regeringen dessutom i instruktion föreskrivit att de ska inrätta internrevision och därmed omfattas av internrevisionsförordningen. Genom att inrätta internrevision på utpekade myndigheter kan regeringen med rimlig säkerhet förvissa sig om att regelverken implementeras ändamålsenligt och följs. I internrevisionens uppgifter ingår att granska och lämna förslag till förbättringar av myndighetens process för intern styrning och kontroll.

Myndigheter som omfattas av internrevisionsförordningen omfattas även av förordningen om intern styrning och kontroll samt vissa särskilda bestämmelser i förordningen om årsredovisning och budgetunderlag. Bestämmelserna i förordningen om årsredovisning och budgetunderlag innebär bl.a. att myndigheten i sin årsredovisning ska uttala sig huruvida myndighetens interna styrning och kontroll har varit betryggande.

6.1.3 Omfattningen av regeringens nationella intygande

Genom medlemskapet i EU hanterar svenska myndigheter olika slags medel från och till EU:s budget. De medel som Sverige får i form av återflöde från EU-budgeten kommer huvudsakligen från EU:s jordbruksfonder och EU:s strukturfonder. Sverige får också stöd till transeuropeiska nätverk samt forsknings- och utbildningsprogram. För den senare bidragskategorin ligger dock ansvaret för att administrera och förvalta medlen på kommissionen och andra institutioner inom EU, inte på medlemsstaten

och omfattas därför inte av regeringens intygande.

Det är således enbart de medel som Sverige erhåller och förvaltar gemensamt med kommissionen som omfattas av regeringens intygande. Ett delat förvaltningsansvar innebär i korthet att kommissionen har det yttersta ansvaret för förvaltningen av EU:s budget, men att medlemsstaten är ansvarig för att nationellt bygga upp ett förvaltnings- och kontrollsystem som garanterar en sund ekonomisk förvaltning av EU:s medel. På de områden där det föreligger ett delat förvaltningsansvar mellan Sverige och kommissionen, har totalt åtta myndigheter varit utsedda att förvalta medlen.

Det finns även program inom territoriellt samarbete, även kallade Interregprogram. Territoriellt samarbete innebär att programmen genomförs inom flera länder för att utveckla samarbetet över nationsgränserna. Fem av dessa program förvaltas i Sverige av tre myndigheter. Det är Botnia-Atlantica, Nord, Norra periferin och Arktis, Sverige-Norge och Öresund-Kattegatt-Skagerrak som samtliga ingår i den Europeiska regionala utvecklingsfonden.

Samtliga program inom territoriellt samarbete är undantagna från redovisning på statens budget. Uppgifter från dessa program för perioden 2014–2020 ingår dock i resultat- och balansräkningarna för den nya programperioden (tabell 6.2 och 6.4) genom att de förvaltande myndigheterna upprättar resultat- och balansräkningar särskilt för dessa medel.

Intygandet för 2015 gäller den svenska förvaltningen av EU-medel från

- Europeiska garantifonden för jordbruket,
- Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling,
- Europeiska regionala utvecklingsfonden,
- Europeiska socialfonden,
- Europeiska fiskerifonden,
- Europeiska havs- och fiskerifonden,
- Europeiska flykting- och återvändandefonden,
- Europeiska fonden för integration av tredjelandsmedborgare,
- Asyl-, migrations- och integrationsfonden
- Fonden för inre säkerhet och
- Fonden för europeiskt bistånd till dem som har det sämst ställt.

Vissa fonder har samma namn och bedriver i stor utsträckning samma typ av verksamhet under programperioden 2014–2020 som under programperioden 2007–2013 medan några fonder har fått nya benämningar och ändrad inriktning. Nedan redogörs för förvaltningsansvaret för samtliga fonder.

Europeiska garantifonden för jordbruket

Europeiska garantifonden för jordbruket (Garantifonden) har under 2015 finansierat olika direktstöd till jordbrukare och interventioner i syfte att stabilisera jordbruksmarknaden. EU har svarat för finansieringen av stödåtgärderna.

Statens jordbruksverk (Jordbruksverket) har varit ansvarigt utbetalningsställe och har därmed haft det yttersta ansvaret för att dessa medel använts på ett korrekt och effektivt sätt. Ekonomistyrningsverket (ESV) har varit attesterande organ.

Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling

Jordbruksfonden för landsbygdsutveckling (Landsbygdsfonden) har för programperioderna 2007–2013 och 2014–2020 finansierat insatser för att främja miljön och verka för ökad konkurrenskraft och livskvalitet på landsbygden. Åtgärderna har finansierats gemensamt av Sverige och EU.

Jordbruksverket har varit ansvarigt utbetalningsställe för fonden och har därmed haft det yttersta ansvaret för att dessa medel använts på ett korrekt och effektivt sätt. ESV har varit attesterande organ.

Europeiska regionala utvecklingsfonden

Europeiska regionala utvecklingsfonden[4] (Regionala utvecklingsfonden) har för programperioderna 2007–2013 och 2014–2020 finansierat åtgärder för att minska de ekonomiska och sociala skillnaderna mellan regioner och invånare. Åtgärderna i programmet finansieras gemensamt av Sverige och EU.

[4] Jordbruksverket är förvaltande myndighet för programmet Lokalt ledd utveckling som finansieras av Regionala utvecklingsfonden och Socialfonden.

I Sverige har Regionala utvecklingsfonden för perioden 2007–2013 varit fördelad i åtta regionala program och fem program inom territoriellt samarbete. För varje program har en förvaltande myndighet, en attesterande myndighet och en revisionsmyndighet utsetts. Det är den förvaltande myndigheten som har haft ansvaret för att det operativa programmet förvaltats och genomförts på ett effektivt och korrekt sätt. Den förvaltande myndigheten har även betalat ut fondmedlen till de slutliga stödmottagarna. Den attesterande myndigheten har gjort en slutlig bedömning av om kostnaderna är stödberättigande och intygar därefter till kommissionen att utgiftsdeklarationerna är korrekta.

För perioden 2014–2020 kommer fonden att vara fördelad i åtta regionala program, ett nationellt program och fem program inom territoriellt samarbete. Tillväxtverket är förvaltande och attesterande myndighet för åtta regionala program, ett nationellt program samt ett program inom territoriellt samarbete (Öresund-Kattegatt-Skagerrak). För de fyra övriga territoriella programmen är Länsstyrelserna i Norrbottens (Nord), Västerbottens (Botnia-Atlantica samt Norra Periferin och Arktis) respektive Jämtlands län (Sverige-Norge) förvaltande och attesterande myndigheter för programperioden 2014–2020.

ESV är revisionsmyndighet för samtliga program inom Regionala utvecklingsfonden som förvaltats i Sverige.

Europeiska socialfonden

Europeiska socialfonden[5] (Socialfonden) har för programperioderna 2007–2013 och 2014–2020 finansierat åtgärder som syftat till att främja sysselsättningen och tillträdet till arbetsmarknaden. Åtgärderna i programmen har finansierats gemensamt av Sverige och EU.

Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige (Svenska ESF-rådet) har varit förvaltande myndighet för det berörda programmet inom Socialfonden och har därmed ansvarat för att detta genomförts på ett korrekt och effektivt sätt. Myndigheten har även svarat för utbetalningar av fondmedlen. Svenska ESF-rådet har därutöver varit attesterande myndighet.

ESV har varit revisionsmyndighet för programmet inom Socialfonden.

Europeiska fiskerifonden

Europeiska fiskerifonden (Fiskerifonden) har för programperioden 2007–2013 främst finansierat åtgärder för att nå målet om att säkra bevarandet och det hållbara utnyttjandet av havets resurser. Åtgärderna i programmen finansieras gemensamt av Sverige och EU.

Jordbruksverket har varit förvaltande och attesterande myndighet för fonden. ESV har varit revisionsmyndighet.

Europeiska havs- och fiskerifonden

Europeiska havs- och fiskerifonden (EHFF) operationaliseras i Sverige i programperioden 2014–2020 genom havs- och fiskeriprogrammet. Programmet ger möjlighet till finansiering av åtgärder som understödjer dels genomförandet av den nya gemensamma fiskeripolitiken, dels en hållbar utveckling av fiske och vattenbruk samt närliggande verksamhet.

Jordbruksverket är förvaltande och attesterande myndighet för fonden. ESV är revisionsmyndighet.

Fonden för europeiskt bistånd till dem som har det sämst ställt

Fonden för europeiskt bistånd till dem som har det sämst ställt (FEAD) är en EU-fond som syftar till att minska fattigdom och social utslagning. FEAD är en ny fond i programperioden 2014–2020. Åtgärderna i programmen finansieras gemensamt av Sverige och EU.

Svenska ESF-rådet är förvaltande och attesterande myndighet för fonden. ESV är revisionsmyndighet.

Ramprogram för solidaritet och hantering av migrationsströmmar

För att ge finansiellt stöd till asyl- och migrationspolitiken i EU har ett ramprogram för solidaritet och hantering av migrationsströmmar inrättats under budgetramen 2007–2013. Den omfattar fyra olika fonder:

– Europeiska flyktingfonden (2008–2013),

[5] Jordbruksverket är förvaltande myndighet för programmet Lokalt ledd utveckling som finansieras av Regionala utvecklingsfonden och Socialfonden.

– Europeiska fonden för de yttre gränserna (2007–2013),
– Europeiska fonden för integration av tredjelandsmedborgare (2007–2013) och
– Europeiska återvändandefonden (2008–2013).

Fonderna har finansierat samarbetsprojekt för flyktingmottagning, gränskontroll, integration och återvändande. Åtgärderna i programmen har finansierats gemensamt av Sverige och EU.

Migrationsverket har varit ansvarig myndighet för att sköta de nationella insatser som fått stöd från Europeiska flyktingfonden (Flyktingfonden) och Europeiska återvändandefonden (Återvändandefonden). Svenska ESF-rådet har varit ansvarig myndighet för Europeiska fonden för integration av tredjelandsmedborgare (Integrationsfonden) och Polismyndigheten för Europeiska fonden för de yttre gränserna (Gränsfonden). Ansvariga myndigheter har skött uppdraget i enlighet med tillämplig gemenskapslagstiftning och principen om en sund ekonomisk förvaltning. ESV har varit revisionsmyndighet för samtliga fonder inom ramprogrammet.

Asyl-, migrations- och integrationsfonden
Asyl-, migrations- och integrationsfonden (AMIF) ersätter de tidigare tre fonderna Flyktingfonden, Integrationsfonden och Återvändandefonden. AMIF syftar till att bidra till att säkerställa en långsiktigt hållbar migrationspolitik som värnar asylrätten och underlättar rörlighet inom ramen för den reglerade invandringen. AMIF medfinansierar projekt inom asyl, integration och laglig migration samt återvändande. Åtgärderna i programmen finansieras gemensamt av Sverige och EU.

Migrationsverket är ansvarig myndighet för fonden. ESV är revisionsmyndighet.

Fonden för inre säkerhet
Fonden för inre säkerhet (ISF) är en EU-fond som ger ekonomiskt stöd till aktiviteter som stärker EU:s inre säkerhet i programperioden 2014–2020. ISF består av två delar: ISF Gräns och ISF Polis. ISF Gräns omfattar gränskontroller och viseringar. ISF Polis handlar om polissamarbete, brottsförebyggande arbete, bekämpning av brott och krishantering. Myndigheter och organisationer som är verksamma inom dessa områden kommer att kunna söka stöd för olika projekt. Åtgärderna i programmen finansieras gemensamt av Sverige och EU.

Polismyndigheten är ansvarig myndighet. ESV är revisionsmyndighet.

6.2 Räkenskapssammanställning av EU-medel

Räkenskapssammanställningen av EU-medel omfattar resultaträkning, balansräkning och kassamässig redovisning av utfall på anslag och inkomsttitlar. Redovisningen för kalenderåret 2015 omfattar de fleråriga budgetramarna för 2007–2013 och 2014–2020 i respektive tabeller.

6.2.1 Redovisningsprinciper för räkenskapssammanställningen

Det är endast EU-medel med delat förvaltningsansvar som ingår i räkenskaps-sammanställningen. Dessa medel bruttoredovisas på statens budget. I år ingår även EU-medel med delat förvaltningsansvar som hanterats i program med territoriellt samarbete. Dessa EU-medel har redovisats genom resultat- och balansräkning av de förvaltande myndigheterna som är undantagna från huvudregeln om bruttoredovisning på statens budget. Det innebär att förvaltande myndighet för de interregionala programmen i den Regionala utvecklingsfonden inte redovisar inkomster från EU mot inkomsttitel och motsvarande utgifter om anslag på statens budget.

Sammanställningen bygger på uppgifter som har lämnats av de förvaltande myndigheterna. Uppgifterna har stämts av mot dessa myndigheters årsredovisningar. Redovisningsprinciperna för dessa medel är därmed desamma som de som gäller för årsredovisningen för staten i övrigt när det gäller kostnader, intäkter, fordringar och skulder samt utgifter och inkomster på statens budget. Principerna kan sammanfattas på följande sätt.

I resultaträkningen redovisas intäkter av EU-medel och kostnader för EU-stöd enligt bokföringsmässiga grunder. Det innebär att intäkter och kostnader redovisas det år de är hänförliga till, oavsett tidpunkten för betalning.

Intäkter av uppbörd respektive kostnader för transfereringar uppkommer normalt under den period då betalning sker, men i de fall intäkterna eller kostnaderna är hänförliga till en annan period än betalningen periodiseras de.

På balansräkningens tillgångssida redovisas en fordran eller periodavgränsningspost i fråga om en intäkt för vilken betalning ännu inte mottagits. För en mottagen betalning som avser en senare period eller som bedöms behöva återbetalas, redovisas en skuld eller periodavgränsningspost på balansräkningens skuldsida. Skillnaden mellan fordran, skuld och periodavgränsningspost är vanligen att om anspråk på betalning har ställts redovisas en fordran respektive skuld, annars redovisas en periodavgränsningspost.

Utgifter på statens budget som finansieras från EU-budgeten avser i allt väsentligt transfereringar. Dessa redovisas mot anslag det år betalning sker. Undantag gäller för mindre belopp som omfattar förvaltningskostnader, som i stället redovisas mot anslag det år som kostnaderna hänför sig till. Inkomsterna på statens budget utgörs av bidrag från EU. De redovisas mot inkomsttitel på statens budget det år betalning sker.

6.2.2 Resultaträkning

Resultaträkningen visar i sammandrag återflödet från EU-budgeten och hur pengarna använts.

Tabell 6.1 Resultaträkning avseende fleråriga budgetramen 2007–2013

Miljoner kronor	2015	2014
Intäkter av bidrag från EU		
Europeiska garantifonden för jordbruket	-	6 314
Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling	872	921
Europeiska regionala utvecklingsfonden	404	977
Europeiska socialfonden	115	957
Europeiska fiskerifonden	48	67
Europeiska flykting- och återvändandefonden	-35	108
Europeiska fonden för integration av tredjelandsmedborgare	17	24
Summa intäkter av bidrag från EU m.m.	*1 421*	*9 368*
Verksamhetens kostnader		
Kostnader för personal	-34	-100
Kostnader för lokaler	-1	-7
Övriga driftkostnader	-24	-64
Summa verksamhetens kostnader	*-59*	*-171*
Lämnade bidrag		
Europeiska garantifonden för jordbruket	-	-6 281
Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling	-871	-1 083
Europeiska regionala utvecklingsfonden	-345	-959
Europeiska socialfonden	-109	-944
Europeiska fiskerifonden	-44	-66
Europeiska flykting- och återvändandefonden	-25	-44
Europeiska fonden för integration av tredjelandsmedborgare	-16	-31
Summa lämnade bidrag	*-1 411*	*-9 408*
Summa kostnader	*-1 471*	*-9 579*
Nettokostnad	**-49**	**-211**

Tabell 6.2 Resultaträkning avseende fleråriga budgetramen 2014–2020

Miljoner kronor	2015	2014
Intäkter av bidrag från EU		
Europeiska garantifonden för jordbruket	5 515	-
Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling	564	1 267
Europeiska regionala utvecklingsfonden	137	-
Europeiska socialfonden	83	9
Europeiska havs- och fiskerifonden	2	-
Interregionala Öresund-Kattegatt-Skagerrak	4	-
Interregionala Sverige-Norge	3	-
Inre säkerhetsfonden	1	-
Fonden för europeiskt bistånd till dem som har det sämst ställt	0	-
Summa intäkter av bidrag från EU m.m.	*6 309*	*1 276*
Verksamhetens kostnader		
Kostnader för personal	-91	-10
Kostnader för lokaler	-3	-
Övriga driftkostnader	-74	-11
Summa verksamhetens kostnader	*-168*	*-21*
Lämnade bidrag		
Europeiska garantifonden för jordbruket	-5 721	-
Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling	-498	-1 199
Europeiska regionala utvecklingsfonden	-57	-
Europeiska socialfonden	-40	-9
Europeiska havs- och fiskerifonden	-1	-
Interregionala Sverige-Norge	-1	-
Summa lämnade bidrag	*-6 318*	*-1 208*
Summa kostnader	*-6 486*	*-1 220*
Nettokostnad/intäkt	**-177**	**56**

Analysen nedan görs utifrån båda resultaträkningarna, vilket innebär att de belopp som anges oftast är en summering.

Intäkter – återflödet från EU-budgeten minskade
Intäkterna från EU minskade 2015 med 2 803 miljoner kronor, vilket främst beror på att programperioden 2007–2013 går mot sitt slut samtidigt som verksamheten i den nya programperioden inte har påbörjats i särskilt hög grad. Jämfört med 2014 minskade intäkterna från Regionala utvecklingsfonden med 436 miljoner kronor och från Socialfonden med 768 miljoner kronor.

För 2015 redovisade Jordbruksverket intäkter på 7 001 miljoner kronor vilket är en minskning med 1 568 miljoner kronor mot föregående år. Intäkterna utgörs till största delen av medel från jordbruksfonderna för finansiering av direktstöd och landsbygdsutveckling.

Tillväxtverket redovisade intäkter på 541 miljoner kronor från Regionala utvecklingsfonden. Svenska ESF-rådet redovisade intäkter på 198 miljoner kronor från Socialfonden respektive 17 miljoner kronor från Integrationsfonden. För Flykting- och återvändandefonden har slutreglering av programår till och med 2012 skett, vilket innebar att Migrationsverket redovisade negativa intäkter på 35 miljoner kronor från fonderna.

Tillväxtverket förvaltar även Interregprogrammet Öresund-Kattegatt-Skagerrak som redovisade intäkter på 4 miljoner kronor. Länsstyrelsen i Jämtland redovisade intäkter på 3 miljoner kronor från Interregprogrammet Sverige-Norge. De andra Interregprogrammen har ännu inte fått några intäkter av bidrag i den nya programperioden.

Kostnader – lämnade bidrag finansierade från EU-budgeten minskade
Jordbruksverket är den myndighet som betalar ut störst del av de bidrag som finansieras med EU-medel. Av de medel Jordbruksverket lämnade i EU-finansierade bidrag om totalt 7 135 miljoner kronor utgör 5 721 miljoner kronor medel från Garantifonden och 1 369 miljoner kronor utgör medel från Landsbygdsfonden. Tillväxtverket lämnade bidrag finansierade från Regionala utvecklingsfonden med 402 miljoner kronor, vilket är en minskning med 557 miljoner kronor jämfört med 2014. Minskningen beror på minskade utbetalningar inom Regionala utvecklingsfonden 2007–2013 eftersom programperioden närmar sig sitt slut.

Svenska ESF-rådets kostnader för lämnade bidrag finansierade från Socialfonden uppgick till 149 miljoner kronor. Migrationsverket redovisade lämnade bidrag finansierade från Flykting- och återvändandefonden med 25 miljoner kronor. Sammantaget minskade bidrag finansierade med EU-medel med 2 888 miljoner kronor jämfört med 2014.

6.2.3 Balansräkning

Balansräkningen visar i sammandrag fordringar och skulder avseende medel från EU-budgeten.

Tabell 6.3 Balansräkning avseende fleråriga budgetramen 2007–2013

Miljoner kronor	2015-12-31	2014-12-31
Tillgångar		
Övriga kortfristiga fordringar	436	62
Upplupna intäkter	248	472
Summa tillgångar	**683**	**534**
Kapital		
Kapital	133	-182
Skulder		
Övriga kortfristiga skulder	-	4
Upplupna kostnader	72	-
Oförbrukade bidrag	47	712
Förutbetalda intäkter	432	-
Summa kapital och skulder	**683**	**534**

Tabell 6.4 Balansräkning avseende fleråriga budgetramen 2014–2020

Miljoner kronor	2015-12-31	2014-12-31
Tillgångar		
Övriga kortfristiga fordringar	5 748	6 327
Upplupna intäkter	42	1 267
Summa tillgångar	**5 790**	**7 594**
Kapital		
Kapital	4 967	7 121
Skulder		
Övriga kortfristiga skulder	-	34
Upplupna kostnader	118	311
Oförbrukade bidrag	489	-
Förutbetalda intäkter	217	128
Summa kapital och skulder	**5 790**	**7 594**

Fordringarna minskade
Fordringarna består huvudsakligen av Jordbruksverkets fordringar på EU för direktstöd och landsbygdsutveckling som utbetalades i slutet av 2015 med sammanlagt 6 173 miljoner kronor. I övrigt redovisar Tillväxtverket upplupna intäkter för programperioden 2007–2013 med 182 miljoner kronor och 37 miljoner kronor för programperioden 2014–2020, Migrationsverket med 46 miljoner kronor för programperioden 2007–2013 och Svenska ESF-rådet med 18 miljoner kronor för programperioden 2007–2013.

Skulderna ökade något
Skulderna utgörs främst av oförbrukade bidrag i form av förskott från Landsbygdsfonden för den nya programperioden på 319 miljoner kronor och AMIF på 99 miljoner kronor.

6.2.4 Redovisning på statens budget – kassamässig redovisning

I tabellen redovisas utfall på anslag och inkomsttitlar avseende EU-medel som genomförs med delad förvaltning i Sverige.

Tabell 6.5 Utfall på anslag och inkomsttitlar för fleråriga budgetramen 2007–2013 (exkl. TEN-bidrag)

Tusental kronor

UO/Anslag		Utfall 2015	Utfall 2014
08 1:8	Från EU-budgeten finansierade insatser för asylsökande och flyktingar	41 747	87 353
13 1:6	Från EU-budgeten finansierade insatser för integration av tredjelandsmedborgare	15 831	31 022
14 1:12	Europeiska socialfonden för perioden 2007–2013	109 415	971 493
19 1:3	Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2007–2013	384 984	966 371
23 1:14	Från EU-budgeten finansierade strukturstöd till fisket m.m.	46 979	65 724
23 1:19[1]	Från EU-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur för perioden 2007–2013	892 060	1 062 381
Summa anslag		**1 491 016**	**3 184 344**
Inkomsttitlar			
6124	Bidrag från Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling 2007–2013	-	1 945 809
6213	Bidrag från Europeiska fiskefonden 2007–2013	81 872	50 490
6313	Bidrag från Europeiska regionala utvecklingsfonden 2007–2013	405 529	1 330 824
6413	Bidrag från Europeiska socialfonden 2007–2013	328 681	1 908 616
6911[2]	Övriga bidrag från EU	151 369	64 070
Summa inkomsttitlar		**967 451**	**5 299 809**
Saldo		**523 565**	**-2 115 465**

[1] Avser anslagspost 1:19:7 Landsbygdsprogram för Sverige år 2007–2013 EU-medel.
[2] Undertitel till 6911 003 för Särskilda jordbrukstullar och sockeravgifter på 2 751 000 kronor har inte delad förvaltning med EU och finns därför inte med i tabellen.

Tabell 6.6 Utfall på anslag och inkomsttitlar för fleråriga budgetramen 2014–2020 (exkl. TEN-bidrag)

Tusental kronor

UO/Anslag		Utfall 2015	Utfall 2014
04 1:18	Från EU-budgeten finansierade insatser avseende EU:s inre säkerhet	1 489	-
08 1:8	Från EU-budgeten finansierade insatser för asylsökande och flyktingar	4 853	-
09 4:7	Fonden för europeiskt bistånd till dem som har det sämst ställt (FEAD) 2014-2020	483	-
14 1:6	Europeiska socialfonden för perioden 2014–2020	83 460	9 372
19 1:4	Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2014–2020	93 364	-
23 1:10	Gårdsstöd m.m.	5 607 203	6 149 384
23 1:11	Intervention för jordbruksprodukter m.m.	111 905	131 037
23 1:14	Från EU-budgeten finansierade strukturstöd till fisket m.m.	4 165	-
23 1:19[3]	Från EU-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur för perioden 2014–2020	535 063	1 277 346
Summa anslag		**6 441 985**	**7 567 139**
Inkomsttitlar			
6111	Gårdsstöd	6 271 956	5 859 430
6113	Övriga interventioner	121 682	124 138
6115	Djurbidrag	349	-7

6119	Övriga bidrag från Europeiska garantifonden för jordbruket	206 129	181 319
6125	Bidrag från Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling 2014-2020	1 621 131	-
6214	Bidrag från Europeiska havs- och fiskerifonden 2014-2020	21 410	-
6314	Bidrag från Europeiska regionala utvecklingsfonden 2014-2020	103 452	64 395
6414	Bidrag från Europeiska socialfonden 2014-2020	199 680	73 077
6911	Övriga bidrag från EU	98 955	-
Summa inkomsttitlar		**8 644 744**	**6 302 352**
Saldo		**-2 202 759**	**1 264 787**

[3] Avser anslagsposterna 1:19:2 Från EU-budgeten landsbygd – del till SJV, EU 2014–2020 och 1:19:4 Från EU-budgeten landsbygd – Honungsprogrammet.

Utgifter på statens budget minskade
Utgifter som redovisades mot anslag utgörs till största delen av jordbruksstöd. Jordbruksverket redovisade utgifter för gårdsstöd med 5 607 miljoner kronor och åtgärder för landsbygdsutveckling med 892 miljoner kronor för programperioden 2007–2013 respektive 535 miljoner kronor för programperioden 2014–2020. Jordbruksverket redovisade även utgifter för intervention och strukturstöd till fisket m.m.

Bland övriga utgifter är det i första hand Svenska ESF-rådet som redovisade stöd från Socialfonden och Integrationsfonden. Tillväxtverket och Länsstyrelsen i Jämtlands län redovisade utfall på anslag som finansieras av Regionala utvecklingsfonden. Migrationsverket redovisade lämnade stöd från AMIF och Flykting- och återvändandefonden.

Inkomster på statens budget minskade
Inkomster av EU-medel på statens budget minskade med 1 990 miljoner kronor jämfört med 2014. Av årets totala inkomster från EU, utgör 69 procent, dvs. 6 600 miljoner kronor, inkomster avseende jordbruksstöd finansierade av Garantifonden. Dessa medel liksom övriga jordbruksstöd ovan redovisades av Jordbruksverket.

Främst Tillväxtverket redovisade bidrag från Regionala utvecklingsfonden. Svenska ESF-rådet redovisade inkomster från Socialfonden på 528 miljoner kronor. På inkomsttitel Övriga bidrag från EU redovisade Migrationsverket inkomster från AMIF och Flykting- och återvändandefonden med 215 miljoner kronor.

6.3 Ansvariga myndigheters bedömningar

I detta avsnitt redogörs för de intyganden av räkenskaperna och bedömningar av den interna styrningen och kontrollen som ledningarna för de myndigheter som har ett förvaltande ansvar för EU-medel har lämnat i sina årsredovisningar för 2015. Vidare redogörs för de förvaltningsförklaringar som har lämnats till kommissionen i februari 2016 avseende förvaltning hos myndigheterna under 2015.

I avsnittet återges även resultaten av de iakttagelser som ESV och Riksrevisionen har gjort vid sina granskningar av aktuella program/fonder respektive myndigheters årsredovisningar.

6.3.1 Intygande av räkenskaper och bedömning av intern styrning och kontroll

Nedan följer en sammanställning av ansvariga myndigheters intyganden av räkenskaperna och bedömningar av den interna styrningen och kontrollen som myndigheternas ledningar har gjort i respektive årsredovisning.

Jordbruksfonderna
I årsredovisningen för 2015 intygar Jordbruksverkets generaldirektör att årsredovisningen ger en rättvisande bild av verksamhetens resultat samt av kostnader, intäkter och myndighetens ekonomiska ställning. Vidare bedöms den interna styrningen och kontrollen vid myndigheten vara betryggande.

Regionala utvecklingsfonden
Ansvariga myndighetsledningar vid Tillväxtverket, Länsstyrelserna i Jämtlands, Norrbottens och Västerbottens län intygar att årsredovisningen för 2015 ger en rättvisande bild av verksamhetens resultat samt av kostnader, intäkter och myndighetens ekonomiska ställning. Den interna styrningen och kontrollen vid myndigheterna bedöms vara betryggande.

Socialfonden
Generaldirektören för Svenska ESF-rådet intygar i myndighetens årsredovisning för 2015 att den ger en rättvisande bild av verksamhetens resultat samt av kostnader, intäkter och myndighetens ekonomiska ställning. Den

interna styrningen och kontrollen vid myndigheterna bedöms vara betryggande.

Fiskerifonden/Havs- och fiskerifonden
Generaldirektören för Jordbruksverket intygar att årsredovisningen för 2015 ger en rättvisande bild av verksamhetens resultat samt av kostnader, intäkter och myndighetens ekonomiska ställning. Den interna styrningen och kontrollen vid myndigheten bedöms vara betryggande.

Ramprogram för solidaritet och hantering av migrationsströmmar/Asyl-, migrations- och integrationsfonden och Fonden för inre säkerhet
Ansvariga myndighetsledningar vid Migrationsverket, Svenska ESF-rådet och Polismyndigheten intygar att respektive årsredovisning för 2015 ger en rättvisande bild av verksamhetens resultat samt av kostnader, intäkter och myndighetens ekonomiska ställning. Migrationsverket och Svenska ESF-rådet bedömer vidare att den interna styrningen och kontrollen vid myndigheterna är betryggande.

Polismyndigheten anger i sin årsredovisning att det finns vissa brister avseende den interna styrningen och kontrollen vid myndigheten. De angivna bristerna avser dock inte hantering av EU-medel.

Fonden för europeiskt bistånd till dem som har det sämst ställt
Generaldirektören för Svenska ESF-rådet intygar i myndighetens årsredovisning för 2015 att den ger en rättvisande bild av verksamhetens resultat samt av kostnader, intäkter och myndighetens ekonomiska ställning. Den interna styrningen och kontrollen vid myndigheterna bedöms vara betryggande.

6.3.2 Ekonomistyrningsverkets iakttagelser

Regeringen har gett ESV i uppdrag att fungera som nationellt revisionsorgan för fonder som implementeras i Sverige. ESV granskar de EU-program och fonder där ansvaret för den ekonomiska förvaltningen och genomförandet av kontroller är delat mellan svenska myndigheter och kommissionen. ESV lämnar för varje program/fond en årlig revisionsrapport och i anslutning till denna även ett revisionsyttrande. I följande avsnitt redovisas de väsentligaste iakttagelserna från respektive program/fond. ESV:s bedömning grundar sig på genomfört revisionsarbete under granskningsperioden.

Granskningsresultaten bedöms av kommissionen som acceptabla där fel i de underliggande transaktionerna understiger en gräns på två procent.

Jordbruksfonderna
ESV har granskat årsräkenskaperna för Garantifonden och Landsbygdsfonden under budgetåret 2014/2015 och bedömt de interna kontrollrutiner som använts av det utbetalande organet. ESV har utfört sin revision i enlighet med kommissionens genomförandeförordning (EU) nr 908/2014.

ESV anser att räkenskaperna för Garantifonden och Landsbygdsfonden är rättvisande, fullständiga och korrekta i alla väsentliga avseenden vad gäller de utgifter som belastat fonderna. ESV anser även att de interna kontrollrutiner som använts av det utbetalande organet har fungerat tillfredsställande grundat på granskning av Jordbruksverkets överensstämmelse med ackrediteringskriterierna. ESV anser dessutom att de utgifter för vilka man har ansökt om ersättning från kommissionen är lagliga och korrekta i alla väsentliga hänseenden.

Regionala utvecklingsfonden
ESV har genomfört system- och projektgranskning för att bedöma om förvaltnings- och kontrollsystemen under perioden har varit förenliga med bestämmelserna i rådets förordning (EG) nr 1083/2006 och med kommissionens förordning (EG) nr 1828/2006 för samtliga åtta operativa program inom regionalfonden som förvaltas nationellt och fem operativa program som förvaltats inom territoriellt samarbete i Sverige.

ESV har lämnat yttranden utan förbehåll med två undantag. ESV bedömer att förvaltnings- och kontrollsystemen fungerade tillräckligt effektivt för att ge rimlig garanti för att de utgiftsdeklarationer som lämnats till kommissionen är korrekta och, som följd av detta, ge rimlig garanti för att de underliggande transaktionerna är lagliga och korrekta. Undantagen avser de operativa programmen Norra periferin och Botnia Atlantica. För Norra periferin har ESV identifierat en enskild oriktighet som medför ett fel motsvarande 2,17 procent. För Botnia Atlantica har oriktigheter som medför fel motsvarande 6,84 procent identifierats. Efter

analys och åtgärder av förvaltande myndigheter anger ESV att felprocenten för de aktuella programmen har justerats till under två procent.

Socialfonden
ESV har genomfört projektgranskning för att bedöma om förvaltnings- och kontrollsystemet under perioden har varit förenligt med bestämmelserna i rådets förordning (EG) nr 1083/2006 och med kommissionens förordning (EG) nr 1828/2006 för det operativa programmet Nationellt strukturfondsprogram för regional konkurrenskraft och sysselsättning 2007–2013. ESV bedömer att förvaltnings- och kontrollsystemet fungerade tillräckligt effektivt för att ge rimlig garanti för att de utgiftsdeklarationer som lämnats till kommissionen är korrekta och, som följd av detta, ge rimlig garanti för att de underliggande transaktionerna är lagliga och korrekta.

Fiskerifonden
ESV bedömer att förvaltnings- och kontrollsystemet för det operativa programmet inom EFF har varit förenligt med de tillämpliga bestämmelserna i rådets förordning (EG) nr 1198/2006 och i kommissionens förordning (EG) nr 498/2007 och har fungerat tillräckligt effektivt för att ge en rimlig garanti för att de utgiftsdeklarationer som lämnats till kommissionen är korrekta och, som följd av detta, ge rimlig garanti för att de underliggande transaktionerna är lagliga och korrekta.

Ramprogram för solidaritet och hantering av migrationsströmmar
För samtliga fonder inom ramprogramet har ESV under 2015 bedömt om förvaltnings- och kontrollsystemen för de årliga programmen för 2012 har varit förenliga med tillämpliga bestämmelser i respektive grundläggande beslut.

För de olika fonderna avses följande grundläggande beslut:

- Gränsfonden – Europaparlamentets och rådets beslut 574/2007/EG och kommissionens beslut 2008/456/EG,
- Integrationsfonden – Rådets beslut 2007/435/EG och kommissionens beslut 2008/457/EG,
- Flyktingfonden – Europaparlamentets och rådets beslut 573/2007/EG och kommissionens beslut 2008/22/EG och
- Återvändandefonden – Europaparlamentets och rådets beslut 575/2007/EG och kommissionens beslut 2008/458/EG.

ESV bedömer för samtliga fonder att systemen fungerat tillräckligt effektivt för att ge rimlig visshet om att de utgiftsredogörelser som lämnats till kommissionen är korrekta, och som en följd därav, ger rimlig visshet om att de underliggande transaktionerna är lagliga och korrekta. ESV bedömer även att utgiftsredogörelserna på ett rättvisande sätt i allt väsentligt återger de utgifter som har betalats inom ramen för de årliga programmen och att ansökningarna om slutbetalning av gemenskapsbidraget till de årliga programmen är giltiga.

6.3.3 Förvaltningsförklaringar

Samtliga myndigheter som förvaltar EU-medel inom ramen för delad förvaltning ska i programperioden 2014–2020 lämna en förvaltningsförklaring till kommissionen i enlighet med EU:s regelverk. I förvaltningsförklaringen ska ansvarig för förvaltningen av EU-medlen bekräfta att

- uppgifterna är rättvisande, fullständiga och korrekta,
- utgifterna använts för tilltänkta ändamål, såsom dessa definieras i de sektorsspecifika reglerna, och
- de kontrollsystem som införts ger tillräckliga garantier för de underliggande transaktionernas laglighet och korrekthet.

Förvaltningsförklaringen ska granskas av ett oberoende revisionsorgan, vilket ESV utgör för samtliga fonder som implementeras i Sverige.

Då programperioden enbart har påbörjats i full utsträckning för jordbruksfonderna är det endast Jordbruksverket som i februari 2016 har lämnat en förvaltningsförklaring som avser utbetalningar av stöd avseende förvaltning under 2015.

Förvaltande myndigheter för Regionala utvecklingsfonden och de interregionala programmen, Tillväxtverket respektive Länsstyrelserna för Jämtlands, Norrbottens och Västerbottens län, samt AMIF, Migrationsverket, har även lämnat in förvaltningsförklaringar vid samma tidpunkt. Då det inte har

betalats ut något stöd till stödmottagaren under räkenskapsåret utgör dock inte dessa förvaltningsförklaringar något underlag för regeringens nationella intygande för 2015.

Jordbruksfonderna
Direktören för utbetalningsstället vid Jordbruksverket har undertecknat förvaltningsförklaring enligt Europaparlamentet och rådets förordning (EG) nr 1306/2013 om finansiering, förvaltning och övervakning av den gemensamma jordbrukspolitiken. Förklaringen ingår som en del i de räkenskaper som Jordbruksverket lämnar för räkenskapsåret (16 oktober 2014 till 15 oktober 2015) till kommissionen, och som därefter granskas av ESV.

Av förvaltningsförklaringen framgår bl.a. att räkenskaperna ger en sann, fullständig och korrekt bild av utgifterna och intäkterna under räkenskapsåret. I synnerhet har alla skulder, förskott, säkerheter och lager registrerats i räkenskaperna, och alla inkomster som rör Garantifonden och Landsbygdsfonden har krediterats till rätt fonder. Vidare har ett system införts vid myndigheten som med rimlig säkerhet kan garantera de underliggande transaktionernas laglighet och korrekthet, inbegripet att bidragsansökningarna uppfyller krav för stödberättigande och, när det gäller Landsbygdsfonden, att förfarandena för tilldelning av stöd förvaltas, kontrolleras och dokumenteras i enlighet med gemenskapsreglerna.

ESV har lämnat ett uttalande om att det under granskningen inte framkommit några omständigheter som ifrågasätter påståendena i förvaltningsförklaringen för budgetåret eller tyder på att förvaltningsförklaringen inte överensstämmer med regelverket.

6.3.4 Riksrevisionens granskning av myndigheternas årsredovisningar och ledningens förvaltning

Enligt 3 § lagen (2002:1022) om revision av statlig verksamhet m.m. ska Riksrevisionen bl.a. granska årsredovisningen för de förvaltningsmyndigheter som lyder under regeringen. Granskningen ska göras i enlighet med god revisionssed och syftar till att bedöma om redovisningen och underliggande redovisning är tillförlitlig och räkenskaperna rättvisande. Granskningen sker utifrån risk för väsentliga fel, vilket innebär att Riksrevisionen vid sin granskning fokuserar på de områden där det finns risk för väsentliga fel i myndigheternas årsredovisningar. Varje räkenskapsår avslutas granskningen med en revisionsberättelse, i vilken Riksrevisionen bl.a. uttalar sig om myndigheten i alla väsentliga avseenden har upprättat årsredovisningen enligt förordningen om årsredovisning och budgetunderlag, instruktion, regleringsbrev och särskilda regeringsbeslut för myndigheten. Uttalandet i revisionsberättelsen avser även om myndigheten ger en rättvisande bild av dess ekonomiska resultat, finansiering och finansiella ställning per bokslutsdatum. Riksrevisionen uttalar sig dessutom om det skulle framkommit något som tyder på att ledningen i sin bedömning av myndighetens interna styrning och kontroll inte har följt förordningen om intern styrning och kontroll.

Med två undantag erhöll ansvariga förvaltande myndigheter av EU-medel för 2015 en standardutformad revisionsberättelse. Undantagen är Tillväxtverket och Länsstyrelsen i Jämtlands län. Riksrevisionens uttalande med reservation är dock inte kopplat till EU-medelshantering eller redovisning av EU-medel. Enligt Riksrevisionen ger aktuella myndigheters årsredovisningar en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av dess finansiella ställning per den 31 december 2015 samt av dess resultat och finansiering för året enligt förordningen om årsredovisning och budgetunderlag, instruktion, regleringsbrev och övriga beslut för myndigheten.

6.4 Regeringens övergripande bedömning och nationella intygande av EU-medel

Regeringens intygande grundar sig på ansvariga myndigheters intyganden och bedömningar avseende hanteringen av EU-medel, ESV:s revisionsutlåtanden och Riksrevisionens uttalande från granskningen av myndigheternas räkenskaper och deras interna styrning och kontroll. För medel som implementeras i den fleråriga budgetramen för 2014–2020 ligger även

förvaltningsförklaringar till grund för regeringens intygande.

Under 2015 har ESV:s yttranden innehållit reservationer för två fonder, vilka senare har justerats. Regeringen noterar att samtliga myndigheter som förvaltar EU-medel har rapporterat rättvisande räkenskaper och bedömt att den interna styrningen och kontrollen vid myndigheten är betryggande till de delar som de avser EU-medelshantering. Riksrevisionen har inte gjort något uttalande med reservation eller avvikande mening som avser EU-medel vid sin granskning av de aktuella myndigheterna.

Regeringen lämnar följande intygande:

Rättvisande räkenskaper
Sammanställningen av EU-räkenskaperna, omfattande resultat- och balansräkning samt en kassamässig redovisning, har upprättats enligt god redovisningssed. Regeringen bedömer att räkenskaperna i allt väsentligt är rättvisande.

Betryggande intern styrning och kontroll
Det finns ett ramverk för staten som syftar till att säkerställa en betryggande intern styrning och kontroll av EU-medlen.

6.5 Europeiska revisionsrättens årsrapport om budgetgenomförandet

I detta avsnitt redovisas revisionsrättens väsentligaste iakttagelser från årsrapporten om kommissionens genomförande av EU:s budget för 2014.

Revisionsrättens uppdrag är att göra en oberoende granskning av hur EU:s medel uppbärs och används, samt bedöma hur de europeiska institutionerna fullgör sina uppgifter i samband med detta. Revisionsrätten granskar om samtliga inkomster och utgifter har varit lagliga och korrekta och om den ekonomiska förvaltningen har varit sund. Syftet med revisionsrättens arbete är att bidra till att förbättra den ekonomiska förvaltningen av unionens medel på alla nivåer. Revisionsrättens granskningsmandat omfattar alla organ som förvaltar eller tar emot EU-medel. Det innebär att revisionsrätten inte bara granskar EU:s institutioner utan även nationella, regionala och lokala institutioner som hanterar EU-medel.

Varje år lämnar revisionsrätten sin årsrapport som innehåller iakttagelser om EU:s budgetgenomförande. Årsrapporten innehåller även en revisionsförklaring om räkenskapernas tillförlitlighet och de underliggande transaktionernas laglighet och korrekthet. I årsrapporten sammanfattas även revisionsrättens granskningar under föregående budgetår. Revisionsrättens årsrapport utgör underlag för ministerrådets ställningstagande till att rekommendera Europaparlamentet huruvida kommissionen bör beviljas ansvarsfrihet för det berörda budgetåret. Till rekommendationen om ansvarsfrihet lämnas även slutsatser angående de åtgärder som rådet anser att kommissionen bör vidta för att komma till rätta med de brister som revisionsrätten identifierat. Årsrapporten utgör även underlag för Europaparlamentet som slutligen beslutar i frågan om kommissionens ansvarsfrihet.

6.5.1 Väsentliga iakttagelser för budgetåret 2014

Revisionsrätten lämnade i sin revisionsförklaring för 2014 ett uttalande utan reservation för räkenskaperna. För genomförandet av budgeten lämnade däremot revisionsrätten ett uttalande med reservation.

Revisionsrättens granskning visade en felprocent på 4,4 procent för kommissionens genomförande av EU:s budget i dess helhet 2014 (jämfört med 4,5 procent för 2013). Revisionsrättens uppskattning av felprocenten är en uppskattning av hur mycket pengar som inte borde ha betalats ut från EU-budgeten eftersom de inte använts i enlighet med tillämpliga regler. Det är inte ett mått på konstaterat bedrägeri, ineffektivitet eller slöseri. Exempel på typiska fel är betalningar för icke stödberättigande utgifter eller för inköp där reglerna för offentlig upphandling inte har följts.

Områden med högst uppskattade felnivåer var 2014 Ekonomisk, social och territoriell sammanhållning samt Konkurrenskraft för tillväxt och sysselsättning.

6.5.2 Revisionsrättens iakttagelser gällande Sverige

Revisionsrätten har i årsrapporten för 2014 rapporterat om brister i transportprojekt från

granskningar i bl.a. Sverige. Det aktuella fallet rör efterlevnad av upphandlingsregler och avser kommissionens direkta förvaltning. Det rör således inte förvaltning där medlemsstaten Sverige ansvarar för förvaltningen tillsammans med kommissionen, utan det är ett av kommissionens genomförandeorgan som är ansvarigt.

Sverige nämns även i två fall som rör efterlevnad av upphandlingsregler i ett program finansierat av Regionala utvecklingsfonden. Revisionsrätten informerade Sverige i mars 2016 om sina bedömningar. Regeringen avser att analysera rapporten och vid behov vidta åtgärder.

6.5.3 Utgångspunkter för Sveriges agerande avseende revisionsrättens iakttagelser

I propositionen om budgeteffekter av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen m.m. (prop. 1994/95:40), som riksdagen ställt sig bakom (bet. 1994/95:FiU5, rskr. 1994/95:67), slås fast att Sverige ska verka för en effektiv och återhållsam EU-budgetpolitik och för att närhetsprincipen ska tillämpas på budgetområdet. I den svenska politiken ingår även att prioritera uppföljning och kontroll av EU-medel.

Kommissionen är enligt fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget) ytterst ansvarig för budgetens genomförande. Medlemsstaterna har dock ett ansvar inför kommissionen och ska samarbeta med kommissionen i genomförandet av budgeten och för att upprätta effektiva kontrollsystem som säkerställer en sund ekonomisk förvaltning i medlemsstaterna. Sverige fäster stor vikt vid revisionsrättens iakttagelser och vid att kommissionen tillsammans med medlemsstaterna vidtar nödvändiga åtgärder för att komma tillrätta med de brister som revisionsrätten upptäcker.

Förslaget som ministerrådet enades om i februari 2016 var att rekommendera Europaparlamentet att bevilja kommissionen ansvarsfrihet för budgetåret 2014. Sverige röstade i likhet med förra året nej till rekommendationen vid omröstningen eftersom revisionsrättens granskning visade en hög felprocent. Nederländerna och Storbritannien röstade också nej till att bevilja kommissionen ansvarsfrihet.

6.6 Redovisning av samtliga EU-medel

I detta avsnitt redogörs för samtliga medel till och från EU-budgeten som redovisats mot inkomsttitlar och anslag på statens budget. Utöver utfallet för 2015 redovisas de fyra närmast föregående årens utfall kassamässigt. Redovisningen omfattar samtliga medel oavsett till vilken fond eller flerårig budgetram medlen är hänförliga. Detta avsnitt ger därmed en översikt över hur EU-budgeten påverkar statens budget. Därutöver omnämns sådana bidrag från EU-budgeten till statliga myndigheter som inte redovisas mot statens budget, men som redovisas i resultaträkningen.

6.6.1 Avgiften till EU

EU:s budget upprättas med stöd av EUF-fördraget. EU-budgetens utgifter och inkomster ska vara i balans och det är budgetens utgifter som styr behovet av inkomster. Inkomsterna utgörs huvudsakligen av egna medel i form av avgifter från medlemsstaterna. Egna medel fastställs enligt regelverket i rådets beslut 2007/436/EG, Euratom av den 7 juni 2007 om system för Europeiska gemenskapernas egna medel[6]. De egna medlen består av fyra komponenter.

Tullavgiften består av handelstullar som tas ut enligt den gemensamma tulltaxan vid handel med länder utanför EU. Dessa inkomster tillfaller EU-budgeten. Medlemsstaterna får dock behålla 25 procent[7] av intäkterna för att finansiera administrativa kostnader.

Inom ramen för den gemensamma jordbrukspolitiken tas en särskild produktionsavgift

[6] Tillämpas tills dess att rådets beslut 2014/335/EU, Euratom av den 26 maj 2014 om systemet för Europeiska unionens egna medel för perioden 2014–2020 trätt i kraft.

[7] När beslut om egna medel för perioden 2014–2020 trätt i kraft uppgår behållningen till 20 procent. Detta kommer att tillämpas retroaktivt fr.o.m. den 1 januari 2014.

för socker ut. Dessa inkomster tillfaller EU-budgeten, med avdrag för finansiering av administrativa kostnader enligt samma procentsats som för tullavgifter.

Den tredje delen av avgiften, den s.k. mervärdesskattebaserade avgiften, beräknas som en procentuell andel av respektive medlemsstats harmoniserade mervärdesskattebas. Harmoniserad mervärdesskattebas innebär att medlemsstaternas intäkter från mervärdesskatt justeras för att uppnå likabehandling mellan medlemsstaterna.

Den fjärde delen av avgiften baseras på bruttonationalinkomsten (BNI). Avgiftens storlek beräknas som medlemsstatens andel av EU:s BNI multiplicerad med den del av EU-budgetens utgifter som inte täcks av de övriga egna medlen. Storleken på BNI-avgiften är en restpost och fastställs för att säkra att EU-budgetens inkomster och utgifter är i balans.

Ett antal medlemsstater har dock särskilda nedsättningar av sina avgifter, som i sin tur finansieras av övriga medlemsstater. Nedsättningarna ska korrigera orimliga nettobördor, dvs. kompensera de länder som relativt sett får lite tillbaka från EU-budgetens utgiftssida jämfört med storleken på deras avgifter. Med undantag för Storbritanniens avgiftsnedsättning och de nedsättningar av finansieringen av denna, som bl.a. Sverige erhåller, hanteras nedsättningar från den 1 januari 2014 retroaktivt när Europeiska unionens beslut om egna medel för 2014–2020 trätt i kraft.

6.6.2 Redovisningen i och vid sidan om statens budget

I statens budget bruttoredovisas det återflöde av medel med delat förvaltningsansvar som administreras av svenska myndigheter. Bruttoredovisning innebär att betalningar från EU redovisas mot inkomsttitel medan de bidragsutbetalningar som myndigheterna gör redovisas mot anslag på statens budget. Redovisningen i dessa delar är kassamässig. Som tidigare nämnts ingår även program inom territoriellt samarbete under delad förvaltning trots att den redovisas vid sidan om statens budget.

Betalningar från EU redovisas samlat under inkomsttypen 6000 Bidrag från EU m.m. och specificeras på separata inkomsttitlar. EU-avgiften redovisas på anslaget 1:1 Avgiften till Europeiska unionen under utgiftsområde 27 Avgiften till Europeiska unionen.

Utgifterna inom utgiftsområdet utgörs av Sveriges betalningar till kommissionen för EU-budgeten. EU-budgeten beslutas årligen inom en flerårig budgetram. Eftersom EU-budgetens inkomster och utgifter ska balansera och merparten av inkomsterna utgörs av avgifter från medlemsstaterna styr EU-budgetens utgiftsnivå i hög grad utgiftsnivån inom utgiftsområde 27. Sveriges avgift kan förändras under året och avvika från beräkningen i statens budget beroende på ett flertal faktorer, som t.ex.:

– faktisk uppbörd av tullar och importavgifter,
– revideringar av medlemsstaternas BNI,
– revideringar av baser för mervärdesskatt,
– utfallet av EU-budgeten för tidigare år, och
– ändringsbudgetar på unionsnivå.

Högre avgift till EU än beräknat i budgeten
Sveriges avgift till EU uppgick 2015 till 44 232 miljoner kronor och är därmed 4 106 miljoner kronor (10,2 procent) högre än vad som anvisades i statens budget. Det högre utfallet förklaras av revideringar av medlemsstaternas faktiska BNI och mervärdesskattebas för 1995–2013 samt av sent beslutade ändringsbudgetar på EU budgeten för 2015. Beslut om ändringsbudgetar fattades i december 2015 och medför att betalningarna till EU ökar med 3 728 miljoner kronor.

Högre avgift 2015 än 2014
Jämfört med 2014 ökade avgiften till EU med 2 679 miljoner kronor (6,4 procent). Ökningen jämfört med 2014 förklaras främst av tidigareläggning av delar av 2016 års avgift till 2015. Åren 2014 och 2015 betalade Sverige in en högre EU-avgift än vanligt eftersom den rabatt som Sverige erhåller på mervärdesskatte- och BNI-avgiften fr.o.m. 2014 försenats till följd av att ratificeringen av rådets beslut om unionens egna medel ännu inte avslutats.

Periodiserad EU-avgift i resultaträkningen
Kostnaden för Sveriges avgift till EU 2015 uppgick till 40 376 miljoner kronor (se avsnitt 3 not 4). Det är 3 856 miljoner kronor lägre än det kassamässiga utfallet i budgetens utfall, som uppgick till 44 232 miljoner kronor. Skillnaden förklaras främst av att hänsyn tagits till de ökade inbetalningarna av Sveriges BNI-avgift.

Tabell 6.7 Avgift till och återflöde från EU (kassamässigt)

Miljoner kronor

	2011	2012	2013	2014	2015	Förändring 2015-2014
Tullavgift	4 399	4 004	3 820	4 185	4 711	525
Sockeravgifter	24	46	-7	53	24	-29
Mervärdesskattebaserad avgift	1 564	1 643	1 714	5 252	5 019	-233
BNI-baserad avgift	24 312	25 461	31 478	31 600	33 972	2 372
Storbritannien-avgift	297	298	407	463	506	43
Summa betalningar till EU[1]	**30 596**	**31 452**	**37 412**	**41 553**	**44 232**	**2 679**
Bidrag från Europeiska utvecklings- och garantifonden för jordbruket	-20	-1	0	0	0	0
Bidrag från Europeiska garantifonden för jordbruket	6 170	5 896	5 850	6165	6 600	435
Bidrag från EU till landsbygdsutvecklingen	2 521	2 564	1 603	1945	1 621	-324
Bidrag från EU till fiskenäringen	50	2	94	38	103	65
Bidrag från Europeiska regionala utvecklingsfonden	1 842	1 003	1 292	1395	509	-886
Bidrag från Europeiska socialfonden	1 191	-1	842	1982	524	-1 458
Bidrag till transeuropeiska nätverk	419	212	393	294	123	-170
Övriga bidrag från EU	155	107	192	45	253	208
Summa bidrag m.m.[2]	**12 328**	**9 782**	**10 266**	**11 864**	**9 733**	**-2 131**
Nettoflöde från statens budget till EU	**18 268**	**21 670**	**27 146**	**29 689**	**34 498**	**4 809**

[1] Redovisat mot anslag 1:1 *Avgiften till Europeiska unionen.*
[2] Redovisat mot inkomsttitlar under inkomsttyp 6000 Bidrag från EU m.m.

Återflödet från EU minskade

Betalningarna från EU till Sverige minskade med 2 131 miljoner kronor jämfört med 2014. De medel som Sverige får som återflöde från EU-budgeten kommer huvudsakligen från Garantifonden och Landsbygdsfonden. I tabell 6.7 Avgift till och återflöde från EU (kassamässigt) sammanfattas det kassamässiga flödet mellan EU budgeten och den svenska statens budget under perioden 2011–2015.

Uppgifterna i tabellen ger inte en uttömmande bild av effekterna på statens budget av EU-medlemskapet. Utöver de anslag som helt eller delvis finansieras av EU-bidrag, måste hänsyn tas till att det förekommer utgifter genom den medfinansiering som staten ibland står för genom anslag på statens budget, t.ex. under utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv, utgiftsområde 19 Regional tillväxt och utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel. Därtill finansieras över statens budget en rad andra typer av EU-relaterade kostnader, bl.a. till följd av myndigheternas genomförande av lagstiftning som beslutats på EU-nivå.

Medfinansieringen är en förutsättning för att Sverige ska kunna tillgodogöra sig medel från de flesta av fonderna i EU-budgeten.

Garantifonden finansieras helt genom EU-budgeten bortsett från valutakursdifferenser och finansiella korrigeringar. Utgifter hänförliga till Sveriges medlemskap i EU förekommer även under olika myndigheters förvaltningsanslag. Eftersom samarbetet inom EU är integrerat i den nationella verksamheten och utgifter för europeiskt samarbete förekom redan före Sveriges anslutning 1995, är dessa svåra att särredovisa.

Anslagen för EU-bidrag på statens budget uppgick 2015 till 8 056 miljoner kronor (tabell 6.8 och 6.9 Anslag finansierade med EU-medel). Dessa utgifter ska motsvaras av medel från respektive fond inom EU-budgeten. År 2015 uppgick inkomsterna från EU-budgeten till

Tabell 6.8 Anslag finansierade med EU-medel för fleråriga budgetramen 2007–2013

Tusental kronor

	Anslagsnamn	Utfall 2015	Utfall 2014	Förändring 2015-2014
08 1:8	Från EU-budgeten finansierade insatser för asylsökande och flyktingar	46 600	87 353	-40 753
13 1:6	Från EU-budgeten finansierade insatser för integration av tredjelandsmedborgare	15 831	31 022	-15 191
14 1:12	Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2007–2013	109 415	971 493	-862 078
19 1:3	Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2007–2013	384 984	966 371	-581 387
23 1:14	Från EU-budgeten finansierade strukturstöd till fisket m.m.	46 979	65 724	-18 745
23 1:19[1]	Från EU-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur 2007–2013	892 060	1 062 381	-170 321
Summa		**1 495 868**	**3 184 344**	**-1 688 476**

[1] Avser anslagspost 1:19:7 Landsbygdsprogram för Sverige år 2007–2013 EU-medel.

Tabell 6.9 Anslag finansierade med EU-medel för fleråriga budgetramen 2014–2020

Tusental kronor

	Anslagsnamn	Utfall 2015	Utfall 2014	Förändring 2015-2014
04 1:18	Från EU-budgeten finansierade insatser avseende EU:s inre säkerhet	1 489	-	1 489
09 4:7	Fonden för europeiskt bistånd till dem som har det sämst ställt (FEAD) 2014–2020	483	-	483
14 1:6	Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2014–2020	83 460	9 372	74 088
19 1:4	Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2014–2020	93 364	-	93 364
22 1:10	Från EU-budgeten finansierade stöd till Transeuropeiska nätverk	123 084	309 037	-185 953
23 1:10	Gårdsstöd m.m.	5 607 203	6 149 384	-542 181
23 1:11	Intervention för jordbruksprodukter m.m.	111 905	131 037	-19 132
23 1:14	Från EU-budgeten finansierade strukturstöd till fisket m.m.	4 165	-	4 165
23 1:19[2]	Från EU-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur 2014–2020	535 063	1 277 346	-742 283
Summa		**6 560 216**	**7 876 176**	**-1 315 960**

[2] Avser anslagsposterna 1:19:2 Från EU-budgeten landsbygd – del till SJV, EU 2014–2020 och 1:19:4 Från EU-budgeten landsbygd – Honungsprogrammet.

9 733 miljoner kronor (tabell 6.7 Avgift till och återflöde från EU (kassamässigt)). Beroende på periodiserings- och valutakursdifferenser samt finansiella korrigeringar skiljer sig därför utfallet på anslagen från vad som redovisats som bidrag från EU på inkomsttitlar med 1 677 miljoner kronor.

Periodiseringseffekterna uppkommer eftersom EU-budgeten generellt sett ersätter utbetalningar av stöd i efterhand. För Garantifonden och övriga strukturfonder förskotteras dock viss del av det belopp för programperioden som varje medlemsstat tilldelats. Statens budget står dessutom för den valutarisk som uppstår i och med att stöden betalas ut i kronor medan kravet på ersättning från EU-budgeten görs i euro enligt gällande regler för valutaomräkning.

6.6.3 Redovisning i resultaträkningen

I resultaträkningen för staten (avsnitt 3) redovisas avgiften till EU under posten Transfereringar till utlandet. Återflödet från EU redovisas under posten Intäkter av bidrag. Dessa intäkter redovisas det år som stödet betalas ut till bidragsmottagarna, vilket motsvarar det år kostnaden uppstår. Det kan därför finnas skillnader i resultaträkningen och den kassamässiga redovisningen i statens budget.

Bidrag utanför statens budget

Det finns också bidrag från EU-budgeten, exempelvis från ramprogrammen för forskning. Dessa redovisas inte som intäkter på statens budget, däremot redovisas de i resultaträkningen. Under 2015 tog statliga myndigheter,

inklusive universitet och högskolor, emot 1 714 miljoner kronor i bidrag från EU-budgeten som enbart redovisades som intäkter av bidrag i resultaträkningen och som därmed inte framgår av redovisningen på statens budget.

Bilaga 1

Specifikation av inkomster i statens budget

Bilaga 1 Specifikation av inkomster i statens budget 2015 med 2015 års inkomststruktur

Tusental kronor

Inkomsttitel		Beslutad budget	Beräknat utfall 2015	Skillnad mot beslutad budget	Beräknat utfall 2014	Utfall 2013
	Skatt på arbete	**1 052 291 483**	**1 051 505 239**	**-786 244**	**985 660 634**	**964 847 580**
1100	**Direkta skatter på arbete**	**566 189 522**	**561 391 355**	**-4 798 167**	**530 251 516**	**522 974 629**
1110	Inkomstskatter	*689 018 071*	*687 713 145*	*-1 304 926*	*650 087 834*	*626 746 191*
1111	Statlig inkomstskatt	51 380 860	51 523 764	142 904	47 435 920	44 812 429
1115	Kommunal inkomstskatt	637 637 211	636 189 381	-1 447 830	602 651 914	581 933 762
1120	Allmän pensionsavgift	*109 240 622*	*108 250 976*	*-989 646*	*103 955 142*	*100 860 936*
1121	Allmän pensionsavgift	109 240 622	108 250 976	-989 646	103 955 142	100 860 936
1130	Artistskatt	*-535*	*1 865*	*2 400*	*0*	*-535*
1131	Artistskatt	-535	1 865	2 400	0	-535
1140	Skattereduktioner	*-232 068 636*	*-234 574 631*	*-2 505 995*	*-223 791 461*	*-204 631 964*
1141	Allmän pensionsavgift		-108 221 019		-103 926 374	-100 829 588
1144	Fastighetsavgift		-234 984		-234 984	-207 743
1149	Bredband		0		0	0
1151	Sjöinkomst		-54 889		-54 889	-56 440
1152	Stormskador		0		0	0
1153	Jobbskatteavdrag		-103 465 612		-100 160 680	-85 795 434
1154	Husavdrag		-22 361 126		-19 168 173	-17 532 708
1155	Gåvor till ideell verksamhet		-220 000		-246 360	-210 050
1156	Övriga skattereduktioner		-17 000			
1200	**Indirekta skatter på arbete**	**486 101 961**	**490 113 884**	**4 011 923**	**455 409 119**	**441 872 950**
1210	Arbetsgivaravgifter	*478 342 548*	*491 671 047*	*13 328 499*	*471 691 894*	*454 314 191*
1211	Sjukförsäkringsavgift		63 883 247		60 287 318	58 364 742
1212	Föräldraförsäkringsavgift		38 447 831		36 037 568	34 854 497
1213	Arbetsskadeavgift		4 430 576		4 151 354	4 022 490
1214	Ålderspensionsavgift		161 913 267		154 990 391	149 659 633
1215	Efterlevandepensionsavgift		17 305 128		16 216 113	15 692 806
1216	Arbetsmarknadsavgift		37 925 910		39 365 613	39 006 717
1217	Allmän löneavgift		149 989 175		136 710 685	131 670 284
1218	Ofördelade avgifter		106 513		235 817	-475 221
1219	Nedsatta avgifter		17 669 401		23 697 035	21 518 243
1240	Egenavgifter	*13 696 931*	*13 015 366*	*-681 565*	*11 849 971*	*11 534 991*
1241	Sjukförsäkringsavgift		45 580		290 085	550 333
1242	Föräldraförsäkringsavgift		1 077 413		597 441	960 441
1243	Arbetsskadeavgift		124 112		103 757	113 175
1244	Ålderspensionsavgift, netto		5 072 060		4 515 855	4 438 578
1245	Efterlevandepensionsavgift		484 719		443 220	441 500
1246	Arbetsmarknadsavgift		0		6 362	6 860

Tusental kronor

Inkomsttitel		Beslutad budget	Beräknat utfall 2015	Skillnad mot beslutad budget	Beräknat utfall 2014	Utfall 2013
1247	Allmän löneavgift		3 979 029		3 673 171	3 660 710
1248	Ofördelade avgifter		0		0	0
1249	Nedsatta avgifter		2 232 453		2 220 080	1 363 395
1260	Avgifter till premiepensionssystemet	*-33 812 948*	*-33 644 777*	*168 171*	*-31 875 650*	*-31 048 242*
1261	Avgifter till premiepensionssystemet	-33 812 948	-33 644 777	168 171	-31 875 650	-31 048 242
1270	Särskild löneskatt	*42 564 854*	*38 460 812*	*-4 104 042*	*37 021 683*	*36 832 150*
1271	Pensionskostnader, företag		32 296 877		30 957 611	30 922 953
1272	Pensionskostnader, staten		3 743 396		3 615 017	3 416 368
1273	Förvärvsinkomster		1 590 415		1 668 568	1 690 421
1274	Egenföretagare		830 123		780 487	802 408
1275	Övrigt		0		0	0
1280	Nedsättningar	*-15 364 917*	*-19 901 854*	*-4 536 937*	*-33 946 065*	*-30 437 665*
1281	Sjöfartsstöd		0		-1 414 746	-1 482 619
1282	Arbetsgivaravgifter		-17 669 401		-23 697 035	-21 518 243
1283	Egenavgifter, generell nedsättning		-2 153 138		-2 143 988	-1 290 295
1284	Egenavgifter, regional nedsättning		-79 315		-76 092	-73 100
1285	Nystartjobb		0		-6 606 838	-6 073 407
1286	Stöd till yrkesintroduktionsanställning		0		-7 366	
1290	Tjänstegruppliv	*675 492*	*513 290*	*-162 202*	*667 286*	*677 525*
1291	Tjänstegruppliv	675 492	513 290	-162 202	667 286	677 525
1300	**Skatt på kapital**	**190 422 100**	**226 650 176**	**36 228 076**	**200 216 892**	**172 723 104**
1310	Skatt på kapital, hushåll	*41 041 512*	*50 610 526*	*9 569 014*	*47 978 952*	*32 300 885*
1311	Skatt på kapital		68 372 656		69 322 366	56 128 397
1312	Skattereduktion kapital		-17 733 933		-21 317 703	-23 227 583
1313	Expansionsmedelsskatt		-28 198		-25 712	-599 929
1314	Skattereduktion riskkapital		0		0	0
1320	Skatt på företagsvinster	*95 119 123*	*119 245 038*	*24 125 915*	*96 534 319*	*88 959 569*
1321	Skatt på företagsvinster	95 119 123	119 245 038	24 125 915	96 534 319	88 959 569
1322	Skattereduktioner	0	0	0	0	0
1330	Kupongskatt	*4 351 249*	*4 633 702*	*282 453*	*4 209 768*	*4 144 750*
1331	Kupongskatt	4 351 249	4 633 702	282 453	4 209 768	4 144 750
1340	Avkastningsskatt	*9 143 215*	*8 697 068*	*-446 147*	*10 249 003*	*6 850 326*
1341	Avkastningsskatt hushåll		192 230		192 230	129 505
1342	Avkastningsskatt företag		8 231 186		9 783 121	6 537 640
1343	Avkastningsskatt på individuellt pensionssparande		273 651		273 651	183 180
1350	Fastighetskatt	*31 492 316*	*32 568 793*	*1 076 477*	*31 983 395*	*31 559 010*
1351	Fastighetsskatt hushåll		673 591		671 246	681 625

Tusental kronor

Inkomsttitel		Beslutad budget	Beräknat utfall 2015	Skillnad mot beslutad budget	Beräknat utfall 2014	Utfall 2013
1352	Fastighetsskatt företag		15 345 916		15 223 724	14 985 205
1353	Kommunal fastighetsavgift hushåll		13 366 989		12 893 810	12 740 295
1354	Kommunal fastighetsavgift företag		3 182 296		3 194 614	3 151 886
1360	Stämpelskatt	*9 274 685*	*10 895 050*	*1 620 365*	*9 261 456*	*8 912 902*
1361	Stämpelskatt	9 274 685	10 895 050	1 620 365	9 261 456	8 912 902
1380	Arvsskatt	*0*	*0*	*0*	*0*	*-4 338*
1381	Arvsskatt	0	0	0	0	-4 338
1400	**Skatt på konsumtion och insatsvaror**	**493 874 020**	**502 346 894**	**8 472 874**	**469 529 722**	**455 845 415**
1410	Mervärdesskatt	*371 046 054*	*380 986 480*	*9 940 426*	*354 984 075*	*339 477 048*
1411	Mervärdesskatt	371 046 054	380 986 480	9 940 426	354 984 075	339 477 048
1412	Skattelättnad för vissa byggtjänster	0	0	0	0	0
1420	Skatt på alkohol och tobak	*24 940 297*	*25 581 959*	*641 662*	*24 173 926*	*23 352 779*
1421	Skatt på tobak		11 825 215		11 375 777	11 135 834
1422	Skatt på etylalkohol		4 202 306		4 073 046	3 996 282
1423	Skatt på vin		5 502 095		5 039 469	4 709 227
1424	Skatt på mellanklassprodukter		151 654		157 699	177 795
1425	Skatt på öl		3 894 983		3 509 352	3 328 865
1426	Privatinförsel av alkohol och tobak		5 706		18 583	4 777
1430	Energiskatt	*41 756 629*	*40 696 293*	*-1 060 336*	*38 988 850*	*40 910 722*
1431	Skatt på elektrisk kraft		20 394 756		19 719 457	21 072 592
1432	Energiskatt bensin		10 749 510		10 656 353	11 099 190
1433	Energiskatt oljeprodukter		9 243 526		8 311 723	8 361 597
1434	Energiskatt övrigt		308 502		301 316	377 343
1440	Koldioxidskatt	*25 056 911*	*24 604 616*	*-452 295*	*23 333 823*	*24 030 964*
1441	Koldioxidskatt bensin		8 573 426		8 489 568	8 845 404
1442	Koldioxidskatt oljeprodukter		15 397 365		14 262 576	14 454 955
1443	Koldioxidskatt övrigt		633 825		581 679	730 605
1450	Övriga skatter på energi och miljö	*5 033 962*	*4 816 426*	*-217 536*	*4 437 388*	*4 356 577*
1451	Svavelskatt		12 286		10 211	14 109
1452	Skatt på råtallolja		0		0	0
1453	Särskild skatt mot försurning		53 529		49 135	57 402
1454	Skatt på bekämpningsmedel och gödsel		114 701		105 112	92 358
1455	Skatt på termisk effekt i kärnkraftsreaktorer		3 767 510		3 840 689	4 037 578
1456	Avfallsskatt		297 307		139 808	119 320
1457	Avgifter till Kemikalieinspektionen		43 717		42 655	2 076
1458	Övriga skatter		185 377		73 779	33 733
1459	Intäkter från EU:s handel med utsläppsrätter		342 000		176 000	
1470	Skatt på vägtrafik	*19 036 612*	*18 752 203*	*-284 409*	*16 807 070*	*16 501 959*
1471	Fordonsskatt		13 289 578		11 576 354	11 492 382

Tusental kronor

Inkomsttitel		Beslutad budget	Beräknat utfall 2015	Skillnad mot beslutad budget	Beräknat utfall 2014	Utfall 2013
1472	Vägavgifter		817 815		753 466	751 503
1473	Trängselskatt		1 835 907		1 675 834	1 492 600
1474	Skatt på trafikförsäkringspremier		2 808 903		2 801 416	2 765 474
1480	Övriga skatter	*7 003 556*	*6 908 916*	*-94 640*	*6 804 590*	*7 215 366*
1481	Systembolaget AB:s överskott		255 976		250 956	115 585
1482	Inlevererat överskott från Svenska Spel AB		4 834 000		4 762 404	5 268 950
1483	Skatt på spel		15 733		15 275	15 423
1484	Lotteriskatt		1 337 074		1 304 724	1 293 087
1485	Lotteriavgifter		30 590		29 237	34 069
1486	Skatt på annonser och reklam		200 069		225 130	243 761
1487	Koncessionsavgifter på televisionens område		0		0	0
1488	Lokalradioavgifter		130 097		115 891	128 211
1489	Avgifter avseende Myndigheten för radio och tv		8 700		8 700	7 660
1491	Avgifter för telekommunikation		96 677		92 273	108 619
1492	Försäljningsskatt på motorfordon		0		0	0
1500	**Skatt på import**	**5 956 256**	**6 275 134**	**318 878**	**5 806 810**	**5 220 676**
1510	Skatt på import	*5 956 256*	*6 275 134*	*318 878*	*5 806 810*	*5 220 676*
1511	Tullmedel		6 242 954		5 737 032	4 976 399
1512	Sockeravgifter		32 180		69 778	244 277
1513	Avgifter till EU:s omstruktureringsfond för sockersektorn		0		0	0
1600	**Restförda och övriga skatter**	**3 407 314**	**7 779 649**	**4 372 335**	**8 775 180**	**11 263 788**
1610	Restförda skatter		*-4 321 261*		*-5 874 886*	*-6 616 613*
1611	Restförda skatter, hushåll		-1 410 028		-1 535 108	-2 105 406
1612	Restförda skatter, företag		-2 911 234		-4 339 778	-4 511 207
1620	Övriga skatter, hushåll		*3 752 909*		*3 001 078*	*2 930 025*
1621	Omprövningar aktuellt taxeringsår		1 978		1 978	-82 587
1622	Omprövningar äldre taxeringsår		774 577		3 579 489	49 582
1623	Anstånd		1 088 877		-2 604 728	428 852
1624	Övriga skatter		1 606 199		1 743 062	2 265 175
1625	Skattetillägg		147 658		147 658	137 059
1626	Förseningsavgifter		133 620		133 620	131 944
1630	Övriga skatter, företag		*-686 001*		*3 994 283*	*7 430 652*
1631	Omprövningar aktuellt taxeringsår		-960 612		-960 612	-960 612
1632	Omprövningar äldre taxeringsår		-982 718		3 340 735	-298 417
1633	Anstånd		-329 016		431 786	6 903 985
1634	Övriga skatter		512 089		104 058	248 568
1635	Skattetillägg		811 684		840 792	1 353 522
1636	Förseningsavgifter		262 572		237 523	183 606
1640	Intäkter som förs till fonder		*9 034 002*		*7 654 705*	*7 519 724*

Tusental kronor

Inkomsttitel		Beslutad budget	Beräknat utfall 2015	Skillnad mot beslutad budget	Beräknat utfall 2014	Utfall 2013
1641	Insättningsgarantiavgifter		4 973 178		4 533 199	4 370 250
1642	Avgifter till Kärnavfallsfonden		3 466 764		2 451 051	2 478 449
1643	Bilskrotningsavgifter		0		0	0
1644	Batteriavgifter		5 041		4 451	4 869
1645	Kväveoxidavgifter		589 019		666 004	666 156
	Totala skatteintäkter		**1 794 557 090**		**1 669 989 238**	**1 609 900 563**
1700	**Avgående poster, skatter till EU**	**-5 956 256**	**-6 275 134**	**-318 878**	**-8 394 810**	**-6 934 914**
1710	EU-skatter					
1711	EU-skatter	*-5 956 256*	*-6 275 134*	*-318 878*	*-8 394 810*	*-6 934 914*
	Offentliga sektorns skatteintäkter	**1 739 994 915**	**1 788 281 957**	**48 287 042**	**1 661 594 428**	**1 602 965 649**
1800	**Avgående poster, skatter till andra sektorer**	**-877 921 410**	**-876 193 566**	**1 727 844**	**-832 007 288**	**-804 857 545**
1810	Skatter till andra sektorer		*-876 193 566*		*-832 007 288*	*-804 857 545*
1811	Kommunala inkomstskatter		-652 348 203		-618 349 876	-597 339 591
1812	Avgifter till AP-fonder		-223 845 362		-213 657 412	-207 517 954
	Statens skatteintäkter	**862 073 506**	**912 088 391**	**50 014 885**	**829 587 140**	**798 108 104**
1900	**Periodiseringar**	**-2 957 224**	**-17 961 571**	**-15 004 347**	**-27 635 017**	**-20 812 645**
1910	Uppbördförskjutningar		*-14 421 327*		*-8 799 090*	*13 844 048*
1911	Uppbördsförskjutningar		-14 421 327		-8 799 090	13 844 048
1920	Betalningsförskjutningar		*-2 957 463*		*-18 830 423*	*-34 707 690*
1921	Kommuner och landsting		7 674 357		-7 778 978	-15 034 920
1922	Ålderpensionssystemet		454 607		-447 694	-164 591
1923	Företag och hushåll		-11 354 738		-7 869 383	-20 173 620
1924	Kyrkosamfund		219 208		-83 786	619 654
1925	EU		49 103		-2 650 583	45 787
1930	Anstånd		*-582 781*		*-5 505*	*50 997*
1931	Anstånd		-582 781		-5 505	50 997
1000	**Statens skatteinkomster**	**859 116 281**	**894 126 820**	**35 010 539**	**801 952 123**	**777 295 459**
2100	**Rörelseöverskott**		**6 982 912**		**4 149 223**	**7 602 682**
2110	Affärsverkens inlevererade överskott		*475 000*		*553 000*	*618 000*
2114	Luftfartsverkets inlevererade överskott		0		0	0
2116	Affärsverket Svenska Kraftnäts inlevererade utdelning och inleverans av motsvarighet till statlig skatt		475 000		553 000	618 000
2118	Sjöfartsverkets inlevererade överskott		0		0	0

Tusental kronor

Inkomsttitel		Beslutad budget	Beräknat utfall 2015	Skillnad mot beslutad budget	Beräknat utfall 2014	Utfall 2013
2120	Övriga myndigheters inlevererade överskott		*2 407 912*		*296 223*	*184 682*
2124	Inlevererat överskott av Riksgäldskontorets garantiverksamhet		18 239		41 818	56 290
2126	Inlevererat överskott av statsstödd exportkredit		99 938		254 405	128 392
2127	Inlevererat överskott från övriga myndigheter		2 289 735			
2130	Riksbankens inlevererade överskott		*4 100 000*		*3 300 000*	*6 800 000*
2131	Riksbankens inlevererade överskott		4 100 000		3 300 000	6 800 000
2200	**Överskott av statens fastighetsförvaltning**		**259 882**		**487 624**	**456 538**
2210	Överskott av fastighetsförvaltning		*259 882*		*487 624*	*456 538*
2215	Inlevererat överskott av statens fastighetsförvaltning		259 882		487 624	456 538
2300	**Ränteinkomster**		**1 345 195**		**2 074 436**	**6 019 926**
2320	Räntor på näringslån		*-874*		*-899*	*-863*
2314	Ränteinkomster på lån till fiskerinäringen		4		10	13
2316	Ränteinkomster på vattenkraftslån		0		0	0
2322	Räntor på övriga näringslån, Kammarkollegiet		-994		-993	-997
2323	Räntor på övriga näringslån		0		0	0
2324	Ränteinkomster på lokaliseringslån		116		84	121
2340	Räntor på studielån		*40 342*		*37 195*	*3 659 788*
2341	Ränteinkomster på statens lån för universitetsstudier och garantilån för studera		0		0	0
2342	Ränteinkomster på allmänna studielån		40 342		37 195	39 739
2343	Ränteinkomster på studielån upptagna efter 1988		0		0	3 620 050
2390	Övriga ränteinkomster		*1 305 727*		*2 038 140*	*2 361 000*
2391	Ränteinkomster på markförvärv för jordbrukets rationalisering		1		4	6
2392	Räntor på intressemedel		0		0	0
2394	Övriga ränteinkomster		58 112		72 352	66 582
2397	Räntor på skattekonton m.m., netto		1 247 614		1 965 784	2 294 412
2400	**Inkomster av statens aktier**		**19 520 615**		**12 435 929**	**20 654 852**
2410	Inkomster av statens aktier					
2411	Inkomster av statens aktier		*19 520 615*		*12 435 929*	*20 654 852*
2500	**Offentligrättsliga avgifter**		**8 490 482**		**8 307 513**	**11 070 343**
2511	Expeditions- och ansökningsavgifter		936 010		838 541	800 797
2522	Fastställande av åldersgränser för framställning i film		3 811		3 180	6 399
2525	Finansieringsavgift från arbetslöshetskassor		2 996 674		2 848 034	5 519 972

Tusental kronor

Inkomsttitel		Beslutad budget	Beräknat utfall 2015	Skillnad mot beslutad budget	Beräknat utfall 2014	Utfall 2013
2526	Utjämningsavgift från arbetslöshetskassor		0		0	0
2527	Avgifter för statskontroll av krigsmaterieltillverkning		26 750		28 358	26 515
2528	Avgifter vid bergsstaten		15 641		22 857	19 147
2529	Avgifter vid patent- och registreringsväsendet		105 494		82 311	106 922
2531	Avgifter för registrering i förenings- m.fl. register		2 220		2 164	2 366
2532	Avgifter vid kronofogdemyndigheterna		1 438 460		1 501 313	1 710 654
2534	Avgifter vid Transportstyrelsen		1 452 694		1 516 122	1 558 823
2535	Avgifter för statliga garantier		0		0	0
2537	Miljöskyddsavgift		137 712		122 980	124 292
2539	Täktavgift		0		0	0
2541	Avgifter vid Tullverket		0		0	0
2542	Patientavgifter vid tandläkarutbildningen		4 331		3 080	3 789
2548	Avgifter för Finansinspektionens verksamhet		453 526		424 434	299 702
2551	Avgifter från kärnkraftverken		282 886		281 307	285 278
2552	Övriga offentligrättsliga avgifter		406 445		424 931	404 710
2553	Registreringsavgift till Fastighetsmäklarinspektionen		17 316		17 323	17 099
2557	Avgifter vid statens internbank i Riksgäldskontoret		4 276		4 558	4 463
2558	Avgifter för årlig revision		156 446		139 247	131 742
2559	Avgifter för etikprövning av forskning		26 930		25 918	26 327
2561	Efterbevaknings- och tillsynsavgifter		22 860		20 852	21 347
2600	**Försäljningsinkomster**		**67 645**		**62 226**	**53 953**
2624	Inkomster av uppbörd av felparkeringsavgifter		67 234		61 987	53 880
2625	Utförsäljning av beredskapslager		0		0	0
2627	Offentlig lagring, försäljningsintäkter		411		240	73
2700	**Böter m.m.**		**1 243 064**		**1 129 917**	**1 373 053**
2711	Restavgifter och dröjsmålsavgifter		101 478		93 586	112 029
2712	Bötesmedel		890 824		910 452	1 033 976
2713	Vattenföroreningsavgifter m.m.		82 928		-5 822	-5 969
2714	Sanktionsavgifter m.m.		121 400		86 388	184 596
2717	Kontrollavgifter vid särskild skattekontroll		46 434		45 314	48 421
2800	**Övriga inkomster av statens verksamhet**		**1 059 909**		**13 065 122**	**909 970**
2811	Övriga inkomster av statens verksamhet		1 059 909		13 065 122	909 970
2000	**Inkomster av statens verksamhet**	**33 649 944**	**38 969 704**	**5 319 760**	**41 711 990**	**48 141 316**
3100	**Inkomster av försålda byggnader och maskiner**		**10 961**		**28 053**	**70 582**
3120	Statliga myndigheters inkomster av försålda byggnader och maskiner		*10 961*		*28 053*	*70 582*

Tusental kronor

Inkomsttitel		Beslutad budget	Beräknat utfall 2015	Skillnad mot beslutad budget	Beräknat utfall 2014	Utfall 2013
3125	Fortifikationsverkets försäljning av fastigheter		10 961		28 053	70 582
3200	**Övriga inkomster av markförsäljning**		**0**		**0**	**0**
3211	Övriga inkomster av markförsäljning		0		0	0
3300	**Övriga inkomster av försåld egendom**		**122 684**		**154 329**	**20 701 528**
3311	Inkomster av statens gruvegendom		0		0	0
3312	Övriga inkomster av försåld egendom		122 684		154 329	20 701 528
3000	**Inkomster av försåld egendom**	**15 000 000**	**133 645**	**-14 866 355**	**182 382**	**20 772 110**
4100	**Återbetalning av näringslån**		**901**		**823**	**2 471**
4120	Återbetalning av jordbrukslån		*311*		*474*	*679*
4123	Återbetalning av lån till fiskerinäringen		311		474	679
4130	Återbetalning av övriga näringslån		*590*		*349*	*1 792*
4131	Återbetalning av vattenkraftslån		0		0	0
4132	Återbetalning av lån avseende såddfinansiering		0		0	0
4136	Återbetalning av övriga näringslån, Kammarkollegiet		69		69	38
4137	Återbetalning av övriga näringslån, Statens jordbruksverk		149		-17	1 020
4138	Återbetalning av tidigare infriade statliga garantier		0		0	0
4139	Återbetalning av lokaliseringslån		371		298	734
4300	**Återbetalning av studielån**		**711 372**		**817 627**	**968 014**
4311	Återbetalning av statens lån för universitetsstudier		0		0	0
4312	Återbetalning av allmänna studielån		55		51	102
4313	Återbetalning av studiemedel		711 317		817 576	967 912
4500	**Återbetalning av övriga lån**		**200 031**		**126 675**	**134 562**
4516	Återbetalning av utgivna startlån och bidrag		0		0	0
4525	Återbetalning av lån för svenska FN-styrkor		40 330		1 170	768
4526	Återbetalning av övriga lån		159 701		125 505	133 793
4000	**Återbetalning av lån**	**875 900**	**912 305**	**36 405**	**945 125**	**1 105 047**
5100	**Avskrivningar och amorteringar**		**154 491**		**540 509**	**533 757**
5120	Avskrivningar på fastigheter		*154 491*		*540 509*	*533 757*
5121	Amortering på statskapital		154 491		540 509	533 757

Tusental kronor

Inkomsttitel		Beslutad budget	Beräknat utfall 2015	Skillnad mot beslutad budget	Beräknat utfall 2014	Utfall 2013
5130	Uppdragsmyndigheters komplementkostnader		*0*		*0*	*0*
5131	Uppdragsmyndigheters m.fl. komplementkostnader		0		0	0
5200	**Statliga pensionsavgifter**		**9 593 603**		**9 327 025**	**9 404 429**
5211	Statliga pensionsavgifter		9 593 603		9 327 025	9 404 429
5000	**Kalkylmässiga inkomster**	**9 998 000**	**9 748 094**	**-249 906**	**9 867 534**	**9 938 186**
6100	**Bidrag från EU:s jordbruksfonder**		**8 221 015**		**8 110 209**	**7 452 697**
6110	Bidrag från Europeiska garantifonden för jordbruket		*6 600 116*		*6 164 880*	*5 850 491*
6111	Gårdsstöd		6 271 956		5 859 430	5 670 637
6112	Kompletterande åtgärder perioden 1995–1999		0		0	0
6113	Övriga interventioner		121 682		124 138	98 019
6114	Exportbidrag		0		0	1
6115	Djurbidrag		349		-7	-85
6116	Offentlig lagring		0		0	8 366
6119	Övriga bidrag från Europeiska garantifonden för jordbruket		206 129		181 319	73 554
6120	Bidrag från EU till landsbygdsutvecklingen		*1 620 899*		*1 945 329*	*1 602 207*
6121	Europeiska utvecklings- och garantifonden - utvecklingssektionen 1995–1999		0		0	0
6122	Europeiska utvecklings- och garantifonden - utvecklingssektionen 2000–2006		0		0	0
6123	Europeiska utvecklings- och garantifonden - garantisektionen 2000–2006		-232		-480	-884
6124	Bidrag från Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling 2007–2013		0		1 945 809	1 603 091
6125	Bidrag från Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling 2014–2020		1 621 131		0	0
6200	**Bidrag från EU till fiskenäringen**		**103 283**		**38 158**	**93 520**
6211	Bidrag från Fonden för fiskets utveckling 1995–1999		0		0	0
6212	Bidrag från Fonden för fiskets utveckling 2000–2006		0		-12 331	0
6213	Bidrag från Europeiska fiskefonden 2007–2013		81 872		50 490	93 520
6214	Bidrag från Europeiska havs- och fiskerifonden 2014–2020		21 410		0	0
6300	**Bidrag från Europeiska regionala utvecklingsfonden**		**508 981**		**1 395 219**	**1 291 714**
6311	Bidrag från Europeiska regionala utvecklingsfonden 1995–1999		0		0	0

Tusental kronor

Inkomsttitel		Beslutad budget	Beräknat utfall 2015	Skillnad mot beslutad budget	Beräknat utfall 2014	Utfall 2013
6312	Bidrag från Europeiska regionala utvecklingsfonden 2000–2006		0		0	0
6313	Bidrag från Europeiska regionala utvecklingsfonden 2007–2013		405 529		1 330 824	1 291 714
6314	Bidrag från Europeiska regionala utvecklingsfonden 2014–2020		103 452		64 395	0
6400	**Bidrag från Europeiska socialfonden**		**523 635**		**1 981 693**	**841 868**
6411	Bidrag från Europeiska socialfonden 1995–1999		0		0	0
6412	Bidrag från Europeiska socialfonden 2000–2006		-4 725		0	-25 719
6413	Bidrag från Europeiska socialfonden 2007–2013		328 681		1 908 616	867 588
6414	Bidrag från Europeiska socialfonden 2014–2020		199 680		73 077	0
6500	**Bidrag till transeuropeiska nätverk**		**123 084**		**293 572**	**393 448**
6511	Bidrag till transeuropeiska nätverk		123 084		293 572	393 448
6900	**Övriga bidrag från EU**		**253 076**		**44 744**	**191 769**
6911	Övriga bidrag från EU		253 076		44 744	191 769
6912	Bidrag till EU:s omstruktureringsfond för sockersektorn		0		0	0
6000	**Bidrag m.m. från EU**	**10 332 700**	**9 733 073**	**-599 627**	**11 863 594**	**10 265 016**
7100	**Tillkommande skatter**		**9 871 634**		**14 510 722**	**10 195 236**
7110	EU-skatter		*6 226 031*		*11 045 393*	*6 889 127*
7111	Momsbaserad EU-avgift		0		5 251 622	1 714 238
7112	Tullmedel		6 193 851		5 723 993	4 908 370
7113	Jordbrukstullar och sockeravgifter		32 180		69 778	266 519
7114	Avgifter till EU:s omstruktureringsfond för sockersektorn		0		0	0
7120	Kommunala utjämningsavgifter		*3 645 603*		*3 465 329*	*3 306 109*
7121	Utjämningsavgift för LSS-kostnader		3 645 603		3 465 329	3 306 109
7200	**Avräkningar**		**-95 810 891**		**-90 823 931**	**-87 174 570**
7210	Intäkter som förs till fonder		*-9 034 002*		*-7 654 705*	*-7 519 724*
7211	Intäkter som förs till fonder		-9 034 002		-7 654 705	-7 519 724
7220	Kompensation för mervärdesskatt		*-86 776 889*		*-83 169 226*	*-79 654 846*
7221	Avräknad mervärdesskatt, statliga myndigheter		-29 396 285		-28 711 694	-28 640 599
7222	Kompensation för mervärdesskatt, kommuner		-57 380 605		-54 457 532	-51 014 247
7000	**Avräkningar m.m. i anslutning till skattesystemet**	**-83 523 685**	**-85 939 257**	**-2 415 572**	**-76 313 210**	**-76 979 334**

Tusental kronor

Inkomsttitel		Beslutad budget	Beräknat utfall 2015	Skillnad mot beslutad budget	Beräknat utfall 2014	Utfall 2013
8100	**Utgifter som redovisas som krediteringar på skattekonto**		**-8 154 971**		**-4**	**-2 864**
8111	Anställningsstöd		-7		-4	-2
8123	Jämställdhetsbonus		0		0	-2 863
8124	Sjöfartsstöd		-1 426 427			
8125	Nystartsjobb		-6 670 237			
8126	Stöd till yrkesintroduktionsanställning		-56 381			
8127	Korttidsarbete		0			
8128	Ersättning för höga sjuklönekostnader		-1 918			
8000	**Utgifter som redovisas som krediteringar på skattekonto**	**-8 431 911**	**-8 154 971**	**276 940**	**-4**	**-2 864**
Summa inkomster på statens budget (kassamässigt)		**837 017 229**	**859 529 412**	**22 512 183**	**790 209 536**	**790 534 936**

Bilaga 2

Specifikation av utgifter i statens budget

Bilaga 2 Specifikation av utgifter i statens budget för budgetåret 2015

Tusental kronor

		Ingående ramöverförings belopp (IB)	Statens budget (SB)	Ändrings-budget (ÄB)	Indragning (ID)	Medgivna överskridanden (MÖ)	Totalt tilldelade medel (IB+SB+ÄB+ID+MÖ)	Utfall	Skillnad mot Statens budget	Skillnad mot anvisade medel (SB+ÄB)	Skillnad mot tilldelade medel	Skillnad mot tillgängliga medel	Anslags-kredit	Utgående ramöverförings belopp
UO 01 Rikets styrelse		**627 457**	**12 198 574**	**104 000**	**-86 498**		**12 843 533**	**12 280 790**	**82 216**	**-21 784**	**-562 742**	**-952 172**	**389 430**	**562 742**
1 Statschefen		956	127 522				128 478	127 384	-138	-138	-1 094	-4 920	3 826	1 094
1:1	Kungliga hov- och slottsstaten	956	127 522				128 478	127 384	-138	-138	-1 094	-4 920	3 826	1 094
2 Riksdagen samt JO m.m.		130 991	1 733 758				1 864 749	1 750 121	16 363	16 363	-114 628	-166 640	52 012	114 628
2:1	Riksdagens ledamöter och partier m.m.	62 156	851 870				914 026	876 043	24 173	24 173	-37 983	-63 539	25 556	37 983
2:2	Riksdagens förvaltningsanslag	42 913	705 646				748 559	701 118	-4 528	-4 528	-47 442	-68 611	21 169	47 442
2:3	Riksdagens fastighetsanslag	14 960	90 000				104 960	87 311	-2 689	-2 689	-17 649	-20 349	2 700	17 649
2:4	Riksdagens ombudsmän (JO)	10 962	86 242				97 204	85 649	-593	-593	-11 555	-14 142	2 587	11 555
3 Sametinget		-612	38 511				37 899	39 731	1 220	1 220	1 832	-1 783	3 615	-1 832
3:1	Sametinget	-612	38 511				37 899	39 731	1 220	1 220	1 832	-1 783	3 615	-1 832
4 Regeringskansliet m.m.		373 840	6 698 871	93 000	-123		7 165 588	6 834 082	135 211	42 211	-331 506	-532 472	200 966	331 506
4:1	Regeringskansliet m.m.	373 840	6 698 871	93 000	-123		7 165 588	6 834 082	135 211	42 211	-331 506	-532 472	200 966	331 506
5 Länsstyrelserna		36 420	2 534 405		-1 907		2 568 918	2 542 873	8 468	8 468	-26 045	-127 422	101 377	26 045
5:1	Länsstyrelserna m.m.	36 420	2 534 405		-1 907		2 568 918	2 542 873	8 468	8 468	-26 045	-127 422	101 377	26 045
6 Demokratipolitik		10 654	323 835	14 000	-9 496		338 993	329 472	5 637	-8 363	-9 522	-18 247	8 725	9 522
6:1	Allmänna val och demokrati	6 219	48 340	14 000	-6 219	0	62 340	52 732	4 392	-9 608	-9 608	-10 068	460	9 608
6:2	Justitiekanslern	1 135	39 923				41 058	41 002	1 079	1 079	-56	-1 254	1 198	56
6:3	Datainspektionen	3 180	44 033		-1 867		45 347	45 587	1 554	1 554	240	-1 081	1 321	-240
6:4	Svensk författningssamling	216	1 300		-216		1 300	1 106	-194	-194	-194	-233	39	194

Tusental kronor

		Ingående ramöverförings belopp (IB)	Statens budget (SB)	Ändrings-budget (ÄB)	Indragning (ID)	Medgivna överskridanden (MÖ)	Totalt tilldelade medel (IB+SB+ÄB+ID+MÖ)	Utfall	Skillnad mot Statens budget	Skillnad mot anvisade medel (SB+ÄB)	Skillnad mot tilldelade medel	Skillnad mot tillgängliga medel	Anslags-kredit	Utgående ramöverförings belopp
6:5	Valmyndigheten	-1 290	19 039				17 749	18 163	-876	-876	415	-156	571	-415
6:6	Stöd till politiska partier	1 194	171 200		-1 194		171 200	170 881	-319	-319	-319	-5 455	5 136	319
7 Nationella minoriteter		844	119 417		-844		119 417	117 355	-2 062	-2 062	-2 062	-2 062	0	2 062
7:1	Åtgärder för nationella minoriteter	725	102 917		-725		102 917	101 292	-1 625	-1 625	-1 625	-1 625	0	1 625
7:2	Åtgärder för den nationella minoriteten romer	119	16 500		-119		16 500	16 064	-436	-436	-436	-436	0	436
8 Mediefrågor		73 058	601 767		-73 279		601 546	521 747	-80 020	-80 020	-79 799	-97 792	17 993	79 799
8:1	Presstödsnämnden	375	6 842		-173		7 045	7 044	202	202	-1	-206	205	1
8:2	Presstöd	73 106	567 119		-73 106		567 119	486 733	-80 386	-80 386	-80 386	-97 400	17 014	80 386
8:3	Myndigheten för radio och tv	-423	27 806				27 383	27 971	165	165	588	-186	774	-588
9 Sieps samt EU-information		1 306	20 488	-3 000	-850		17 944	18 025	-2 463	537	81	-835	916	-81
9:1	Svenska institutet för europapolitiska studier samt EU-information	1 306	20 488	-3 000	-850		17 944	18 025	-2 463	537	81	-835	916	-81
UO 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning		**-795**	**14 599 753**	**1 500**	**-79 003**		**14 521 455**	**14 441 680**	**-158 073**	**-159 573**	**-79 775**	**-762 442**	**682 667**	**79 775**
1:1	Statskontoret	7 683	88 429	5 000	-5 016		96 096	90 379	1 950	-3 050	-5 717	-8 260	2 543	5 717
1:2	Kammarkollegiet	1 382	54 459				55 841	50 332	-4 127	-4 127	-5 509	-7 143	1 634	5 509
1:3	Finansinspektionens avgifter till EU:s tillsynsmyndigheter	432	7 150	2 000	-432		9 150	8 565	1 415	-585	-585	-1 500	915	585
1:4	Arbetsgivarpolitiska frågor	891	2 443		-891		2 443	1 479	-964	-964	-964	-975	11	964
1:5	Statliga tjänstepensioner m.m.	-131 217	12 221 000				12 089 783	12 135 032	-85 968	-85 968	45 249	-565 801	611 050	-45 249
1:6	Finanspolitiska rådet	154	9 547				9 701	9 592	45	45	-109	-395	286	109
1:7	Konjunkturinstitutet	1 470	59 918	1 000			62 388	60 619	701	-299	-1 769	-3 567	1 798	1 769
1:8	Ekonomistyrningsverket	-919	158 422	-5 000			152 503	148 071	-10 351	-5 351	-4 432	-9 185	4 753	4 432

Tusental kronor

		Ingående ramöverförings belopp (IB)	Statens budget (SB)	Ändrings-budget (ÄB)	Indragning (ID)	Medgivna överskridanden (MÖ)	Totalt tilldelade medel (IB+SB+ÄB+ID+MÖ)	Utfall	Skillnad mot Statens budget	Skillnad mot anvisade medel (SB+ÄB)	Skillnad mot tilldelade medel	Skillnad mot tillgängliga medel	Anslags-kredit	Utgående ramöverförings belopp
1:9	Statistiska centralbyrån	16 793	545 442		-281		561 953	545 448	6	6	-16 506	-32 869	16 363	16 506
1:10	Bidragsfastigheter	-82	339 500	500			339 918	338 604	-896	-1 396	-1 314	-11 499	10 185	1 314
1:11	Finansinspektionen	11 458	452 507	-2 000	-376		461 589	445 009	-7 498	-5 498	-16 580	-30 155	13 575	16 580
1:12	Riksgäldskontoret	65 958	304 474		-56 853		313 579	257 568	-46 906	-46 906	-56 012	-64 875	8 863	56 012
1:13	Bokföringsnämnden	1 451	9 683		-1 162		9 972	10 153	470	470	181	-109	290	-181
1:14	Vissa garanti- och medlemsavgifter	427	2 370		-427		2 370	2 005	-365	-365	-365	-443	78	365
1:15	Riksrevisionen	18 595	314 446		-9 273		323 768	309 133	-5 313	-5 313	-14 635	-24 068	9 433	14 635
1:16	Finansmarknadsforskning	74	29 963		-74		29 963	29 253	-710	-710	-710	-1 600	890	710
Äldre anslag		4 656	0		-4 218		438	438	438	438	0	0	0	0
1:3 (2014)	Verksamhetsstöd för den statliga budgetprocessen	4 656	0		-4 218		438	438	438	438	0	0	0	0
UO 3 Skatt, tull och exekution		**342 462**	**10 573 781**				**10 916 243**	**10 753 599**	**179 818**	**179 818**	**-162 645**	**-479 859**	**317 214**	**162 645**
1:1	Skatteverket	204 544	7 086 481				7 291 025	7 192 649	106 168	106 168	-98 376	-310 971	212 595	98 376
1:2	Kronofogdemyndigheten	47 701	1 805 940				1 853 641	1 787 123	-18 817	-18 817	-66 518	-120 696	54 178	66 518
1:3	Tullverket	90 217	1 681 360				1 771 577	1 773 827	92 467	92 467	2 249	-48 192	50 441	-2 249
UO 4 Rättsväsendet		**317 543**	**40 757 864**	**47 000**	**-106 137**	**2 117**	**41 018 387**	**40 428 740**	**-329 124**	**-376 124**	**-589 647**	**-1 991 784**	**1 402 137**	**589 647**
1:1	Polismyndigheten	18 011	21 159 726	2 000	-5 991		21 173 745	20 758 484	-401 242	-403 242	-415 262	-1 049 970	634 708	415 262
1:2	Säkerhetspolisen	22 728	1 142 065				1 164 793	1 146 529	4 464	4 464	-18 264	-52 526	34 262	18 264
1:3	Åklagarmyndigheten	6 466	1 396 032				1 402 498	1 355 938	-40 094	-40 094	-46 559	-88 440	41 881	46 559
1:4	Ekobrottsmyndigheten	-6 265	609 267				603 002	592 020	-17 247	-17 247	-10 982	-29 260	18 278	10 982
1:5	Sveriges Domstolar	113 356	5 370 755		-2 500		5 481 611	5 324 512	-46 243	-46 243	-157 099	-318 222	161 123	157 099
1:6	Kriminalvården	298 997	7 884 483	-42 000	-64 697		8 076 783	7 973 820	89 337	131 337	-102 962	-339 496	236 534	102 962
1:7	Brottsförebyggande rådet	2 650	97 107				99 757	96 853	-254	-254	-2 904	-5 817	2 913	2 904
1:8	Rättsmedicinalverket	27 463	371 005		-16 101		382 367	362 046	-8 959	-8 959	-20 321	-31 451	11 130	20 321

Tusental kronor

		Ingående ramöverförings belopp (IB)	Statens budget (SB)	Ändrings-budget (ÄB)	Indragning (ID)	Medgivna överskridanden (MÖ)	Totalt tilldelade medel (IB+SB+ÄB+ID+MÖ)	Utfall	Skillnad mot Statens budget	Skillnad mot anvisade medel (SB+ÄB)	Skillnad mot tilldelade medel	Skillnad mot tillgängliga medel	Anslags-kredit	Utgående ramöverförings belopp
1:9	Gentekniknämnden	46	5 287				5 333	5 004	-283	-283	-328	-487	159	328
1:10	Brottsoffermyndigheten	2 588	37 519		-1 473		38 633	36 244	-1 275	-1 275	-2 390	-3 516	1 126	2 390
1:11	Ersättning för skador på grund av brott	7 007	122 241		-7 007		122 241	97 525	-24 716	-24 716	-24 716	-28 383	3 667	24 716
1:12	Rättsliga biträden m.m.	-184 388	2 468 657	30 000			2 314 269	2 544 319	75 662	45 662	230 049	-16 817	246 866	-230 049
1:13	Kostnader för vissa skaderegleringar m.m.	-262	40 082	40 000		2 117	81 938	89 920	49 838	9 838	7 982	0	7 982	-7 982
1:14	Avgifter till vissa internationella sammanslutningar	7 106	20 374		-7 106		20 374	12 370	-8 004	-8 004	-8 004	-8 004	0	8 004
1:15	Bidrag till lokalt brottsförebyggande arbete		7 157				7 157	7 156	-1	-1	-1	-216	215	1
1:16	Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden	1 559	18 368		-1 011		18 916	16 390	-1 978	-1 978	-2 526	-3 077	551	2 526
1:17	Domarnämnden	482	7 739		-251		7 970	8 121	382	382	151	-81	232	-151
1:18	Från EU-budgeten finansierade insatser avseende EU:s inre säkerhet		0	17 000			17 000	1 489	1 489	-15 511	-15 511	-16 021	510	15 511
UO 5 Internationell samverkan		**354 109**	**1 919 062**	**50 000**	**-352 872**		**1 970 299**	**1 933 972**	**14 910**	**-35 090**	**-36 327**	**-88 152**	**51 825**	**36 327**
1:1	Avgifter till internationella organisationer	325 154	1 328 554	87 000	-325 154		1 415 554	1 398 487	69 933	-17 067	-17 067	-59 534	42 467	17 067
1:2	Freds- och säkerhetsfrämjande verksamhet	2 718	158 287	-24 000	-2 718		134 287	132 957	-25 330	-1 330	-1 330	-4 599	3 269	1 330
1:3	Nordiskt samarbete	1 176	13 595		-1 176		13 595	12 919	-676	-676	-676	-1 084	408	676
1:4	Ekonomiskt bistånd till enskilda utomlands samt diverse kostnader för rättsväsendet	1 679	3 826		-1 679		3 826	1 970	-1 856	-1 856	-1 856	-1 971	115	1 856
1:5	Inspektionen för strategiska produkter	263	30 242				30 505	29 649	-593	-593	-856	-1 763	907	856
1:6	Forskning, utredningar och andra insatser rörande säkerhetspolitik, nedrustning och icke-spridning	-550	44 945	-1 500	-192		42 703	42 266	-2 679	-1 179	-438	-1 773	1 335	438
1:7	Bidrag till Stockholms internationella fredsforskningsinstitut (SIPRI)		24 402				24 402	24 402	0	0	0	0	0	0
1:8	Bidrag till Utrikespolitiska institutet (UI)		15 675				15 675	15 675	0	0	0	0	0	0
1:9	Svenska institutet	1 715	96 346	-3 000			95 061	90 039	-6 307	-3 307	-5 022	-7 912	2 890	5 022
1:10	Information om Sverige i utlandet	217	14 475		-217		14 475	14 267	-208	-208	-208	-642	434	208
1:11	Samarbete inom Östersjöregionen	21 736	188 715	-8 500	-21 736		180 215	171 342	-17 373	-8 873	-8 873	-8 873	0	8 873

Tusental kronor

		Ingående ramöverförings belopp (IB)	Statens budget (SB)	Ändrings-budget (ÄB)	Indragning (ID)	Medgivna överskridanden (MÖ)	Totalt tilldelade medel (IB+SB+ÄB+ID+MÖ)	Utfall	Skillnad mot Statens budget	Skillnad mot anvisade medel (SB+ÄB)	Skillnad mot tilldelade medel	Skillnad mot tillgängliga medel	Anslags-kredit	Utgående ramöverförings belopp
UO 6 Försvar och samhällets krisberedskap		**1 143 691**	**48 451 160**	**-4 000**	**-502 974**		**49 087 877**	**48 270 537**	**-180 623**	**-176 623**	**-817 340**	**-2 399 184**	**1 581 844**	**817 340**
1 Försvar		576 081	44 590 269	-4 000	-268 053		44 894 297	44 398 431	-191 838	-187 838	-495 866	-1 965 094	1 469 228	495 866
1:1	Förbandsverksamhet och beredskap	252 426	24 364 329				24 616 755	24 885 126	520 797	520 797	268 371	-462 559	730 930	-268 371
1:2	Försvarsmaktens insatser internationellt	255 535	1 878 835		-255 535		1 878 835	923 306	-955 529	-955 529	-955 529	-1 143 413	187 884	955 529
1:3	Anskaffning av materiel och anläggningar	6 034	9 776 522				9 782 556	9 844 979	68 457	68 457	62 423	-230 873	293 296	-62 423
1:4	Vidmakthållande, avveckling m.m. av materiel och anläggningar	34 980	6 547 158				6 582 138	6 745 409	198 251	198 251	163 271	-33 144	196 415	-163 271
1:5	Forskning och teknikutveckling	-8 228	591 440				583 212	583 678	-7 762	-7 762	466	-17 277	17 743	-466
1:6	Totalförsvarets rekryteringsmyndighet	3 784	22 808		-3 167		23 425	17 807	-5 001	-5 001	-5 617	-6 301	684	5 617
1:7	Officersutbildning m.m.	7 324	207 795		-1 186		213 933	208 572	777	777	-5 361	-11 595	6 234	5 361
1:8	Försvarets radioanstalt	14 263	863 999				878 262	881 923	17 924	17 924	3 661	-22 259	25 920	-3 661
1:9	Totalförsvarets forskningsinstitut	-1 417	175 058				173 641	168 956	-6 102	-6 102	-4 685	-9 937	5 252	4 685
1:10	Nämnder m.m.	316	5 801		-316		5 801	5 477	-324	-324	-324	-498	174	324
1:11	Internationella materielsamarbeten, industrifrågor m.m.	4 903	68 131	-3 000	-3 609		66 425	62 156	-5 975	-2 975	-4 269	-6 313	2 044	4 269
1:12	Försvarsexportmyndigheten	1 319	67 828	-1 000			68 147	55 679	-12 149	-11 149	-12 468	-14 503	2 035	12 468
1:13	Försvarsunderrättelsedomstolen	283	7 815		-54		8 044	7 004	-811	-811	-1 040	-1 274	234	1 040
1:14	Statens inspektion för försvarsunderrättelseverksamheten	4 560	12 750		-4 185		13 125	8 359	-4 391	-4 391	-4 765	-5 148	383	4 765
2 Samhällets krisberedskap		555 456	3 445 921		-231 271		3 770 106	3 451 507	5 586	5 586	-318 599	-418 766	100 167	318 599
2:1	Kustbevakningen	263 406	1 040 213				1 303 619	1 057 149	16 936	16 936	-246 470	-277 676	31 206	246 470
2:2	Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor	0	24 850				24 850	24 850	0	0	0	-746	746	0
2:3	Ersättning för räddningstjänst m.m.	142 985	21 080		-134 853		29 212	10 720	-10 360	-10 360	-18 492	-20 600	2 108	18 492
2:4	Krisberedskap	137 595	1 014 373		-92 527		1 059 441	1 023 729	9 356	9 356	-35 711	-66 143	30 432	35 711

Tusental kronor

		Ingående ramöverförings belopp (IB)	Statens budget (SB)	Ändrings-budget (ÄB)	Indragning (ID)	Medgivna överskridanden (MÖ)	Totalt tilldelade medel (IB+SB+ÄB+ID+MÖ)	Utfall	Skillnad mot Statens budget	Skillnad mot anvisade medel (SB+ÄB)	Skillnad mot tilldelade medel	Skillnad mot tillgängliga medel	Anslags-kredit	Utgående ramöverförings belopp
2:5	Gemensam radiokommunikation för skydd och säkerhet		34 000				34 000	34 000	0	0	0	0	0	0
2:6	Ersättning till SOS Alarm Sverige AB för alarmeringstjänst enligt avtal		224 171				224 171	224 171	0	0	0	0	0	0
2:7	Myndigheten för samhällsskydd och beredskap	6 276	1 043 555				1 049 831	1 034 838	-8 717	-8 717	-14 993	-46 300	31 307	14 993
2:8	Statens haverikommission	5 193	43 679		-3 890		44 982	42 050	-1 629	-1 629	-2 932	-7 300	4 368	2 932
3 Strålsäkerhet		11 097	362 131		-3 651		369 577	367 972	5 841	5 841	-1 605	-12 469	10 864	1 605
3:1	Strålsäkerhetsmyndigheten	11 097	362 131		-3 651		369 577	367 972	5 841	5 841	-1 605	-12 469	10 864	1 605
4 Elsäkerhet		1 058	52 839				53 897	52 628	-211	-211	-1 270	-2 855	1 585	1 270
4:1	Elsäkerhetsverket	1 058	52 839				53 897	52 628	-211	-211	-1 270	-2 855	1 585	1 270
UO 7 Internationellt bistånd		**383 362**	**29 508 686**	**-229 000**	**-37 077**		**29 625 970**	**32 213 121**	**2 704 435**	**2 933 435**	**2 587 150**	**-274 493**	**2 861 643**	**-2 587 150**
1 Internationellt utvecklingssamarbete		382 951	29 508 686	-229 000	-36 667		29 625 970	32 213 121	2 704 435	2 933 435	2 587 150	-274 493	2 861 643	-2 587 150
1:1	Biståndsverksamhet	343 412	28 336 579	-237 100	-30 381		28 412 511	31 008 546	2 671 967	2 909 067	2 596 035	-208 965	2 805 000	-2 596 035
1:2	Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (Sida)	30 131	1 003 023	8 100	-810		1 040 444	1 032 155	29 132	21 032	-8 290	-60 312	52 022	8 290
1:3	Nordiska Afrikainstitutet	324	14 353		0		14 677	14 665	312	312	-12	-443	431	12
1:4	Folke Bernadotteakademin	2 236	99 651				101 887	101 355	1 704	1 704	-532	-3 522	2 990	532
1:5	Riksrevisionen: Internationellt utvecklingssamarbete	921	40 000				40 921	41 763	1 763	1 763	842	-358	1 200	-842
1:6	Utvärdering av internationellt bistånd	5 927	15 080		-5 477		15 530	14 636	-444	-444	-894	-894	0	894
2 Reformsamarbete i Östeuropa		411	0		-411						0	0	0	0

Tusental kronor

		Ingående ramöverförings belopp (IB)	Statens budget (SB)	Ändrings-budget (ÄB)	Indragning (ID)	Medgivna överskridanden (MÖ)	Totalt tilldelade medel (IB+SB+ÄB+ID+MÖ)	Utfall	Skillnad mot Statens budget	Skillnad mot anvisade medel (SB+ÄB)	Skillnad mot tilldelade medel	Skillnad mot tillgängliga medel	Anslags-kredit	Utgående ramöverförings belopp
Äldre anslag		411	0		-411						0	0	0	0
2:1 (2013)	Reformsamarbete i Östeuropa	411			-411		0		0	0	0	0		0
UO 8 Migration		**1 054 728**	**17 433 309**	**1 440 000**	**-961 426**		**18 966 611**	**18 725 366**	**1 292 057**	**-147 943**	**-241 245**	**-1 061 006**	**819 761**	**241 245**
1:1	Migrationsverket	78 960	4 539 177				4 618 137	4 718 915	179 738	179 738	100 779	-35 396	136 175	-100 779
1:2	Ersättningar och bostadskostnader	708 844	10 861 115	1 438 000	-708 844		12 299 115	12 405 242	1 544 127	106 127	106 127	-508 829	614 956	-106 127
1:3	Migrationspolitiska åtgärder	-862	420 077	2 000	-1 672		419 543	416 451	-3 626	-5 626	-3 092	-15 694	12 602	3 092
1:4	Domstolsprövning i utlänningsmål	65 333	559 541		-48 457		576 417	548 265	-11 276	-11 276	-28 152	-44 938	16 786	28 152
1:5	Rättsliga biträden m.m. vid domstolsprövning i utlänningsmål	38 732	160 800		-38 732		160 800	99 175	-61 625	-61 625	-61 625	-66 449	4 824	61 625
1:6	Offentligt biträde i utlänningsärenden	95 343	382 150		-95 343		382 150	254 126	-128 024	-128 024	-128 024	-147 129	19 105	128 024
1:7	Utresor för avvisade och utvisade	39 275	305 202		-39 275		305 202	236 591	-68 611	-68 611	-68 611	-77 767	9 156	68 611
1:8	Från EU-budgeten finansierade insatser för asylsökande och flyktingar	24 019	205 247		-24 019		205 247	46 600	-158 647	-158 647	-158 647	-164 804	6 157	158 647
Äldre anslag		5 084	0		-5 084						0	0	0	0
1:9 (2014)	Ramöverenskommelse om migrationspolitik	5 084			-5 084		0		0	0	0	0		0
UO 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg		**63 804**	**61 898 497**	**2 869 884**	**-1 402 435**		**63 429 750**	**64 978 556**	**3 080 059**	**210 175**	**1 548 806**	**-2 417 917**	**3 966 723**	**-1 548 806**
1 Hälso- och sjukvårdspolitik		527 505	30 987 827	1 888 454	-825 965		32 577 820	33 764 493	2 776 666	888 212	1 186 673	-1 418 983	2 605 656	-1 186 673
1:1	Myndigheten för vård- och omsorgsanalys	762	31 825				32 587	30 019	-1 806	-1 806	-2 568	-3 523	955	2 568
1:2	Statens beredning för medicinsk och social utvärdering	335	67 887				68 222	63 766	-4 121	-4 121	-4 456	-6 334	1 878	4 456
1:3	Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket	-3 513	132 882				129 369	128 396	-4 486	-4 486	-973	-11 973	11 000	973
1:4	Tandvårdsförmåner	458 840	5 785 510		-458 840		5 785 510	5 271 023	-514 487	-514 487	-514 487	-803 593	289 106	514 487
1:5	Bidrag för läkemedelsförmånerna	-316 310	20 960 000	1 690 129			22 333 819	24 468 582	3 508 582	1 818 453	2 134 763	-130 249	2 265 012	-2 134 763

Tusental kronor

		Ingående ramöverförings belopp (IB)	Statens budget (SB)	Ändrings-budget (ÄB)	Indragning (ID)	Medgivna överskridanden (MÖ)	Totalt tilldelade medel (IB+SB+ÄB+ID+MÖ)	Utfall	Skillnad mot Statens budget	Skillnad mot anvisade medel (SB+ÄB)	Skillnad mot tilldelade medel	Skillnad mot tillgängliga medel	Anslags-kredit	Utgående ramöverförings belopp
1:6	Bidrag till folkhälsa och sjukvård	118 767	1 244 704	198 325	-104 267		1 457 529	1 257 079	12 375	-185 950	-200 450	-200 450	0	200 450
1:7	Sjukvård i internationella förhållanden	169 259	611 535		-169 259		611 535	456 752	-154 783	-154 783	-154 783	-185 360	30 577	154 783
1:8	Bidrag till psykiatri	41 246	841 893		-41 246		841 893	818 848	-23 045	-23 045	-23 045	-23 045	0	23 045
1:9	Prestationsbunden vårdgaranti		1 000 000				1 000 000	995 561	-4 440	-4 440	-4 440	-4 440	0	4 440
1:10	Bidrag för mänskliga vävnader och celler		74 000				74 000	74 000	0	0	0	0	0	0
1:11	Läkemedelsverket	2 498	123 190				125 688	122 066	-1 124	-1 124	-3 622	-7 318	3 696	3 622
1:12	E-hälsomyndigheten	55 621	114 401		-52 353		117 669	78 402	-35 999	-35 999	-39 267	-42 699	3 432	39 267
2 Folkhälsopolitik		104 289	634 690	4 350	-95 424		647 905	559 281	-75 409	-79 759	-88 624	-103 099	14 475	88 624
2:1	Folkhälsomyndigheten	8 865	369 523	1 000			379 388	374 706	5 183	4 183	-4 683	-15 727	11 044	4 683
2:2	Insatser för vaccinberedskap	84 654	85 000		-84 654		85 000	1 419	-83 581	-83 581	-83 581	-83 581	0	83 581
2:3	Bidrag till WHO	4 961	34 665	3 350	-4 961		38 015	37 959	3 294	-56	-56	-3 487	3 431	56
2:4	Insatser mot hiv/aids och andra smittsamma sjukdomar	2 058	145 502		-2 058		145 502	145 197	-305	-305	-305	-305	0	305
3 Funktionshinderspolitik		1 693	235 911		-517		237 087	232 765	-3 146	-3 146	-4 322	-5 917	1 595	4 322
3:1	Myndigheten för delaktighet	1 693	53 169		-517		54 345	50 023	-3 146	-3 146	-4 322	-5 917	1 595	4 322
3:2	Bidrag till handikapporganisationer		182 742				182 742	182 742	0	0	0	0	0	0
4 Politik för sociala tjänster		-654 255	28 083 778	974 080	-420 552		27 983 050	28 452 962	369 184	-604 896	469 912	-792 578	1 262 490	-469 912
4:1	Personligt ombud	8 143	104 460		-8 143		104 460	97 248	-7 212	-7 212	-7 212	-7 212	0	7 212
4:2	Vissa statsbidrag inom funktionshindersområdet	16 491	322 554		-16 491		322 554	295 031	-27 523	-27 523	-27 523	-27 523	0	27 523
4:3	Bilstöd till personer med funktionsnedsättning	39 204	266 995		-39 204		266 995	279 957	12 962	12 962	12 962	-388	13 350	-12 962
4:4	Kostnader för statlig assistansersättning	-1 141 335	24 421 000	948 000			24 227 665	24 889 622	468 622	-479 378	661 957	-559 093	1 221 050	-661 957
4:5	Stimulansbidrag och åtgärder inom äldrepolitiken	140 241	1 360 180	60 080	-140 241		1 420 260	1 359 685	-495	-60 575	-60 575	-60 575	0	60 575
4:6	Statens institutionsstyrelse	50 859	880 154		-24 446		906 567	899 926	19 772	19 772	-6 641	-33 095	26 454	6 641
4:7	Bidrag till utveckling av socialt arbete m.m.	68 675	487 215	-30 000	-68 675		457 215	393 884	-93 331	-63 331	-63 331	-63 331	0	63 331

Tusental kronor

		Ingående ramöverförings belopp (IB)	Statens budget (SB)	Ändrings-budget (ÄB)	Indragning (ID)	Medgivna överskridanden (MÖ)	Totalt tilldelade medel (IB+SB+ÄB+ID+MÖ)	Utfall	Skillnad mot Statens budget	Skillnad mot anvisade medel (SB+ÄB)	Skillnad mot tilldelade medel	Skillnad mot tillgängliga medel	Anslags-kredit	Utgående ramöverförings belopp
4:8	Ersättning för vanvård i den sociala barn- och ungdomsvården	153 149	180 000		-123 149		210 000	180 270	270	270	-29 730	-29 730	0	29 730
4:9	Ersättningsnämnden	9 659	39 315				48 974	39 869	554	554	-9 106	-10 285	1 179	9 106
4:10	Myndigheten för internationella adoptionsfrågor	658	21 905	-4 000	-203		18 360	17 470	-4 435	-435	-890	-1 347	457	890
5 Barnrättspolitik		9 873	57 671		-9 891		57 654	44 503	-13 168	-13 168	-13 150	-13 867	717	13 150
5:1	Barnombudsmannen	-17	23 910				23 893	23 691	-219	-219	-202	-919	717	202
5:2	Insatser för att förverkliga konventionen om barnets rättigheter i Sverige	9 891	33 761		-9 891		33 761	20 813	-12 948	-12 948	-12 948	-12 948	0	12 948
6 Alkohol, narkotika, doping, tobak samt spel		32 708	258 863		-32 701		258 870	243 735	-15 128	-15 128	-15 135	-15 142	7	15 135
6:1	Alkoholsortimentsnämnden	189	234		-182		241	184	-50	-50	-57	-64	7	57
6:2	Åtgärder avseende alkohol, narkotika, dopning, tobak, samt spel	32 519	258 629		-32 519		258 629	243 552	-15 077	-15 077	-15 077	-15 077	0	15 077
7 Forskningspolitik		6 599	540 109				546 708	545 175	5 066	5 066	-1 533	-17 736	16 203	1 533
7:1	Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd: Förvaltning	-539	28 735				28 196	28 576	-159	-159	380	-482	862	-380
7:2	Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd: Forskning	7 138	511 374				518 512	516 599	5 225	5 225	-1 913	-17 254	15 341	1 913
8 Socialstyrelsen		35 393	1 099 648	3 000	-17 385		1 120 656	1 135 641	35 993	32 993	14 985	-50 595	65 580	-14 985
8:1	Socialstyrelsen	-1 452	465 583	3 000			467 131	477 069	11 486	8 486	9 938	-36 620	46 558	-9 938
8:2	Inspektionen för vård och omsorg	36 845	634 065		-17 385		653 525	658 573	24 508	24 508	5 048	-13 974	19 022	-5 048
Äldre anslag		3 750	0		-3 750						0	0	0	0
2:3 (2014)	Bidrag till Nordic school of public health NHV	3 750			-3 750		0		0	0	0	0		0

Tusental kronor

		Ingående ramöverförings belopp (IB)	Statens budget (SB)	Ändrings-budget (ÄB)	Indragning (ID)	Medgivna överskridanden (MÖ)	Totalt tilldelade medel (IB+SB+ÄB+ID+MÖ)	Utfall	Skillnad mot Statens budget	Skillnad mot anvisade medel (SB+ÄB)	Skillnad mot tilldelade medel	Skillnad mot tillgängliga medel	Anslags-kredit	Utgående ramöverförings belopp
UO 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning		**-128 120**	**100 474 087**	**2 561 000**	**-335 475**		**102 571 492**	**102 603 099**	**2 129 012**	**-431 988**	**31 607**	**-4 162 439**	**4 194 046**	**-31 607**
1 Ersättning vid sjukdom och funktionsnedsättning		-112 808	92 526 573	2 414 000	-329 898		94 497 867	94 717 929	2 191 356	-222 644	220 062	-3 735 666	3 955 728	-220 062
1:1	Sjukpenning och rehabilitering m.m.	-12 964	34 610 700	2 482 000	-250 573		36 829 163	36 634 836	2 024 136	-457 864	-194 326	-1 780 761	1 586 435	194 326
1:2	Aktivitets- och sjukersättningar m.m.	-178 076	50 026 629	60 000	-604		49 907 949	50 549 654	523 025	463 025	641 705	-1 504 573	2 146 278	-641 705
1:3	Handikappersättningar	2 233	1 351 000		-2 233		1 351 000	1 352 815	1 815	1 815	1 815	-65 735	67 550	-1 815
1:4	Arbetsskadeersättningar m.m.	-26 752	3 358 000				3 331 248	3 396 600	38 600	38 600	65 352	-88 248	153 600	-65 352
1:5	Ersättning inom det statliga personskadeskyddet	960	38 244		-960		38 244	37 498	-746	-746	-746	-2 611	1 865	746
1:6	Bidrag för sjukskrivningsprocessen	101 791	3 142 000	-128 000	-75 528		3 040 263	2 746 525	-395 475	-267 475	-293 738	-293 738	0	293 738
2 Myndigheter		-15 312	7 947 514	147 000	-5 577		8 073 625	7 885 170	-62 344	-209 344	-188 455	-426 773	238 318	188 455
2:1	Försäkringskassan	-22 894	7 883 295	147 000			8 007 401	7 824 427	-58 868	-205 868	-182 974	-419 365	236 391	182 974
2:2	Inspektionen för socialförsäkringen	7 582	64 219		-5 577		66 224	60 743	-3 476	-3 476	-5 481	-7 408	1 927	5 481
UO 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom		**-784 207**	**38 015 425**	**595 200**	**-10 089**		**37 816 329**	**38 135 919**	**120 494**	**-474 706**	**319 590**	**-1 578 023**	**1 897 613**	**-319 590**
1 Ersättning vid ålderdom		-810 268	37 481 600	595 200			37 266 532	37 580 809	99 209	-495 991	314 277	-1 567 303	1 881 580	-314 277
1:1	Garantipension till ålderspension	-457 493	15 878 500				15 421 007	15 760 966	-117 534	-117 534	339 958	-453 967	793 925	-339 958
1:2	Efterlevandepensioner till vuxna	-89 108	12 459 900				12 370 792	12 427 490	-32 410	-32 410	56 698	-566 297	622 995	-56 698
1:3	Bostadstillägg till pensionärer	-260 500	8 338 100	588 200			8 665 800	8 588 937	250 837	-337 363	-76 863	-501 268	424 405	76 863
1:4	Äldreförsörjningsstöd	-3 167	805 100	7 000			808 933	803 416	-1 684	-8 684	-5 516	-45 771	40 255	5 516
2 Myndigheter		26 061	533 825		-10 089		549 797	555 109	21 284	21 284	5 312	-10 721	16 033	-5 312
2:1	Pensionsmyndigheten	26 061	533 825		-10 089		549 797	555 109	21 284	21 284	5 312	-10 721	16 033	-5 312

Tusental kronor

		Ingående ramöverförings belopp (IB)	Statens budget (SB)	Ändrings-budget (ÄB)	Indragning (ID)	Medgivna överskridanden (MÖ)	Totalt tilldelade medel (IB+SB+ÄB+ID+MÖ)	Utfall	Skillnad mot Statens budget	Skillnad mot anvisade medel (SB+ÄB)	Skillnad mot tilldelade medel	Skillnad mot tillgängliga medel	Anslags-kredit	Utgående ramöverförings belopp
UO 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn		**58 726**	**83 124 698**	**394 500**	**-530 699**		**83 047 225**	**82 930 540**	**-194 158**	**-588 658**	**-116 685**	**-3 783 185**	**3 666 500**	**116 685**
1:1	Barnbidrag	-97 866	25 839 595				25 741 729	25 764 074	-75 521	-75 521	22 344	-1 269 636	1 291 980	-22 344
1:2	Föräldraförsäkring	466 499	39 003 861	-35 000	-508 835		38 926 525	38 626 589	-377 272	-342 272	-299 936	-2 079 906	1 779 970	299 936
1:3	Underhållsstöd	-64 679	2 064 000	207 000			2 206 321	2 256 153	192 153	-14 847	49 832	-84 618	134 450	-49 832
1:4	Adoptionsbidrag	21 864	35 784	-500	-21 864		35 284	14 840	-20 944	-20 444	-20 444	-21 518	1 074	20 444
1:5	Barnpension och efterlevandestöd	-254	904 600				904 346	904 916	316	316	570	-53 706	54 276	-570
1:6	Vårdbidrag för funktionshindrade barn	-112 724	3 409 300	223 000			3 519 576	3 548 351	139 051	-83 949	28 775	-126 375	155 150	-28 775
1:7	Pensionsrätt för barnår		6 875 558				6 875 558	6 875 558	0	0	0	0	0	0
1:8	Bostadsbidrag	-154 115	4 992 000				4 837 885	4 940 059	-51 941	-51 941	102 174	-147 426	249 600	-102 174
UO 13 Integration och jämställdhet		**758 240**	**16 747 043**	**13 800**	**-776 659**		**16 742 425**	**15 362 110**	**-1 384 933**	**-1 398 733**	**-1 380 315**	**-2 201 412**	**821 097**	**1 380 315**
1 Integration		747 073	16 473 231	-11 200	-765 573		16 443 531	15 070 638	-1 402 593	-1 391 393	-1 372 893	-2 186 227	813 334	1 372 893
1:1	Integrationsåtgärder	37 151	43 930	30 000	-37 151		73 930	73 095	29 165	-835	-835	-835	0	835
1:2	Kommunersättningar vid flyktingmottagande	462 917	9 450 532	60 000	-473 211		9 500 237	8 967 279	-483 253	-543 253	-532 959	-1 004 970	472 011	532 959
1:3	Etableringsersättning till vissa nyanlända invandrare	107 507	4 029 000		-107 507		4 029 000	3 686 549	-342 451	-342 451	-342 451	-543 901	201 450	342 451
1:4	Ersättning till etableringslotsar och insatser för vissa nyanlända invandrare	147 704	2 710 000	-117 000	-147 704		2 593 000	2 131 230	-578 770	-461 770	-461 770	-590 770	129 000	461 770
1:5	Hemutrustningslån	-10 169	217 469	15 800			223 100	196 655	-20 814	-36 614	-26 445	-37 318	10 873	26 445
1:6	Från EU-budgeten finansierade insatser för integration av tredjelandsmedborgare	1 964	22 300				24 264	15 831	-6 469	-6 469	-8 433	-8 433	0	8 433
2 Diskriminering		2 042	136 273		-1 960		136 355	139 132	2 859	2 859	2 777	-4 986	7 763	-2 777
2:1	Diskrimineringsombudsmannen	358	97 665		-277		97 747	101 003	3 338	3 338	3 256	-4 507	7 763	-3 256
2:2	Åtgärder mot diskriminering och rasism m.m.	1 684	38 608		-1 684		38 608	38 129	-479	-479	-479	-479	0	479

Tusental kronor

		Ingående ramöverförings belopp (IB)	Statens budget (SB)	Ändrings-budget (ÄB)	Indragning (ID)	Medgivna överskridanden (MÖ)	Totalt tilldelade medel (IB+SB+ÄB+ID+MÖ)	Utfall	Skillnad mot Statens budget	Skillnad mot anvisade medel (SB+ÄB)	Skillnad mot tilldelade medel	Skillnad mot tillgängliga medel	Anslags-kredit	Utgående ramöverförings belopp
3 Jämställdhet		9 125	137 539	25 000	-9 125		162 539	152 340	14 801	-10 199	-10 199	-10 199	0	10 199
3:1	Särskilda jämställdhetsåtgärder	9 125	137 539	25 000	-9 125		162 539	152 340	14 801	-10 199	-10 199	-10 199	0	10 199
UO 14 Arbetsmarknad och arbetsliv		**3 544 785**	**67 783 102**	**1 531 000**	**-3 316 024**		**69 542 863**	**64 970 928**	**-2 812 174**	**-4 343 174**	**-4 571 936**	**-7 596 443**	**3 024 507**	**4 571 936**
1 Arbetsmarknad		3 498 326	67 035 616	1 494 000	-3 297 115		68 730 826	64 213 497	-2 822 119	-4 316 119	-4 517 330	-7 523 395	3 006 065	4 517 330
1:1	Arbetsförmedlingens förvaltningskostnader	249 733	7 235 571	210 000	-52 025		7 643 279	7 466 600	231 029	21 029	-176 679	-400 046	223 367	176 679
1:2	Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd	2 067 192	30 410 804	880 000	-2 067 192		31 290 804	28 988 157	-1 422 647	-2 302 647	-2 302 647	-3 748 389	1 445 742	2 302 647
1:3	Kostnader för arbetsmarknadspolitiska program och insatser	620 426	9 276 180	354 000	-596 676		9 653 930	8 891 202	-384 978	-738 978	-762 728	-1 243 002	480 274	762 728
1:4	Lönebidrag och Samhall m.m.	281 922	17 712 136		-281 922		17 712 136	17 160 196	-551 940	-551 940	-551 940	-1 212 802	660 862	551 940
1:5	Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige	240	115 064				115 304	114 184	-880	-880	-1 120	-4 572	3 452	1 120
1:6	Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2014-2020	40 629	186 000	50 000	-33 129		243 500	84 582	-101 418	-151 418	-158 918	-170 718	11 800	158 918
1:7	Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering	1 982	38 850		-912		39 920	38 339	-511	-511	-1 581	-2 746	1 165	1 581
1:8	Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen	1 919	63 418		-101		65 236	64 296	878	878	-940	-2 843	1 903	940
1:9	Bidrag till administration av grundbeloppet		54 490				54 490	54 490	0	0	0	0	0	0
1:10	Bidrag till Stiftelsen Utbildning Nordkalotten		8 303				8 303	8 303	0	0	0	0	0	0
1:11	Bidrag till lönegarantiersättning	265 158	1 775 000		-265 158		1 775 000	1 231 093	-543 907	-543 907	-543 907	-721 407	177 500	543 907
1:12	Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2007-2013	-30 875	159 800				128 925	112 055	-47 745	-47 745	-16 870	-16 870	0	16 870
2 Arbetsliv		46 459	747 486	37 000	-18 908		812 037	757 431	9 945	-27 055	-54 606	-73 048	18 442	54 606
2:1	Arbetsmiljöverket	29 453	625 703	29 000	-4 453		679 703	642 097	16 394	-12 606	-37 606	-53 329	15 723	37 606
2:2	Arbetsdomstolen	1 611	31 683		-735		32 559	29 178	-2 505	-2 505	-3 381	-4 331	950	3 381
2:3	Internationella arbetsorganisationen (ILO)	5 385	32 222	4 000	-5 385		36 222	32 793	571	-3 429	-3 429	-3 462	33	3 429

Tusental kronor

		Ingående ramöverförings belopp (IB)	Statens budget (SB)	Ändrings-budget (ÄB)	Indragning (ID)	Medgivna överskridanden (MÖ)	Totalt tilldelade medel (IB+SB+ÄB+ID+MÖ)	Utfall	Skillnad mot Statens budget	Skillnad mot anvisade medel (SB+ÄB)	Skillnad mot tilldelade medel	Skillnad mot tillgängliga medel	Anslags-kredit	Utgående ramöverförings belopp
2:4	Medlingsinstitutet	10 010	57 878	-2 000	-8 335		57 553	49 715	-8 163	-6 163	-7 838	-9 574	1 736	7 838
2:5	Arbetslivspolitik		0	6 000			6 000	3 648	3 648	-2 352	-2 352	-2 352		2 352
UO 15 Studiestöd		**1 042 408**	**20 302 280**	**664 400**	**-1 130 176**		**20 878 912**	**19 216 302**	**-1 085 978**	**-1 750 378**	**-1 662 610**	**-2 548 269**	**885 659**	**1 662 610**
1:1	Studiehjälp	13 345	3 404 725	-91 000	-13 345		3 313 725	3 324 092	-80 633	10 367	10 367	-159 869	170 236	-10 367
1:2	Studiemedel	997 375	14 289 611	400 000	-1 044 050		14 642 936	13 037 138	-1 252 473	-1 652 473	-1 605 798	-2 191 100	585 302	1 605 798
1:3	Avsättning för kreditförluster	-26 461	1 371 607	419 200	-73		1 764 273	1 766 837	395 230	-23 970	2 564	-66 016	68 580	-2 564
1:4	Statens utgifter för studiemedelsräntor	-17 852	885 778	1 200	-7 087		862 039	802 662	-83 116	-84 316	-59 377	-103 666	44 289	59 377
1:5	Bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning och vid viss föräldrautbildning i teckenspråk	8 908	61 150		-8 908		61 150	52 023	-9 127	-9 127	-9 127	-12 184	3 057	9 127
1:6	Bidrag till vissa studiesociala ändamål		27 000				27 000	27 000	0	0	0	-1 350	1 350	0
1:7	Examenspremie		60 000	-60 000			0		-60 000	0	0	-3 000	3 000	0
1:8	Centrala studiestödsnämnden	67 029	188 647	-5 000	-56 714		193 962	192 930	4 283	9 283	-1 032	-10 464	9 432	1 032
1:9	Överklagandenämnden för studiestöd	65	13 762				13 827	13 620	-142	-142	-207	-620	413	207
UO 16 Utbildning och universitetsforskning		**1 380 338**	**63 635 525**	**336 392**	**-1 049 837**		**64 302 418**	**62 953 894**	**-681 631**	**-1 018 023**	**-1 348 524**	**-2 123 608**	**775 084**	**1 348 524**
1 Barn-, ungdoms- och vuxenutbildning		890 918	15 220 144	93 075	-851 361		15 352 776	14 248 791	-971 353	-1 064 428	-1 103 986	-1 441 679	337 693	1 103 986
1:1	Statens skolverk	8 283	540 257	-18 000			530 540	510 322	-29 935	-11 935	-20 218	-36 425	16 207	20 218
1:2	Statens skolinspektion	13 922	410 565	-11 900	-2 762		409 825	405 915	-4 650	7 250	-3 910	-15 870	11 960	3 910
1:3	Specialpedagogiska skolmyndigheten	3 473	693 182				696 655	681 715	-11 467	-11 467	-14 941	-35 729	20 788	14 941
1:4	Sameskolstyrelsen	-307	34 084				33 777	40 967	6 883	6 883	7 189	3 781	3 408	-7 189
1:5	Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet	519 590	3 710 955	-152 000	-509 990		3 568 555	2 851 151	-859 804	-707 804	-717 404	-849 200	131 796	717 404
1:6	Särskilda insatser inom skolområdet	51 121	468 358		-51 121		468 358	415 100	-53 258	-53 258	-53 258	-66 200	12 942	53 258
1:7	Maxtaxa i förskola, fritidshem och annan pedagogisk verksamhet, m.m.	2 224	4 054 500	24 500	-2 224		4 079 000	3 933 945	-120 555	-145 055	-145 055	-145 055	0	145 055

Tusental kronor

		Ingående ramöverförings belopp (IB)	Statens budget (SB)	Ändrings-budget (ÄB)	Indragning (ID)	Medgivna överskridanden (MÖ)	Totalt tilldelade medel (IB+SB+ÄB+ID+MÖ)	Utfall	Skillnad mot Statens budget	Skillnad mot anvisade medel (SB+ÄB)	Skillnad mot tilldelade medel	Skillnad mot tillgängliga medel	Anslags-kredit	Utgående ramöverförings belopp
1:8	Bidrag till viss verksamhet inom skolväsendet, m.m.	20 097	181 409		-20 097		181 409	180 648	-761	-761	-761	-6 203	5 442	761
1:9	Bidrag till svensk undervisning i utlandet	9 196	92 412		-6 196		95 412	91 719	-693	-693	-3 693	-6 465	2 772	3 693
1:10	Fortbildning av lärare och förskolepersonal	135 471	355 226	-61 000	-132 971		296 726	286 692	-68 534	-7 534	-10 034	-24 501	14 467	10 034
1:11	Bidrag till vissa studier	-378	19 525				19 147	16 626	-2 899	-2 899	-2 521	-3 107	586	2 521
1:12	Myndigheten för yrkeshögskolan	2 226	102 257	5 000			109 483	108 791	6 534	1 534	-692	-3 760	3 068	692
1:14	Statligt stöd till vuxenutbildning	122 270	2 395 504	301 475	-122 270		2 696 979	2 568 391	172 887	-128 588	-128 588	-237 598	109 010	128 588
1:15	Särskilt utbildningsstöd	128	154 910		-128		154 910	155 330	420	420	420	-4 227	4 647	-420
1:17	Skolforskningsinstitutet		20 000	5 000			25 000	14 487	-5 513	-10 513	-10 513	-11 113	600	10 513
1:18	Lågstadielyftet		1 987 000				1 987 000	1 986 991	-9	-9	-9	-9		9
2 Universitet och högskolor		402 364	40 641 602	195 291	-134 891		41 104 366	40 872 576	230 974	35 683	-231 790	-286 111	54 321	231 790
2:1	Universitetskanslersämbetet	7 524	136 297		-3 455		140 366	136 846	549	549	-3 519	-7 608	4 089	3 519
2:2	Universitets- och högskolerådet	384	122 889				123 273	118 712	-4 177	-4 177	-4 560	-8 247	3 687	4 560
2:3	Uppsala universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå		1 558 642	-1 281			1 557 361	1 557 361	-1 281	0	0	0	0	0
2:4	Uppsala universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå		1 984 122				1 984 122	1 984 122	0	0	0	0	0	0
2:5	Lunds universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå		1 848 383	21 736			1 870 119	1 870 119	21 736	0	0	0	0	0
2:6	Lunds universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	100 000	2 042 919				2 142 919	2 142 919	100 000	100 000	0	0	0	0
2:7	Göteborgs universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå		1 904 968	-3 634			1 901 334	1 915 529	10 561	14 195	14 195	14 195	0	-14 195
2:8	Göteborgs universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå		1 455 286				1 455 286	1 455 286	0	0	0	0	0	0
2:9	Stockholms universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå		1 600 053	-19 950			1 580 103	1 580 103	-19 950	0	0	0	0	0
2:10	Stockholms universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå		1 530 801				1 530 801	1 530 801	0	0	0	0	0	0

Tusental kronor

		Ingående ramöverförings belopp (IB)	Statens budget (SB)	Ändrings-budget (ÄB)	Indragning (ID)	Medgivna överskridanden (MÖ)	Totalt tilldelade medel (IB+SB+ÄB+ID+MÖ)	Utfall	Skillnad mot Statens budget	Skillnad mot anvisade medel (SB+ÄB)	Skillnad mot tilldelade medel	Skillnad mot tillgängliga medel	Anslags-kredit	Utgående ramöverförings belopp
2:11	Umeå universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå		1 250 031	1 631			1 251 662	1 251 662	1 631	0	0	0	0	0
2:12	Umeå universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå		1 047 109				1 047 109	1 047 109	0	0	0	0	0	0
2:13	Linköpings universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå		1 381 971	-2 510			1 379 461	1 379 461	-2 510	0	0	0	0	0
2:14	Linköpings universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå		806 309				806 309	806 309	0	0	0	0	0	0
2:15	Karolinska institutet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå		642 341	9 142			651 483	651 483	9 142	0	0	0	0	0
2:16	Karolinska institutet: Forskning och utbildning på forskarnivå		1 457 867				1 457 867	1 457 867	0	0	0	0	0	0
2:17	Kungl. Tekniska högskolan: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	2 952	1 054 552	5 060			1 062 564	1 062 564	8 012	2 952	0	0	0	0
2:18	Kungl. Tekniska högskolan: Forskning och utbildning på forskarnivå		1 387 553				1 387 553	1 387 553	0	0	0	0	0	0
2:19	Luleå tekniska universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå		623 487	6 068			629 555	629 555	6 068	0	0	0	0	0
2:20	Luleå tekniska universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå		353 826				353 826	353 826	0	0	0	0	0	0
2:21	Karlstads universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå		597 276	-1 605			595 671	595 671	-1 605	0	0	0	0	0
2:22	Karlstads universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå		204 616				204 616	204 616	0	0	0	0	0	0
2:23	Linnéuniversitetet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå		993 067	191			993 258	993 258	191	0	0	0	0	0
2:24	Linnéuniversitetet: Forskning och utbildning på forskarnivå		285 795				285 795	285 795	0	0	0	0	0	0
2:25	Örebro universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå		708 944	1 608			710 552	700 468	-8 476	-10 084	-10 084	-10 084	0	10 084

Tusental kronor

		Ingående ramöverförings belopp (IB)	Statens budget (SB)	Ändrings-budget (ÄB)	Indragning (ID)	Medgivna överskridanden (MÖ)	Totalt tilldelade medel (IB+SB+ÄB+ID+MÖ)	Utfall	Skillnad mot Statens budget	Skillnad mot anvisade medel (SB+ÄB)	Skillnad mot tilldelade medel	Skillnad mot tillgängliga medel	Anslags-kredit	Utgående ramöverförings belopp
2:26	Örebro universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå		221 253				221 253	221 253	0	0	0	0	0	0
2:27	Mittuniversitetet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå		518 487	4 613			523 100	523 100	4 613	0	0	0	0	0
2:28	Mittuniversitetet: Forskning och utbildning på forskarnivå		207 024				207 024	207 024	0	0	0	0	0	0
2:29	Blekinge tekniska högskola: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	6 362	258 898	8 955			274 215	262 804	3 906	-5 049	-11 411	-11 411	0	11 411
2:30	Blekinge tekniska högskola: Forskning och utbildning på forskarnivå		84 952				84 952	84 952	0	0	0	0	0	0
2:31	Malmö högskola: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå		826 993	496			827 489	827 489	496	0	0	0	0	0
2:32	Malmö högskola: Forskning och utbildning på forskarnivå		119 938				119 938	119 938	0	0	0	0	0	0
2:33	Mälardalens högskola: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	72 522	575 041	596	-15 639		632 520	544 532	-30 509	-31 105	-87 988	-87 988	0	87 988
2:34	Mälardalens högskola: Forskning och utbildning på forskarnivå		88 917				88 917	88 917	0	0	0	0	0	0
2:35	Stockholms konstnärliga högskola: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	4 428	191 622				196 050	196 050	4 428	4 428	0	0	0	0
2:36	Stockholms konstnärliga högskola: Konstnärlig forskning och utbildning på forskarnivå		48 091				48 091	48 091	0	0	0	0	0	0
2:37	Gymnastik- och idrottshögskolan: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	615	89 574	3 202			93 391	93 686	4 112	910	295	295	0	-295
2:38	Gymnastik- och idrottshögskolan:Forskning och forskarutbildning		26 117				26 117	26 117	0	0	0	0	0	0
2:39	Högskolan i Borås: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå		443 104	5 497			448 601	448 601	5 497	0	0	0	0	0
2:40	Högskolan i Borås: Forskning och utbildning på forskarnivå		59 460				59 460	59 460	0	0	0	0	0	0

Tusental kronor

		Ingående ramöverförings belopp (IB)	Statens budget (SB)	Ändrings-budget (ÄB)	Indragning (ID)	Medgivna överskridanden (MÖ)	Totalt tilldelade medel (IB+SB+ÄB+ID+MÖ)	Utfall	Skillnad mot Statens budget	Skillnad mot anvisade medel (SB+ÄB)	Skillnad mot tilldelade medel	Skillnad mot tillgängliga medel	Anslags-kredit	Utgående ramöverförings belopp
2:41	Högskolan Dalarna: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå		395 386	4 318			399 704	399 704	4 318	0	0	0	0	0
2:42	Högskolan Dalarna: Forskning och utbildning på forskarnivå		55 564				55 564	55 564	0	0	0	0	0	0
2:43	Högskolan i Gävle: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå		419 791	4 552			424 343	424 343	4 552	0	0	0	0	0
2:44	Högskolan i Gävle: Forskning och utbildning på forskarnivå		83 865				83 865	83 865	0	0	0	0	0	0
2:45	Högskolan i Halmstad: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå		366 277	2 514			368 791	368 791	2 514	0	0	0	0	0
2:46	Högskolan i Halmstad: Forskning och utbildning på forskarnivå		55 785				55 785	55 785	0	0	0	0	0	0
2:47	Högskolan Kristianstad: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå		352 583	5 041			357 624	357 624	5 041	0	0	0	0	0
2:48	Högskolan Kristianstad: Forskning och utbildning på forskarnivå		47 003				47 003	47 003	0	0	0	0	0	0
2:49	Högskolan i Skövde: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	25 596	303 951	9 010			338 557	322 851	18 900	9 890	-15 706	-15 706	0	15 706
2:50	Högskolan i Skövde: Forskning och utbildning på forskarnivå		41 171				41 171	41 171	0	0	0	0	0	0
2:51	Högskolan Väst: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	16 744	335 247	6 286			358 277	353 656	18 409	12 123	-4 621	-4 621	0	4 621
2:52	Högskolan Väst: Forskning och utbildning på forskarnivå		42 006				42 006	42 006	0	0	0	0	0	0
2:53	Konstfack: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	7 957	152 966				160 923	158 102	5 136	5 136	-2 821	-2 821	0	2 821
2:54	Konstfack: Konstnärlig forskning och utbildning på forskarnivå		8 259				8 259	8 259	0	0	0	0	0	0
2:55	Kungl. Konsthögskolan: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå		60 852				60 852	60 852	0	0	0	0	0	0

Tusental kronor

		Ingående ramöverförings belopp (IB)	Statens budget (SB)	Ändrings-budget (ÄB)	Indragning (ID)	Medgivna överskridanden (MÖ)	Totalt tilldelade medel (IB+SB+ÄB+ID+MÖ)	Utfall	Skillnad mot Statens budget	Skillnad mot anvisade medel (SB+ÄB)	Skillnad mot tilldelade medel	Skillnad mot tillgängliga medel	Anslags-kredit	Utgående ramöverförings belopp
2:56	Kungl. Konsthögskolan: Konstnärlig forskning och utbildning på forskarnivå		4 944				4 944	4 944	0	0	0	0	0	0
2:57	Kungl. Musikhögskolan i Stockholm: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå		122 384	313			122 697	122 697	313	0	0	0	0	0
2:58	Kungl. Musikhögskolan i Stockholm: Konstnärlig forskning och utbildning på forskarnivå		8 352				8 352	8 352	0	0	0	0	0	0
2:59	Södertörns högskola: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå		383 000	-1 776			381 224	381 224	-1 776	0	0	0	0	0
2:60	Södertörns högskola: Forskning och utbildning på forskarnivå		49 551				49 551	49 551	0	0	0	0	0	0
2:61	Försvarshögskolan: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå		23 731				23 731	23 731	0	0	0	0	0	0
2:62	Försvarshögskolan: Forskning och utbildning på forskarnivå		9 295				9 295	9 295	0	0	0	0	0	0
2:63	Enskilda utbildningsanordnare på högskoleområdet	13 548	2 929 890	14 218	-3 823		2 953 833	2 963 338	33 448	19 230	9 505	-11 186	20 691	-9 505
2:64	Särskilda utgifter inom universitet och högskolor	139 769	574 014	-14 000	-108 076		591 707	501 469	-72 545	-58 545	-90 238	-116 092	25 854	90 238
2:65	Särskilda medel till universitet och högskolor	3 964	680 080	125 000	-3 898		805 146	785 975	105 895	-19 105	-19 171	-19 171	0	19 171
2:66	Ersättningar för klinisk utbildning och forskning		2 397 080				2 397 080	2 391 414	-5 666	-5 666	-5 666	-5 666	0	5 666
3 Forskning		65 829	7 643 785	48 026	-42 853		7 714 787	7 707 294	63 509	15 483	-7 494	-388 495	381 001	7 494
3:1	Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation	8 380	5 617 028	1 975			5 627 383	5 620 242	3 214	1 239	-7 141	-288 242	281 101	7 141
3:2	Vetenskapsrådet: Avgifter till internationella organisationer	-14 231	280 061	46 051		0	311 881	339 887	59 826	13 775	28 006	-1	28 007	-28 006
3:3	Vetenskapsrådet: Förvaltning	4 288	134 403		-277		138 414	140 424	6 021	6 021	2 010	-2 022	4 032	-2 010
3:4	Rymdforskning och rymdverksamhet	8 807	349 950				358 757	365 027	15 077	15 077	6 270	-11 228	17 498	-6 270
3:5	Rymdstyrelsen: Förvaltning	793	26 780				27 573	27 709	929	929	136	-667	803	-136
3:6	Rymdstyrelsen: Avgifter till internationella organisationer	710	551 309		-710		551 309	554 378	3 069	3 069	3 069	-24 496	27 565	-3 069

Tusental kronor

		Ingående ramöverförings belopp (IB)	Statens budget (SB)	Ändrings-budget (ÄB)	Indragning (ID)	Medgivna överskridanden (MÖ)	Totalt tilldelade medel (IB+SB+ÄB+ID+MÖ)	Utfall	Skillnad mot Statens budget	Skillnad mot anvisade medel (SB+ÄB)	Skillnad mot tilldelade medel	Skillnad mot tillgängliga medel	Anslags-kredit	Utgående ramöverförings belopp
3:7	Institutet för rymdfysik	540	51 410				51 950	51 993	583	583	43	-1 499	1 542	-43
3:8	Kungl. biblioteket	7 065	347 962				355 027	346 284	-1 678	-1 678	-8 743	-19 182	10 439	8 743
3:9	Polarforskningssekretariatet	3 592	38 765				42 357	31 537	-7 228	-7 228	-10 820	-12 758	1 938	10 820
3:10	Sunet	-1 570	43 742				42 172	40 790	-2 952	-2 952	-1 382	-3 569	2 187	1 382
3:11	Centrala etikprövningsnämnden	2 423	9 234		-2 145		9 511	4 821	-4 413	-4 413	-4 690	-4 967	277	4 690
3:12	Regionala etikprövningsnämnder	7 941	40 569		-7 216		41 294	35 072	-5 497	-5 497	-6 223	-7 258	1 035	6 223
3:13	Särskilda utgifter för forskningsändamål	37 092	152 572		-32 505		157 159	149 132	-3 440	-3 440	-8 028	-12 605	4 577	8 028
4 Vissa gemensamma ändamål		21 226	129 994		-20 732		130 489	125 233	-4 761	-4 761	-5 255	-7 324	2 069	5 255
4:1	Internationella program	1 926	81 589		-1 926		81 589	80 948	-641	-641	-641	-641	0	641
4:2	Avgift till Unesco och ICCROM	18 806	30 886		-18 806		30 886	26 849	-4 037	-4 037	-4 037	-5 581	1 544	4 037
4:3	Kostnader för Svenska Unescorådet	264	9 181				9 445	9 355	174	174	-91	-366	275	91
4:4	Utvecklingsarbete inom områdena utbildning och forskning	230	8 338				8 568	8 082	-256	-256	-487	-737	250	487
Äldre anslag		3 602	0		-3 602						0	0	0	0
1:13 (2014)	Utveckling av vuxenutbildning m.m.	3 602	0		-3 602		0		0	0	0	0	0	0
UO 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid		**32 052**	**12 785 347**	**551 000**	**-15 470**		**13 352 929**	**13 280 502**	**495 155**	**-55 845**	**-72 427**	**-227 854**	**155 427**	**72 427**
1 Kulturområdesövergripande verksamhet		7 218	1 754 159	31 250	-5 007		1 787 620	1 783 407	29 248	-2 002	-4 213	-57 392	53 179	4 213
1:1	Statens kulturråd	1 190	42 559	1 250			44 999	44 468	1 909	659	-531	-1 957	1 426	531
1:2	Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete	60	195 788		-67		195 781	195 754	-34	-34	-28	-5 857	5 829	28
1:3	Skapande skola	990	173 571	10 000	-990		183 571	183 625	10 054	54	54	-5 153	5 207	-54
1:4	Forsknings- och utvecklingsinsatser inom kulturområdet	609	37 979		0		38 588	38 239	260	260	-349	-1 489	1 140	349

Tusental kronor

		Ingående ramöverförings belopp (IB)	Statens budget (SB)	Ändrings-budget (ÄB)	Indragning (ID)	Medgivna överskridanden (MÖ)	Totalt tilldelade medel (IB+SB+ÄB+ID+MÖ)	Utfall	Skillnad mot Statens budget	Skillnad mot anvisade medel (SB+ÄB)	Skillnad mot tilldelade medel	Skillnad mot tillgängliga medel	Anslags-kredit	Utgående ramöverförings belopp
1:5	Stöd till icke-statliga kulturlokaler	520	9 875		-520		9 875	8 284	-1 591	-1 591	-1 591	-1 887	296	1 591
1:6	Bidrag till regional kulturverksamhet	-42	1 278 948	20 000			1 298 906	1 297 331	18 383	-1 617	-1 574	-40 392	38 818	1 574
1:7	Myndigheten för kulturanalys	3 891	15 439		-3 430		15 900	15 705	266	266	-195	-658	463	195
2 Teater, dans och musik		3 054	1 277 240		-163		1 280 130	1 277 908	668	668	-2 223	-11 210	8 987	2 223
2:1	Bidrag till Operan, Dramaten, Riksteatern, Dansens Hus, Drottningholms slottsteater och Voksenåsen		977 660				977 660	977 660	0	0	0	0	0	0
2:2	Bidrag till vissa teater-, dans- och musikändamål	163	189 064		-163		189 064	189 084	20	20	20	-5 652	5 672	-20
2:3	Statens musikverk	2 890	110 516				113 406	111 163	647	647	-2 243	-5 558	3 315	2 243
3 Litteraturen, läsandet och språket		2 088	314 242		-12		316 318	311 324	-2 918	-2 918	-4 994	-13 972	8 978	4 994
3:1	Bidrag till litteratur och kulturtidskrifter	12	138 060		-12		138 060	137 961	-99	-99	-99	-3 791	3 692	99
3:2	Myndigheten för tillgängliga medier	470	118 189				118 659	115 489	-2 700	-2 700	-3 170	-6 716	3 546	3 170
3:4	Institutet för språk och folkminnen	1 606	57 993				59 599	57 874	-119	-119	-1 725	-3 465	1 740	1 725
4 Bildkonst, arkitektur, form och design		-591	80 753	750	-2		80 910	80 493	-260	-1 010	-417	-2 840	2 423	417
4:1	Statens konstråd	-223	8 130	750			8 657	8 783	653	-97	127	-117	244	-127
4:2	Konstnärlig gestaltning av den gemensamma miljön	-461	33 025				32 564	32 332	-693	-693	-232	-1 223	991	232
4:3	Nämnden för hemslöjdsfrågor	91	11 463				11 554	11 243	-220	-220	-311	-655	344	311
4:4	Bidrag till bild- och formområdet	2	28 135		-2		28 135	28 134	-1	-1	-1	-845	844	1
5 Kulturskaparnas villkor		836	398 478		-53		399 260	396 311	-2 167	-2 167	-2 949	-14 867	11 918	2 949
5:1	Konstnärsnämnden	469	24 877		0		25 346	23 629	-1 248	-1 248	-1 717	-2 463	746	1 717
5:2	Ersättningar och bidrag till konstnärer	367	373 601		-53		373 914	372 682	-919	-919	-1 232	-12 404	11 172	1 232
6 Arkiv		-4 265	370 001				365 736	355 429	-14 572	-14 572	-10 306	-21 406	11 100	10 306

Tusental kronor

		Ingående ramöverförings belopp (IB)	Statens budget (SB)	Ändrings-budget (ÄB)	Indragning (ID)	Medgivna överskridanden (MÖ)	Totalt tilldelade medel (IB+SB+ÄB+ID+MÖ)	Utfall	Skillnad mot Statens budget	Skillnad mot anvisade medel (SB+ÄB)	Skillnad mot tilldelade medel	Skillnad mot tillgängliga medel	Anslags-kredit	Utgående ramöverförings belopp
6:1	Riksarkivet	-4 265	370 001				365 736	355 429	-14 572	-14 572	-10 306	-21 406	11 100	10 306
7 Kulturmiljö		-3 852	926 955		-25		923 079	919 836	-7 119	-7 119	-3 242	-17 251	14 009	3 242
7:1	Riksantikvarieämbetet	-1 426	215 822				214 396	211 659	-4 163	-4 163	-2 736	-9 211	6 475	2 736
7:2	Bidrag till kulturmiljövård	-2 425	251 133		-25		248 683	248 177	-2 956	-2 956	-506	-8 040	7 534	506
7:3	Kyrkoantikvarisk ersättning		460 000				460 000	460 000	0	0	0	0	0	0
8 Museer och utställningar		13 974	1 393 708	5 000	-3 268		1 409 415	1 395 013	1 305	-3 695	-14 402	-47 361	32 959	14 402
8:1	Centrala museer: Myndigheter	13 923	1 010 957		-3 188		1 021 692	1 011 314	357	357	-10 379	-40 708	30 329	10 379
8:2	Centrala museer: Stiftelser		245 877				245 877	245 877	0	0	0	0	0	0
8:3	Bidrag till vissa museer		49 117				49 117	49 117	0	0	0	0	0	0
8:4	Riksutställningar	905	43 261				44 166	39 746	-3 515	-3 515	-4 420	-5 718	1 298	4 420
8:5	Forum för levande historia	-933	44 416	5 000			48 483	48 960	4 544	-456	477	-855	1 332	-477
8:6	Statliga utställningsgarantier och inköp av vissa kulturföremål	80	80		-80		80		-80	-80	-80	-80	0	80
9 Trossamfund		4 149	94 834	7 000	-2 329		103 653	92 918	-1 916	-8 916	-10 735	-13 492	2 757	10 735
9:1	Nämnden för statligt stöd till trossamfund	-424	9 742				9 318	9 047	-695	-695	-272	-564	292	272
9:2	Stöd till trossamfund	4 572	85 092	7 000	-2 329		94 335	83 871	-1 221	-8 221	-10 463	-12 928	2 465	10 463
10 Film		0	309 644				309 644	309 644			0	0	0	0
10:1	Filmstöd		309 644				309 644	309 644	0	0	0	0	0	0
11 Medier		2 505	91 062		-64		93 503	85 773	-5 289	-5 289	-7 729	-10 044	2 315	7 729
11:1	Utbyte av tv-sändningar mellan Sverige och Finland		21 774				21 774	21 774	0	0	0	0	0	0
11:2	Forskning och dokumentation om medieutvecklingen		2 648				2 648	2 648	0	0	0	0	0	0
11:3	Avgift till Europeiska audiovisuella observatoriet	64	383		-64		383	355	-28	-28	-28	-28	0	28

Tusental kronor

		Ingående ramöverförings belopp (IB)	Statens budget (SB)	Ändrings-budget (ÄB)	Indragning (ID)	Medgivna överskridanden (MÖ)	Totalt tilldelade medel (IB+SB+ÄB+ID+MÖ)	Utfall	Skillnad mot Statens budget	Skillnad mot anvisade medel (SB+ÄB)	Skillnad mot tilldelade medel	Skillnad mot tillgängliga medel	Anslags-kredit	Utgående ramöverförings belopp
11:4	Statens medieråd	-600	17 101				16 501	16 409	-692	-692	-91	-604	513	91
11:5	Stöd till taltidningar	3 041	49 156				52 197	44 588	-4 568	-4 568	-7 610	-9 412	1 802	7 610
12 Ungdomspolitik		2 701	293 776		-1 764		294 714	292 648	-1 128	-1 128	-2 066	-3 066	1 000	2 066
12:1	Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor	938	33 336				34 274	33 318	-18	-18	-956	-1 956	1 000	956
12:2	Bidrag till nationell och internationell ungdomsverksamhet	1 764	260 440		-1 764		260 440	259 330	-1 110	-1 110	-1 110	-1 110	0	1 110
13 Politik för det civila samhället		931	1 833 621	357 000	-931		2 190 621	2 185 750	352 129	-4 871	-4 871	-8 710	3 839	4 871
13:1	Stöd till idrotten	235	1 705 751	52 000	-235		1 757 751	1 757 794	52 043	43	43	-67	110	-43
13:2	Bidrag till allmänna samlingslokaler	283	32 164		-283		32 164	28 600	-3 564	-3 564	-3 564	-6 459	2 895	3 564
13:3	Bidrag för kvinnors organisering	405	28 163		-405		28 163	28 063	-100	-100	-100	-100	0	100
13:4	Stöd till friluftsorganisationer		27 785				27 785	27 785	0	0	0	-834	834	0
13:5	Bidrag till riksdagspartiers kvinnoorganisationer	0	15 000		0		15 000	15 000	0	0	0	0	0	0
13:6	Insatser för den ideella sektorn	8	24 758	305 000	-8		329 758	328 509	303 751	-1 249	-1 249	-1 249	0	1 249
14 Folkbildning		0	3 598 201	150 000	0		3 748 201	3 747 913	149 712	-288	-288	-791	503	288
14:1	Bidrag till folkbildningen		3 581 432	45 000			3 626 432	3 626 432	45 000	0	0	0	0	0
14:2	Bidrag till kontakttolkutbildning	0	16 769		0		16 769	16 481	-288	-288	-288	-791	503	288
14:3	Särskilda insatser inom folkbildningen		0	105 000			105 000	105 000	105 000	0	0	0		0
15 Tillsyn över spelmarknaden		3 304	48 673		-1 851		50 126	46 134	-2 539	-2 539	-3 992	-5 452	1 460	3 992
15:1	Lotteriinspektionen	3 304	48 673		-1 851		50 126	46 134	-2 539	-2 539	-3 992	-5 452	1 460	3 992

Tusental kronor

		Ingående ramöverförings belopp (IB)	Statens budget (SB)	Ändrings-budget (ÄB)	Indragning (ID)	Medgivna överskridanden (MÖ)	Totalt tilldelade medel (IB+SB+ÄB+ID+MÖ)	Utfall	Skillnad mot Statens budget	Skillnad mot anvisade medel (SB+ÄB)	Skillnad mot tilldelade medel	Skillnad mot tillgängliga medel	Anslags-kredit	Utgående ramöverförings belopp
UO 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik		**203 338**	**1 207 973**	**16 200**	**-162 062**		**1 265 449**	**1 074 116**	**-133 857**	**-150 057**	**-191 333**	**-223 958**	**32 625**	**191 333**
1 Samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet		200 460	990 704	16 200	-161 906		1 045 457	856 381	-134 323	-150 523	-189 076	-212 580	23 504	189 076
1:1	Bostadspolitisk utveckling	6 577	17 000		-6 577		17 000	10 086	-6 914	-6 914	-6 914	-6 914	0	6 914
1:2	Omstrukturering av kommunala bostadsföretag	85 180	99 500		-85 180		99 500	6 037	-93 463	-93 463	-93 463	-93 463	0	93 463
1:3	Stöd för att underlätta för enskilda att ordna bostad	42 105	43 000		-42 105		43 000	550	-42 450	-42 450	-42 450	-42 450	0	42 450
1:4	Innovativt byggande	918	20 000				20 918	12 258	-7 742	-7 742	-8 659	-8 659	0	8 659
1:5	Boverket	28 135	224 948		-8 341		244 742	234 295	9 347	9 347	-10 447	-17 144	6 697	10 447
1:6	Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder	9 184	12 000		-9 184		12 000	7 801	-4 199	-4 199	-4 199	-4 559	360	4 199
1:7	Statens geotekniska institut	-778	44 532				43 754	43 978	-554	-554	224	-1 112	1 336	-224
1:8	Lantmäteriet	14 232	502 699				516 931	509 022	6 323	6 323	-7 909	-23 020	15 111	7 909
1:9	Statens va-nämnd	-212	9 025	1 200			10 013	9 718	693	-507	-295	-295	0	295
1:10	Stöd gällande utveckling i strandnära lägen	14 801	2 000		-10 201		6 600	3 607	1 607	1 607	-2 993	-2 993	0	2 993
1:11	Utvecklingsprojekt för jämställda offentliga rum	318	16 000		-318		16 000	15 808	-192	-192	-192	-192	0	192
1:13	Upprustning av skollokaler		0	15 000			15 000	3 221	3 221	-11 779	-11 779	-11 779	0	11 779
2 Konsumentpolitik		2 878	217 269		-155		219 992	217 736	467	467	-2 256	-11 377	9 121	2 256
2:1	Marknadsdomstolen	161	10 979		0		11 140	10 977	-2	-2	-163	-492	329	163
2:2	Konsumentverket	2 265	135 208				137 473	134 958	-250	-250	-2 514	-9 274	6 760	2 514
2:3	Allmänna reklamationsnämnden	-102	35 524				35 422	36 128	604	604	706	-360	1 066	-706
2:4	Fastighetsmäklarinspektionen	399	16 725		0		17 124	16 897	172	172	-226	-728	502	226
2:5	Åtgärder på konsumentområdet	155	15 459		-155		15 459	15 400	-59	-59	-59	-523	464	59
2:6	Bidrag till miljömärkning av produkter		3 374				3 374	3 374	0	0	0	0	0	0
UO 19 Regional tillväxt		**111 916**	**2 700 801**		**-153 502**		**2 659 215**	**2 242 749**	**-458 052**	**-458 052**	**-416 466**	**-587 410**	**170 944**	**416 466**

Tusental kronor

		Ingående ramöverförings belopp (IB)	Statens budget (SB)	Ändrings-budget (ÄB)	Indragning (ID)	Medgivna överskridanden (MÖ)	Totalt tilldelade medel (IB+SB+ÄB+ID+MÖ)	Utfall	Skillnad mot Statens budget	Skillnad mot anvisade medel (SB+ÄB)	Skillnad mot tilldelade medel	Skillnad mot tillgängliga medel	Anslags-kredit	Utgående ramöverförings belopp
1:1	Regionala tillväxtåtgärder	-11 672	1 469 637		-43 218		1 414 747	1 410 065	-59 572	-59 572	-4 683	-151 651	146 968	4 683
1:2	Transportbidrag	80 007	400 864		-80 007		400 864	354 336	-46 528	-46 528	-46 528	-58 554	12 026	46 528
1:3	Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2007-2013	23 581	589 300		-15 277		597 603	384 984	-204 316	-204 316	-212 619	-212 619	0	212 619
1:4	Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2014-2020	20 000	241 000		-15 000		246 000	93 364	-147 636	-147 636	-152 636	-164 586	11 950	152 636
UO 20 Allmän miljö- och naturvård		**130 114**	**5 341 118**	**706 300**	**-48 976**		**6 128 557**	**5 938 407**	**597 289**	**-109 011**	**-190 149**	**-263 853**	**73 704**	**190 149**
1 Miljöpolitik		126 242	4 652 742	706 300	-48 976		5 436 308	5 260 308	607 566	-98 734	-176 000	-229 053	53 053	176 000
1:1	Naturvårdsverket	2 731	378 259	15 000			395 990	397 272	19 013	4 013	1 282	-10 066	11 348	-1 282
1:2	Miljöövervakning m.m.	472	281 214	25 000	-472		306 214	302 581	21 367	-3 633	-3 633	-10 323	6 690	3 633
1:3	Åtgärder för värdefull natur	-2 119	649 535	110 000			757 416	737 897	88 362	-21 638	-19 518	-19 518	0	19 518
1:4	Sanering och återställning av förorenade områden	30 664	420 018		-1 084		449 598	445 648	25 630	25 630	-3 950	-3 950	0	3 950
1:5	Miljöforskning	16	75 990		-16		75 990	75 944	-46	-46	-46	-46	0	46
1:6	Kemikalieinspektionen	7 237	209 052	5 000	-748		220 542	215 906	6 854	1 854	-4 636	-10 908	6 272	4 636
1:7	Avgifter till Internationella organisationer	33 701	183 131	7 000	-20 201		203 631	202 996	19 865	12 865	-635	-6 126	5 491	635
1:8	Supermiljöbilspremie	720	215 000	132 000	-720		347 000	346 970	131 970	-30	-30	-30	0	30
1:9	Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut	4 525	219 104				223 629	221 052	1 948	1 948	-2 577	-9 150	6 573	2 577
1:10	Klimatanpassning	15 746	115 000		-15 868		114 878	116 152	1 152	1 152	1 274	-2 176	3 450	-1 274
1:11	Inspire	1 657	20 000		-1 657		20 000	19 333	-667	-667	-667	-1 267	600	667
1:12	Åtgärder för havs- och vattenmiljö	4 353	666 565	20 000	-4 353		686 565	686 564	19 999	-1	-1	-1	0	1
1:13	Insatser för internationella klimatinvesteringar	-374	183 000		-565		182 061	182 993	-7	-7	933	-4 557	5 490	-933
1:14	Internationellt miljösamarbete	2 116	33 900	22 000	-2 116	0	55 900	52 534	18 634	-3 366	-3 366	-4 266	900	3 366
1:15	Hållbara städer	20 277	80 000				100 277	-6 033	-86 033	-86 033	-106 310	-106 310	0	106 310
1:16	Skydd av värdefull natur	-2 857	715 000	245 300			957 443	955 391	240 391	-4 909	-2 052	-2 052	0	2 052
1:17	Havs- och vattenmyndigheten	7 377	207 974		-1 176		214 175	208 036	62	62	-6 140	-12 379	6 239	6 140

Tusental kronor

		Ingående ramöverförings belopp (IB)	Statens budget (SB)	Ändrings-budget (ÄB)	Indragning (ID)	Medgivna överskridanden (MÖ)	Totalt tilldelade medel (IB+SB+ÄB+ID+MÖ)	Utfall	Skillnad mot Statens budget	Skillnad mot anvisade medel (SB+ÄB)	Skillnad mot tilldelade medel	Skillnad mot tillgängliga medel	Anslags-kredit	Utgående ramöverförings belopp
1:18	Klimatinvesteringar i kommuner och regioner		0	125 000			125 000	99 071	99 071	-25 929	-25 929	-25 929	0	25 929
2 Miljöforskning		3 873	688 376				692 249	678 100	-10 276	-10 276	-14 149	-34 800	20 651	14 149
2:1	Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Förvaltningskostnader	-212	55 513				55 301	56 839	1 326	1 326	1 538	-127	1 665	-1 538
2:2	Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning	4 085	632 863				636 948	621 260	-11 603	-11 603	-15 688	-34 674	18 986	15 688
UO 21 Energi		**241 791**	**2 469 609**	**-87 000**	**-163 746**		**2 460 654**	**2 290 726**	**-178 883**	**-91 883**	**-169 928**	**-281 980**	**112 052**	**169 928**
1:1	Statens energimyndighet	8 506	274 028	-12 000	-123		270 411	264 591	-9 437	2 563	-5 820	-14 041	8 221	5 820
1:2	Insatser för energieffektivisering	44 034	243 000		-44 034		243 000	195 214	-47 786	-47 786	-47 786	-59 936	12 150	47 786
1:3	Stöd för marknadsintroduktion av vindkraft	-280	10 000				9 720	9 195	-805	-805	-525	-825	300	525
1:4	Energiforskning	10 934	1 192 536		-4 132		1 199 339	1 140 468	-52 068	-52 068	-58 870	-118 497	59 627	58 870
1:5	Ersättning för vissa kostnader vid avveckling av Barsebäcksverket	1 075	138 600		-1 075		138 600	140 548	1 948	1 948	1 948	-11 912	13 860	-1 948
1:6	Planeringsstöd för vindkraft	18	15 000		-18		15 000	14 392	-608	-608	-608	-608	0	608
1:7	Energimarknadsinspektionen	5 677	105 117		-2 539		108 256	108 242	3 125	3 125	-14	-3 168	3 154	14
1:8	Energiteknik	3 860	140 000		-3 860		140 000	134 710	-5 290	-5 290	-5 290	-9 490	4 200	5 290
1:9	Elberedskap	143 877	255 000		-83 877		315 000	262 014	7 014	7 014	-52 986	-60 636	7 650	52 986
1:10	Avgifter till internationella organisationer	6 742	21 328		-6 742		21 328	21 351	23	23	23	-617	640	-23
1:11	Laddinfrastruktur		75 000	-75 000			0		-75 000	0	0	-2 250	2 250	0
Äldre anslag		17 346	0		-17 346						0	0	0	0
1:2 (2014)	Regionala och lokala insatser för energieffektivisering	5 673			-5 673		0		0	0	0	0		0
1:10 (2014)	Energieffektiviseringsprogram	11 674			-11 674		0		0	0	0	0		0

Tusental kronor

		Ingående ramöverförings belopp (IB)	Statens budget (SB)	Ändrings-budget (ÄB)	Indragning (ID)	Medgivna överskridanden (MÖ)	Totalt tilldelade medel (IB+SB+ÄB+ID+MÖ)	Utfall	Skillnad mot Statens budget	Skillnad mot anvisade medel (SB+ÄB)	Skillnad mot tilldelade medel	Skillnad mot tillgängliga medel	Anslags-kredit	Utgående ramöverförings belopp
UO 22 Kommunikationer		**2 501 181**	**48 870 983**	**579 000**	**-164 316**		**51 786 849**	**47 242 377**	**-1 628 606**	**-2 207 606**	**-4 544 471**	**-7 991 686**	**3 447 215**	**4 544 471**
1 Transportpolitik		2 459 523	48 441 680	620 000	-125 806		51 395 396	46 877 692	-1 563 988	-2 183 988	-4 517 704	-7 954 872	3 437 168	4 517 704
1:1	Utveckling av statens transportinfrastruktur	-906 346	21 718 542		-936		20 811 260	19 490 526	-2 228 016	-2 228 016	-1 320 734	-2 568 230	1 247 496	1 320 734
1:2	Vidmakthållande av statens transportinfrastruktur	1 216 905	19 581 798	620 000			21 418 703	20 705 980	1 124 182	504 182	-712 723	-2 722 340	2 009 617	712 723
1:3	Trafikverket	8 026	1 282 706				1 290 732	1 287 040	4 334	4 334	-3 693	-42 174	38 481	3 693
1:4	Ersättning för sjöräddning och fritidsbåtsändamål		388 308				388 308	388 308	0	0	0	0	0	0
1:5	Ersättning för viss kanal- och slussinfrastruktur		162 284				162 284	88 527	-73 757	-73 757	-73 757	-73 757	0	73 757
1:6	Driftbidrag till icke statliga flygplatser	41	80 013		-41		80 013	77 752	-2 261	-2 261	-2 261	-3 649	1 388	2 261
1:7	Trafikavtal	58 233	831 000		-58 233		831 000	779 529	-51 471	-51 471	-51 471	-76 401	24 930	51 471
1:8	Viss internationell verksamhet		25 155				25 155	25 437	282	282	282	-473	755	-282
1:9	Statens väg- och transportforskningsinstitut		46 525				46 525	46 525	0	0	0	-1 396	1 396	0
1:10	Från EU-budgeten finansierade stöd till Transeuropeiska nätverk	303 447	348 500				651 947	123 084	-225 416	-225 416	-528 863	-539 318	10 455	528 863
1:11	Trängselskatt i Stockholm	1 558 873	1 005 058				2 563 931	1 006 742	1 684	1 684	-1 557 189	-1 575 711	18 522	1 557 189
1:12	Transportstyrelsen	122 619	2 019 977		-62 174		2 080 422	1 969 862	-50 115	-50 115	-110 560	-171 160	60 600	110 560
1:13	Trafikanalys	6 304	62 851		-4 423		64 732	63 427	576	576	-1 305	-3 191	1 886	1 305
1:14	Trängselskatt i Göteborg	91 421	888 963				980 384	824 955	-64 008	-64 008	-155 429	-177 071	21 642	155 429
2 Politiken för informationssamhället		41 659	429 303	-41 000	-38 509		391 452	364 685	-64 618	-23 618	-26 767	-36 814	10 047	26 767
2:1	Post- och telestyrelsen	537	27 487				28 024	27 937	450	450	-87	-912	825	87
2:2	Ersättning för särskilda tjänster till funktionshindrade	7 663	138 278		-7 663		138 278	130 210	-8 068	-8 068	-8 068	-12 216	4 148	8 068
2:3	Grundläggande betaltjänster	16 305	35 500		-16 305		35 500	23 138	-12 362	-12 362	-12 362	-13 367	1 005	12 362
2:4	Informationsteknik och telekommunikation	2 345	18 844		-2 345		18 844	17 463	-1 381	-1 381	-1 381	-1 666	285	1 381
2:5	Driftsäker och tillgänglig elektronisk kommunikation	14 167	126 144	-6 000	-11 554		122 756	121 053	-5 091	909	-1 704	-5 488	3 784	1 704

Tusental kronor

		Ingående ramöverförings belopp (IB)	Statens budget (SB)	Ändrings-budget (ÄB)	Indragning (ID)	Medgivna överskridanden (MÖ)	Totalt tilldelade medel (IB+SB+ÄB+ID+MÖ)	Utfall	Skillnad mot Statens budget	Skillnad mot anvisade medel (SB+ÄB)	Skillnad mot tilldelade medel	Skillnad mot tillgängliga medel	Anslags-kredit	Utgående ramöverförings belopp
2:6	Gemensamma e-förvaltningsprojekt av strategisk betydelse	642	83 050	-35 000	-642		48 050	44 885	-38 165	-3 165	-3 165	-3 165	0	3 165
UO 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel		**385 054**	**15 656 027**	**24 935**	**-688 539**		**15 377 477**	**13 397 561**	**-2 258 466**	**-2 283 401**	**-1 979 916**	**-2 465 303**	**485 387**	**1 979 916**
1:1	Skogsstyrelsen	7 425	399 278	1 000			407 703	398 872	-406	-1 406	-8 831	-20 809	11 978	8 831
1:2	Insatser för skogsbruket	8 211	266 373	7 000	-6 511		275 073	248 381	-17 992	-24 992	-26 692	-26 692	0	26 692
1:3	Statens veterinärmedicinska anstalt	-1 027	115 921				114 894	117 706	1 785	1 785	2 812	-666	3 478	-2 812
1:4	Bidrag till veterinär fältverksamhet		102 074				102 074	102 074	0	0	0	-3 200	3 200	0
1:5	Djurhälsovård och djurskyddsfrämjande åtgärder	4 000	13 433				17 433	11 114	-2 319	-2 319	-6 319	-6 722	403	6 319
1:6	Bekämpande av smittsamma husdjurssjukdomar	7 266	124 349		-7 269		124 347	122 599	-1 750	-1 750	-1 748	-5 478	3 730	1 748
1:7	Ersättningar för viltskador m.m.	2 344	37 778	10 000	-2 344		47 778	45 575	7 797	-2 203	-2 203	-3 336	1 133	2 203
1:8	Statens jordbruksverk	16 530	501 086				517 616	505 673	4 587	4 587	-11 943	-27 513	15 570	11 943
1:9	Bekämpande av växtskadegörare	15	5 000		-15		5 000	4 999	-1	-1	-1	-151	150	1
1:10	Gårdsstöd m.m.	-319 637	6 097 400		-530		5 777 234	5 607 203	-490 197	-490 197	-170 031	-474 877	304 846	170 031
1:11	Intervention för jordbruksprodukter m.m.	13 063	129 000		-13 063		129 000	111 905	-17 095	-17 095	-17 095	-24 835	7 740	17 095
1:12	Finansiella korrigeringar m.m.	2 170	75 472		-2 170		75 472	56 825	-18 647	-18 647	-18 647	-20 911	2 264	18 647
1:13	Strukturstöd till fisket m.m.	21 209	46 105		-19 674		47 640	23 092	-23 013	-23 013	-24 548	-24 548	0	24 548
1:14	Från EU-budgeten finansierade strukturstöd till fisket m.m.	40 796	143 051		-29 496		154 351	51 144	-91 907	-91 907	-103 207	-103 207	0	103 207
1:15	Livsmedelsverket	5 600	303 139				308 739	303 464	325	325	-5 275	-14 369	9 094	5 275
1:16	Konkurrenskraftig livsmedelssektor	3 873	50 160		-3 873		50 160	48 031	-2 129	-2 129	-2 129	-2 584	455	2 129
1:17	Bidrag till vissa internationella organisationer m.m.	1 349	42 913		-1 349		42 913	42 891	-22	-22	-22	-1 309	1 287	22
1:18	Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur	297 546	2 740 505		-350 001		2 688 050	1 789 165	-951 340	-951 340	-898 885	-959 429	60 544	898 885
1:19	Från EU-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur	256 416	2 083 785		-246 416		2 093 785	1 427 122	-656 663	-656 663	-666 663	-703 946	37 283	666 663
1:20	Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket	5 776	32 830		-5 776		32 830	31 999	-831	-831	-831	-1 966	1 135	831
1:21	Stöd till jordbrukets rationalisering m.m.		4 116				4 116	4 116	0	0	0	-123	123	0

Tusental kronor

		Ingående ramöverförings belopp (IB)	Statens budget (SB)	Ändrings-budget (ÄB)	Indragning (ID)	Medgivna överskridanden (MÖ)	Totalt tilldelade medel (IB+SB+ÄB+ID+MÖ)	Utfall	Skillnad mot Statens budget	Skillnad mot anvisade medel (SB+ÄB)	Skillnad mot tilldelade medel	Skillnad mot tillgängliga medel	Anslags-kredit	Utgående ramöverförings belopp
1:22	Stöd till innehavare av fjällägenheter m.m.		1 029				1 029	1 029	0	0	0	-103	103	0
1:23	Främjande av rennäringen m.m.	-2 150	107 915		-52		105 713	110 701	2 786	2 786	4 988	-412	5 400	-4 988
1:24	Sveriges lantbruksuniversitet		1 716 438	6 935			1 723 373	1 723 373	6 935	0	0	0	0	0
1:25	Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och samfinansierad forskning	14 279	515 700				529 979	507 332	-8 368	-8 368	-22 647	-38 118	15 471	22 647
1:26	Bidrag till Skogs- och lantbruksakademien		1 177				1 177	1 177	0	0	0	0	0	0
UO 24 Näringsliv		**274 199**	**5 309 162**	**207 000**	**-203 166**		**5 587 194**	**5 475 250**	**166 088**	**-40 912**	**-111 944**	**-309 741**	**197 797**	**111 944**
1 Näringspolitik		266 508	4 848 853	131 000	-199 099		5 047 262	4 943 334	94 481	-36 519	-103 927	-272 326	168 399	103 927
1:1	Verket för innovationssystem	-767	220 176				219 409	212 916	-7 260	-7 260	-6 493	-13 098	6 605	6 493
1:2	Verket för innovationssystem: Forskning och utveckling	24 840	2 448 966	-30 000			2 443 806	2 442 904	-6 062	23 938	-902	-74 371	73 469	902
1:3	Institutens strategiska kompetensmedel		615 907				615 907	615 907	0	0	0	-18 477	18 477	0
1:4	Tillväxtverket	6 117	268 960				275 077	269 165	205	205	-5 912	-13 981	8 069	5 912
1:5	Näringslivsutveckling	172 946	291 772	50 000	-152 366		362 352	344 651	52 879	2 879	-17 701	-33 540	15 839	17 701
1:6	Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser	2 909	81 503		-472		83 940	78 140	-3 363	-3 363	-5 800	-8 245	2 445	5 800
1:7	Turistfrämjande		109 824	30 000			139 824	139 824	30 000	0	0	-4 195	4 195	0
1:8	Sveriges geologiska undersökning	7 931	224 428		-1 228		231 132	224 273	-155	-155	-6 859	-13 592	6 733	6 859
1:9	Geovetenskaplig forskning	1	5 806				5 807	5 806	0	0	-1	-1	0	1
1:10	Miljösäkring av oljelagringsanläggningar	1 750	14 000		-1 750		14 000	11 070	-2 930	-2 930	-2 930	-3 350	420	2 930
1:11	Patentbesvärsrätten	2 334	19 238				21 572	19 998	760	760	-1 574	-2 151	577	1 574
1:12	Bolagsverket	-651	24 842				24 191	20 719	-4 123	-4 123	-3 471	-4 713	1 242	3 471
1:13	Bidrag till terminologisk verksamhet		4 288				4 288	4 288	0	0	0	0	0	0
1:14	Bidrag till Ingenjörsvetenskapsakademien		8 327				8 327	8 327	0	0	0	0	0	0
1:15	Konkurrensverket	1 711	215 192	-28 440			188 463	175 141	-40 051	-11 611	-13 322	-34 841	21 519	13 322

Tusental kronor

		Ingående ramöverförings belopp (IB)	Statens budget (SB)	Ändrings-budget (ÄB)	Indragning (ID)	Medgivna överskridanden (MÖ)	Totalt tilldelade medel (IB+SB+ÄB+ID+MÖ)	Utfall	Skillnad mot Statens budget	Skillnad mot anvisade medel (SB+ÄB)	Skillnad mot tilldelade medel	Skillnad mot tillgängliga medel	Anslags-kredit	Utgående ramöverförings belopp
1:16	Konkurrensforskning	103	13 657				13 760	13 584	-73	-73	-176	-586	410	176
1:17	Upprustning och drift av Göta kanal		25 210				25 210	25 210	0	0	0	0	0	0
1:18	Omstrukturering och genomlysning av statligt ägda företag	26 754	22 200	10 000	-22 754		36 200	21 851	-349	-10 349	-14 349	-15 015	666	14 349
1:19	Kapitalinsatser i statliga bolag	1 000	1 000		-1 000		1 000		-1 000	-1 000	-1 000	-1 000	0	1 000
1:20	Avgifter till vissa internationella organisationer	2 987	17 780		-2 987		17 780	15 765	-2 015	-2 015	-2 015	-2 015	0	2 015
1:21	Finansiering av rättegångskostnader	16 542	18 000		-16 542		18 000	2 228	-15 772	-15 772	-15 772	-17 572	1 800	15 772
1:22	Bidrag till företagsutveckling och innovation		197 777	71 000			268 777	268 777	71 000	0	0	-5 933	5 933	0
1:23	Upphandlingsmyndigheten		0	28 440			28 440	22 789	22 789	-5 651	-5 651	-5 651	0	5 651
2 Utrikeshandel, handels- och investeringsfrämjande		7 691	460 309	76 000	-4 067		539 933	531 916	71 607	-4 393	-8 017	-37 415	29 398	8 017
2:1	Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll: Myndighetsverksamhet	129	23 885				24 014	23 733	-152	-152	-281	-998	717	281
2:2	Kommerskollegium	3 461	83 553		-969		86 045	84 628	1 075	1 075	-1 416	-3 923	2 507	1 416
2:3	Exportfrämjande verksamhet	1 287	243 889	69 000	-1 287		312 889	307 884	63 995	-5 005	-5 005	-27 477	22 472	5 005
2:4	Investeringsfrämjande	1 003	57 410	5 000			63 413	62 410	5 000	0	-1 003	-2 653	1 650	1 003
2:5	Avgifter till internationella handelsorganisationer	1 811	20 517	2 000	-1 811		22 517	22 206	1 689	-311	-311	-2 363	2 052	311
2:6	Bidrag till standardiseringen		31 055				31 055	31 055	0	0	0	0	0	0
UO 25 Allmänna bidrag till kommuner		**0**	**91 441 002**	**10 663 000**	**0**		**102 104 002**	**102 036 640**	**10 595 638**	**-67 362**	**-67 362**	**-205 083**	**137 721**	**67 362**
1:1	Kommunalekonomisk utjämning	0	87 722 687		0		87 722 687	87 722 687	0	0	0	-26 332	26 332	0
1:2	Utjämningsbidrag för LSS-kostnader	0	3 712 965		0		3 712 965	3 645 603	-67 362	-67 362	-67 362	-178 751	111 389	67 362
1:3	Bidrag till kommunalekonomiska organisationer		5 350				5 350	5 350	0	0	0	0	0	0
1:4	Stöd till kommuner och landsting		0	863 000			863 000	863 000	863 000	0	0	0	0	0
1:5	Tillfälligt stöd till kommuner och landsting		0	9 800 000			9 800 000	9 800 000	9 800 000	0	0	0		0
UO 26 Statsskuldsräntor m.m.		**18 758 704**	**20 526 200**	**8 800 000**	**-18 759 136**		**29 325 768**	**21 935 912**	**1 409 712**	**-7 390 288**	**-7 389 856**	**-9 441 776**	**2 051 920**	**7 389 856**
1:1	Räntor på statsskulden	18 729 068	20 371 000	8 800 000	-18 729 068		29 171 000	21 796 897	1 425 897	-7 374 103	-7 374 103	-9 411 203	2 037 100	7 374 103

Tusental kronor

		Ingående ramöverförings belopp (IB)	Statens budget (SB)	Ändrings-budget (ÄB)	Indragning (ID)	Medgivna överskridanden (MÖ)	Totalt tilldelade medel (IB+SB+ÄB+ID+MÖ)	Utfall	Skillnad mot Statens budget	Skillnad mot anvisade medel (SB+ÄB)	Skillnad mot tilldelade medel	Skillnad mot tillgängliga medel	Anslags-kredit	Utgående ramöverförings belopp
1:2	Oförutsedda utgifter	-432	10 000				9 568		-10 000	-10 000	-9 568	-9 868	300	9 568
1:3	Riksgäldskontorets provisionsutgifter	30 068	145 200		-30 068		145 200	139 015	-6 185	-6 185	-6 185	-20 705	14 520	6 185
UO 27 Avgiften till Europeiska unionen		**-3 728 478**	**40 126 178**	**3 728 478**			**40 126 178**	**44 231 504**	**4 105 326**	**376 848**	**4 105 325**	**-280 140**	**4 385 465**	**-4 105 325**
1:1	Avgiften till Europeiska unionen	-3 728 478	40 126 178	3 728 478			40 126 178	44 231 504	4 105 326	376 848	4 105 325	-280 140	4 385 465	-4 105 325
(A) Summa Utgiftsområden (UO 1-27)		**29 068 403**	**873 857 246**	**35 564 589**	**-31 036 295**	**2 117**	**907 456 061**	**889 344 896**	**15 487 650**	**-20 076 939**	**-18 111 165**	**-56 699 172**	**38 588 007**	**18 111 165**
(B) Förändring av anslagsbehållningar			-4 586 975				-4 586 975	0	4 586 975	4 586 975	4 586 975	4 586 975		-4 586 975
(C) Förändring av anslagsbehållningar UO 26			-6 000				-6 000	0	6 000	6 000	6 000	6 000		-6 000
(D) Summa utgifter (A+B+C)		29 068 403	869 264 271	35 564 589	-31 036 295	2 117	902 863 086	889 344 896	20 080 625	-15 483 964	-13 518 190	-52 106 197	38 588 007	13 518 190
(E) Utgiftsområden exkl. statsskuldsräntor m.m. (A-UO 26)		**10 309 699**	**853 331 046**	**26 764 589**	**-12 277 158**	**2 117**	**878 130 293**	**867 408 984**	**14 077 938**	**-12 686 651**	**-10 721 309**	**-47 257 396**	**36 536 087**	**10 721 309**
(F) Riksgäldskontorets nettoutlåning			321 629				321 629	10 094 216	9 772 587	9 772 587	9 772 587	9 772 587		
(G) Kassamässig korrigering			0				0	-7 259 707	-7 259 707	-7 259 707	-7 259 707	-7 259 707		
(H) Budgetens utgifter m.m. (D+F+G)		**29 068 403**	**869 585 900**	**35 564 589**	**-31 036 295**	**2 117**	**903 184 715**	**892 179 406**	**22 593 506**	**-12 971 083**	**-11 005 309**	**-49 593 316**	**38 588 007**	**11 005 309**
(I) Ålderspensionssystemet vid sidan av budgeten			267 831 000					267 466 191	-364 809					
(J) Takbegränsade utgifter (E+B+I)			1 116 575 071					1 134 875 176	18 300 105					
(K) Marginal till utgiftstaket			41 424 929					23 124 824	-18 300 105					
(L) Utgiftstak (J+K)			1 158 000 000					1 158 000 000	0					

Bilaga 3

Beställnings-bemyndiganden

Bilaga 3 Beställningsbemyndiganden 2015

Tusental kronor

Utgiftsområde	Anslag		Bemyndiganden	Utestående åtaganden 2015-12-31
1 Rikets styrelse	6:6	Stöd till politiska partier	171 200	129 098
Totalt UO 01			**171 200**	**129 098**
2 Samhällsekonomi och finansförvaltning	1:10	Bidragsfastigheter	30 000	0
Totalt UO 2			**30 000**	**0**
4 Rättsväsendet	1:18	Från EU-budgeten finansierade insatser avseende EU:s inre säkerhet	20 000	0
Totalt UO 4			**20 000**	**0**
5 Internationell samverkan	1:11	Samarbete inom Östersjöregionen	159 500	198 872
Totalt UO 5			**159 500**	**198 872**
6 Försvar och samhällets krisberedskap	1:3	Anskaffning av materiel och anläggningar	66 000 000	63 847 915
	1:4	Vidmakthållande, avveckling m.m. av materiel och anläggningar	19 500 000	16 755 919
	2:2	Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor	30 000	20 904
	2:4	Krisberedskap	712 000	634 056
	3:1	Strålsäkerhetsmyndigheten	55 000	46 495
Totalt UO 6			**86 297 000**	**81 305 289**
7 Internationellt bistånd	1:1	Biståndsverksamhet	71 071 000	56 189 923
	1:5	Riksrevisionen: Internationellt utvecklingssamarbete	25 000	21 280
Totalt UO 7			**71 096 000**	**56 211 203**
8 Migration	1:8	Från EU-budgeten finansierade insatser för asylsökande och flyktingar	198 000	670
Totalt UO 8			**198 000**	**670**
9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	1:8	Bidrag till psykiatri	21 200	17 316
	2:2	Insatser för vaccinberedskap	510 000	0
	4:5	Stimulansbidrag och åtgärder inom äldrepolitiken	500 000	429 928
	4:7	Bidrag till utveckling av socialt arbete m.m.	50 400	49 984
	7:2	Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd: Forskning	961 000	933 965
Totalt UO 9			**2 042 600**	**1 431 193**
10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning	1:6	Bidrag för sjukskrivningsprocessen	3 250 000	2 951 119
Totalt UO 10			**3 250 000**	**2 951 119**
13 Integration och jämställdhet	1:4	Ersättning till etableringslotsar och insatser för vissa nyanlända invandrare	3 500 000	468 059
	3:1	Särskilda jämställdhetsåtgärder	27 239	10 500
Totalt UO 13			**3 527 239**	**478 559**

Utgiftsområde	Anslag		Bemyndiganden	Utestående åtaganden 2015-12-31
14 Arbetsmarknad och arbetsliv	1:3	Kostnader för arbetsmarknadspolitiska program och insatser	7 010 000	4 111 790
	1:4	Lönebidrag och Samhall m.m.	13 000 000	11 750 774
	1:6	Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2014-2020	2 000 000	1 865 378
	1:7	Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering	9 000	7 223
	1:10	Bidrag till Stiftelsen Utbildning Nordkalotten	33 212	33 212
	2:1	Arbetsmiljöverket	18 400	18 391
Totalt UO 14			**22 070 612**	**17 786 768**
15 Studiestöd	1:6	Bidrag till vissa studiesociala ändamål	4 000	2 904
Totalt UO 15			**4 000**	**2 904**
16 Utbildning och universitetsforskning	1:5	Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet	2 716 000	1 771 436
	1:6	Särskilda insatser inom skolområdet	34 000	31 107
	1:7	Maxtaxa i förskola, fritidshem och annan pedagogisk verksamhet m.m.	415 000	270 023
	1:10	Fortbildning av lärare och förskolepersonal	266 000	74 260
	1:14	Statligt stöd till vuxenutbildning	3 725 000	3 711 575
	1:17	Skolforskningsinstitutet	5 000	0
	1:18	Lågstadielyftet	2 000 000	0
	2:64	Särskilda utgifter inom universitet och högskolor	60 000	42 478
	3:1	Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation	20 084 000	16 762 467
	3:2	Vetenskapsrådet: Avgifter till internationella organisationer	1 835 000	1 633 565
	3:4	Rymdforskning och rymdverksamhet	1 600 000	1 217 665
	3:6	Rymdstyrelsen: Avgifter till internationella organisationer	2 000 000	1 775 483
	4:1	Internationella program	153 000	90 276
Totalt UO 16			**34 893 000**	**27 380 335**
17 Kultur, medier, trossamfund och fritid	1:3	Skapande skola	100 000	0
	1:5	Stöd till icke-statliga kulturlokaler	9 000	7 422
	2:2	Bidrag till vissa teater-, dans- och musikändamål	137 000	102 324
	3:1	Bidrag till litteratur och kulturtidskrifter	25 000	20 000
	5:2	Ersättningar och bidrag till konstnärer	136 000	96 242
	7:2	Bidrag till kulturmiljövård	80 000	71 814
	12:2	Bidrag till nationell och internationell ungdomsverksamhet	100 000	100 000
	13:2	Bidrag till allmänna samlingslokaler	32 000	27 701
	13:3	Bidrag för kvinnors organisering	29 000	19 927
	13:5	Bidrag till riksdagspartiers kvinnoorganisationer	15 000	15 000
	14:1	Bidrag till folkbildningen	13 000	0
	14:2	Bidrag till kontakttolkutbildning	30 000	19 500
Totalt UO 17			**706 000**	**479 930**
18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik	1:2	Omstrukturering av kommunala bostadsföretag	60 200	10 783
	1:4	Innovativt byggande	10 000	6 411

Utgiftsområde	Anslag		Bemyndiganden	Utestående åtaganden 2015-12-31
	1:10	Stöd gällande utveckling i strandnära lägen	2 000	0
	1:11	Utvecklingsprojekt för jämställda offentliga rum	10 000	6 223
	1:13	Upprustning av skollokaler	150 000	4 017
Totalt UO 18			**232 200**	**27 434**
19 Regional tillväxt	1:1	Regionala tillväxtåtgärder	2 895 000	1 934 170
	1:4	Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2014–2020	3 550 000	3 164 000
Totalt UO 19			**6 445 000**	**5 098 170**
20 Allmän miljö- och naturvård	1:2	Miljöövervakning m.m.	100 000	60 307
	1:3	Åtgärder för värdefull natur	350 000	225 904
	1:4	Sanering och återställning av förorenade områden	1 040 000	840 171
	1:5	Miljöforskning	102 000	100 363
	1:10	Klimatanpassning	50 000	870
	1:12	Åtgärder för havs- och vattenmiljö	215 000	198 583
	1:13	Insatser för internationella klimatinvesteringar	1 700 000	1 384 635
	1:14	Internationellt miljösamarbete	23 000	2 732
	1:16	Skydd av värdefull natur	45 000	40 940
	1:18	Klimatinvesteringar i kommuner och regioner	300 000	187 077
	2:2	Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning	1 600 000	1 071 332
Totalt UO 20			**5 525 000**	**4 112 914**
21 Energi	1:2	Insatser för energieffektivisering	384 000	114 737
	1:3	Stöd för marknadsintroduktion av vindkraft	7 500	3 880
	1:4	Energiforskning	3 500 000	1 902 114
	1:8	Energiteknik	140 000	130 315
	1:9	Elberedskap	330 000	158 779
	1:10	Avgifter till Internationella organisationer	30 000	28 239
	1:11	Laddinfrastruktur	150 000	0
Totalt UO 21			**4 541 500**	**2 338 064**
22 Kommunikationer	1:1	Utveckling av statens transportinfrastruktur	94 800 000	84 906 004
	1:2	Vidmakthållande av statens transportinfrastruktur	18 008 000	17 463 500
	1:7	Trafikavtal	7 500 000	6 408 100
	1:11	Trängselskatt i Stockholm	12 500 000	10 928 600
	1:14	Trängselskatt i Göteborg	4 000 000	2 540 000
	2:2	Ersättning för särskilda tjänster till funktionshindrade	170 000	167 280
	2:3	Grundläggande betaltjänster	36 000	32 751
	2:5	Driftsäker och tillgänglig elektronisk kommunikation	110 000	71 442
Totalt UO 22			**137 124 000**	**122 517 677**
23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel	1:2	Insatser för skogsbruket	120 000	45 506
	1:11	Intervention för jordbruksprodukter m.m.	102 000	67 641
	1:13	Strukturstöd till fisket m.m.	194 000	0
	1:14	Från EU-budgeten finansierade strukturstöd till fisket m.m.	915 000	0

Utgiftsområde	Anslag		Bemyndiganden	Utestående åtaganden 2015-12-31
	1:18	Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur	13 306 115	417 853
	1:19	Från EU-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur	9 681 705	286 472
	1:20	Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket	175 000	115 000
	1:25	Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och samfinansierad forskning	1 400 000	732 552
Totalt UO 23			**25 893 820**	**1 665 024**
24 Näringsliv	1:2	Verket för innovationssystem: Forskning och utveckling	2 100 000	2 069 585
	1:5	Näringslivsutveckling	241 000	91 250
	1:9	Geovetenskaplig forskning	5 000	4 525
Totalt UO 24			**2 346 000**	**2 165 360**
Totalt			**406 572 671**	**326 280 582**

Bilaga 4

Sammanställning av slutbehandlade effektivitetsrapporter

Slutbehandlade granskningsrapporter

Rapport nr	Namn	Beslut
2015:1	Utbildningsstödet till varslade vid Volvo Cars – omskolad till arbete?	Skr. 2014/15:111
2015:2	Kontrollen av försvarsunderrättelseverksamheten	Skr. 2014/15:142
2015:3	Den officiella statistiken – en rättvisande bild av samhällsutvecklingen?	Skr. 2014/15:141
2015:4	Återfall i brott - hur kan samhällets samlade resurser användas bättre?	Skr. 2015/16:27
2015:5	Digitalradio – varför och för vem?	Skr. 2015/16:25
2015:6	Vattenfall – konkurrenskraftigt och ledande i energiomställningen**?**	Skr. 2015/16:33
2015:7	Aktivitetsersättning – en ersättning utan aktivitet?	Skr. 2015/16:37
2015:8	Arktiska rådet – vad Sverige kan göra för att möta rådets utmaningar	Skr. 2015/16:34
2015:9	Transparensen i Årsredovisning för staten 2014	Skr. 2015/16:42
2015:10	Transporter av farligt avfall – fungerar tillsynen?	Skr. 2015/16:45
2015:11	Regeringens styrning av SOS Alarm – viktigt för människors trygghet	Skr. 2015/16:50
2015:12	Patientsäkerhet – har staten gett tillräckliga förutsättningar för en hög patientsäkerhet?	Skr. 2015/16:53
2015:13	Regeringens jämställdhetssatsning – tillfälligheter eller långsiktiga förbättringar?	Skr. 2015/16:52
2015:14	Överskuldsättning – hur fungerar samhällets stöd och insatser?	Skr. 2015/16:66
2015:15	Regeringens hantering av risker i statliga bolag	Skr. 2015/16:60
2015:16	Statens finansiella tillgångar – något att räkna med?	Skr. 2015/16:61
2015:17	Nyanländas etablering – är statens insatser effektiva?	Skr. 2015/16:58
2015:18	Länsstyrelsernas krisberedskapsarbete – skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar	Skr. 2015/16:88
2015:19	Rehabiliteringsgarantin fungerar inte – tänk om eller lägg ner	Skr. 2015/16:109
2015:22	Regional anpassning av arbetsmarknadsutbildning – vilka hänsyn tas till arbetsmarknadens behov?	Skr. 2015/16:154

Bilaga 5

Tabellsamling

Utfall för statens budget 2011–2015

Miljarder kronor

	2011	2012	2013	2014	2015
Inkomster	**872,4**	**787,6**	**790,5**	**790,2**	**859,5**
Statens skatteinkomster	840	792,7	777,3	802,0	894,1
Övriga inkomster	32,4	-5,1	13,2	-11,7	-34,6
Utgifter m.m.	**804,6**	**812,5**	**921,4**	**862,4**	**892,2**
UO 1–25 och 27	767	783,7	810,6	837,5	867,4
Statsskuldsräntor m.m. UO 26	34,5	27,4	16,8	3,3	21,9
Riksgäldskontorets nettoutlåning	1,6	1	96,2	22,0	10,1
Kassamässig korrigering	1,5	0,4	-2,2	-0,5	-7,3
Budgetsaldo	**67,8**	**-24,9**	**-130,9**	**-72,2**	**-32,6**

Källa: Ekonomistyrningsverket.

Inkomster i statens budget 2011–2015

Miljarder kronor

Inkomstår	2011	2012	2013	2014	2015
Statens skatteintäkter	**791,3**	**775,6**	**798,1**	**829,6**	**912,1**
Periodiseringar	48,7	17,1	-20,8	-27,6	-18,0
Statens skatteinkomster	**840,0**	**792,7**	**777,3**	**802,0**	**894,1**
Inkomster av statens verksamhet	55,3	48,8	48,1	41,7	39,0
Inkomster av försåld egendom	23,1	0,3	20,8	0,2	0,1
Återbetalning av lån	1,5	1,3	1,1	0,9	0,9
Kalkylmässiga inkomster	11,1	9,7	9,9	9,9	9,7
Bidrag från EU	12,3	9,8	10,3	11,9	9,7
Avräkningar m.m. i anslutning till skattesystemet	-70,8	-74,9	-77,0	-76,3	-85,9
Utgifter som ges som krediteringar på skattekontot	-0,1	-0,1	0,0	0,0	-8,2
Statens övriga inkomster	**32,4**	**-5,1**	**13,2**	**-11,7**	**-34,6**
Inkomster i statens budget	**872,4**	**787,6**	**790,5**	**790,2**	**859,5**

Källa: Ekonomistyrningsverket och egna beräkningar.

Den offentliga sektorns skatteintäkter 2011–2015

Miljarder kronor

Inkomstår	2011	2012	2013	2014	2015
Skatt på arbete	**905,1**	**937,2**	**964,8**	**985,7**	**1 051,5**
Direkta skatter	*487,3*	*505,1*	*523,0*	*530,3*	*561,4*
Kommunal skatt	538,2	560,8	581,9	602,7	636,2
Statlig skatt	44,6	44,2	44,8	47,4	51,5
Allmän pensionsavgift	93,5	97,6	100,9	104,0	108,3
Artistskatt	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
Skattereduktioner m.m.	-189,1	-197,4	-204,6	-223,8	-234,6
Indirekta skatter	*417,8*	*432,1*	*441,9*	*455,4*	*490,1*
Arbetsgivaravgifter	426,6	442,4	454,3	471,7	491,7
Egenavgifter	12,5	11,8	11,6	11,8	13,0
Särskild löneskatt	36,2	37,4	36,8	37,0	38,5
Nedsättningar	-29,5	-30,4	-30,5	-33,9	-19,9
Tjänstegruppliv	1,0	0,9	0,7	0,7	0,5
Avgifter till premiepensionssystemet	-28,9	-30,0	-31,0	-31,9	-33,6
Skatt på kapital	**183,5**	**167,8**	**172,7**	**200,2**	**226,7**
Skatt på kapital, hushåll	28,8	27,7	32,3	48,0	50,6
Skatt på företagsvinster	102,8	89,5	89,0	96,5	119,2
Avkastningsskatt	11,9	10,1	6,9	10,2	8,7
Fastighetsskatt och fastighetsavgift	27,5	28,7	31,6	32,0	32,6
Stämpelskatt	8,0	8,0	8,9	9,3	10,9
Kupongskatt m.m.	4,6	3,8	4,1	4,2	4,6
Skatt på konsumtion och insatsvaror	**455,0**	**452,5**	**461,1**	**475,3**	**508,6**
Mervärdesskatt	332,5	330,6	339,5	355,0	381,0
Tobaksskatt	11,3	11,8	11,1	11,4	11,8
Skatt på etylalkohol	4,3	4,3	4,0	4,1	4,2
Skatt på vin m.m.	4,7	4,8	4,9	5,2	5,7
Skatt på öl	3,2	3,2	3,3	3,5	3,9
Energiskatt	40,6	40,1	40,9	39,0	40,7
Koldioxidskatt	25,4	25,2	24,0	23,3	24,6
Övriga skatter på energi och miljö	4,5	4,5	4,4	4,4	4,8
Skatt på vägtrafik	15,7	15,6	16,5	16,8	18,8
Skatt på import	5,7	5,3	5,2	5,8	6,3
Övriga skatter	7,3	7,1	7,2	6,8	6,9
Restförda och övriga skatter	**2,7**	**2,8**	**11,3**	**8,8**	**7,8**
Restförda skatter	-6,3	-6,3	-6,6	-5,9	-4,3
Övriga skatter	9,1	9,1	17,9	14,7	12,1
Totala skatteintäkter	**1 546,4**	**1 560,4**	**1 609,9**	**1 670,0**	**1 794,6**
Avgår: EU-skatter	-7,2	-6,9	-6,9	-8,4	-6,3
Offentliga sektorns skatteintäkter	**1 539,2**	**1 553,5**	**1 603,0**	**1 661,6**	**1 788,3**
Avgår: Kommunal inkomstskatt	-552,7	-576,2	-597,3	-618,3	-652,3
Avgår: Avgifter till ålderspensionssystemet	-195,2	-201,6	-207,5	-213,7	-223,8
Statens skatteintäkter	**791,3**	**775,6**	**798,1**	**829,6**	**912,1**

Källa: Egna beräkningar.

Utgifter i statens budget 2011–2015

Anslagen har fördelats till de utgiftsområden de tillhörde i statens budget för 2015. Utfall som justerats för tekniska förändringar är i kursiv stil.

		Andel i procent av de takbegränsade utgifterna					Miljarder kronor				
Utgiftsområden		2011	2012	2013	2014	2015	2011	2012	2013	2014	2015
1	Rikets styrelse	1,1	1,1	1,1	1,2	1,1	11,2	11,5	11,8	12,9	12,3
2	Samhällsekonomi och finansförvaltning	1,3	1,3	1,5	1,3	1,3	12,9	13,5	16,1	14,1	14,4
3	Skatt, tull och exekution	1,0	1,0	1,0	0,9	0,9	9,9	10,3	10,4	10,4	10,8
4	Rättsväsendet	3,8	3,7	3,7	3,7	3,6	37,2	38,2	39,3	40,2	40,4
5	Internationell samverkan	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	1,9	1,5	1,8	1,7	1,9
6	Försvar och samhällets krisberedskap	4,5	4,4	4,3	4,4	4,3	44,2	45,5	45,4	48,0	48,3
7	Internationellt bistånd	3,0	3,0	2,9	2,8	2,8	29,2	30,2	30,8	31,0	32,2
8	Migration	0,8	0,8	0,9	1,1	1,6	7,6	8,2	9,9	12,6	18,7
9	Hälsovård, sjukvård och social omsorg	5,7	5,7	5,5	5,6	5,7	56,5	58,7	59,0	61,6	65,0
10	Ek. trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning	9,7	9,3	9,0	9,0	9,0	95,8	94,9	96,4	99,0	102,6
11	Ekonomisk trygghet vid ålderdom	4,2	4,0	3,7	3,6	3,4	41,6	41,3	40,0	39,3	38,1
12	Ekonomisk trygghet för familjer och barn	7,3	7,4	7,4	7,4	7,3	72,0	75,6	78,5	80,8	82,9
12	*Justerat för teknisk förändring*[1]	*7,3*	*7,4*	*7,4*	*7,4*	*7,3*	*72,2*	*75,6*	*78,5*	*80,8*	*82,9*
13	Integration och jämställdhet	0,5	0,7	0,8	1,1	1,4	5,0	6,8	8,8	12,2	15,4
13	*Justerat för teknisk förändring*[1]	*0,5*	*0,6*	*0,8*	*1,1*	*1,4*	*5,0*	*5,7*	*8,8*	*12,2*	*15,4*
14	Arbetsmarknad och arbetsliv	6,4	6,5	6,5	6,1	5,7	63,3	66,6	69,7	66,9	65,0
15	Studiestöd	2,2	2,1	1,9	1,8	1,7	21,8	21,1	20,6	20,0	19,2
15	*Justerat för teknisk förändring*[1]	*2,2*	*2,0*	*1,9*	*1,8*	*1,7*	*21,4*	*20,6*	*20,1*	*20,0*	*19,2*
16	Utbildning och universitetsforskning	5,4	5,3	5,3	5,4	5,5	53,7	53,8	56,5	59,4	63,0
17	Kultur, medier, trossamfund och fritid	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2	12,0	12,3	12,7	12,8	13,3
18	Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	1,1	1,0	1,0	1,1	1,1
19	Regional tillväxt	0,3	0,3	0,3	0,3	0,2	3,2	3,4	3,3	2,9	2,2
20	Allmän miljö- och naturvård	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	5,1	4,8	4,8	5,1	6,0
21	Energi	0,3	0,3	0,2	0,3	0,2	2,9	2,7	2,6	2,9	2,3
22	Kommunikationer	3,9	4,2	4,1	4,2	4,2	38,7	42,9	43,7	46,0	47,2
22	*Justerat för teknisk förändring*[1]	*3,9*	*4,2*	*4,1*	*4,2*	*4,2*	*38,6*	*42,9*	*43,7*	*46,0*	*47,2*
23	Areella näringar, landsbygd och livsmedel	1,7	1,6	1,5	1,5	1,2	16,4	16,4	16,0	16,2	13,4
24	Näringsliv	0,5	0,6	0,5	0,5	0,5	5,3	5,9	5,2	5,4	5,5
25	Allmänna bidrag till kommuner	8,9	8,3	8,3	8,5	9,0	88,0	85,1	88,9	93,6	102,0
25	*Justerat för teknisk förändring*[1]	*8,7*	*9,1*	*8,5*	*8,4*	*8,5*	*90,8*	*87,8*	*89,7*	*93,8*	*102,0*
26	Statsskuldsräntor m.m.[2]						34,5	27,4	16,8	3,3	21,9
27	Avgiften till Europeiska unionen	3,1	3,1	3,5	3,8	3,9	30,6	31,5	37,4	41,6	44,2
	Summa utgiftsområden						**801,5**	**811,1**	**827,4**	**840,9**	**889,3**
	Ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget	22,4	23,3	24,1	23,5	23,6	222,0	238,5	256,7	258,0	267,5
	Takbegränsade utgifter	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**989,0**	**1022,2**	**1067,3**	**1095,5**	**1134,9**
	Budgeteringsmarginal	7,5	6,0	2,6	1,0	2,0	74,0	61,8	27,7	11,5	23,1
	Utgiftstak för staten						**1063,0**	**1084,0**	**1095,0**	**1107,0**	**1158,0**

[1] De tekniska justeringarna av utgiftstaket för staten redovisas i prop. 2014/15:1 Förslag till statens budget, finansplan och skattefrågor avsnitt 5.4.
[2] Ingår inte i takbegränsade utgifter.
Källa: Ekonomistyrningsverket.

Realekonomisk fördelning av anslagen 2011–2015

Miljoner kronor

	Utfall 2015	Utfall 2014	Utfall 2013	Utfall 2012	Utfall 2011	Förändring 2014-2015	Procentuell förändring 2014-2015
Transfereringar	**605 756**	**581 692**	**562 373**	**541 248**	**536 217**	**24 064**	**4,1**
varav							
Hushållssektorn	304 050	299 582	295 489	289 762	283 197	4 468	1,5
Kommunala sektorn	164 760	148 986	140 851	133 838	136 695	15 774	10,6
Företagssektorn	34 036	36 981	35 942	33 691	33 579	-2 945	-8,0
Ålderspensionssystemet	22 459	21 399	19 788	21 011	20 771	1 059	5,0
Statliga ideella organisationer	4 583	4 408	4 032	3 848	3 745	175	4,0
Internationell verksamhet	75 869	70 336	66 270	59 097	58 229	5 533	7,9
varav EU-institutioner	*44 232*	*41 553*	*37 412*	*31 452*	*30 498*	*2 679*	*6,4*
Konsumtionsutgifter	**221 450**	**214 320**	**208 448**	**201 536**	**193 448**	**7 129**	**3,3**
varav							
Löner inklusive sociala avgifter	122 043	119 927	115 936	112 341	108 421	2 116	1,8
Omkostnader för konsumtion	67 164	64 193	63 536	62 356	58 859	2 971	4,6
Lokaler	17 436	17 142	16 496	16 445	15 981	294	1,7
Sociala naturaförmåner	14 807	13 058	12 480	10 394	10 187	1 749	13,4
Investeringsverksamhet	**28 766**	**28 978**	**25 150**	**25 843**	**24 078**	**-212**	**-0,7**
Räntor	**23 294**	**5 589**	**23 352**	**31 698**	**39 390**	**17 705**	**316,8**
varav							
Räntor på statsskulden	21 797	3 200	16 694	27 299	34 374	18 597	581,2
Finansiella transaktioner	**10 079**	**10 293**	**8 066**	**10 763**	**8 344**	**-214**	**-2,1**
Summa utgiftsområden	**889 345**	**840 872**	**827 388**	**811 088**	**801 478**	**48 473**	**5,8**

Källa: Ekonomistyrningsverket.

Realekonomisk fördelning – Transfereringar per utgiftsområde 2011–2015

Miljoner kronor

Utgiftsområde		2015	2014	2013	2012	2011	Förändring 2014-2015	Procentuell förändring 2014-2015
01	Rikets styrelse	1 274	1 665	1 273	1 288	1 315	-391	-23,5
02	Samhällsekonomi och finansförvaltning	12 145	11 847	11 354	11 194	10 670	298	2,5
03	Skatt, tull och exekution	55	53	88	89	127	2	3,5
04	Rättsväsendet	198	226	252	220	232	-28	-12,5
05	Internationell samverkan	1 623	1 359	1 496	1 209	1 559	264	19,4
06	Försvar samt beredskap mot sårbarhet	967	1 110	1 062	1 113	1 077	-143	-12,9
07	Internationellt bistånd	29 931	28 649	28 474	27 875	26 962	1 282	4,5
08	Migration	8 497	5 298	4 260	3 655	3 243	3 198	60,4
09	Hälsovård, sjukvård och social omsorg	57 176	53 915	51 770	51 797	49 768	3 260	6,0
10	Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning	93 792	90 252	87 729	86 476	87 890	3 540	3,9
11	Ekonomisk trygghet vid ålderdom	37 581	38 791	39 475	40 797	41 052	-1 210	-3,1
12	Ekonomisk trygghet för familjer och barn	82 930	80 809	78 533	75 579	71 994	2 121	2,6
13	Integration och jämställdhet	13 131	10 214	7 583	4 947	4 640	2 917	28,6
14	Arbetsmarknad och arbetsliv	52 025	54 542	56 298	54 646	52 193	-2 517	-4,6
15	Studiestöd	16 413	16 558	16 419	16 424	16 340	-145	-0,9
16	Utbildning och universitetsforskning	19 147	16 129	15 255	14 053	14 875	3 018	18,7
17	Kultur, medier, trossamfund och fritid	10 959	10 559	10 511	10 163	9 801	400	3,8
18	Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik	75	94	54	81	214	-19	-20,4
19	Regional utveckling	2 075	2 643	3 029	3 188	2 998	-567	-21,5
20	Allmän miljö- och naturvård	1 806	1 125	999	784	1 089	681	60,5
21	Energi	1 218	1 410	1 434	1 527	2 006	-193	-13,7
22	Kommunikationer	3 755	3 818	3 407	2 583	1 707	-63	-1,7
23	Areella näringar, landsbygd och livsmedel	9 340	12 096	11 993	12 004	12 464	-2 756	-22,8
24	Näringsliv	3 377	3 366	3 296	2 966	3 381	11	0,3
25	Allmänna bidrag till kommuner	102 037	93 599	88 915	85 138	88 022	8 438	9,0
26	Statsskuldsräntor m.m.		10	3	1	0	-10	-100,0
27	Avgiften till Europeiska unionen	44 232	41 553	37 412	31 452	30 596	2 679	6,4
Summa utgiftsområden		**605 756**	**581 692**	**562 373**	**541 248**	**536 217**	**24 064**	**4,1**

Källa: Ekonomistyrningsverket.

Realekonomisk fördelning – Transfereringar till hushåll 2011–2015

Miljoner kronor

UO	Anslag	Anslagsnamn	2015	2014	2013	2012	2011	Förändring 2014-2015	Procentuell förändring 2014-2015
2	1:5	Statliga tjänstepensioner m.m.	12 128	11 835	11 340	11 181	10 660	292	2,5
7	1:1	Biståndsverksamhet	3 266	3 703	3 338	3 377	3 093	-436	-11,8
9	4:4	Kostnader för statlig assistansersättning	29 784	28 589	27 107	25 915	24 286	1 195	4,2
10	1:1	Sjukpenning och rehabilitering m.m.	33 781	29 573	25 914	23 131	20 332	4 208	14,2
10	1:2	Aktivitets- och sjukersättningar m.m.	44 436	45 069	46 279	47 855	50 893	-633	-1,4
10	1:4	Arbetsskadeersättningar m.m.	3 151	3 370	3 606	3 752	3 938	-219	-6,5
11	1:1	Garantipension till ålderspension	15 761	16 539	16 751	18 035	18 485	-778	-4,7
11	1:2	Efterlevandepensioner till vuxna	12 427	13 035	13 883	14 226	14 439	-608	-4,7
11	1:3	Bostadstillägg till pensionärer	8 589	8 493	8 182	7 949	7 594	96	1,1
12	1:1	Barnbidrag	25 764	25 220	24 723	24 281	24 140	544	2,2
12	1:2	Föräldraförsäkring	35 699	34 712	33 960	31 961	30 835	987	2,8
12	1:6	Vårdbidrag för funktionshindrade barn	3 285	3 061	2 920	2 777	2 632	224	7,3
13	1:3	Etableringsersättning till vissa nyanlända invandrare	3 687	2 685	1 668	855	263	1 002	37,3
14	1:2	Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd	26 945	28 202	30 653	28 920	28 783	-1 257	-4,5
15	1:2	Studiemedel	10 748	10 993	10 742	10 480	10 201	-245	-2,2
		Övriga anslag	34 600	34 502	34 422	35 069	32 623	98	0,3
		Totalt	**304 050**	**299 582**	**295 489**	**289 762**	**283 197**	**4 468**	**1,5**

Källa: Ekonomistyrningsverket.

Realekonomisk fördelning – Transfereringar till kommuner 2011–2015

Miljoner kronor

UO	Anslag	Anslagsnamn	2015	2014	2013	2012	2011	Förändring 2014-2015	Procentuell förändring 2014-2015
8	1:2	Ersättningar och bostadskostnader	6 423	3 818	3 036	2 612	2 518	2 606	68,3
9	1:5	Bidrag för läkemedelsförmånerna	24 469	21 546	20 825	22 151	22 557	2 922	13,6
9	1:6	Bidrag till folkhälsa och sjukvård	1 127	1 499	1 404	1 138	777	-372	-24,8
9	4:4	Kostnader för statlig assistansersättning	-4 894	-4 795	-4 652	-4 472	-4 425	-99	2,1
9	4:5	Stimulansbidrag och åtgärder inom äldrepolitiken	971	1 166	990	1 320	1 127	-195	-16,7
10	1:6	Bidrag för sjukskrivningsprocessen	1 870	2 237	1 238	913		-366	-16,4
13	1:2	Kommunersättningar vid flyktingmottagande	8 963	6 968	5 539	3 888	4 199	1 995	28,6
14	1:4	Lönebidrag och Samhall m.m.	2 393	2 549	2 552	2 445	2 332	-156	-6,1
14	1:12	Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2007-2013	54	519	700	784	671	-465	-89,5
16	1:5	Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet	1 802	1 158	541	118	251	644	55,6
16	1:7	Maxtaxa i förskola, fritidshem och annan pedagogisk verksamhet, m.m.	3 902	3 688	3 669	3 657	3 655	214	5,8
16	1:14	Statligt stöd till vuxenutbildning	1 312	1 641	1 818	988	1 833	-329	-20,0
16	1:18	Lågstadielyftet	1 713					1 713	
25	1:1	Kommunalekonomisk utjämning	87 723	90 128	85 603	81 975	85 003	-2 406	-2,7
25	1:2	Utjämningsbidrag för LSS-kostnader	3 646	3 465	3 306	3 157	3 015	180	5,2
25	1:5	Tillfälligt stöd till kommuner och landsting	9 800					9 800	
		Övriga anslag	13 485	13 399	14 281	13 165	13 182	86	0,6
		Totalt	**164 760**	**148 986**	**140 851**	**133 838**	**136 695**	**15 774**	**10,6**

Källa: Ekonomistyrningsverket.

Realekonomisk fördelning – Transfereringar till företag 2011–2015

Miljoner kronor

UO	Anslag	Anslagsnamn	2015	2014	2013	2012	2011	Förändring 2014-2015	Procentuell förändring 2014-2015
1	8:2	Presstöd	487	519	518	535	565	-32	-6,2
14	1:3	Kostnader för arbetsmarknadspolitiska program och insatser	3 064	2 885	2 275	1 644	1 402	179	6,2
14	1:4	Lönebidrag och Samhall m.m.	12 145	12 203	11 702	11 113	10 600	-58	-0,5
14	1:12	Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2007-2013	26	231	313	405	385	-206	-88,9
16	1:14	Statligt stöd till vuxenutbildning	950	849	794	682	771	101	11,9
19	1:3	Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2007-2013	91	326	494	522	753	-235	-72,2
22	1:7	Trafikavtal	764	796	770	738	692	-32	-4,1
23	1:10	Gårdsstöd m.m.	5 606	6 149	5 916	5 918	6 340	-542	-8,8
23	1:18	Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur	1 679	2 953	3 093	2 868	2 834	-1 275	-43,2
23	1:19	Från EU-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur	1 362	2 243	2 309	2 540	2 484	-880	-39,3
24	1:2	Verket för innovationssystem: Forskning och utveckling	1 236	1 164	1 072	921	794	72	6,2
		Övriga anslag	6 626	6 662	6 687	5 804	5 959	-36	-0,5
		Totalt	**34 036**	**36 981**	**35 942**	**33 691**	**33 579**	**-2 945**	**-8,0**

Källa: Ekonomistyrningsverket.

Realekonomisk fördelning – Konsumtion per utgiftsområde 2011–2015

Miljoner kronor

Utgiftsområde		2015	2014	2013	2012	2011	Förändring 2014-2015	Procentuell förändring 2014-2015
01	Rikets styrelse	10 639	10 879	10 186	9 890	9 543	-239	-2,2
02	Samhällsekonomi och finansförvaltning	2 210	2 173	2 102	2 158	2 126	38	1,7
03	Skatt, tull och exekution	10 247	9 847	9 812	9 637	9 175	400	4,1
04	Rättsväsendet	38 556	38 065	37 191	36 203	35 171	491	1,3
05	Internationell samverkan	305	298	323	335	328	8	2,6
06	Försvar och samhällets krisberedskap	37 765	37 074	35 758	36 883	36 348	692	1,9
07	Internationellt bistånd	2 273	2 345	2 278	2 407	2 207	-72	-3,1
08	Migration	10 029	7 072	5 466	4 469	4 236	2 956	41,8
09	Hälsovård, sjukvård och social omsorg	7 710	7 546	7 135	6 798	6 655	164	2,2
10	Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning	8 162	8 130	8 012	7 617	7 116	32	0,4
11	Ekonomisk trygghet vid ålderdom	532	501	490	520	508	32	6,3
12	Ekonomisk trygghet för familjer och barn							
13	Integration och jämställdhet	2 033	1 838	1 144	698	348	194	10,6
14	Arbetsmarknad och arbetsliv	12 672	12 136	13 204	11 760	10 904	536	4,4
15	Studiestöd	740	689	680	696	698	51	7,5
16	Utbildning och universitetsforskning	41 362	40 798	39 507	37 414	36 469	564	1,4
17	Kultur, medier, trossamfund och fritid	2 210	2 140	2 090	2 034	2 023	69	3,2
18	Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik	962	947	906	813	815	14	1,5
19	Regional tillväxt	143	221	216	189	194	-77	-35,0
20	Allmän miljö- och naturvård	3 895	3 711	3 615	3 734	3 643	184	5,0
21	Energi	1 004	1 223	1 071	1 024	876	-218	-17,8
22	Kommunikationer	22 004	20 651	21 585	20 517	18 351	1 353	6,6
23	Areella näringar, landsbygd och livsmedel	3 926	4 003	3 760	3 859	3 766	-78	-1,9
24	Näringsliv	2 069	2 033	1 916	1 881	1 947	36	1,8
25	Allmänna bidrag till kommuner					1		
26	Statsskuldsräntor m.m.							
27	Avgiften till Europeiska unionen							
Summa utgiftsområden		**221 450**	**214 320**	**208 448**	**201 536**	**193 448**	**7 129**	**3,3**

Källa: Ekonomistyrningsverket.

Realekonomisk fördelning – Lön inkl. sociala avgifter 2011–2015

Miljoner kronor

UO	Anslag	Anslagsnamn	2015	2014	2013	2012	2011	Förändring 2014-2015	Procentuell förändring 2014-2015
1	4:1	Regeringskansliet m.m.	4 286	4 460	4 137	3 998	3 752	-174	-3,9
3	1:1	Skatteverket	5 699	5 538	5 451	5 408	5 129	161	2,9
4	1:1	Polismyndigheten	15 283	15 374	14 989	14 719	14 167	-91	-0,6
4	1:2	Säkerhetspolisen	793	650			660	143	21,9
6	1:1	Förbandsverksamhet och beredskap	12 004	11 697	11 375	11 177	10 882	306	2,6
7	1:1	Biståndsverksamhet	735	830	866	1 098	838	-94	-11,4
8	1:1	Migrationsverket	3 019	2 306	2 005	1 684	1 504	713	30,9
9	4:6	Statens institutionsstyrelse	659	1 713	1 634	1 519	1 496	-1 055	-61,6
10	2:1	Försäkringskassan	5 592	5 588	5 411	5 238	5 138	4	0,1
14	1:1	Arbetsförmedlingens förvaltningskostnader	5 661	5 265	5 362	5 305	4 313	396	7,5
16	3:1	Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation	3 127	2 637	2 848	3 077	3 259	490	18,6
		Övriga anslag	65 185	63 868	61 858	59 117	57 284	1 317	2,1
		Totalt	**122 043**	**119 927**	**115 936**	**112 341**	**108 421**	**2 116**	**1,8**

Källa: Ekonomistyrningsverket.

Realekonomisk fördelning – Investeringar per utgiftsområde 2011–2015

Miljoner kronor

Utgiftsområde		2015	2014	2013	2012	2011	Förändring 2014-2015	Procentuell förändring 2014-2015
01	Rikets styrelse	30	23	11	15	19	7	29,1
02	Samhällsekonomi och finansförvaltning	8	8	4	13	15	-1	-9,3
03	Skatt, tull och exekution	30	29	21	19	57	1	2,0
04	Rättsväsendet	266	223	278	243	208	43	19,1
05	Internationell samverkan	2	1	1	1	1	1	141,8
06	Försvar och samhällets krisberedskap	8 285	8 594	7 207	6 053	5 467	-309	-3,6
07	Internationellt bistånd	1	2	4	1	2	0	-25,2
08	Migration	58	35	20	24	11	22	63,3
09	Hälsovård, sjukvård och social omsorg	15	24	18	21	26	-9	-35,9
10	Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning	13	16	17	13	11	-3	-19,0
11	Ekonomisk trygghet vid ålderdom	3	3	4	10	9	0	-9,4
12	Ekonomisk trygghet för familjer och barn							
13	Integration och jämställdhet	0	0	0	0	2	0	63,8
14	Arbetsmarknad och arbetsliv	46	30	29	64	54	16	52,4
15	Studiestöd	1	2	0	0	0	-1	-62,0
16	Utbildning och universitetsforskning	421	315	257	1 003	984	106	33,8
17	Kultur, medier, trossamfund och fritid	20	25	26	18	21	-5	-21,2
18	Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik	9	8	11	42	26	1	17,1
19	Regional tillväxt	1	1	0	0	1	0	-6,6
20	Allmän miljö- och naturvård	177	184	798	206	263	-7	-4,1
21	Energi	4	10	25	13	25	-6	-61,0
22	Kommunikationer	19 349	19 404	16 389	18 055	16 844	-54	-0,3
23	Areella näringar, landsbygd och livsmedel	18	22	19	19	19	-4	-16,2
24	Näringsliv	10	18	9	7	11	-8	-44,2
25	Allmänna bidrag till kommuner							
26	Statsskuldsräntor m.m.							
27	Avgiften till Europeiska unionen							
Summa utgiftsområden		**28 766**	**28 978**	**25 150**	**25 843**	**24 078**	**-212**	**-0,7**

Källa: Ekonomistyrningsverket.

Realekonomisk fördelning – Räntor och finansiella transaktioner per utgiftsområde 2011–2015

Miljoner kronor

Utgiftsområde		2015	2014	2013	2012	2011	Förändring 2014-2015	Procentuell förändring 2014-2015
01	Rikets styrelse	338	335	352	335	312	2	0,7
02	Samhällsekonomi och finansförvaltning	79	94	2 592	145	82	-15	-15,6
03	Skatt, tull och exekution	422	454	467	528	551	-32	-7,1
04	Rättsväsendet	1 409	1 680	1 577	1 547	1 553	-271	-16,1
05	Internationell samverkan	4	5	6	5	4	-1	-22,2
06	Försvar och samhällets krisberedskap	1 253	1 200	1 383	1 413	1 261	53	4,5
07	Internationellt bistånd	7	31	18	-85	26	-23	-76,0
08	Migration	142	145	124	99	82	-3	-2,0
09	Hälsovård, sjukvård och social omsorg	78	103	72	74	89	-26	-25,0
10	Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning	636	638	637	748	783	-2	-0,3
11	Ekonomisk trygghet vid ålderdom	20	18	17	14	20	2	9,7
12	Ekonomisk trygghet för familjer och barn	0	0	0	0	0	0	142,0
13	Integration och jämställdhet	198	172	108	1 108	-22	27	15,4
14	Arbetsmarknad och arbetsliv	227	192	190	163	134	35	18,0
15	Studiestöd	2 063	2 705	3 468	3 947	4 775	-642	-23,8
16	Utbildning och universitetsforskning	2 024	2 178	1 466	1 366	1 358	-154	-7,1
17	Kultur, medier, trossamfund och fritid	92	102	103	103	107	-10	-10,2
18	Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik	29	27	29	45	55	1	4,8
19	Regional tillväxt	24	14	25	31	30	9	63,3
20	Allmän miljö- och naturvård	61	65	-605	107	73	-4	-6,4
21	Energi	65	215	84	149	11	-150	-69,9
22	Kommunikationer	2 134	2 089	2 274	1 707	1 807	45	2,2
23	Areella näringar, landsbygd och livsmedel	114	82	235	505	123	32	39,6
24	Näringsliv	19	22	26	1 029	29	-2	-11,1
25	Allmänna bidrag till kommuner							
26	Statsskuldsräntor m.m.	21 936	3 315	16 771	27 380	34 492	18 621	561,7
27	Avgiften till Europeiska unionen							
Summa utgiftsområden		**33 373**	**15 882**	**31 418**	**42 462**	**47 735**	**17 492**	**110,1**

Källa: Ekonomistyrningsverket.

Antal statligt anställda 2011–2015, kvinnor respektive män

Antal[1]	2011	2012	2013	2014	2015
Kvinnor	111 595	115 269	117 550	119 443	121 243
Män	104 797	105 700	107 782	109 585	111 088
Summa	**216 392**	**220 969**	**225 332**	**229 028**	**232 331**

Anställda med en omfattning understigande 40 procent av heltid ingår inte. År 2015 utgjorde de ca 4 900 personer. Betings-, dag- eller tim-anställda m.fl. ingår inte heller. De utgjorde ca 15 200 personer 2015.
Källa: Arbetsgivarverket.

Antal statligt anställda 2011–2015 fördelade på åldersgrupper

Antal och procentuell fördelning

Ålder och kön	2011	2012	2013	2014	2015
–34	48 120	50 338	52 908	54 237	55 505
Kvinnor	49,7	50,7	50,2	49,7	49,5
Män	50,3	49,3	49,8	50,3	50,5
–35–44	57 285	58 571	59 722	61 447	62 951
Kvinnor	53,4	54,5	54,6	54,8	55,0
Män	46,6	45,5	45,4	45,2	45,0
45–54	53 905	55 650	57 184	58 318	59 777
Kvinnor	52,0	52,3	52,3	52,6	52,7
Män	48,0	47,7	47,7	47,4	47,3
55–	57 082	56 410	55 518	55 026	54 098
Kvinnor	50,9	51,0	51,3	51,1	51,1
Män	49,1	49,0	48,7	48,9	48,9

Källa: Arbetsgivarverket.

Antal statligt anställda 2011–2015 fördelade på sektorer och kön (procentuell andel)

Sektor

Kön	2011	2012	2013	2014	2015
Affärsverk[1]	9 182	9 165	9 226	9 375	9 453
Kvinnor	35,4	35,7	35,7	36,0	36,4
Män	64,6	64,3	64,3	64,0	63,6
Universitet[2]	56 438	57 457	58 489	59 355	59 808
Kvinnor	53,5	53,4	53,4	53,4	53,5
Män	46,5	46,6	46,6	46,6	46,5
Försvar[3]	18 643	18 662	18 614	19 331	20 100
Kvinnor	17,5	17,5	16,9	16,9	16,4
Män	82,5	82,5	83,1	83,1	83,6
Övrig verksamhet[4]					
Kvinnor	132 129	135 685	139 003	140 967	142 970
Män	56,7	57,5	57,5	57,5	57,7
	43,3	42,5	42,5	42,5	42,3

[1] Affärsverk och infrastruktur.
[2] Universitet och högskolor.
[3] Försvarsmakten.
[4] Omfattar bl.a. Miljö, teknik och jordbruk, men även arbetsliv, omsorg och utbildning samt länsstyrelser, Regeringskansliet och stabsmyndigheter.
Källa: Arbetsgivarverket.

Bilaga 6

Statliga myndigheter m.m.

Statliga myndigheter m.m.

I de konsoliderade resultat- och balansräkningarna och finansieringsanalysen ingår samtliga myndigheter, inklusive affärsverken, under riksdagen och regeringen med undantag för Riksbanken och allmänna pensionsfonderna samt premiepensionssystemets tillgångar och skulder inklusive avkastningen på dessa medel.

Dessutom ingår Riksbankens grundfond och fonder och andelar som redovisas av myndigheter enligt ovan. Fonderna och andelarna tas inte upp separat i denna bilaga, utan de viktigaste fonderna framgår i not 42 medan andelar i statligt ägda bolag förtecknas i främst not 26.

De ingående myndigheterna förtecknas nedan. Eftersom förteckningen anger de myndigheter som de finansiella dokumenten omfattar, ingår inte nämndmyndigheter och liknande vars ekonomiska utfall redovisas av en annan myndighet. Inte heller ingår myndigheter som har upphört och som saknar ekonomiskt utfall 2015.

A

Affärsverket svenska kraftnät
Allmänna reklamationsnämnden
Arbetsdomstolen
Arbetsförmedlingen
Arbetsgivarverket
Arbetsmiljöverket
Avvecklingsmyndigheten för vissa myndigheter inom vård- och omsorgsområdet (myndigheten upphörde 2015-08-31)

B

Barnombudsmannen
Blekinge tekniska högskola
Bokföringsnämnden
Bolagsverket
Boverket
Brottsförebyggande rådet
Brottsoffermyndigheten

C

Centrala etikprövningsnämnden
Centrala studiestödsnämnden

D

Datainspektionen
Diskrimineringsombudsmannen
Domarnämnden
Domstolsverket

E

E-hälsomyndigheten
Ekobrottsmyndigheten
Ekonomistyrningsverket
Elsäkerhetsverket
Energimarknadsinspektionen
Ersättningsnämnden
Exportkreditnämnden

F

Fastighetsmäklarinspektionen
Finansinspektionen
Finanspolitiska rådet
Folke Bernadotteakademin
Folkhälsomyndigheten
Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd
Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande
Fortifikationsverket
Forum för levande historia
Försvarets materielverk
Försvarets radioanstalt
Försvarsexportmyndigheten (myndigheten upphörde 2015-12-31)
Försvarshögskolan
Försvarsmakten
Försvarsunderrättelsedomstolen
Försäkringskassan

G

Gentekniknämnden
Gymnastik- och idrottshögskolan
Göteborgs universitet

H

Havs- och vattenmyndigheten
Högskolan Dalarna
Högskolan i Borås
Högskolan i Gävle
Högskolan i Halmstad
Högskolan i Skövde
Högskolan Kristianstad
Högskolan Väst

I

Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen
Inspektionen för socialförsäkringen
Inspektionen för strategiska produkter
Inspektionen för vård och omsorg
Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering
Institutet för rymdfysik
Institutet för språk och folkminnen

J

Justitiekanslern

K

Kammarkollegiet
Karlstads universitet
Karolinska institutet
Kemikalieinspektionen
Kommerskollegium
Konjunkturinstitutet
Konkurrensverket
Konstfack
Konstnärsnämnden
Konsumentverket
Kriminalvården
Kronofogdemyndigheten
Kungl. biblioteket
Kungl. Konsthögskolan
Kungl. Musikhögskolan i Stockholm
Kungl. Tekniska högskolan
Kungliga slottsstaten
Kustbevakningen
Kärnavfallsfonden

L

Lantmäteriet
Linköpings universitet
Linnéuniversitetet
Livrustkammaren och Skoklosters slott med Stiftelsen Hallwylska museet
Livsmedelsverket
Lotteriinspektionen
Luftfartsverket, affärsverk
Luleå tekniska universitet
Lunds universitet
Läkemedelsverket
Länsstyrelsen i Blekinge län
Länsstyrelsen i Dalarnas län
Länsstyrelsen i Gotlands län
Länsstyrelsen i Gävleborgs län
Länsstyrelsen i Hallands län
Länsstyrelsen i Jämtlands län
Länsstyrelsen i Jönköpings län
Länsstyrelsen i Kalmar län
Länsstyrelsen i Kronobergs län
Länsstyrelsen i Norrbottens län
Länsstyrelsen i Skåne län
Länsstyrelsen i Stockholms län
Länsstyrelsen i Södermanlands län
Länsstyrelsen i Uppsala län
Länsstyrelsen i Värmlands län
Länsstyrelsen i Västerbottens län
Länsstyrelsen i Västernorrlands län
Länsstyrelsen i Västmanlands län
Länsstyrelsen i Västra Götalands län
Länsstyrelsen i Örebro län
Länsstyrelsen i Östergötlands län

M

Malmö högskola
Marknadsdomstolen
Medlingsinstitutet
Migrationsverket
Mittuniversitetet
Moderna Museet
Myndigheten för delaktighet
Myndigheten för internationella adoptionsfrågor
Myndigheten för kulturanalys
Myndigheten för radio och tv
Myndigheten för samhällsskydd och beredskap
Myndigheten för tillgängliga medier
Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser
Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor
Myndigheten för vård- och omsorgsanalys (myndigheten bytte namn 2015-07-01 från Myndigheten för vårdanalys)
Myndigheten för yrkeshögskolan
Mälardalens högskola

N

Nationalmuseum med Prins Eugens Waldemarsudde
Naturhistoriska riksmuseet
Naturvårdsverket
Nordiska Afrikainstitutet
Nämnden för statligt stöd till trossamfund

P

Patent- och registreringsverket
Patentbesvärsrätten
Patentombudsnämnden
Pensionsmyndigheten
Polarforskningssekretariatet
Polismyndigheten (myndigheten bytte namn 2015-01-01 från Rikspolisstyrelsen)
Post- och telestyrelsen
Presstödsnämnden (myndigheten upphörde 2015-06-30)

R

Regeringskansliet
Regionala etikprövningsnämnden i Göteborg
Regionala etikprövningsnämnden i Linköping
Regionala etikprövningsnämnden i Lund
Regionala etikprövningsnämnden i Stockholm
Regionala etikprövningsnämnden i Umeå
Regionala etikprövningsnämnden i Uppsala
Revisorsnämnden
Riksantikvarieämbetet
Riksarkivet
Riksbankens grundfond
Riksdagens ombudsmän, JO
Riksdagsförvaltningen
Riksgäldskontoret
Riksrevisionen
Riksutställningar
Rymdstyrelsen
Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige
Rättsmedicinalverket

S

Sameskolstyrelsen
Sametinget
Sjöfartsverket, affärsverk
Skatteverket
Skogsstyrelsen
Skolforskningsinstitutet (myndigheten startade 2015-01-01)
Socialstyrelsen
Specialpedagogiska skolmyndigheten
Statens beredning för medicinsk och social utvärdering (myndigheten bytte namn 2015-07-01 från Statens beredning för medicinsk utvärdering)
Statens centrum för arkitektur och design
Statens energimyndighet
Statens fastighetsverk
Statens försvarshistoriska museer
Statens geotekniska institut
Statens haverikommission
Statens historiska museer
Statens inspektion för försvarsunderrättelseverksamhet
Statens institutionsstyrelse
Statens jordbruksverk
Statens konstråd
Statens kulturråd
Statens maritima museer
Statens medieråd

Statens museer för världskultur
Statens musikverk
Statens servicecenter
Statens skolinspektion
Statens skolverk
Statens tjänstepensionsverk
Statens va-nämnd (myndigheten upphörde 2015-12-31)
Statens veterinärmedicinska anstalt
Statens väg- och transportforskningsinstitut
Statistiska centralbyrån
Statskontoret
Stockholms konstnärliga högskola
Stockholms universitet
Strålsäkerhetsmyndigheten
Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll
Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete
Svenska institutet
Svenska institutet för europapolitiska studier
Sveriges geologiska undersökning
Sveriges lantbruksuniversitet
Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut
Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden
Säkerhetspolisen (redovisas i begränsad omfattning)
Södertörns högskola

T

Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket
Tillväxtverket
Totalförsvarets forskningsinstitut
Totalförsvarets rekryteringsmyndighet
Trafikanalys
Trafikverket
Transportstyrelsen
Tullverket

U

Umeå universitet
Universitets- och högskolerådet
Universitetskanslerämbetet
Upphandlingsmyndigheten (myndigheten startade 2015-09-01)
Uppsala universitet

V

Valmyndigheten
Verket för innovationssystem
Vetenskapsrådet

Å

Åklagarmyndigheten

Ö

Örebro universitet
Överklagandenämnden för studiestöd

Bilaga 7

Ordlista

Ordlista

Anläggningstillgång

Tillgång som är avsedd för stadigvarande bruk eller innehav. Det är avsikten med innehavet, och inte tillgångens natur, som är avgörande för om tillgången ska klassificeras som anläggningstillgång eller omsättningstillgång. Med stadigvarande bruk eller innehav avses tillgångar som innehas i mer än ett år. Anläggningstillgångar delas upp i immateriella, materiella och finansiella anläggningstillgångar.

Anskaffningsvärde

Utgiften för en tillgångs köp eller tillverkning. I anskaffningsvärdet ska räknas in samtliga utgifter för att få tillgången på plats och i skick för att utnyttjas i enlighet med syftet med anskaffningen.

Anslag

Utgiftspost på statens budget som riksdagen fattar beslut om. Riksdagens anslagsbeslut innebär att regeringen bemyndigas att under viss tid och under vissa villkor använda anvisade medel till de av riksdagen angivna ändamålen. Anslaget anvisas av riksdagen till regeringen. Därefter tilldelar regeringen anslagsmedel till myndigheter. Regeringen kan underindela anslagen i anslagsposter och delposter.

Anslagsbehållningar

Kvarstående anslagsmedel på ramanslag vid budgetårets slut. Se vidare Ramanslag. Totalt tilldelade medel beräknas som summan av anvisade medel enligt statens budget för ett aktuellt budgetår och kvarstående medel från tidigare år, s.k. ingående anslagsbehållningar. De tilldelade medlen kan förändras under budgetåret, dels genom anvisade eller minskade medel på ändringsbudget, och dels genom indragningar enligt regeringsbeslut. I budgetpropositionen och vårpropositionen görs en prognos över förändringen av anslagsbehållningar för de kommande åren. Detta redovisas under posten Minskning av anslagsbehållningar.

Anslagskredit

Ett tillåtet överskridande på ett ramanslag som förs över till kommande budgetår och som därmed minskar totalt disponibelt belopp. Se vidare Ramanslag.

Anslagssparande

Outnyttjade medel på ramanslag, som inom vissa gränser får överföras till kommande budgetår. Se vidare Ramanslag.

Ansvarsförbindelser

Befintliga förpliktelser som inte redovisas som skuld eller avsättning på grund av att det inte är troligt att de kommer att regleras, eller på grund av att deras storlek inte kan beräknas med tillräcklig tillförlitlighet. Det kan också vara möjliga förpliktelser, dvs. det är osäkert om det förekommer en förpliktelse eller inte. Ansvarsförbindelser benämns i vissa fall eventualförpliktelser, bl.a. i flera internationella redovisningsrekommendationer, men detta har inte alltid exakt samma betydelse. Ansvarsförbindelser redovisas ”inom linjen” i (anslutning till) balansräkningen men de tas inte med i balansräkningens beloppskolumner och räknas inte in i balanssumman. Garantiåtaganden utgör de största ansvarsförbindelserna i staten.

Avgift

Ersättning som betalas för en motprestation. Om inget annat har beslutats ska avgifter inom staten beräknas så att de helt täcker verksamhetens kostnader, såväl direkta som indirekta (full kostnadstäckning).

Avräkning med statsverket

En post i statliga myndigheters balansräkning som omfattar de ekonomiska relationer som myndigheterna har med statsverket. Med statsverket menas här en tänkt modermyndighet eller central statlig funktion (jfr moderbolag i en koncern). Posten utgör ett saldo mellan hur mycket myndigheterna har redovisat mot anslag och inkomsttitlar respektive statens centralkonto i Riksbanken.

Avräkning mot statens centralkonto

Myndigheternas betalningar från och till statens centralkonto i Riksbanken, dvs. hur mycket medel myndigheterna har tagit i anspråk respektive tillfört statens centralkonto.

Avsättning

Post på balansräkningens skuldsida för förpliktelser som är osäkra till belopp och/eller tidpunkt då de ska infrias. Detta till skillnad från poster som redovisas som skulder, som i princip är säkra såväl till belopp som till tidpunkt för infriande.

Balansomslutning

Summan på vardera sidan av en balansräkning. Tillgångs- och skuldsidans summor är lika stora.

Balansräkning

Dokument i årsredovisningen som visar den redovisande enhetens ekonomiska ställning på bokslutsdagen, uttryckt i tillgångar, skulder och kapital.

Beredskapstillgång

Tillgång som innehas för civilt eller militärt beredskapsändamål. Tillgångar för civilt beredskapsändamål kan utgöras av t.ex. läkemedel och räddningsutrustning.

Bidrag

Ersättning som lämnas eller mottas utan direkt motprestation. Däremot kan villkor finnas för erhållande av bidraget. I statlig redovisning sammanfaller begreppet vanligen med transferering. Se även Transferering.

Bokföringsmässiga grunder

Princip som innebär att inkomster och utgifter hänförs (periodiseras) till den räkenskapsperiod de hör till och intäkts- respektive kostnadsförs. Avgörande är när en prestation utförs eller när resursförbrukning sker, inte när den faktureras eller regleras likvidmässigt.

Bokfört värde

Det värde som en tillgång eller skuld är upptagen till i balansräkningen. Det kan avvika från marknadsvärdet eller anskaffningsvärdet. Bokfört värde benämns i vissa sammanhang som redovisat värde.

Bruttonationalinkomst (BNI)

Bruttonationalprodukten justerad för faktorinkomster, t.ex. löner till och från utlandet.

Bruttonationalprodukten (BNP)

Värdet av alla varor och tjänster som produceras i ett land under ett år.

Bruttoredovisning

Redovisningsmetod som innebär att inkomster och utgifter, intäkter och kostnader eller tillgångar och skulder redovisas var för sig, dvs. de

kvittas inte mot varandra. Motsatsen är nettoredovisning, vilket innebär att endast skillnaden mellan respektive begreppspar redovisas, dvs. de kvittas mot varandra. Statens inkomster och utgifter ska budgeteras och redovisas brutto.

Budgeteringsmarginal

Skillnaden mellan statens utgiftstak och de takbegränsade utgifterna i statens budget och ålderspensionssystemet. Se vidare Utgiftstak för staten och Takbegränsade utgifter. Denna marginal utgör en buffert för högre utgifter än beräknat. Under den period som utgiftstaket omfattar kan såväl den samhällsekonomiska utvecklingen som konsekvenserna av redan fattade beslut bli annorlunda än vad som förväntats. Det kan t.ex. bero på högre arbetslöshet, lägre BNP-tillväxt eller högre utgifter till följd av beteendeförändringar.

Budgetunderskott

Ett negativt saldo i statens budget som uppkommer då utgifterna är större än inkomsterna. Ett budgetunderskott är per definition lika med statens lånebehov. Se vidare Statens budgetsaldo.

Budgetöverskott

Ett positivt saldo i statens budget som uppkommer då inkomsterna är större än utgifterna, vilket innebär att staten kan amortera på statsskulden. Se vidare Statens budgetsaldo.

Börsvärde

Det värde som aktier och andra värdepapper värderas till på en fondbörs.

CSA-avtal

En metod för att reducera kreditrisker (Credit Support Annex). CSA-avtal innebär att motparterna överför säkerheter i form av kontanter eller värdepapper när marknadsvärdet på en swap (se vidare Skuldbytesavtal) ändras. När valutaupplåning skapas via swappar uppstår kreditrisker, då den fasta räntan som Riksgäldskontoret mottar i ränteswappen betalas av ett privat företag. Om räntorna faller stiger marknadsvärdet på swappen, vilket leder till en fordran på motparten. För att reducera kreditrisker använder Riksgäldskontoret CSA-avtal.

Dagslån

Lån som tas på dagslånemarknaden, från den ena dagen till den andra, för att täcka en tillfällig brist på pengar, dvs. ”pengar över natten”.

Derivatinstrument

Ett samlingsnamn för ett flertal olika finansiella instrument som bl.a. används av Riksgäldskontoret för att hantera kurs- och ränterisker avseende statsskulden. Vanliga derivatinstrument är optioner, terminer och skuldbytesavtal (eng. swaps).

Effektivitetsrevision

Den del av Riksrevisionens revision som innefattar granskning av hur effektiv den statliga verksamheten är. Granskningen ska främja ett effektivt verkställande av politiska beslut och användande av skattemedel.

Eget kapital

Skillnaden mellan det bokförda värdet av tillgångarna och skulderna i en balansräkning, dvs. nettoförmögenheten eller kapitalbehållningen. Det egna kapitalet i ett företag består av det kapital som ägarna satsat med tillägg för vinster och avdrag för förluster som stannat i

företaget. I årsredovisningen för staten benämns det egna kapitalet Nettoförmögenhet.

Ekonomisk händelse

Alla förändringar i storleken och sammansättningen av statens/myndigheternas tillgångar, skulder eller kapital. Dessa förändringar beror på statens/myndigheternas ekonomiska relationer med omvärlden, såsom in- och utbetalningar samt uppkomna fordringar och skulder. Ekonomisk händelse kan jämställas med begreppet affärshändelse som används i näringslivet.

Eliminering

Ett moment i upprättandet av en konsoliderad redovisning/koncernredovisning. I årsredovisningen för staten innebär eliminering att fordringar och skulder samt transaktioner mellan myndigheter (även affärsverk) liksom därmed sammanhängande orealiserade vinster tas bort för att ge en rättvisande bild av statens ekonomiska resultat och ställning.

Finansiell anläggningstillgång

Anläggningstillgång som utgörs av t.ex. aktier, andra andelar och obligationer där syftet med innehavet är varaktigt. Se även Anläggningstillgång.

Finansiellt sparande

Skillnaden mellan reala inkomster och reala utgifter för respektive sektor i nationalräkenskapssystemet. Den offentliga sektorns finansiella sparande, dvs. sparandet för staten, kommunerna och ålderspensionssystemet, är ett viktigt mått i den ekonomiska politiken. Se vidare Överskottsmål.

Finansieringsanalys

Dokument i årsredovisningen som visar tillförda och använda medel i statens verksamhet. Finansieringsanalysen visar hur statens likvida ställning på total nivå, dvs. statens nettoupplåning, har förändrats under året. Förändringen delas in i avsnitten statens verksamhet, investeringar, utlåning och finansiella aktiviteter. Se vidare Statens nettoupplåning.

Fordringar

Post på balansräkningens tillgångssida. Fordringar delas upp på kortfristiga och långfristiga. Kortfristiga fordringar är fordringar som förfaller inom ett år. Långfristiga fordringar utgörs av fordringar som förfaller efter mer än ett år.

Futures

Terminskontrakt med daglig resultatavräkning av vinster och förluster. En termin är ett finansiellt instrument baserat på avtal mellan två parter om köp och försäljning av en tillgång. Se vidare Derivatinstrument.

Förutbetald intäkt

Inkomster från varor eller tjänster som bokförts under året men som ännu inte levererats till köparen. Beloppet tas upp som skuld i bokslutet för att intäktsredovisas kommande år när prestationen utförs.

Förutbetald kostnad

Utgifter för varor eller tjänster som bokförts under året men som ännu inte levererats från säljaren. Beloppet tas upp som tillgång i bokslutet för att kostnadsredovisas kommande år när prestationen erhålls. Exempel är hyror som ofta betalas kvartalsvis i förväg. Sådana utgifter tas upp som fordringsposter i bokslutet

för att kostnadsredovisas kommande år då prestation utförs.

God redovisningssed

Begrepp som inom staten kan beskrivas på följande sätt: Lagar, förordningar, övriga regeringsbeslut samt av ESV utfärdade föreskrifter och allmänna råd ger uttryck för god redovisningssed. En förutsättning för att sådana beslut och regler kan anses uttrycka god redovisningssed är att dessa är generella och långsiktiga för myndigheterna. Redovisningsreglerna är på vissa punkter allmänt hållna och myndigheterna måste göra en utfyllande tolkning. En sådan utfyllande tolkning bör lämpligen ha en förankring i faktisk förekommande redovisning och alltså ge uttryck för en redovisningssed hos myndigheterna. Denna redovisningssed bör vara förenlig med syftet med redovisningsreglerna och grundläggande redovisningsprinciper. Bokföring och redovisning i staten ska fullgöras på ett sätt som stämmer överens med god redovisningssed.

Immateriell anläggningstillgång

Anläggningstillgång som saknar fysisk substans. Det är huvudsakligen utgifter för utveckling samt licenser för datorprogram och liknande rättigheter som tas upp (aktiveras) som immateriella anläggningstillgångar i balansräkningen. En av förutsättningarna för att aktivera dessa utgifter är att de beräknas bli av väsentligt värde för verksamheten under kommande år. Se även Anläggningstillgång.

Inbetalning

Ekonomisk händelse som avser själva betalningstransaktionen, alltså när ersättning tas emot. Den kan avvika från tidpunkten för intäkt eller inkomst.

Indragning

Åtgärd enligt vilken regeringen får besluta att medel på ett anvisat anslag inte ska användas. Bestämmelser om detta finns i budgetlagen (2011:203) och anslagsförordningen (2011:223).

Inkomst

En ekonomisk händelse genom vilken ett värde av finansiell natur tillförs myndigheten. Till skillnad från intäkt kan inkomst avse flera redovisningsperioder och behöver inte öka myndighetens/statens nettoförmögenhet. Begreppet används i vissa fall som ett sammanfattande begrepp för statens intäkter, inkomster och inbetalningar.

Inkomsttitel

Inkomstpost på statens budget där myndigheten redovisar inkomster (i generell mening, dvs. även intäkter och inbetalningar) som den inte själv får disponera, exempelvis skatter. På inkomsttitel redovisas sådana statsinkomster som inte är specialdestinerade för en viss verksamhet utan kan finansiera vilka utgifter som helst.

Inleverans

Att mot inkomsttitel och/eller till statens centralkonto i Riksbanken redovisa respektive betala medel som inte får behållas av myndigheten. Vanligen avser det inbetalning av skatter, överskott från verksamheten eller offentligrättsliga avgifter.

Interna mellanhavanden

Transaktioner och andra poster (fordringar, skulder etc.) inom exempelvis en koncern. I årsredovisningen för staten menas med interna mellanhavanden de transaktioner och andra poster mellan de myndigheter som ingår i den beslutade avgränsningen av staten.

Intäkt

Det bruttoinflöde av ekonomiska fördelar eller servicepotential som uppstår i verksamheten under en period och som ökar myndighetens/statens nettoförmögenhet. I relation till begreppet inkomst kan intäkt ses som inkomsten hänförd till den tidsperiod under vilken den har upparbetats eller blivit intjänad, dvs. periodiserad inkomst.

Kapitalandelsmetoden

En av flera metoder för att konsolidera dotter- och intresseföretag. Metoden innebär att andelarnas redovisade värde ökas respektive minskas i samma grad som det egna kapitalet i dotter- respektive intresseföretaget ändras. Ökningen eller minskningen redovisas som en intäkt eller kostnad i resultaträkningen under raden resultat från andelar i dotter- och intresseföretag hos innehavaren av andelarna. Motsvarigheten till dotter- och intresseföretag benämns i staten hel- och delägda företag. Dessa konsolideras i årsredovisningen för staten enligt kapitalandelsmetoden med samma gräns för ägarandelen (minst 20 procent) som den som gäller för intresseföretag i en koncern. I resultaträkningen benämns intäkten resultat från andelar i hel- och delägda företag.

Kassamässig redovisning mot statens budget

Redovisningsprincip som innebär att redovisning mot anslag och inkomsttitlar på statens budget görs vid betalningstillfället.

Kassamässig korrigering

Skillnaden mellan å ena sidan saldot mellan anslag och inkomsttitlar på statens budget och å andra sidan saldot mellan ut- och inbetalningar på statens centralkonto i Riksbanken. När redovisning mot anslag görs kostnadsmässigt eller utgiftsmässigt kan kassamässiga korrigeringar uppkomma mellan månader och år, om tidpunkten för redovisning mot anslag inte sammanfaller med betalningstidpunkten. För anslag kopplade till ett räntekonto, vilket gäller de flesta förvaltningsanslag, påverkas posten i stället av skillnaden mellan redovisning mot anslag och anslagsmedel överförda till räntekontot. En kassamässig korrigering uppkommer även när tidpunkten för redovisning mot inkomsttitel inte sammanfaller med betalningen. Vidare förekommer transaktioner över statens centralkonto som inte har sin motsvarighet på anslag eller inkomsttitlar och omvänt, som leder till kassamässiga korrigeringsposter. Utfallet av den kassamässiga korrigeringen räknas fram som en restpost, men det går att urskilja och även göra prognoser på vissa delposter.

Konsoliderad bruttoskuld

De samlade skulderna i staten, landstingen, kommunerna och AP-fonderna minskade med de fordringar de olika delarna i den offentliga sektorn har på varandra.

Konsolidering

Del i upprättande av en koncernredovisning. Konsolideringen begränsas i staten till att lägga samman de ingående enheterna och eliminera mellanhavanden mellan enheterna (myndigheterna).

Konvergenskrav

De krav som en medlemsstat i EU måste uppfylla för att bli medlem i tredje etappen av EU:s valutaunion, den ekonomiska och monetära unionen (EMU).

Kostnad

Minskning av ekonomiska fördelar eller servicepotential under en period i form av förbrukning av tillgångar eller skuldsättning som påverkar myndighetens/statens nettoförmögenhet. I relation till begreppet utgift är kostnaden värdet av de resurser som förbrukas, eller

utgiften hänförd till denna period, dvs. en periodiserad utgift.

Löptid

Den period under vilken en skuldförbindelse gäller.

Medgivet överskridande

Rätt att, med vissa begränsningar, överskrida ett anvisat anslag. Se vidare Ramanslag.

Nationalräkenskaperna

Ett internationellt jämförbart system för statistisk redovisning av hela samhällsekonomin som tas fram enligt regler som är gemensamma inom EU. Ekonomin delas upp på olika sektorer såsom staten, kommunerna, hushållen och företagen. Nationalräkenskaperna används bland annat för beräkningar av BNP. Se vidare Bruttonationalprodukten (BNP).

Nettoförmögenhet

Skillnaden mellan statens tillgångar och skulder. Om statens skulder är större än tillgångarna innebär det att nettoförmögenheten är negativ. I näringslivet motsvaras nettoförmögenheten av eget kapital.

Nettokostnad för statsskulden

Kostnad för förvaltning av statsskulden, enligt Riksgäldskontorets definition. I nettokostnad för statskulden ingår finansiella kostnader och intäkter i Riksgäldskontorets in- och utlåningsverksamhet.

Omsättning

Ett företags totala försäljning under en viss period (exklusive moms). I staten menas vanligen de totala intäkterna från skatter (på myndighetsnivån anslag), försäljning, bidrag och andra intäkter.

Omsättningstillgång

Tillgång (i balansräkningen) som inte är anläggningstillgång, alltså inte avsedd för stadigvarande bruk eller innehav.

Option

Ett finansiellt instrument som ger rätten att köpa eller sälja en underliggande tillgång vid en framtida tidpunkt till ett i förväg bestämt pris. Se även Termin.

Periodavgränsningspost

Skuld- eller fordringspost som är nödvändig för att åstadkomma en riktig periodisering av utgifter eller inkomster vid avslutningen av en redovisningsperiod. I årsredovisningen för staten består periodavgränsningsposterna av upplupna och förutbetalda kostnader respektive intäkter samt oförbrukade bidrag. Dessa poster gör det möjligt att bestämma räkenskapsårets intäkter och kostnader.

Periodisering

Fördelning av utgifter och inkomster till den period då resursen förbrukats (kostnad) eller då prestationen utförts (intäkt).

Premieobligation

Typ av obligation utgiven av staten (Riksgäldskontoret). Den utgör en kombination av en obligation och en lottsedel där ränta betalas ut i form av vinster.

Primärt budgetsaldo

Saldot i statens budget exklusive statsskuldräntor. Se vidare Statens budgetsaldo.

Ramanslag

Anslagstyp som innebär att kvarvarande medel får överföras till påföljande år som anslagssparande och att anslaget får överskridas genom utnyttjande av anslagskredit. För myndigheterna är storleken på tillåtet anslagssparande och anslagskredit begränsad genom generella regler och särskilda beslut.

Realekonomiska termer

Begreppsapparat för att beskriva och analysera exempelvis den statliga resursförbrukningen. Redovisning i realekonomiska termer innebär att resursförbrukningen delas in i t.ex. transfereringar, investeringar och konsumtion. Den realekonomiska informationen är en del av informationen i de statliga inrapporteringskoderna (S-koderna) och ligger till grund för beräkning av den statliga sektorn i nationalräkenskaperna och annan ekonomisk analys.

Realränteobligation

En inflationsskyddad obligation som ges ut av staten (Riksgäldskontoret). Värdeutvecklingen är knuten till konsumentprisindex.

Redovisning mot anslag och inkomsttitlar

De utgifter myndigheterna har redovisat mot anslag respektive de inkomster de har redovisat mot inkomsttitel. Begreppen utgifter och inkomster har här en generell betydelse. Redovisning mot anslag och inkomsttitlar kan avse såväl kostnader/intäkter som utgifter/inkomster och även betalningar. Se Utgift respektive Inkomst.

Refinansieringsrisk

Den risk för högre upplåningskostnader som uppkommer när lån förfaller och ska förnyas vid ett ofördelaktigt ränteläge.

Regressrätt

Rätt för den som betalat för någon annans räkning att återkräva beloppet av den som ytterst ska stå för betalningen. Exempelvis en borgensmans rätt att av huvudgäldenären få vad han betalat.

Resultat före och efter skatt

Ett företags resultat innan avdrag gjorts för skatt respektive efter det att skatt på eventuell vinst dragits av.

Resultaträkning

Dokument i årsredovisningen som i sammandrag visar räkenskapsårets samtliga intäkter och kostnader. I resultaträkningen kan man utläsa vilken typ av intäkter och kostnader som förekommit under räkenskapsåret. Genom att intäkter och kostnader summeras visar resultaträkningen hur verksamheten har förändrat kapitalet, vilket i årsredovisningen för staten framgår av posten Årets över- eller underskott.

Revisionsberättelse med standardutformning

Revisionsberättelse med standardutformning lämnas när Riksrevisionen bedömer att årsredovisningen i allt väsentligt är upprättad enligt gällande regelverk och att årsredovisningen ger en rättvisande bild.

Revisionsberättelse med reservation

Revisionsberättelse med reservation lämnas när Riksrevisionen bedömer att årsredovisningen innehåller felaktigheter som är väsentliga (enskilt eller sammantaget), men som inte är av avgörande betydelse för årsredovisningen. Detta kan bero på felaktig eller utebliven information som kan leda till att en beslutsfattare riskerar att fatta felaktiga beslut baserat på informationen i årsredovisningen.

Revisionsberättelse med avvikande mening

Revisionsberättelse med avvikande mening lämnas när Riksrevisionen bedömer att årsredovisningen innehåller felaktigheter som är väsentliga (enskilt eller sammantaget), och som har en genomgripande påverkan på årsredovisningen. Detta kan bero på felaktig eller utebliven information som kan leda till att en beslutsfattare riskerar att fatta felaktiga beslut baserat på informationen i årsredovisningen.

Revisionsberättelse där revisorn avstår från att uttala sig

Revisionsberättelse där revisorn avstår från att uttala sig lämnas när Riksrevisionen inte kunnat inhämta tillräckliga och ändamålsenliga revisionsbevis och bedömer att möjliga effekter och oupptäckta fel kan vara både väsentliga och genomgripande.

Revisionsberättelse med upplysning

Riksrevisionen lämnar en revisionsberättelse med standardutformning men vill ändå genom upplysningen lyfta fram viktig information som den vill fästa läsarens uppmärksamhet på.

Riksgäldskontorets nettoutlåning

Riksgäldskontorets in- och utlåning till myndigheter (även affärsverk), statliga bolag, vissa fonder och eventuellt andra låntagare, som utgör en post på utgiftssidan i statens budget. Posten ingår tillsammans med posten Kassamässig korrigering i statens budget för att budgetsaldot ska motsvara statens lånebehov med omvänt tecken. Se även Kassamässig korrigering.

Räkenskapsår

Den period som en årsredovisning omfattar vilken normalt utgörs av 12 månader. Statens räkenskapsår sammanfaller med kalenderår.

Räntabilitet på eget kapital

Ett företags avkastning på det kapital ägarna har satsat.

Rättvisande bild

Årsredovisningens delar ska ge en rättvisande bild av verksamhetens resultat samt av kostnader, intäkter och den ekonomiska ställningen. I normalfallet förutsätts att information som lämnas med tillämpning av god redovisningssed också ger en rättvisande bild.

Rörelseresultat

Det resultat (i ett företag) som kan utläsas ur resultaträkningen innan hänsyn tagits till finansiella poster, extraordinära poster samt bokslutsdispositioner och skatt.

Skuld

En befintlig förpliktelse som härrör från inträffade händelser och vars reglering förväntas leda till ett utflöde av resurser. Skulderna i statens konsoliderade balansräkning visar statens förpliktelser mot andra. Skulder är i princip säkra till sitt belopp och tidpunkten för infriande, till skillnad från poster som redovisas som avsättningar.

Skuldbytesavtal (eng. swaps)

Ett derivatinstrument som används av Riksgäldskontoret för upplåningen i utländsk valuta eller för förvaltning av kronskulden. Swapptransaktionerna innebär att Riksgäldskontoret byter kronor mot utländsk valuta och under swappavtalets löptid erhåller fast ränta i kronor och betalar rörlig ränta i utländsk valuta (kron/valutaswappar). Därutöver kan swappar användas för att byta räntevillkor, till exempel från fast till rörlig ränta. Upplåning via swappmarknaden är kostnadseffektiv och resulterar också i större emissionsvolymer i kronor, vilket främjar likviditeten på den svenska statspappersmarknaden. Se även Derivatinstrument.

Skuldskötselinstrument

Statsskulden mäts inklusive skuldskötselinstrument, dvs. de derivat Riksgäldskontoret använder i statsskuldsförvaltningen. Se Derivatinstrument.

Soliditet

Ett företags betalningsförmåga på lång sikt. Soliditeten brukar beräknas som den del av företagets tillgångar som är finansierad med eget kapital, och således inte motsvaras av skulder.

Statens budget

En plan för huvuddelen av statens inkomster och utgifter avseende ett budgetår (tidigare benämnd statsbudgeten). Statens budget består av anslag, inkomsttitlar samt Riksgäldskontorets nettoutlåning och en kassamässig korrigeringspost, vilket sammantaget ger statens lånebehov. Riksdagen fastställer budgeten och anvisar medel till regeringens förfogande för olika ändamål under anslag. Ofta används statens budget och dess saldo för att beskriva statens verksamhet. Anslagsmedel kan även anvisas och minskas på ändringsbudget under löpande budgetår i samband med den ekonomiska vårpropositionen respektive budgetpropositionen.

Statens budgetsaldo

Skillnaden mellan inkomster och utgifter på statens budget, vilket överensstämmer med statens lånebehov (med omvänt tecken). En kassamässig korrigeringspost på budgetens utgiftssida gör att denna överensstämmelse uppnås. Om saldot är negativt föreligger ett budgetunderskott och därmed ett lånebehov, vilket ökar statsskulden. Ett positivt saldo, vilket är detsamma som ett budgetöverskott, innebär en amortering av statsskulden.

Statens lånebehov

Statens behov av att låna pengar under en viss period. Summan av alla kassaflöden till och från staten kallas nettolånebehov. Nettolånebehovet överensstämmer med statens budgetsaldo (med omvänt tecken). Detta åstadkoms genom att en kassamässig korrigeringspost och Riksgäldskontorets nettoutlåning ingår i statens budget. Staten måste även låna för att betala tillbaka lån som löper ut. Summan av nettolånebehovet och förfallande lån kallas bruttolånebehov. Se vidare Statens budgetsaldo.

Statens nettoupplåning

Statsskulden (exklusive orealiserade valutakursförändringar) och statens övriga upplåning. Värdeförändringar hänförbara till statsskulden omfattas inte av detta begrepp. Ett negativt saldo innebär att staten har gjort en nettoamortering. Saldoraden i finansieringsanalysen i årsredovisningen för staten visar förändringen av statens nettoupplåning under året. Se även Finansieringsanalys.

Statliga affärsverk

Myndigheter under regeringen med affärsdrivande verksamhet och större ekonomisk rörelsefrihet än vanliga statliga myndigheter. År 2015 fanns tre affärsverk: Luftfartsverket, Sjöfartsverket samt Svenska kraftnät.

Statliga kreditgarantier

Ett statligt borgensåtagande som oftast gäller såsom för egen skuld. Med det menas att borgenären (långivaren) kan kräva att skulden ska betalas av borgensmannen (i detta fall staten) utan att först kräva betalning av gäldenären (låntagaren). En kreditgaranti är kopplad till en viss kredit.

Statsobligation

Ett av Riksgäldskontoret utfärdat obligationslån på vanligen 2–17 års löptid. Räntan på statsobligationer är fast, vilket innebär att den inte ändras oavsett vad som händer på räntemarknaden. Den femåriga statsobligationsräntan styr i stor utsträckning bostadslånens fasta ränta. Ibland används begreppet nominella statsobligationer för att särskilja dessa från realränteobligationer.

Statsredovisningen

Den centrala redovisningen för staten (tidigare benämnd riksredovisningen). Informationen används för att kunna planera, följa upp och styra den statliga verksamheten. Statsredovisningen ligger till grund för årsredovisningen för staten inklusive utfallet på statens budget, men även för statistik om statens finanser och budgetprognoser.

Statsskulden

Summan av samtliga lån som tagits av Riksgäldskontoret för statens räkning. Riksgäldskontoret förvaltar statsskulden. Upplåningen på den svenska marknaden sker främst i form av statsobligationer, statsskuldväxlar, premieobligationer och realränteobligationer. Den utländska upplåningen sker huvudsakligen via skuldbytesavtal (kron/valutaswappar). Även upplåning via statsskuldväxlar i utländsk valuta (commercial papers) och direkt på utländska kapitalmarknaden förekommer. Statsskulden påverkas förutom av statens budgetsaldo, även av orealiserade valutakursförändringar, tillfälliga placeringar samt direkta nedskrivningar vid inleverans av statsobligationer.

Statsskuldsränta

Räntan på statsskulden. Räntorna på statsskulden redovisas i huvudsak kassamässigt (vid betalning) på statens budget. Förutom den kassamässiga redovisningen mot anslag, redovisas räntekostnader enligt bokföringsmässiga grunder i resultaträkningen i årsredovisningen för staten. Skillnader uppstår mellan dessa redovisningsmetoder beroende på bland annat orealiserade räntor, valutaförändringar och kursdifferenser. Utgifterna för statsskuldsräntorna ingår inte under utgiftstaket.

Statsskuldväxel

En av staten, genom Riksgäldskontoret, utgiven skuldförbindelse med en löptid på vanligen tre, sex eller tolv månader. Det finns även kortare löptider.

Takbegränsade utgifter

Summan av alla utgifter inom det fastställda utgiftstaket. De takbegränsade utgifterna omfattar dels utgifterna på statens budget (utgiftsområde 1–27) exklusive statsskuldräntor (utgiftsområde 26), dels utgifterna för ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget. De takbegränsade utgifterna avser faktiskt förbrukade anslagsmedel, vilket innebär att myndigheternas utnyttjande av anslagsbehållningar och anslagskrediter ingår.

Termin

Ett finansiellt instrument som ger skyldighet att köpa och sälja en underliggande vara vid en framtida tidpunkt till ett i förväg bestämt pris. Se även Option.

Tilldelade medel

Summan av ingående anslagsbehållningar, statens budget, ändringsbudget, indragningar och omfördelningar. Se vidare Anslagsbehållningar.

Tillgång

En resurs som kontrolleras av en redovisningsenhet till följd av inträffade händelser och som förväntas innebära ekonomiska fördelar eller servicepotential i framtiden.

Tillgängliga medel

Summan av tilldelade medel, anslagskredit och medgivet överskridande. Se vidare Tilldelade medel, Anslagskredit och Medgivet överskridande.

Transferering

Omfördelningstransaktion som oftast kännetecknas av att ingen direkt motprestation erhålls. Transfereringar i staten utgörs främst av utbetalningar av bidrag och försäkringsersättningar, oftast via statens budget.

Underliggande saldo

Statens budgetsaldo justerat för tillfälliga och extraordinära händelser. Det finns ingen entydig metod att definiera vilka transaktioner som ska klassificeras som tillfälliga eller extraordinära. Därför är det väsentligt att samtliga sådana poster specificeras i utfallsredovisningen. Exempel på en sådan händelse är en försäljning av statligt aktieinnehav.

Uppbörd

I allmän mening statens uppbärande av skatt. I statlig redovisning används beteckningen uppbörd för de intäkter som en myndighet tar upp i sin resultaträkning men som den inte får disponera. De utgörs för staten som helhet till allra största delen av skatter och ska redovisas mot (inlevereras till) en inkomsttitel på statens budget. Se även Inkomsttitel.

Upplupen intäkt

Intäkt som avser tjänster som utförts eller varor som levererats under året, men inte fakturerats senast vid ett visst datum i samband med årets slut (brytdag). Sådan intäkt tas upp i resultaträkningen med motposten upplupen intäkt i balansräkningen.

Upplupen kostnad

Kostnad för t.ex. varor och tjänster som mottagits under redovisningsperioden, men där man inte fått fakturan, senast vid ett visst datum i samband med årets slut (brytdag). Ett annat exempel är skuld till personalen för inarbetad semester. Sådana kostnader tas upp i resultaträkningen med motposten upplupna kostnader i balansräkningen.

Utbetalning

Ekonomisk händelse som avser själva betalningstransaktionen, dvs. när ersättning utges. Den kan avvika från tidpunkten för kostnad och utgift.

Utdelning

Den del av ett företags vinst som delas ut till ägarna.

Utfallet på statens budget

Utfallet på de beståndsdelar som ingår i statens budget.

Utgift

Ekonomisk händelse genom vilken ett värde av ekonomisk natur lämnar myndigheten, vanligtvis i form av det ekonomiska värdet av de resurser som anskaffas. Utgiften uppstår vid anskaffningstillfället, vilket i normalfallet likställs med den tidpunkt då faktura mottas för en levererad vara eller tjänst. Till skillnad mot kostnad kan en utgift avse flera redovisningsperioder och behöver inte minska myndighetens/statens nettoförmögenhet. Begreppet har även en generell betydelse och används i vissa fall som ett sammanfattande begrepp för statens kostnader, utgifter och utbetalningar.

Utgiftsområde

En indelningsgrund för anslagen i statens budget. I budgeten finns 27 utgiftsområden vilka är reglerade i riksdagsordningen. Varje anslag på statens budget ingår i ett utgiftsområde.

Utgiftsramar

Ramar för utgiftsområden på statens budget som beslutas av riksdagen inom den s.k. rambeslutsmodellen, vilket är en ”uppifrån- och nedmetod” för budgetering. Den innebär att riksdagen i ett första steg tar ställning till utgiftstaket, därefter utgiftsramar för de 27 utgiftsområdena och slutligen de enskilda anslagen.

Utgiftstak för staten

En högsta nivå för statens utgifter för ett visst år som normalt fastställs tre år i förväg av riksdagen. Skillnaden mellan utgiftstaket och de takbegränsade utgifterna utgör budgeteringsmarginal. Utgiftstaket för staten beslutas i nominella termer och tar hänsyn till en viss beräknad prisutveckling under perioden.

Valutareserv

De tillgångar i utländsk valuta som omedelbart kan disponeras för betalningar till utlandet. Sveriges valutareserv förvaltas av Riksbanken.

Valutarisk

Risken för förändringar i växelkursen på den aktuella utländska valutan mot den svenska kronan.

Årets över- eller underskott

Den sista raden i statens resultaträkning, som visar skillnaden mellan redovisade intäkter och kostnader. Motsvarande uppgift finns i balansräkningen i noten till rubriken Nettoförmögenhet.

Årlig revision

Riksrevisionens granskning av årsredovisningar och underliggande redovisning i syfte att bedöma om redovisningen är tillförlitlig och räkenskaperna rättvisande. Granskning görs även av om ledningens förvaltning står i överensstämmelse med tillämpliga föreskrifter och särskilda regeringsbeslut. Riksrevisionen lämnar varje år revisionsberättelser avseende myndigheterna till regeringen och revisionsberättelse avseende årsredovisningen för staten till regeringen och riksdagen.

Återanskaffningsvärde

Den utgift som skulle uppstå för en tillgångs förvärv eller tillverkning om anskaffning skulle ske vid räkenskapsårets utgång.

Ändringar i statens budget

Ändring av budgeten som riksdagen beslutar om under pågående budgetår. Riksdagen kan besluta om en ny beräkning av statens inkomster och

om nya eller ändrade anslag för innevarande år. Detta sker som regel i samband med riksdagens beslut om den ekonomiska vårpropositionen respektive budgetpropositionen. Se vidare Statens budget.

Överskottsmål

Budgetpolitiskt mål för den offentliga sektorns finansiella sparande.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 7 april 2016

Närvarande: Statsminister Löfven, ordförande, och statsråden Romson, Y Johansson, M Johansson, Baylan, Persson, Hultqvist, Hellmark Knutsson, Lövin, Regnér, Andersson, Ygeman, Bolund, Kaplan, Damberg, Bah Kuhnke, Strandhäll, Shekarabi, Fridolin, Wikström, Hadzialic

Föredragande: Statsrådet Andersson

Regeringen beslutar skrivelsen 2015/16:101
Årsredovisning för staten 2015